Durandus de iurisdictione ecclesiastica.

Circa originem potestatum et iurisdictionũ quibus populus regitur Queritur primo. vtrũ potestas secularis per quã homo regitur quantum ad temporalia sit a deo. Et arguitur quod non: quia que a deo sunt ordinata sunt: vt dicit romanorum decimotertio. Sed in potestate vel auctoritate dominij temporalis inueniuntur multe deordinationes vt pote quia puer dominatur seni et stultus sapienti. ergo talis potestas vel dominium non est a deo.

¶ Item Osee octauo dicitur ex persona domini de malis principibus ipsi regnauerunt et non ex me. ergo videtur quod potestas malorum principũ non est a deo. ¶ In contrarium est quod dicitur romanorum decimo tertio. Non est potestas nisi a deo et qui potestati resistit dei ordinationi resistit: quod esset nisi potestas et dominium essent a deo ordinata. ¶ Responsio. dicendum est quod potestas et dominium regendi populum est a deo quantum ad debitum non autem semper quantum ad acquisitionem vel vsum quando videlicet male acquiritur vel post acquisitionem homo male vtitur.

¶ Primum patet sic. Id quod est debitum esse in omnibus secundum rectam rationem est debitum esse in eis secundum diuinam ordinationem quia ad hoc deus rationem in hominibus indidit vt ipsi secundum rectam rationem viuant sed secundum rationẽ rectam debitum est potestatem regiminis esse inter homines: ergo illud idem debitum est secundum diuinam ordinationem. ¶ Maior iam patet. sed minor probatur. quia illud est secundum rectam rationem in moribus quod est secundum conformitatẽ ad bonitatem que est in rebus naturalibus: quia ars imitatur naturã. sed potestas dominij et regiminis est secundum conformitatem bonitatis que est in rebus naturalibus ergo. etc. Maior simili adhuc probatur. quia in naturalibus inferiora reguntur per superiora et multitudo per vnum denique totum vniuersũ ad modum exercitus ordinatur sub vno principe qui est deus vt dicitur. xij. methaphisice ergo etc. Item philosophus dicit primo politice quod in omni pluralitate ordinata male est et expediens quod vnus principatui cetera sint subiecta ergo in pluralitate hominum debitum est et expediens quod aliquis presit et ceteri sint subiecti in hoc autem consistit ordo et ratio potestas et dominium. ergo potestas et dominium ad regendum populum est in hominibus secundum debitum rationis et diuine ordinationis. Non est ergo intelligendum quod auctoritas iurisdictionis seu regis secularis sit a deo hoc modo quod deus a principio quo creauit genus humanum commiserit alicui homini regimen aliorum aut quod dederit speciale preceptum seu fecerit specialem ordinationem quod quis presit alijs sed solum auctoritas iurisdictionis seu regis sic est a deo: quia secundum rectam rationem quam deus indidit homini debitum est et conueniens talem auctoritatem regis esse inter homines Et quod ipsi inter se de hoc communicant. Quamuis enim a principio quo deus hominem creauit Dederit ei / vt preesset piscibus maris. Et volatilibus celi. Et

bestijs terre. vt dicitur genesis secun-
do. Tñ nulli hoī ꝯmisit specialiter do
miaṙ super alios homines nec de hoc
fecit speciale preceptum nec specialez
ordinationem in benedictione sic igi-
tur. et non aliter auctoritas iurisdicti
onis secularis inter homines est adeo
nisi in aliquibus de quibus deus speci
aliter ordinauit et mandauit ꝙ pre-
essent certe genti vt infra dicetur. Sz
priuilegia paucorum non faciunt le-
gem communem. ¶ Dico tamen ꝙ
assecutio potestatis seu dominij ⁊ vsus
non semper est a deo videlicet quando
modus perueniēdi ad potestatem seu
dominium vel vsus potestatis iaz ad-
cepte seu dominij est malus et illicitus
de quibus intelligitur illud quod dici
tur osee octauo. Ipsi regnauerunt et
non ex me principes extiterunt ⁊ non
cognoui. modus aūt debit⁹ ꝑueniēdi
ad potestatem seu auctoritatem regē
di populum dux videlicet per heredi-
tariam successiouem et per electionē
Sed modus proueniendi per heredi-
tariam successionem: non potest esse
primus. Qui enim succedit alij non ē
primus quia alius precedit: igitur pri
mus modus perueniendi debite ad
auctoritatem regiminis est per electi
onem dei vel hominum. Et ille qui ē
per electionem specialez dei rarus fu
it et quasi priuilegiatus. Ille autem
qui est per electionem et consensum
populi est communis. ¶ Omnis au-
tem alius modus perueniendi ad au-
ctoritatem regiminis puta per violē-
tiam potentias vel astuciam fraudu-
lentiam est illicitus. ¶ Et si aduerti-
mus processum sacre scripture inue-
nimus clare ꝙ potestas iurisdictiōis
secularis quantum ad quattuor impe
ria videlicet assiriorum et caldeorūm
quantum ad primum medorum et

persarum quantum ad secundum gre
gorum quantum ad tertium romano-
rum quantum ad quartum non fuit
a principio legitime introducta sed ꝑ
violentiam vsurpata. ¶ De imperio
enim assiriorum et caldeorū patet hoc
illud enim incepit a nemroth / de quo
dicitur genesis primo capitulo ꝙ ipse
cepit esse potens in terra et erat robu
stus venator coram domino idest op-
pressor hominum sicut ibidem exponi
tur per magistrum hystoriarum et a-
lios expositores vnde per violentiam
et oppressionem aliorum acquisiuit i-
bi regnum et imperium et fuit pri-
cipium regni eius babilon et arach et
chalanne ī terra sennaar. ð qua egres
sus est assur qui edificauit niniuem vt
in eodem capitulo dicitur. ¶ De im-
perio autem medorum et persarum /
quod fuit introductum per violentiā
patet danielis quinto capitulo vbi le-
gitur ꝙ interfectio balthasar rege ba
bilonis per cyrum et darium transla-
tum est regnum et imperium in me-
dos et persas. Nec obstat ꝙ de ciro ꝓ
fetatum fuerat prius per ysayā qua
dragesimoquinto capitulo vbi dicitur
sic. xpo meo ciro cuius apprehēdi dex
teram / vt subiciam ante faciem eius
gentes et dorsa regum vertens ꝑ hoc
videntur ꝙ ipse voluntate et auctori-
tate dei ⁊ sic legitime successerit in re
gnum et imperium cuius oppositum
dictū fuit. s. ꝙ hoc imperium vsurpa
tum fuit ꝑ violentiam et non legiti-
me introductū. Et dicendū est ad hoc
dupliciter. vnomodo ꝙ cir⁹ nō succes-
serit illi⁹ imperij fuit per sol ī violen-
tiā vsurpata. Scdo qꝛ secundum bea.
Aug. deus cū sit summe bonus nō si-
neret mala fieri nisi ex malis sciret eli
cere bona et qꝛ deus ꝑuidit ꝙ cir⁹ ad
epto imperio ꝑmitteret filios israel ex

ire de captiuitate et redire in hierusalem ad cultum dei quod fuit valde bonum et cessit ad magnam gloriam dei si permisit q veniret ad ipsis licz p violentiam et vsurpationem quia ex hoc secuta sunt duo bona .s. interfectio iniqua balthasar qui vasa domini exposuit ad bibendum cu concubinis suis vt legitur danielis vi. cap. et liberatio populi dei de captiuitate babylonica auctoritas ergo ysaye xlv. superius allegata qua dicitur xpo meo. &c. non est sic intelligenda q ipse auctoritate dei obtinuerit imperiuz sed per eam datur intelligi in potentia resistendi in balthasar et regibus sibi adherentibus et ordinatio dei deliberatione populi q innuit textus illius ca. vbi dicitur Accinxi te et non cognouisti me vt sciant. &c. q.d. Accinxi te fortitudine ad bellum contra regem babylonis et auxiliatores eius sed tu no cognouisti me quia in bellendo non habuisti oculuz ad deum ego tamen totum ordinaui ad deliberationem populi mei et sic illa auctoritas non arguit q cirus fuerit adeptus imperium. Post imperiu medorum et persarum successit imperium grecorum non per viam legittiman electionis vel hereditarie successionis sed per meram violentiam potentie et armorum. sicut clare patet i principio primi libri machabeorum: vbi dicitur q alexander rex grecorum percussit darium regem persarum et medorum et constituit prelia multa et interfecit reges terre, et sic obtinuit imperium De imperio autem romanorum clare patet ex cronicis et diuersis hystoriis q insurrexit per potentiam et secularem prudentiam. Ex quibus patet q potestas secularis quantum ad quattuor predicta impia sibi inuicem succedentia non fuit a principio legitime introducta si per violentiam vsurpata in signum huius hec quattuor imperia seu regna ostensa sicut danieli i visione sub similitudine non hominu sed bestiarum. quia non insurrexerut per viam rationis sed impetu sensualitatis quantu ad prima sui originem Si aute processu temporis hec regna reducta sunt ad statum legittimu opz q hoc fuerit accedente consensu populi expresso vel interpretatiuo de regno autem israel legimus q habuerit legitimu initiu. Saul enim prim⁹ rex forte fuit electus auctoritate domini et ex consensu populi eo autem reprobato propter inobedientiam electus fuit dauid a deo et vnctus per samuelem vt legitur phoru. xvi. et filii eius successerunt ei in regnum ex ordinatione dei. Ad rationes respondendum est et causa patet de facili responsio. Ad primam rationem quia quis i acquisitione potestatis et iurisdictionis et in eius vsu vel abusu possit esse deordinatio tamen in ipso ordine superioritatis et subiectionis in quo consistit dominium et auctoritas iurisdictionis non potest esse deordinatio sicut ordo non potest esse inordinatus: quia tam non esset ordo. Ad secundaz responsu est in corpore solutionis: ro autem in proposito opposito solu probat q ptas iurisdictionis est inter homines a deo insitum deus indidit hominibus rationem per quam debituz est in hominibus esse talem ptatem p pter bonum regimen eorum

Secundo queritur vtrum preter potestatem laica et secularez sit vel esse debeat alia ptas iurisdictionis necessaria vel expediens ad bonum regimen populi. Et arguitur q no quia pluralitas principantiu non est bona:

vt dicitur xij. metha. in finē sed plura-
litas ptātū et iurisdictionū disparata
rum quaꝝ vna non continetur sub ali
a arguit pluralitatem principatuum
quorum vnus non est sub alio ergo ta
lis pluralitas no est expediēs neqꝫ bo
na igitur preter potestatem secularē
de qua in precedente questione dictuꝫ
est nō oꝫ aliam ponere que non sit ei
subiecta vel econuerso. Item sufficit
populo ꝙ viuat virtuose: sed ad hoc
sufficit ptās secularis q̄ per peāsꝛ pri
ma premia ꝛ per leges intendit hōies
facere bonos et virtuosos et operato
res bonorum vt scribitur. ij. ethi. ergo
alia potestas non est necessaria ad regi
men populi. In contrarium est qꝛ chri
stus dedit petro ꝛ apostolis potestatē
excommunicandi. Mat. xviij. dicens.
Qui ecclesiam non audierit sit tibi si
cut ethnic⁹ et publicanus. Et subdit
amem dico vobis. Quecunqꝫ liga-
ueritis super terrā erunt ligataꝛ in ce
lis. Et quēcunqꝫ solueritis super ter-
rā erunt soluta et in celo. hic autēꝫ po
testas data apostolis ad bonum regi
men populi est alia a potestate secula
ri ergo. ꝛc. Rñsio. Uidendū est pīo ad
quid ordinatur ptās iurisdictionis et
ex hoc apparebit propositū. Quantū
ad primū sciendum est ꝙ ptās iurisdi
ctionis ad hoc ordinatur vt hōies ar-
ceantur a malis et inducantur ad bo-
nam vnde pri. pe. ij. dr de ptāte iurisdi
ctionis ꝙ est ad vindictam malefacto
rum laudem vero bonorum. Et ad ro
manos. viij. Uis non timere potesta-
tem bonam fac et habebis laudēꝫ ex
ea. Naꝫ principes non sunt timori bo
ni operis sed mali. ¶ Ex hoc ad pro-
positum dicendum est ꝙ si bona ad q̄
facienda homines debent induciꝛ ma
la a quibus homines debent arceri ꝑ
tinerent solum ad presidentē ciuilem

vitam et politicam sufficeret ad regi-
men populi potestas iurisdictionis se
cularis nec alia aliqua esset necessaria
cuius ratio est quia per virtutes mo-
rales et acquisitas et maxime per pru
dentiam et iusticiam que debent esse
in rectore pt sufficienter regi et dirigi
vita presens moralis et politica sic pre
cise accepta sed hic possunt et debent
inesse principe seculari hñti potestatē
regendi populum quantum ad presē
tem vitam ciuilem et politicam ergo
preter potestatem secularem nulla ali
a potestas est necessaria ad regendum
populum in vita ciuili et politica sic p̄
cise accepta. Sed quia vita fidelium
christianorum non tendit soluꝫ ad bo
na et mala presentis vite. ergo princi-
paliter tendit ad bona future vite et
ad ea acquirenda ordinant omnia bo-
na vite presentis secundum illud ma.
viij. Primū querite regnū dei et iusti
ciam eius sūme. ꝛc. horret inter omēs
penas illos q̄ post mortem corporis a
nimā ꝛ corpus finaliter perpetuo i ge
hennā. vnde mat. x. ca. Nolite timere
eos qui occidunt corpus aiam aūt nō
possunt occidere: timete eum qui pōt
animam et corpus mittere in gehen-
nam et idem habetur luce. xij. Ideo in
ter fideles et christianos ne exhorbi-
tent a fine quem intendunt et si erra
uerint in vita reducantur ad eaꝫ neces
saria est aliqua potestas ad quem per
tineat eos ad finem predictum dirige
re et deuiantes corrigere et ad rectaꝫ
viam reducere non solum ex homini-
bus sed penis congruentibus. Et q̄a
ad hoc non sufficit potestas secularis
que de se nichil nouit de penis et pre
mijs vite future nec de meritis: que
ad eas producunt seu abducunt.
Iō preter eā inter christianos necessa-
ris ē alia ptās q̄ cōi noīe ptās vocatur

spūalis quā xp̄s ver⁹ de⁹ ⁊ verus homo dedit petro q̄n ei cōmisit regimē ecclesie vniuersalis. Jo. vlt. ca. Et p̄us promiserat dicens. Tibi dabo claues regni celorum. Et quodcunq̧ ligaueris super terram erit ligatum ⁊ in celis. Mat. xvi. Et differt hec potestas q̄tum ad suam primam originē a potestate seculari quia huius potestatꝭ origo fuit a deo immediate. vz apposi tio tradente eam certe persone. s. petro pro se ⁊ successoribus eius a quib⁹ deriuantur in alios. ¶ Potestas aūt secularis non fuit sic a principio instituta sed modo quo dictum est in p̄ns questione in corpore q̄onis q̄uis in q̄busdam regnis ⁊ maxime in regno iudee fiunt aliquid simile vt dictum fuit in fine eiusdē questionis. vnde seq̄tur q̄ potestas spiritualis ecclesie nō solum est in legitima sed etiam q̄tuz ad suam primam inquisitionez quod non potest dici de prima acquisitione potestatis secularis saltem q̄tum ad imperium. ☞ ¶ Ad primum argumentum dicendum est q̄ pluralitas principatum quorum vn⁹ non subest alteri non est bona sed non est sic in proposito quia inter omnes christianos potestas principatus secularꝭ subest aliquomodo potestati iurisdictionis spiritualis ecclesiastice vt patebit in sequentibus. ¶ ☞ Ad secūdū dicendum est q̄ nō debet sufficere populo fideli qualis est populus christianus q̄ veniat virtuose q̄tum ad virtutes morales et politicas de quibus loquūtur morales ph̄i sed oz q̄ viuat scd̄m virtutes theologicas que dirigūt actus fideliū ⁊ xp̄ianorum ad vitā btām de qua vita ⁊ virtutibus theologicis ad eam dirigentibus nihil nouit ratio naturalis nec potestas secularis super eam fundata.

Tercio queritur vtrū hee due potestates seu iurisdictiones possint cōcurrere in vna p̄sona ita q̄ vna ⁊ eadē p̄sona hēat vtrāq̧ ptātem seu iurisdictionē. Et videtur q̄ nō q̄z due species eiusdē generis proximi nō se cōpaciūtur in eodē subiecto sicut homo ⁊ asinus albedo ⁊ nigredo sed hee due ptātes seu iurisdictiones sūt due species eiusdem generis proximi ergo non compaciuntur se in eadē persona. Item mat. xxij. dt xp̄s. Reddite q̄ sunt cesaris cesari ⁊ q̄ sunt dei deo. in quo vꝭ minuere diuisionem iurisdictionū predictarū spūalis vz ⁊ temporalis ⁊ personarum in quas cadūt q̄z tp̄alis cadit in cesarē spūalis vero in prelatos qui sunt vice dei ī terris igiꝭ predicte due iurisdictōnes nō debent esse in eadem persona. Itē xp̄s q̄ spūalem potestatē dedit ecclie in petro et successoribus suis abiecit a se oēz potestatē secularē. vn̄ cuidā dicenti sibi. Magister dic fratri meo vt diuidat mecū hereditatē. R̄ndit. O hō q̄s cōstituit me iudicē ⁊ diuisorē inter vos Lu. xij. c. Et cū populus vellet eū facere regē fugit. Jo. vi. c. Item coram pilato dicit. Regnum meum nō est de hoc mundo. io. xviij. c. Itez ip̄e soluit tributum vt legiꝭ Mat. xvij. qđ non fecisset si fuisset dn̄s temporalis non videtur autem probabile q̄ ipse dedit maiorem potestatez petro et ecclesie q̄ ipse in seipso voluit habere: ḡ xp̄s nullam potestatem temporalem dedit ecclesie. Constat autem q̄ spiritualis ptās non cadit in pn̄cipem sclarē ḡ iste due ptātes seu iurisdītōes nō sūt in eadem persona iuste. Item prima pe. ij. dicitur subiecti estote omni humane creature ꝓpter deum siue regi tanq̄ precellenti siue ducib⁹ tanq̄ ab eo missis ex qua auctoritate videtur

ꝙ tota potestas temporalis pertine͂at ad solos reges et principes seculares et nunꝗ͂ prius. Item istud idez ca uetur lege imperatoris qua dr̄ sic ma gna enim dona a deo collata sūt sacer docium et imperiuz sacerdociū vt di uinis imperium vt humanis preessz in corpore autem quomodo oz ep̄os et reliquos clericos ad ordinationē perduci in prin coll. prime. Igitur a principio potestas ecclesie se extendit solū ad diuina et spiritualia potestas vero secularis ad temporalia. Et isti sūt termini antiqui qui non debent trāsgredi secundum illud prouerbioꝝ. xxij. ne transgrederis terminos antiquos prefuerunt patres tui. Item officia debent esse impermixta alioquin seq̄retur confusio Sed aliud est officium iurisdictionis spiritualis et aliud est officium iurisdictionis temporalis ergo hec duo officia non debent misceri in eadem persona. In contrarium arguit quia in primitiua ecclesia ⁊ q̄si in ipsis inicio nascētis ecclesie petrus dampnauit sententialiter pro crimie furti qđ est crimē ciuile ananiā et saphiram pena mortis tp̄alis que ē pena ciuilis ⁊ sic vr̄ ꝙ potestas data petro et eccl̄ie extēdebat se ad delicta ciuilia et ad penas ciuiles ⁊ non solū ad spiritualia. R°. Ista questio non est dubia q̄tum ad illud qđ p̄a facie querit Sed aliqua argumenta statim facta arguendo ad questionem implicant vnum quod est dubium vz. Utrū potestas iurisdictionis ecclesiastice se extendit aliquomodo ad ea que subsūt iurisdictioni seculari sicut sunt actiones laicales personarum personales laicorum et mixte. ¶ Quantuz ad primum quod queritur principaliter dicendum est ꝙ vtraqz potestas secularis et ecclesiastica possunt eidem persone competere. Quod patet ratione et auctoritatibus. Ratione sic. Ille potestates que nullam oppositionem vel repugnantiam hn̄t pn̄t eid persone competere: sz potestates seu auctoritates iurisdictionis spiritualis et temporalis sunt huiusmodi quia nullam expositionem seu. repugnantiam habent ḡ possunt eidem persōe competere. maior de se pz: sed minor probatur quia ad homines (qꝛ p prudenciam vel sapientiaz sciunt hūana facta bona vel mala recte discernere ⁊ per iusticiam debite ordinare p̄miando bona et puniando mala) pertinet de alijs iudicare. Et hoc est verū tam secundum philosophiam moralē que dicit ꝙ prudencia et iusticia sunt proprie virtutes principis quam secundum sacram scripturam que de sapientia iudicādi dt sap̄. vi. diligite lumen sapientie q̄ preest populis et salomon vt digne posset iudicare ppl'm petiuit a domino sapientiaz vt dr. iij. regū. iij. De iusticia vero dr sap̄. i. diligite iusticiam qui iudicatis terraz sapientia aūt seu prudentia tam de diuinis q̄ de humanis cognoscendis ⁊ iusticia de eis ordinandis non habent inter se oppositionem quia virtus non opponitur virtuti secunduz morales philosophos et secundum veritatem ymo quelibet virtus aliquomodo iuuatur per aliā et propter hoc hn̄t iter se quandam connexionem saltē admi niculatiuam ergo auctoritas seu potestas spiritualis iudicandi tā de spiritualibus q̄ de temporalibus nō hn̄t inter se aliquā oppositionē seu repugnātiā quin possint rationabiliter eidez persone conuēire ymo vna iuua tur et fulcitur per aliam. ¶ Secundo patet idem autoritatibus sacre scripture accipiēdo exempla in ea scripta

q̃ tradita sunt nobis vt auctoritates similia faciendi. Quecunq enim scri pta sunt ad nostram doctrinam scrip ta sunt: sicut dicit apostolus ad roma nos decimo quinto ca. Et ideo omit tendo paganos et infideles: qui sunt foris ecclesiam de quibus nichil perti net ad nos iudicare. sicut dicit aposto lus. i. ad corinth. quinto capitulo. Lo quamur de iurisdictione que inesse de bet inter fideles et christianos et fuit in populo dei ex eo tempore quo do minus precepit moysi vt educeret po pulum suum de terra egypti et inue nimus q pro toto tempore quo moy ses vixit et eduxit filios israel de ter ra egypti vsq ad iordanem quadragi ta annis ipse prefuit populo in iurisdi ctione tam spirituali q̃ temporali ita q in eadem persona moyses concur rit vtraq auctus. ¶ Quod enim ha buit potestatem spiritualem patet ex pluribus locis veteris legis in quibus legitur q ipse et sacrificia domino ob tulit et aaron et filios eius consecra uit in sacerdotes. Qd autem fuerit dux et princeps populi: habens pleni tudinem tocius iurisdictionis in popu lum dei quantum ad temporalia patz ex veteri lege in exodo leuitico nume ris et deuteronomio. in quibus null9 legitur iudicasse populum in tempora libus nisi moyses vel substituti per eũ videlicet septuaginta viri. de quibus legitur numerorum vndecimo capitulo. et alij de quibus legitur exo. xviij. ca pitulo. et sic patet q officium sacerdo tis non excludit moysem ab officio iu dicis in temporalibus sed potius red dit eum magis idoneum tanq̃ magis familiarem dei cuius est omne iudici um. Item samuel propheta simul fu it sacerdos et princeps populi in tem poralibus sicut apparet ex primo libro regum. Et quando populus penituit displicuit dño et dicit. Non te abiece runt sed me ne regnẽ super eos nouis sime vero tp̃e machabeorum reductũ est regnum ad sacerdotes et idem fiũt pontifices et reges seu duces populi: habentes regimen tã in spiritualibus q̃ in temporalibus sicut legitur. i. z. ij macha. de mathana et filijs eius vidz iuda. machabeo. ionatha et symone z iohanne filio simonis. qui in omnib9 q̃ spiritua. q̃ tempo. pfuerunt popu lo dei. Ex quibus pt dicere q prelati q̃ habent iurisdictionem spiritualẽ non debeant hr̃e iurisdictionem tp̃alem: nec de temporalibus iudicare multuz dissonat a scriptura veteris testamẽti Scriptum enim est expresse deutero nomij. decimoseptimo. Si difficile et ambiguum apud te iudicium esse p̃s pexeris inter sanguinem et sangui nem. causam et causam. lepram z non lepram. surge et ascende ad locuz quẽ elegerit dominus deus tuus z venies ad sacerdotes leuitici generis z ad iu dicem qui fuerit illo tempore queres que ab eis qui iudicabant tibi iudiciũ veritatem sequerisq eorum sniam et subditur. Qui aũt superbierit nolens obedire sacerdotis iperio z decreto iu dicis moriet hõ ille. Ecce q̃ manife ste apparet q̃ ad sacerdotem pertine bat iudicare nõ solũ inter leprã z leprã q̃tum ad cerimonialia z irregularita tes legis: sed inter sanguinem et san guinem quantum ad criminalia et in ter causam et causam: quantum ad ciuilia. ¶ Venimus autem ad nouum testamentum z ad legem euangelicã et inuenimus idem constat enim q a tempore constantini plures prelati pa pe videlicet et alij habuerunt non so lum potestatem iurisdictionis spiritu alis sed etiam temporalis. De papa

p3 hic xcvi.d. Constantinus de ceteris prelatis in regno francie et theutonie et in pluribus mundi partibus constitutis est notorium q ipsi a principio fundationis suarum ecclesiarum vel a tanto tempore de cuius contrario memoria hominum non existit cum potestate spirituali et ecclesiastica obtinuerit et ad hoc legitime obtinent ducatus comitatus et baronias cum iurisdictione temporali. ¶ Quis etiam audet dicere q assumptus in episcopum tenetur proprio patrimonio resignare credo q nullus sane mentis et tamen aliqui nobiles habentes ex proprio patrimonio potestatem iurisdictionis temporalis assumuntur pluries ad episcopatus et tunc simul habent vtramque potestatem spiritualem v3 et temporalem. Sic igitur p3 q potestas temporalis et spiritualis iurisdictionis possit eidem persone competere nec in hoc quod est est dubia. Illud autem q aliqua argumenta implicant v3. ¶ Utrum sola potestas iurisdictionis ecclesiastice spiritualis possit se extendere ad aliqua que videntur pertinere ad iurisdictionem temporalem sicut sunt actiones personales laycorum et mixte est magis dubium circa quod est intelligendum q aliqua possunt pertinere ad aliquam potestatem seu iurisdictionem tripliciter. Primo ex se. Secundo ex vsu et consuetudine. Tercio ex priuilegio seu ex concessione. ¶ Uideamus ergo quid competit ex se quantum ad iurisdictionem spiritualem et primo quantum ad personas. secundo quantum ad negocia seu causas. ¶ Quantum ad primas dicendum est q omnes xpiani cuiuscunque gradus vel status seu conditionis existant subsunt iurisdictioni ecclesiastice. Cuius ratio est nam scriptum ro. xiij. Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit non est enim potestas nisi a deo inter christianos autem est duplex potestas spiritualis et ecclesiastica et temporalis seu secularis et vtraque est a deo secundum modum est precibus expositum. Et ideo vtrique potestati subsunt xpiani sed differenter q potestati temporali vel seculari subsunt christiani non vt xpiani q inter non christianos potest esse et est vel fuit illa potestas legitima sed solum vt ciues cures. Potestati autem spirituali et ecclesiastice subsunt vt christiani et fideles q potestas illa fundata est supra fidem v3 firmam petram per christum nobis traditam. Igitur omnes christiani fideles q viri et mulieres clerici et layci reges et principes subsunt iurisdictioni spirituali et ecclesiastice. Et cum predictam iurisdictionem habeat papa sine limitatione loci et personarum ideo omnes xpiani vbicunque sint debent ei obedire. Ceteris vero prelatis episcopis archiepiscopis et patriarchis in territoriis seu diocesibus et dyocesis sibi commissis tenentur obedire omnes xpiani manentes in eis. Et ideo clemens papa dicit et habetur extra de ma. et obe. c. q omnes principes terre et ceteros homines episcopis obedire beatus petrus precipiebat. Ab hac tamen obedientia seu subiectione papa qui est supremus in ecclesia potest aliquos eximere. Et sic patet q omnis christianus cuiuscunque status vel conditionis existat subiectus est iurisdictioni spirituali ecclesie. &c. ¶ Utrum autem ecclesiastica et spiritualis extendat se ad omnes actiones papales omnium xpianorum non solum clericorum sed etiam laycorum. Dicendum est q de se et iure suo extenditur ad cognoscendum et iudicandum de omnibus peccatis non solum de illis que sunt

contra articulos fidei ⁊ sacramēta in
quib⁹ principaliter fundaꝝ religio cri-
stiana sꝫ etiā de oībus peccatis morta
libus. Qđ pꝫ primo ratione irrefra-
gabilis sic. Cuius est considerare finē
eius est iudicare de hijs que dñt ordi-
nari ad finē qꝛ ratio eoꝝ que ordinaꝝ
ad finē sumitur ex fine debet enī in-
tendens aliquē bonū finē eligere ea q̄
sunt congrua fini et tollere ea que fi
nem impediunt verbi gratia medic⁹
considerat sanitatē corporis et certe su
um est iudicare de hijs que cōseruāt
sanitatē ⁊ de hijs que eam impediūt:
vt ab eis abstineatur. Et consiliū est in
omnibus sed corpus ordinatur ad a-
nimā etiā scđm gentiles pħos ⁊ tp̄a-
lia ordinantur ad spiritualia ⁊ omnes
actiones christianoꝝ dñt ordinari ad
consequendā vitā eternam tanꝙ ne-
minē finem vltimum ꝭm fideꝫ catho
licam in sacra scriptura traditaꝫ cui⁹
ergo vel quoꝝ est considerare de salu
te anime ⁊ de spiritualib⁹ sicut ē pre-
latoꝝ curam ⁊ regimen animarū ha
bētium vt sunt papa et alij archiepis
copi ⁊ epī eorum est iudicare de actio
nibus personalibus hominum ꝑ q̄s
possunt deuiare a salute sua peccan-
do circa quamcūq; materiam siue cō
tra articulos fidei ⁊ sacramēta siue cō
tra bonos mores peccando in seipsuꝫ
vel in proximū verbo vel fctō seu q̄cū
q; alio. Scđo pꝫ ex auctoritate domi-
ni. M.xviii. vbi dꝛ sic. Si peccauerit i
te ff tuus corripe eum inter te ⁊ ip̄m
solū si te audierit lucrat⁹ eris fratreꝫ
tuū si te nō audierit adhibe tecū vnū
vel duos testes vt in ore duoꝝ vł triū
stet oē verbū ꝙ si non audierit dic ec-
clesie. Si autem ecclīam nō audierit
sit tibi sicut ethnic⁹ ⁊ publicanus. idē
excōicatus ⁊ cōstat ꝙ loquiꝝ de iuris-
dictione ecclesie quam habent prela-
ti nā ibidē subditur amen dico vobis
Quecunq; alligaueritis super terrā
erunt ligata et in celo. Igitur sine vl
la dubitatione ad ecclesiā pertinet iu
re sibi a deo collato cognoscere ⁊ iudi
care de pctō quocūq; vn̄ btūs paulus
excōicauit fornicatorē notariū vt legi
tur. i. coꝝ. v. Cū igitur peccata contin
gant circa actiones hoim ⁊ circa con-
tractus eoꝝ de oībus hijs pertꝫ ad ec
clesiam iudicare. Maxime si intue[...]r
actio ꝑ modum iniurie vel cuiuscūq;
alterius peccati tā inter clericos vł in
ter clericū ⁊ laycū q̄cunq; eoꝝ sit actor
vel reus. Nec in predictis pōt dici ꝙ
reus trahatur extra forū suū qꝛ oīs
xp̄iani inq̄ꝫtum xp̄iani sunt pertinēt
ad forū ecclesie vt supra dictum fuit.
Et hoc est quod expresse dꝛ in canone
xi. q. i. c. Quecunq; vbi dicit quecun-
q; contentiones inter xp̄ianos orte fi
unt ad ecclīam deferātur ⁊ ab ecclia-
sticis viris terminē tur. Et si obedire
quousq; obediāt a lūinib⁹ ecclesie ex-
cludantur. Nec ꝓp hoc eneruaꝝ iuris
dictio principum seculariū que de ac-
tionib⁹ ⁊ cōtractionib⁹ subditoruꝫ su
orum vꝫ laycoꝝ hꝫ t cognoscere eti-
aꝫ iudicare qꝛ predicta iurisdictio eis
non auffertur nec ipediꝝ. Si enī actor
voluerit potest reum trahere ad iudi
ciū seculare ⁊ tūc iudex laycus cogno
scit. Si aūt vult eū trahere ad iudiciū
ecclesie pōt precipue intentando acti
onem iniurie vel peccati quia quilibꝫ
laycus christianus est vtriq; iudicio
subditus vni vt ciuis alij vt christia-
nus et quelibet potestas pōt et in euꝫ
exercere iudiciū suū si ad aliud euoce
tur sꝫ in opositione actoris est euoca-
re reū ad hoc vel illud iudicium ⁊ non
ad vtrumq; siꝝ. Et sic potest intelligi il
lud qđ hꝫ in decretis. dist. xxij. ca. pri-
mo vbi dicitur ꝙ christus commisit

beato petro iura celestis imperii ter ram. Et qui hoc priuilegium romane ecclesie detrahit in heresim labitur et hereticus est dicendus. veruntamen quamuis hoc sit ius ecclesie sibi a deo collatum tamen ipsa non semper vsa est isto iure nec vbique pertinet ad vitandum scandalum ne putaretur quod ecclesia magis quereret emolumentum potentie quam correctionem viciorum partim propter maliciam aliquorum tirannorum in quorum terris plures ecclesie sunt fundate qui propter suam violentam potenciam non permiserunt ecclesiam vti iure suo: sed in regno francie xpianissimo in quo fuerunt reges ecclesie deuoti a principio quo fuerunt christiani. Ecclesia liberius vsa est iure isto et tanto liberius quanto plus appropinquat sedi regni. Sic igitur patet primum. scilicet quantum extendit se iure suo iurisdictio ecclesiastica. ¶ Quantum ad secundum. scilicet quantum extendit se ex vsu vel consuetudine non potest vno verbo dici quia non omnes ecclesiastice iurisdictiones habuerunt nec habent eosdem vsus et consuetudines sed quedam vtuntur pluribus quedam paucioribus veruntamen si vsus ille consistat circa actiones papales et contractus modo quo superius dictum est: in hoc acquisitio iuris noui cum hoc competat ecclesie iure suo vt statim dictum est sed est executio iuris primi dati a deo quod fecit forsitan quandoque impeditum et postea expeditum vel saltem non impeditum quantum ad executionem vel est confirmatio iuris preuious quia nihil prohibet aliquid competere ecclesie duplici iure. Si autem vsus ille sit circa actiones mere reales vt dicitur esse in quibusdam ecclesijs paucis tamen sic dicendum est quod adhuc consuetudo potest in talibus habere locum et dare iurisdictionem sicut expresse dicitur extra de iud. nouit. vbi dicitur sic non enim intendimus iudicare de feodo cuius ad ipsum scilicet regem spectat iudicium nisi forte iuri communi per speciale priuilegium vel contrariam consuetudinem aliquid sit detractum igitur per consuetudinem potest alicui acquiri ius cognoscendi et iudicandi de feodo alterius alioquin frustra poneretur illa exceptio nisi forte ex forciori ratione potest consuetudo locum habere in alijs mere realibus non feodalibus nunc restat videndum de tercio scilicet quid competat ecclesie ex speciali priuilegio seu concessione. ¶ Et notandum quod priuilegium proprie dictum est quod continet specialem gratiam concessam alicui contra vel preter ius commune et isto modo ecclesia non indiget priuilegio humano quantum ad iurisdictionem in spiritualibus et in delictis et in quibuscunque actionibus partialibus seu contractibus in quibus potest notari peccatum quia hanc habet a deo sicut patet ex hijs que dicta sunt in primo articulo huius questionis. Et ideo non indiget quod ab alio concedatur ei sed quia executio huius iuris pluries et in pluribus locis impedita fuit. Si aliqui deuoti reges aut principes ordinauerunt et statuerunt quod ecclesia non impediretur in executione huius iuris. Talis ordinatio potest largo modo vocari priuilegium non ex eo quod conferat sed quia tollit impedimentum executionis iuris debiti et sic ecclesia gallicana dicit se habere plura priuilegia a regibus francie scilicet ludouico philippo filio eius philippo pulchro. Ludouico filio eius et philippo fratre dicti ludouici qui omnes prodiciones et statuta sua prohibuerunt quod ecclesia non im-

pediretur in extencione iurisdictiõis eã et competit de iure vel consuetudine rex etiam frãcie in coronatione sua iurat et promittit se seruaturum ecclesias regni sui priuilegia iuris canonici in quo manifeste datur intelligi ꝙ seruetur iurisdictio ecclesie que cõpetit et non solum de iure sed etiaꝫ de consuetudine vnde canones decreuerunt consuetudinem approbatam habere vim legis et etiam sententia excommunicationis fertur contra ipedientes iurisdictionem que competit ecclesie de iure vel de facto aut de consuetudine approbata vt patet extra de immutante ecclesiarum capitulo quoniam vt intelleximus de iurisdictiõe vero in causis mere realibus ꝙuis ipsa competat quibusdam ecclesijs paucis tamen ex consuetudine vt superius dictum est tamen ꝙ competat alicui ecclesie ex priuilegio cuiuscũqꝫ principis vel domini temporalis ignoro et vix credo per modum neutrum vnde ipsi conantur aufferre ecclesie iurisdictionem quam habet a christo in omnibus peccatis: et per consequens in omnibus actionibus ecclesie quas intentari potest ratio in ymagibile est: ꝙ ipsi dant sua qui conantur aufferre aliena. Uerumtamen theodosius et carolus magnus imperatores temporibus suis ecclesie omnia iudicia concesserunt vt habetur xi. questione prima. et cap. precę. allegato p innocen. ex. de mie ꝙuis postea talia fiunt obrogata et sic pꝫ ꝙ iurisdictio tpãlis et spiritualis pñt rationabiliter eidem personę cõpetere. Et ꝙ sola iuris. eccle. spiritualis extendit se ad oẽs xp̄anos tã clericos ꝙ laycos ꝙtum ad omnes actiones prochiales in quibus põt inueniri rõ peccati et sic vsa est ecclesia in regno francie et priuilegiata ꝙtũ ipediatur in iurisdictione in hijs que competũt ei de consuetudine vel de iure. ¶ Ad rationes ante oppositum respondendum est ad primã cum dicitur: ꝙ due species eiusdem generis proximi non compaciuntur se in codeꝫ subiecto vt homo et asinus albedo et nigredo dicẽdum est ꝙ ista ratio deficit in se et facientes eam cõtradicit sibijpsis deffi cit quiõ in se ꝙ maior nõ est vera vniuersaliter sed solum in illis in quibus ex speciali ratione iuenitur repugnãtia essendi simul verbi gratia in omnibus naturis per se subsistentibus ẽ repugnantia essendi in eodem subiecto ꝙ quelibet ex natura sua nata est constituere proprium suppositũ vt homo et asinus. Item in oppositis est repugnantia ex natura oppositionis et ideo in quocunqꝫ genere inuenitur oppositio in aliquas species oẽs spẽs illius generis sunt incompossibiles sicut est de albedine et nigredine et de omnibꝰ coloribus medijs ꝙ oẽs habent oppositiones inter se saltem imperfectã hijs autem exclusis species generis proximi possunt esse in eodem vt patet de virtutibus tam moralibus ꝙ intellectualibus. Potest enĩ idem hõ simul habere duas virtutes morales temperantiam fortitudinem iusticiam et c. pmo qui habet vnam perfecte et complete habet omnes sicut pꝫ ex ca. vi. ethicorum. Cum igitur potestas regiminis tam spiri. ꝙ tẽpo. immittatur. vł debeat immitti vtuti maxime prudentie et iusticie que debent esse in ratione pꝫ ꝙ iste potestates decẽter pñt eidem inesse. Itẽ isti qui fecerunt hãc rationem dixerunt ꝙ archiepiscopi et episcopi qui habent ducatus comitatus barronias ex fundatione ecclesiarum suarum vel ex propria hereditate seu ex acquisitione possũt bene hẽ

iurisdictionem et constat q̄ hēt spiri tualē: ergo habent vtramq̄ sil. Igit aut non sunt due species eiusdem ge neris proximi cuius oppositū debēt in minore propositione aut due speci es eiusdem generis proximi possunt simul esse in eodem subiecto cui⁹ op positum assumit in alia propositione et sic quocunq̄ dato semper sibi inui cem contradicunt. ¶ Ad secundam rationem cum dicitur q̄ in illa auctoritate domini Mat. capi. xxij. qua dicitur reddite que sunt ce saris cesari et que sunt dei deo. Innu itur diuino predictarum iurisdicionū et distinctio personarum in quas ca dūt. Dicēdū ē q̄ s3 v̄itatē text⁹ euan gelij intētio xp̄i non fuit isto in loco facere iurisdictionē de distinctione p̄ dictarum iurisdictionu3 nec signare personas in quas cadunt sed respon dere temptatiue qōni qui reputabāt se solos eē de populo dicitur alijs ex istentibus paganis ac agentibus q̄p obrem non credebant aliqui eorū ob ligari cesari pagano iperatori ad sol uendū istū sensū sc3 immunes se esse a sensibus et tributis asserebant eo q̄ vacabant diuo cultu vnius aeveri dei. Et ideo pharisei cu3 herodianis xp̄o hanc questionem temptatiue propo nebant dicentes Scilicet censu3 da re cesari an non vt si diceret non ac cusarent eū apud imperatorem si aūt diceret q̄ sic accusarent eum apud principes sacerdotum tanq̄ detrahē tem liberati cult⁹ soliusq̄ veri dei ihs autem sciens nequiciam eo4. Osten so sibi nūmismate cēsus inscripto y magine cesaris. Dicit reddite q̄ sunt cesaris cesari et que sunt dei deo. Et si secundum ritum legis in oblatiōe3 decimus et sacrificus. Ex quo patet q̄ christus loquebatur ibi de persone debitorum et non de dim⁹ne iurisdi ctionum nec de distinctione persona rum in quas cadunt sed dato adhuc q̄ christus loqueretur de diui⁹ne iu risdictionum tunc secundum eorum expositorem per hoc quod dicit. Red dite que sunt cesaris cesari. Intelligi tur iurisdictio principum secularium per hoc autem q̄ dicitur. Et q̄ sunt dei deo intelligitur iurisdictio prela torum: sed constat q̄ iurisdictio dei ē suprema et ad omnia se extendit et ab ipso iudicio omnis dependet. Nō eni est potestas nisi a deo. Ro. xiij⁹. ergo iurisdictio prelatorum quam i terris exercent vice dei est suprema int om nes et ad omnia se extendit et ab ip̄a omnis iurisdictio alia dependet inui te concederent nec nos ad p̄ns volu mus hoc asserere sumitur et absolu te sed tantum asserimus q̄ cum iuris dictio spiritualis quam habet eccle sia a christo respiciat finem vltimum s. salutem eterna3 propter quā acqui rendam et ne eam perdamus christ⁹ p̄dictā ptātem dedit ecclesijs in bea to petro et successoribus eius. Juris dictio autem pricipum secularium se extendat solum ad bona et mala p̄sen tis vite ciuilis q̄ omnia inter christia nos dēt ordinari ad futurā vitā sicut ad finē. ꝯ̄ns est q̄ sp̄ualis iurisdictio eccl̄ie se hēat ad iurisdictionē sclāre3 sicut ars q̄ cōsiderat finē se h3 ad artē q̄ considerat illud qd̄ ordinat ad fine3 puta militaris ad equestrā et eq̄stris ad rei publice vtilitatem. Constat au tem q̄ ars que considerat finem ipe rat arti que considerat illud qd̄ est ad finem sicut ars militaris que conside rat victoriā imperat equestri et simili ter est in alijs vt dicitur primo ethico rum ergo ptās iurisdictionis secula ris spiritualis hab3 iperare potestati

iurisdictiõis tẽporalis et illa tenetur obedire in casu suo verbi gratia aliq̃s laycus iuste excommunicatur per ecclesiam contemnit excommunicationem longo tempore nec vult redire ad gremium ecclesie certe ecclesia potest precipere domino temporali sub cuius dominio excommunicatus manet q̃ compellat eum per captionem bonorum et etiam persone si nota sit: vt satisfaciat et reddat ad obedientiam ecclesie. Et si dominus temporalis recusat hoc facere potest et debet excommunicari. Unde sanctus ludouicus statuit q̃ si aliquis manet excommunicatus per annum q̃ compelleretur per gentes regias ad faciendum se absolui. Et hoc in pluribus regni francie partibus obseruatur. ¶ Ad tertiam rationem de christo qui abiecit a se vt dicunt iurisdictionem temporalem

¶ Dicendum est q̃ qui dicit christum non habuisse omnem potestatem spiritualem et temporalem contradicit euangelio. Mathei vltimo. Ubi legitur christum dixisse. Data est michi omnis potestas in celo et in terra. Et apocalipsis primo dicitur princeps regum terre Sed bene contingit q̃ hijs potestatem et auctoritatem iurisdictionis non vtitur ea in propria persona nec decet quantum ad omnia ymmo minora debent committi minoribus et mediocra mediocribus et maiora sūmis sicut consultum fuit moysi a getro. Exodi decimooctauo. q̃ constitueret iudices qui minora et faciliora tantummodo iudicarent et difficiliora remitterent moysi iudicāda. et apl'i dixerunt in actib' vi. c. nō ē equū nos derelinq̃re verbū dei et ministrare mens' et p̄ hūc mūdū p' lȝ haberet oēȝ potestatē tñ sūmū opus ad qd venerat fuit instruere nos de fide sua et de redemptione nostra p̄ ip̄m fienda p̄p q̃d circa ista q̃si totaliter vocauit dimittēdo minora q̃ p̄ alios fieri poterant Et ideo puipendit dictum illius qui petebat hereditatem diuidi inter se et fratrem suuȝ luce duodecimo quia ad minores poterat recurrere fugit etiam qui populus vellet facere regem eum. io. vi. p̄pter duo primo quia cum ex se rex esseȝ noluit hoc regnum habere ab hominibus neq̃ per homines. secundo vt nobis qui puri homines sumus daretur exemplum fugiendi honores mundi q̃ñ offeruntur intuitu comodi tp̄alis sicut turbe voluerunt xp̄m facere regem quando pauerat eos quinq̃ panibus et duobus piscibus. Quod auteȝ dixit coram pilato regnum meū nō ē de hoc mundo non negauit p̄p hoc se esse regem ymmo postea expresse concessit Nam cum pylatus dixisset ei ergo rex es tu. Respondit tu dicis quia rex sum ego. Ego enim in hoc natus sum et ad hoc veni in mundum vt testimonium perhibeam veritati nec dicit regnum meum non est in hoc mūdo cum regnum eius sit in celo et in terra. Sed dicit regnum meum non ē de hoc mundo quia nec electione mūdana nec successione humana fuit rex sed vnione beata Quis paruȝ aut quasi nichil vsus fuerit iurisdictione temporali. Et dico parum q̃ quando fecit quasi flagellum de funiculis et eiecit ementes et vendentes de templo nūmulariorum mensas subuertit videtur fuisse vsus potestate Unde et iudei dixerunt ei Dic nobis in qua potestate hoc facis veruntamen quia venerat nos principaliter redimere et saluare quasi omnes actus eius versabantur circa eruditio[illegible]m nostram. Et pauci Aut nulli circa exercitum cuiuscunq̃ Jurisdictionis. Non

quia vtramq3 potestatem non habe-
ret sed vt saluti nostre totaliter emē-
daret sicut dicitur Jo. iij°. non enim
misit deus filium suum in mondum
vt iudicet mondum :sed vt saluetur
mondus per ipsum. Explicto autem
sacramento nostre salutis per mortē
christi eius. Resurrectionem christus
commisit petro regimen ecclesie to-
tum q̄tum necessariū erat et expedie
bat ad regimen totius ecclesie. Et q
vtraq3 potestas temporalis et spiritu
alis est necessaria ideo vtramq3 pote
statem contulit petro. Et de potesta-
te quidam spirituali nullus christia-
nus dubitabat. De potestate autem
temporali patet act. v°. ca°. vbi legit
q petrus dampnauit iudicialiter a-
nanyam et saphiram pro crimine fur
ti et mendacij raro autem aut nunq̄
alibi legit q ipse vsus fuerit hac po-
testate propter paucitatem credenti
u3 super quos fuit data sibi potestas
Intentio petri et aliorum apostolo3
imitando christum fuit ad conuertē-
do alios ad fidem per predicatione3
et miraculorum operatione3 sicut di-
citur Mar. vltimo capitulo. Illi au-
tem profecti predicauerunt vbiq3 do
mino cooperante et sermonem cōfir
mante sequentibus signis. Multis
autem fidelibus per conuersionē gē-
tilium tam principum q̄ subditorum
vere remansit vtraq3 auctoritas vel
manere debuit apud ecclesiam cuius
est iudicare defuit eiusde3 et iudicare
de hijs q̄ ordinant ad finē vt supra di-
ctum est. ¶ Quod autem dicitur vlte
rius q christus soluit tributum patz
ex textu euangelij ibidem q christus
non soluit tanq̄ debitum ymo ante-
q̄ solueret declarauit petro se nō esse
debitorem tributi. Soluit tamen ip3
ad vitandum scandalum: vnde dicit
ne autem scandalizemus eos etc.
¶ Ad illud quod postea dicitur. Sub
iecti estote omni humane creature. etc.
Uidendum est q petrus beatus non
loquitur de subiectione vnius ad al-
terum quo ad iurisdictione3 quia sic
oporteret quemlibet esse subiectum
cuilibet quo ad iurisdictionem et e°
q̄tum ad christianos quibus omnib9
loquitur dicens. Subditi estote omni
humane creature quod est absurdum
s. q idem rectu eiusdem sit dominus
et subditus sed loquitur de subiectio
ne quo ad meritum humilitatis que
apud omnes debet seruari magis tñ
respectu regum et ducum et aliorum
qui in sublimitate constituti sunt: et
sic respondet et bene Innoc. Extra
de iud. c. nouit. ¶ Ad aliud dicendu3
est q tam sacerdotium q̄ imperium
sunt a deo per modum in precedenti-
bus expositum. Sacerdotium quidā
vt expresse diuinis et spiritualibs in-
tendent q̄tum est de prima principa-
li intentione sacerdotij. Sed quia di
uina et spiritualia perturbantur. Et
quandoq3 impediuntur per abusum
hominu3 circa temporalia ideo sacer
dotium secundario et ex consequen-
ti pertinet ad impedimenta et pertur
bationes tollere et impeditores ac p
turbatores ferite gladio spirituali.
Isti sunt veri termini iurisdictiōis spi
ritualis et temporalis a fundacōe ec
clesie quos transgredi non licet quia
iurisdictio temporalis nullomodo se
extendit ad spiritualia. de quibus ni
hil nouit iurisdictio vero spiritualis
se extendit primo et principaliter ad
spiritualia. Scdā ratio et per quan-
dam consequentiam se extendit ad a
ctiones hominum circa temporalia
que ordinantur ad spiritualia tanq̄
ad finem q̄tum abusus hominu3 cir

ca ea poteſt impedire finem. Ad vlti
mum conceditur q officia debent eē
impermixta alioquin ſequeretur cō-
fuſio. Dicendum eſt q iſtud habet lo
cum quando plures intermittunt ſe
ſimul de eodem negocio quod nō eſt i
propoſito quia de ſpiritualibus null9
poteſt ſe itromittere niſi iudex eccle-
ſiaſticus ꝛ de temporalibus vero non
intromittunt ſe ſimul iudex eccleſi-
aſticus et iudex laycus quia nullatē-
nus pro eadem cauſa debet ſimul tra
hi ad diuerſa iudicia ſed in oppoſiti-
one actoris eſt remouere advnum eo
rum et ille ſolus habet tūc cognoſce-
re de illo negocio et iudicare ꝛ ſic nul
la eſt confuſio. ¶ Ad confirmationē
autem eorum que ſuperius dicta ſūt
de iuriſdictione eccleſiaſtice ſup om-
nes chriſtianos et ſuper iuriſdictio-
nem laycam ſeu ſecularem facit illō
quod dicitur dañ. ij. ca. qualiter nabu
chodonoſor vidit per ſompnum ſta-
tuam magnam cuius caput erat ex
auro pectus et brachia de auro ven-
ter et femora ex ere tybie autem fer-
ree. Pedum vero pars ferrea quedā
autem fictilis. Poſt hec vero vidit
q abſciſus eſt lapis de monte abſq
manibus et percuſſit ſtatuā et concu
ta ſunt omnia. Tandem lapis creuit
in montem magnum ꝛ impleuit totā
terram. Hanc viſionem exponēdam
deo ſibi reuelante dicit q per capud
aureum dabatur intelligi regnū ipſi
us quod fuit etiam regnum celorū
Per pectus et brachia de argēto in-
telligitur regnum immediate ſucce-
dens quod fuit medorum et perſarū
Per ventrem vero et femora ex ere
ſignabatur tercium regnum vz gre-
corū per tybias vero ferreas regnū
romanorū datur intelligi. Unde ibi-
dem ſubditur : q ſicut ferrum me-
talla domat ſic regnum romanorum
ſubiecit ſibi oīa regna. nā ꝛcirca criſti
natiuitatē toto orbe ſubiecto q̄ te ro-
mano imperio exiit editū a ceſare au
guſto vt deſcribentur vniuerſis orbis
luce ſecundo. c. In diebus autem iſti9
regni romanorum ſubſcitauit deus
quintum regnum quod olim diſcipa-
batur regnum videlicet ipſius chriſti
de quo angelus luce primo ꝓdit virgi
ni marie dicens. Et dabit illi dominuſ
deus ſedem dauid patris eius et re-
gnabit in domo iacob ineternum ꝛ re
gni eius non erit finis. Et illud regnū
fere ſubiecit ſibi omnia regna mundi
ipſi chriſto per fidem et hoc ſignifica-
tum fuit per lapidem abſciſſum abſq
manibus de monte qui ſtatuam ꝑcuſ
ſit et contriuit hic autem lapis eſt cri
ſtus nam et de ſe ipſo loquens ait. La
pidem quem reprobauerunt edifican
tes hic factus eſt in caput anguli a do
mino ꝛc. Sicut lapis preſciſus fuit ſi-
ne manibus de monte ſic chriſtus fu-
it conceptus de virgine abſq ſeminū
commixtione. Et licet iſtud regnum
chriſti primo et principaliter ſe exten-
dat ad ſpiritualia verumtamen q2 ſpi
ritualia ordinantur ad temporalia. et
non econuerſo q̄ impediri poſſunt ꝑ
abuſum circa temporalia. Inde eſt q
regnum chriſti commiſſum eccleſie ſe
extendit non ſolum in ſpiritualib9 ſꝫ
etiam in temporalibus prout habetur
expreſſe in decretis diſtinctione duodē.
capitulo primo ſic vt in corpore queſti
onis dictum eſt videlitet q chriſtus ꝯ
miſit beato petro iura celeſtis imperij
et terreni. Et qui hoc priuilegium ir-
ritat aut detrahit in hereſim labitur:
et hereticus cenſendus eſt. Nec pro-
pter hoc dicere intendim9 q chriſtia-
ni principes ſeu reges ab eccleſia tene
ant terras ſuas ſiue regna in feodum

sicut aliqui quandoqꝫ male crediderũt quoniam ius feodorum est in conuentionibus hominum adinuentum. Sꝫ solum precise volumus dicere ꝙ regimen regum ⁊ quorumcunqꝫ principũ christianorum subest regimini ecclesie intantum ꝙ si cedat in subuersionem fidei aut bonorum morum correctio et directio ipõ iure pertinet ad ecclesiam. De imperio romano non est dubium quoniam subiciatur ecclesie non solum in predictis sed etiam ĩ pluribus alijs videlicet ꝙ approbatio ꝑsone ecclesie in regẽm romanorum et eius promocio ad imperium necnon et eius confirmatio pertꝫ ad summũ pontificem vt patet tam ex iure ãtiq̃ ꝙ nouo vnde et plures imperatores depositi per summos põtifices de depositione etiam cuiusdam regis frãcie per summum pontificem sciunt nonnulli quid actum est temporibus retroactis.

Expliciunt questiones de origine iurisdictionum compilate per fratreꝫ durandũ de sancto porciano ordinis predicatorum in sacra pagina doctorem et quondam episcopum melden̄.

¶ Tractatus de legibus domini durandi de sancto portiano ordinis fratrum predicatorũ epi meldensis prius vero auicieñ.

Ractaturi aliqua vniuersalia circa naturam legum qm̃ multe sũt leges de iure naturali. Alique de iure gẽtium: et alique de iure ciuili. ¶ Incipiendo a primo secũdum naturam dicemus aliqua de iure naturali: gentium ꝛ ciuili: fundãdo nos super rationem naturalem et auctoritates eorum qui de hoc videntur probabilius scripsisse. ¶ Et primo de habitudine ꝛ cõuenientia iuris gẽtiũ

Quid est ius gentium.

ꝛ iuris ciuilis. ¶ Ius gentiũ secundũ legum descriptionez est illud quod ratio naturalis constituit inter omnes homines: Ita ꝙ illa dicuntur de iure gentium que sunt cõstituta a rõe naturali habente locum iter oẽs homines. ¶ Sz ius ciuile dr̃ qđ vnaqq; ciuitas sibi constituit. ¶ Propter quod sciendum ad intelligentiam istarũ de

Quid est ius ciuile

scriptionũ. Qꝫ inter ea q̃ faciẽda sunt i policia ad saluaudũ policiã ¶ Quedã sunt que essent facienda secundum se (esto ꝙ non habetur consideratio salutis policie ꝛ licet cõcomitetur ꝙ sũt ad salutem policie) ¶ Et inter talia ratio ex qua persuadetur ꝙ sunt faciẽda non est nata recipere immutationem neq; in tempore neq; in diuersitate locorum. ¶ Et cũ hoc ad conseruantiã istarũ cõclusionũ inest instictus cõmunis oĩbus hominibus et inclinatio quedã non per cõsuetudinẽ sꝫ magis naturaliter indita rei. ¶ Et talia sunt de iure gentiũ retentis superius dictis. Si vero nos poneremus ꝙ ad obseruantiã istarum cõclusionũ iesset inclinatio quedã omnibus animalibꝰ cõmunis tunc essent ille conclusiiões de iure naturali primeuo. Et de istis cõclusionibus ponit exẽplũ. ff. i usti cia et iure. l. i. c. ius gentium. §. Quod vero ratio naturalis. ¶ Unde diligere deũ est cõclusio iuris gentiũ fundata sup rationẽ que dictat bonũ esse diligẽdũ nec recipit imutationem aliquã in tẽpore. ¶ Nam oĩ tempore diligẽdus ẽ deus. Nec ex parte loci ꝙ in omni loco est diligẽdus. ¶ Et cũ hoc ad obseruantiam istius inest inclinatio quedã cõmunis omnibus hoĩbus. ¶ Unde dicit Seneca. Nulla gens adeo extra rationem posita ẽ vt nõ aliquos' deos credat. ¶ Et similiter ꝙ aliquis diligat benefactorem suum. Hec conclusio est iuris naturalis primeui. Nam fundata est supra rationẽ naturalem ¶ Nam bonus est diligendus: nũc benefactor secundum ꝙ hmõi includit in se rationem boni alias nõ debet dici benefactor sed malefactor: et sic omni tempore diligendus est secundum ꝙ huiusmodi et omni loco.

¶ Et ꝙ ista sint de ratione iuris gentiũ vel naturalis q̃ dixi supra ꝙ fũdentur sup rõnẽ naturalẽ ¶ Et ꝙ nõ recipiãt mutationẽ i tpe nec ex diuersitate locoꝝ. Et quarto ꝙ sit inclinatio cõis ad obseruantiã illiꝰ iuris istud apparet incipiendo a primo. ¶ Nam de iure gentium est illud qđ ratio constituit inter omnes homĩes et vocatur ius gentium: et ita hic iueniũtur duo. Et ꝙ ratio naturalis hic interueniat ꝑ modũ fundamẽti: et ꝙ ille conclusiones que sunt iuris gẽtiũ nõ hñt imutationem ex parte loci nã vbiq; seruantur. ¶ Et si hec sunt vera

de iure gentiū eque bene vel melius debent dici inesse iuri naturali. Item non recipiunt mutationem in tempore. Nam dicitur q iura naturalia immutabilia sunt institut. de iure gētiū natu. et ciuili ca. fi. Et. ff. de legittima agnato. tutela. ca. fi. ¶ Ratio imutationis est quia vt dictum est talia recipiunt naturam rei pro fundamēto que semper est eadem et vbiqz. Et ideo de tali iure dicitur quinto ethicorum cōformiter prioribus qestvbiqz et semꝑ ¶ Item q ibi interueniat inclinatio quedā ad obseruationem illoꝝ notuꝫ est per experientiam. Et dicitur in legibus superius allegatis. ¶ Ius ciuile vero non accipit sic naturam rei ꝓ fundamento illoꝝ: sed magis expedientiam publicā ita q expedientia publica concurrit ibi pro totali causa in constituendo istas conclusiones. ¶ Item talia recipiunt interdum mutationeꝫ in tempore et diuersitatem ex parte locorum. Sicut q pro furto aliquis suspendatur non est conclusio quam aliquis possit fundere super rationeꝫ naturalem: verum est q ratio naturalis dictat q delinquens sit puniendus. Sed q sit puniendus sic cū ignoret finem istius indiuidui et gradum pene imposite hoc non apparet ex ratione naturali hoc est ex ratione considerata natura rei absolute. Sed solum q legislator ꝓcedit ad talem punitionem hoc facit expedientia publica alias nō posset saluari policia. Nec homines cum securitate possent exercere operationes suas proprias ꝓpter quas existunt in natura. ¶ Item alia sunt mutabilia (vt istis de iure naturali gē. et ciui. ca. fi. Et insti. de legi. agna. ca. fi) et recipiunt mutationem in tempore. ¶ Nam aliqua expediūt vno tempore que non expediunt alio. vt quando est raritas hominum i policia: et sunt bona ad vitam super excrescentia, non impedit tūc q ꝓ furto aliquis suspendatur sꝫ debet aliter castigari. ¶ Et aliter quando est multitudo hominū quasi super excrescēs et bona terre pauca. Expedit q suspēdatur etiam pro modico furto. ¶ Et secundum hoc intellige illas leges. ff. de pace tenenda scdo xvi. ca. ¶ Si qs quinqz solidos vel amplius furatus fuerit laqueo suspendatur colla. r. et illa auctoritas. sed nouo iure C. de seruis fugitiuis. l. Si serui fugitiui.

¶ Item in vno loco aliquando expediret q suspenderetur et in alio non propter causam statim dictam et ē ratio. ¶ Illud q vnaqueqz ciuitas sibi constituit dicitur ius ciuile: Ita q ista iura constituta sunt: habita consideratiōe loci et temporis. ¶ In iuribus autem naturalibus non habetur ratio istoꝝ sed solum inspicitur natura rei. et q iura naṫalia sic sit fundata ꝟ natura rei Ciuilia ꝟ expedientiā publicā hoc apparet ex illa. l. ff. de posita. l. bona fides: que multum est bona pro consideratione istius materie.

¶ Ex istis sequūtur

alique conclusiones. ¶ Prima cōclusio est q iura gentium et iura naturalia non distinguntur. Nam ille conclusiones non habēt diuersitatem formalem que reducuntur in idem medium formale. ¶ Nam sicut conclusio accipit suam essentiam a principio et sic suam distinctionem formalem nūc sic est. ¶ Nam vt est declaratum supra in conclusionibus iuris naturalis et iuris gentium fundamentum ē natura ipsa absolute considerata. Prima conclusio

¶ Unde vt ex supradictis potest apparere non est nisi quedam diuersitas secundum quid. ¶ Unde iste conclusiones vt veniunt in noticiam nostram non distinguntur: nisi q ille conclusiones dicuntur esse iuris naturalis primeui ad quorum obseruationem inest inclinatio omnibus animalibus. ꝛ

ille iuris gentium ad quorum obseruationem inest inclinatio communis omnibus hominibus. ¶ Et ideo quia non habent distinctionem nisi secundum quod ius gentium dicitur interdum ius naturale vt institu. de reruz diuisione. §. singulorum. ¶ Item ponuntur sub eadem diffinitione. Unde licet ius consultus. ff. de iusticia et iure: ad magis plane notificandum naturam iuris distinxerit illa quodāmodo. Postea tamen (in eodem titulo. l. ius autem) reposuit sub eadem diffinitione. ¶ Unde ibi non fecit mentionem iuris gentium: nisi sub nomine iuris naturalis dicens ꝙ ius naturale est quod semper sui natura bonum et equum est: sic etiā reponuntur sub eodem institu. de iure naturali: gentium ⁊ ciuili. §. finali. vbi dicit in plurali ꝙ iura naturalia immutabilia sunt

Secūda conclusio

¶ Secunda cōclusio est ꝙ ius naturale vt est commune ad ius naturale primeuū et ad ius gentium distinguitur formaliter a iure ciuili. ¶ Arguendo sic. omnes ille conclusiones habent distinctionem formalem que reducuntur in diuersa pricipia formaliter distincta: sed iste conclusiones sunt huiusmodi. ¶ Nam vt dictum est conclusiones naturales recipiunt naturam rei pro fundamēto. ille vero expedientiam publicam. Ista sunt diuersa principia secundum ꝙ veniunt in noticiam nostram. ¶ Nam aliquid est expediēs rei publice de quo tamen non apparet ꝙ sit secundum naturam rei secundum exēpla posita supra. It ēm cis constituendis habetur loci et temporis consideratio vt declaratum est supra.

Tertia conclusio

¶ Tertia conclusio ē ꝙ nō possunt esse nisi duo iura formaliter distincta. ¶ Nam ꝙ possunt esse principia fundantia conclusiones politicas tot possunt esse iura. ¶ Nam secundum variationem principiorum fit variatio conclusionum: sed nō possunt esse plura. ¶ Nam vt dictum est quicquid est faciendum oportet ꝙ sit faciendum vel quia hoc fieri dictet natura rei absolute sumpta: vel expedientia publica. ¶ Uerum est ꝙ occasione istius principij (quod est expedientia publica) aliqui procedunt cōtra delinquentes ad impositionem pene tēporalis vt legislator ciuilis iuris: aliq ad penam spiritualem vt legislator iuris canonici. ¶ Sed ꝙtum ad veritatem suas conclusiones reducunt in eadem principia scilicet in naturam rei absolute consideratam vel in expediētiam publicam. ¶ Uerum est ꝙ ius ciuile dicitur interdum illud quod ē factum a legislatore gerente vicem ciuium. ¶ Unde et ius duodecim tabularum ius ciuile dicitur: esto forsā ꝙ alique constitutiones ibi posite non respiciant neqꝫ naturam rei neqꝫ expedientiam publicam. Attamē ibi illo nomine vtimur non habita consideratione illius quod factum est sed illius qđ fieri debuit sicut dicit. l. l. ff. de iusticia ⁊ iure. Ius autem pluribus modis dr ¶ Et verum est vt sic ꝙ possunt eē plura iura contraria: sicut ius ciuile: ius pretorium quod iterdum corrigit ius ciuile. ff. de iusticia et iure. l. omnes populi. ¶ Sicut etiam sumendo ius loquitur imperator. C. de legib⁹. l. p. vbi dicit ꝙ inter equitatem et ius soli pricipi licet ponere interpretationem. ¶ Nam secundum hoc quando princeps constituit aliquem generalem legem iudices inferiores debent casus particulares contingentes determiare secundū illā secundū. ¶ Pone ergo ꝙ in aliquo casu particulari qui nō fuit preuisus a pricipe cum concederet legem generalem (cui est applicabilis lex generalis) Et cum in illo casu equitas vendicat sibi locum ad contrarium tunc iudex non debet procedere

ad determinationem illius casus sine voluntate principis. ¶ Nam si procederet determinãdo secũdũ equitatez daretur materia et occasio infrigendi legem generaliter latã quodlibet dicẽte q sibi vendicaret loci equitas in tali casu ad oppositum regule. ¶ Item nec contra equitatem tenenda est regula generalis: q: dicit regula iuris q in omnibus maxime i iuribus spectãda est equitas. ¶ Unde etiam iudicis equitas prefertur rigori. C. de iudic. placuit. ¶ Unde rigor iuris est obseruantia regule vniuersaliter cõstitute. Et non solum ius ciuile sumitur mõ qui dictus est sed interdum accipitur prout dicitur de omni constitutione q̃ est ordinata ad directionem ciuium. Et illo modo etiam ius naturale vel ius ciuile dicitur et ius canonicũ. Et isti modi nominantur in glosa decretorum. d. p. et quidã alij.

Quarta conclusio

¶ Quarta conclusio

est q idem actus potest esse q̃tum ad diuersa sui de iure naturali primeuo de iure gentium et de iure ciuili. Nã matrimonium q̃tum ad quãdã cohabitationem masculi cũ femella q ita sit facienda est secundum ratione naturalem que potest recipi ex natura rei secundum modum nostrum intelligendi. ¶ Nam quilibet debet exercere proprium opus virtutis indite sibi a natura. Nam natura nichil facit frustra imo omnia facit modo decentissimo et ornatissimo cum opus eius sit opus intelligentie non errantis secundũ phos. Ergo cum animalia participãt virtutem generatiuam bonũ est q excerceant opus virtutis illius. ¶ Item alia ratio est bonũ est q vnusquisq cõtinuet se inesse q̃tum potest vt sic in eo possit diuci⁹ relucere bonitas diuina: nunc hoc est per gñationẽ ¶ Unde sic continuat se in idẽptitate specifica Et ista rõ inuitur in ãtiqs nu ptijs homo enim generat hominem qui est eiusdẽ speciei cũ eo. Itẽ hoc est faciendũ: q totũ bonũ rei est in opere. ¶ Ut dicitur primo ethicoꝝ. Et ob hoc quia causa videtur habere vnum modum essendi in suo effectu dicente philosopho quarto ethicoꝝ: quod enim est in potentia actu opus nunciat. ¶ Item ille act⁹ qui dicitur matrimonium q̃tum ad consensũ qui ibi interuenit dicitur esse iuris gentium. nam q aliquis seruet suum promissum naturale est. Et ad hoc inest quedam inclinatio naturalis hominibus: licet in aliquibus quandoq tollatur ista inclinatio propter consuetudinem deprauantem que ad modum nature inclinat ad oppositum. vl' propter inexistẽtiam alicuius nature extranee mouẽtis ad oppositum. ¶ Item est act⁹ iuris ciuilis q̃tum ad aliqua ibi introducta propter expedientiam publicam: vt q non sit separatio viri a muliere hoc non est secundum naturam rei: imo secundum naturã rei magis eẽt q vbi appareret q combinatio seminis vnius cum semine alterius nõ eẽt conueniẽs ad actum generationis videretur magis oppositum. Attamen propter expediẽtiam publicam est introducta impossibilitas separationis ¶ Nam vir citius facta laudabilia ad bonum suum et policie aggredietur si sciat aliquem participare in suis infortunijs supposito q aliqua sibi contingat et q succurret sue necessitati. ¶ Et quedã alie expedientie posset ꝓ hoc adduci de quibus alias diximus.

¶ Quinta conclusio

Quinta conclusio

est q distinctio dominiorum quantuz ad esse quod nunc habent: non est de iure naturali siue de iure ciuili. ¶ Nam vt dictum est ille cõclusiones de iure naturali sunt que habent pro medio naturam rei: nunc secundum naturam rei non apparet q sic distinguantur dominia vt nunc distinguũtur.

¶ Bene apparet secūdum naturam rei ꝙ debet esse aliqua distinctio quā tum ad hoc ꝙ res magis subiniuitan tur voluntati meliorum ꝗ peiorum. Sꝫ ꝙ pessimus possit distinguere res suas contra meliorem non apparet ꝙ illud possit dici secūdum naturam rei imo magis videtur esse contra naturam rei. Et sic intelligendum est ꝙ est fundata propter expedientiam publicam. ¶ Non enim sufficeret imperator ad considerandum circa quēlibet hominem ille habebit tantum: alius tātum: propter multitudinem superexcrescentē hominum: et ꝗꝛ difficile esset cognoscere circa quodlibet indiuiduum gradum quē habet ī genere boni. ¶ Et cum dicitur. ff. de iusticia et iure. l. ex hoc iure ꝙ distinctio dominiorum est ex iure gentium. intelligo vt nunc dixi ꝙ est de iure gentium ꝗtum ad hoc ꝙ melior potest condistinguere aliquā rem cōtra minus bonum et vti ea sed malus secūdum rationem naturalem nō deberet hoc facere. ¶ Item cum aliquid est acquisitum ex industria mea naturalis ratio dictat ꝙ ego possū illud condistinguere cōtra alium vbi cetera paria essent ¶ Unde dicere aliquem esse dominū distincte alicuius rei non est nisi dicere ꝙ res subijciatur voluntati eius ꝛ ꝙ vtendo ea potest condistinguere se contra alios. ¶ Et si hoc esset verum ꝙ vtilitas dominij in hoc consistit tūc si aliqui dicerent se nichil habere in ꝓprio vel in cōmuni et condistinguerēt aliquas res contra alios homines: ipsi contradicerent sibi. Facta explanatione huiusmodi dominij.

vij.c° ¶ Sexta cōclusio est ꝙ seruitus considerata qualitate act⁹ (idest) accepta vt talis actus non ē iure gentium secundum pricipia supra dicta. ¶ Item illud bene verū est ꝙ illud bñ est de iure naturali ꝙ delinquens puniatur: sed ꝙ tali pena isti qui fuerint hostes populi romani puniātur: sic ꝙ fiant serui hostium: non est ratio secundum naturam rei absolute receptam per quā posset cōcludi preter rationes sumptas ex expedientia publica. ¶ Fuit enim magis conueniens ꝙ seruarentur et seruirent perpetuo capientibus ꝗ ꝙ occiderentur et ista ratio innuitur insti. de iur. per. Serui autem. ¶ Interdum autem contingēt ꝙ bonus seruiet malo quod non esset sic dicendum secundum naturā ergo dicamus ꝙ seruitus vt est quedā pena inflicta delinquenti est de iure gentiū quod naturale dicitur: sed vt est talis pena: et inflicta per talem hominem qui nō cognoscit ꝗtitatem pene (quia non est legislator mundi qui potest ꝓbare per rationem tantā penā imponendā est et non maior) quo ad hoc est de iure ciuili et ita intellige. ff. de iusticia et iure. l. manumissi.

¶ Septima cōclusio vij.c°

est ꝙ scientie et iudicia ciuilia sunt de iure ciuili. Nam secundum rationem naturalem de qua intelligo non sequitur: ecce ꝙ ꝓbetur per duos testes te michi debere x. ꝙ ita sit: sed solum talia recipiuntur ac si essent vera ꝓpter expedientiam publicam. ¶ No enim est datus iudici qui non potest cognoscere nisi per sensus modus certus ꝑ quem possit peruenire ad cognitionē facti non visi nisi per testes. ¶ Item nisi essent iudices statim homines ꝓcederent ad bella: rei ergo iudicata ꝓ veritate accipitur sicut dicit regula ꝑ meui siue sint iuris gentiū: īperatori ibi non interuenit per modū cōstituētis sꝫ per modū doctoris declarantis. ¶ Unde rō naturalis inexīs hoī cōstituit ꝯm illud Insti. de iure naturali ca. Ius aūt gentiū. §. ꝙ vo rō naturalis ¶ Et iō dr̄ de ipso iure gentiū ꝙ cum ipso genere hūano ꝓditū est (qō dr̄)

quia statim fuit ratio naturalis q̄ q̄n locū h3 principis. ¶ Itē q: ius ciuile non vendicat sibi nisi propter expediētiam publicā ⁊ bonā coicationē ciuiū adinuicē. Et iō non fuit nisi cū populo auctoritas ciuitatis ceperunt condi.

xiiij.o ¶ Quartadecima cō

clusio est φ conclusiones regulariter nō habent rationē iusti. nisi postφ sūt constitute per principē vt in decretis dī. d. iiij. Et apparet sic i exemplo: vsucapio: vsura est de iure ciuili. ff. de vsura in principio. ¶ Unde ipsa est introducta propter expedientiā publicam non secundū rationē naturalem non enī apparet sm rationē naturalē: esto φ detinueris rem meam cum titulo et bona fide p trienniū φ propter hoc debeas esse dñs: sed hoc introductū ē ne diuina rerum essent sub incerto ⁊ lites essent inter mortales. ¶ Nunc esto φ expediat ante constitutionem super hoc factā. Nunquid si aliquis dixisset detinui istam rem cum titulo et bona fide per triēnium: quare sum dominus: allegasset aliquid iustū: nō apparet. ¶ Nam aliquis potest dicere michi prouidissem et diligentiꝰ requisiuissem rem meā si sciuissem hoc esse obseruandū. ¶ Sed tunc cum est constituta et publicata habet rationē iusti sm illud quod habetur in decretis. d. iiij. de legibus.

xv.o ¶ Quintadecima cō

clusio est φ a legibꝰ iuris naturalis iperator non est absolutus (q: ille non innitunē auctoritati sue) s3 a cōclusionibus ciuilibꝰ. Sic enī sm hoc intelligo C. de legibꝰ. l. pīceps. Uerū est etiā φ q̄tū ad aliq̄d a primis ē absolutꝰ: Nā ille ligant dupl'r. et i ordie ad deū. ⁊ ab isto vinculo nō est absolutꝰ: ⁊ q̄tū ad penā tpalē: sic ē absolutꝰ: q: sic nullꝰ est qui posset sibi penā iponere de debito nisi esset tam graue delictum φ quasi mereretur deponi.

¶ Sextadecima con xvi.o

clusio est φ in conclusionibus iuris gētium non est opus scriptura vel pmulgatione: secus est in cōclusionibus iuris ciuilis. Hoc apparet ex consideratione cause propter hoc in ciuilibus ē opus promulgatione: q: innituntur auctoritati legislatoris nec ligant nisi q: constitute a legislatore (vt superiꝰ pluries dictū est) nunc cum hoc sit facti: an sit hoc institutū per principem non potest sciri nisi per promulgationem. ¶ Et sic intellige illud quod dicitur in decretis. d. iiij. leges instituuntur cū promulgantur. ¶ In conclusionibus vero iuris gentiū nō est sic: Nā sumunt suam vim ex ipsa rōe naturali indita hoi a deo creante vt. ff. de bonis dāna. l. cum ratio: et intellige vnū dictorū supra. Qz dirimꝰ φ in cōclusionibus iuris naturalis non interuenit imperator nisi per modum doctoris declarantis. Hoc posset male intelligi non intellige φ non plus operetur imperator interueniens circa tales conclusiones φ quicūq3 alius doctor ibi interueniens. ¶ Nam sue declarationi oportet stare φ non esset de alio: imo sua declaratio posset reuocari in dubium: sed non sic interuenit impator φ dicat ex sua constitutione ibi iustū oriri imo iā merat ex rōe naturali.

xvij.o ¶ Decimaseptia con

clusio est φ leges facte circa ius ciuile non se extendūt ad preterita nisi hoc i lege caueatur. C. de legibus. l. leges. Ut si fieret modo constitutio φ possidens rē alterius per annū efficeretur dñs rei non se extenderet ad preterita Nā vt dictū est recipiūt rōnē iusti hre ex ipsa cōstitutione (⁊ pulchre) Secus est i cōclusionibꝰ iuris gētiū ⁊ ille hñt rōnē iusti añ oēm cōstitutionē. vt si diceret. depositū ē reddēdū: ridiculū eēt dicere qm̄ ista constitutio se extendat ad preterita.

xviii.c°. ¶ Decimaoctaua cō
clusio est q in cōclusionib⁹ iuris gen=
tiū precipue in delictis nō lz pretēdere
ignorantiā alicui psone etia mulieri=
bus ad euitandū penā. sec⁹ esset in ciui
libus saltē in aliqbus: Nā in hoc par=
cetur militib⁹ et mulierib⁹: q pria ex
ipsa natali rōne sciūq alia omnino nisi
inspectione scripturarū sm hoc intel
lige. ff. de adulterio. l. si adulterium. ff.
de iuris ignorātia. l. regula iuris. &c. C
xix.c° de iure. ij. f. ag° milites.

¶ Decimanona con=
clusio est q cōclusiones iuris gentiuz
sūt magis remiscibiles. Nā sm q pul
chre declarat phs i suo tractatu de re
miniscētia ille q reminiscit pcedit ex
aliquibus principiis notis sibi q q̄to p
pinquiora sunt rei de qua vult remini
sci tanto citius reminiscitur de illa re
Nunc in cōclusionibus iuris natural'
sēper sunt principia insita intrinseca
de natura cōclusionū ibi intentarum.
¶ Et si dicatur deus est diligendus p
ponet p medio q est sūme bon⁹. Sed
in conclusionibus iuris ciuilis nō est
principiū sic insitū nobis: qr magis in=
nititur auctoritati ipatoris sic cōstitu
entis q alicui pricipio inato nobis: vt
q detinēs rē mobilē cū titulo et bona
fide per triēniū efficiatur dūs rei. Uñ
ibi principia non sunt de natura cōclu
sionū. ¶ Nam medium arguēdi erit
sic: imperator propter expedientiam
publicam sic instituit g est sic faciēdū.

¶ Uicesima cōclusio.
xx.c°. est q conclusiones iuris gentium sūt
delectabiles. ¶ Nam ille quasi inascū=
tur nobis vel a principiis nobis inatis
Alie vo veniūt ab extrisecos legislato
re. Nunc vna q̄q virtus magis delecta
tur in eo qd inascitur ab ea respectu
cuiusq' hz p modū parturientis vt pa
ter ex quadā inclinatiōe naturali ma=
gis diligit filium suum q non filium.

¶ Uicesimaprima cō
clusio est q grauius peccant q delin= xxi.c°.
quunt contra cōclusiones iuris natu=
ralis q qui delinquūt cōtra conclusio
nes iuris ciuilis. ¶ Nā in obseruātia
cōclusionū iuris gentiū delectatio est
maior vt dictū est. Nā obseruātia eaz
est nobis cōnaturalis: ibi nō sic sz solū
pp subiectionem q non hz inclinatio=
ne naturalē radicē: sz magis iclinatio
naturalis ē ad oppositū. ¶ Uñ ibi etiā
cū conclusiones depēdeāt ex pricipiis
cōnaturalibus cōclusioni ibi voluntas
magis contra mouetur itellectui. & p
9ñs ibi est maius delictum.

¶ Uicesimasecunda
conclusio est vna quā tetigi supra. Et xxii.c°
sit ista q de lege naturali oia sunt cō=
munia. vt habet in decretis. d. vij. et
xxij. q. iij. c. i°. ff. de iusticia et iure. l. ex
hoc iure. ¶ Et ad declarādum istam
conclusionem pono primo q in iuris
ipsa est que finem ponit cōtrouersiis
ff. de re iudicata. l. p. Et q iudicia sint
de iure ciuili satis innuitur. ff. de origi
ne iuris. l. ij.

¶ Octaua conclusio viii c°.
est q actiones q̄tū ad aliquid sunt de
iure gentiū & q̄tū ad alīqd sunt de iu=
re ciuili. ¶ Nam actio q̄tum ad ipsuz
agere iudiciale est de iure ciuili: vt q
aliquis agat in iudicio hoc est receptū
propter expedientiam publicam(vt
supra dixi) Nam secundum naturam
rei non apparet q aliquis deberet eē
iudex nisi plene posset terminare du=
bitatiōnē contingentem inter partes
Ille vero est deus qui oia cognoscat.
¶ Sed actio q̄tum ad medium quod
proponitur in iudicio. Aliquando est
de iure gentium: vt si deposui penes
te rem. Et receptam proponam me=
dium naturale(vz deposui) redde q̄re

illud est reddendum secundum rationem naturalem. ¶ Aliquando illud erit ciuile vt si agā cōtra illum qui mihi fecit furtum et agam ciuiliter ad duplum illius quod subripuit: ciuile est medium. ¶ Nam non apparet secundum rationem naturalem ꝙ debeat condempnari ad duplum rei.
¶ Sed bene apparet naturaliter ꝙ debet condempnari ad restitutionem rei quā subripuit. Uerum quidā ignorantes quid sit ius gentium vel ciuile inquirunt per aliqua que nullomodo faciunt scire aliquid de quesito.
¶ Nam pone ꝙ vnus textus legis diceret ꝙ sūt de iure ciuili. adhuc ex hoc non haberet intentionem. ¶ Nam dicitur ꝙ sunt de iure ciuili approbatiue quomodo sumitur hoc nomen iusticia de obligationibus in principio. vbi dicitur ꝙ omnium obligationum alie sunt ciuiles: alie pretorie: quod intelligitur approbatiue. Quia certum est aliquas esse obligationes naturales nisi forte diceres ꝙ obligatiōes naturales non debent dici obligationes nisi per abusionem vt. ff. de fide. iuss. l. fideiussor obligari. §. fideiussor. Ita ꝙ in nominibus equiuocis fundare se super textus non est bene fundare se: nisi textus aperiat quo significatorū recipiatur terminus. Ille vero terminus ciuile est multū equiuocus vt notatur in decretis. di. prima.

Nona conclusio

¶ Nona conclusio ē

ꝙ in conclusionib⁹ iuris naturalis sūt gradus ita ꝙ alique conclusiones sūt magis naturales alijs. Nam vbicūqꝫ reperitur magis effectus iuris naturalis ibi reperitur magis ius naturale: sed sic est ꝙ immutabilitas que est condicio iuris naturalis magis reperitur in conclusionibus aliquibus ꝙ in alijs vt ꝙ deus diligatur hec est omnino immutabilis: sed ꝙ matrimonium sit contrahendum pro aliquo tempore. Uellent aliqui dicere ꝙ posset recipere mutationem. Ut si multitudo hominum esset super excrescens secundum q̄titatem bonorum deberet vsqꝫ ad tempus prohiberi ad matrimonium. ¶ Quid sit hic dicendum nō assero. ¶ Et secundum hoc sequitur ꝙ alique conclusiones iuris gētium debēt magis dici naturales q̄ alique q̄ sunt de iure naturali primeuo. ¶ Nā plus habent de immutabilitate q̄ alique: vt illa conclusio ꝙ deus sit diligēdus que est conclusio iuris gentiū vt in l. veluti. ff. de iusticia et iure.

¶ Decima conclusio

Decima conclusio

est ꝙ constitutio principis non est naturalis sed ciuilis. ¶ Uerum est ꝙ si esset vnus hō in mundo oībus hoīb⁹ melior bonū est secūdū cōstitutionem naturalē ꝙ ipse plus honoretur et ꝙ ipse pricipiaretur q̄tū ad quedā. Sꝫ ꝙ ipse simpliciter principetur ⁊ ꝙ alij oēs eius obediant legibus in oibus non ē sm natura rei. Nā lꝫ si et vnus hō ī mūdo melius cognoscens illa que possūt esse ad directionē populi: tn̄ non est in mundo qui sipsi oia ita possit cognoscere sicut faceret tota collectio hoīꝫ ipsius et aliorum. Et ideo magis esset sm naturā rei ꝙ totus populus haberet rōnē principis. Et esset simile ac si esset vnū aial habēs valde multos oculos: quod quasi ad oia respiceret: tn̄ ꝓpter expediens: q: non posset cōgregari oēs: et congregati vix consentirent fuit expedientius cōtrariū. Et ista rō innuitur inst. de iure naturali gētiū ⁊ ciuili. et. ff. de originē iuris. l. ij. Ex ista conclusione sequitur alia.

¶ Undecima conclu

Undecima conclusio

sio. Translatio ptātis trāslate ī imperatorē est reuocabilis ex vna cā. Nā sm ꝙ dictū est fūdamentū eius ē expediētia publica. et iō stati ꝙ cessaret expedientia posset reuocari. vt puta si cēnt

pauci hoīes equalis scie qui faciliter
congregarētur ⁊ faciliter cōuenirēt.
¶ Utrū aūt reuocabilis esset ꝓpt aliā
causā: vt q: minus sufficiēs. ⁊c. Hic eēt
multū considerādū q: non nisi ex ma=
gna causa hoc esset attēptādū. Quia
esset considerandū vtrū mutatio esset
expediens tm̄ q̄tū esset nociua: q: po=
pulus quodāmō assuesceret ad rebel=
lionē. vbi aūt apparet ꝙ esset sic infe=
ctus ꝙ posset totā policiaȝ inficere. vt
pote q: hereticus tunc posset deponi

xij.c° ¶ Duodecima cōclu
sio est ꝙ constitutio principis per ele=
ctionem est magis naturalis q̄ per ꝓ
geniei successionem. ¶ Nam ex quo
aliquis debet principari secundum ra
tionem naturalem est ꝙ melior princi
petur nunc via electionis est magis or
dinata ad consecutionem melioris q̄
via generationis. ¶ Nam si diceretur
ꝙ verisimile est ꝙ ex bono generetur
bonus. ¶ Putant enim homines q̄
admodum ex bestia fieri bestiam sic ex
homine hominem et ex bono bonum
generari (primo policie). ¶ Istud non
obstat: primo q: possibile est ꝙ vnꝰ ele=
ctus existimetur bonus et nō est. ⁊ ita
secundū regulā illā generabit malū.
¶ Itē lȝ sit bonus tñ cōcurrentibꝰ cor
poribus celestibus que etiā faciūt ad
gñationē. vt dr̄. i. phisicoꝝ. sol et hō ge
nerant hoīem: poterit aliquis malus
gñari et sic sp est electio magis natu=
ralis: lȝ forsan alia magis sit expediēs
ꝓ hoc tpe q: hoīes nō pñt cōuenire ad
inuicē. ⁊ ita remanerēt mēbra sine capite.

xiij.c° ¶ Tertiadecima cō=
clusio est q̄ in cōclusionibus naturali
bus siue sit iuris naturalis. In rebus
naturalibꝰ melior hȝ iuris plus q̄ alij.
ita ꝙ pōt dici dn̄s rerū diuisim et disti
ctim et alij non sic. ¶ Nā pone ꝙ sunt
duo hoīes: magis bonꝰ et minꝰ bonꝰ
Et vna res q̄ vni sufficeret ad cōserua
tionē corporis vniꝰ: sȝ duoꝝ non. Dico
ꝙ magis bonus iuste pōt vti ista re. ⁊
non econtra: Ita ꝙ magis bonus ha=
bet vnum ius distinctum et diuisum
contra alium: probo. ¶ Ille potest vti Bona rō
re diuisim et distinctim qui habet vo=
luntatem in hoc illius qui dn̄s simpli
citer est rei: sed iste est huiusmodi. Q:
cum sit melior et per ɔn̄s magis ama
tus a deo per consequens deus vult
ipsum magis vti re ipsa. Et ita quod
ius diuisim videbitur habere inq̄tuȝ
habens voluntatem domini et simpli
citer ⁊ diuisim potest vti: deus autem Replica
est simpliciter dn̄s quia dn̄i est terra et cum solu
plenitudo eius. ¶ Nec obstat ꝙ res tione.
sit acquisita industria alterius. Quia
deus semper magis habet ius in re ⁊
ista ratio innitit̄ altero decretoruȝ al=
legatorum supra. ¶ Item et reddit in
idem: si omnia facta sunt propter ho
minem dicente philosopho secundo
phisicorum sumus enim ⁊ nos quodā
modo finis omnium ergo magis sūt
facta propter meliorem hominem q̄ Quō itel
ꝓpter alios. ¶ Qualiter ergo intel= ligitur ꝙ
ligendum est ꝙ res sunt communes. res sunt
Intelligendum est ꝙ sunt cōmunes cōmunes
quia exhibēde sunt per receptum ad
medium commune scilicet deum qui
est totum ens et non est acceptor per=
sonarum. ¶ Et ideo si ille melior ha=
beat plus iuris q̄ alius: faciat se aliꝰ
meliorem. Et si ad equalitatem boni=
tatis se reducat habebit ius equale.
Si autem ad maiorē habebit ius ma
ius. et sic in alijs. ¶ Item sunt cōmu=
nes per negationem distinctionis que
nunc est secūdum quā minus bonus
diuidit rem suam cōtra magis bonū.
¶ Habemus ergo ꝙ melior habet ius
diuisum in rebus. ¶ Unde et quodā=
modo est dn̄s omniū q: non est aliqua
res qui ipsa posset vti diuisim si immine
ret casus necessitatis. Pessimus qua
si nullꝰ rei est dn̄s: q: nō est aliqua res
qui deberet supcedē i casu necitatis.

¶ **Secunda cõclusio** est q illud ius est ius diuinum totalit' imutabile:ita q facto principis vel alicuius alterius non põt mutari:nã stãtibus principijs stat conclusio:nũc sẽper stant:q: verum est dicere q magis amatus a deo magis debet vti. Item melior magis est amatus a deo.

¶ Unde transmutare istas propositiones de veritate in falsitatem nõ subest potestati legislatoris.

iij.° ¶ **Tertia conclusio ẽ** q minus bonus diuidens rem quam habet cõtra magis bonum in casu necessitatis est vere fur vel saltem viciosus vicio equiualẽti furto et verus homicida. ¶ Nam prohibens dominum re sua vti et vtens ea in preiudiciũ ei9 est simpliciter fur et homicida quodã modo si propter tu illius accidat mors: sed iste est huiusmodi. Et ista conclusio habet maxime veritatem vbi min9 bonus haberet aliquid vltra suam necessitatem. ¶ Sed quid nichil vltra habeat et illa res est quesita industria alterius. ¶ Dicerem q esset meritorium fieri: non tamen necessarium ad salutem simpliciter propter inclinationem naturalem quã deus cuilibet rei indidit ad conseruationem sui esse. ¶ Uñ heroicum esset contra venire isti inclinationi et magis esset diuinum q̃ humanum.

iiij.° ¶ **Quarto est videre** in quo cõsistit ista copitas q̃ dicta ẽ esse ĩ rebus. Et sit ista quarta cõclo q in rebus iperatorvel ppl'apossũt ponere distinctionẽ quod ĩ° ẽm quid ĩ ordine ad execucionẽ tp̃alẽ ⁊ alios effect9 tp̃ales Nã illud põt fieri qđ est ad salutẽ policie ⁊ pacificã cõuersationẽ eius:sz sic ẽ Uñ ĩ tãto pplo vt nũc est nõ posset fieri vt sp melior haberet pl9 iuris ĩ reb9 qlz eni assereret meliorẽ: et aliĵ min9 boni q̃ sepi9 corpe sunt robustiores alios interficerẽt. ergo oportuit vt distinguerẽt res: ita q q̃ posset pl9 acq̃rere pl9 hz nisi in certis casib9 vel popul9 vel ille q̃ gerit vicẽ populi remunerat aliq̃s pp excellẽtiã bonitatis ⁊ vtilitatis quã attulerũt ĩ policiã. Et aduertendũ q imperator nõ remouet illud ius qđ causabitur ĩ ordine ad deũ neq3 illđ ligamẽ. ¶ Uñ verũ est sp dicere q iustũ esset ⁊ dignius istũ vti alio:⁊ q alius peccat concludens res suas cõtra istũ saltem nisi cã necitatis sibi ĩmineat. Sz bñ verũ est q non cogit eũ ad diuidendũ imo si aliter aufferret ipe puniret eũ sicut venientẽ contra legẽ q̃ est ordinata ad regimẽ policie. ⁊ sic fur est ĩ re aliena:q: tp̃alitas sic accipit' ⁊ ad expediẽtiã policie et p ɔñs non solũ delinq̃d tp̃aliter sz etiã veraciter.

Iuxta ista pono vnã ɔclusionẽ. Prĩo q cõstitutio facta super phibitione vsure hz causã naturalẽ ex parte sue constitutionis lz multũ videatur illa consideratione q sit contra rationẽ naturalẽ. ¶ Nam ex quo fuit distinctio sic ordinata ex tunc minus boni regulariter habũdant pecunijs q: magis solliciti sunt circa acq̃sitionẽ rerũ:q: nichil de vero bono participant:et habent quasdã industrias particulares ordinatas ad acquisitionem vt seruirent magis bonis. ¶ Et ideo magis boni regularit' magis egẽt ¶ Et ita illi sunt dñi de iure naturali ⁊ per ɔñs cõtra rõnẽ naturalẽ est recipere vsuras a talibus. ¶ Et si in aliquibus casibus videat' oppositum tñ non minus videri: sz magis videri ĩ̃stitutẽtis regulã inspiciendũ est. Nõ sic in aliĵs vt si locẽ rẽ meã pro certo precio q: sic locatũ nõ significat indigẽtiã ex parte illi9 qui locat:sicut mutuũ pecunie ex parte illius qui recipit. ¶ Itẽ ex illis rebus naturaliter veniunt fructus non sic ex pecunia.

vi. ꝯ°. ¶ Sexta conclusio ē
ꝙ ihs xp̄s fuit simplr ipso iure natura-
li inspecto: dominus oīm rex: dominio
naturali quod ex superioribus apparet
ꝙ hō simplr melior ꝛ magis ppīqu⁹ deo
pimo recte ipsa humanitas ipsi deo ī
persona erat coniuncta.

vii. ꝯ° ¶ Septima ꝯclusio
est ꝙ sic esse dn̄m alicuius rei nō dicit
iperfectionē imo pfectionē. Nā ē est ali
quid dn̄s ꝯsecutione naturali ad hoc
ꝙ est aliquod esse bonū et pfectū imo
nō pōt hoc abicere a se nisi vl'fiat ma
lus vel alij efficiantur ipso meliores.

¶ Octaua conclusio
est ꝙ nō fuit dn̄s oīm dominio ciuili ꝛ
populari. ¶ Nā ē illud non acquirit nisi
ex certis causis ordinatis per impera-
torem vt per occupationem vel tradi-
tionem. ꝛc. Ista non concurrūt ꝗtum
ad oēs res ī persona ihu xp̄i. Et ideo
dicit ī euāgelio. Reddite q̄ sūt cesaris
cesari ꝛ q̄ sūt dei deo. ꝛ ꝗtū aduertatē
respectu eiusdē erat aliqd attribuen-
dū xp̄o q̄ deus erat sup dominiū natu
rale ꝛ aliquid cesari scȝ dominiū ciuile
de dominio tp̄ali ꝛ ciuili ponit alia ꝯ°.
¶ Propt' qd' sciend' est ꝙ dominiū po
pulare hȝ duos effectus scȝ condistin-
guere res suas ꝯtra meliorē seu vel ꝯ-
tra minus bonos. ¶ Primū nō pōt iu
ste fieri vt supra dictū est. Scd'ȝ sic. Et
ille esset simplr pfectus q̄ nec seipsū nec
res suas condistingueret ꝯtra meliorē
pp deū. Nō sicut de rebus ita nec de se
ipso plenū et totale hȝ dominiū qr oīa
sunt dei. Et ita esset v̄a caritas in tali
et esset vere in statu pfectionis. ¶ Et
si q̄ras vtrū viros adultatos ad pfectis
sime pcedendū ī via dei liceret hr̄e do
miniu ciuile ī aliquib⁹ reb⁹ nō ad finē
ꝙ condistingueret contra meliores se
Uel loq'ris de viris speculatiuis q̄ va-
cant orōni: lectioni: pdicationi: ꝛ vt si.
exēplar virtutū. Uel de actiuis qui se
dederunt ad recipiendū hospites vel
orphanos. ¶ Si de primis dicꝙ in aliq̄
tp̄e possent absq; in expedientia absti
nere: vt si essent pauci resplendentes
in operibus. Et homines essent mise
ricordes multū et testificantes bonita
tem ipsorū. ¶ Sed vbi quereres vbi
essent congregati per modū status et
multi sine numero certo ꝛ sub spe lon
ge continuationis tūc esset verū ꝙ me
lius esset eos hr̄e aliqua vel ꝙ aliqui
alij haberēt nomine eorū vel ad vtili-
tatē ipsoꝝ. Nā tūc fm hoc magis pos
sent secure procedere ad exercitiū bo
ni operis neq; illud repugnat vite ihu
xp̄i imo magis ꝯcordat. ¶ Nō nō ha-
bemus nisi quinq; panes. ꝛc. ꝛ de Juda
dr̄ ꝙ habebat loculos de alijs certum
est ꝙ possent sic habere. xi. ꝯ°.

¶ Undecima conclu
sio est ꝙ dn̄s papa recte electus ē dn̄s
oīm iure naturali: qr vt melior dȝ eligi
cū teneat locū christi: sȝ istud non pre-
iudicat regibus quo minus suo domi
nio vtatur temporali. ita ꝙ ipso vite
electo non est homo in mundo qui ꝯ-
tra ipsum ī tempore necessitatis neq;
sua neq; se deberet condiuidere et se-
cundum hoc intellige qd' dr̄ in decre-
to. di. x. tribunalia.

¶ Duodecima ꝯclu xii ꝯ°.
sio est ꝙ possibile ē ꝙ perfectissim⁹ hō
p aliquo tp̄e eligat esse dn̄s omnium
nedū dominio tp̄ali sȝ dominio ciuili.
¶ Nam de oībus dȝ eligere illud quod
est amabilius deo: nūc vo possibile est
ꝙ illud erit amabilius deo. ¶ Nam
isto modo posset imperare et punire
temporaliter. Et possibile est pro aliq̄
tempore ꝙ homines non nisi terrore
penarum agent bonum. vt dicitur de
aliquibus iii. x. ethicorum ꝙ non nati
sunt obedire verecundie: sed terrori:
neq; recedere a malis propter turpe:
sed propter penas.

xiij.c°. ¶ Tertiadecimacon clusio est quod recedendo abusu rei qui est mere facti aliquis eet magis extra virtutem vt beatus iohannes baptista quod recedens precise a domino rei ciuili ¶ Nam solum ipsum dominium intenditur propter vsum et queritur: et ita renunciādo dominio (ex quo vsum retinet) non videtur abijcere illud quod erat desideratum apud homines.

xiiij.c°. ¶ Quartadecima cōclusio est quod imperator condēdo leges suas si esset contrarius legi naturali leges sue non essent tenende. ¶ Nam omnia iura naturalia diuina prouidētia constituta fuit. insti. de iure naturali ca. fi. Et nichil contrarium ei (scilicet naturali legi) vt habetur ī decre. di. viij. c. ij. et di. ix. ca. i. ¶ Et quod dicunt imperatores diuina rerum debere distingui: non dicunt quā semper bonū est quod quilibet cognoscat statum suum naturalem et non conduuidat res suas contra meliorem eo. Sed dicunt quod expedientia publica exigit quod proinde obseruentur ac si essent distincta quātum ad executiones faciendas. ¶ Et quando dicunt quod capt⁹ in bello sit seruus capitalis: non dicunt volentes innuere quod sit bonum simpliciter minus bonum dominari magis bono. Sed dicunt quod est bonum quod talis punitio introducatur contra debellatores populi romani. ¶ Item in captione magis bonus non seruit minus bono. vt ē quādam persona singularis: sed vt est que dā psona nocēs cōmunitati reipublice romanorum que est melior. ¶ Itē quod dicūt iura ciuilia. Si aliquis deponat aliquam rem penes aliquem: et postea faciat aliquod delictum proptē quod bona sua conficentur: depositarius secundum ius naturale: vt ibidē dicitur: debet ei reddere rem suam. et secundum ius ciuile debet afferre in medium et apportare iudici. ¶ Nam expediens est reipublice vt mali egestate laborent vt pretertu pene eorum alij retrahantur a malo: et ita ibi videtur quod ius ciuile sit cōtrarium iuri naturali. ¶ Dic quod non est. ¶ Unde quod ibi dicitur quod ius naturale et ius gentium quod pro eodem habeo (vt supra diximus) dicit quod ille deberet reddere deponenti. intellige quod pro eo dicitur non quod sit simpliciter ius naturalis. Sed quia est vnum principium quod ē iuris naturalis quo inspecto regulariter dicendum esset quod deberet reddere ipsi deponenti. puta hoc depositum est deponenti reddendum. Illud principium simpliciter est ius naturalis. Non dico quod ista conclusio sit iuris naturalis. ¶ Nam naturale est quod delinquens puniatur: et ista conclusio habet principium naturale. ¶ Uel dic. Ius gentium dicit hoc esse bonum. Ius ciuile dicit hoc esse expediens.

¶ Prima solutio michi magis placet: Nec est admirandū si hoc sit de iure naturali. Et tamen ab eo recedatur propter expediētiam sibi vendicantem locum ad oppositū. Quia etiam proijcere merces in mari est malum. Et tamen habet aliquādo rationem expedientie vel etiam abscisio membri. ¶ Et aduertandum est vt supra innui quod ista pricipia scilicet bonum ex natura rei: et expediētia publica fundant omnes conclusiones morales siue legales sint: siue nō. ¶ Primum fundat conclusiones libri ethicorum vt quod homo debet eē iustus seruando pacta sua faciendo bonum bonis. &c. Ista sic sunt facienda: quia bona sunt ex natura rei. et sic de alijs conclusionibus q̄ determinant ī libro ethicorum. ¶ Conclusiones libri politice fundantur super expedientiam publicam vt quod ciuitates sunt edificā de iuxta bona flumina. et cetera.

¶ Similiter omnes conclusiones legales (vt apparet intuenti eas) Aliquando per primum principium i mul tis conclusionibus resolutio fit: quia non esset equum q bonus vir non arbitraretur. ¶ Et aliquando q hoc est expediens rei publice q ciuitas repleatur liberis: Et ciuitates non deformentur ruinis. et sic de alijs. vt apparet in infinitis legib⁹. Unde ista principia recipiuntur in legibus etiam in sua generalitate. ¶ Et ex hoc improbaui alias vnum quod cōmuniter dicitur a doctoribus q ipsa legalis scientia ē subalternata morali philosophie ¶ Contra quod arguebā sic. ¶ Nulla scientia est subalternata alteri que vtitur eisdem pricipijs omnino cum alia scientia: et eque imediate et eque i sua generalitate recipit. Et ista patet primo posteriorum. ¶ Nam musica que est de numero sonoro subalternatur arismetice que est de numero absoluto. ¶ Nam q̄uis recipiat principia scientie arismetice. s. si ab equalibus numeris equales numeros demas nūeri qui remanent sunt equales. Nunq̄ tamen recipiet in sua generalitate: sz cum contractione dicēdo. Si ab equalibus numeris sonorus equales numeros sonoros demas numeri sonori q̄ remanent sunt equales ¶ Nunc vt dixi intuendo: scilicet bonum ex natura rei et expedientia publica recipiūtur eque imediate in scientia legali sicut in scientia morali. ¶ Et secunda conclusio sequens ex ista erat q scientia legalis est tanta euidentia ⁊ tante certitudinis sicut scientia moralis. Nam omnes scientie vtentes eisdem principijs eque immediate sunt equaliter certe. ¶ Nam omnis euidentia conclusionis reducitur in euidentiam principij imo possibile est q euidentia principij sit eadem numero cū euidētia cōclusiōis (vt aliquādo dixi) Et hoc vbi conclusio nullomodo esset euidēs nisi propter principium. ¶ Quod dico: q si dicam omne animal est sēsibile omnis homo est animal. ergo omnis homo est sensibil. ¶ Conclusio secundū se esset euidens sine premissis. ¶ Ita q satis concedā hoc principium omē animal ē sensibile et omnis homo est animal posse habere euidentiam nūero ab euidētia conclusionis: sed i alijs non. Sicut eodem appetitu in numero aliquis fertur in finem ⁊ ordinata ad finem vbi appetit⁹ nullomodo ferretur in ordinata in finem nisi ꝓpter finem vt in potione amara ministrata infirmo. ¶ De hoc alias dixi sufficit pro nunc q euidētia conclusionis mēsuretur secundum euidētiā principij.

¶ Et cōclusio quam alias dixi in hac materia fuit: q bonū humanum ciuiū directiuum in ordine ad causas ciuiles disceptādas in iudicio. non est subiectum in legali sciētia licet cōmuniter asseratur. ¶ Probatur sic. Nam illud quod sumitur sicut principium ad demonstrandas cōclusiones omnes alicuius scientie nō est ibi subiectum. ¶ In scientia eni tria sunt vt patet primo posteriorum. scilz subiectum: predicatum quod probaē de subiecto: et principia per que ꝑdicatum probatur de subiecto: ita q differt querere in scientia quid sit subiectum et querere que sint pricipia subiecti: Nunc vt supra declaraui bonum et expedientia publica assumuntur vt subiectum ad demonstrandas omnes conclusiones legales. ¶ Sed verum ē q non apparet q aliquod vnum nomen sit impositum ad designandum subiectum cōmune in omnibus conclusionibus legalibus sed satis per illud potest circūloqui scilicet per li subiectum legale. ¶ Et est aduertendū circa illud quod nunc dixi Et omnia legalia fundantur super alterum principiorum duorū quod intelligimus de

conclusionibus legalibus que possunt habere rationem sciti. ¶ Nã quedam sunt in legibus que mere innituntur auctoritati legislatoris constituentis considerata qualitate actus in specie licet actus in genere fundetur super rationem: sicut ordinatum est in legibus ꝙ fur puniatur ad duplum i furto non manifesto. Et ad quadruplum in furto manifesto. Quare plus ad quadruplum ꝙ ad quituplum vel aliquid tale non est aliqua ratio sed solũ auctoritas legislatoris instituentis.
¶ Et hoc volebam suadere alias ꝙ in alio seculo esset futura punitio malorum ſm natura'e rationem. ¶ Nam si combinatio enim minus perfecta et minus sub intentione nature sit i natura multomagis combinatio magis perfecta et magis sub intentione nature: sed combinatio punitorũ nõ verorum cum delinquente est in natura: vt imperatores puniunt homines pro suis delictis qui non sunt punitores veri. ¶ Nam p nullam rationem mundi possunt cognoscere certũ gradum pene imponende: Et tamen isti sunt in natura igitur multomagis verus punitor scilicet deus nõ in hoc seculo nam multi pretereunt sine punitione) ergo hoc erit i alio seculo. Nec valet ꝙ aliquis vellet dicere ꝙ malus i eo ꝙ malus punitur satis: nã quidã sunt delinquẽtes qui isto mõ puniunt scilicet ipso exercitio ma'i ¶ Itẽ per iudicem secularẽ vt pote suspẽdiũ. Item tristicia cõcomitante et de honoratiõe apud vulgũ. Aliũ delinquentes vnomõ. ¶ Nã i delectantur cũ male fecerint et exultãt i rebus pessimis. Itẽ sic laudantur quasi opera iustoꝝ fecerit ergo vt equalitas iusticie exornãtis vniuersũ sequatur: dicam' ꝙ alia punitio dz subsequi. ¶ Itẽ ex isto supradicto ſm ꝙ aliq̃ cõcl'usiones ciuiles sũt in qbus rõ non determinat iperator: ẽ suadebã ſm rõnẽ naturalẽ esse veꝝ ꝙ voluntas potest seipsã determinare ad actũ suũ nã hic rõe existe totaliter indeterĩata voluntas deterĩat se: et ſm hoc intelligitur id qđ dr in nono methaphisice. quod est vnũ qđ deterĩat et pherest. i. electio. Verũ est qđ illud non cõcludit nã licet nõ sit aliqd determinãs qđ experiamur in nobis. tñ nõ sequitur ꝙ oĩno nullum sit ibi determinãs. ¶ Et de istis conclusionibus q̃ sic innitunt voluntati legislatoris põt intelligi illud qđ dicit cõmẽtator in ꝓlogo tercij phisicoꝝ ꝙ q̃ audiuit pℓophiã nõ põt postea audire leges. Verũ est tale ꝙ vbi intellectus nõ acquirit aliquã perfectionẽ: s; leges primi mõi de quib' est sup pradictũ põt audire ſpaliter illas q̃ sũdant p hoc primũ bonũ ex natura rei est faciendũ. ¶ Et in istis magis ꝓficit cũ ars eliciendi conclusiones ex principijs sit sibi magis nota ꝙ aliũs nõ pℓophis. Et est considerandũ l; dixerẽt ꝙ sunt duo principia ad fundandũ cõclusiones morales et legales. s. natura rei et expedientia publica. tñ ꝙtũ ad veritatẽ illa reducuntur in vnum primũ scilicet in amabilitatem diuinam.
¶ Unde illud principium amabile deo est faciendum: est principium in quod omnes conclusiones legales resolui. Uerum est ꝙ aliquę magis resoluuntur imediate. s. cõclusiones naturales ¶ Et ideo de his dicitur ꝙ sunt que dã diuina prouidentia constitute istit. de iure naturali. D. n c. ff. alie vero per medium. s. per expedientiam publicã. ¶ Unde amabile est deo ꝙ fiat illud qđ est ad salutem totius et hoc quilibet velle dz q: turpis est pars suo toti nõ congruens vt dicitur i decretis di. viij Qd' illud principium sit principium vniuersale et primum hoc apparet nã finis in agibilibus se habet sicut principium in speculabilibus in secundo phisicorum. ¶ Unde in practicis finis semper habet rationem principij. Igitur finis prius et principaliter inten-

sus in moralibus erit principium & hoc est deus. ¶ Simpsius ergo sub ratione practica vt potest sub ratione boni vel amabilis erit principium in legibus. ¶ Et est considerandum. vt innui supra circa principium tractatus quod conclusiones ciuiles que fundantur supra expedientiam publicam sunt mutabiles aliquando ex parte loci: quia expedit aliquid in aliquo loco quod non expedit in alio vt homines in aliquo loco sunt magis inclinati ad furtum quam in alio. ergo expedit quod puniantur magis: scilicet per suspendium videlicet quando pauca sunt bona et multitudo est superexcrescens. vel in vno loco pauci sunt homines et bona sunt eis excrescentia: ita quod non expedit quod aliquis pro furto puniatur pena mortis. ¶ Aliqn secundum diuersitatem temporum: vt ibi innui et ideo. ff. de muneribus et honoribus le. prima: legem. dicitur quod legem ciuitatis et loci inspici oportet.

¶ Itē circa hoc dicere, quod nulla particularis consuetudo specialiter sequens in illo loco deberet vincere legē: nisi ad oppositum legis vniuersaliter prolate aliqua vtilitas publica vendicaret sibi locum. et adhuc isto modo non est vincere legem quantum ad mentem conditoris legis. nam si proposita fuisset sibi illa vtilitas particularis fecisset exceptionem a sua regula quantum ad illum locum. Et secundum hoc potest intelligi id quod dicitur. C. que sit longa consuetudo. l. consuetudinis vbi dicitur. consuetudinis vsusque longeui nō vilis est mutabilitas, nō tamen tanta vt rationē vincat aut legem. ¶ De consuetudine vniuersali que sequitur legem posset dici quod illa magis suum robur habet de consensu tacito principis instituentis illam consuetudinem quam non est verisimile ipsum ignorare quam ex vi consuetudinis.

¶ Amplius considerandum circa vnum dictorum supra quod summus pontifex rite electus est dominus omnium dominio naturali, ita quod secundum bonos mores nullus posset conductingere res suas in necessitate. Sed non est dominus omnium dominio ciuili neque videtur bonum quantum ad regularem statum quod ipse sic occuparetur: nam est exemplar totius populi et cui sicut deo habent credere homines et in illis que concernūt interpretationem legis vel sibi soli vel cum alijs coniuncto ipso existente capite debet se reducere ad illum statū quantum est de se in quo ista maxime poterunt esse id est in quo facta et omnia opera sua maxime a populo recipiantur in exemplar: et sibi maxime credatur. sed hoc est si non habet immoderatam habundantiam bonorum temporalium. ¶ Tūc enim liberius passionibus occupatus poterit vacare cōtemplationi et magis consonum sibi opere et sermone videbitur cum detestabitur onus superfluum temporalium et sic de alijs. ¶ Indiget ergo populus regibus pro temporalibus regendis et pontificibus pro spiritualibus. Quando enim operationes sunt distincte non confuse melius fiunt per vnumquemque. ¶ Unde non est faciendum vt illi faciebant de quibus dicitur primo poli. qui habebāt delphicum gladium quo vtebantur ad omnia.

¶ Et ista ratio innuitur in decretis distinctione decima. Reges pontificibus propter eterna et pontifices regibus indigent pro temporalibus.

¶ Lex ergo vt superius dicebatur est quedam ordinatio rationis ad bonum commune ab eo qui vicem cōmunitatis habet promulgata

¶ Et ideo considerādum in p̄rio ethi corum et recitatur in decretis. Lex est nullo priuato cōmodo: sed pro vtilitate omnium scripta. ¶ Subiūgitur ab eo qui curam cōmunitatis habet nō enim est priuati facere legem.

¶ Lex enim debet habere robur quod dam, vt dicitur quinto ethicorum idest potestatem ligandi. nulla autem persona potest ligare vt ligamen effectum temporale3 sociatur: nisi habēs auctoritatem publicam. ¶ Et si hñs auctoritatem publicam ex consensu populi faciat legem: ligat. non solum presentes homines: sed et futuros.

¶ Uerum est q̄ primi per suum consensum expressum ligantur. futuri p̄ consentum presumptum vel per consensum: qui debet esse debito. ¶ Si enim quilibet futurus hoc vellet dicere. non consensi vt iste conderet leges ad natiuitatem cuiuslibet hominis oportet inouari leges. Et ita popul⁹ sequēs reputatur idem cum populo preterito q̄tum ad hoc vt leges priores ligent eos: sicut ligabant priores qui consenserunt. ¶ Subiungitur in diffinitione legis: promulgata: illud verbu3 sumitur ex decreto di. quarta vbi dicitur q̄ leges instituuntur cum promulgantur. ¶ Et ideo grauiter puniebantur antiquitus illi qui delebāt librū pretorum in quo tales leges scribebantur. ff. de iure iur. l. si. iō q: leges scripto ad omnes et presens et futuros promulgantur. Nam ab omnib⁹ intelligi debent. vt vniuersi rescripto eorum cognito prohibita declinent et promissa sectentur. C. de legibus. l. leges sacre. Uerum est q̄ in conclusioni bus iuris naturalis de quo supra dixi non est sic opus promulgatione. insita est enim in cordibus nostris intantu3 q̄ deleri non potest. vt dicit augustin⁹ in secundo confessionum. Lex scripta est in cordibus hominū quā nec vlla delet iniquitas. ¶ Uisa descriptione legis faciamus aliquas inquisitiones circa materiam istam. ¶ Prima iquisitio ē an fuerit vtile aliquas leges ab hominibus poni. videtur q̄ nō: leges non ponuntur nisi vt homines trahātur ad bonum. Intentio principalis cuiuslibet legislatoris hec est vt ciues assuefaciētes faciat bonos vt dicitur. secundo ethicorum. Nūc hoc erit magis per voluntarias admonitiones q̄ per tractus violentos. omne enim violentum triste dicitur secundo rethorice. Natura aute3 maxime videtur fugere triste appetere autem quod est delectabile. vt dicitur quarto ethicor. ¶ Preterea ad iudicem confugiunt homines sicut ad iusticiam animatā vt dicit philosophus in quinto ethicorum. Justicia autem animata melior est q̄ inanimata que legibus continetur ergo videtur q̄ melius fuisset omnia cōmittere arbitrio iudicis. ¶ Amplius videtur q̄ fuerit inutile propter impossibilitatem bene condendi legē. quia casus particulares qui possūt cōtingere sunt infiniti et quasi sub infinitis modis poterunt cōtingere. ergo videtur q̄ sit īpossibile leges bñ fieri. Nam vel tales modificationes nō terminabuntur vel si esset vnus qui oīa preuideret opporteret tot leges facere q̄ nullus posset earum memoriam habere ¶ Ad contrarium videtur esse philozophus in decimo ethicorum et primo rethorice ysidorus primo ethimologiarum vbi dicit facte sūt leges vt earum metu humana coerceatur audacia tutaq3 sit inter improbos innocentia et in ipsis improbis formida to supplicio refrenet cupiditas. nunc ista sunt maxime necessaria humano generi. ¶ Respondetur q̄ vtile est leges poni. ¶ In legibus enim est duo considerare scilicet directionem et ipsum ligamen punitorum. vbi aliquis venerit contra legem delinquendo. Nam q̄ hoīes nō faciant q̄ facienda

sunt vel faciant que facienda non sũt
potest contingere duplici de causa vel
pp errorem qui se tenet ex parte rati=
onis vel principalius propter malam
electionem se tenentem ex parte vo=
luntatis. ¶ Nunc q̃tum ad primum
fuit vtile ibi penam ponere vt ꝑtextu
ignorantie nullus posset se excusare ỉ.
delictis. Est eni conueniens vt illi qui
non ad plenum participant vsum rati
onis dirigantur in actibus suis per le
ges latas a perfectioribus. ¶ Itẽ fu
it vtile q̃tum ad iudices: melius enim
fuit aliqua lege ordinari q̃ omnia cõ=
mittere iudicis arbitrio ad quod assi=
gnat philosophus in primo rethorice
aliquas rationes. ¶ Primo quia faci=
lius est inuenire paucos sapiẽtes qui
sufficiant ad rectas leges condendas
quã multos qui requirerentur in sin=
gulis ciuitatibus ad recte iudicandũ
de singulis eo ꝙ illi q̃ leges ponũt mul
to tempore considerant quid lege fe=
rendum sit. sed iudicia de singularibꝰ
factis fiunt ex casibus subito ortis ita
ꝙ statim cum acceleratione interdum
videndum sit de quibus oportet red=
dere iudicium. ¶ Secũdo quia legisla
tores iudicant in vniuersali et de futu
ris: sed homines iudicijs presidentes
iudicant de presentibus ad que affici=
untur amore vel odio aut aliqua cupi
ditate et sic deprauatur eorum iudici
um. sunt ergo vtiles q̃tum ad directi=
onem quã in se continent. ¶ Itẽ sunt
vtiles q̃tum ad punitionem quã ordi
nant contra delinquentes: sermones
eni persuasiui qualicũq; ratione ful=
citi non sunt semper potentes mone
re quosq; ad bonum vt enim rationi=
bus suadẽtibꝰ bona aliquis moueat
oportet ꝙ eius anima sit preparata ꝙ
quodãmodo disposita et indutata ad
bonũ. x. ethicorꝝ hoc dicit philosophꝰ.
oportet enim preparatam esse animã
auditoris q̃admodum terram nutriẽ
tem semen. ¶ Unde si fuerit aliquis

cõmotus in animo passione ducente
ad oppositum virtutis non obediet ra
tioni. ¶ Ideo philozophus. x°. ethico
rum dicit ꝙ totaliter non videtur sem
per rationi cedere passio: sed violen=
tie oportet itaq; moram ꝑexistere ali=
qualiter proprium virtutis diligentẽ
bonum et aspernantem turpe: ⁊ de sic
passionatis dicit philozophus ꝙ non
nati sunt obedire verecũdie sed timo
ri: neq; recedere a malis ꝑpter turpe
sed propter penas. ¶ Et licet legibus
positis ordinantibus contra punitio=
nes istas sit graue et triste operari se=
cundum legem tamen in processu tẽ=
poris erit delectabile ⁊ si non voluerit
viuere secundum legem: tandem de=
bent exterminari ne alijs bonis noce=
ant. et iuxta hoc loquitur philozophꝰ
in decimo ethicorum in ꝙ degenerioribꝰ
oportet penas et punitiones appone=
re. Insanabiles autem totaliter exter
minare. bonis vero ex inclinatione ad
bonum verum est ꝙ sole persuasiones
sufficiunt: et ideo propter istos debẽt
ordinari pretores in policia qui aduo=
cent boni gratia vt obedientibus hijs
que nati sunt ad virtutem: sicut dicit
philozophus in eodem libro ⁊ secũdũ
hoc dissoluta ẽ pris ratio. ¶ Conside
randum est circa illud quod dictum est
de vtilitate ꝙ legislator condendo le=
ges magis debet inclinare ad paucita
tem q̃ ad multitudinem ad paucita=
tem vt leges continẽtes principia ex
quibus iudices possunt se dirigere in
determinatis casibus particularibus
¶ Si enim nimis declinet ad multi=
tudinem onerosam plurima mala se=
quuntur. ¶ Primo quia in tanta mul
titudine legum vix erit quin multe le
ges vel sint vel videantur adinuicem
contrarie vt est in legibus imperatoris
nunc de facto ⁊ circa determinandas
contrarietates fere erit tãta ꝑplexitas
cũ occurrerit casus determinadi sicut
potuisset eẽ esto ꝙ nulle leges fuissẽt.

facte ita q̄ facilius esset tunc dirime re causas q̄ sit nunc. ¶ Item pro pter onerosam multitudinem facile essent irrememorabiles et iuuenes q̄ rebus liberalioribus dāt dare operam puta cognitioni sui et cognitioni dei. q̄tum est possibile cognitioni virtutis herbarū/lapidū/planetarum/et cogniti oni morum totaliter detinebuntur in cō sideratione istarum rerū: in quibus res non sic delectabiles venient ad aīas eorum propter quod querent delectaciones corporales et ocio ducent vitā bestialem nec existimēdū est q̄ sm leges in ppa forma omnes casus possibiles qui cō tingere possent posse determinari. hoc enim est ipossibile sicut etiā innuit lex ff. de. l. non possunt: sed ex illis sumūt quedā principia directiua in conside ratione casuū particulariū. Et sciēdū q̄ quidā casus oriuntur determinādi vbi principia directiua vniuersalia nō possunt bene applicari nisi sm quasdā presūptiones que trahunt aīm ad assē tiendum et interdum solū inclināt ita q̄ ibi non est cōpletus tractus. ¶ Et circa hoc reperitur magna diuersitas inter hoīes: nam in viro ipso qui est fa ciliter mobilis ad virtutem vna presū ptio faciet quasi assensū firmū et ī alio nullum tractum faciet vel faciet valde debilē sicut si testator leget alicui do mū dicendo lego tali domū. qualis exi tus debeat esse in illa re: vtrū legata rius debeat habere aliquid vel nichil etiā si aliquid: quid debeat habere ta lis questio non potest plene determi nari. Sed solū potest ibi procedi secun dū quasdā coniecturas: quia non appa ret expresse de voluntate testatoris q̄ debet assumi pro regula in determinā do istā questionē. ff. q̄admodum testa menta aperiantur. l. i. ¶ Et ideo propter ta les casus et consimiles determinādos fuit vtile constituere leges. Nā alicui videtur q̄ sm vtilitatem eius cui est legata domus debebit sibi presentari

aliā q̄ nichil debet habere ex quo non apparet plene de voluntate testatoris ita q̄ nichil est ibi firmum. ¶ Unde propter talia fuit maxime opus constitu tione legum. ¶ Amplius consideran dum est q̄ qualis debeat esse lex ostē dit ysidorus sic: sit lex honesta/ iusta/ possibilis sm naturam/ sm consuetu dinem patrie/ loco/ temporeque cōueni ens necessaria vtilis manifesta quoque. ¶ Hec omnia vera sunt. debet enī lex esse manifesta: ne aliquis per eius obscu ritatem cedat in errorē. ¶ Et interdū credens facere sm legem faciat cōtra legem: sed hoc videtur peccatum q̄tum ad hoc circa leges aliquas que relinquūt aīm multū obscurū et suspensum cir ca eas vt penitus ex earum obscurita te quid faciēdū sit ignoretur sicut ap paret ex inspectione earum et glosa rū earundē. ¶ Sed videretur alicui q̄ alique deberent condi obscure ne clari tatem earum contēpnerent homines sēper enī virtus alta petit. ¶ Dic q̄ nō timendū de contēptu: nā licet in eis non apparet magnitudo q̄tū ad noticiam speculatiuā cū tamen considerabūt or dinem ad regimen vniuersi quod ide iuste trahitur statim venient ad intel lectum sub racione alicuius magni. ¶ Item lex debet esse honesta et iusta et ideo insti. de iusticia et iure: dicitur q̄ iuris precepta sunt honeste viuere al terū non ledere ius suū vel vnicuique scilicet vnūquodque tribuere. ¶ Et possibilis sm naturā non enī ipossibile preceptū habet quia ipossibiliū nulla est obligatio vt dicit regula iuris. ¶ Itē debet esse con ueniens loco/ tempori/ patrie/ et hoc ē bñ considerandū in constituendis legi bus ciuilibus: quia ille fundantur prīcipaliter su pra expedientiā publicā: expediūt aūt aliqua vno tēpore que non est alio. In cō clusionibus aūt iuris naturalis nō sic oportet respicere: quia illud est sēper et ibique idem vt declaratum est supra.

Nunc inquirendum ē de multitudine legum. ¶ Est enī quedā lex pria et pricipalis ⁊ eterna Nā cum lex vt supradictū est nil aliud sit q̄ rō dictans aliquid fieri. Rō ista ordinatiua in pricipe prio. s. deo respectu regni sui est sipliciter lex pma de ista loquitur augustinus i libro. lxxxiij q̄ oim de⁹ singula fecit ꝑprijs rōnib⁹. ¶ Itē augusti. in libro. i°. de libero arbitrio. Lex eterna est sūma rō cui semper obtēperandū est. ¶ Vñ lex eterna nichil aliud est q̄ rō diuine sapientie sm quā ē directiua oiꝫ actionum ⁊ oiꝫ motionum ⁊ ista lex sm q̄ in se existit in ꝑpria luce est ignota homini. Nam vt dicit apostolus prime ad corinth. v° que sunt dei nemo nouit nisi spūs dei ¶ Unde augustinus libro de vera religione. Lex eterna est de qua hoies iudicare non possunt et qui istā legeꝫ cognosceret in sua luce videret q̄ oia sunt facta ordinatissime dicente augustino in libro de libero arbitrio. Lex eterna est qua iustū est vt oia sint ordinatissima. Et licet non videatur in seipā videtur tamen in eius effectu in quo aliqua similitudo eius īuenitur: sicut aliquis non vidēs solem in sua substātia cognoscit eum in sua radiacione. ¶ Ois eñ cognitio deitatis est quedā irradiacio et participatio legis eterne que est veritas incōmutabilis vt dicit augustinus in libro de vera religione. ¶ Oēs autē veritates aliqualiter cognoscunt vt dr̄ 8o metha. vel q̄tū ad pricipia vniuersalia quod est cōe oib⁹ vel q̄tum ad aliquas cōclusiones particulares. Et sm hoc reperiuntur aliqui plus et minus participantes de illa lege. Et sm hoc loquitur augusti. in libro de libero arbitrio q̄ eterne legis noticia nobis īpressa est. ¶ Ex participatione huius legis quodāmodo oriuntur leges due sm quas viuim⁹ ⁊ ordinamus actus nostros: vna temporalis et alia diuina. ¶ Propter quod sciendū q̄ homines sunt inclinati ad sequendum motus proprios intantū q̄ nunq̄ retraherentur nisi ponerentur leges punitiue duplici punitione opus est quedā diuina que in alio seculo fiet ⁊ illa ordinatur a lege diuina ¶ Ista est necessaria quod apparet ex duobus. ¶ Primo q̄ si vltra punitiones temporales non separent homines aliam punitionē futuram in alio seculo intantū sunt nati ad sequendū suos motus q̄ nunq̄ submitterent se ad voluntatem alicuius principis imo sine freno sequerentur concupiscentias suas.

¶ Itē oino sine lege viuerēt quod essent pessimum. Nam sicut homo cum lege et iusticia est optimum omnium animalium sic separatum a lege et iusticia est pessimum pmo politice. ¶ Item propter aliud necessarium est: est q̄ sit lex temporalis cum legislator qui non potest iudicare nisi secundum visa vel audita multa ⁊ horribilia in secreto possunt committi: a quibus homines non retraherent se non sperantes punitionem. ¶ Fuit ergo necessarium esse aliquā legem diuinam vbi punitio estimaretur fieri a principe qui solus intuetur cor vt dicitur in ecclesiastico. Est ergo lex diuina summe necessaria. ¶ Similiter fuit vltra hoc necessarium vel vtile q̄ esset lex humana que ordinaret punitiones faciendas in presenti.

¶ Nam aliqui non habent experiētiā illi⁹ punitionis diuine immo et vident plerūq; malis melius succedere ⁊ perpetrant mala timore omni sublato: sicut dicit ecclesiastes. Ergo fuit vtile vt esset punitio temporalis ex qua potest sumi argumentum illiūs punitionis vt supra inuui.

¶ Illa lex humana consistit in precepeptis naturalibus, et ciuilibus vt supra declaraui et habet. ff. de iusticia et iure omnes populi. Et insti. de iure natali. ¶ Illa lex hūana solū participatur ab hoībus qbus a deo est indita cognitio ad directionē suorū actuum. ¶ Lex eterna participatur ab oībus rebus. ¶ Unde dr̄ puerb. viii. qn̄ circūdabat mari terminum suū et legē dabat aqs ne transirent fines suos ¶ Nec obstat q lex eterna sit efficacissima et tn̄ i naturalibus contingentibus sit defect⁹ q2 licet illi defectus sint pter ordinem causarum particulariū nō tn̄ sūt pter ordinem causarum vniuersaliū et precipue cause prime ¶ Et lex ista lz pticipetur ab oībus rebus tamen differenter ab homine et ab aliis rebus. ¶ Nā sicut princeps subiectis denunciando impmit quoddā directiuū principium: ita deus imprimit nature humane principia propriorum actuum: alie res participant inqtum imprimit quādā indinationem eas dirigētem in suos act⁹ nō tamen per intellectū diuini pcepti ¶ Et ista lege eterna augustin⁹ xix°. de ciuitate dei loquitur domin⁹ nullo modo legibus summi creatoris ordinationisqz subtrahitur. ¶ Amplius alia est differentia inter legem humanam et legem eternam. Nam illa punit solas cogitationes precipue quando perfecte fuerunt: secundum illud quicūqz viderit mulierem ad concupiscendum. etc. Mathei quinto. ¶ Lex humana non: nam quia legislator satis cognoscat qd ad ipsum nō pertinet directe punire delicta cum nullum sit indiuiduum cuius cognoscat finem etiam cum non cognoscat gradus pene imponende vt supra declaraui.

¶ Ideo non accedit ad punitionem: nisi vbi necessitas publica ipsuz cogit vbi precise quis residet in cognitione non nocet reipublice et secunduz hoc itellige illud quod dicitur. ff. de penis libro decimo vbi dicitur q ratione solius cogiationis nemo penam mereretur. et hoc est verum q non punitur quis per legem humanam ex affectu nisi secut⁹ fuerit effect⁹ nisi forsā aliquādo vbi affectus est multum odiosus, vt in corruptione virginis Interdum punitur affectus ne aliquis in talib⁹ affectionibus prauis habituatus postea prosiliret ad actum. Fit ergo punitio dum tamen appareat iudici de affectu sic itelligeretur. C. de episcopis et clericis. l. si quis. Non dicam raperevel tenere regulam indistincte et dic ibi fuisse aliqualiter ad effectum processum licet non plene. ¶ Amplius differentia est inter legem diuinam et humanam. ¶ Nam lex humana interdum permittit multa vitia ¶ Nam vt supra dictum est in punitionibus faciendis mensurat secundum expedientiam publicam. Punit enim deliquētes in emēdationem hominum. ff. de penis. l. si qua pena. Et qtum exigit expedientia publica: sic enim apparet q non est punitor verus vt supra dictū est. ¶ Nam et si vellet omnia vicia cohibere interdum incideret in maius inconueniens. et in illud ex quo magis sequeretur nocentia publica sicut si quādoqz cōtingit deceptio circa emtionem qtūcūqz modica fieret recisio contractus quolibet die essent tot lites/tot iurgia/q non esset finis, ergo non dicit recisionem debere fieri nisi vbi est deceptio vltra dimidiā iusti precii sicut dicit. C. de reiscindenda vendicione. l. i. ratio maioris precii. Et ista ratio redditur in decretis et secundū hoc intellige illud quod dicitur de legibus. C. de veteri iure enucleando. vbi dicitur in pncipio q lex omnem iniquitatem expellit (dic nociuam rei publice) ¶ Sed lex diuina imponit penam delinquenti vt aliquid iustum sit iustum q delinquens omnia vicia cohibet. ¶ Et secundum hoc augu-

ftinus i primo libro de libero arbitrio. Lex illa que regendis ciuibus imponitur multa concedit et impugnita relinquit que per diuinam prouidentiã vindicantur. Unde prouerbiorum.xxx°. dicitur qui nimis emũgit elicit sãguinem. nũquid ergo lex humana esto quod nõ omnia vicia cohibeat precipit act⁹ omnium virtutum: videtur quod non a simili nõ omnia vicia cohibet ergo nõ precipit actus omnium virtutum contra est quod dicit philozophus in quinto ethicorum. ¶ Dicendum est quod actus aliarum virtutum referri possunt vel ad ad bonum priuatum alicuius persone vel ad bonum cõmune toti⁹ multitudinis sicut ea que sunt fortitudis potest aliquis exequi vel ad conseruationem ciuitatis vel ad conseruandũ suos amici: lex autem ordinatur ad bonum cõmune. ¶ Dicendum ergo quod nulla virtus est de cuius actibus non possit percipere: non tamen de omnibus actibus virtutis: sed solum de ordinabilibus in bonum cõmune vel immediate sicut cum aliqua directe propter bonum cõmune fiunt: vel mediate sicut cum aliqua ordinatura legislatore pertinentia ad bonam disciplinã ¶ Non obstat illud de quo primo opponebatur: nam verum est quod sicut lex humana non prohibet omnes actus viciosos secundum obligationem precepti sicut nec precipit omnes act⁹ viciosos: precipit tamen aliquos singulares cuiuslibet virtutis. ¶ Similiter prohibet aliquos secundum quãlibet virtutem.

¶ Sed occurrit dubitatio:

nunquid est differentia inter legem humanam et legem diuinam in hoc quod lex diuina ligat quoad deũ vel in foro conscientie secũdum verbum vulgariter vsitatum vel etiam lex ciuilis liget in foro cõscientie sicut lex diuina. ¶ Et videtur quod non liget lex ciuilis in foro conscientie. ¶ Nam inferior potestas non potest ponere leges in iudicio superioris potestatis. Nam par in parem non habet imperium et multo magis in maiorem. ff. ad rebell. imperatoru. Sed potestas hominis que facit legem humanam est in potestate dei qui facit legem diuinam vel hominis diuini. ¶ Propterea iudicium conscientie maxime dependet ex diuinis mandatis: sed quãdoque diuina tolluntur et euacuãtur per leges humanas secundum illud Mathe. xv°. Irritum fecistis mandatũ dei propter traditiones vestras. Propterea leges humane frequenter ingerunt calũniam hominibus secundum illud ysaie. x°. Ue illis qui condunt leges iniquas et superbientes iniusticias scripserunt vt opprimerent in iudicio pauperes. Sed licitũ debet esse vnicuique oppressionem vitare. ¶ Nunc intelligas de premissis in lege humana. Certum est si quis vteretur eis multociens delique reretque tum ad deum. ¶ Nam vt dictũ est multa vicia dimittit impunita: ne si omnia puniret in penis incideret.

¶ Sed si queras de il

lis que precipiuntur a legislatore ciuili positiue vel prohibitiue esset dicendum tunc quia vel ille constitutiones ciuiles ordinate per populum vel principem sunt iuste vel iniuste. ¶ Siquidem iuste habent vim obligandi in foro conscientie a lege eterna a qua diriuantur secundum illud prouerbiorum octauo. Per me reges regnant et legum conditores iusta decernunt. ¶ Dicuntur autem leges iuste et ex fine quando ordinantur ad bonum cõmune. Et ex auctore quando lex lata non excedit potestatem facientis. Et ex forma quando secundum equalitatem

baiũ.

tem proportionis imponuntur subditis onera. ¶ Cum enim homo sit ps multitudinis: hoc ipsum quod est et quod habet multitudinis sicut pars ẽ totius. ¶ Iniuste autem sunt leges econtrario dicte. Uno modo per contrarietatez ad bonum humanum ita q̄ presidens non intendit verum finẽ sicut cũ leges onerosas imponit sub ditis non pertinentes ad utilitatem communem: sed ad cupiditatem et ꝓpriam gloriam. vel ex auctore vt cum aliquis fert legem vltra sibi cõmissaz potestatez. Uel ex forma vt cum ineq̃liter onera multitudini dispensantur Et iste sunt magis violentie q̄ leges ¶ Nam secundum q̄ dicit augustinus in libro de libero arbitrio. Lex eẽ non videtur que iusta non fuerit. Et tales non obligant quantum ad deuz nisi forte propter vitandum scandalũ vel turbationem propter quã homo debet interdum iuri suo cedere secundum illud Mathei quinto qui angariauerit te mille passus vade secum et alia duo. ¶ Alio modo leges possunt esse iniuste per contrarietatem ad bonum diuinum sicut leges inducentes ad ydolatriam. ¶ Et tales leges nullomodo licet obseruare oportet enim magis deo obedire q̄ hominibus. ¶ Attamen vbi non esset contrarietas i ordine ad bonum diuinum multum peccaret non obseruator legis. Nam quantum est ex se destrueret legem in qua est salus policie. ¶ Et esto q̄ sit defectus medicus tamen tollerandus est secundum quod dicit philozophus in politicis. ¶ Non enim tãtum prouenirent vtilitas ex hoc q̄ lex mutaretur quantum dãni ex hoc q̄ ciues possent accipere materiã non assentiendi legibus et materiam rebellionis in q̄tum est eis triste recedere ab obseruantia que erat connaturalis eis. ¶ Respõsio ad obiecta supra

¶ Ad primum dicẽdum q̄ sicut dicit apostolus ad romanos tridecimo. Omnis potestas humana est deo. Unde sacerdotium et imperium a deo processerunt. In autem quomodo oportet episcopos ⁊ ceteros clericos collatione prima in principio. ¶ Et ideo qui potestati resistit in his que ad ordinem potestatis spectant dei potestati resistit et sic efficiẽ nocens quantum ad deum. ¶ Unde si ligatur constitutione humana quãtum ad deum nõ ligatur humana cõstitutione vt humana est: sed magis diuina ¶ Alie rationes procedunt de legibus iniustis quibus parendũ non est. ¶ Amplius circa legem humanaz occurrit dubitandum. ¶ An omnes legi humane subiciantur. videtur q̄ non Illi soli subiiciuntur legi quibus lex ponitur: sed iusto non est lex posita prime ad thimoteum primo. ¶ Preterea in decretis habetur quod nota: qui lege priuata ducitur nulla ratio exigit vt publica lege priuata spirituales eti ducuntur omnes viri spirituales qui sunt filii dei secundum illud. Ad romanos octauo qui spiritu dei agũtur hii filii dei sunt. ¶ Amplius princeps legibus est solutus. ff. de legibus l: princeps ¶ Ad oppositum horum videtur esse apostolus Ad romanos tridecimo. Omnis anima potestatibus sublimioribus subiecta sit ⁊ intelligit de potestatibus terre. ratio vt supra ostensa est: quia de ratione legis sunt duo. ¶ Primo q̄ est regula humanorum actuum. ¶ Secũdo quia habet vim coactiuam. ¶ Quantum ad primum ex quo est recta decet omnes eã insequi. ¶ Sed viri iusti non subduntur legi sicut coactum cogenti q̄ enim coactum est violentum est: voluntas autem bonorum simpliciter cõcordat legi.

¶ Unde princeps dicitur solutus lege quãtum ad vim coactiuam legis. Nullus autem cogitur a seipõ: lex autem non habet vim coactiuam nisi ex principis potestate.

¶ Unde si delinquat nullus potest super ipsum iudicium et condemnationem inferre. Unde sup illud. ps. Tibi soli peccaui. et cetera. Dicat glosa q princeps non habet homines qui sua facta diiudicent.

¶ Sed quantum ad vim directiuam legis princeps subditur legi. ff. de le. et imperfecto. Nam dicit poeta. Pa tere legem quam ipse tuleris. ¶ Et multa improperantur illis a domino qui alijs onera grauia imponunt et digito suo mouere nolunt Math. xxiij. ¶ Et princeps est supra legem inquãtum potest legem mutare et in ea dispensare pro loco et tempore.

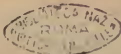
¶ Contingit autem multipliciter q alicui potestati nõ subdantur. Uno modo quia sunt simpliciter absoluti ab eius subiectione vt illi qui sunt de vno regno non subduntur legi principis alterius regni. Alio modo secundum q reguntur a superiori sicut si aliquis sit subiectus pconsuli debet subici eius mandato. Non tamen in hijs que sibi ab imperatore dispensãtur.

Nunc inquiramus an liceat illi qui subditur legi preter verba legis aliquid agere. Videtur q non. Nam a verbis legis nõ est est recedendum de. le. te. l. non aliter.

¶ Item augustinus in libro de vera religione et recitatur in decretis distinctione quarta Quis in temporalibus homines iudicent de hijs cum eas instituunt: tamen cum fuerint institute et firmate non licebit de hijs iudicare: sed secundum ipsas viuere. ¶ Sed si aliquis pretermittat verba legis volens intentionem legis seruare videtur de lege iudicare leges. ¶ Preterea ad eum solum pertinet interpretari cuius est leges condere. c. de legibus in principio nũc hoc conuenit solum principi. c. de. l. si imperialis.

¶ Preterea omnis sapiẽs intentionem suam verbis nouit explicare: sed qui condiderunt legem fuerunt sapientes. vt patet. ff. de origine iuris. l. natura. ¶ Sed cõtra magis inspicienda est mens q verba. ff. de adimendis. l. finali. ¶ Amplius hylarius quarto de trinitate intelligentia dictorum ex causa dicendi est affirmanda. quia non sermoni res: sed sermo rei debet esse subiectus: ergo magis attendendum est ad causam q mouit legislatorem q ad verba legis.

¶ Item non dubiũ est in legem committere cum qui verba legis amplectitur et cõtra eius voluntatem facit. C. de. l. nõ dubium. ratio vt supra dicta est pluries: quia contingit q aliquid obseruare communi salute est vtile vt in pluribus quod tamen in aliquibus casibus est maxime nociuum. Sic ergo quia legislator nõ potest omnes causas singulares intutueri porponit legem secundum ea q in pluribus accidunt. Nam ad ea se adoptat. ff. de. l. nam ad ca. Si tamen emergat casus particularis i quo obseruatio ipsius legis cõmunis sit nociua vtilitati hominum non est obseruanda. Sicut si in ciuitate obsessa statuatur lex q porte ciuitatis maneant

clause hoc est vtile cõmuni saluti vt in pluribus: si tamen contingat casus q hostes insequentur aliquos ciues per quos ciuitas conseruatur damnosissimum esset ciuitati nisi eis porte ciuitatis aperirentur. Et ideo in tali casu essent porte ciuitatis aperiende vt seruaretur vtilitas cõmunis quã legislator intendit. Unde in ipsis verbis non consistit tota intentio legislatoris: s; magis in ipã ratione naturali que fuit sibi pro causa in constituendo leges. ¶ Et secundum hoc bene dicitur q ratio naturalis est lex quedã tacita. ff. de bonis damp. l. cum ratio. ¶ Sed tamen considerandum q si obseruatio legis secundum verba non habeat nocumentum cui oporteat occurri non pertinet ad quẽlibet vt interpretetur quid sit vtile ⁊ quid non: sed solum ad principem. verum est tamen in dubio a verbis legis non est recedendum vt de. le. modo. le. nõ aliẽ. et ille qui sic in casu particulari vbi est subditum periculum venit contra verba legis non iudicat simpliciter et de lege sed iudicat de casu particulari siue singulari in q videt verba legis seruanda non esse ⁊ in quo propter nocumentum cõiectat legislatorem aliud intendisse. neq est a sapiẽtis hominis tanta vt omnes casus excogitare possit. ¶ Unde non deficiunt in exprimendo quod conceperunt sed non habuerunt conceptionem ad omnia singularia se extendentem q possit contineri sub verbis neq est possibile. Et si esset possibile adhuc non omnia exprimerent propter confusionem vitandam. ¶ Sed leges ferre debent secundum ea que in pluribus accidunt. ¶ Amplius circa naturam legum inquiramus an lex quando aliquid melius occurrit sit semper mutanda.

An lex pp meli⁹ sit mutanda

¶ Arguitur q sic aliquibus rationibus sũptis ex libro politice. ¶ Primo leges humane sũt inuente per rationem sicut ⁊ alie artes sed in aliis artibus mutatur illud qđ prius tenebatur si aliquid melius occurrat. ¶ Preterea ex hijs que preterita sũt possumus preuidere de futuris. Sed si leges antique non fuissent mutata superuenientibus melioribus adinuentionibus multa inconuenientia sequerentur. Nam leges antique reperiuntur multas ruditates habere vt de instituendis heredibus antiquitus vt insti. de heredibus instituẽdis. ¶ Preterea leges humane circa singulares actus hominum statuuntur. ĩ singularibus autem perfecta cognitione adipisci non possumus nisi p experientiam que tempore indiget vt dicitur secundo ethicorum. et per consequens cum i processu temporis per experientiam aliquid melius occurrit leges sunt mutande.

Pria rõ.

Scda rõ.

In oppm arguitur

¶ Sed cõtra ẽ quod dicitur in decretis. xij. d. Ridiculum ẽ et satis abhominabile dedecus vt traditiones quas antiquitus de principibus accipimus infirmi patiamur ⁊ in vi. ethicor. dr̃ q magis est credendu; plurĩũ sermonibus q demõstratiõib⁹ quorũdã. ¶ Dicendum sicut supra dictum est. intantũ lex iuste mutatur inq̃tũ per eius mutationẽ cõmuni vtilitati prouidetur. h; autẽ ipa legis mutatio q̃tum ĩ se est quoddã detrimẽtũ saluti coĩs: nã ad obseruãdũ legẽ plurimum valet consuetudo. intantũ q ea que cõtra cõem consuetudinẽ fiunt et si sint leuiora de se grauiora videntur et ideo nõ d; lex humana mutari nisi ex alio recõpensetur cõi vtilitati q̃tu; ex parte ista infertur detrimenti.

Responsio

¶ Unde in rebus nouis constituẽdis euidẽs vtilitas eẽ d;. ff. de consti. prĩcipis. l. i reb⁹ nouis. ¶ Ad pmũ abiector ad oppm̃ dicẽdũ q ea q̃ sunt artis hñt efficientiam ex sola rõe. Et iõ vbicũq

ratio melior occurrit ad mutandū[l]q̄d prius tenebatur. Sed leges habent maximam virtutem ex consuetudine vt dicit philosophus in secundo politice. et ideo non sunt de facili mutande. ad quod male respexit ille constitutor autenticorum qui tot mutationes et sine magna causa faciebat in constitutionibus suis vt patet intuēti librū ¶ Iuxta istam materiam quero an liceat alicui furari propter necessitatē videtur q̄ non. Non enim imponitur penitentia nisi delinquēti. Sed extra de furtis dicit q̄ si aliquis per necessitatem famis aut nuditatis furat' furatus vestimenta cibaria vel potus: peniteat per ebdomadas tres. ergo non licet furari propter necessitatem.

¶ Secundo philosophus in secundo ethicorū quedā statim cōuoluta sūt cū malicia vt gaudium de furto. nunc illud quod secundum se est malum nō potest fieri bonum. ¶ Preterea homo debet diligere proximum sicut seipsum: sed non licet furari vt aliquis per clementiam proximo suo subueniat. ¶ Cōtra arguitur: quia omnia sūt cōmunia iure naturali vt statim dixi. ¶ Unde posui istam conclusionem q̄ nullus potest condistinguere rē suam iuste contra meliorem se. ¶ Nunc ista conclusione supposita sic arguitur: q̄ habens vltra necessitatem q̄tum ad illud quod est vltra alium existentem in necessitate potest condistinguere: verum est q̄ ex consensu hominū vel alicuius habentis vicem populi fuerit distincta dominia. ¶ Sed ego dico q̄ per nullum consensum q̄tūcunq̄ expressum potest fieri vt aliquis habēs vltra necessitatem possit condiuidere bona sua contra alium existentem in vrgenti necessitate. Imo in hoc casu magis debent dici bona illius q̄tum ad illud quod requiritur ad suam sustentationem q̄ bona istius. ¶ Et hoc est satis iuxta domini Ambrosij dictū quod in decretis di. xlvij recitatur esurientium panis est quē tu detines nudorum vestimentum est quod tu recludis. ¶ Et ad hoc subuenire iur sic in extrema necessitate indigentibus debe rent statim in singulis villis et ciuitatibus aliqui ad hospitalitatem deputari et in hoc videtur esse deffect' notabilis saluo honore presidentium.

¶ Unde pretextu illius cupiditatis maxime regnat in hominibus pusillanimitas. et q̄plura mala ex illa radice procedunt. ¶ Nam timent homines ne superuenientibus infirmitatibus vel in fortunijs deficiat eis necessitas ¶ Bonum esset eis subueniri et precipue qñ necessitas non est culpabilis ex parte agētium. ¶ Si hoc non fiat pōt ire ad personam publicam. et publice suam indigentiam significare. ¶ Et si nullum inueniat remedium potest furari vel rapere neq̄ dicitur furari: quia q̄tum ad veritatem nō capit alienum: sed magis illud quod est suum in hoc casu. Et si sit tantum necessitatis q̄ nō possit ire ad personam publicam poterit furari vel rapere secūdū supradicta. Et in eorum simili potest aliquis rem alienam accipere vt subueniret proximo indigenti. Nec obstat decretalis allegata in contrarium quia illa loquitur quando non erat vrgens necessitas. ¶ Sed pone q̄ vnus bonus habet vnam rem que precise ē sibi necessaria venit magis bonus qui similiter est i articulo necessitatis nū quid potest ab alio furari vel subripere ¶ Dicerent forsan aliqui dicere q̄ posset. Et dicerent q̄ duplex est furtū quoddā punibile eternaliter: et est verum furtum qñ min' bonus furatur rem magis boni. 7 precipue magis bono existente in necessitate. ¶ Aliud est furtum punibile solum temporaliter vt in hoc casu. ¶ Unde iudex suspenderet eum et puniret temporaliter q̄ secundum hoc cōtingeret multociēs

nisi essent punitiones ꝙ alicui subirēt
necessitates et essent dissentiones ⁊ bel
la inter homines vel forsan ꝙ popu=
lus procederet ad depositionem prin=
cipis nisi ipsum puniret. ¶ Sed secū
dum hoc leges ciuiles etiam ꝗtū ad
prohibita non ligarent in foro consciē
tie. Uel dicatur ꝙ nō poterit iuste auf
ferre ita ꝙ vtroqꝫ modo erit furtū ve
rum. Nam licet sit melior tamen ex ꝗ
deus dedit virtutem prouisiuā ad con
seruationem sui esse. et diuisi fuerūt
dominia de consensu populi quando
preuenit ad talem casum magis vide=
tur amabile deo ꝙ ipse moriatur ꝗ al
ter qui sibi prouidit sufficienter super
conseruationem sui esse Sed illud nō
videtur valere quia interdum minus
bono cōmunicata est maior prouisiua
potentia et magis bono nulla vel ꝗsi:
et non videtur hoc aliud esse nisi vt il=
le prouideat sibi et alijs magis bono.
Nam et seruus naturalis organum ē
dn̄i scilicet illius qui potest mente p=
uidere et bonum suum est in seruien
do domino. i. politice. Iuxta imagina
tionem quam videtur habere duas il
lam solutionem. pone ꝙ duo sint in ex
trema necessitate famis constituti nō
habentes alimenta neqꝫ possint habe
re nūquid vnus scilicet magis bonus
poterit alio iuste vti. diceret ille respō
dens ꝙ sic ad conseruationem sui: sed
contra vnus bonus ratio vti non pote
rit. nisi alter vellet se permittere mori
et nō vellet vti illo. ¶ Nam melius est
vnum viuere ꝗ duo mori et hoc meli=
us est de meliori videlicet ꝙ viuat: sed
pone ꝙ vnus bonus non ē in extrema
necessitate imo adhuc posset diu viue
re alius non habet alimēta ita ꝙ nisi
comedatur morietur. nunquid iuste pos
set vti. ¶ Et adhuc sequendo suū er=
rorē diceret ꝙ sic sicut auis melior seu
nobilior etiā ī casu necessitatis vtitur
aui minꝰ nobili. ¶ Hic nichil determi=
no forsan in sequentibus videbitur.

Circa hanc ma
teriam occurrit alia consi
deratio. An liceat alicui
rem aliquā quasi propriā
possidere. ¶ Uidetur ꝙ non: qꝛ omne
quod est contra ius naturale est illici=
tum cum illud sit fundatum supra ra
tionem naturalem vt supra dixi. Un̄
et illud ius vocatur diuinum ius isi.
de iure gentium. C. si. Nunc secundū
ius naturale omnia cōmunia sunt: vt
dictum est. ¶ Preterea domini est ter
ra. ⁊c. sed nunc nullus debet sibi appro
priare illa que dei sūt. ¶ Item basiliꝰ
exponens dictum diuitis non bone lu
ce xij. dicētis. Congregabo omnia bo
na mea dicit dic mihi que sunt tua vn̄
ea sumens in vita tulisti. Et subdit ꝙ
sicut preuenientes spectacula prohi=
bent aduenientes sibi appropriando
que ad cōmunem vsum ordinātur ita
sunt diuites qui cōmunia que occupa
uerunt existimant sua. ¶ Ad idem est
ābrosius ī decretis di. alia. ¶ Ad oppo
sitū est philosophus in politicis suis.
Ratio apparet ex superioribus lꝫ enī
res sint cōmunes inspecto iure natu=
rali eo modo quo in superioribus ē de
claratum. tamē expediens fuit reipu=
blice occasione malicie hominum ꝙ
dominia rerum distinguerētur. ¶ Et
ad hoc assignat philosophus aliquas
rationes in secundo politicorum.
¶ Primo quia magis est sollicitus ꝗ
libet ad procurādū illud qđ sibi soli cō
petit ꝗ illud quod est multorum quia
vnusquisqꝫ laborem fugiēs relinquit
alteri quod pertinet ad cōmune sicut
accidit in multitudine ministrorum.
¶ Alia ratio quia sic ordinatiꝰ res hu=
mane tractabuntur si singulis īmine=
at propria circa alicuius rei procuran=
de. ¶ Esset autem confusio si quis ꝗli
bet procuraret. ¶ Tertio quia per hoc
magis pacificus status hominum cō=
seruabitur dum vnusquisqꝫ re sua cō=

tentus eſt. Quia cōmunitas parit diſ
cordiam. ff. de. l. cum pr̄ C. dulciſſimus
¶. Et licet ſit talis appropriatio nō ob
ſtat quin in tempore neceſſitatis ſit cō
munis vt ſupra dictum eſt. ¶ Item
iſta appropriatio eſt delectabilis om-
nibus: quia ſecundum philozophum
inenerrabile eſt ad delectationem ha-
Bona dif bere aliquid proprium. ¶ Quid autē
ficultas. dicēdum eſſet de illo qui ex culpa ſua
deuenit ad inopiam et expoſitus ē ne
ceſſitati vrgenti. Quid dicendum an
bona ſunt ſibi cōmunicanda. et an vi-
deantur cōmunia in ordine ad ipſum
vt iuſte accipere poſſit. Si dicatur ꝙ
ſic quilibet homo culpoſe quereret o-
cium. ¶ Et non obſtante hoc dicerem
vbi apparerēt ſigna penitentie ꝙ ni-
chilominus debent ſibi cōmunicari li
cet enim prius non fuerit bonus poſ-
ſibile eſt ꝙ nunc ſit et ꝙ eius duratio
erit vtilis reipublice p̄cipue ſi ſint tot
bona ꝙ reſiduum ſufficiat illis qui be
ne vixerant nec obſtat quod obiciebat̄
¶ Nam ſi qui ſic graſſantes i ocio rep
periantur poterunt verberari per po-
teſtatem vel alias caſtigari et interdi
ci eis adminiſtratio bonorum ſuorum
Ad obiectum primum: ꝙ fiebat ꝙ om
nia iure naturali communia ſunt. Di
cunt aliqui ꝙ res non ſunt cōmunes
iure naturali poſitiue: ſed ſolū nega-
tiue pro ꝗto oppoſitum ſcilicet diſtin
ctio diuiciarum non eſt de iure natu-
rali. ¶ Non credo hoc verum: nā per
rationem naturalem ſupra eſt proba
ta cōmunitas rerum ſecundum intel-
lectum ibi expoſitum. Ergo hoc eſt ve
rum ꝙ iure naturali res ſunt commu
nes. Tamen expediens eſt ꝙ ibi ſit ali
qualis diſtinctio ſcilicet illa que dicta
eſt ſupra. ¶ Ad auctoritatem baſilij ꝛ
ambroſij dico ꝙ intelligunt ꝙ ſunt cō
munes tempore neceſſitatis inſpecto
iure naturali.

¶ Explicit tractatus de legibꝰ domini du- randi de ſācto portia no ordinis predicato rum.·.

¶ Tractus fratris petri de palude ordinis predicatorum de causa immediata ecclesiastice potestatis.

primus articul⁹.

Circa potestatē a christo collatā prelatis ecclesie sex per ordinem sunt videnda. ¶ Primo de potestate petri. ¶ Secundo de potestate apostolorū. ¶ Tertio de potestate discipulorum. ¶ Quarto de potestate pape. ¶ Quinto de potestate episcoporū. ¶ Sexto de potestate curatorꝫ. ¶ Quantū ad primū circa potestatē petri singularem sūt vidende quinqꝫ cōclusiões principales. ¶ Prima de potestate petri super alios apostolos. ¶ Secunda de preeminentia ei⁹ super totā ecclesiaꝫ. ¶ Tertia de plenitudine potestatis petri. ¶ Quarta de dignitate episcopali ipsi⁹. ¶ Quinta de tēpore collatiōis istorū.

Prima clusio de ptāte petri.

¶ Prima cōclusio est

ꝙ petrus a christo habuit potestateꝫ super omnes apostolos tanꝙ princeps et prelatus eorum. Quod patet sic quia sicut paterfamilias aliijs filijs aliquē vnū .q. primogenitū prepo nit queꝫ facit heredē vniuersalē alios vero heredes particulares sub illo sicut gensis xxvij. Jacob cui vēdit primogenita. dixit isaac. Esto dominus fratrum tuorum sic xp̄us qui dixit apostolis omēs vos fratres estis Math. xxiij. vnum de apostolis .s. petrum. q. primogenitum alijs pponere voluit vnde dicit. Cirillus sup illud luce. xxij. Et tu aliquando conuersus confirma fratres tuos q̄si. d. postꝙ me negato ploraueris et sic penitueris corrobora ceteros cum te principem apostolorum deputauerīꝫ hoc enī decet te qui mecum robur es et petra ecclesie. Unū sequitur hoc autem intelligitur non solum de apostolis qui tunc erant vt roborarentur a petro. Sed de omnib⁹ qui vsqꝫ ad finem mundi futuri sunt fidelibus. Item super illud Jo. xxi. pasce agnos meos ꝛc. dicit Crisostomus eximius enī apostolorum erat petrus et os discipulorum et vertex collegij. vnde ꝛ negatione deleta cōmittit ei prelationem fratrum et negationem quidē ei non exprobat. Sed dicit Si diligis me preside fratribus. Iteꝫ petr⁹ pre ceteris a xp̄o accepit claues Unde super illud Math. xvi. Tibi dabo claues regni celorū. dicit rabanus qui enim regem celorū maiori pre ceteris deuotione confessus est merito pre ceteris collatis clauibus regni celestis dotatus est.

Cirillus.

Crisostomus.

Raban⁹.

¶ Contra tripliciter

Prima obiectio.

primo quia omnes fuerūt pares. Unū xxi. d. c. in nouo testamento vꝫ. ceteri apostoli cum eodem. s. petro pari cōsortio honorem et potestatem acceperūt

Solutio.

¶ Solutio verū est de potestate ordis sacerdotalis primo et episcopalis tandem q̄ non recepit magis et minus. Sed non est verum De potestate iurisdictionis. ¶ Secundo ꝙ saltem petrus et paulꝰ fuerunt equales. Ambrosius. ij. q. vij. beati petrus et paulus eminent super apostolos vniuersos et peculiari quadam prerogatiua precellunt vnde inter eos quis cui preponatur incertum est puto enī illos equales eē meritis qui equales sunt in passione. ꝛc. ¶ Sed ad hoc

Secūda obiectio. Ambrosius.

Solutio.

a.i.

respondetur per hoc q dicit meritis quasi diceretur prelatione impares sed sicut etiam dicit gregorius in fine primi dyal. meritis specialiter martirij pes

Grego.

Unde. e. q. ca. Paulus dicit Jeronimus paulus petrum reprehendit quod non auderet nisi se nonimpem sciret. Ubi subiungit gratianus hoc non de officio ecclesiastice dignitatis sed de puritate vite et sanctitate conversationis intelligitur solus enim petrus inter apostolos primatum gerebat Unde Augustinus e. q. ca. puto q sine ulla sui cotumelia Cyprianus episcopus petro apostolo comparatur quantum attinet ad martyrij coronam Ceterum magis vereri debeo ne in petrum contumeliosus existam quis enim nesciat ipsum apostolus principatum cuilibet episcopatui preferendum sed et si distat cathedrarum gratia una tamen est martyrum gloria. Sed contra hoc est stilus curie romane in indulgentijs in quibus ostenditur illorum pietas per hec et similia verba de beatorum petri et pauli apostolorum auctoritate confisi centum dies de iniunctis penitentijs relaxamus. Solutio dico q solus petrus fuit superior et omnes alij subditi etiam paulus. Sed ideo ingestis papalibus paulus petro coniungitur quia urbem suo martirio consecrarunt et in passione socij fuerunt. xxij. d. sacro sancta

Jeroni.

tertia obiectio.

Tertio videtur de iacobo q fuerit maior petro quia ille qui iudicat inter omnes videtur maior prelatus. Sed Jacobus tulit sententiam in questione legalium actuum. xv. petro et paulo allegantibus dicens ego iudico non inquietare eos qui ex gentibus convertuntur. Solutio iacobus iudicauit non tanquam iudex omnium sed tanquam iudex illius loci specialis non quin petrus potuisset iudicare si voluisset sed voluit illi deferre in loco suo sicut papa quando est in ciuitate alia non aufert propter hoc officialem nec curam episcopo illius ciuitatis Sed de hijs que ibi emergunt ei iudicium dimittit

Secunda conclusio de potestate petri super totam ecclesiam.

Secunda conclusio principalis est q petrus a christo habuit prelationem super totam ecclesiam universalem quia in uno corpore non debent esse plura capita sed unum tantum alias esset monstrum et illis dissidenentibus membra non possent bene regi. Unde corpori suo mistico christus petrum sicut caput unum prefecit propter q super illud Tibi dabo claues regni celorum dicit Glo. specialiter eam petro concessit ut ad unitatem nos inuitaret ideo enim eum principem apostolorum constituit ut ecclesia unum principalem christi haberet vicarium ad quem diuersa membra ecclesie recurrerent si forte inter se dissentirent quia si diuersa capita essent in ecclesia unitatis vincula rumperentur. Item super illud luce ix. ait petrus ad iesum et cetera. Faciamus hic tria tabernacula Damascenus non est dominus tabernaculorum sed universalis ecclesie constructorem verba tua tui discipuli oues tue mandauerunt effectum christo tabernaculum construentes nec non et seruis suis.

Dama.

Item leo papa. xxiiii. q. i. Cum beatissimus petrus apostolus a domino accepit principatum. Item Crisostomus super actus apostolorum petrus a filio super omnes que filij est potestatem accepit non ut moyses in gente una sed in universo orbe. Item Cirillus alexandrinus in libro thesaurorum sic dicit cui s. petro omnes iure diuino caput inclinant et primates mundi tanquam domino iesu obediunt.

Leo papa.

Item super illud. luce. xxij. et tu aliquando conuersus co

Criso. q dicit

firma fratres tuos dicit Crisostom⁹ petrus obtinuit vt esset antistes mundi. ¶ Sed cōtra istud est ⁊ videtur ꝙ ecclesia sit maior petro quia null⁹ mittitur ab inferiore sed in primitiua ecclesia petrus legitur missus ab apostolis et senioribus sicut dicit actuū. viij. miserunt petrū et iohan nem ⁊c. ergo petrus nō fuit maior nec superior illis sed econuerso. ¶ Solutio missio per auctoritatem est a superiore et maiore sicut papa mittit legatum ⁊ rex Bayliuū sed missio per consiliū potest esse ab inferiore ⁊ sic consilium dicitur mittere regē qn̄ vadit alicubi de cōsilio etiā subditorū q̄ ꝑ cōsilium suum mouet eum ad illud proficiscēdū. et sic apostoli et seniores miserunt petrum per consilium suum suadentes ei illud ire pro salute populi.

Alia obiectio.

¶ Secūdo videtur ꝙ petrus super alios apostolos ⁊ sup ecclesiam primatum nō habuerit a xp̄o sed solum a voluntate aliorum apostolorum et ecclesie quia dicitur. d. xxi in nono ipsumqꝫ principem eorum esse voluerunt. i. apostoli voluerunt petrum esse principem suum et per consequens totius ecclesie cuius ipsi fuerūt prelati. ¶ Solutio apl̄i alij voluerunt voluntate consequente et acceperunt dei ordinationeꝫ super hoc nō autem voluntate antecedente et causante Unde Anaclet⁹ papa. xxij. d. sacro sancta inter beatissimos apostolos q̄dam fuit discretio ⁊ licet omnes apostoli essent tn̄ petro a domino ɔcessum est supple primo et principaliter Et ipsi idem inter se idipsum voluerunt vt reliquis omnibus preessꝫ apostolis et cephas. i. caput ⁊ principium teneret apl̄atus.

Tertia conclusio

¶ Tertia conclusio principalis ē ꝙ petr⁹ a christo habuerit plenitudinem potestatis quia sicut Rex preter particulares thesaurarios vult habere vnum de quo magis cōfidit super omnes thesauros suos ꝑ cuius manum omnia transeant sicut actuum viij. Eunuchus candacis regine Ethiopum erat super omnes gazas eius et sicut rex pharao ioseph constituit dominum domus sue ⁊ principē omnis possessionis sue Sic xp̄us super omnes thesauros regni celorꝫ ꝙ est ecclesia iustorum voluit esse vnū vniuersalē thesaurarium qui haberet plenam dispensationem totius thesauri sed quia infidelitatem. Jude fuerat expertus voluit ponere fideleꝫ petruꝫ sup hoc opus Un̄ petrus luce xij. Domine ad nos dicis hāc parabolaꝫ an ad omnes Et dominus tunc dixit petro singulariter quis putas est fidelis dispensator et prudens quē cōstituit ⁊c. Amen dico vobis super omnia bona sua constituet eū ¶ Confirmatur hoc auctoritate grecorum dupliciter. ¶ Primo ꝙ petro christ⁹ dedit plenitudinem potestatis Crisostomus ad consulta Burgarorum practicans illud io. vltimo. dicit ei tertio amas me ex persona xp̄i loquens certe interrogo an me diligas quia ter trepidus ac tremidus me negasti nūc auteꝫ reductus ne credāt te fratres gratiam et clauium auctoritatem suple promissam prius nondum tamen datam sed nunc dandam amisisse. i. āmittere debere. i. iuxta promissum non recepturuꝫ esse quia amas me coram ipsis iam tibi confirmo. i. do ꝙ meum est plenum. Et ne si essent plures insolidum vniuersales thesaurarij thesaurum diriperent diuidendo soli petro inter apostolos christus singulariter commisit plenitudinem potestatis. ¶ Quā aūt hec plenitudo ptātis.

Cirillus. soli petro collata fuerit. dicit Cirillus patriarcha alexādrin⁹ in libro thesaurorum nulli alteri q̄ petro xp̄s quod suum est plenū sed ipsi soli dedit. Itē q̄ soli petro hec preeminentia sit collata singulariter a xp̄o patet per Ambrosiuȝ xxiiij.q.i. non turbatur nauis q̄ petrum habet ꝛc. quomodo enim turbari poterat cui preerat petrus qui ecclesie fundamentum est deniqȝ et si alijs imperatur vt laxent rethia soli tamē petro dicit duc in altum hoc est in profundum disputationuȝ quia .i. sibi cause maiores fidei referu itur extra de baptismo. ca. maiores. Sȝ q̄ cū hoc petrus a xp̄o acceperit preeminentiam singularem in iurisdictione dicit Ambrosius xxiiij.q.i. Est aliō piscandi genus ꝛ apostolicum quo genere soluȝ petrū piscari dominus iubet dicens mitte hamum et eum piscem qui pri⁹ ascēderit tolle vbi dicit G lo. q̄ per hamum intelligitur iurisdictio quia hamo .i. ferro carnes putride resecantur Unde quia petrus habet potestatem ligandi et soluendi prealijs ideo solus in hoc habet plenitudineȝ potestatis ideo sibi soli dictuȝ est mitte hamū Sed per rethete intelligit̄ inquisitio veritatis vnde super illud io. vltimo dixit eis ihesus. afferte de piscibus quos prendidistis nunc. Ascendit ergo symō petrus et traxit rethe dicit Grego. in omelia q̄ ideo dicitur singulariter ascendere et rethe cū piscibus trahere quia ipsi a domino ecclesia speāliter est comissa scȝ ad portum salutis et ad christum cum fidelibus trahanda et ipsi speāliter est dictum pasce oues meas.

Ambrosius. Glosa. Gregori⁹

iiij. cōclusio d ptāte epāli petri.

¶ Quarta conclusio

de potestate epāli ꝛ est q̄ petr⁹ a xp̄o īmediate habuit ptātē ꝛ dignitatem epālē ꝛ ab ipso ē cōsecrat⁹ ep̄⁹ ¶ Unde Anacletus pa. xxi. d. in nouo dicit ipsi. s. petro primo pontificatus in ecclesia xp̄i dat⁹ ē dicente dn̄o ad eū Tu es petrus et sup hanc petrā edificabo ecclesiam meā et porte inferi non preualebaut aduersus eā Et tibi dabo claues regni celorum hic igitur ligandi atqȝ soluendi ptātēȝ primus accepit a dn̄o ¶ Et ratio hui⁹ est q̄ꝛ dei pfecta sūt opera vn̄ sicut deus in creatiōe hoīes pfectos fecit ex quib⁹ naturaliter ꝑpagatio ꝓcedere potuit sic de⁹ apl̄os quos principia ecclesie in recreatione fecit sic perficere debuit vt per eos ecclesia propagari posset sed sine ep̄o ecclesia non poterant proficere a quo solo omnia sacramenta ecclesiastica possunt ministrari. ergo oportuit q̄ christus pontifex recedēs aliquē loco sui ep̄m reliqueret sed si aliquē fecit veri simili⁹ est de petro. qui ceteris dignior fuit vt dicit Crisostom⁹ sup illō Io. xx. apparuit symoni primo digniori et fideliori omnibus apparuit vnde in cathalogo sanctorum apostoloruȝ sēper et vbiqȝ primus ponitur. Mat. x. luce vi. act. tertio vnde Augustinus super illud Io. xiij. venit ergo ad symonem petrum quis eniȝ nesciat primum apostolorum beatissimū petruȝ Unde beatū petrū ep̄ȝ fecit ¶ Expȝ auctoritate scripture. io. xxi. vbi dicit pasce oues meas pasce agnos meos. Cui eni aliquid committitur et ipsū sine quo ipsum expleri non potest. ff. de Jure. do. l. ij. sed pascere gregem dn̄icuȝ pfecte nō pōt nisi ep̄⁹. Quia agni per sacramenta confirmationis pasti fiunt arietes pro fide certantes oues ꝑ sacramentū ordinis fiunt matres spirituales alios gignētes ergo imponendo sibi pastum gregis imposuit sibi effectum pastoris et episcopi. Siquidē ipse sine sacramēto rem sacramēti dare potuit per potestatem

anaclet⁹. Crisostomus. Augustinus.

excellentie quam in sacramentis habuit unde solo illo verbo petrum episcopum fecit.

Quinta conclusio de tempore quo data fuit hec potestas

¶ Quinta conclusio principalis est quod christus predictam eminentiam potestatis et dignitatis episcopalis petro ante resurrectionem suam non contulit quia quamdiu ipse corporaliter inter homines vivens per se ipsum ecclesiam rexit nulla necessitas nec decentia nec utilitas fuit quod ipse alium loco sui poneret sed solum quando per ascensionem se absentare debuit sicut prelati tunc demum quando se absentant ad magnum tempus loco sui constituunt vicarium generalem. Unde super illud luce. xxii. Facta est autem contentio iter eos quis eorum esset maior dicit Grego. hec contentio videtur habuisse motiuum quia cum dominus ab hominibus trasmigraret oportebat aliquem eorum principem fi. q. domini vicem gerentem. q. d. antequam transmigraret non erat necesse. ¶ Unde petrus non est factus pastor ecclesie ante resurrectionem. attestante. Grego. in omelia resurrectionis et habetur. l. d. ca. Considerandum nobis est cur deus opus eum quem cuncte ecclesie preficere disposuerat ancille vocem pertimescere et seipsum negare permisit et respondet ut is qui futurus erat pastor ecclesie etc. q. d. nondum erat. Item Crisostomus super illud luce. xxii. facta est contentio inter eos. Credenda erat petro populorum innumera multitudo quod autem ibidem dicit Crisostomus. Credite erant petro claves regni celorum intelligendum est promissione non datione quia dictum est sibi tibi dabo promissionis enim verbum est hoc sicut dicit apostolus in similii heb. xi. quia nullus habet claves ligandi nec solvendi nisi sacerdos de. pe. d. l. ex hijs nullus autem debuit esse sacerdos ad conficiendum sacramentum altaris antequam ipsum sacramentum esset institutum quia frustra esset potentia que non posset reduci ad actum Unde ante cenam in qua fuit institutum eucharistie sacramentum nullus fuit factus sacerdos nec per consequens habuit potestatem ligandi nec solvendi in foro conscientie quia potestas clavium in illo foro quo respicit corpus christi misticum fundatur super potestate que habetur super corpus christi verum. Unde eam presupponit. ¶ Item non obstat quod dicit idem Crisostomus super illud Mathei. xvi. super hanc petram edificabo ecclesiam meam. Erigit eius sensum et pastorem facit ipsum quia exponendum est promittit se facturum. quia antequam essent oues per passionem redempte non oportebat eis pastorem preficere similiter ad auctoritatem Anacleti christi pontificatus datus petro est dicente domino. Tu es petrus et quod ligandi et solvendi potestatem accepit exponendum est. datus. i. promissus et accepit in spe. Unde dicit Glo. ibique petrus non est factus episcopus nec pastor ecclesie nisi quando dictum est sibi pasce oues meas pasce agnos meos quod non est promissio futuri operis. q. d. pasce. i. ex nunc potestatem pascendi accipe. s. per administrationem omnium sacramentorum quibus ecclesia pascitur et hoc est quod habetur de electione. Ca. significasti ubi dicitur mirentur in hac causa dominum nostrum iesum christum quando cum ovium suarum petro curam committeret conditionem apposuit dicens. Si diligis me pasce oves meas. q. d. tunc promittebat non autem commiserat. Ante tunc primo eum pastorem et episcopum alarum fecit. ¶ Ad idem est auctoritas Ambrosii. l. d. ca. fidelior. Ubi dicit Ambrosius quod fidelior est factus petrus postquam fidem se perdidisse defleuit atque ideo maiorem gratiam reperit quam amisit tamquam ei bonus pastor tuendum gregem accepit ut qui ante

infirmus fuerat omnibus fieret fundamentum.q.d.non est factus pastor gregis anteq̄ fieret peccatū quod fuit in passione nec p consequēs ante resurrectionē q2 nec decuit christū dare alicui plenitudinem potestatis quousq̄ innotuisset q̄ data esset sibi omnis potestas nec decebat eē simul nisi vnū summum pontificem. Unde christo ascensuro debuit petrus fieri episcopus summus et pastor ouium redemptar et non anteq̄ summus pontifex christ' p propriū sanguinē introiuit semel in sancta. Unde contra legem fuit q̄ annas et cayphas simul in vita sua licet alternis annis erant summi pontifices. Unde super illud. Jo.xviij. qui erat pontifex anni illius dicit Beda sonat contrarium legi in qua precēptum erat vt vnus esset pontifex quo mortuo succederet ei filius aut. Sed iam pontificatus ambitione erat infectus.

Secūd' articul' pncipalis de ptāte collata apostolis.

Quātum ad secundum articulum principalē de potestate a christo collata immediate apostolis. Sunt octo conclusiones. Prima de potestate miracula faciendi secunda de potestate p̄dicandi. Tertia de potestate metendi temporalia. Quarta de potestate baptisandi. Quinta de potestate sacerdotali. Sexta de potestate clauium ordinis. Septima de potestate episcopali. Octaua de potestate iurisdictionis.

Pria cōclusio d' ptāte miraculoꝝ.

¶ Prima cōclusio principalis de ptāte miracula faciēdi estq̄ eā habuerūt omēs apostoli immediate a xp̄o nō a petro ymmo nec quisq̄ alt' miracula vnq̄ fecit qui hanc potestatem a puro hoīe habuerit nec habere potuerit sed a solo deo. Mathe. x. dedit illis ptātem spūum immūdorū mathei. x. dedit illis potestatē curādi infirmitat et eijciēdi demonia luce. ix. dedit eis potestatē sup oia demonia. Tamē licet ptātem faciendi miracula nō habuerit a petro habuerunt tū eas sub petro/et minorem petro. Uñ in illius vsu omēs deferebāt petro sicut & Johānes qui fuit maior post petrū fecit. Unde p̄mū miraculū factū p apostolos post spūs sācti missionē factum est p petrū actuū tertio dicētē claudo erigendo q̄d aūt habeo hoc tibi do in nomie ihesu nazarem surge et ambula & apprehensa manu ei' dextra leuauit eū et in gestis apostoloꝛū petri et pauli i delectiōe symōis magi quē demones per aerē portabāt/paulus petro legitur detulisse Q2 autē minorē petro patet quia per vmbram petri sanabātur infirmi actuū. v. q̄ de alijs apostolis non inuenitur.

Secūda cōclusio pñcipalis de potestate p̄dicandi.

¶ Secunda cōclusio principalis de potestate predicandi q̄ apostoli acceperūt eam immediate a christo ante passionem ad predicandū iudeis. Mathei. x. In viā gentiū ne abieritis &c. Euntes autē p̄dicate dicētes quia ap.ppinquabit regnū celoꝝ luce. ix. post resurrectionē autē a xp̄o missi sūt iterū ad p̄dicandum toti mūdo Mathei vltimo docete omēs gēs. Marci. vltimo Eūtes predicate euangelium omni creature et postea illi aute ꝑfecti p̄dicauerūt vbiq̄ dño coopérāte Q2uis āt christo adhuc cos p se regēte ante passionem non subessent regimini petri nec in predicando nec i alijs tū post ab ipso est fact' pastor ecclesie vt si etiā p̄dicatores inter se dissiderēt (sicut facta est dissētio inter paulū & barnabā ita vt ad iuicē discēderēt. actuū. xv.) esset superior q̄ oēs reuniret in hoc et in alijs subfuerūt petro.

Unde vbicūq͂ presens erat in p̄dicando sibi omnes alij deferebāt. Unde in penthecostē primū sermonē fecit ipse accuū secūdo ca. ⁊ de petro dicit. d. xxi. In nono prim⁹ ad fidē populū virtute sue p̄dicatiōis adduxit vbocq͂ īstruxit. ¶ Item null⁹ sapiēs pṙīceps mittit exercitū contra hostes quī det eis vnū pṙīcipalē ducē capitaneū ad cui⁹ ora impiū oēs alij debent obedire sicut Gē. xxvi. abimeleth. Rex Jare habuit ducē militū phico. Gē. 39. pharao Rex egipti phutiffar pṙīcipē exercitus et sic de alijs. Uñ q̄r eccl̄a est terribilis castroꝝ acies ordinata ⁊ apostoli fuerūt celestis aule milites belli triūphales duces hn̄tes arma spūalia et specialiter gladiū sp̄s quod ē vbū dei debuerūt habere vnū capitaneū sc̄ȝ petrū qui ꝑpter hoc dict⁹ ē Cephas. q. caput alioꝝ a q̄ ī acie ordinaret̄ ⁊ ab ipo facta ē diuisio ⁊ ordinatio p̄dicatoꝝ licet de Cōsilioꝝ assensu alioꝝ sicut etiā ꝫ papa agit de consilio Cardinaliū. q̄r ad rectorē cōitatis ꝑtinet īstituere sub rectores. q. vicarios suos nō ad subditos qui ex quo alicui subsūt vel ꝑpria volūtate vel superioris ordinatiōe ex tūc sine illi⁹ assensu nō possūt sup se alterum ponere. ¶ Jnde ē q̄ ex quo cura toti⁹ ecclesie fuit petro soli a christo cōmissa q̄ etiā dixit fiat vnū ouile ⁊ vn⁹ pastor et illū vnū designās dixit petro pasce oues meas ex tūc null⁹ nisi auctoritate petri habuit oues pascē nec regē vbicūq͂. Unde ⁊ ipsi⁹ fuit ordinare alios pastores vocādo in ptē sollicitudinis. Uñ ipsi⁹ erat ordinare de successore in apl̄atū sed dedit electiōeꝫ alijs similiter de dyaconib⁹ officialib⁹ et p̄dicatorib⁹ ipsi⁹ fuit ordinare et eos sub se ponere sed voluit alijs electiōeꝫ cōmittere dicēs actuū. vi. considerate ex vobis viros boni testimonij ⁊c. ⁊ elegerūt Sthepanū ⁊c. ¶ Sicut etiam moyses cōstituit sub se pṙīcipes q̄uis per se posset eligere dedit tamē electionē populo dicēs. deutero. p̄mo ca. date ex vobis viros sapiētes ⁊c. Uñ oīs electio vel institutio ad aliquam victoriā in tota ecclesia dei oportet q̄ᵒ fuerit a petro. vel ei⁹ successore collata ⁊ diuisio prouinciarū a diuisiōe ab eo facta. Lxxx. d. in illis. ¶ Potest etiā ꝓbabiliter dici q̄ post pentheco. ptātem seu auctoritatem predicādi habuerūt alij apostoli omēs a petro ⁊ nō immediate a christo propter seruandā in oibus ecclesie vnitatē. Dicitur aūt christ⁹ post resurrectionem eos misisse ad docendū ⁊ predicādū dando eis os ⁊ sapiētiā sermonē cōfirmando seq̄ntib⁹ signis q̄ sibi retinuit non dādo eis per se auctoritatē sed per petrū cui totum pabulum ouium per verbum dei commisit dicens pasce oues meas pasce agnos meos.

¶ Tertia cōclusio pṙīcipalis

est quo ad potestatem metendi temporalia ab illis quibus spiritualia seminarent Quia et hanc christ⁹ apostolis omnibus dedit per se ipsum immediate a principio dicens. Math. x. dignus est enim operarius cibo suo Unde. i. cor. ix. si nos vobis spiritualia seminamus magnum est si nos carnalia vestra metamus. q. d. nō Et postea subdit dominus ordinauit hijs qui euangelium annutiant de euangelio viuere Sed hanc potestatem seruientem potestati predicandi ⁊ baptizandi sic et illam post pentheco. acceperunt alij a petro ne quis mitteret falcem suam in messem alienam spiritualiter vl̄ corporalit̄. Uñ ei⁹ fuit metropoles ⁊ dyoceses suā vnicuiq͂ assignare sicut Josue diuisit terrā ī funiculo distributiōis quā dn̄s nō ipe dedit Jta et

in ecclesia quam non petrus sꝫ christ⁹ suo sanguine acquisiuit petrus loco xp̄i apostolis diuisit et distribuit partes suas. Vñ gal.ij. Jacobus cephas et Joannes qui videbatur columne esse dextras dederunt michi ꝛ barnabe societatis vt nos ingentes ipsi aūt et ea. vbi apparet ꝙ illa prima diuisio predicationū facta est per petrū. ¶ Si dicatur ꝙ facta est eque per alios duos vero etiam Jacob⁹ ibi preponitur petro et ideo videt̄ pricipali⁹ facta ab eo. ¶ Sciēdū estꝙ qtū ad auctoritatē facta est a solo petro cui omniū ouiuꝫ nō solū q̄ perierant ex israel. Sed etiā aliarū totius mundi soli cura erat cōmissa Scd̄m illud. Alias oues habeo ꝛ illas oportet me adducere ꝛ fiet vnū ouile et vnus pastor. Jo.x. illi autem duo ibi nominātur tanꝙ principales consiliarij et coadiutores petri ꝙ autē ibi iacobus preponitur nō est rōe maioritatis simplr̄. ¶ Sed q: in' Jhrl̄m vbi facta est illa ordinatio preerat specialiter Simili modo etiā dō est ad epistolam super cessatione legalium scrip tam nomine solius petri. Sed apostolorum et seniorū act.xv. apostoli et seniores fratres et Ca. ꝙ nec solus petrus nec alius sol⁹ preesset omnibus Sed apostoli et seniores et episcopi ꝛ presbiteri.q. equaliter ꝛ in fine. Ca. dr ꝙ paulus ambulaqat et est precipiēs custodiri precepta apostolorū ꝛ seniorum non dicit petri quia sicut antiquitus omnia consilia fiebant auctoritate sic et nunc.d.xvij.per totum de ele. Ca. significasti et tamen ordinationes consiliorum non ex nomine solius pape recitabantur nec scribebātur. Sed nomine omnium patrium qui in consilio interfuerant quia illud attribuebatur spiritui sancto nō homini quia vbi sunt duo vel tres congregati in nomine meo in medio eorū suꝫ. Mat. xviij. Unde in actis apl̄orꝫ solet dici placuit omnibus vel statuit sancta synodus vel aliqd huiusmodi. Ideo tūc in illo primo consilio ꝙ auctoritate petri fuit congregatum et diffinitum petrus non sibi. Sed spiritui sancto ꝛ toti congregationi (cuius meritis illud reuelatū fuit) Similiter attribuebat id ꝙ ibi factum fuit. Unde ibi dicunt in principio epistole visum est spiritui sancto et nobis. Et cōsimiliter potest responderi ad multas instantias similes que occurrunt.

¶ Quarta conclusio principalis est de potestate baptisandi scilicet ꝙ omnes habuerunt a xp̄o immediate ptātē baptisandi añ passionē xp̄i baptizabāt, vt dicit̄. Jo.iiij. Quis iesus non baptizaret sed discipuli ei⁹. qui non presūpsissent baptizare nisi a xp̄o auctoritatem habuissent. Unde Jo.i. dixerūt pharisei Jobi quid ergo baptizas si tu non es christus neqꝫ helias neqꝫ propheta.q.d. non debes. ¶ Sed sciendū est quod Crisostom⁹ dicit in loco prealegato. Jo.iiij. ꝙ discipuli non baptizabant baptismo xp̄i in spiritu sancto quia nondū erat spiritus datus quia nondum erat iesus glorificatus. Unde sicut. Jo. non sacerdos baptizabat suo baptismo ita et apostoli licet nondum sacerdotes poterant sine offensa baptizare eodem baptismo vel filii baptismate. sed Augustinus et alcuinus dicūt ꝙ ymmo apostoli baptizabant baptismo christi. In quo dabatur spiritus sanctus non tamen visibiliter sicut post spiritus sancti missionem et hoc etiam poterāt facere apostoli licite licet nōdum essent sacerdotes ꝙ nec ipsi nec alij erant futuri ante cenam et tamen vt ibi dicit Augustinus ipsi erant a christo baptizati. Unde hec sunt verba Augustini.

Quarta cōclusio principalis de ptāte baptisandi.

neq enim ministerio baptizandi de fuit vt haberet baptizatos suos per quos ceteros baptizaret et idem habetur.d.Conf.d.uij.quãdo ab ierosolimis et.Ca.sequẽti Apostoli enĩ nõ dederũt aliqd predicare quod nõ pri⁹ ipsi facerent sicut dicebat paul⁹.Ro. xv.nichil audeo loqui eoꝝ que ꝑ me ñ efficit christusẽ Unde nec debuerũt ꝑdicare nec dare baptismum christi nisi prius baptizati eodem baptismo / sed in defectuȝ omnis sacerdotis noue legis poterant baptizare sicut nũc licet etiam layco baptizare quando nõ põt haberi copia sacerdotis vt dicit Ir.et habetur de Conf.d.iuj.constat.Item post resurrectionem data est eis a xpo potestas ⁊ auctoritas baptizãdi omẽs vbiq.Math.vltimo.Docete omnes gentes/baptizantes eos ꝙ dictum est non solum petro sed vndecim discipulis qui abierant in galileam vt tamen vnitas ecclesie seruaretur et a capite petro omnis act⁹ iearchicus originaretur.noluit eos christus baptizare nisi ex petri commissione et ordinatione sed ideo eis immediate mãdat baptizare vt'ab eo non a petro credatur baptismus habere virtutem ⁊ vt eos doceret veram formam baptizandi.

Quinta cõclio de ptãte sacerdotali quo ad cõsecratio nem.

¶ Quinta conclusio

principalis.est de ptãte sacerdotali cõficiendi corpus ⁊ sanguinẽ xpi.s.qꝛistã habuerunt a xpo immediate omnes apostoli.et eam receperunt in die cene et nõ añ ¶ Qꝛ autẽ ante cenã nullus debuerit fieri sacerdos euãgelicus pꝫ per rationem supra tactam qꝛ.s. obiectum precedit potẽtiã et nõ ecõuerso sicut dꝛ secũdo de anima qꝛobiecta sũt priora potentijs vnde cum obiectum potentie sacerdotalis principale sit sacramentum eucharistie prius debuit illd sacramẽtũ institui ꝙ respectu illi⁹ potẽtia dari ¶ Scda rõ ẽ qꝛ lex ⁊ sacerdotium debent se concomitari sicut dicitur heb.vij. translato sacerdotio necesse est vt legis translatio fiat. Quod exponens Augustinus et habetur deconstitutiõibus Capitulo translato dicit sic quia enĩ simul et ab eodem et sub eadem sponsione vtraq data sunt qđ de vno dicitur necesse est vt de altero intelligatur .Uñ quia lex noua non est confirmata nisi in passione sicut dicitur ad heb.ix.vbi testamẽtum est necesse est vt intercedat mors testatoris Ideo instante passiõe ĩ cena cõsummata est institutio omnĩũ sacramentorum noue legis et ideo tũc etiã sunt instituti dispensatores sacramentoꝝ sunt autẽ facti per illa verba hoc facite In me.con.luce.xxij.dicta sunt in traditione calicis sicut etiam in traditione calicis cum verbis equipolẽtibus fit sacerdos naȝ dicit hoc facite. i.potestatem accipite hoc faciendi equipollet et qđ dicitur accipe potestatẽ celebrandi quia enĩ christo subest cuȝ noluerit posse dicendo hoc facite.i.corp⁹ et sanguinem meum conficite qđ non potest conficere nisi verus sacerdos vt dicitur extra de summa trinitate. Ca.i.§.vnavero.Et xcv.d.ecce.Iõ tũ: fecit eos sacerdotes vt sit sensus hoc facite.i. faciendi potestatem accipite. vnde est magis verbum potestatem conferentis/ꝙ precipientis quia stati potestatem faciendi acceperunt nõ tamen statim fecerũt/quia non celebrauerunt añ penthecostes ¶ Et qꝛ oẽs xij.apostoli/ibi fuerunt et communicauerunt scdꝫ omnes sanctos / ꝑter hylarium qui dicit iudam non cõmunicasse quia illud verbum lucas refert dictum inter sũptionem corporis et calicis.Ideo oẽs equalr̃ facti sũt sacerdotes quib⁹ oĩbus equalr̃ dictũ est hoc facite in meã cõmemorationem.

etiam iudas quia fictio recipientis sacramentum non impedit receptionem caracteris. lȝ impediat effectuȝ gratie secundum Augustinum.

Sexta cōclusio pricipalis ꝺ ptāte ligandi in foro conscientie.

¶ Sexta conclusio principalis est de potestate ligandi et soluendi in foro conscientie est. Qꝫ eā omnes apostoli receperunt eque immediate a xp̄o ⁊ simul ⁊ semel ⁊ equalit̃ sȝ quādo hec fuit dubiū esse pōt. ¶ Et id eo circa hoc notada sunt duo certa. et vnum dubiū. ¶ Primum certū est ꝙ non fuit data eis hec potestas ante cenā quia ante cenam vt dictuȝ est nō fuerunt ipsi facti sacerdotes nō sacerdos autem non potest habere claues ordinis nec potestatem ligandi nec soluendi in foro cōscientie Quia solis sacerdotibus ligandi atqȝ soluendi potestas credita est a deo de peni. Ca. i. § sicut ex his sicut olim sacerdotis soli iudicabant inter lepram et non leprā. Unde Mat. viij. vade ostende te sacerdoti et luce. xvij. Ite ostendite vos sacerdotibus. Unde ante cenam inq̄ primo facti sunt apostoli sacerdotes non acceperunt ipsi potestateȝ ligandi nec soluēdi in foro cōscientie Qꝫ ergo dictum est eis omnibus. xviij simul. Mat. xviij. q̄cumqȝ alligaueritis super terram erunt ligata et in celo et quecūqȝ solueritis super terram erunt soluta et in celo est verbum promissiōis de futuro non collationis in presenti. ꝓpter causam predictam sicut etiā simile verbū dictuȝ ē petro. Ma. xviij. qd̄ cumqȝ ligaueris ⁊c. fuit promissiōis verbum vt supra dictum. ¶ Secundū certum est ꝙ ista potestas fuit data apostolis añ pēthecostē Quia post passionem christi confessio de mortali cōmisso post baptismū fuit de necessitate salutis sicut ⁊ baptismus Añ cū oēs apl'i peccauerūt mortal'r xp̄ȝ derelinquendo et petrus specialiter ter negā do alij fere omnes excepta (beata virgine) desperando vel discredendo. oēs per ꝯñs indigebant absolutiōe sacramentali. Unde christus eis defecisset in necessarijs si non alicui dedissȝ potestatem absoluēdi eos Et quia petr⁹ indigebat confiteri / sicut et alij iō preter ipsum debuit hec potestas dari alicui alii apostolo et pari ratione omnibus. Et non vsqȝ ad pentħ/ necessario haberēt cōfessiones differre Qui enī predicaturi erant confitemini alterutrum pctā vr̄a vt dicit Jaco. v. pu⁹ ipsi cōfessi sūt propria que. s. post baptismum commiserant Et quia añ cenam baptizati fuerant vt dictū ē et p⁹ cenam peccauerunt vt dictum est et a christo sibi substracto: sacramētaliter absoluti nō sūt Ideo xp̄o mortuo obligati erant ad penitendū ⁊ confitendū saltem in die resurrectionis (confiteri volentes) vt supponit vt pote habētes intellectum scripturarum saltem ex tunc debuerunt habere ministrum qui possȝ eos soluere et ligare. ¶ Et si possȝ videri petrum a domino absolutum quando respexit dominus petrum / et egressus foras fleuit amare non tamē sic legimus de alijs nec forte illa absolutio fuit talis que liberaret a debito confitendi quia etiam ille respectus fuit tantum spiritualis secundum Augustinum.

¶ Dubiū aūt ē terciū. s. Utrū potestatem ligandi et soluendi acceperint in cena quādo facti sunt sacerdotes. An in die resurrectionis quando dictū est eis. Jo. xx. accipite spm̄ sctm̄ q̄ꝝ remiseritis peccata remittūtur eis. et quoruȝ retinueritis retenta sūt ⁊ videt̃ ꝙ in cena p illa vba hoc facite. ¶ Primo quidē ꝓpter id qd̄ ꝯmuniter d̄r ꝙ vn⁹ ⁊ idē est caracter sacerdotalis q̄ ē ptās cōficiendi ⁊ obsoluendi. Ideo non pōt

vna potestas dari sine alia. Quia vt dr iiij. methaphisice q̃cũq; sunt vnũ et idẽ simul generãtur. Unde cum illis tũc sit data ptãtas conficiendi per ɔñs et potestas absoluendi. ¶ Secundo quia si deus a principio mundi statim quãdo fuit peccatum adhibuit remediũ per sacramentum penitentie cõgruũ illi tpi multo magis in noua lege q̃ ꝑfectior est hoc facere debuit Unde cũ apostoli baptizati et communicati sacramentis noue legis iam pertinerãt ad eam peccantes eadem nocte debuerunt statim habere remedium sacramenti penitẽtie noue legis. Quod ẽ per cõfessionẽ ⁊ absolutionẽ ꝙ tñ nõ habuissent nisi tunc data fuisset potestas ligandi et soluendi. ¶ Tertio dato ꝙ ptãs ligandi et soluendi essent distincte sicut aliqui dicunt quia potentie distinguntur per obiecta et iste potentie habent diuersa obiecta sicut corpus xp̃i verũ et corpus xp̃i misticũ seu peccata. Nichilominꝰ q: vna fundatur super aliam sicut accessoriũ super principale eo ipso quo christus dedit primã ⁊ principalẽ ptãtem. s. ɔficiendi simul videtur dedisse ptãtem accessoriã absoluẽdi. ¶ Scḋ; hoc aũt diceretur ꝙ christꝰ in verbis illis. Accipite spiritum sanctũ dedit eis spm̃ sctm̃ i sufflãdo nõ aliquã nouã ptãtẽ ꝑ hoc etiã qḋ sequit̃ quoꝝ remiseritis ⁊c. nõ dedit eis ptãtẽ ligandi ⁊ soluendi quã iam habebant sed declarauit vsũ ptãtis i cena eis date extẽdi ad aliũ actũ q̃ꝫ fuisset declaratũ. Uñ nõ dixit remitite ⁊ remitet̃ sicut ibi dixit hoc facite Sed dixit quoꝝ remiseritis. s. per ptãtem quã habetis. Sed quia ꝑdiderãt spiritum sanctum quem in baptismo receperant dat eis de nouo spiritũ sãctum vt digne absoluant. ¶ Confirmatur opinio quia si prius non dedisset eis potestatem ligandi et soluendi Sed tantummodo tunc eis dedisset i sufflando et dicẽdo. Accipite ⁊c qḋ factum et dictum fuit presentibus ⁊ nõ absentibus. Tomas vnꝰ ex xij. qui absens erat non accepisset a christo potestatem ligandi et soluendi quod est inconueniens.

¶ Secunda opinio

Secũda opinio.

dicit ꝙ potest ymaginari ꝙ in illis verbis quorum remiseritis ⁊c. sit eis de nouo data potestas ligandi et soluendi quam prius non habebant/ et hoc Tripl'r. Uno modo supposito ꝙ potestas conficiẽdi et absoluendi sit vna res simplex et indiuisibilis et tunc ꝑ illa verba hoc facite nulla potestas fuit eis data consecrandi nec fuissent facti sacerdotes s; solũ fuisset eis fctũ preceptũ vel monitio vt q̃ñcũq; ex tunc communicarent vel celebrarent tociẽs (eis data potestate) essent memores passionis christi. Et hoc videt̃ in nui prima cor. xi. vbi apostolꝰ repetẽs illa verba hoc facite in meam commemorationem et. q. exponens dicit in fa vice ad consecrationẽ sanguinis hoc facite quotienscumq; bibetis in meã commemorationem. q. d. commedite et bibite in memoriam mortis mee. Unde secundum hoc non est verbum ad conficientes; sed ad cõmunicãtes sicut Glo. innuunt vtrobiq; vnde consequenter subiungit ad communicantes non cõficientes. Quotienscumq; manducabitis panem hunc et calicem bibetis mortem domini annunciabitis per qḋ videtur illud non esse potestatis collatio sed admonitio debite perceptiõis sacramẽti Et hoc supposito diceretur ꝙ in istis verbis quorum remiseritis et cetera facti sunt de nouo sacerdotes/⁊ collata est eis vtraq; potestas que est vna res per expressionem vnius actus, Quia cum-

potestas ligandi et soluēdi non possit eē sine potestate consecrādi si sint vna res per consequens ista data et illa da tur. Unde sicut ex forma sanguinis ꝙ uis sit minus principalis cōficitur sāguinis per se sed est ibi corp⁹ per naturalem cōcomitantiā dato ꝙ consecrās prius non confecisset per se corp⁹ christi hostiam consecrando. Ita etiam licet absoluere sit actus minus pricipalis caracteris sacerdotalis ꝙ conficere nihilominus tamen xp̄s dicendo quorum remiseritis et sic exprimendo actū minus principalem dedit potestatē absoluendi ex vi verborum. sed potestatem conficiendi ex naturali concomitantia vel magis ex naturali ydētitate.

Secūd⁹ mod⁹ de caractere ¶ Secundo modo sꝫ opiōnē aliā ꝙ potest ymaginari alia potestas realiter cōsecrādi et alia absolnēdi potest dici ꝗn cena facti sunt sacerdotes recipientes per illa verba. Hoc facite potestatem consecrādi. Et in resurrectione per illa quorum remiseritis potestatem absoluendi.

Tertius modus. ¶ Tertio modo si dicaꝫ ꝙ ē vn⁹ caracter ampliat⁹ sicut dicūt quidē de ordine sacerdotali ⁊ episcopali ꝙ qñ sacerdos ꝯsecraꝫ in ep̄m non addiꝫ nou⁹ caracter sed ampliaꝫ preexistēs ad duos nouos effect⁹. s. cōfirmatiōe ⁊ ordinatiōe ad q̄ nō se pri⁹ extēdebat ita etiā potest dici ꝙ caractere sacerdotalis impress⁹ a xp̄o apostolis i cena p illa verba hoc facite ad effectū consecrādi postmodū ampliat⁹ est a xp̄o i resurrectiōe p illa verba q̄rū remiseritis ⁊c. ad effectū absoluēdi ¶ Et iste opiniōes locū habēt in cōsecratiōe sacerdotū que fit quotidie ꝙ i diuersis horis ⁊ seorsū diciꝫ sibi i traditione calicis cū patena accipe potestatem celebrandi missas ⁊c. per quod sibi datur caracter sacerdotalis ad cōsecrandum cum hoc etiā per manus impositionē datur sibi spiritus sāctus p illa verba accipe spiritū sanctū quoꝝ remiseris peccata ⁊c. in quib⁹ verbis si sunt diuerse potestates potest diciꝙ seorsum danꝫ. si aūt est vna et eadem tunc magis videꝫ dari tota potestas i verbis que exprimūt actum principalem ⁊ in alijs verbis nō daꝫ aliqua potestas noua sed exprimiꝫ ⁊ declaratur vsus potestatis ad nouū actū qui nō fuerat expressus. Si vero est vn⁹ caracter non indiuisibilis sed ampliabilis ⁊ extensibilis tunc p verba illa. Accipe potestatem dicēdo illi qui ordinatur cū traditione calicis datur caracter ad cōsecrandū. Et p illa quorum remiseris ampliaꝫ caracter idem ad absoluēdum. ¶ Inter has aūt opiniōes videtur iprobabilior illa q̄ dicit apostolos nō factos sacerdotes i cena p verba illa. hoc facite. Sed i resurrectiōe p illa quoꝝ remiseritis propꝫ rōnes dictas maxime propter hoc ꝙ thomas nō fuisset factus sacerdos qui presens non erat licet absēs sp̄m sāctum recipere potuisset. Si alias disposit⁹ fuissꝫ sicut nicri. xi. de il lis. lxx. viris quib⁹ erat dādus sp̄s sāct⁹ remāserūt i castris duo viri ⁊c. Sup q̄s redeuit sp̄s nā⁊ ipi de scripti fuerāt ⁊ nō exierāt ad tabernaculū. sꝫ licet xp̄s absētes corpore posset ꝯsecrari nō tn̄ ē credibile ꝙ ipꝫ ꝯsecraret ymo ꝙ nec tūc spꝫ sāctū recipit nā reuersus dixit nisi videro in manibus eius fixuram clauorum ⁊c. non credaꝫ vnde cum pertinatia et obstinatione infidelitatis nō videbatur habere spꝫ sanctū. vnde nec presēs cum illa obduratione recepisset. Sed potestatē ꝯsecrandi et absoluendi equaliter bonus et malus accipere potest sed absēs corporea cōsecra nō solet. ¶ Ex aūt p

illa verba hoc facite potius q̄ p ista quorum remiseritis facti fuerunt sacerdotes innuit. Innocen. iij. de pe. d. vi. c. i. &c. laboret vbi dicit Ideoq̧ non petat sacerdotes ab vnitate ecclesie diuisos cum enim prius dixisset qui confitetur sacerdoti meliori q̄ potest confiteatur (infert) q sacerdoti malo specialiter scismatico non cōfiteatur Unde redarguit iudā qui penitens iuit ad phariseos relinquens apostolos. q. d. Reliquit bonos sacerdotes iuit ad malos vbi videtur supponere tunc fuisse apostolos sacerdotes qd fuit inter cenam & resurrectionē quo tempore iudas peccauit & laqo se suspendit. Mat. xxvij. Tūc igitur facti sunt sacerdotes per illa verba hoc facite Et nō post resurrectionem p illa quorum remiseritis per q̄ verba fuit eis data potestas ligandi et absoluendi ¶ Et confirmat q licet christus p vtraq̧ verba etiā sine verbis eos potuerit ordinare, rationabilius tamen debuerunt ordinari per verba exprimentia actum principalem ordinis. sicut illa hoc facite. Ratione consecrationis q̄ refert ly hoc q̄ per vera exprimentia actum scdarium qualia sunt illa quorū remiseritis &c. ¶ Nec obstat q inducitur prius corin. xi. quia illa verba licet dicantur communicātibus et non conficientibus nichilominus dicta sunt etiam celebrātibus et per illa data est potestas celebrandi p̄sentibus. ¶ Sic igit aplī facti sūt sacerdotes in cena accipiētes potestatem consecrandi q̄ est principalis sed in resurrectione per illa verba quorū remiseritis acceperunt potestatem q̄ ad actum scdarium. Et hec est opinio thome. iiij. sētētiar. xxiij. d. & hec magis consonat dictis sanctorum. Et tunc dicendum est q xp̄s etiā thome absenti corpore dedit eādē potestatē

Innocentius.

Cōfirmatio.

S. Thomas.

Uel potest dici q in cena dedit vtrāq̧ potestatē sed tunc innotuit altera. Et sic dictū thome saluatur quia res dicitur fieri quando innotescit. Unde sicut christus dixit de se post resurrectionem data est michi omnis potestas non q tunc esset sibi data de nouo, sed quia tunc erat manifesta ita dicitur tunc quorum remiseritis non nouam potestatem dando sed declarando datam. Et hec est rationabilior opinio ¶ Ergo dicit ibi grego. in omel. principatum supni iudicij sortiuntur vice dei quibusdam peccata retineāt quibusdam relaxent. Exponendum ē sortiuntur. i. sortiti esse monstrantur & eodem modo ad alias q̄ plures auctoritates similes.

Gregori⁹

¶ Septima cōclusio

est de potestate pontificali sc3 q̄ [illegible] apostoli nō acceperunt a xp̄o potestatē episcopalem immediate nec facti fūt ab eo episcopi sicut petrus s3 magis a petro mediate vel immediate solo vel cu3 alio aut cū alijs. ¶ Et primo quidem patet q non omnes alij aplī sunt simul facti cum petro episcopi sicut simul cum eo facti sunt sacerdotes. q dicitur lxvi. d. §. porro quod ierosolimorum primus archiepiscopus beatus iacobus a petro et iacobo et iohāne apostolis est ordinatus. ¶ Et quo arguitur quia sicut semel baptizatus non rebaptisatur ita nec semel in ep̄m consecratus. Iterum ordinatur lxviij. d. ca. sicut semel S3 iacob⁹ tunc fuit per apostolos ordinatus & non erat prius a domino in ep̄3 consecratus et ita non oēs aplī saltem fuerūt a xp̄o imediate facti ep̄i. ¶ Sed ad hoc dicūt qdā q illō cp3 loquit de vnctiōe visibili tm̄ q̄ illi cū cōsecraue rūt s3 pri⁹ erat inuisibili vnct⁹ a dn̄o sicut sctificat⁹ i vtero vł etiā baptizat⁹

septma cōcl'io de ptāte pōtificali.

baptismo flaminis nichilominus baptizatur. Sed secundũ hoc habetur propositum. Quia sanctificatus i vtero vel baptizatus baptismo flaminis non est sacra mẽtaliter baptizat⁹. Uñ adhuc habet recipere verum sacramentum baptismi in actu ac si nichil eorũ habuisset Ita etiã scđ3 hoc licet beatus iacobus et alij recepissent spiritum sanctum et de ecclesia xp̄o insufflante ꝛ de celo xp̄o mittẽte i die pẽthe. non tamen propter hoc fuerunt sacramẽtalit in episcopos consecrati. Unde erant similiter ex integro consecrandi. ¶ Alij dicunt ꝙ nõ ordinauerunt eum sed tantum formam ordinãdi alij ostenderunt Sed istud est contra decretalem de cele. missarum. ca. de homine vbi dicitur abitienda sunt falsa remedia que vbis sũt picħs gratuitaUnde effigiare falsam consecrationez ad ostendẽdũ quomodo debet fieri vera cõsecratio nullomodo est cõgruum cum solo verbo sine alio exẽplo facti potuit clare dici ꝙ episcopus non consecraretur nisi a tribus siue alias fuisset sic factũ siue nõ Quia oportuit ꝙ primus a tribus vere consecratus consecraretur siue exemplo vero nec in cultu christiane religiõis debuit adhiberi exemplum falsum nec fictum scđ3 augustinuz quia ecclesia in suisactionibus fraudem aliquã non debet adhibere. d. dona. ca. p tuas ¶ Tertij dicunt ꝙ nõ in episcopũ s3 in archiepiscopum eum ordinauerũt sicut textus sonat cuz dicit (primus archiepiscop⁹) ¶ S3 nec istõ v3 q2 aut loquuntur de vera consecratione et ordinatione pontificali de qua querim⁹ et tunc episcopus quando fit archiepiscop⁹ nullomodo ordinatur nec consecratur aliqua alia ordinatione nec consecratione etiam si fieret patriarcha vel papa Aut loquuntur de pmotiõe simplici epi in archiepm que est per electionem inferiorũ vł per prouisionem supioris vel pallij concessionẽ et ista nõ op3 ꝙ fiant a trib⁹ epis ymo electio vel postulatio a canoicis et qñ fiebat electio metropolitani a suffraganeis sicut tpe bti nicolai fiebat non a tribus sed ab omnibus prouisio vo que fit per superiorem fit ab ipso solo ¶ Iterũ exẽplũ illud nõ eẽt ad propositum vbi querit̃ de vera epi cõsecratione a q̃t et a quibus debet fieri. Hoc etiam est 9 remigium qui agens de ista ordinatiõe nõ vtitur verbo archiepi sed epi Unde super illud Ma. x. vbi ponũt̃ noĩa apostolorũ iacobus alphei ꝛc. dicit remigi⁹ de isto iacobo cui⁹ meriti fuerit testes sunt apostoli qui eũ epm ierosolimitane ecclesie ordinauerũt. ¶ Quarti dicũt ꝙ ordinauerũt. i. intronizauerunt eum ad ministrationẽ certi loci pu⁹ eni erat eps sed sine titulo. ¶ Nec ista expõ valet ad propositum. q2 cuz intronizatio differat ab ordinatione ea q̃ fiunt in vno non dãt formã nec exẽplũ in alio alias cum intronizatio possit fieri p archidiaconũ sine epo pari ratione ordinatio qđ ẽ hereticũ. Dato ergo ꝙ petr⁹ cũ iacobo ꝛ iohãe itronisacre potuerit iacobũ sic eũ honorãdo tali solẽnitate non tñ hoc faciẽdo dedisset formã ordinãdi que ponitur vt minus q̃ᵖ a tribus episcopis nullaten⁹ episcop⁹ ordinetur ꝛ sic adhuc stat argumẽtũ .s. ꝙ beatus iacobus non fuit a xp̄o factus episcopus cum fuerit postea ab alijs factus Et sic non omnes apostoli fuerunt a xp̄o facti sicut petrus

¶ Secũdo dico ꝙ nullus apostolus preter petrũ fact⁹ est a xp̄o epus ꝙ p3 tripł. ¶ Primo ꝙ nihil ẽ asserẽdũ de diuinis nisi ex sciptura℞ testiomijs vł rõe pbari pt ¶ Sed Sol⁹ petr⁹ siue a xp̄o fact⁹ epis.

mum pbat p dyonisiū et Jeronimū in omel. Ecce ego mitto ad vos vbi loquēs de opinione quadā de zacharia filio barachie (dicit sic) Qd dctū q ex scripturis nō hz testimoniū eadē faci litate ptēpnitur qua pbat. ¶ Scdo3 de ratiōe pz p augustinū in smōe de assūptiōe btē marie vginis vbi dicit sic fiat ꝙ ipa rō auctoritas sine qua nec vz auctoritas Alios āt aplos a petro nlla rōe pcludit factos eē a xpo epos nec auctoritate &c. ¶ De auctoritate qdā pz quia in canone nō inueniūtur vba ad hoc sufficientia nichil eni eis dictū est in coi ad ptātē sacerdotalē ptinens nisi illa tria que inducta sūt. ¶ Pmo qdē illō Mat.xviij. Quecūq ligaueritis. Sz p illō nō sūt ipi fcti epi ppt tria. Pmo q petr p ista vba etiā maiora. Ma.xvi. qdcūq ligauer &c. ñ fuit fact epc Scdo q ipi nōdū erāt sacerdotes nec p pñs poterāt fieri. Tertio quia illō fuit pmissio nō alicui ptātis nec epalis nec sacerdotalis collatio vt dictū ē ꝙ &c. Scdo illō lu.xxij. Hoc facite i meā pmōationē sed nec p hoc fcti sūt epi. Q p vba cōsecrationis non efficit pl ꝙ per illa significet nisi propter naturalē cōcomitantiā et isepabilē ad pricipale significatū vel accessoriā Sz ptās pōtificalis nō ē accessoria nec necessario pñs ad sacerdotalē et illa vba nō iudicāt nisi nudū actū sacerdotalē quē pōt facē qlibet siplex sacerdos. f. psecrare corp et sāguinē xpi Qd iportat cū dicit hoc facite. f. qd feci. i. eucharistiā vl corp et sāguinē esse sub speciebꝰ ergo p illa verba nō fecit eos nisi simplices sacerdotes

¶ Tertio illō qd dicitur io.xx. quorum remiseritis &c. Sed nec per illud sunt ordinati episcopi quia cum ordinatio episcopi sit distincta ab ordinatione simplicis sacerdotis nō est verisimile q illō p qd pprie et pcise facta ē ordinatio pmorꝫ epoꝝ dicatur cōmuniter omni illi q cōmuniter ordinatur in simplicem sacerdotem. Unde cū in omni ordinatione simplicis sacerdotis dicat ab epo cuilibet Accipe spm sācm quorum remiseris &c. nō est verisimile q illa verba fuerit ppria et pcisa ordinatio pmorū episcoporꝫ. qui fuerūt sūmi sacerdotes. Q etiā in lege alia erat ordinatio simplicū sacerdotū et alia sūmi. ¶ Et confirmat q verba sacramētalia plata a ministro sūt eiusdeꝫ virtutis i effectu sacramētali sicut plata a xpo sicut patet in forma sacramēti eucharistie in qua verba illa. hoc est corpꝰ meū illud idē efficiūt quod effecerunt in christo ea dicēte. Si igitur christꝰ dicendo illa verba accipite spiritum sācm &c. fecisset apostolos episcopos qui iā erāt facti sacerdotes in cena quo ad caracterē sacerdotalē p illa verba. Hoc facite sic dicta in traditione panis et calicis pari rationi epus dicens illa verba. Accipe spiritum sanctū quorū remiseris &c. illi qui iā factꝰ ē sacerdos p verba sibi dicta i traditiōe calicis cū pane et vino. Accipies potestateꝫ celebrādi missas faceret eū episcopū qd ē absurdū. ¶ Item Thomas qui pñs non erat illis verbis nō fuisset factus episcopus. ¶ Itē q p neutra verba. f. hoc facite et quorū remiseritis sint facti episcopi patet. Q sicut dicit Anacletus.xxi.d. in nono petro pōtificatꝰ in ecclesia christi datus est sed illa verba dicta sunt simul et semel apostolis. Et per cōsequēs habuere tūc suū effectum vnū et indiuisibilem et sine ordine prioris et posterioris ergo tunc nō est datus pontificatus alicui pmo Sic ꝙ nulla auctoritas canonis cogit dicere alios aplos a petro factos eē epos a xpo. ¶ Iteꝫ nec rō cogit ymo magis

oppositum ꝑpter tria.

Primo qꝛ sicut i creatione hũani gñeris vt eẽt maior vnitas de⁹ fecit ex vno esse hoīzgen⁹ vt dicit paulus.act. xvij.qꝛ prīo fecit masculũ et ex illo fecit feminaz ex quibus duobus omnes processerunt sic ad seruãdam ecclesie vnitatem non fecit deus duos aut tres episcopos a quibus alij fierent vt non essent plura capita et principia sed debuit facere vnum episcopum tantum a quo ceteri fierent. Imo si ita esset impossibile esset ꝙ vnus episcop⁹ faceret aliũ nisi essent duo aut tres sicut ꝙ vnus homo faciat aliuz Sicut ḡ ad seruandã vnitatem fecit vnicum primuz hominem et de illo fecit feminam quam ille non poterat facere qui duo ex tunc ceteros generarent Ita christus fecisset vnum episcopum et ex illo scđz et ex illis tercium)si non vnus episcopus posset consecrare alium epm) Nũc aũt qꝛ sola ꝓhibitio ecclesie obstat vt non consecretur episcopus nisi a trib⁹ quaꝫ petr⁹ ipsemet fecit vn⁹ nõ sufficit. Fecit ḡ christussolũ petrũ epꝫ a quo postmodũ alij oẽs sũt facti.

Secũda ratio.

Secũdo patet idẽ quia sicut in prima rerũ creatione de⁹ soluꝫ fecit seminaria sine quibus res esse non possunt. vnde in speciebus q̃ non generantur nisi a mare ꝛ femina fecit duo supposita masculum ꝛ feminam simul quidaꝫ in ceteris sed in homine prius masculum ratione iam dicta.non autẽ fecit supposita reptiliuꝫ que per putrefactionem generarenẗ nec i alijs plusꝙ duosupposita qꝛ illa sufficiũt ad generãdũ ita in ecclesia qꝛ vn⁹ ep̃⁹ sufficit ad aliũ cõsecrãdũ nec est nisi propter solẽnitatẽ ab ecclia inuentam ꝙ tres cõcurrant sicut vnus sacerdos sufficit ad cõsecrãdũ corp⁹ xp̄i sed tñ in quibusdã ecclijs in ordinib⁹ sacerdotũ vel ordinatōib⁹ epoꝝ ordinati concelebrãt ordinatori ꝑpter reuerentiã et maiorẽ solẽnitatẽ Ideo xp̄s nõ debuit ꝑ se facere nisi vnũ epꝫ a quo ceteri fierent ex quo vnus sufficit ille aũt vnus nõ debuit eẽ ali⁹ ꝙ petrus de q̃ dicit gl.act. in cathalogo apostolorum vbi prim⁹ noĩatur petr⁹ primus ponitur.q. pastor ꝛ princeps.

Mures nõ fuerẗ creati.

Glosa.

Tertia ratio.

Tertia ratio est qꝛ in ecclesia nõ debet esse minor vnitas nec min⁹ Bon⁹ ordo ꝙ fuerit in synagoga.sed in illa ad bonam ordinationem et vnitatem ipsius pertinuit ꝙ moyses legislator non faceret ꝑ se plures epos sꝫ vnũ tñ.s.aarõ a quo oẽs alij imediate vel mediate postmoduꝫ ꝓcesserũt ergo xp̄us noue legis lator eccľie ordinator nõ debuit facere plures epos sꝫ vnũ tñ.s.petrũ a q̃ oẽs alij immediate vel mediate postmodũ fierent ergo rationabiliter iste fuit processus in ordinatione epali apostolorum.s.ꝙ petrus factus fuerit sol⁹ epus a xp̄o ante assensionẽ post sp̄us sancti aũt missionẽ siue ipa prima die dñica siue alia petrus sol⁹ epus fecit iohãnẽ epm deinde petrus cũ cõsecrãte iohãe.fecit iacobũ zebedei.quibus tribus factis tunc ordinauit petrusꝙ deinceps nõ ordinaretur episcop⁹ nisi a tribus et ad ostendendã formã hui⁹ ipse cum duobus predictis ordinauit iacobũ vt dicit lxvi.d.§.porro.Licet ꝑpter raritatem episcoporũ quando apostoli fuerunt diuisi non potuerit hec forma sẽp suari Ideo paul⁹ forte sol⁹thymotheũtytũ ordinauit epos q̃ separatus a barnaba non habebat in societate sua epos nisi q̃s postea fecit Namlucas et demas ꝛ q̃dam alij non erant episcopi sed quando potue

Articulus ſecundus.

rūt habere duos tūc cū eis ordinabāt
non ſoli. ¶ Ratio autem quare filij
zebedei creduntur prius a petro ī epi
ſcopos ordinati ē: quia illi poſt petrū
fuerunt maiores et honorabiliores ⁊
hos cum petro xᵘˢ/ceteris preferebat
vt patuit in transfiguratione in ſuſci
tatione filij archiſynagogi/in orone/
I orto/⁊ ſimilibus: ī quibus hos ſolos
q̄ſi familiariores ſecretarios ſecū aſſū
pſit Mathei.ix.xvij.xxvi. Unde ſuper
illud Luce.viij. non permiſit intrare
ſecum quēq̄ niſi petrum et iohānem
Theo. et iacobū. Theophilus. Hos intromi
ſit tanq̄ diſcipulorum uertices.
¶ Item mathei.xvij. ſup illud. Aſſū
pſit ihūs petrū et ia.⁊ io. dicit Criſo.
Ideo hos aſſumpſit quia alijs potio
res erant. ¶ Item ſup illud quod ibi
ſequitur. Quare non potuimus eijce
Criſo. re illum dicit Criſoſtomus. Columpne
ille non aderant petrus iacobᵘˢ ⁊ iohā
nes. ¶ Quod aūt alier iacobus dicere
tur columpna cum petro et iohanne.
Ratio eſt: quia iacobᵘˢ zebedei iā erat
martyrio coronatus. Et autem iohā
nes fuit maior licet iunior fratre ideo
ſibi prelatus. patz ſuper illud Math.
x. et Andreas frater eiᵘˢ vbi dicit Criſo
ſtomus. Marcus autē poſt duos ver
tices petrum et iohānem andreā nūc
rat. vbi innuit petrū ⁊ iohānem inter
apoſtolos fuiſſe ſelebriores. ¶ Item
ſuper illud ibidem. Jacobus zebedei
et iohānes frater eius dicit. Criſoſto.
vide autē quia non ſecundū dignitatē
ordinat: michi.n. videtur iohanes nō
alijs ſolum ſed etiā fratre maiorē eſſe.
¶ Ex predictis apparet falſa gloſa
ſuper illud.lxvi.d. porro que dicit q̄ a
principio ī primitiā eccl'a oēs apoſto
li erant ſimplices ſacerdotes et tamē
poterant conſecrare ep̄os. Nam moy
ſes ſimplex ſacerdos erat et tamē con
ſecrauit aaron in pontificem nec tunc
erat differentia inter ep̄m et ſimplicē
ſacerdotem. Auguſtinus.xcv.d. olim:
Quia ſicut auguſtinus dicit ī prima
rerum creatione non queritur quid
deus facere potuerit. ſed quid decue
rit et quid ratio/et natura rerum req̄
reret. ¶ Cum autem dicat apoſto
lus Quod minus eſt ſine vlla z̄cictio
ne a meliori benedicitur. Heb.viij. et
p̄bi aſſerunt Qz nihil agit vltra ſuā
ſpeciem licet xp̄s per ſimplicem ſacer
dotem de potētia abſoluta poſſit fa
cere epiſcopum non tamen decet nec
congruit officijs q̄ minor faciat ma
iorem dans alteri quod nō habz. Nec
per conſequens ē veriſimile q̄ chriſtᵘˢ
noluerit per ſimplices ſacerdotes qui
ſūt inferiores ſūmos ſacerdotes qui
ſunt epiſcopi conſecrare. Unde conſi
derandū ē q̄ moyſes licet non eēt ſa
cerdos et pontifex vnctus viſibiliter
cum aaron quē fecit pontificem et cū
filijs eiᵘˢ quos fecit ſimplices ſacerdo
tes. vt habetur Leui. viij. et recitatur
xxi.d.i. erat tamen dignior illis/et vir
tute maior illis in omnibus. Quia in
illis ordinibus nō erat caracter nec il
li ſacerdotes habebant claues: ſed tā
tum offerebant pro populo ⁊ erāt me
diatores orando: q̄ multo melius fa
ciebat moyſes. Secundum veritatem
autē in eccl'a nō eſt maior dignitas ſa
cerdotali nec in ea pontificali. Unde
omnis non epiſcopus eſt inferior eo. ⁊
per conſequens non decuit q̄ nō ep̄s
epiſcopum cōſecraret nec eſt poſſibi
le apud homines: etiam de potencia
abſoluta. Sed xp̄s verus ſacerdos in
eternum ſecundum ordinem melchi
ſedech et pontifex futurorum bonorū
licet equiuoce ſit ſacerdos ⁊ epiſcopᵘˢ
ad alios in quo non fuit caracter/ nec
conſecratio viſibilis tamen fuit ceterī
dignior. Sicut ḡ moyſes conſecrauit
aarō pōtificē ⁊ filios eiᵘˢ ī ſīplices ſacer

dotes a quo aaron diriuatus est pontificatus ad omnes alios sicut ad filiũ suum eleazarum indutũ vestibus eiꝰ numeri. xx. post modum ad phineeẽ & sic de alijs Sic christꝰ per se immediate fecit petrũ episcopum a quo postmodum i oẽs pontificatus dirluatus est et per se fecit alios apostolos simplices sacerdotes. Unde. d. xxi. in nouo dicit. Anacletus in nouo testamento post xp̄m a petro sacerdotalis cepit ordo Q2 ipsi prio pontificatus in ecclesia xp̄i datus est. Et exponitur sacerdotalis. i. pōtificalis sicut sacerdos ponitur p̄ ep̄o de con. di. i. solennitates ¶ Q2 cū alij fuerint eq̄ cito facti sacerdotes sicut ip̄i et non ab ip̄o nō potest dici ab ip̄o. Incepisse simplex sacerdotalis ordo. Similiter si ip̄e fuisset a christo factus ep̄s licet priꝰ tempore et alij a christo non ab ipso nō propter hoc ab ipso p̄prie cepisset pontificalis ordo s3 p̄pter hoc q̄ ab ip̄o sũt facti omnes alij episcopi mediate vel imediate & ipse a xp̄o. Ideo vere dicit q̄ ab ip̄o post christum cepit pontificalis ordo q̄ requirit vnitas eccl'ie habere. s. vnum caput a quo dona fluāt ¶ Uñ. xix. d. ita dominꝰ dicitur sic de petro vt ab ipso quasi a quodā capite dona sua velut in corpus omne diffūderet. ¶ De ar'lo hoc iterum infra dicetur in. vi. artic'lo. iij. q. principali. ¶ Cōtra hec arguitur multipliciter. Primo q̄ omnes apostoli facti fuerẽt episcopi a christo quia sicut simul facti fũt ab ipso sacerdotes ita simul debuerunt ab eo fieri ep̄i. ¶ Solutio/ Nō ẽ simile q2 petrꝰ inq̄tũ sacerdos non fuit maior alijs: quia omnes sacerdotes sũt pares simpliciter ¶ Uñ ad illam paritatem sacerdotalem iter illos ostēdēda3 christus simul & semel fecit eos sacerdotes in cena & dedit simul. vel data3. declarauit parẽ ptātẽ ligandi et soluendi in foro conscientie in resurrectione quando dixit Quoꝝ remiseritis. &c. Unde dicit Ciprianus xxiij. q. i. loquitur apostolis omnibus post resurrectionem suam parem potestatem eis tribuit. Quia sacerdoti vt sic non debetur potestas iurisdictionis sicut sũt mīti sacerdotes sine cura animarum et subditis. Sed episcopo qui dicitur super intendēs preter potestatem ordinis debetur potestas iurisdictionis et populus subditus. Uñ rationabiliẽ institutũ est i cōsilio. viēnēsi Q2 si nullus de pastore p̄uideat ecclesie cathedrali sibi qualiter cūq3 subiecte que clero careat et subditis christianis de elec. C. in. plerisq3. Q2 episcopus sine subditis est quodāmodo in obprobrium dignitatis. Licet ergo omnes episcopi sint pares quo ad potestatem ordinis non tamẽ simpliciter Q2 nō quo ad potestatẽ iurisdictionis que per se debetur episcopo de congruitate secundum q̄ archiepiscopi sunt supra episcopos. et patriarche supra illos que preeminētia est a petro qui dimisit prouincias & dyoceses. vt dicit Clemens. lxxx. d. i illis Sed super hos omnes petrus a deo prepositus est. Unde ad significandũ q̄ in episcopatu erat maior alijs/non debuit simul fieri episcopus cu3 alijs Sed ipse a christo solus et alij postea ab eo vt dictum est. Petrus enim non fuit sacerdos maior alijs: q2 non habuit aliam nec maiorem potestatẽ sacerdotalem. Sed fuit maior episcopus nō q2 habuerit aliam vel maiore3. ptātẽ sacrā mīstrādi S3 q2 hũit maiorẽ ptatẽ iudicādi sr̄ itendēs toti mūdo.

¶ Secūdo cōtra hoc Augustin. est Augustinus qui dicit in libro de q̄stionib' veteris & noui testamēti Q2 christus omnes apostolos fecit episco.

pos. ¶ Respondetur dupliciter. vno modo q fecit omnes episcopos. Sed differenter qr petrũ p se alios p petrũ sicut dicit propheta et in iohẽ repetit xp̃s erunt omnes docibiles dei. s. q̃dã imediate alij mediate. Scdõ põt dici oẽs fecisse episcopos. i. sacerdotes se-pe. n. ep̃s ponitur pro simplici sacerdote sicut probat iero⁹ per illud actuũ xx. Posuit vos spiritussanctus episcopos. di est presbiteros quod ibi probat Beda per hoc q loquitur ad seniores vnius ciuitatis in qua non erat nisi vnus episcopus Qr sicut dicit clemens. lxxx. d. c. i illis petrus in singulis ciuitatibus singulos et non plures constitui precepit episcopos. ¶ Secundo probat ieronimus p episcopos intelligi presbiteros xcui. d. legimus per hoc q apostolus dicit ad titũ primo. Reliqui te crete vt constituas per ciuitates presbiteros quorum conditionibus descriptis subiũgit dicens. Oportet. n. episcopos sine crimine esse q non esset ad propositum nisi per episcopos itelligeret presbiteros ¶ Tertio de summa trinitate cap̃. i. §. vna vbi dr̃ q sacramẽtũ eucharistie nemo potest cõficere nisi sacerdos qui rite fuerit ordinatus secundũ claues ecclesie q̃s ipse cõcessit apostolis ies⁹ xp̃s Sz constat q sacerdos non ordinatur a claue sacerdotali sed solũ ab episcopali ergo videtur q christus apostolis tradidit claues pontificales a q̃bus solis presbiteri ordinantur non solum sacerdotales et per consequẽs q christus non solum petrum sz etiã alios apostolos fecerit episcopos. et nõ solũ simplices sacerdotes Solutio sic prius quia christus omnibus concessit claues pontificales. Sed petro per se alijs per petrum non autem alijs per seipsum Qr enim christus dedit apostolis omnibus per seipsũ claues sacerdotales. Ideo omnibus ipse dt q̃z remiseritis ꝛc. siue illõ fuerit collatio siue collacionis facte declarõ Idem etiã illis simul omnibus pri⁹ illas se daturum promisit. Mat. xviij quecũq ligaueris. ꝛc. iuxta morẽ suũ quo facta ardua pronunciabat priusq̃ faceret ea. Si ergo similiter per seipsum esset eis daturus claues episcopales sicut petro Ita promisisset eis sicut et petro. Non fecit aũt. sed soli petro cui dixit singulariter. Tibi dabo claues regni celorum et quecunq ligaueris. ꝛc. Ubi et notat Origenes plus promissum petro (per illud) q̃ apostolis per aliud. Unde cum dixit petro. Quodcũq ligaueris ligatũ erit Et quodcũq solueris solutum erit in celis Ma. xviij. apostolis dicit Quecũq ligaueritis erunt ligata et quecunq solueritis erunt soluta in celo. Origenes nõ dt i celis sicut petro sz i celo vno. Unde non sunt tante perfectionis sicut petr⁹ ¶ Petro ei dando episcopatum et sũmum dedit claues i celo visibili et inuisibili et sic in celis. ceteris autem dedit claues in foro conscientie qd in celo inuisibili non autẽ in foro exteriori quod est celum visibile et sic in vno celo tantum. ¶ Uel dd̃ q illa auctoritas de clauibus concesse apostolis probat propositum Qr ibi dicitur sic q illas claues concessit apostolis eorumq successoribus ihesus christus Loquitur autẽ de clauibus pontificalibus que differunt a sacerdotalib⁹ tali Qr claues dici possũt non solum scientia discernendi. Sed ptãs dispensandi thesaurum ecclesie idest sacramẽta sicut dispensator sub claue custodit ea que debet dispensare et discernit et iudicat/quale/ quantum/quid/cui dispenset ¶ Uñ claues ep̃ales put differũt a sacerdotalibus

sunt potestas confirmandi et ordinandi. Has igitur xps tradidit apostolis alijs sicut et eorum successoribus. sed constat q eorũ successoribus non tradidit eas per se Sz per epm consecrãtez ergo non per se sed p petrum cõsecrantẽ tradidit illas claues alijs apostolis.

¶ Quarto sic arguit

Quarto arguitur

glos lxvi. d. porro. per illud quod habetur. xxi. d. in nono vbi dicit ipsi. s. petro pmo pontificatus in ecclia christi datus est Et post pauca ceteri vero apostoli cum eod pi consortio honorez et ptãtem acceperũt. Sed nõ habuissent honorem et ptãtem pari consortio nisi fuissent pontifices sicut petrus et ab eodẽ simul lz post Sicut in eadẽ missa plures episcopi vnus post aliuz consecrantur ergo videtur q dñs omnes fecerit episcopos simul et semel licz petrum prius sicut simul lauit pedes discipulorum licet prius petri. sicut dt Au. Solutio. dicẽd q illa pitas ñ ẽ intelligenda quo ad omnia sz quãtum ad hoc q ipsi fuerunt episcopi. sicut ipse. Sed non cum ipso nec a christo. sed postea facti ab ipso petro Et tunc facti episcopi fuerũt pares quo ad potestatem consecrationis non obstante q fuerũt ab eo facti Sicut episcopus consecratus est pari consecrãti in potestate ordinis

¶ Quinto arguit

Quinto arguitur

glos. vbi supra sic. Episcopi successerunt in locum apostolorum. lxviij. d. quorũ. Ergo et apostoli fuerunt episcopi. ¶ Solutio Apostoli fuerũt episcopi sed non per hoc nec statum cuz hoc ¶ Ex fuerunt apostoli quidẽsic patet. Quia principalius facti sunt apostoli ad hoc vt essent predicatores q ad hoc vt essent episcopi. Unde luce. ix. vbi christus misit apostolos predicare. dicit Cirrillus. Oportebat discipulos eum vbiq terrarum predicare. hoc eni erat o pus electorũ ab eo ad apostolatus officiũ. sed ipsi nõ statim postq ex discipulis sunt electi et assumpti in apostolos predicauerunt sz postea. Uñ cum lucas. vi. ca. sui euãgelij dixisset vocauit discipulos suos et elegit. xij. ex ipsis quos 7 apl'os nominauit. Postea: viij. c. narrat q ipse iter faciebat p ciuitates 7 castra pdicans et euangelizans regnum dei et duodecim cum illo: Super quo verbo dicit Theophilus non docentes aut predicantes. sed instruendi ab eo. Sz postea. ix. cap. dedit eis auctoritatem predicandi. Prio Quando vocatis. xij apostolis. postea misit illos pdicare regnum dei quomodo eñ predicabunt nisi mittantur. ergo illa missio dedit eis auctoritatem predicandi 7 non status apostolatus et multo minus apostolatus dedit eis dignitatez epatus. nisi in spe: quia non fuerunt episcopi anteq essẽt sacerdotes: Et non fuerunt ante cenam cum tamez diu ante fuerint apostoli.

¶ Sexto arguitur

Sexto arguitur.

pterea petrus fuit ante alios eps. d. xxi in nouo sed ipse non fuit eps factus añ resurrectionẽ vt dictũ est in. v. cõcl'oe primi arti. ergo multo minus alij.

¶ Si dicatur Aaron sit factus est sacerdos et eps ã 7 petrus. ¶ Respondeo non est sile q: iã erat sit populus collectus. cui aarõ erat pficiend vnd statim debuit fieri eps ne oues in deserto errarent sine pastore. sed ouib ãte passionẽ non redẽptis non cõueniens pastor nouus fuisset datus.

¶ Itẽ nec aarõ viuente q erat sũmus pontifex debuit alius collega fieri sed solũ eo mortuo successit eleazar Alsã:

ctis etiam patribus in consilijs. Rati onabiliter est institutum . quod viuente episcopo. alter non substituatur eidem Unde cum christus esset pontifex summus. et in vtroque vellet sibi petrum substituere: non decuit quod hoc faceret ante mortem nec per consequens apostoli alij fuerunt episcopi pro tunc. et quantum ad hoc eis succedunt episcopi quantum ad episcopatum quem habuerunt finaliter et administrationem spiritualium et temporalium aliqualem.

Sed videtur quod sint facti episcopi quando dictum est eis Jo. xx. quorum remiseritis. etc. per illud quod ibi dicit gregorius in omel. Ecce non solum de semetipsis securi fuerunt. s. per illud. Accipite spiritum sanctum. sed etiam superni iudicij principatum sortiuntur vt vice dei quibusdam peccata retineant: quibusdam relaxent quorum nunc in ecclesia episcopi locumtenent soluendi atque ligandi. Auctoritatem recipiunt qui gradum regiminis sortiuntur ¶ Solutio sicut probatum est per illud quod est commune omnibus simplicibus sacerdotibus. apostoli non fuit facti episcopi. sed verum est quod illi qui tunc acceperunt vel accepisse monstrati sunt post potestatem sacerdotalem. post ea acceperunt episcopalem que plenius potest soluere et ligare quia in foro exteriori et interiori cum prima solum in interiori Nam excommunicatio est propri⁹ nuncio episcopi et ad hoc se refert. gre. qui dicit episcopos tenere locum eorum.

¶ Sexto arguit sic.

predicta glosa. ¶ Quia dicitur de iuda et scriptum est in psalmo. et act. i episcopatum eius accipiat alter. Si autem iudas fuit episcopus multo magis alij et per consequens ante resurrectionem antequam ipse laqueo se suspendit. Et constat quod non ab alio quam a christo ergo omnes apostoli ante passionem a christo facti fuerunt episcopi ¶ Solutio iudas non fuit episcopus secundum veritatem sed solum fuit apostolus et sacerdos Et quando dicitur episcopatum eius accipiat alter exponendum est. i. presbiteratum siue sacerdotium sicut supra dictum est. Nam in scriptura vnum pro alio frequenter accipitur propter hoc quod est vnus et idem ordo siue caracter licet ampliatus. Et quia in primitiua ecclesia quandoque simul ordinabantur aliqui sacerdotes et episcopi sicut et cum diaconi ordinabantur sic recipiebant inferiores ordines exteriori etiam conuersatione episcopi cum presbiteris humiliter conuersabantur nec se efferebant. ¶ Unde vulgus nesciebat differentiam inter illos que tamen semper fuit etiam de iure diuino. ex quo episcopus potest confirmare et ordinare quod non potest simplex sacerdos. Unde pro confirmatione in samariam miserunt ad eos petrum et iohannem pro eo quod nondum erant alij apostoli facti episcopi alias potius misissent minores quam maiores

Cum isti duo essent vertices aliorum vt supra dictum est scilicet petrum fecisse primo episcopum iohannem quam aliquem aliorum Nam autem super illo Luce. ix. assumpsit iesus petrum et iacobum dicit ambrosius. Jacob⁹ ascendit qui prius solium sacerdotale conscendit Illud exponitur quasi mistice pro ut martir dicitur sacerdos seipsum deo offerens hostiam viuam pro qua euolat ad celum per proprium sanguinem introiens in tabernaculum non manufactum. Unde iacobus zebedei dicitur Primus ascendisse solium sacerdotale quia inter apostolos primus martyrio laureatus per sacrificium martirij solium celi conscendit. ¶ Uel quia ambrosius et augustinus fuerunt illi⁹ biis.

opinionis ꝙ iacobus primus ierosolimorum episcopus interfuit transfiguratiōi Ut dicit Augustinus sup epistolam ad gal. Et ambrosius ibidem secundum hoc iacobus prius sacerdotale solum conscendit. Nō quia prius fuerit ordinatus in sacerdotē ꝙ alij: cum omnes simul fuerunt facti vt dictū est Nec ꝙ prius fuerit ordinatus in episcopum a christo. Cum hic fuerit solus petrus nec primus a petro: sed potius iohannes. Sed quia prior habuit sedem distinctam sibi assignatam quā sedem importat solum ⁊ nō ipsum ordinem episcopalē. ¶ Prima n. sedes episcopalis specialis apostolorum fuit ierosolimitana iacobi. Secūda anthiochena petri Uel exponēdum est episcopatum eius accipiat alter. i. apo. tolatū sicut ibi postea dicet Accipere locum ministerij eius ⁊ apostolatus de quo preuaricat⁹ est iudas ¶ Apostolatus autē non habet annexum episcopatum sicut dictū est. Et patet in paulo qui dicit de seipso gal primo paulus apostolus nō ab hominibus neqꝫ per hominem: sed per ihesuꝫ christū. ❡ Quis aūt paulus nō fuerit inferior alijs apostolis non tamen fuit simul a christo episcopus factus Sꝫ ab apostolis ordinat⁹ cū barnaba act. xiij. ad iussum spiritus sācti. Imponentes illis manus dimiserūt illos ⁊ recitat. lxxv. dic. Ca. quod die. Siliē mathias dñi sorte elect⁹ numeratus est cum. xi. apostolis act. i. Qui tamen non potuit a christo cum alijs in episcopum consecrari nec propter hoc non minus fuit verus apostolus ❡ Sic igitur mathias/paul⁹/barnabas ⁊ ł apostoli sicut ⁊ ceteri Qui tamen non fuerunt facti episcopi a christo. sꝫ ab homine puro Ostendūt ꝙ statꝰ apostolatus in alijs non requirebat ꝙ fierent episcopi a christo. sꝫ hoc fuit p̄uilegium petri quē christus loco sui sūmum pōtificem consecrauit. Sic moyses iosue imponēs ei manū generalem suum vicariuꝫ dereliquid Numeri. xxvij. De hoc iterum dicet infra in vltimo articulo vltima questione p̄incipali. ix. x. x.

❡ Octaua conclusio est de ptāte iurisdictiōis ꝙ eā alij apli si hūert a xp̄o imediate sꝫ quā cūꝫ habuerūt a petro habuerūt. ❡ Primū pꝫ tripl'r Primo sic ab illo a q̄ aliquis nō hꝫ aliquē subditū ab illo nō hꝫ aliquā ptātem iurisdictionis. sꝫ alij apli a xp̄o non habuerūt ppt'm subditū ergo nec a xp̄o habuerūt ptātem iurisdictionis Maior pꝫ q: cū null⁹ possit soluere nec ligare nisi subdituꝫ cū a suo nō iudice ligari nullus valeat vel absolui de penitētijs ⁊ remis. Cū etiā ptās iurisdictiōis qua aliquis pōt soluere ⁊ ligare dr relatiue ad subditū Relatiua aūt posita se ponunt ⁊ perēpta se perimunt. Unū sicut si nō ē suus nō ē dñs. ppt qd sꝫ augu. de⁹ nō fuit dñs q̄usqꝫ habuit creaꝫ suam. Ita si nō ē subditus nō est plat⁹ nec iudex qui possit eū iudicare Ro. xiiij. Tu qui es q̄ iudicas alienū seruū suo domino stat aut cadit. Si aūt hñt subditos q̄ ad certos casus āplietur iurisdictio sup illos addanē de nouo sibi subditi q̄ ad illud ad qd nō erant ⁊ sic cui nō danē subditi illi nō daē ptās iudiciaria q̄ fuit maior. Minor pꝫ q: si xp̄s dedisset alijs a petro subditos. āt oēs aut aliq̄s nō ē dā ꝙ dederit eis aliquos ⁊ aliq̄s nō. Q: xp̄s pp̄os apl's nō dimisit: sꝫ dixit oibus ⁊ singulis Math. vltio docete oēs gētes. ⁊ Mar. vl. p̄dicate euāgeliū oī creature Nec est figere quos quib⁹ subiecerit Nec sil'r est dicendū ꝙ subiecerit oēs oib⁹ Q: pluralitas p̄cipatū nō est bona vt dr. xij. methā.

phisice. Et ideo concluditur ibidē vn⁹ ꝙ princeps. Unde xp̄s nō bene ordiasset populū xp̄ianū si dedisset oībus ⁊ singulis. xij. principes. aut. xiij. et quēlꝫ insolidum nō ergo oēs subiecit omnibus sꝫ vni soli. als ad ouilꝫ xp̄i ñ fuissꝫ vnus ouium pastor. sed plures cōtra illud Jo. x. fiet vnū ouile et vn⁹ pastor.

¶ Secundo sic quia si christ⁹ dedisset apostolis potestatē iurisdictionis Aut plenā et oīmodaꝫ sicut petro: Aut particularē limitatā et coartatā sed neutram eis dedit. ergo nullā ¶ Maior patet per sufficiē tem diuisionē ¶ Minor patet quo ad primam partem. s. ꝙ non dedit aliis apostolis plenā ⁊ omnimodā Qꝛ ꝙ ꝑ suphabūdantiā dicitur vni soli ꝯueīt Unde sūma potestas vni soli dari debuit. Et cū ꝑ plenitudinē ptātis colligamus ꝙ non est alia maior. Si alij apostoli habuissent plenitudinem potestatis petrus non fuisset maior eis nec superior nec princeps eoꝝ cui⁹ cōtrariū ꝓbatū est in prīo articulo Ubi etiā probatū ē ꝙ soli petro data est plenitudo potestatis nō igitur aliis apostolis data est potestas plenaque fuit prima ps minoris. ¶ Item nec ptās iurisdictiōis coartata est vel limitata. Quia non est fingere certitudinē illi⁹ limitationis/nec ex euāgeliis hꝫri pōt quī poti⁹ vbicūqꝫ ptātē iudiciariā xp̄s videt apl̄is dare vl ꝓmittere nō addit limitationē: nec q̄tū ad subditos de q̄bus ē prīa rō nec q̄tū ad grad⁹ vl cas⁹ iurisdictionis ī se: de qbus ē ista. ƨa rō Sicut qñ ꝓmisit mat. xviij. q̄cūqꝫ alligaueritis. ⁊c. nō dicit q̄ vel aliqua. sꝫ q̄cūqꝫ nec dt in hac vl ī illa altera sꝫ sup terrā. ⁊ silr qñ dedit vel datā ptātē eis innotuit Jo. xxi. q̄ꝝ remiseritis. ⁊c. nō dicit hoꝝ vel illoꝝ sꝫ idē ēīate q̄ꝝ nec dicit hec peccata vel illa sed indefinite peccata ergo. ⁊c.

¶ Tertio quia quicquid collatū est a xp̄o apl̄is inuenitur in nouo testamento. sed ibi non inuenitur ꝙ xp̄s aliis apl̄is a petro contulerit aliquā potestatē iurisdictionis ꝙ christus nullā illis iurisdictionē contulit. ¶ Maior pꝫ qꝛ nouū testamentuꝫ sufficienter describit gesta christi ⁊ potestatē ab eo ecclie collatā. vñ act. i. hꝫr Primū quidē sermonē. ⁊c. vsqꝫ ibi docere. Si. n. vetus testamentū describit sufficiēter ptātem datā ministris ei⁹ sicut sūmo sacerdoti minoribus sacerdotibus ⁊ leuitis sicut decimas primitias armū pectus et huius eorū iura Leui. viij. Nūeri. xviij. mlto magis nouum testamentū dꝫ describere ptāteꝫ a xp̄o datā ministris eius qui p̄ferūt illi sicut ꝓbat apl̄. ij. cor. iij. Minor pꝫ discurrēdo ꝑ ptātes a xp̄o apl̄is collatasq̄ supra dicte sūt. ¶ Prīo. n. de ptāte miracula faciēdi pꝫ Qꝛ per illā nō est eis data ptās iurisdictiōis. aliq̄ Qꝛ miracula possūt fieri ñ subditis sicut subditis: imo signa sūt data īfidelibus. i. cor. xiiij. de qb⁹ dicit. Quid ad ad nos de his qui foris sunt iudicare ij. cor. ij. ¶ Scd̄o nec ꝑ ptātē predicandi data est eis ptās iurisdictionis. Qꝛ predicatio potest fieri nō subditis nec oꝫ ꝙ auditores sermonis qui se subiciunt aut subiciunꝫ alteri ad audiēdū ꝑpter hoc subiiciant se vel subiiciāt illi ad iudicādū Sicut frībus p̄dicatoribus et minorib⁹ data est auctoritas p̄dicādi. ꝯfluētib⁹ ad loca eoꝝ vl alibi nō tñ ꝑpter hec datur eis ptās aliqua iurisdcōis iudicādi inq̄tū huiusmōi. ¶ Tertio nec ꝑ ptātē baptizādi ē eis data ptās iudicādi Qꝛ etiā ñ sbditi baptizantur imo cum baptismus sit ianua sacramentorum et per ꝯñs ecclesie que non iudicat illos qui foris sūt

potestas baptizandi nõ importat potestatem iudicandi/q̃uis per ecclesiã sit postea prohibitum q̃ nullus baptizaret extra necessitatem alienum. Et sacramenta a suis prelatis sunt recipienda.xviij.q.ij.abbatibus.Sed hec prohibitio a principio non fuit.

Quarto nec per ptã-tẽ tẽporalia metẽdi. Si ei de⁹ ordinauit hijs qui euangelium annunciant de euangelio viuere non propter hoc dedit potestatem euangelistis excolcandi illos quibus predicant nisi talia ministrent Sicenim deus ordinauit. Leui.xix. Non morabitur apud te opus mercennarij vsq̃ mane non tamẽ ppt hoc mercenarius fit iudex eius q̃ operatus est Sed p iudicẽ faciet eũ cõpelli. Unde si christus dixit. Edentes et bibentes que apud illos sunt. Non propter hoc dixit q̃si non dederint excommunicate eos immo magis videtur dixisse oppositũ quãdo dixit Ma.x. quicũq̃ non receperit vos nec audierit sermones vestros exeuntes foras ꝛc. excutite pulverem de pedib⁹ vestris.et Luc.x.additur in testimonium super illos q̃ non est dicere. Tradite eum sathane excõmunicando.

quita rõ. Quito nec per ptãtẽ sacerdotalẽ conficiendi quã acceperunt in cena. Nullã habet etiã degradatus scismaticus et hereticus. Et omnes vere conficiunt corpus christi apud quos tamen nulla est potestas iurisdictionis: quia non possunt soluere nec ligare vt dicitur.xxiiij.q.audiuimus/ibi enĩ dicit q̃ extra ecclesiã sunt nec ligare possunt nec soluere q̃ tamen possunt vera sacramenta conficere. Sicut dicit augustinus contra faustum.

Sexta rõ ¶ Sexto nec per potestatem ligandi et soluendi i foro cõscientie. Quia ꝛ illam potest quis habere qui nullam habet iurisdictionẽ nec subditũ sicut sacerdos monach⁹ non prelatus. Ita habet caracterem sacerdotatem et claues ordinis q̃ sunt scientia discernendi ꝛ potẽtia ligandi et soluendi sicut papa qui tamen penitus nullam habet potestatem iurisdictionis nec aliquem subditum nec in foro conscientie nec in foro exteriori nec aliquem potest soluere nec ligare nisi detur de nouo sibi ab aliquo potestas iurisdictionis ordinaria: vel delegata Ergo p nullã istarũ sex potestatum a christo apostolis collatarum est eis potestas iurisdictionis collata. Qua in foro cõscientie possent quecũq̃ soluere nec ligare.

¶ Septimo nec per illud quod dictum est eis Math.xviij. Quecũq̃ alligaueris super terram ꝛc vsq̃ erunt soluta ꝛ in celo.primo quidem Et per illud nichil penit⁹ eis datum est sed solum promissum sicut supradictum est. S3 q2 deus verax est i ꝓmissis.si illud fuit promissio christi oz q̃ quandoq̃ sit facta solutio. Quia q̃cũq̃ promisit potẽs ẽ facere.ad hebr.xi.ꝛ non solũ potens sed etian volens et complens sicut dicit apostolus. Ad tytum.i.promisit qui non mentit deus ergo in omnibus apostolis q̃nq̃ completum fuit illud quecũq̃ alligat sicut in petro illud. Quodcumq̃ solueris super terram siue hoc fuerit per illa verba quorũ remiseritis peccata siue per alia siue tunc siue alias Et quia nõ tardat dominus ꝓmissionem suam vt dicit ꝓ.petri.iij.sicut christus ante ascensionem suam impleuit illud Jn pet⁹ q̃dcũq̃ solueris Ita ipleuit illõ in aplis Quecũq̃ alligaueritis sed secũdũ sanctos plus ẽ ꝓ

missum petro per illa verba. Tibi dabo claues. ꝛc. Et per consequens plus datum ꝙ apostolis per illa verba que cunqꝫ ligaueritis. vel quorum remiseritis vel quecūqꝫ alia. ¶ Unde orige. vt supra dictum est super illud. Quecūqꝫ alligaueritis dicit. Non dicit i celis sicut petro sed in celo quia non fuerunt tante perfectionis. vt petrus. Loquitur autem non de perfectione virtutis personalis sed de perfectiōe potestatis respectu aliorum sicut verba sonant. ¶ Cum ergo in apostolis fuerit tantum duplex potestas. s. ordinis et iurisdictionis quā distinctionē iura faciunt dicendo. Et confirmat⁹ iu episcopū potest ea que sunt iurisdictionis sicut iudicare/corrigere/ excōmunicare/absoluere et huiusōi nō autem ea que sunt ordinis epāl' sicut cōsecrare res/aut personas/de electiōe: ca. transmissā. Et similiter episcopus non episcopo potest cōmittere ea que sunt iurisdictionis non autem ea que sunt ordinis. de conf. ecclesie vel altaris. C. aqua ¶ Igit̄ chrūstus per illa verba. Tibi dabo claues. ꝛc. promisit vtrasqꝫ claues. s. tam ordinis ꝙ iurisdictionis: Et quando dixit claues regni celorū nō distinguēs has vel illas de omibus intellexit. ar. de priuilegiis Ca. quia circa. Ergo omes claues regni celorum per quas ecclesia militās intrat in triumphātē et per quas hō de ecclesia eijcitur et in eam introducitur siue sint claues ordinis per quas hoc fit directe et imediate siue claues iurisdictionis que primis clauibus deseruiunt preparando et exequendo Oēs istas claues siue ambas christus promisit petro dare et dedit. Et quia non promisit sibi mittere per alium sꝫ dixit. Tibi dabo. Ideo etiā dedit per seipsum. Et quia dixit super hanc petram edificabo ecclam meā. Et non solum de christo principaliter sꝫ etiaꝫ de petro post christum sācti exponūt Cū qcqd est in edificio toto solidetur in fundamēto. Ideo omnis potestas ecclesie primo collata est petro. immo non est data ecclesie nisi in petro. Licet non sit data petro propter se sed propter ecclesiam. ¶ Est autem sciendū ꝙ potestas ordinis per sui multiplicationem in nullo diminuitur. Unde per hoc ꝙ sunt multi sacerdotes vel multi episcopi non minuitur caracter. qn ita posset sacerdos conficere et absoluere in foro conscientie si habet subditꝰ sicut si esset solus Et similiter episcopus ordinare et confirmare. Per hoc autem ꝙ potestas iurisdictionis aliū datur non a iudice minuitur potestas iudicis. Quia non possunt esse plures domini eiusdem rei insolidum nec possessores nec per consequens duo iudices vel prelati eiusdem ppriū subditi isolidum nisi vnus habeat ab alio ⁊ tunc non minuitur potestas coferentis. Sicut si rex dat totā potestatem suam balyuo vel preposito in certo loco. In nullo per hoc ei⁹ potestas diminuitur. sed tunc comitens est insolidum non autem cōmissarius proprie loquendo. Sed dicitur insolidum ꝙtum ad hoc ꝙ potest totum et totaliter iudicare sicut alius. ¶ Uel sic ꝙ ambo habeant ab altero et tunc iurisdictio vnius diminuit iurisdictionem alterius siue eius virtutem ꝙtum ad effectum saltem sicut plus potest vn⁹ dominus ppositus quando est solus in vna villa ꝙ quando sunt duo ergo si christus pmisit petro dare omnes claues ecclesie. s. tam claues ordinis ꝙ iurisdictionis dando per se claues ordinis aliū in nullo minorauit promissuꝫ. Quia per hoc ꝙ cum petro fuerunt multi sacerdotes ipse non potuit minus conficere ꝙ ante. Sed dando aliū

claues iurisdictionis per seipsū sic ꝙ non haberet a petro minorass; ꝓmissū suū Sicut si rex ꝓmitteret alicui ꝙ daret ei totā senescaliā regendā et iudicādam et postea medietatē vel partē ei⁹ traderet alijs iudicandā et regendam quā ptātē suam iudiciariā et regemdā non recognosceret nec haberet ab illo. Sed a rege solo primo Certū est ꝙ non integraret ꝓmissū. sed si daret sibi aliquas personas aptas ad regimen et iudiciū quas ipse senescallus assignaret sub se in sui adiutoriū dando eis limitādo et auferendo potestatē suā sicut vellet et expediēs subditis iudicaret. ꝙ hoc in nullo ptātē eius diminueret vel lederet sed iuuaret ꝓmissū perficeret et cōpleret. Cum igit̄ xp̄s petro cōmisit claues iurisdictionis eccl̄ie. i. totā ptātē iudicandi i ecclesia. Si aliquē iurisdictionē p se alijs cōtulisset qui non eā a petro haberet nec recognosceret/minorasset nec integrasset ꝓmissionē suā. Et iō nulli alijs per se eā dedit nec per ꝯn̄s dare ꝓmisit q̄ facit ꝙ ꝓmittit Sed per hoc ꝙ ap̄los sacerdotes fecit ⁊ habiles ad recipiendū iurisdictionē in foro cōsciencie ꝓut petrus eis vellet dare et auferre ⁊ limitare ꝓut sibi videretur ad edificationē eccl̄ie non ad destructionem in nullo ꝓmissū suū fallificauit nec minorauit. Si etiā xp̄s fecisset apostolos ep̄os non dando eis pp̄lm subditum per hoc nō fuisset diminuta potestas petri ad consecrationem. Quia non minus posset confirmare et ordinare ꝙ ante. sed non ita decet facere episcopum siue populo subdito et iurisdictione sicut simplicem sacerdotem. Unde modo decente dignitatem episcopalē non potuit christus facere alium episcopū a petro quin abstulisset petro ꝙ dederat vel non impleuisset quod ꝓmiserat igitur per promissionem quā fecit petro dicens. Super hanc petrā edificabo ecclesiam meam. Quia a fundamento procedit omnis ⁊ tota soliditas edificij in superioribus partibus a quo si diuertunt parietes corruunt ⁊ tanto grauius ꝙ̄to sūt altius Promisit et ꝙ ab ipso diriuaretur omnis altitudo prelationis et iurisdictionis ecclesie. ¶ Unde quicūq; prelatus et iudex ecclesiasticus eo ipso ꝙ diuertit a fundamento petri corruit a prelatiōe et iurisdictione Quia iurisdictionem datam ecclesie non potest quis ei auferre nec extra ecclesiam portare ꝙ esset sponsam christi dote sua spoliare Et quia nemo dat alteri quod nō habet necesse fuit vt petrus haberet. Unde ab ipso profiueret sequit̄ Tibi dabo claues regni celorum. i. ecclesie militantis. Quia secundum gregorium regnum celorum est ecclesia iustorum Cum autem paterfamilias Dat dispensatori omnes claues domus sue. per consequens dat sibi custodiam et gubernationem omnium que sub clauibus continentur ad regimen familie Et omnes qui sibi subdūtur subijcit ei in domo illa non sicut domino. Sed sicut dispensatori: nec de rebus sub clauibus contentis aliquid habet ius accipiendi quicꝙ̄ nisi secundū eius ordinationem. ¶ Unde per illud/dominus promisit dare petro custodiā omnium suarum ouium et dispensationem omnium sacramentorū ⁊ sacramentalium et omnem iurisdictionē per quam oues intoducuntur ⁊ excludūtur. Et p consequens omnem clauem ordinis et iurisdictionis non solum quo ad habitum immo etiā quo ad actum nullatenus impeditum.

¶ Unde sequitur ꝙ q̄dcūq; ligaueris. et cetera. idest quicq̄d in quocūq;

Foro et per quācunq̧ clauem solueris vel ligaueris. Ratū erit in celis idest in celo empireo vel oculto dei iudicio ¶ Per hoc autē ꝙ apostolus postea promisit quecumq̧ aligaueritis super terram .et cetera .non promittit ipse claues iurisdictiōis per seipsum. Qr tunc dim nuerz promissionem factaȝ petro vt ostensum est. ¶ Nec etiam promisit dare per aliuȝ scilicet per petrum. Qr tunc habuissent eas saltem a petro per totum mundum Qr nō dicit super hanc terram vel illam. sed super terram indefinite ꝙ nec de facto fuit. Sed thomas indiaȝ matheus ethiopiam andreas achayā iohannes asyaȝ ⁊ sic de alijs iudicarūt. ¶ Nec ēt decuit toti mundo preesset nisi vnus solus: nec ꝙ ceteri vocarentur nisi in partem sollicitudinis. ¶ .Unde per illud non promittit eis nisi claues ordinis sacerdotalis per quas quilibet sacerdos potest soluere et ligare in foro conscientie omnes sibi alias subditos. Unde sensus est. Quecūq̧ alligaueritis.et cetera. idest dabo vobis potestatem per quā poteritis absoluere ab omni peccato et ligare omnē hominē quē et ꝓut vobis subiecerit ille cui oīȝ hominū prelationem promisi. ⁊ cuius est vobis subditos ministrare. Unde istud non intelligitur de potestate iurisdictionis Al' ꝯdicere promissioni facte petro vt ostensū est: Sȝ solū de potestate ordinis et sic non contradicit.

Qstio circa expōeȝ

¶ Si queratur quare illa v̄ba dicta petro Quodcūq̧ ligaueris.et cetera. Intelligātur in vtroq̧ foro .Et de vtraq̧ potestate. Illa autem verba similia quecūq̧ alligaueritis.et cetera.que etiam dicuntur i plurali quecūq̧. Et illam singulari quodcunq̧ non intelligūtur nisi in foro cōscientie et de potestate tantum ordinis non iurisdictionis.

¶ Dicendum ꝙ hoc Rn̄sio.

est quia quando princeps dat duo priuilegia vnum prius alterum posterius secundū intelligitur saluo primo quia intelligitur dari saluo iure alterius. C.de emācipa.liberoꝝ.l.nec auus. Qr ergo promissio facta apostolis in cōmuni secuta est promissionem factaȝ petro Gratia promissa posterius apostolis.intelligitur salua gratia primitus petro data vel promissa. Et quia non potest intelligi de clauibus iurisdictionis sine detrimento petri sed de clauibus ordinis. Sicut dictum est ideo promissio facta apostolis intelligit de clauib⁹ ordī tantū promissio vero facta petro per illa verba. Quodcūq̧ solueris.et cetera.intelligitur secundum principium promissionis, vbi promiserat sibi non has aut illas claues determinate. sed claues absolute Et per consequens ambas et omnes claues ecclesie quia super ipsum promiserat se fundaturum ecclesiam. Ideo illa verba dicta petro intelligūtur de vtrisq̧ clauibus et in vtroq̧ foro. Non ergo per illa verba. Quecunq̧ alligaueritis.et cetera fuit. Data apostolis aliqua potestas iurisdictionis.

¶ Octauo nec per illud Jo.xx. Quorum remiseritis peccata.et cetera.propter tria ¶ Primo quia secundum vnam opinionem per illa verba nichil est datū eis de nouo. Sed solum declaratum ꝙ eis fuerat collatum in cena quando facti fuerūt

sacerdotes quod non pertinebat nisi ad claues ordis quas solas icludit caracter sacerdotalis et non aliquā potestatem iurisdictionis. ¶ Secundo patet de potestate iurisdictionis i foro exteriori per quam homo ligatur excōmunicando. et soluitur absoluendo quia per illum non remittunt̄ nec retinentur peccata ꝓpe ⁊ directe ſ3ſo lū ꝑ absolutionē⁊ rtetionē q̄ fit i foro cōsciētie ¶ Unde cū dicitur Quoꝝ remiseritis peccata. et cetera. manifestum est ꝙ non loquitur de absolutione a sententia excōmunicationis maioris vel minoris que fit in foro consciencioso nec per consequens de retentione que fit per excōmunicationem. Sed de absolutiōe a peccatis que fit in foro conscientie per quam directe peccata remittantur et de retentione et opposita in eodem foro per quam scilicet sacerdos negat absolutionem indigno.

¶ Tertio ꝙ per illa verba christus eis nullam potestatem iurisdictionis etiam in foro conscientie dederit. Patet: quia vbi eadem ratio ibi idem ius Et vbi eadē causa ibi idem effectus S3 constat ꝙ eadem verba dicuntur cuilibet ordinato / in sacerdotē et ab illo qui potest dare vtrāꝙ potestatem puta ab episcopo dyocesano et tamē per illa verba nulla potestas iurisdictionis datur sacerdoti. Uerbi gratia. Episcopus ordinat i sacerdotem aliquem non curatu3 secularem vel regularem dicendo ei inter alia accipe spiritum sanctum quorum remiseris peccata remittuntur eis. Et quorum reti. re. sunt. Constat autem ꝙ sacerdos sic ordinatus ab episcopo non per hoc habet ꝙ possit subditos episcopi ordinantis excōmunicare nec absoluere in foro exteriori nisi cum hoc faciat eu3 officialē suum vel alias ei committat audientiam alicuius cause. ¶ Item per hoc non habet ipse ꝙ illos de dyocesi quoscūꝙ possit absoluere nec ligare in foro conscientie nisi cum hoc fiat ipse penitentiari⁹ Uel episcopus det ei aliquā curam: vel specialiter sibi committat audientiam confessionum ¶ Sicut ẜ per ista verba eadem que dicit episcopus illis quos ordinat in sacerdotes: non datur aliqua potestas iurisdictionis in aliquo foro nec aliqua prelatio: Sed solum datur potestas ordinis sacerdotalis per quam ordinatus tātu3 potest soluere et ligare in foro conscientie q̄tum papa si tantum haberet de subditis sicut papa Sicut etia3 per potestatem conficiēdi tantum potest conficere q̄tum papa si tantum haberet de vino ⁊ de pane. ¶ Unde quādo sacerdos fit papa: non augetur in eo potestatis ordinis. S3 augetur ei⁹ obiectum seu materia per additione3 potestas iurisdictionis Ita similiter ꝑ ista verba quorum remiseritis peccata. et cetera. dicta apostolis siue fuerint collatiua siue collationis declaratiua non est eis data nec declarata aliqua potestas iurisdictionis in aliquo foro / nec aliqua prelatio / nec aliorum subiectio / nec facta est eis submissio. Sed solū data vel declarata potestas ligandi ⁊ soluendi prout se tenet ex ꝑte caracteris / sine qua nullus cuiuscūꝙ conditionis in foro conscientie potest quēcūꝙ soluere nec ligare cū qua et per quā quilibet habēs eam potest absoluere quēlibet a quolibet sibi subditum ⁊ inq̄tum subditum.

¶ Unde sensus est quorum remiseritis. et cetera. i. habete vel habetis potestatem ligandi ⁊ soluendi a quibus

Articulus secūdus.

cunqȝ peccatis quoscunqȝ a petro vo
bis subiciendos vł prout subiecer it ñ
aliter. Quia intelligiť saluo iure pe=
tri vt dictū est ℭ Apparet igitur ꝑ ea
de quibus magis videretur in nouo
testamento ꝙ alij apostoli a xp̄o nul
lam potestatem iurisdictionis recepe
runt et per conseq̄ns relinquitur ꝙ ō
nis ptās iurisdictionis quā habueřt
apl̄i et qua vsi fuerunt sp̄aliter post
xpi assensionem fuit a petro eis colla
ta ℭ Et hoc patȝ tripliciter. ℭ Prio
sic. ex precedentibꝰ oīs ptās ꝑticulari
um iudicū in regno aut est immedia
te a rege aut eius vicario generali. sȝ
potestas iurisdictionis in apostolis ñ
fuit a xp̄o rege Sȝ solꝰ petrꝰ et in to
to regno celorum fuit eius vicarius
generalis. ergo oīs ptās iurisdictio=
nis i apostolis fuit a petro Maior. pȝ
quia cum omne impfectū a perfecto
sumat originē vt dicit Boetius oȝ ꝙ
oīs particularis iurisdictio et ꝑ ɔñs
impfecta deriuetur a plena et ꝑfecta
Siue illa plenitudo et perfectio in il
lo in quo est sit ab aliquo siue a seip=
so hoc est a nullo alio. Sicut videmꝰ
ꝙ aut rex per seipsum prepositos et
castellanos in senescalijs et balliuijs:
aut ipsi senescali et bayliui qui sunt
eius vicarij generales in prouincijs si
bi decretis ponunt ipsos immediate
vel ꝑ alios mediate et hec fuit maioꝛ
Et minoꝛ. patet quantū ad p̄maȝ ꝑ=
tem. s. ꝙ apostoli non habuerunt im
mediate a christo aliquam iurisdicti=
onem per illud quod modo dictum ē
ℭ Et confirmatur declarando: ꝙ ꝑ
nulla alia verba magis videtur dedis
se apostolis potestatem iudiciariam
q̄ per illa. Math. decimo octauo. que
cunqȝ alligaueritis et cetera que vidē
tur respicere forum contenciosum
et per illa Johan. xx. quorum remise=
ritis et cetera que videntur respicere
forum conscientie sed per neutra illa
verba concessit eis potestatem iuris=
dictionis in aliquo foro vt visum est.
ergo et cetera ℭ Et confirmatur ite
rum illud quia per illa verba q̄ fueř
equaliter dicta alijs apostolis ⁊ petro
fuit equaliter attributa potestas vel
declarata sicut dicit Cyprianus et ha
betur: xxiiij. q. pri. loquitur. q̄uis apo
stolis omnibus post resurrectionem
suā parem potestatem tribuat ⁊ dicat
Accipite sp̄ sanctum. et cetera. Si ḡ
illud intelligeretur de potestate iuris
dictionis tunc alij accipissent equalē
potestatem iurisdictionis cum petro
Aut ergo petrus nec post nec āte ali
am potestatē a christo accepit Et tūc
a christo nullā maiorem ceteris habu
isset. aut petrus ante vel post maiorē
accepit et tunc christus vel petro vel
illis quod prius dederat abstulit qđ ē
absurdū Quia beneficiuȝ p̄ncipis decȝ
eē mansurū Quia āt illud sequatur pȝ
q̄ si p̄us xp̄s dederat petro plenā pote
statem et postea dedit alijs non per ip
sum minorata fuit iurisdictio petri:
quando coniudices accepit ab alio et
non a se qui prius solus per se potuit
iudicare Si autē posterius dedit pe=
tro tunc multum minorauit id quod
apostolis dederat liberum a solo deo
habitum et subiectum quando illud
postea petro subiecit. nam christus ꝑ
plenitudinem potestatis quam petro
commisit sibi omnem aliam iurisdic=
tionem submisit et sic ꝙ dederat vel
dare promiserat alijs apostolis liberū
dedit vel fecit seruum: quod est incō=
ueniens sicut ille qui promisisset dare
edes liberas. vel sicut sunt quando e
rant libere. postea eis imponeret ser
uitutem sic igitur a christo non habu
erunt apostoli potestatem iurisdictio
nis aūt Quia petrus fuerit christi vi=
carius generalis supra probatum est.

Confirmatur in primo articulo.

¶ Et cõfirmatur primo Esdre.septimo.vbi artaxerses Rex regũ esdre quasi suo vicario generali dedit potestatem constituendi omnes iudices in prouincia sue vicarie dicẽs Tu autem esdra.rc. Constitue iudices et presides vt iudicent omni populo. ¶ Secundo patet idẽ sic quia omnis vnitas cognationis et generis ab vno principio procedit sicut illi dicuntur cognati z vnum genre paterno q̃ habuerũt vnum patrem a quo primitus processerunt Et illi dicitur cognati siue vnum gener materno qui processerunt ab vna matre. ¶ Unde gradus consanguinitatis accipiuntur p comparationem ad primum stipitem in quo omnes fuerunt vnum.vt dicitur .ff.de gradibus.l.iuris consultus. Unde etiam vt esset perfecta vnitas z cognatio in genere humano, de qua dicit iurisconsultus.ff. iust iuris.l. ũ cum vnitas vera cognationis quãdez constituerit constat hominem homini insidiari nephas esse. ¶ Unde vt supra dictum est gen.3.z ac.xvij. Ex vno fecit hominum genus ergo cum congregatio ecclesie sit vna que etiam est quedam cognatio de qua dicit christ⁹ Omnes vos fratres estis imo per charitatem omnes fideles fratres sunt. Ideo oportet q̃ ista congregatio ab vno originetur. ¶ Et q̃ diceretur q̃ istud vnum principium est christus de cuius plenitudine omnes accipimus ipse christus voluit petrum facere suum vicarium vt etiam ab ipso post se spiritualis gratia z potestas diriuaretur. Unde hoc negare est rumpere ecclesie vnitatem sicut dicit Ciprianus xxiiij.q.i.loquitur Ubi dicit de christo vt vnitatez manifestaret/vnitatis eiidẽ originem ab vno incipientem sua auctoritate disposuit hoc erant vtiq̃ ceteri apostoli q̃ petr⁹ fuit pari cõsortio prediti et honore et potestatis scilicet apostolatus et sacerdotali a christo et tandem pontificali a petro: Sz ab vnitate exordium proficiscitur idest a solo petro post christum potestas et prelatio deriuat vt ecclesia christi vna esse monstraretur ¶ Ad idẽ z quod dicit Leo papa.xix.d. ita dominus hui⁹ muneris sacramentum ita ad omnium apostolorum officiũ pertinere voluit vt in beatissimo petro summo apostolorum omnium principaliter collocarz vt ab ipso quasi a quodã capite dona sua velud in corpus omne diffunderet vt extorrez ministeriũ se intelligeret esse diuini qui ausus fuisset recedere a soliditate petri. Unitas ergo ecclesie et prelatorũz z fraternitas requirit q̃ potestas prelationis in ecclesia a petro originetur et procedat.

Tertio sic illud quod fuit totum et totaliter datum petro i quibuscũq̃ inueniatur processit a petro. Sed tota potestas iurisdictionis quare habuerũt apostoli fuit data petro ergo eaz habuerũt ab illo Maior patet Quia id quod nrz est sine facto nostro ad alios transferri non potest vt dicit regula iuris. ff. d. regulis iuris.l.id q̃d nostruz. ¶ Unde res que semel facta est mea a quocũq̃ postea iuste habeatur oportet q̃ sit per meam concessionem ¶ Minor ptz quia potestas apostolorum fuit potestas ecclesie cum ipsi essent membra ecclesie Tota autez potestas ecclesie fuit collata petro imo non est collata ecclesie nisi in persona petri. ¶ Ut Augustinus dicit et habetur.xxiiij.q.i. quecũq̃ q̃ quãdo petrus claues accepit eccle

Ram factā significauit.q.d.ecclesia i petro et petrus pro ecclesia a christo claues accepit per quod paet quod omnes claues ecclesie petro fuerunt collate.

¶ Unū quicunqꝫ eas hꝫ a petro postea eas accepit loquendo de clauibus iurisdictionis in quibus christus plenitudinem et primatum sibi dedit. Sꝫ de clauibus ordinis nil plus habuit ipse qꝫ minimus sacerdos vel episcopus nisi qꝫ prius tempore a digniore fact⁹ est episcopus.

Pria obiectio ꝫ cclusiōes.

¶ Contra hoc opponitur multipliciter. Primo auctoritate pauli dicit.i.cor.v. iudicaui tradere huiusmodi hominem sathane i interitum carnis. Ex quo habetur qꝫ apostolus paulus illum excommunicauit et per consequens habuit potestatem excōmunicandi. Sed hanc potestatem ipse habuit a domino secundum illud.ij.cor.viij. vt non durius agam secundum potestatem quā deus dedit michi ergo paulus apostol⁹ potestatem iuridictiōis habuit a deo

¶ Solutio sicut dicitur Ro.xiij.non est potestas nisi a deo.s. mediate vel immediate. Unde apostolus habuit potestatem a deo mediante petro.

¶ Uel ideo ipse et alij in primitiua ecclesia dicebantur habere potestatem iurisdictiōis specialiter a deo:licꝫ nō haberēt nisi mediante petro quia habebant virtutem executiuam a deo sicut ordinarius mādat executiōi sententiam delegati quādo ille per se nō sufficit. ¶ Unde qñ primitiua ecclia excōiati stati a dyabolo arripiebāt. Jō dicebant excōmunicantes virtutē habere a deo quia excōmunicando consequenter tradebant sathane in interitum carnis quod nō erat nisi virtute diuina. Sꝫ.n. petrus ananiā et saphiram mētientes spiritui sācto morte dānauit.act.v. Nō fuit virtute clauiū.sꝫ speciali operatione virtutum de qua i.cor.xij.alij operatio virtutum.i.miraculorum.

Secūda obiectio.

¶ Secundo opponitur quia sancti in diuersis locis per illud Mathei.xviij.Quecūqꝫ alligaueritis.ꝛc.Et Johā.xx.Quorum remiseritis.ꝛc. Dnt apostolis collatam fuisse potestatem ligandi et soluendi in foro exteriori per excōicationē ꝛ cēsurā ecclesiasticam. Unde super illud quecūqꝫ alligaueritis dicit Jiero.potestatem tribuit apostolis vt sciant qꝫ qui a talibus condēnantur humanā sētētiā diuina sententia corroborari.

¶ Itē Hylarius ibidem per hoc ad terrorem maximi metus quo ad presens omnes continentur immobile summitatis apostolice iudiciū omnibus demonstrauit. ¶ Item super illud Jo.xx.quorū remiseritis dicit gregorius in omelijs. Principatum superni iudicij sortiūtur. Ubi etiā dicit gregori⁹ qꝫ sētētia pastoris siue iusta siue iniusta timēda est loquēs desentētia excōmunicationis ergo videtur qꝫ per illa verba data est a christo apostolis potestas iurisdictionis. ¶ Solutio sicut supra dictum est ille auctoritates qꝫtum ad sensum litteralem non possunt intelligi de potestate ligādi soluendi in foro exteriori. sed solum i foro conscientie quo ad caracterem nō autem quo ad executionem ligandi ꝛ soluendi in illo que requirit concursum iurisdictionis in illo foro que differt a iurisdictiōe i foro exteriori. Sicut patet quia possunt esse sine inuicem sicut officialis hꝫ iurisdictionē

in subditos epi contēciosam i foro exteriori et nullā in foro interiori. Penitentiarius aūt ediscopi inq̄tum huiusmodi non habet iurisdictionem in subditos eiꝰ scꝫ epi i foro exteriori sꝫ solum in foro conscientie q: officialis q̄ potest excōmunicare ꝛ absoluere ab illa sententia quā tulit a nullo peccato potest absoluere econtrario penitentiarius inq̄tum huiusmodi pōt absoluere a peccatis non autem ab aliqua sententia excoīcationis nisi sibi specialiter cōmitatur: quia fori sunt distincti et per consequens habent iurisdictiones distinctas ❡ Hoc autem ē cōe oi iurisdictioni et omni foro q: i nullo foro potest quis nisi subditū soluere vel ligare: sed hoc habent pro primissi fori q̄ quis est subditus alicui quo ad vnum forum qui non est subditus quo ad alium sicut exēplificatum est Unde per illa verba non est data iurisdictio apostolis nec prelacio in aliquo foro litteraliter vt dictum ē Ad primā auctoritatē dicēdū q̄ ibi nō est facta collatio sed promissio etiāꝫ de potestate in foro conscientie quā ante cenā non debuerūt habere. Sꝫ quia promissio dei non fallit ideo Jeroꝰ ita loquitur de ptāte pmissa ac si iaꝫ esset data dicens potestatem tribuit. i. tribuere pmitit similiter quod dicit Hylariꝰ im mobile sūmitatis apostolice iudicium demonstrauit exponendū est sūmitatis apostolice. i. potestatis non tūc date. sed tunc promisse q̄ autem illa promissio non respiciat forum contentiosum sed conscientie pꝫ per hylariū cōsequēt post verba predicta sūmitatis apostolice iudicium demōstrauit vbi exponēs illud iudicium subdit vt quos in terris ligaueritis. i. peccatorum vinculis innexos reliqueritis. ꝛ quos solueritis concessione. s. venie acceperint in salutem. hij in celis ligati sunt ꝛ soluti. ❡ Ad illud gregorij dauid quod illud sic exponitur in sensu mistico nō hystorico per potestatem. n. eis a xp̄o datam ligandi et soluendi in foro cōscientie significabatur potestas prelationis eis danda a petro in foro vtroq̄ sine qua non poterant exequi potestatem primā nisi. s. petrus eos fecissꝫ prelatos et iudices dādo eis subditos pmo. ꝛ pncipaliter in foro conscientie q̄tum ad pcscātes voluntarios ad penitentiam et deinde in foro exteriori ad cohercendum illos qui aliter non possunt corrigi. xi. q. iii. c. nemo. i quo quidem foro exteriori ideꝫ est dare potestatem iurisdictionis et dare subditos: q: ad iudicāduꝫ in foro exteriori vna tantum potestas. s. iurisdictionis Qui si ē aliō q̄ relatio tal' reqrit' ssiorritatis ad subditos. Unde talis potestas non est sine subditis sicut nec prelatio sine subiectione. Sed ad iudicādum in foro interiori requirit' duplex potestas quaꝝ vna est qualitas et res absoluta. s. caracter sacerdotalis idelebilis. Alia est res relata. s. potestas iurisdictionis. vnde q̄ dicit gregorius q̄ per illa verba principatum superni indicij sortiuntur exponendū est. i. sortiti esse prefigurantur. Et quod dicit sētentia pastoris tenenda est. ꝛc. intelligenis de excoīcatione verū est et habetur per illa verba in simili. et in sensu mistico non hystorico.

❡ Tertio opponitur de multis auctoritatibus que dīt apostolos a xp̄o factos iudices et principes mundi et sic intelliguntur a sctis et tota eccl'a sicut est illud. Cōstitues eos principes super omnem terram. Et sic luc. xxii psi iudices viri erunt dixit xp̄s iudeis de apostolis. sicut. xxi. d. i nouo dī q̄ in locū apostolorum episcopi surrexerunt et. lxviij. d. quoꝝ ponit'

Auguſtinꝰ ſuper hoc Pro patribus tuis.n.ſ.tibi filij Conſtitues eos principes ſuper omnem terram. Qui dt ꝙ epiſcopi ſunt ſucceſſores apoſtoloꝝ et per hoc ſunt principes populorum Nemo autē poteſt plus iuris in aliū transferre ꝙ ipſe habeat. ſi ergo epī propter hoc a deo conſtituūtur principes ꝙ ſuccedūt apoſtolis ergo multo magis ipſi apoſtoli fuerunt a deo conſtituti principes. ¶ Solutio apoſtoli ſunt immediate a chriſto conſtituti principes et iudices totius mūdi ad iudicandum cum chriſto ſicut aſſeſſores et aſſiſtendo in die iudicij ſecundū illud Mathei.xix. Cum ſederit filius hominis in ſede maieſtatis ſue. ⁊ cetera vſq; ibi tribus iſrael. Hanc autem poteſtatem iudiciariam non habent alij apoſtoli a petro ſꝫ omnes a chriſto cū petro ſicut pꝫ i auct. iducta Et de iſta poſſunt intelligi due prime auctoritates ſed apoſtoli ſunt conſtituti principes et iudices eccleſie a petro deteriatis ſibi ab eo diuerſis terris et ſubditis.lxxx.d.in illis.et idem eſt de epiſcopis ſuo modo. Ut poſtea dicet Qz āt dr. Conſtitues eos principes. ⁊c. intelligendum eſt non per te ſed per tuum vicarium Et licet ille ſit ſenſus miſticꝰ et verus quē poſt Auguſtinus vt patres dicantur apoſtoli et epiſcopi filij Tamen ſenſus litteralis videtur eſſe de patriarchis ⁊ apoſtolis. Quia ſicut xij.patriarche fuerunt capita.xij.tribuū iſrael in ſinagoga. et de qualibet tribu fuit vnus princeps. Ita apoſtoli.xij.facti ſūt pꝛincipes eccle. Sꝫ ſicut ſub moyſe dati ſunt ab eo iudices toti pplo. Exo.xviij.⁊ deut.i. Et ſub ioſue etiam.xij.tribubus et earum principibus ipſe dimiſit terram Sic etiaꝫ apoſtolis chriſti vicarius poteſtatem iudiciariam tribuit et territoria diuiſit ſicut dicit Clemens predicto.C.in illis.

Tertius ar's pncipalis de ptāte diſcipulorum

¶ Quantum ad tertium articulum principalem de poteſtate a chriſto data diſcipulis. ſunt.3. ꝯcluſiōes principales. ¶ Prima ꝙ diſcipuli ante cenam acceperunt a chriſto poteſtatem apoſtolis in multis ſimilem non equalem ¶ Secūda ꝙ a chriſto non acceperunt poteſtatem ordis quamcūq; Tertia ꝙ nec poteſtatē iuriſdictionis in foro aliquo. ¶ Pria concluſio eſt ꝙ diſcipuli acceperunt a chriſto ante cenam ſimilem poteſtatē apoſtolis non equalem. Patet intelligendo totum articulum illum non de quibuſcūq; diſcipulis chriſti. ſed tantum de.lxxij. Siquidem diſcipuli xp̄i accipiuntur tripliciter. Uno modo ipſimet apoſtoli qui ex diſcipulis in apoſtolos ſūt electi Semper tamen perſeuerantes in diſciplina et doctrina xp̄i Unde Jo.q.ſemper vocat eos diſcipulos. Et math. vl.xi.diſcipuli abierant in galileam. Et marci.vl. Recūbentibus vndecim diſcipulis.⁊c. Secundo modo accipiuntur diſcipuli quicunq; auditores eius et maxime qui eum ſequebantur non vt ſanarentur. ſed vt audirent eum et inbuerentur doctrina eiꝰ. etiā qui non perſeuerauerūt ſicut dicit Jo.vi. Multi diſcipulorum eius abierunt retro. Et has duas acceptiones diſcipulorum chriſti tangit Aug. ſuper illud Jo. ⁊ poſt hec diſcēdit ibi in capharanum ipſe et mater eiꝰ et fratres eius et diſcipuli eius. Ubi dicit Auguſtinus. Scriptura euangelica et apoſtolica non ſolum illos duodenos appellat diſcipulos eius. Sed omnes qui in eū credentes magiſterio eius ad regnum celorum erudiebant et neutro iſtorum modorum agit hic de diſcipulis. ¶ Tertio modo accipiūtur diſcipuli chriſti illi.lxxij. quos elegit Et tota turba diſcipuloꝝ poſtꝙ ex illis.xij.apoſtolos elegerat quos miſit in omnem ciuitatem et locū quo erat

ipse venturus. Sicut dicit Luc.x. r de
istis solis discipulis nō est nobis sermo
igitur istis .lxxij. duob⁹ discipulis chri
stus ante cenam potestatē predicandi
dedit et si non parem aut equalem cō
similem tamē potestatē illi quā prius
dederat apostolis q̄tū ad tria. ¶ Prio
quidem et principaliter dedit eis pote
statem predicandi sicut apostolis fece
rat.v. Et.q p eadē verba. Sicut ei di
cit apostolis Math.x. eūtes predicate
dicentes q appropinquauit regnū ce
lorum. Ita dicit discipulis Luc.x. di
cite illis quia appropinquauit in nos
regnuz dei Et q per illam missionem
habuerint ipsi potestatem predicādi
Innuit Cirillus super illud Math.x.
Etiā demonia subijciūtur vobis i no
mine tuo. Ubi dicit videbātur magis
gaudere q facti sunt miraculorū acto
res q̄ q facti sunt predicatōnis mīstri
Tamen non videntur habuisse tam ge
neralem auctoritatē predicandi sicut a
postoli. Q: discipuli sunt quidē nun
cij r precursores missi sunt soluz illuc
quo christus ibat. Luc.x. Et misit il
los binos ante faciem suam in omnē
ciuitatem et locum quo erat ipse ven
turus. Sed apostoli egressi circuibāt
p castela euāgelizātes r curātes vbiq.
Luc.ix. Similiter nec post resurrectionē
inuenitur sic dedisse auctoritatē p̄dicā
di discipulis sicut apostolis. Quia in
galylea dixit vndecim discipulis. Eun
tes docete omnes gentes. Math. vlti
mo. Et in die resurrectionis dixit. Re
cumbentibus vndecim discipulis. Eū
tes in mundum vniuersum predicate
omni creature. Non sic autem legitur
de lxxij discipulis: Si autem dicatur
q illud act. primo. Eritis michi testes
in iherusalem et in omni iudea. r cetera
Dictum est discipulis et non solum a
postolis: quia omnibus qui conuene
rant qui interogabant eum dicentes.
Domine si in tempore hoc. rc. ¶ Ad
hec dicendum q per illud non dedit
potestatem predicandi discipulis siue
essent presentes siue non: quia non e
rant apti ad predicandum resurrecti
onem quousq esset saltem dyaconi vt
dicitur in fine huius tractatus Unde
illud solū ad apostolos refert ¶ Item
nunq̄ i predicando habuerūt discipu
li tantam potestatem quātam aposto
li. In cuius signū dixit petrus act. pri
mo. Oportet ex hijs qui nobiscum sūt
ɔgregat q specialiter dicitur de lxxij.
testes resurrectiōis eius nobiscū fieri
q.d. nos apostoli sumus principales te
stes et predicatores ipsius. ¶ Unde il
lis predicatio principaliter appropria
tur act. iiij. virtute magna reddebāt a
postoli testimoniū resurrectionis ihū
christi dñi nostri. immo nullus discipulo
rum in actibus legitur predicasse nisi
postq̄ fuerunt in dyaconos ab aposto
lis ordinati. Tunc.n. primo beat⁹ ste
phan⁹ vsq ad marty. predicauit actu.
vi. et vij. deide philippus act. viij.

¶ Secundo autem Sm detm discipul.
ad confirmationem predicationis vt
dicta mirabilibus fidē preberēt facta
mirabiliora sicut christus dedit apo
stolis predicando potestatem miracu
la faciendi. sic et lxxij. discipulis. Unō
sicut de apostolis dicit Math.x. cura
te infirmos. Ubi dicit theophilus vt
operantes miracula homines ad suaz
predicationem attraherēt non tamen
creduntur tantam virtutem et pote
statem miracula faciendi habuisse a
christo sicut apostoli. ¶ Unde aposto
lis dictuz ē Math. decimo. Infirmos
curate / leprosos mundate / mortuos
suscitate / demones eijcite. Cū .lxxij.
discipulis tantū dictū sit Luc. decimo
Curate infirmos que in illa sunt. Et
postea dedi vobis potestatem calcan
di super serpentes sicut paulus vipe
ram in ignem excussit. act. xxviij.

¶ Tertio quia prohi

buit discipulis sicut et apostolis portare pecuniam predicando sicut predixerat apostolis. Nihil tuleritis i via. et cetera sic prohibuit di. Luc. decimo. Nolite portare saccum neqꝫ peram. et cetera. Ideo dedit discipulis potestatem metendi temporalia sicut et apostolis. ¶ Unde sicut dixerat apostolis Math decimo. Dignus est operarius cibo suo in quacunqꝫ ciuitatez aut locum intraueritis ibi manete. et cetera Sic dixit discipulis Luc. decimo. In eadem domo manere edentes et bibẽtes que apud illos sunt dignus ẽ operarius mercede sua. ¶ Ubi dicit gregorius in omelijs. Ecce peram et sacculum portare prohibuit sumptus et alimenta ex eadem predicatione concessit.

¶ De potestate autẽ baptizandi quã apostoli habuerũt ante resurrectionem ꝗuis dicatur Jo. quarto ꝗuis ihesus non baptizaret sed discipuli eius vbi non specificant apostoli tamen non creditur ꝙ alij discipuli ab apostolis eam acceperit nec eausi fuerint necpost resurrectionem ẽda ta lxxij. discipulis sicut vndeci discipulis qui abierunt in galileam quãdo dictum est illis solis. Math. vltio. Docete omnes gentes baptizate eos in nomine patris et filij et spiritus sãcti. ¶ Unde nec ĩ actib⁹. quando apostoli passim baptizabant/ leguntur discipuli baptizasse quousqꝫ ab apostolis acceperũt potestatem in dyacones ordinati sicut philipp⁹ dyacon⁹ baptizauit eunuchum et plures alios in samaria. act. viij. Quia tũc licebat dyaconis baptizare et hodie non licet nisi in necessitate. xciij. d. dyacones de conse. d. iiij. constat.

¶ Secũda conclusio

Secunda conclusio pncipalis est de potestate ordinis ꝙ eam habuerunt discipuli a christo. N

ꝙ non habuerunt ordinem episcopalem a christo nec fuerunt facti ab eo episcopi certum est quia lxxij. discipuli licet a tempore sue designationis fuerũt maiores alijs cõib⁹ discipulis sẽper tamen fuerunt minores xij. apostolis qꝛ illa erat caterua regalis ꝙ et patet quia electio ista est a minori statu ad maiorem ¶ Unde cum ex discipulatu mathias sit electus ad apostolatum: certum est ꝙ apostoli sẽper fuerunt maiores discipulis: sed apostoli non sunt facti episcopi a christo: nisi solus petrus vt probatum est i secundo articulo ergo multo minus discipuli ꝙetiam non habuerunt a xpo ordinem sacerdotalem ꝙ non fuerũt facti a christo sacerdotes Apparet qꝛ christus non fecit sacerdotes nisi in cena quando dixit. Hoc facite in meam commemorationem. Sed tunc nonerant ibi nisi duodecim apostoli de quibus solum faciunt mentionem math xxvi. Mar. xiiij. Luce. xxij. ergo discipuli alij non fuerunt ab eo facti sacerdotes. Nec obstat ꝙapostoli vngebãt oleo infirmos Mar. vi. Ungebant oleo multos egrotos et sanabant quod est proprium sacerdotis ita vngere. Qꝛ illa vnctio erat medicinalis licet miraculosa non sacramentalis Nec obstat Crisostomus qui ibi dicit ꝙ iacobus in canonica sua loquitur de sacramento extreme vnctionis. v. capitulo Ubi dicit Ungat eum oleo quia vtraqꝫ vnctio est similis nõ eadẽ. Nec obstat qḋ ibidẽ Beda dꝫ vñ pꝫ ab ipis aplis hũc scẽ ecclẽ morẽ eẽ traditũ vt. inungimivel alij q̃z egroti vngũt oleo põtificali bñdictiõe ꝯsecrata qꝛ vnctio ista non est sacramentũ. Et sicut baptism⁹ iohis erat pricipiũ baptismi xpi sic ista vnctõ nõ sacmẽtũ fuit p̃abula ad ẏm sacmẽtũ z eruditio ad ipꝫ vel si fuerit ẏũ sacmtuꝫ xps sol⁹ non sacerdoti potuit illud cõmittere quando non erãt sacerdotes noue legisq nec ãte eucharistiã

institutam esse debebant. Dato etiaȝ ꝙ apostoli tunc facti fuissent sacerdotes nō sequitur Qꝛ.lxxij.discipuli de quibus hoc non legimus sicut legimꝰ de apostolis ante electionem discipulorum et post electōeȝ apostolorū Nec obstat ꝙ Jero.dicit in sua cronica ꝙ ihesus christus filius dei suos discipulos sacramētis imbuens vt vniuersis gentibus conuersionem ad eum nuncient i perat. Qꝛ ibi accipit sacramētū factū secretū pro reuelatione sapiētie diuine non pro sacramēto ordinis proprie dicto. ¶ Preterea ex sacerdotibus non fiunt dyaconi qꝛ tunc vel ordo iteraret Si priꝰ fuissēt diaconi ⁊ sacerdotes vel pꝰ ordo puerteret Si fierent sacerdotes ꝙ dyaconi. Quorꝫ vtrūqꝫ est inconueniens de sacra.non iterāds Et de clerico per sal.pmo.p totū.Sed.Ex.lxxij.di. discipulos xpi septem facti sunt dyacones act.vi.ergo non fuerunt facti sacerdotes a christo Et si dicatur ꝙ vij.dyaconi non fuerīt de.lxxij.Contra dupl'r. Primo quia illi dyaconi.q.ārchidiaconi fūt electi ad predicandū euāgelium Lꝫ sub apostolis Sicut patet i pdicatiōe bti stephani et philippi qui etiam propter hoc dictꝰ est euāgelista nō quia euangeliū scripserit.sed qꝛ predicauerit. Scdꝫ illud secunda Thi.iiij. Opus fac euangeliste De hoc ei.philippo dicit Luc. act.xxi. Intrantes domum philippi euangeliste qui erat vnus de septem mansimus apud eum. Ad predicāduȝ autem euangelium apostoli preeligebant discipulos qui secum cum domino fuerant et eius facta viderant ⁊ vba audierant ꝑpter qꝺ erāt testes credibiliores. ¶ Unde in electione beati mathie dixit beatus petrus act.i.Opꝫ ex hijs viris qui nobiscum sunt congregati in eo tempore quo intrauit ⁊ exiuit inter nos dominus ihs incipiens a batismate iohannis vsqꝫ in diem qua assumptus est a nobis testem resurrectiōs eius fieri nobiscū vnū ex istis ¶ Inter oēs aūt discipulos post apostolos certum est ꝙ illi lxxij.inseparabilius adherebāt.iiij.et familiarius. Unde ex illis assumptus est mathias in apostolū.et vij.in dyaconos. ¶ Secundo probatur istud sic. Qꝛ i electione septem dyaconorum dixerūt xij.multitudini cōsiderate ex vobis viros boni testimōij vij.plenos spūsctō ⁊ sapientia quos constituamus super hoc opus. Constat autem Qꝛ inter Cxx.sup q̄s.spūsscūs ceciderat in die penthecostes. Et recenī postea cōuersos meliores testimonij et magis ꝓbati erāt ipsi.lxxij.quos post illos christus elegerat et diutius cum eo et propinquius fuerant conuersati et ab eo edocti. ¶ Unde ex lxxij discipulis nō quibuscūqꝫ alijs. Et mathias electus est in episcopū et stephanꝰ et alij in dyaconos. ¶ Tertio quia aut fuerunt d̄ nouiter post penthecostes conuersis. Aut de antiqs christi discipulis Nō de nouiter conuersis quia apostolus prohibet neophitum ordinari si de antiquis magis verisimile ē ꝙ d̄.lxxij.ꝙ.de alijs Qꝛ debuerunt se cōformare christo i eligendo ⁊ preferendo quos ipse preelegerat et post apostolos alijs pretulerat ⁊ ad predicandum miserat immediate post apostolos cuȝ dyacones p̄mi etiā imediate legantur predicasse ante omnes alios etiā ante barnabam qui postea in apostolum est electꝰ ¶ Unde act.vi.statim dyaconibus ordinatis dicit vbū dei crescebat scꝫ crescente numero predicatorum. ¶ Aū prius beatus stephanus postea philippus leguntur predicasse act.viij. Si dicatur ꝙ fuerunt de antiquis discipulis sed non de lxxij. quia illi tam erant sacerdotes. ¶ Unde conuo ant es xij multitudinem dixerunt. Considerate ex vobis.ꝛc.q̄ꝺ'rēt de turbis discipulorum non de illis segregatis qui fūt electi Non valet. Qꝛ tūc in electione dya

conorum nullam vocez habuissent illi
lxxij. quod est absurdum. ¶ Unde in il
lis verbis apostolorum appellatione
multitudinis distin[c]te contra duode=
cim intelliguntur lxxij. sicut patz act.
quarto multitudinis credentiū. ꝛ cet.
Et post ea Joseph aūt qui cognomi=
nabatur ꝛ cetā. posuit preciū ante pe=
des apostolorum qui tamen erat vn⁹
de. lxxij. Sed respectu apostolorum di
citur de multitudine esse. Sed contra
quia mathias fuit vnus de lxxij. vt dt
ysay. de ortu ꝛ obitu sanctorum patrū
in cuius electione petrus alloquēs di
xit. Oportet ex hijs qui nobiscuz sūt
congregati. Non dicit ex nobis ꝑ hoc
īnuēs ꝙ d gremio xxij. nō d alijs erat
eligēd⁹ ¶ Cū aūt d electiōe dyaconoꝝ
fit sermo a. vij. dicitur ex multitudine
Considerate ex vobis non dicit ex hijs
qui nobiscum sūt sicut prius vt exclu=
dat lxxij. qui iam erant sacerdotes. sz
cum sacerdotes sint preferendi dya=
conis. Si lxxij. ōnes fuerunt sacerdo
tes tunc ipsi debuerūt ante dyaconos
predicare cuius contrariū innuit Tex=
tus actuum. ¶ Unde quidam dicūt
probabiliter ꝙ non omnes vij. fuerūt
de lxxij. Sed quidā sic et quidam non
Qꝛ ei nescit tarda molimia spūsācti
gratia sicut paulus a deo vocatus su=
bito nihil minus habuit a ceteris apo
stolis sic aliquis de illis centum qui
spiritum sanctum acceperant potuit
equari vel preferri illis lxxij. ¶ Unde
alloquentes duodecim multitudinez
discipulorum antiquorum et nouorū
xp̄i ꝛ suoꝝ dixerūt Cōsiderate ex vobis
scilicz de lxxij. vel de alijs et non se re=
strinxerūt ad lxxij. sicut fecerant in ele
ctione mathie ante aduentum spiri=
tus sancti quando supponendu z erat
a spū sācto hoc coequādi qui diuidēs
singulis prout vult fecit stephanum
precellere quem aliqui dicūtur nō fu
isse de lxxij. Sed ex quo aliqui de. lxxij
facti sunt dyaconi. Patet ꝙ nō erant
prius sacerdotes ex hoc innuūt xij. di
centes Non est equum nos ministra=
re mensis ꝛc. Et post ea nos aūt orōni
et verbo instantes erimus. Siquidem
ep̄i et sacerdotes dn̄t solis spūalibus
vacare / verbū predicare / et pro popu=
lo orare / et sacrificia offerre. Sz dyaco
noꝝ est etiam in tp̄alibus ministrare.
Unde cū dn̄t nos aū orationi et verbo
innuunt ꝙ ipsi soli ꝓ tunc erant sacer=
dotes qui hēbāt pro populo orare ꝛ cū
hoc omnes ep̄i vel saltē plures quia ī
plurali dr. Imposuerunt eis manus
postea vero de discipulis facti sunt sa
cerdotes qui ex tunc fuerunt maio=
res dyaconis. ¶ Unde act. xv. Dicitur
ad apostolos et presbiteros et cōuene
runt apostoli et seniores presbiteri p⁹
ea dicit de Juda et sila viros primos ī
fratribus qui nō essēt primi supra dy
acones nisi essent sacerdotes nec ātea
dyaconi predicassent ante eos si iā fu=
issent sacerdotes. Maxime si a christo
hēbant auctoritatē predicādi qꝛ presbitē
semꝑ prefertur dyacono, xciij. d. C. vl.
maxime in predicando secunduz illos
qui sunt cōtrarie opinion[i]s. et dn̄t cu
ratum predicando debere preferri il=
li q̄ hz a papa vel ep̄o officiū predicā=
di ꝓ eo ꝙ curatus hz a xp̄o sz eos. im
mediate auctoritatem predicādi. Uñ
si lxxij. a christo fuissent facti sacerdo=
tes et a christo īmediate habuissēt au
ctoritatem predicandi ꝓ illo tp̄e debu
issent preferri in predicādo dyaconis
ab apostolis ad predicandum ordina=
tis cui⁹ contrarium innuit ordo hysto
rie. ¶ Tertio patet ꝙ lxxij. discipuli
nō acceperūt a christo imedate ptātē
ligandi et soluendi in foro conscientie
siue claues ordinis ꝙ idem est. Quia
illa potestas datur simul cum potesta
te consecrandi siue sit vna et eadē res.
cum illa ampliata vt est dicendum si=
ue sit alia vel saltem non datur nisi ha
benti illam: quia solis sacerdotibus li
gandi soluendiqꝫ potestas a deo tradi

ta ꝛ vt dicit̄ de penitentia.d.i.c.ex his suple in foro cōsciētie. Unde cū.lxxij. disc. non fuerit facti sacerdotes a chri sto nec ab alio añ pēthecostē vt proba tū est manifeſtū est ꝙ nec a christo acce perunt potestatem nec ligādi nec sol uendi in foro conscientie. Sed ꝯ hoc videtur quia.lxxij.discipuli erant pre sentes quando christꝰ dixit apostolis Jo.xx.quorū remiseritis ꝛc. Sed tūc apostoli receperunt potestatem ligan di et soluendi vel declarationē de iam recepta ꝛ eadem ratio erat de discipu lis ergo et discipuli eandē et eodem modo receperunt a christo potestatē ligandi et soluendi in foro cōscientie Maior patet per auctoritatem petri inductam actuū primo Ubi dicit spe cialiter de.lxxij. oportet ex hijs viris qui nobiscum sunt congregati ꝛc. Sꝫ constat ꝙ illa verba fuerūt dicta apo stolis medio tempore quod fluxit in ter baptisma Johannis ꝛ ascensionē christi ergo discipuli erant congrega ti cuꝫ apostolis illo tpe quādo illa ver ba a xpo dicta fuerūt eis. ¶ Preterea hoc patet ꝑ illud ꝙ habet luce.xxiiij. Ubi dicitur ꝙ illi q̄ ierāt In emaus qui erant de.lxxij. Reuertentes in hierusalem inuenerunt congregatos xi. et tūc christus ondit eis manus et pedes et latus sicut dicunt. Luc.et Johan.et tunc addit Jo. ꝙ isufflauit ꝛ dixit. Accipite spiritum sanctū quo rū ꝛc Ex quo patet ꝙ illi duo fuerūt presentes qui tñ exiuerant villā ergo multo magis alij.lxx. Preterea ibi ex presse dicitur ꝙ inuenerunt cōgrega tos.xi.et eos qui cum ipsis erant qui maxime videntur fuisse.lxx. ergo illi erāt presentes ꝓpterea.xi.apostoli erāt ibi congregati ꝓpꝰ metum iudeo rum pari ratione erant ibi alij discipuli qui ita vocabantur discipuli iesu sicut apostoli. Unde si apostoli timebāt di scipuli eque habebant timere et se ab scondere et includere sicut illi. Sicut etiam ioseph ab arimathia erat disci pulus iesu occultus tamen propter metū iudeorū vt dicitur Jo.xix. Jdeo quia apostoli erāt audatiores ceteris sicut patuit actuum.viij.in ꝑma per secutione magna q̄ facta est i ecclesia que erat Jerosolimis post mortem be ati stephani propter cuiꝰ metum om nes dispersi sūt per regiones iudee ꝛ samarie preter apostolos si apostoli ꝓ pter metum erant congregati in cena culo clauso ad qđ ihesus Januis clau sis intrauit multo magis alij discipu li erant ibi. Minor patet ꝙ tūc ad hoc ꝙ tunc apostoli illam potestatem aut receperunt aut eius declarationem ꝑ supradicta secūdū omnem opinionē. Alia vero pars minoris.s.ꝙ erat eadē ratio de discipulis patet quia ex quo erant equaliter presētes equaliter ad eos dicta sunt illa verba et equaliter audita: ergo ꝛequaliter operata sicut etiam ꝟba cōsecrationis sup multas hostias equaliter consecrant omnes hostias presentes ꝗuis alie sint maio res alie minores alie magis alie minꝰ albe vel rotūde vel aliqđ huiusmodi. Ex quo dēsūt panis de tritico ꝙ secꝰ esset si alique essent non de frumento q̄ non sunt consecrabiles. Unde ꝗuis mulieres et precipue beata virgo es sent presetes in cenaculo cū apostolis et discipulis sicut dicitur actuū.i.hij omnes.s.xi.apostoli erant perseuerā tes vnanimiter in oratione cum mu lieribus et maria matre iesu et fratri bus eius.i.discipulis secundum illud. Mathei xij.extendens manum in di scipulos suos dixit. Ecce mater mea ꝛ fratres mei quia tñ mulieres non sūt capaces potestatis soluendi et ligan di quam nec beate virgini christus cō ferre voluit de peni.ꝛ remi.c.noua. Jdeo mulieres presentes per illa ver ba nil receperunt sed discipuli erant capaces sicut apostoli ex quibus mul ti postea facti sunt etiā episcopi sicut

beatus martialis maxim⁹ et alij ꝛ mathias apostolus ergo cum essent eque presentes sicut apostoli eadē ratō fuit in eis sicut in apostolis de recipiendo illam potestatem vel eius promissionē aut signū. ¶ Solutio dato ꝙ discipuli presentes fuerint tamē p illa verba non receperunt potestatem illam nec recepte declaratione quia pro tūc non erant capaces non quidē propter impedimentum sexus perpetuū sicut mulieres. Sed quia non erant sacerdotes ante sp̄us sancti missionē vt supra probatum est nec per cōsequens erant capaces clauiū ordinis ligandi. s. ꝛ soluendi in foro conscientie q̄ solis sacerdotibus sunt concesse vt sepe dictum est et ideo non erat eadem ratio de ipsis qui sacerdotes non erant ꝛ de apostolis qui in cena facti fuerunt sacerdotes. ¶ Secundo videtur ꝙ. lxxij. discipuli a christo facti fuerunt sacerdotes quia super illud luc. x. designauit dominus et alios. lxxij. dicit. Beda. sicut. xij. apostolos formam episcoporū premonstrare nemo est qui dubitet sic et hos. lxxij. figurā presbiterorꝫ scdi. i. ordinis sacerdotum gessisse sciendū est sed secundi ordinis presbiteri vel sacerdotes sūt ita veri sacerdotes sicut sūt episcopi ꝛ etiam sicut papa ergo discipuli fuerunt sacerdotes. ¶ Solutio nulla consequentia est. lxxij. discipuli figuram gesserunt sacerdotum. ergo fuerūt sacerdotes sicut etiā exo. xv. xij fontes helym gesserunt figuram. xij. apostolorum nec fuerunt apostoli et. lxx. palme discipulorum nec propter hoc fuerunt discipuli. Et baptismus Johannis fuit figura baptismi christi nō tñ fuit in spiritu nec in remissionem peccatorum sicut baptismus christi. sed tamtum in aqua sicut etiaꝫ pontifex et sacerdos regales gerebant figuram ep̄i et sacerdotis euangelici hñtiū claues non tñ ipsi habebant claues ꝛ xp̄s sacerdos scdꝫ ordīe melchisedech ꝛ dato ꝙ. lxxij. fuissent sacerdotes sicut multi ex eis fuerunt facti post penthecostē nō tñ sequitur ꝙ fuiscēt fcti a xp̄o sed ab ap̄lis vel aliis ep̄is sic ꝛ sacerdotes nr̄i tp̄is.

Beda

¶ Tertia conclusio

principalis est de ptāte iurisdictionis in. lxxij. discipulis christi ꝙ scꝫ immediate non habuerūt a xp̄o aliquaꝫ potestatē iurisdictionis in aliquo foro. ¶ Nō pꝫ tripliciter. ¶ Primo p oēs rationes quib⁹ hoc probatum ē de apostolis. Arguendo sic: ptās que non est collata a xp̄o maiorib⁹ in dignitate potestate et prelatione nō est ab eo collata minorib⁹ Sed apostoli fuerūt maiores in illis discipulis nec eis xp̄s contulit ptātē iurisdictionis ꝑ multo min⁹ discipulis. Maior pꝫ qꝛ in potestatib⁹ debite ordinatis nihil pōt inferior qd̄ nō possit superior alias si inferior h̄ret potestatem iurisdictionis quā nō hꝫ superior inferior posset iudicare superiorē qd̄ est contra omnē rationē cū agens sit prestanti⁹ paciente. sꝫ hoc est contra aug. et cōtra iura de maioritate ꝛ obe. c. cū inferior. ꝛ minor pꝫ. quantū ad primam. s. ꝙ apostoli alij a petro non receperūt a xp̄o immediate ptātem iurisdictionis per ea que dicta sunt in scd̄o articulo conclusione vltima. Itē quo ad aliā partem qꝛ discipuli fuerūt minores ap̄lis ꝛ sic se habuerūt ad ap̄los sicut se hñt simplices sacerdotes ad ep̄os. d. xxi. c. i nouo Sꝫ cōstat ꝙ ep̄i sūt maiores in oi ptāte dignitate ꝛ plātiōe simplicib⁹ sacerdotib⁹ ꝙ ꝛ ap̄li discip̄lis ¶ Itē act. i. ex. lxxij discipulis elect⁹ ē math. i ap̄lm vt sup dictū est electio aūt ē ad aliqd maius. Semp enim de minori statu eligitur quis ad maiorem ergo maior fuit status apostolorum q̄ discipulorum.

De ptāte iurisdictiois. lxxij.

¶ Item ex lxxij. electi sunt septē dyaconi vt supra dictū est qr non est verisimile cp de nouiter cōuersis fuerit assūpti cū apl's phibebat neophitū ordinari .i. Thi. iij. 7 xlviij. d. Sicut ergo de antiquis xpi discipulis 7 de magis pbatis et melioribus sicut lex dicit de potioribus ad minima nūerādis facta est electio huiusmodi aūt erāt lxxij. ¶ Ideo de illis sunt electi dyacones qr electio ē ad altiorē statū etiā diacōes facti iō fuerūt altiores et maiores discipulis sʒ tn̄ suberāt aplis vt pote ab ipsis q̄si eorū vicarij ꝯstituti ad opus ministerij vt dr act. vi. ¶ Hī et Ciprian' hētur xciij. d. dicēs Dyaconos aūt post ascensionē dn̄i in celū apl'i sibi constituerūt epatus sui et ecclesie ministros. Si ḡ discipuli etiā facti dyaconi fuerūt minores aplis multo magis aū ergo. 7c. ¶ Scd̄o pʒ istud sic qr si discipuli accepissent ptātē iurisdictionis a xpo āt accepissent eā sic cū aplis aut per se seorsum. Sʒ neutro mō acceperūt ḡ 7c. Maior pʒ p sufficientē diuisionē. Minor pʒ quo ad oēs partes. ¶ Prio cp non cū aplis qr si cū apostolis hoc fuisset marie per illa verba math. xviij. Quecūq alligaueritis vel p illa quorū remiseritis. Qr per illa verba facti cōiter dicunt ptātē collatā aplis vel promissem aut declaratā Sʒ p illa discipuli non receperunt ptātē iurisdictiōis cum aplis. non qr non essent capaces sicut fuit dictū de ptāte ligandi et soluendi in foro conscientie sed pp alia duo. ¶ Primū qr illa verba nō fūt dicta nisi aplis siue discipuli p̄ntes essēt siue non. Nā cp prima verba sc3 illa q̄cūq alligaueritis non sit dicta discipulis sʒ tm̄ aplis dicit ibi Jero. p hec verba ptātē tribuit aplis vt qui a talibus. 7c. sʒ aūt nomē discipuli sit cōmune aplis et lxxij. nō tn̄ ecōuerso. ¶ Hī si esset dictū vtrisq Jero. nō vteretur nomē ppio sʒ cōi. ¶ Itē hylari' ibid̄ imobile sūmitatis apostolice iudiciuʒ. demonstrauit. ¶ Itē cp illa verba quorū remiseritis non sit dicta discipulis. sʒ tm̄ mō aplis innuit Gre. qui dicit ibidē Hoꝝ. s. qb' dictū est Quoꝝ remisitis et retinueritis. hoꝝ ī quid nūc ī ecclia epi locum tenēt qui ligādi atq soluēdi auctoritatē suscipiunt cū locū regiminis sortiūtur. sed epi non tenēt locū discipuloꝝ sed solū aploꝝ lxviij. d. quoꝝ. ḡ solis aplis illud dictū est 7 nō discipul'. ¶ Itē super illud Luc. xxiiij. Sedete in ciuitate quousq induamini virtute ex alto. Dicit sctūs Ambro. Consideramus quō et vbi acceperūt spiritū sctm̄ hic aūt in ciuitate iubenr sedere quousq induātur vtute ex alto sʒ spiritū sanctum vel illis. xi. quasi per fectioribus insufflauit 7 r eliquis postea tribuendū esse pmittit. Et sm̄ hoc illa verba sicut et insufflatio ad solos apostolos referuntur. Uel eisdē ibi insuflauit hic spondet. Nec videtur eē contrariū cū dōnes sint grarū. ḡ aliā insuflauit ibi opationem hic aliā pollicer. ¶ Uidetur aūt ex cōtertu verboꝝ cp. ly. eisdē. refertur ad apostolos vt illis et sit facta insufflatio et sit facta promissio sʒ non soli illi. Sed. C. xx. fuerint participes illius pmissiōis. ¶ Scd̄o apparet cp illa vba non sūt dicta discipulis sicut aplis intelligēdo ea de potestate iurisdictionis. Qr per illa vba eaō nō pote rāt aut illi qb' fiebat difformē nec inequalē sʒ parē p oia recipere ptātē. Cū eadē cā agens in materia simili eundem pariat effectum qui non variatur nisi aut propter diuersitatem agentis aut materie. viij. methaphisice ¶ Unde si illa verba dicta sunt discipulis sicut apostolis sic q receperunt discipuli cū illis similē potestatē ergo recipuerūt et equalē sicut ēt p illa verba apostoli receperūt parē ptātē aut par signum vt dr. xxiiij. q. i. loquitur. Hoc aūt est incōueniens: qr non fuerunt eis tūc pares in potestate sicut nec postea quando illi facti sūt.

episcopi et isti dyaconi: imo etiā tunc
subfuerũt eis sicut archidyaconi epi-
scopis qui sunt post eos et eorũ vicarij
et clerici et ministri de officio archi.c.
i.C. ad hec. ¶ Tertio dato ꝙ illa v̄ba
essent dicta discipulis sicut aplis ad-
huc illa verba non intelligentur nec i
istis nec in illis de ptāte iurisdictiōis
sȝ solum de ptāte ordinisque maxima
est et finis alterius et principaliter a-
postolis ꝓmissa et exhibita fundata
super dignissimā ptātem que est cōfi-
cere corpus christi et ei ānexa sicut di-
ctum est supra. ¶ Alia pars minoris
pȝ scȝ ꝙ discipuli non acceperunt seor
sum ab apostolis per se a xp̄o ptātem
iurisdictionis. Quia hoc nusꝙ legit̄
nec per consequens ē fingēdũ. Nam
in nulla potestate seorsũ eis data sicut
est potestas predicandi/miracula faci
endi/ et temporalia metendi. q̄s tres
p se eis christus cōtulit Luc.x. Inclu
ditur potestas iurisdictionis. etiam
quando ille potestates amplius apo-
stolis sunt concesse sicut ostensum est
in secundo articulo i vltia conclusione
¶ Tertio apparet principalis con-
clusio quia āt esset eis data potestas
iurisdictionis pertinens ad sinagogā
siue legem veterem. Aut ad ecclesiam
siue legem nouam Sed neutro modo
ergo. ꝛc. Maior patet per sufficientē
diuisionem. ¶ Minor patet quo ad
primam partem. Quia ibi non habe-
bāt potestatem nisi pontifices sacer-
dotes aut leuite secundum ritũ illuȝ
consecrari qui ex ipsa sua consecratio
ne consequebantur ius sibi debitum
et potestatem sicut sũmus pontifex i
ordib⁹ et difficilibus iudicandi. deut
xvij. sacerdotes iudicandi inter leprā
et non lepram. Leuite decimas perci-
piendi. Sed lxxij. discipuli nihil horũ
fuerũt aut si ante fuerũt tamē a chri-
sto secundum habent hunc ritũ non
fuerunt consecrari ergo a christo nō
receperunt aliquā potestatem perti-

nentem ad legem veterem quam chri
stus venerat non dare: sed euacuare.
Nec etiam ista est ad propositum. Qꝛ
querimus de potestate clauiuȝ regni
celorum que non erant in veteri lege
Etiā apud sacerdotes: quia non erat
aperta ianua regni celorum. ¶ Secũ
do patet minor quo ad secundam par
tem scilicet ꝙ discipuli non accepert̄
a christo illam potestatem iurisdictio
nis que pertinet ad legem nouam. et
dicitur potestas ecclesiastica. ¶ Quia
illa ex officio siue statu ordinarie non
competit nisi episcopo aut sacerdoti
sicut abbati vel curato aut dyacono si
cut archi. dyacono qui omnes possũt
excōmunicare subditos vel simplicit̄
vel in casu de consuetudine vel de iu-
re. ¶ Nam archidiaconi et simplices
curati magis hoc habent de consue-
tudine ꝙ de iure de excessu prelatorũ
C. ad hoc. De officio ordinis. C. secun
do. Sed lxxij. discipuli ante spiritus
sancti missionem non erant episcopi
nec sacerdotes nec dyaconi nec archi
diaconi quinymo ex eis postea septeȝ
sunt dyaconi per apostolos ordinati
vt dictum est ergo eorum statui nō cō
petebat ꝙa christo reciperent potesta
tem iudiciariā pertinentē ad ecclesiaȝ
et legem nouam in qua eis debuerũt
curati succedere quia de illa est inten
tio principalis.

¶ Quantũ ad quar-

tum articulum de causa imediata po
testatis papalis sunt tres conclusio-
nes principales. ¶ Prima ꝙ pote-
stas papalis non est ab ecclesia. ¶ Se-
cunda ꝙ est a solo christo immediate.
¶ Tertia ꝙ ab ipso est omnis iurisdi-
ctio ecclesiastica et spiritualis in toto
mundo et in tota ecclesia. ¶ Prima
conclusio principalis ꝙ potestas pa-
pe propria qua preeminet toti ecclesie
habens in ea plenitudinem potesta-
tis non sit ab ecclesia. pȝ triplici rōne.

Quart⁹ arl's de potestate pape.

Quarum prima talis est. Si preeminentia pape quā h₃ sup alios epos et totam ecclesiā esset ex statuto ecclesie ecclesia posset illā mutare et trāsferre et papā a papatu deponere s₃ nō pōt ergo non est ab ea. Maior p₃ q₃ omnē statu₃ et preeminentiā quā ecclesia p se statuit et non xps ecclesia pōt destituere q₃ statuendo non pōt sibi leges iponere a qua non liceat ei recedere sicut dicit lex de testatore. ff. de lege .l. lege si qs. ¶ Unde q₃ coepi non successerant apostolis sic epi nec discipulis sicut presbiteri et curati et per ɔñs non erāt a xpo s₃ ab ecclesia instituti. Ideo poterunt ab ecclesia de iure destitui et fuerūt de facto amoti. ¶ Similiter templarij per ecclesiam cōfirmati de nouo fuut per eā ifirmati et oēs ordines mendicantes post lateranēse cōsiliū instituti preter aliqs. extra de rel. domi. c. i. l. vi ¶ Silr etia₃ preeminentia patriarchatus que alij ex statuto ecclie debebatur ad constātinopolim transiata est ⁊ fctā est scda sedes post romā que prius non erat. xxij. di. renouantes. ¶ Et ipsi patriarche a patriarchatu sepe per ecclesia₃ depositi esse leguntur. Et sic patet tota maior q̄ ad tres partes suas ¶ Minor patet quo ad primam partem de amotione totali dignitati papalis q₃ ecclia nō pōt facere illud p qd vnitas ecclesie destrueretur q₃ hoc esset contra statutū xpi qui voluit eccliā₃ esse vnum ouile. Jo x. Hoc aūt nō esset nisi haberet vnū cap'. Sicut ipsemet dixit. Fiat vnum ouile ⁊ vn⁹ pastor. q. d. al' io non esset vnū ouile nisi esset vn⁹ pastor/non ḡ potest ecclesia facere q non sit papa. id est q in ea null⁹ sit oībus superior sed sint equales oēs patriarche aut oēs epi. ¶ Quia dicit apostolus non est mihi data potestas in destructionē sed in edificationem. Scdo p₃ minor quo ad translatione₃ sedis papalis. i. q tota ecclia sine papa puta sede vacante vl alias nō pōt transferre sedē pape nec alibi ɔstituere. nec aliqs q cardinalib⁹ electionem ɔferre q₃ illō qd petrus vel ali⁹ papa qlibet rōnabiliter et dio nutu statuit ecclesia destruere nō pōt nec ad se retrahere illud qd legitime in alios trāstulit vel trāsferēti consensit. Sed petrus sedē suā rōnabiliter et dei nutu statuit. Papa etiā quicūqs ille fuerit rationabiliter cardinalib⁹ ius eligendi papam dedit vl ecclia in ɔsilio generali ius suū eligendi in illos trāsferante vel pape tranferenti ali vl post consentiente. ergo ecclesia sine papa illō destruere nō pōt. ¶ Maior pt₃ q̄ ad pmū. quia cū papa sit maior ecclia ⁊ inferior/ nō possit tollere statutū superior⁊ ecclia nō pōt tollere ɔstitutionē papalē. Et si in particulari p consuetudinē ptcularē pīudicetur ɔstitutioni pape hoc est quia sic papa vult. ¶ Uel si dicatur q gñalis ecclie ɔsuetudo pīudicat vbiqs statuto pape. h⁹ etiā est ex statuto pape qui vult statuta sua p cōtrariā consuetudinē abrogari. ius. di. in istis. et. C. sequentibus. ¶ Itē p₃ maior quo ad aliā parte₃ q₃ donatio inter viuos facta simpliciter nō pōt reuocari nisi ex ingratitudine donatarij. ¶ Minor p₃ de sede. s. q petrus ea rome statuit rōabilit p illō am bro. ij. q. vij. bti. vbi dicit q apli martyriū ptulerunt in vrbe romana q̄ pricipatum et cap obtin₃ nationum. Ut vbi erat caput supstitionis illuc cap quiesceret scti tatis vt vbi gentilium pncipes hītabant: illic etiā eccliar prīcipes morarentur ¶ Quartū vero ad ius eligendi cardinalibus tributum. ¶ Sciendū q prim⁹ q̄ ministros pape cardinales vocauit videt fuisse beat⁹ siluester. ¶ Sed q a solis cardinalibus sit papa eligendus. et q alias nō apostolicus sed apostaticus habeatur pbatur. xxiij. di. In nomine dñi. lxxix c. i. c ij. Q₃ vero de cōsensu vniuersa

Ambrosius.

lis ecclesie illō ius sit cardinalib⁹ attri-butū intra ꝓbabitur ꝙ aūt diuino nu tu. Roman⁹ ep̄s sit petri successor ꝑ3 xx. d. sic om̄s sanctiones ap̄lice sedis. Intelligēs de romana cui presidebat agathon papa q̄ loqtur. Accipiende sunt tanq̄ ipsius diuina voce petri firmate. ¶ Scḋo ꝑ3 minor q̄tum ad depositionem pape personalem ꝙ autē papa a nullo possit deponi. ꝑ3. ix. q. iij Nemo iudicabit primā sedē. Neq3 ei ab augusto neq3 a clero neq3 a regib⁹ neq3 a pp̄lo iudex iudicabitur. Ita ꝙ nec aliquis de clero nec tot⁹ cler⁹ nec aliquis de populo nec totus mundus pōt papā iudicare nec deponere ¶ S3 videtur ꝙ ista ratio non valeat ꝓpter duo: primo q2 dicet ꝙ hec impossibilitas sedem aut primā papalem deponendi vel mutandi non est ꝙ papat⁹ sit a deo. Sed q2 papat⁹ ē superior status in ecclesia ꝛ in mūdo ꝛ ideo q2 inferior nō pōt iudicare superiorē vt hēt de ma. ꝛ obedientia. C. cum inferior ecc̄lia vel mundus q̄uis sup se papam posuerit ꝛ non tp̄s nec possunt eū deponere nec ei⁹ sedem trāsferre nec destruere. xl. d. si papa. sicut monachi super se faciunt abbatē qui tñ eum non p̄nt deponere nisi habeant hoc ex priuilegio superioris sicut etiā populus super se facit regem quē tñ nō deponit
Secūda ratio. ēt q̄n meruit deponi. ¶ Secundo q2 papa pōt propter heresim deponi et penit⁹ amoueri. xl. di. si papa: si autem papatus nō esset ab homine: s3 a deo propter nullam heresim poss3 ab homine papa deponi qui semper remaneret verus papa sicut ꝓpter heresim non potest deponi ab ordine episcopali vel sacerdotali quin semper remaneat verus episcopus et verus sacerdos propter hoc ꝙ ille caracter est a deo. ¶ Dicēdū ergo ad primū ꝙ quā-
Solutio. tumcunq3 donatio inter viuos sit de natura sua irreuocabilis pōt tamē ꝓpter ingratitudinem reuocari habēs tacitam conditionem gratitudinis annexam si donatarius ingratitudinem non committat Sed donator nō debet eam auctoritate propria reuocare q̄diu habet copiam superioris. Sed supposito ꝙ donatari⁹ non habeat superiorem vel sit talis ꝙ ad ip̄3 non possit hēri recursus per viam iusticie p̄t donator sibi ius dicere sicut ī aliis casibus in quibus licet se sine iudice vindicare et debitorem capere fugientem Eodem modo q̄uis voluntate propria aliquis se alterius subiciat seruituti: si tñ ille abutat dn̄ior l3 seruo clamare in libertatē. Et in casu vbi nō posset hēri superioris copia posset seru⁹ auctoritate ꝓpria iugum excutere seruitutis. ¶ Unde popul⁹ qui voluntarie super se regem constituit dans ei super se dn̄ationem vtiq3 propt bonū regimen non tyrānidē ¶ Siquidem illius confirmatio pertineat ad superiorem tunc non habz electus ab eis prelationem. Sed a confirmāte. ¶ Unū non possunt ip̄i auferre illud quod ei non dederunt (lic3 ad dationem disposuerint) sed q̄ confirmat dat: vnde vt inde procedat tenet priuatio vnde datio processit corā illo superiore hn̄t ipsum accusare deponendo. Et hec est ratio quare canonici vel monachi suum superiorē non deponunt. Sed ad superiorē referunt quia ipsi non dant ei illam dignitatem eligendo sed superior confirmando. Et idem esset si ex priuilegio superioris esset electus et haberetur pro confirmato quia per hoc haberet ius electionis a sic priuilegiante ¶ Quādo aūt supior ex solo ꝯsensu pp̄li h3 regimē sine ꝯfirmatōe supioris ꝛ sine priuilegio quo regimīe abutit̄ illo casu ꝛ non ī alio p̄nt ipsi reuocare donationem suam. Sed adhuc non debent sibi ius dīce in causa sua si ille habet ali

quē superiorem ratione delicti. Et si non ratiōe regiminis, ideo coram illo habent proponere causas et ille depo nere et isto modo licet papa nō habe= at confirmare q̄l3 regem qui consen su populi a p̄cipio regnum sumpsit; nichilominus tamen potest depone= re omnem talem non solū propter he resim aut scisma aut aliud crimen in= tollerabile in populo. Sed etiam pro pter insufficientiam vt pote si quis ydiota sensu vel impotens viribus in regno preesset et propter cui⁹ insuffi cientiam regnū fidelium periclitaret talis certum est q̄ mereretur deponi quia bonum cōmune preferendum ē priuato: deb3 aūt deponi per superio rem et quia illi de regno siue sint pro= ceres siue alij sint inferiores eo et in= ferior non potest iudicare superiorē3. Ideo non potest ab eis deponi. ¶ S3 quia papa est superior eo in spirituali bus et per consequens in temporali= bus q̄tum necesse est pro bono spiritu ali ipsius et aliorum et adminus rati= ne delicti et iste sana conscientia non potest retinere regnū ad quod ē īsuffi ciens et indignus. Per consequēns papa potest eum monere vt regno ce= dat q̄ sine peccato non potest retinere quod si nolit facere excommunicet.

¶ Quia ad officium pape spectat de quocū q̄ peccato mortali corripe quē= libet xp̄ianum et si correctionē contē pserit per districtionem ecclesiasticam cohercere de iudicibus. C. nouit q̄ si in excōmunicatiōe perseueret potest ipsum vt dictum est deponere et sub= ditos ab eius subiectione absoluere. sicut scismaticum propter contuma= ciam et inobedientiam/pertinacem Et quia excōmunicatus legittimis actib⁹ et officijs publicis non debet fungi et scismatici dignitate et sig'lo milicie sūt denudandi. xxiiij. q. i. q̄. citra. xv. q. vi. c penultimo. Sed si subditi non merue runt perdere ius eligendi non potest papa sine eis alium substinere. Qd ergo dicitur. xv. q. vi. alius q̄ zacharī as papa ludouicum regem francorū deposuit. et pipio patri karoli regnū tradidit ibi. dic. glo. p̄ceribus deponē tibus consētiit. quia tante potestatis erat inutilis quod intelligendū ē quo ad institutionem que per proceres fie ri debuit sed depositio auctoritate pa pe nō procerū facta fuit que a solo su periore fieri potuit. S3 electio erat ab inferioribus faciēda. ¶ Sed si p̄n ceps qui totū ius suū h3 a consēsu po puli non haberet in terris quocun q̄ modo aliquē3 superiorē et mereretur deponi tunc subditi vel maiores q̄ om nes subditos representant possent eū d̄ponere auctoritate iuris naturalis et diuini quod dat repetitionē iuris sui in defectum superioris. Et isto modo romani licite malos p̄rincipes deposu erunt qui superiorem nesciebant imo etiam regimē regum abiecerunt qd̄ super se erexerant. ff. d. origine iuris. l. ij. exactis deinde regibus: si autē ille superior non ab eis sed a deo superio ritatem haberet q̄uis malus esset et indignus. Nichilominus tamen ab i= ferioribus deponi posset qui ei pre= lationem non dederunt nec per conse quens auferre possunt sicut patuit in saule rege israel qui q̄uis iā fact⁹ esset indignus regno propter iniquitates suas non tñ licuit popu'o abicere iu= gū ei⁹ pp̄ qd̄ dd̄ i xp̄m dn̄i noluit mit= tere manū suā superiore sui. s. del ip̄siu dicio dereliqns. p̄. re. xxiiij. xx vi ¶ Aū si papa⁹ ē a deo nulla rōe p̄t ab hoīe dissolui act. v. si ex d̄ ē nō poteritis dis soluere. s3 sicut ab ecc'a poss3 d̄pōi p eā er q̄ supiorē n̄ h3 q̄uis alias ecc'a sit i= ferior q̄ hoc fit auctoritate dei cedē= tis in defectu iudicis donationē pp̄ i= gratitudinē auctoris p̄pria reuocare sicut licuit hebreis iugū excutere pha raonis ali⁹ mod⁹ licē di i fert⁹ app̄ebit. ¶ Ad secundum dicendum q̄ papa

in nullo casu q̄diu est papa propt̄ qđ
cunq̄ crimen pōt nec a consilio nec a
tota ecclesia nec a toto mūdo deponi
non solum quia est superior: sed quia
est a deo q̄ sibi romani presulis q̄diu
presul est iudicicium reseruauit. ix. q.
iij. aliorꝝ. Sed quādo labitur. In here
sim tunc eo ipso precisus est ab eccle-
sia et desinit esse cap̄. et tunc deponit̄
de facto non de iure. Q: qui non cre
dit iam iudicatus est. de iure scilicet.
Hoc est autē iudicium: quia eo ip̄o q̄
hereticus est ab ecclesia p̄cisus ē. Nō
potest autem caput a corpore pre-
cisum q̄diu est precisum caput esse il-
lius corporis a q̄ precisū. Vñ papa p
hoc desinit eē cap̄. corpis eccl̄e q̄ ab il
lo p̄scinditur p heresim ip̄o facto scđꝫ
illud deute. xviij. non poteris alteri⁹
gentis hominem super te facere regē
¶ Unde hereticus non potest mane-
re nec esse papa quia extra ecclesiā nō
possūt haberi claues ecclesiie per alia
autem peccata est cap̄. languidum nō
tamen propter hoc desinit esse caput
nec potest a membris per consequens
iudicari. Q: ergo marcellinus papa
qui ydolatrauerat nō fuit iudicatus
de facto. Sed tantum dictum est ei.
Tu ipse iudica causam tuam. xxi. d.
nunc autem hoc est quia non erat he
reticus quia a fide nunq̄ deuiauerat
animo sed metu tormentorum sacrifi
cauerat ydolis. ¶ Item falsa est glo.
in p̄dicto C. si papa dicēs Q: de q̄cū
q̄ alio crimine notorio papa si est icor
rigibilis potest accusari et amoueri.
Quia contumacia est heresis et cōtu
max dicitur infidelis. Quia hoc ē non
p̄prie sed solū methaphorice sicut et
symonia dr̄ heresis Et ideo quicquid
agat papa q̄diu ē papa nūq̄ iudicari
p̄t nec condēpnari ab alio nō p̄pt̄ hoc
tātū. Quia nullus inferior potest iu-
dicare superiorem q̄diu superior ē de
lege communi vt arguitur de maiori
et obedientia. C. cum inferior sed po-
tissime propter hoc q̄ papat⁹ qui nō
est ab homine non potest ab homine
iudicari. ¶ Unde propter quodcūq̄
crimen quo papa nō desinit esse papa
sicut est omne aliud preter heresim p
p̄rie dictam. Papa ab homine iudica
ri non potest. Sed reprehēdi potest si-
cut paul⁹ in facie restitit petro: quia
reprehensibilis erat: ita q̄ in malis
non est ei obediendum sed resistendū.
¶ Vñ si cogeret gentes iudaizare nō | bōa q̄stio
vere quia tunc esset hereticus sꝫ simu
latorie sicut petrus faciebat gal. scđo
resistēdū esset. Quid ḡ fiet si papa sit
ita mal⁹ morib⁹ q̄ destruat eccl̄iaꝫ de

¶ Respōdeo duplex | R̄ſſio.

est remedium. Vnū quod dictū est ex⁹
pauli q: in facie ē ei resistenduꝫ Sicut
etiam monachi licet non possint ab-
batem suum deponere non tamen te
nētur ei in malis obedire sed ei resiste
re quousq̄ per superiorem remediuꝫ
apponatur. ¶ Vñ si papa vellet totū
thesaurum ecclesie dare parentibus
suis aut eccl̄iaꝫ scti petri destruē: facē
palaciū parētib⁹ suis aut eis dare pri
moniū stē petri qđ nō lꝫ / vel aliqđ hui⁹
mōi nō eēt p̄mittēd⁹ sꝫ eēt ei resistēdū
et nō obediendū sine tn̄ ei⁹ depositiōe
¶ Secundum remedium est exēplo
beati hylarijqui contra leonē papam
preualuit orando. Quia orandum eēt
pro ipso a tota ecclesia q̄ deus ipsum
corrigeret aut ď medio amoueret nec
vnq̄ deus sic ecclesiā suam despiceret
qui eam exaudiret et esset consiliū cō-
tra eum cōuocandum per cardinales
Si ipse nollet conuocare vt per illud
moneretur vel deus īploraret̄ ⁊ reme
diū apponeret̄ in resistēdo malis que
vellet facere ne ecclesia piclitaretur.
¶ Aliđ est exēplū de hoc remedio. Nā
anastasius papa perijt scelere p̄po ⁊ iu
storꝫ orōnibus percussus. xix. d. Anast.
¶ Vel p̄t r̄nderi. ij Q: lꝫ iferior īq̄tū
h⁹modi nō possit deponere supiorē.

Tamē electus qui confirmationē nō indiget aut hoc ipm h3 ex priuilegio superioris. et tūc ab illo h3 ius suū non ad electoribus & per ↄ̄ns ab illo est nō ab electoribus deponendꝰ nisi ipsā deposi tionē ille super electoribus cōmittat. ¶ Aut hoc ipm h3 ille electus ex hoc ꝙ illud ad quod eligitur de se nulli al teri est subiectū. Et tunc illa dignitas q̄ nō hētur ab alio hoīe ꝙ ab ipsis ele ctoribus nisi sit in se speciale et imedi ate donū dī hētur totalr ab electoribꝰ ¶ Et ideo in casu in q̄ ille presidēs nō hrēt superiorē et rōe delicti vel si hrēt nō illū tn̄ posset cōmode recurſꝰ hri si ipse mereref deponi: illi subditi a q̄ bus h3 totū ius suū possent ipsū depo nēre donationē reuocādo duplici au ctoritate. ¶ Uno mō auctoritate dei vt dictū est propter defectum iudicis. ¶ Alio mō auctoritate ꝓpa tanꝙ su periores eo in casu isto. Nā se sibi sub mittendo expresserunt vel intenderūt non eū sibi supponere in casu vbi supi oritate abuteretur. ¶ Ideo qñ illud contingit desinit eē superior in effectu et fit sicut priꝰ coitati subiectus et sic sicut inferior a supiore pōt ab ea iudi= cari et deponi vel depositꝰ declarari s3 ille q̄ h3 supioritatē a deo nō subditus nisi ꝑ herei i a coitatis corpe diuidaf. Sēp manet coitate supior. Uñ nō pt ab ea aliq̄tenus iudicari. ꝛ iō solꝰ dei q̄ solus supior eiꝰ ē iudicio reseruatur.

Scḋa rō ¶ Secunda ratio ta= lis ē ptāsq̄ excedit ptātē ecclie non est ab ecclia qr nēo dat alteri qḋ nō h3. s3 ptās pape solꝰ excedit ptātē totiꝰ resi due ecclie qr i oībꝰ aliis ecclijs a roma na ē ps ptātis in sola romana. i. i solo papa ē plenitudo ptātis et i. d. ↄ̄ns vt di ctū ē q̄ ptās pape non pōt eē ab ecclia S3 vidẽf ꝙ ista rō nō valeat qr i oī ele ctiōe regis vel principis rex electus h3 maiorē ptātē ꝙ aliqs de ppl'o imo ꝙ tota coitas qr ipē iudicat totā coitatē et tn̄ ipē h3 q̄cquid h3 a ꝑpl'o. q̄ñ ptās regia sit in ppl'o virtute l3 non i eo for maliter. Ita etiā3 posset dici de ptāte papali. Qr l3 nō sit in ecclia formalr s3 extra ipm est tn̄ in ecclia virtute. i. in electoribus q̄ i hoc totā eccliam repꝰ sentant. Si dicaf ꝙ papa nō ꝑest toti mundo nūꝙ ei totus mūdus nec per se nec ꝑcuratores ad hoc cōstitutos cōuenit cōstituendū sup se caput vnū q̄ nō pōt dici a subditorū conl ēsn hre hanc ꝑeminentiā. ¶ Dicēdū ꝙ infide les subtrahētes se ab obedientia ecclie romane non dñt hre vocē in electione supioris sed solū ei obedientes de fctō q̄ꝙ consēsus ꝑ eorum voluntatē trāsla tus est in illos q̄ eligūt. Uñ de volūta te mundi pōt dici ꝑpositus. ¶ Dicenḋ q̄ ad hoc ꝙ q̄l3 i eo i quo nō est alicui subdictus pōt sibi rectorē ꝑficere cui se submittat iudiandū. In hūanis et ciuilibus Et sicut liber hō vendens se ad ꝑciū ꝑticipādū se ēptori subiciēdo facit eum dñm suū. Sic ppl's se subij ciēdo volūtarie alicui vt principi vł re ctori facit eū principē suū dans ei sup se ptātē in ciuilibus et hūanis et ista ptās esset in illo virtute inꝙtū erat po tens se subicere. S3 ptātē spūalē non pōt ppl's cōferre. ¶ Uñ nullo consēsu populus pōt sibi aliquā ꝑficere in cu= rā nec se alicui subicere vt curato sicꝙ det ei ptātē se absoluēdi i foro ↄsciens tie cū nulla ptās sit nisi a deo. Ideo nullā cōsuetudine sola pōt qs sibi eli= gere ↄfessorē de pent. C. ij. l. d. nec simi lr pōt aliquē sibi ꝑficere in ep3 sicꝙ ab eo hēat ptātē confirmandi ꝛ ordinan di qḋ nō ē nisi dōrita lilr cū papa ieo ꝙ papa hēat plenitudinē ptātis ex q̄ pōt aliq̄ q̄ totus mundꝰ nō h3 formalr nec vtute sicut ꝙ pōt dare idulgētiā plenissimā ꝙ pōt restringere materiā sacramēti mrionij: multiplicare mini strū3 ↄfirmatiōis ꝛ ordis et hmōi illa ptās q̄ nō respicit hūanū iudiciū: nec ciuile non est in virtute populi eligen=

tis. ¶ Unde adhuc stat argumentū.

¶ Tertia ratio talis

est q: si potestas vel preeminentia pape
esset ab ecclesia hoc esset ꝑ aliquod con
silium gn̄ale: sed per nullū consilium
hoc potuit fieri ergo non est ab eccle-
sia. Maior pȝ q: tota ecclesia non con-
gregatur nisi in consilijs gn̄alibus in
quibus ip̄a est tota in virtute per hoc
ꝙ ibi quilȝ ep̄s representat totū dyo-
ces. suā vel solus vel cū procuratorib⁹
collegiorꝝ. ¶ Unde proprie dicitur to
ta ecclesia facere quod ꝙ ibi fit sicut
canonici omnes dicūtur facere quod
faciunt in cap. ad hoc congregato nō
ꝙ quilibet per se faciat vt sunt singu
lares ꝑsone. ¶ Probatio minoris q:
illud quod hȝ auctoritatem et robur
ab aliquo nō dat illi auctoritatem nec
potestatem q: cā in ꝙtum causa nichil
accipit ab effectu. Sed papa dat au-
ctoritatem et robur omnibus consi-
lijs gn̄alibus ergo ab ipsis non acci-
pit ipse potestatē d: electi. Lic. et. C.
significasti. ¶ Sed contra hoc est et vi-
detur ꝙ ecclesia romana habeat pri-
matum ab ordinatione vniuersalis ec
clesie sine cōsiliorum. Tripliciter prio
per simile de imperatore q: sicut pa-
pa preest in spiritualibus que sunt ꝓ-
pria clero sic imperator in temporali-
bus que sunt propria populo. ¶ Ūn̄
isti duo sūt q̄si duo luminaria in toto
mundo. Sed iperator preest populo i
in tēporalibus ab electione populi. er
go papa i sp̄ualib⁹ ab electiōe cleri. vt
dr̄. d. xciij. Legim⁹ in medio. Ubi dicit
Jhero. ꝙ exercitus facit impatorem.
¶ Rn̄sio non est sile q: ipator non hȝ
ptātē nisi tp̄alē ꝛ mundanā quā ppl's
se ei subiciendo pōt ei dare lȝ ei priua
torꝝ consensus iudicē non faciat cū q̄
nulli iurisdictiōi ꝑest. C. de iure. O tn̄
vid. l. priuatorꝝ populi cōsen⁹ spōt fa-
cere iudicē in tēporalib⁹ sed in sp̄uali-
bus nullorꝝ hoim cōsensus facit iudi-
cem illum qui non est ꝑ ꝙcūqꝫ submis-
sionē. ¶ Unde nulla submissione pōt
se ꝗs subicere ad excoicādū illū q̄ alias
excoicare non pote. l. Unde q: papa vt
papa hȝ sp̄ualē ptātē q̄lis non est i to
ta ecclesia reliqua vt dictū est. Ideo il-
lā ꝑ nullā electionē solā acq̄rere pōt.
¶ Secundo arᷣ ꝑ illud qd̄ drᷣ iij. q. vi.
dudū vbi drᷣ ꝙ sctī apl̄i successoribus
corꝝ sāctam romanā ecclesiā primatē
oīm eccliarꝝ eē voluerūt Ex q̄ videtꝙ
cū apostoli et corꝝ successores fuerunt
puri hoies ꝙ a puris hoībus ecclesia
romana habuerunt p̄cipatum.
¶ Solutio sicut supra dictū fuit de pe
tro ita et hic De sua ecclesia dicendū
est ꝙ a solo deo ṗmo et ṗncipaliter ha
buit ṗncipatū de iure lȝ a consilijs et
ptātibus volentib⁹ voluntati dn̄i obe
dire sicut debebant de facto obtinuit
ṗncipatū. ¶ Sed tertio obijcitur cō-
tra hec. Et videt ꝙ ṗmo ecōuerso ṗnci
paliter a consilijs Cōseq̄nt aūt a dn̄o
approbāte. Q: drᷣ xvij. d. huic ꝛc. sedi.
s. romane. Primū apl̄i petri meritū.
Dein sequuta iussiōe dn̄i ꝯsiliorꝝ reue
rēdorꝝ auctoritas siglarēȝ i eccl'ijs tra
didit ptātē. Et dd̄ ꝙ lȝ i ꝑferendo ro-
manā eccliam alijs meritū petri ꝑces-
serit dn̄i iussionē ꝙtū ad hoc ꝙ dn̄s in
ꝑsona petri eccliaȝ fūdauit ꝛ ibi voluit
eē ṗmatū vbi petr⁹ finaliter resideret
petr⁹ fuit cā meritoria tm̄ Sȝ xp̄s effe
ctiua consilia vera sequētia cā execu-
toria de facto tantum.

¶ Secunda cōclusio

ṗncipalis. s. ꝙ papa ꝑeminētiā ꝛ pleni
tudinē quā hȝ i eccliā non hȝ ab hoie sȝ
a deo. ꝓbat multipl'r. Prio sic. succes
sor petri hȝ i tota ecclia nō ab hoie. sȝ
a deo ꝑeminētiā sup oēs ꝛ plenitudinē
ptātis. Sȝ papa siue pontifex rōan⁹ ē
hmōi. Maior pȝ q: illa plenitudo et ꝑ
eminentia ptātis q̄ fuit in petro trāsijt
ex dono christi ad petri legitimos suc
cessores sicut. n. adā q̄dā dona a deo ha-

Secunda ꝯclusio.

buit personalia sicut omnem scientiā quedā vero pro sua posteritate i statū innocentie sicut originalem iusticiam sic et petrus quedā dona a christo habuit pro sua psōa Sicut miracula vt ad eius vmbram sanarentur infirmi quedam vero pro successionibus suis i ecclesia et hec sunt illa sine quibus ecclesia non staret sicut claues ligandi et soluendi. aliter porte iferi preualerēt aduersus eā. ¶ Unde hanc plenitudinem potestatis per quam ecclesia resistit mundo et dyabolo christus contulit petro pro se et pro suis successorib⁹. ¶ Unde Cirillus supra Sicut christ⁹ accepit a patre (dux et sceptrum ecclesie gentium ex israel egrediens) super omnem principatum et potestatem et super omne quodcūq est vt ei genua cūcta curuēt. Sic petro et eius successoribus plenissime cōmisit vniuerse plebis potestatem. ¶ It de remissionib⁹. c. quāto. dicit inocēti⁹ 3. Potestatē trāsferendi pontifices: ita sibi retinuit dominus et magister q eam soli btō petro vicario suo et per ipsum successoribus suis prebuit et concessit. Maior patet quia successor petri in plenitudine et peminentia potestatis siue papatu est solus episcopus romanus.

notandū de sede petri

¶ Ubi est aduertendum q sedes episcopi dicitur non prima in qua sedit. S: d vltima in qua finaliter resedit legitime translatus. Petrus igitur q sup vniuersalē ecclesiā sedit a pricipio nullam sibi determinatam sedem sibi appropriauit sed sedem ierosolimitanam iacobo fratri dñi dimisit. Postea vero anthiochie primo sedit s3 et illa3 sede3 reliquit ignatio discipulo sancti iohannis eungeliste postea vero romā venit et illuc sedem suam transtulit et immobiliter illic resedit. ¶ Unde nō antiochia prima sed romana vltima debet dici sedes petri. ¶ Unde qui i sede romana legitime constituit successor petri efficitur et per consequēs plenus et perfectus vicarius christi.

¶ Aliud āt est de electione episcopi q debet pertinere ad clericos omnes sue dyocesis vel ad maiores clericos sicut ad ecclesiam cathedrale3 q: preficitur solum dyocesi. Sed archiepiscopus pficitur sue dyocesi specialiter et toti puincie comuniter Qz autē omnes tāgit ab omnibus debet approbari. ¶ Unde dictum est de pmitiuo iure eligendi nō ad solam ecclesiam cathedralem cuius spaliter interest: sed ad suffraganeos quib⁹ preficitur spectat electio archiepiscopi. Et ita olim seruabatur propter quod in electiōe beati nicholai in metropolitanum mirre orū ecclesia cōuenerunt episcopi suffraganei tanq principales ad quos solo electio pertineret Qz nō fieret si archiepiscopus nullam sedem determinatam haberet. ¶ Sed quia difficile est semper suffraganeos conuocare constitutum est de consensu omniū ad quos spectabat q ad solam ecclesiam cathedralem spectat electio archiepiscopi sic et episcopi Sicut igit si petr⁹ mortu⁹ fuiss3 āteq rōe sedē elegiss3 ad pmitiuā totā ecclesiam vel de eius consensu ad solos apostolos. q. suffraganeos pertinuisset electio successoris petri. ¶ Sed postq rome resedit de iure cōmuni et ad patriarchas ratione vniuersalis ecclesie et ad clerum romanum ratione appropriatiōis spectat electio vt videtur. ¶ Sed q: difficile erat pfiarchas cōuocare nec erat tutū simplicibus canonicis tantu3 negociu3 cōmittere Papa loco patriarcharum et canonicorum: romanoru3 cardinales instituit qui papam eligerent concurrente tamen in hoc consēsu ecclesie generalis sicut infra plenī⁹ ostendet ¶ Unde qui sic in romanū pontifice3 eligitur est verus petri successor et christi plenus vicarius. ¶ Uñ dicit Canon concilij calcedoñ. Si quis episcopus predicatur infamis liberū

habeat licentiam appellādi ad beatissimum antique rome quē habemus petrum:petrā refugij. Et ipsi soli libera potestate loco dei sit ius discernendi episcopi criminati infamiā secundū claues a deo sibi datas. ¶ Item probatur ista cōclusio.s.q potestas pape sit a deo auctoritate Cirilli li libro thesaurorum qui tractans illud verbum Math.xvi. Tu es petrus et sup hāc rc.et porte inferi non preualebunt adsus eam. ¶ Dicit sic secundum autē hanc dnī promissionē ecclesia apostolica petri ab omni seductione et heretica circumuentione immaculata manet super omnes prepositos et episcopos.et super omnes primates ecclesiarum et populorum in suis pontificib⁹ in fide plenissima r auctoritate petri. ¶ Item.xxi.di.q̄uis sancta romana ecclesia catholica et apostolica nullis synodochicis constitutis ceteris ecclesijs prelata est. Sed euāgelica voce domini et saluatoris nr̄i iesu christi primatū obtinuit. ¶ Item.xxij.di.omēs nō ergo q̄libet terrena sētētia Sed illō verbum quo constructum est celum r terra per quod deniq̄ omnia condita sunt elementa romanam fundauit ecclesiam. ¶ Item sequenti ca.sacrosācta romana ecclesia et apostolica non ab apostolis: Sed ab ipso dn̄o r saluatore nostro primatū obtinuit. ¶ Itē ibidem prima ergo sedes celesti beneficio romana ecclesia. ¶ Item ibidē hec vero apostolica sedes et caput et cardo vt prefatum est a domino et nō ab alio constituta est. ¶ Item.vij.auctoritas ad idem. De consecratio.d.i. basilicas. Ubi dicitur sic in fine de ecclesia romana vbi domin⁹ ecclesie totius posuit principatum. ¶ Contra hoc autem Arguitur dupliciter. Primo q: secundum hoc papa non posset mutare sedem suam a roma et alibi transferre hoc autem est conueniens ergo et primum. ¶ Or autem hoc sit inconueniens et q papa ex causa rationabili possit mutari sedem suam. ¶ Dupliciter patet. ¶ Primo q ponat rome alium episcopum et ipse preside at omnibus ecclesijs vniuersaliter et nulli specialiter. ¶ Secundo q ipse sedem suam transferat ad aliam specialem sedem episcopalem nouam vel veteram. ¶ Primū patet quia in hijs que sunt iurisdictionis nō minus potest papa q̄ petrus in eo q papa. sed petrus vsq̄ quo venit Anthiochiam fuit sine sede speciali et ab illo tempore quo anthiochie ignatum cōstituit quousq̄ rome sedit.ergo et papa sic potest eē sine speciali sede. ¶ Per idē patet secundo. Quia et petrus sedē suam de anthiochia romā transtulit Or autem illud sequatur patet.quia homo non potest destruere fundamētum dei dicente apostolo.ij.thimo.ij. ca.firmum fūdamentum dei stat si ergo ecclesia romana a.xp̄o est fundata ergo non potest sedem apostolicā alibi transferre nec aliquo modo mutare quod esset dei fundamentū destruere. ¶ Et cōfirmatur q nec ipse petr⁹ mutare potuisset si vixisset quia seruus non potest tollere legem domini sui. Unde id quod petr⁹ fecit proprio capite papa Successore potest tollere Sed illud quod petr⁹ fecit diuina iussione. Uidetur q nec ipse nec petrus et multo minus quicunq̄ Successor alius posset reuocare. Sedes autem petri electa est rome de speciali domini iussione ergo nullus p̄mit⁹ homo potest istā sedem alibi transferre nec alibi mutare. ¶ Maior probata est. ¶ Minor patet p illud quod scribit marcellus papa vniuersis episcopis per anthiochiam constitutis.xxiij.q. i.rogamus: Ipse est caput totius ecclesie cui ait dominus. Tu es petrus et super hāc petram rc. Ei⁹ eni sedes primitus fuit apud vos: q̄ postea iubente domino romam translata est.

hunc autem iussum domini exponit Innocentius: qui filij sint legitanti. ℭ. per venerabilem. vbi dicit sic. Locus quem elegit dominus apostolica. Sedes esse dinoscitur. Cū enī petrus vrbem fugiens exiuisset volens eum dominus ad locum quem elegerat reuocare: Interrogatus ab eo: domine quo vadis. Respondit venio romam iterum crucifigi quod intelligens pro se dictum ad locum pristinum est reuersus motus eni petrus lachrymis christianorum a facie neronis fugiēs aliā sedem forte eligere volebat secundū illud Math. x. Cum autem persequentur vos in ciuitate ista fugite in aliam. Sed hoc dominus prohibuit volens ibi sedem petri finaliter permanere. ¶ Unde non ex petri sed ex christi electione facta est sedes petri. Quare nō potest etiā a petro mutari. Sicut elegit dominus syon in templum vt esset locus orationis nec ex tūc licuit alibi templum facere etiam sūmo sacerdoti. Unde peccauit helyachim in egyptios egipti simile templū faciens illi Jerosolimi. Ut refert Josephus. ℭ Ad hoc dicēdum q̄ sicut nutu dei factus est serpes eneus quādo profuit in deserto numeri. xxi. postea vero quando in ydolatriam versus est populus destructus est iusto iudicio regis ezechie. iiij. re. xxviij. ℭ Ita si nūc romani in rebelliōe ecclesie existerēt vel alia ciuitas in mundo appareret communior et aptior ad vniuersalis ecclesie regimen: posset papa forte de voluntate dei interpretatiua inde suam sedem mutare. Eadē ratione qua petrus eam romam transtulit. ℭ Sicut constantinus sedem imperij a roma. constantinopolim transtulit ei romana priuilegia concedendo. ¶ Argumentum ad hoc. lxiij. d. ℭ. quia sanctus (ibi) sicut diuina scriptura rc. de serpente eneo. ℭ Sine causa autem rationabili sedē suam a deo rome situatam non posset ipsi papa alibi transferre. Et si valeret non valeret ymo etiam q̄tūcunq̄ causa probabilis apparerent. Quia non nisi contraria dei iussiōe mutandū est. Quod semel iussit sine assensu generalis cōcilij super hoc specialiter conuocati et dei reuelationem super hoc inuocantis non esset talis translatio faciēda. Quia nec propter transmigrationem. Nec propter captiuitatem populi dei ad. lxx. annos licuit locum templi quem deus elegerat immutare. ¶ Nec est simile de mutatione anthiochie quia illam sedem petrus eligerat motu proprio non speciali dn̄i iussione. ¶ Nec est etiam simile de serpente eneo quem dominus erigi fecerat non ad perpetuitatem sed ad temporale remedium in deserto. ¶ Nec est simile de translatione sedis imperialis cuius auctoritas est a pp̄lo romano qui ius suum et potestatem in imperatorem transtulit. Institutis de iure naturali sed q̄ pun cipi.

Secūdo obicitur contra.

ℭ Secūdo arguitur

sic quia papa potest papatui cadere et resignare sed nō posset si potestas sua esset a deo. ergo non est a deo. ¶ Maior patet per multa exempla summorum pontificum qui renunciauerunt et specialiter sancti petri de Murcōe qui post hoc in sanctum canonizatus est qui etiam hoc ipsum declarauit. vt patet de renunci. ℭ. i. libro sexto. ¶ Minor patet dupliciter. Primo quia matrimonium in quo est vinculum diuinum etiam nō consummatum nulla renunciatione potest tolli ergo nec vinculum inter papam et ecclesiam quod est vinculum diuinum. Si papatus est de iure diuino et ipse sit sponsus ecclesie eodem iure nulla renūciatiōe. nec resignatiōe pōt tolli. ¶ Secundo quia si potestas papalis est a deo sicut potestas caracteris sa-

cerdotalis et episcopalis: sicut sacerdos et episcop⁹ nulla renūciatiōe possūt ꝑdere claues ordinis quin semꝑ remaneant: Ille verus sacerdos. Et ille verus episcop⁹ quantumcunqꝫ perdāt ceram et regimen suarum ecclesiarū Ita papa nulla renūciatiōe ꝑdere poterit ius papatus nec potestatem papalem quam habet a deo nec claues ecclesie commissas petro nec per consequens quin semper remaneat ver⁹ papa nec per consequens poterit esse alius verus papa eo viuente ne sicut duo capita in eodem corpore. ¶ Dicēdum est ꝙ papa potest papatui cedere et cedendo desinere esse papa. Si cardinales acceptant alias nō. ¶ Sunt enim in acceptatione papatus duo.

¶ Unum est ius suum quod ei acquiritur. Aliud est ius ecclesie cui obligatur. Cuilibet autem licet renunciare iuri suo in omni eo in quo non est alteri subditus nec obligatus. C. de episcopis et cle. ꝛ. C. de pactis. Si quis i conscribendo. Et qui se semel obligauit non potest se ad libitum liberare igitur papa papatui ex parte quidem sua renunciare potest sed quia semel se obligauit ecclesie ex illa parte renūciare non potest nisi de assensu cardinalium qui in omnibus que ad papā spectāt vicē ecclesie representant. ¶ Est eni papa obligat⁹ ex quo acceptauit ecclesiam regere vnde nisi ecclesia dtet ipsum et consentiat nō videtur ꝙ possit renunciare. sed consentientibus illis potest. ¶ Secundum hanc distinctionem debet intelligi declaratio predicta de renūciatiōe. C. i. vbi dicit romanum pontificem posse liber signare. s. iuri suo. Sed non se posse excutē a iugo nisi sponsa sua consentiente.

¶ Ad primam probationem in contrarium dicendum ꝙ non est simile de clauib⁹ ordinis q̄ adherētossib⁹ ꝑsone inseparabiliter et ipsam sequitur.

¶ Unde caracter ordinis sacerdotalis et episcopalis sicut et baptismalis Sunt indelebiles in anima. ¶ Unde si resurgere episcopus vel sacerdos. Uerus episcopus vel sacerdos esset. Potens conficere confirmare et ordinare. Sicut prius. ¶ Unde illa potestas nō debetur sedi nec statui sed persone: Cum enim moritur curatus vel episcop⁹ su⁹ successor nō succedit ei i ordine. sed habet necesse ordinari. Sꝫ potestas papalis debetur statui non persone. ¶ Unde non acquiritur per personalem cōsecrationem sed eo ipso quo aliqs est in sede. Acquirit et habet illam potestatem. Et eo ipso quo sedem perdit potestatē perdit. Que semper remanet in ipsa Sede que nō moritur: de rescriptis. C. si gratiose li bro sexto. ¶ Esse autē in sede est humanum et liberum dependens ex voluntate eligentium et acceptantis.

Et quia nichil tam naturale est ꝙ vnum quodqꝫ dissolui eo genere quo ligatum est propter quod oīs obligatiōes ē solo cōsēsu mutuo ꝯtūtur cōsensu contrario distrahuntur et etiā dissolnuntur inde est ꝙ vinculum obligationis inter papam ꝛ ecclesiam, solo consensu contractum contrario cōsensu dissoluitur et renunciando in manibus cardinalium acceptantium desinit esse in sede et per consequens potestatem amittit que remanet in sede et acquiritur succedenti in sede. ex ipsamet successione. Et non potest dici de clauibus ordinis. Quia ille sēper sequitur personam et nulli statui debentur. ¶ Per idem respondetur ad aliud de matrimonio carnali. Quia in eo consensum mutuum per verba de presenti que sunt verum sacramētum sequitur vinculum diuinum.

Quod est subiectiue non in anima sꝫ in toto composito. Unde tam diu durat ꝙ vtrunqꝫ suppositum. Sicut tam diu manet corpus et sanguis christi

sub speciebus q̄diu manent species. ¶ Unde illud vinculuꝫ quod est q̄ diuinum et res sacramenti sequens nō nudum consensum. Sed sacramentū integratum ex consensu et verbis in personis abilibus nō potest ab homine dissolui secundum illud quos deus coniunxit homo non separet. ¶ Sed consensus cardinalium eligentium representantium consensum sponse ex vna parte et consensus electi.s.sponsi ex alia p quecunq verba expressus. Non est sacramētum nec etiam sacramētale. ¶ Unde ex opere operato nullum habet effectum diuinū quo ad vinculum. Sed remanet illud vinculum prime humanum solo consēsu hominum contractum. ¶ Unde consensu cōtrario potest tolli eadē ratione qua et sponsalia de futuro que non sūt sacramentum. ¶ Unde non consequit ea aliquod vinculum diuinum propt quod consensu contrarium soluūtur saltem auctoritate ecclesie que tamen nō posse hoc facere si inde nasceretur diuinum vinculum: sicut est in matrimonio per verba de presenti. ¶ Unde obligatio que est inter prelatū quācunq et suam ecclesiam magis assimilatur sponsalibus q̄ matrimonio quātum ad illud quod dictum est. ¶ Unde potestas principalis prout est in sede romana habet fundamentum diuinum non humanum. Et ideo nunq̄ destruit. Sed prout est in persona q̄ ē in sede solis per consensum humanū habet fundamētum humanum. Duplex.s.ipsum hominem et illum consensum que sunt destructibilia. ¶ Uñ quolibet illoruꝫ destructo destruitur potestas a non in se Sed in illa persona in qua erat per accidens per hoc .s. q̄ erat in sede.

Tertia ɔclusio q̄ ois iurisdictio ecclesie ē a papa.

¶ Tertia conclusio

principalis q̄ omnis potestas iurisdictionis ecclesiastice et prelatio in ecclesia ꝓcedit deriuatur ⁊ originatur a papa vel a sede papali.i.ab ecclesia romana. ¶ Quod probat tripliciter. ¶ Primo ex auctoritatibus grecorum precedentib⁹ sic. ¶ Sicut se habuit petr⁹ postq̄ fuit papa ad apostolos ⁊ ad discipulos et premitiam ecclesiam sic se habet papa Romanus ad omnes alios prelatos ecclesie et ad omnes alias ecclesias. Sed petrus sic se habuit ad illos q̄ a petro habuerunt omnem potestatem iurisdictionis non a christo immediate ergo papa sic se habet ad istos q̄ ab ipso habent omnem potestatem iurisdictionis. ¶ Maior patꝫ Quia papa Romanus in omni preeminentia plenitudinē et potestate dignitate iurisdictionis succedit plenes perfecte petro vt probatum est in probatione minoris precedētis rationis. ¶ Et iterum ꝓbatur tripliciter auctoritatibus grecorum prime Synodi Nicene que magne auctoritatis semp fuit apud eos et totam ecclesiam dei: In qua inter cetera legitur sic Ecclesia romana semper primatum habuit semperq habere debet. Hoc autem dicit semper habuit est intelligenduꝫ ex quo ecclesia fuit et ex quo primus in ea petrus sedit ⁊ in ipsa finaliter resedit. ¶ Secundo patet istud per auctoritatem consiliū alterius apud ipsos ¶ Ubi dicitur sic veneramur secundū scripturas et canonum diffinitionem sāctissimum antique rome episcopuꝫ primum esse et maximum omniū episcoporum. Dicit autem antique rome ad differentiam cōstantinopolis, quā constantinus illuc sedem suam transferens et priuilegiis vrbis romane extollens nouā romam voluit appellari ¶ Tertio patet istud auctoritate consiliū calcedoñ. vt inter cetera legitur. q̄ tota synodus acclamauit leoni pape leo sanctissimus apostolicus et ytumeraycos.i. vniuersalis patriarcha p multos annos viuat. ¶ Hec autem

Articulusquintus.

episcopi successerunt loco apostolorū et curati et omnes inferiores prelati loco discipulorū. ¶ Probatur. d. xxi. in nouo. lxviij. q̄rū. ¶ Scdo probatur sic Omnis iurisdictio et prelatio siue potestas cuiuslibet persone ecclesiastice procedit et deriuatur originaliter et principaliter ab institutore et fundatore ecclesie cui presidet. ¶ Et dignitatis seu potestatis vel etiam prelationis qua fungitur et in qua residet ¶ Sed omnes alie ecclesie et dignitates earum sunt institute et sūt date ab ecclesia romana ipsa vero a solo christo ergo potestas et dignitas ecclesie romane est a solo christo. Et omnis alia potestas iurisdictionis et prelationis in omnib⁹ alijs rectorib⁹ et prelatis procedit ab ecclesia romana vel a papa quod idem. Quia non intelligitur q̄ a papa ratione persōe Sed ratione status et dignitatis in qua est. ¶ Maior patet quia cum solum fundamentum sit principium et origo totius edificij omnes autē alie partes sint principiate et originate: impossibile est q̄ fundamentum principiet siue originet ab alijs partib⁹ sed necessariū est ecōuerso. Ui illa ecclesia que fundata est a solo christo Fundās omnes alias originatur et deriuatur a solo christo non ab alijs. Alie vero ab ipsa. ¶ Et cum psona ab ecclesia trahat dignitatem et potestatem non ecōuerso. Oportet q̄ omnis persona ecclesiastica habeat dignitatem et potestatem a fundatore ecclesie et dignitatis cui p̄est et in qua p̄sidet. ¶ Minor autem patet. Auctoritate pape. xxij. d. omnes vbi dicitur sic omnes siue patriarche cuiuslibet apicem siue metropoleon primatus aut episcopatuum cathedras vel ecclesiarum siue cuiuslibet ordinis dignitatē instituit romana ecclesia. Ipsa vero sol⁹ ipse fūdauit q̄ beato petro vite eterne clauigero terreni simul et celestis imperij

iura commisit. ¶ Si dicatur ad minorem q̄ romana ecclesia nō instituit dignitatem nec potestatem ecclesiarum nec cathedrarū sed christus. Sed ipsa instituit personas tn̄ eis sicut videtur dicere glo. ¶ Non videlicet quia quādo locus aliquis non habet episcopū actu nec aptitudine. i. nō habet ius habendi per consequens non est ciuitas nec ecclesia cathedralis. Unde idem ē dare ecclesie cathedrā episcopalem et dare episcopum. Cum antem christ⁹ non distinxerit ecclesias nec dioceses eius vicarius petrus et eius successor assignando nouas sedes episcopales per consequens in omnibus illis nouas cathedras et erexunt et fundauerunt. ¶ Unde ecclesia romana non solum instituit et fundauit personas in prelationibus ecclesiasticis de ipsis puidendo: aut eas in sedibus instituendo: siue modum institutionis ordinendo: ymo etiā ipsas ecclesias cathedrales erexit et sedes et dignitates fundauit sicut dicitur in prealegato capitulo. lxxx. d. in illis vbi dicit Clemens sic in illis vero ciuitatibus quibus olim apud ethnicos primi flamines eorū atq̄ primi legis doctores erant episcoporum primates vel patriarchas beatus petrus poni precepit qui reliquorum causas episcoporum maiora negotia in fide agitarent in illis autem in quibus dudum apud predictos ethnicos erant eorum archiflamines q̄s tam minores esse tenebāt q̄ predictos primates archiepiscopos institui precepit. In singulis vero reliquis ciuitatibus singulos et nō plures episcopos cōstitui precepit qui episcoporum tantum vocabula sortirentur. ¶ Tertio patet idem per duas alias auctoritates primo auctoritate gregorij. ij. q. vi decreto vbi dicitur sic: Sancta romana ecclesia. Ita vices suas alijs impertiuit ecclesiis: Ut in partem sint vocate sollicitudinis nō i plenitudinē potestatis

Clemēs

¶ Secūdo autem auctoritate iulij pa pe i.c.cā i in. C. se dicētis sic ipsa nāqꝫ ecclesia que prima ē ita vices suas reliquis ecclesiis credidit largiendas, vt in partem ꝛc. ¶ Ista enī īpertitio siue largitio vicium suarum non potest intelligi de particulari speciali et accidentali communione quam papa fecit quibusdam ecclesiis quo ad prima tum ꝛ dignitatem legationis. Nec de Cotidianis communionibus quas facit ecclesiis uel personis. ¶ Cum quia illud non conuenit nisi certis et paucis ac determinatis ecclesiis et personis. Auctoritates autem loquuntur de omnibus alijs ecclesiis in cōmuni. ¶ Cum quia ista communio ē accidētalis. Illa autē que sunt per accidens non cadunt sub arte secundo metha. ¶ Unde auctoritates sunt intelligende de potestate quam habent ecclesie communiter et non accidentaliter ꝙ scilicet omnes tales procedant ab ecclesia romana. ¶ Inter has autē auctoritates licet videantur prima facie credibiliores ille grecorum.q. testimonium et confessio inimicorum contra se ipsos ꝙ auctoritates romanorum pontificum que sunt.q. testimonium in causa propria vt dicatur cuilibet eorum. tu de te ipso testimonium perhibes. testimonium tuum non est verum Tamen secundum veritatem auctoritates romanorum pontificum sunt efficaciores in hoc et in sequentibus si atendam⁹ illud verbum christi ad petrum pro se et pro sede sua. Ego rogaui pro te petre vt nō deficiat fides tua ex quo habetur ꝙ romana ecclesia in fide errare non potest nec de eius fide dubitare licet Sed in omnibus est sequenda. ¶ Unde ipse sanctus Ambrosius se in omnibus sequi magistrā sanctam romanam ecclesiam profitetur. xxij.d. Omnes i fide. ¶ Unde cū per pdictas auctoritates cōstet romanā ecclesiam et christi vicarios tanto

Luc. xxij.

tempore tenuisse docuisse: Et per sacram scripturam confirmasse ipsas romanam ecclesiam a christo factam fūdamentum aliarum: Et alias instituisse: et in partem sollicitudinis vocasse Et alias eius vices gerē temerariū est tantorum patrum determinationi preponere sensum suum. Et minime mutanda sunt que longam interpretationem habuerunt. ¶ Nec est credendum ecclesiam romanam a fide errasse nec scripturam sacram peruertisse. quod est etiaꝫ hereticum propter appetitum glorie et honoris. Et potest ipsa econtrario cum christo dicere ego testimonium perhibeo de me ipso testimonium meum veruꝫ est quia testimonium perhibet de me pater. i. christus qui eam fundauit et hoc priuilegium sibi dedit: imo dicere oppositum videtur hereticum et erroneuꝫ quia hoc est ecclesie romane priuilegium a christo sibi datuꝫ aufferre. Secundum illud. xxij. d. omnes vbi dicit sic non dubium est quia quisquis cuilibet ecclesie ius suum detrahit iniusticiā facit qui aūt romane ecclesie priuilegium ab ipso summo omnium ecclesiarum capite traditū aufferre conatur hic proculdubio in hēsim labitur. Et cum ille vocetur iniustus hic est dicendus hereticus. Cum eni iste auctoritates dicant priuilegium ecclesie romane esse ꝙ eam solam christus fūdauit dicere ꝙ alias sicut istā christus fundauit est eius priuilegiuꝫ impugnare.

¶ Contra hoc autem arguitur septeꝫ modis. ¶ Primo sic ecclesia que fundauit et instituit certas alias in determinatis partib⁹ mūdi tantūmodo non instituit ecclesias omnes per vniuersum mundum sed ecclesia romana siue sedes petri ē huiusmodi ergo ꝛc. Maior patet quia illud est ius singulare cuius contrariuꝫ

Articulus quartus

est ius commune vnde qui fundauit aliquas singulariter nō fundauit omnes vniuersaliter et cōmuniter minor patet.xi.d.quis nesciat vbi dicit sic innocentius manifestum est in omnem ytaliā galliā hispaniā et affricā ac sicilā insulasq intercacentes nullū instituisse ecclesias nisi eos quos venerabilis apostolis petrus aut successores eius constituerunt sacerdotes(ibidē) Iste autem sunt modica pars mundi et vniuersalis ecclie et frustra dicēt institute a romanis ponti.singulariter si alie omnes e ent ab eis institute equalit ergo iste sole sunt ab ea instiiute. ¶Respondeo omnes ecclesie dignitates et cure ecclesiastice sunt institute a romanis pontificibus mediate vel immediate sed ille q ibi nominantur imediate quia beatus petrus immediate misit discipulos ad fūdandum diuersas ecclesias sicut beatū marcuz alexandriā potentianum sauinianū in franciā senonas. Et similiter beatus clemens sanctum dionisium pisius et sic de alijs ceteri vero ab apostolis missi ad iuuandum ecclesias alias missi sunt ad hoc ipsum mediate a petro. Insuper et apostoli non auctoritate sua sed petri generalis vicarij christi eos miserunt cuius etiam petri auctoritate ipsimet apostoli exercuerunt omnē iurisdictionem qua functi sunt. Unde actuum xiij.dicit spiritus sanctus segregate michi saulum et barnabam in ministerium ad quod assumpsi eos Quasi dicat cum eos elegerim et assumpseri ad officium regiminis volo tamen q per vos ad illud promoueātur ab alijs segregati. Quod dictum ecclesie i communi intelligitur dictum principaliter petro eius singulari et sūmo rectori. ¶Secundo arguitur sic ecclesia romana non potest istituisse nec fūdasse nec auctorizasse nec dotasse illas ecclie cathedras vel dignitates que ipsā pcesserūt. Sz multe ecclie cathedrales et dignitates ecclesiastice ipsam p cesserunt ergo impossibile est q illas fūdauerit instituerit seu dotauerit et p consequēs non omnes ipsa fundauit nec auctorizauit. Maior patet quia se per causa precedit effectum suū. Minor patet quia anteq romana ecclesia fundata esset ecclesia ierosolimitana erat fundata facta sedes metropolitani habens archiepiscopum iacobum fratrē domini.lxvi.di.porro. ¶Item antiochena a petro in qua primum discipuli appellati sunt christiani fundata erat et sic de multis alijs. ¶Solutio romana ecclesia omnes alias fundauit et instituit tam priores tempore q posteriores. Sed differenter. Nā cum ipsa non sit fundamentum aliorum nisi per hoc q ipsa est sedes petri et cui dictum est. Tu es petrus et super hanc petram edificabo ecclesiā meam. ¶Posteriores tempore ipsa fundauit tripliciter. Unomodo q tūc erant mediate vel immediate eorum fūdamēta faciēdo et cathedras eligēdo. ¶Priores vero se tēpore ipsa fundauit tripliciter. ¶Unomodo eoz fūdamenta faciēdo nō per se tuuc sed p hoc q fuit sponsa eius finaliter qui eas fundauit primordialiter. Quia enim dicitur genesis secundo de viro et de vxore q erūt duo i carne vna et p cosequens quod de vno dicitur attribuitr alteri maxime de pertinentibus ad dotem. Et inter prelatum et ecclesiam ē quoddam matrimonium spirituale. Ideo factum prelati dicitur factum sue ecclesie nō solū pro tempore post cōtractū matrimonium sed ante. ¶Ut sicut dicimus q homo xps fundauit terrā sup aquas quia eā fūdauit idē ipse qui est filius dei licet anteq esset homo. Ita romana ecclesia sponsa tādē petri dicitur fundasse illa que ipse fūdauit etiam antequā sponsus eius dicerē ¶Uel dicitur secundo illas fundasse .i.in suis fundamentis sustinuisse

retinuisse et solidasse. ¶ Nam nisi se tenerent in fide et doctrina et obediētia romane ecclesie a suo fundamento recederēt ⁊ corruerāt. xix. di. ita dominus (vbi dicitur) vt extorrē ministerij se intelligeret eē diuini qui ausus fuisset discedere a soliditate petri. ¶ Vel diu ante ecclesiā romanam esse fūdamentum aliarum exponitur. i. ecclia vel sedes petri. Et tunc verificat̄ de ecclia petri semꝑ. Si de romana: pro tempore precedente de antiochia qn̄ ibi residebat. Et pro tempore primeuo de ecclia ꝑmitiua cui petrꝰ preside bat inde mittēs alios huc ⁊ illuc.

Bernar.

¶ Tertio idem patz

per bernadum libro tertio de consideratione ad eugeniū papam vbi dicit Erras si vt summā ita et solā iusticiā a deo nr̄am apostolicā dignitatē existimas. Si hoc sentis dissentis ab ipo qui ait nō est potestas nisi a deo ad romanos. xiij. Omnis anima sublimioribus potestatibꝰ subdita sit. Nō ait sublimiori tanq̄ in vno sed sublimioribus tanq̄ in multis nō ergo tua sola ptās a deo sunt et mediocres sunt et inferiores. ¶ Dicendū est q̄ si papa existimaret dignitatem et potestatem suam esse solam a deo constitutam excludendo dignitatem et potestatem ordinis sacerdotalis pontificalis dicendo illas non esse eque immediate a deo sicut suam. Ipse erraret. Quia potestas et dignitas ordinis in omnibus ordinatis equaliter a deo ē vt quinto articulo prima conclusione vi. articulo prima conclusione dicitur Item si papa existimaret dignitatem et potestatem sue iurisdictionis sic esse solam a deo / q̄ nulla alia esset a deo nec mediate nec immediate erraret ⁊ dissentiret ab apostolo dicente nō est potestas nisi a deo scilicet mediate vel immediate. Sed si existimat potestatem sue iurisdictionis solā eē immediate a deo omnemq̄ aliam potestatem iurisdictionis ecclesiastice non esse a deo immediate sed mediante sua nō errat nec dissentit ab apostolo dicente non est potestas nisi a deo quia intelligit mediate. Alias tolleretur omnis potestas delegata et episcoporū et balliuorum que non sunt a deo nisi mediantibus superioribus qui istas vices suas committunt.

¶ Ad illud quod se=

quitur non ait sublimiori tanq̄ i vno sed sublimioribus tanq̄ in multis. Non vult ipse dicere qūin papa sit inter omnes sublimissimus et solus altissimus in omnem terram. Sed q̄ cum eo sint sublimes vt curati / sublimiores vt episcopi. Et quod concludit non ergo tua sola potestas a domino: sunt et medicres: sunt et inferiores. Concedendum est modo predicto scilicet q̄ sunt omnes a domino: sed a papa immediate episcoporum mediocris / curatorum inferiorum mediate referendo ad potestatē iurisdictionis. ¶ Nam referendo ad potestatem ordinis omnes sunt eque immediate vt supradictum est. ¶ Vel potest dici q̄ status et potestas iurisdictionis ordinarie in episcopis et curatis est a deo inspirante. ¶ Nam cum bonum sit eos esse in ecclesia / et omne bonum regimen ecclesie (que spiritu sancto regitur) a deo inspirante: non est dubium istos status a deo inspiratos. ¶ Sed propter hoc non sequitur q̄ sint a deo eos per se immediate instituēte et eis potestatem conferente immo mediante vicario christi in terris. Sicut spiritu sancto ispirante sanctus benedictus et alij sancti religiones fundauerunt. Non tamen propterea a deo immediate: sed

ab ecclesia romana approbant et con firmante et instituente ipsos ordines et privilegia largiente.

¶ Quarto patet idē per rabanum super illud Math. xvi. Tibi dabo claues. &c. Hec inquit sol Raban⁹. uendi atq ligandi potestas q̄uis so li petro data videatur a domino. Ta men et coapostolis datur / necnon etiā nunc in episcopis et presbyteris et om ni ecclesie. ¶ Responsio. Potestas data petro datur ceteris apostolis e piscopis: presbiteris. a domino. & a pe tro. ¶ A domino quidam immedia te quo ad potestatem ordinis. Media te quo ad potestatem iurisdictionis. ¶ A petro autem datur simul vtra q sed illa ordinis ministerialiter siue instrumentaliter. Illa vero iurisdicti onis principaliter. ¶ Quia videtur petro aufferri illud quod sibi primo si bi fuit datum vel promissum. si sine eo et non per ipsum alteri dareť po testas iurisdictionis vt dictum est.

¶ Quinto patet idez per leonem papam in quodam sermo Leo pa. ne de apostolis vbi tranctans illď ma thei. xvi. Tibi dabo claues regni ce gni celorum dicit. Transiuit in alios apostolos ius istius potestatis et ad omnes ecclesie principes decreti hu ius constitutio commeauit Petro e nim hoc ideo singulariter creditur q2 cunctis ecclesie rectoribus petri for ma preponitur.

¶ Solutio ius pote statis huius transiuit et quieauit a pe tro in apostolos et principes ecclesie vel a deo per petrum et hoc innuit v bum transitus et quietationis qui im portāt modum in quo non est transi tus de extremo ad extremum nisi per medium. ¶ Unde cum ista potestas primo transiuit a deo ad petrum & p⁹ petrum vltimo ad alios. Consequēs est vt transiuerat ad multos per pe trum quasi per medium et hoc etiam sonat finis auctoritatis. quando dicit petro hoc singulariter creditur tanq̄ ab eo aliis dispensandum secundum illud. i. cor. ix. dispensatio michi tradi ta est. Or petrus est dispensator fide lis et prudens quem constituit domi nus. Luc. xij.

¶ Sexto idem patet per dio. de ecclesiastica ierarchia vbi prius vbi dicitur sic. Diuinus ponti fex ordo primus est de iudicio ordina tionis vel secundum aliam ordinati onem ordinum secundum deum ispi cientium sublimissimus et nouissim⁹ Item vbi habet alia translatio. Sū mus et vltimus idem. Et sequitur et enim in ipsum perficitur et impletur omnis ierarchie dispositio. Etenim omnem ierarchiam videmus in idm consummatam: sic vnamquamq in proprium diuinum summum sacer dotem. ¶ Ibi translatio antiqua ha bet etenim in ipso terminatur et im pletur omnis nostre ierarchie orna tus. Sicut enim vniuersam ierarchi am videmus in ihesum terminatam Ita vnamquamq non proprio diui no ierarchia. ¶ Ex quo habetur q omnis ierarchia ecclesiastica de qua loquitur ibi dionisius immediate re ducitur ad christum Quod nō potest esse nisi omnis potestas ierarchia es set immediate a christo. ¶ Unde cō mentator ibidem. Ordo episcopalis pre ceteris ordinibus ecclesiasticis p rimus est deo: et vltimus et consum matiuus aliorum. Quia in ordinatio ne episcopali consummatur & imple tur omnis ornatus ecclesiastice ierar

chie in domino iesu. ¶ Confirmatur Jta etiā spālis ierarchia termiatur in proprio diuino ierarchico. ¶ Ecce quod est ierarchia terminatur & reducitur in christum. Unde in eodem cōmento maximi habetur sicut vniuersa ierarchia angelica et humana i domino iesu consummatur: sic et quelibet ierarchia in proprio ierarchico. Sed constat q ierarchia angelica reducitur absq3 medio in christum qui est caput hominum et angelorum secundum apostolum. Constat etiam q quelibet ierarchia in propriam ierarchiam sine medio reducitur. Quare tota ierarchia ecclesiastica per immediatam receptionem potestatis a christo immediate reducitur ad christum ¶ Solutio ordo pontificum est diuinus non q potestas iurisdictionis pōtificalis sit a deo immediate. S3 quia ipse ordo est a solo deo principaliter/ ipsum ordinem in anima imprimēte ¶ Jtem ordo pontificum sublimissimus et nouissimus/summus et vltim⁹ ē: in quo perficitur omnis ierarchie dispositio secundum potestatem caracteris/in qua omnes episcopi sūt equales: nec papa excellit. Et loquendo de reductione in deum que est per potestatem ordinis ita immediate reducūtur in deum per quemlibet pontificem sicut per papam. Cum papa non possit ministrare plura sacramēta q̄ minimus episcop⁹. ¶ Et de ista potestate conceditur q in omnibus sit equaliter a deo. Non autem loquitur de potestate iurisdictionis i qua dicere quemlibet episcopum eē summum et sublimissimum est hereticu3 Quia licet episcopus quilibet sit sūmus sacerdos tamen vnus solus est summus pontifex. ¶ Or dicunt q

Dionisi⁹ ex illis verbis dionisii habetur q omnis ecclesiastica ierarchia reducit̄ immediate ad christum. Ue3 ē sicut in perficientem et consummantem principaliter in omni sacramenti donatione et sicut in finem vltimum non in papam nec in alium purum hominē isto modo. ¶ Or vlterius dicunt q hoc nō esset nisi omnis ecclesiastica ierarchia esset immediate a christo nō a petro. ¶ Dicendum q non est verū nisi de potestate ordinis nec sequitur aliquomodo de alia potestate. ¶ Na3 quando dicit dio. q omnis ierarchia consummatur et terminatur in ihesu. Jntelligendu3 est sicut in fine suo proprio et sicut in primo et supremo ierarchico a quo sunt omnes principatus ierarchie immediate vel mediate. Sed non oportet q omnes immediate pro tempore post ascensionē pro quo posuit ierarchicum alium loco sui. ¶ Or dicit commentator q ordo episcopalis pre ceteris est proximus deo et vltimus. ¶ Omnia hec manifeste sonant potestatem ordinis quam omnes concedunt esse immediate a deo et pontificalem esse dignioré sacramētaliter & p ōñs ol alia. dico aūt digniorē sacramētali īq̄tum ipsā includit et aliquid addit sicut omne totum est dignius sua parte. Sed si ad inuicem distingueretur vt diuerse partes ordo sacerdotalis q̄ est ptās cōficiēdi corpus et sanguinem christi. Et pontificalis qui est potestas confirmandi et ordinandi: multo dignior esset ordo sacerdotalis per se q̄ pontificalis per se. ¶ Or dicunt postea q angelica ierarchia reducitur i christum absq3 medio non videtur eē verum. ¶ Quia infima ierarchia reducitur in deum mediante suprema: et in qualibet ierarchia inferior ordo p superiorem. ¶ Que reductio intelligitur non quo ad diuine essencie visionem quam omnes angeli habent sine medio. Sed q̄tum ad reuelationē misteriorum gratie. ¶ Unde cum reuelationes angeli non accipiant a deo nisi mediante anima christi (sicut

dicitur in prologo super apocalipsim ¶ Reuelauit tota trinitas christo secundum humanitatem/christus vero Johanni per angelum et per consequens christus angelo secundum illud in quem desiderant angeli prospicere vtique ab eo illuminandi de misteriis dei. ¶ Si igitur omnes angeli reducerentur in christum sine medio ab ipso purgandi illuminandi et perficiendi: tunc angeli reducerentur in deum sine medio angelico: licet per medium christum. Quod est contra doctrinam Dionisij in de angelica ierarchia vbi exponens illud ysaie. Quis est iste qui venit de edom. etc. dicit quod est vox inferiorum angelorum ad superiores ab eis illuminandorum qui et ipsi illuminantur a christo dicente. Ego qui loquor iusticiam. etc Esaye. lxiij. Non ergo verum est quod angelica ierarchia reducatur in christum sine medio. ¶ Ad probationem christus caput est hominum et angelorum.

¶ Dicendum quod hoc est ad oppositum quia in hominibus non quilibet reducitur immediate per seipsum in cristum sed per sacerdotes et episcopos reducuntur inferiores secundum Dio. ¶ Quod vlterius dicunt quod tota ierarchia ecclesiastica reducitur in christum immediate per imediatam receptionem potestatis a christo. De potestate ord. verum est non de alia. ¶ Ad probationem quod quelibet ierarchia reducitur in proprium ierarchicum sine medio. ¶ Dicendum est quod verum est de ierarchico infimo: non de summo ad quem fit reductio per medium. ¶ Que etiam mediatio potest esse per collationem potestatis: sicut papa dat potestatem legato suo. et ille sub legato et ille sub delegato. Et isto modo papa dat episcopo et ille curato.

¶ Septimo idem pa

tet per Jeronimum contra Jouinianum qui dicit supra petrum fundatur ecclesiam: licet ad ipsum super ceteros apostolos fiat. Jheronimus.

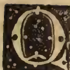
¶ Solutio. Ecclesia

fundata est supra petrum dupliciter. ¶ Unomodo quia super fidem petri quia pro omnibus respondit. Tu es christus filius dei viui et super hanc petram fidei fundata est ecclesia. ¶ Sed quia omnes apostoli sicut petrus predicauerunt fidem. Ideo etiam ipsi cum petro sunt fundamenta ecclesie/secundum illud apo. xxi. murus ciuitatis habens fundamenta duodecim et in ipsis nomina duodecim. apostolorum sed non eque solida quia sola ecclesia petri non potest errare a fide.

¶ Secundomodo fundata

est ecclesia supra petrum quia supra potestatem petri quia totum fundamentum potestatis ecclesie est super hoc quod petro est promissum datum per ecclesiam. xxiiij. q. ij. quecunque / et sic non est fundata super alios apostolos quia tota potestas ecclesie fuit collata petro nec habet ecclesia aliquam potestatem iurisdictionis nisi a petro quam petro episcopus concessit.

¶ Sequitur quintus articulus

Quintus articu

lus principalis est de potestate episcoporum habens tres conclusiones Prima est de potestate ordinis episcopalis. ¶ Secunda de potestate iurisdictionis q̃tum ad personas ipsorum episcoporum. ¶ Tertia de potestate ecclesiarum cathedralium quibus presunt. ¶ Prima ergo conclusio de causa immediata potestatis ordinis eque immediate et eque perfectam in sua essentia et eque virtuosam in suo effectu a christo habet episcopus sicut papa ¶ Primum autem dictum scz de eq̃litate immediationis. ¶ Sic patet quia sicut Omnes alij episcopi habent istā potestatem a christo non nisi mediante sua consecratione et episcopo consecrante vno vel pluribus nec papa qui ad hoc q̃ sit verus exñs ita idiget consecrari sicut minimus exñs. Quia ipse papa non est super sacramēta sz sub eis et subiacet xp̃o sicut et alij xp̃iani et legibus et ordinationibus christi. ¶ Unde sicut si non fuisset confirmatus indigeret sacramento vero cō firmationis sicut alij ita si non erat p̃us in episcopum consecratus indigeret consecrari sic vt alij nec potest ipse dispensare in sententia cōsecrationis licet possit dispensare in ritu et solennitate circa se sicut nec circa alium.

¶ Quia consecratio sacramentalis non est quid sacramētale tamtum ab ecclesia institutum sicut est consecratio abbatis ecclesie vel altaris sed est verum sacramentum. i. pars et complementum ordinis sacerdotalis que est pars principalis et finalis ordinis.

¶ In hac autem immediatione cause plus habuit petrus ceteris episcopis et successoribus suis quia ipse fuit factus a christo episcopus verus sine alio ministerio et sine exteriori vnctione p̃ hec verba Pasce oues meas pasce agnos meos idest accipe potestatem p̃fectionis ordinandi ad generandum filios ecclesie et imperfectos confirmandi ad pugnam visibilem et inuisibilem. Quia potestas alijs ministrat materiam generationis et fortificat ipsum que duplex potestas integrat essentialiter potestatem episcopalem q̃tum ad id quod est sibi proprium et q̃d addit ad potestatem sacerdotalem.

¶ Item accipe potestatem ligandi custodiendi regendi disponēdi ouile meum quantum ad omnia necessaria et vtilia ad salutem directe et indirecte dupliciter principaliter et secundario que ē proprie potestas papalis. ¶ Unde christus per illa verba fecit eum simul et semel verum episcopum et verum papam. ¶ Item in hoc plus habuit petrus q̃ omnes alij episcopi etiam successores sui. Qui ab ipso processerunt omnes alij episcopi etiam quo ad potestatem ordinis. Inq̃tum ab ipso petro primo et solo episcopo a christo facto omnes alij immediate vel mediate sunt postea ordinati quod non potest dici de aliquo successore ipsius quia omnes sunt a puro homine ordinati nec ab illis sunt omnes alij ordinati.

¶ Secundo dico q̃

omnes episcopi habent istam potestatem ordinatā a christo eque plenam magnam integram et perfectam q̃tum ad suam essentiam sicut papa. Quia ordo episcopalis in sua essentia non recipit magis nec minus vnde a quocunq̃ habetur totus et totaliter. ¶ Unde plenitudo potestatis quam habet papa supra alios non pertinet ad potestatem ordinis in qua nō p̃cellit alios sz ad ptātē iurisdictiōis i q̃ p̃eminet vniuersis. ¶ Unde sicut alij epi

qui habent potestatem limitatam et coartatam possunt ea que sunt iurisdictionis ante suam consecrationem equaliter sicut post: de elec. c. trāsmissam. Sic papa potest omnia que per tinent ad plenitudinem potestatis sue talem statum. Inde est ꝙ papa est verus papa ante consecrationem ꝗuis electus et confirmatus in episcopum non sit verus episcopus añ consecrationem. Quia episcopus principaliter est nomen ordinis. ¶ Unde sicut non est sacerdos ante ordinationē sacerdotalem: sic nec episcopus ante episcopalem consecrationem. Sʒ papatus est nomen dignitatis sicut curatus decanatus archidiaconatus et huiusmodi. ¶ Unde sicut aliquis est verus curatus decanus archidiaconus etiam anteꝗ habeat ordineʒ debitum illi dignitati. Ita est verus papa et essentialiter ex quo rite assensit anteꝗ consecretur in episcopum potens omnia que potest papa vt papa idest que sunt iurisdictionis. ¶ Unde potest facere personas abiles vel inabiles ad matrimonium. statuere. destruere consecrationes que non sunt sacramenta: non episcopo committere. Quod non potest simplex episcopus nec ante nec post. de consec. eccle. c. aqua. ¶ Item indulgentias dare gratias facere omnia que ad solā iurisdictionem pertinent.

¶ Tertio dico ꝙ omnes episcopi habent a xp̄o potestateʒ ordinis eque virtuosam in suo proprio effectu sicut papa. Quia ideʒ manēs idem semper est aptum natum facere idem secundo de gñatione. ¶ Unde cum sit idem caracter specie nō maior nec minor in ceteris sicut in papa quicquid potest papa per solum ordinem episcopalem: hoc potest etiā episcopus quilibet. ¶ Dico autem ī suo proprio effectu ad differentiam eiꝰ qđ potest ex adiuncto. Uerbi gratia. confirmare et ordinare sunt ꝓpria episcoporum de iure diuino. ¶ Unde ī hijs non potest minus episcopus ꝗ papa facere. ¶ Talia tamen aliud includūt scʒ potestatem ordinis et iurisdictionis. Unde ratione inclusi hic plꝰ potest papa ꝗ simplex episcopus q: consecratus potest committere simplici sacerdoti confirmationem. xxv. d. peruenit. Quod non potest simplex episcopus de consuetudine. c. quanto

¶ Sed contra hoc arguitur quia illa commissio aut partium ad potestatem ordinis aut iurisdictionis. Si ordinis cum sit equalis in omnibus episcopis omnis episcopus poterit committere non episcopo cōfirmationeʒ quod est contra predicta. Si autem partium ad potestatem iurisdictionis: tunc posset committere papa anteꝗ esset consecratus sicut et alia iurisdictionis. ¶ Hoc autem est inconueniens. Quia si posset per alium posset etiam per seipsum: consequens est falsum ergo et antecedens. ¶ Probatio consequentie quia virtus non est maior in effecta ꝗ in causa: si ergo simplex sacerdos alius a papa virtute sibi commissa et per consequēs a virtute papali causata potest confirmare multo magis papa exñs simplex sacerdos virtute papali existente in eo formaliter potest hoc facere. ¶ Si dicatur contra hoc: quia inter dantam et accipientem debʒ eē distinctio personalis. de institutionibus. c. vltimo. vnde cuʒ simplex sacerdos non possit ista nisi ex dono pape et papa non possit sibiipsi aliquid dare et per consequens nec potest hoc facere. ¶ Dicendum ꝙ papa nihil potest sibi dare: sed eo quod habet a deo pōt non minus vti per se ꝗ per aliū ¶ Unde si per simplicem sacerdotem papa non episcopus confirmare possit mul

tomagis ipse et simplex sacerdos per se posset confirmare. Qr papa nō pōt mutare naturā sacramētorū a xpo institutā pȝ exēplo aploꝝ ¶ Probat an tecedens. s. ꝙ papa simplex sacerdos non episcopus non possit per se confirmare quia papa non potest mutare naturam sacramentorum a christo institutam. Sed natura confirmatio nis a christo institu ta sicut patet exēplo apostolorūȝ est ꝙ confirmatio nō fiat nisi a potestate episcopali de consecra. dist. v. Manus ergo nisi sit episcopus confirmans aut mandans impossibile est ꝙ sit confirmatio. ¶ Dicendum ꝙ illa commissio non pertinet ad alteram potestateȝ sed ad vtrāꝗ simul iunctam vnde nisi committens sit verus papa et verus episcopus non potest committere non episcopo confirmationeȝ que semper fit virtute episcopali vel sola: quādo fit ab episcopo vel episcopali et papali: quandocunꝗ fit a non episcopo. Un de tunc plus potest simplex sacerdos papa: ꝙ simplex sacerdos non papa. Qr potest confirmare ex commissio ne alicuius pape epi. Simplex autem sacerdos papa: non potest confirmare. Nec iure suo cum non sit episcop⁹ Nec ex commissione alterius qr non est alius papa. Nec ex cōmissione sua sibi facta: non solum quia non potest sibi dare solū sed quia non posset dare alteri vt visum est.

Secūda ꝯclusio de ptāte iurisdicti onis episcopalis

¶ Secunda conclusio principalis huius articuli de potestate iurisdictionis episcopalis quantum ad personas ipsorum episcoporum est. Qr omnis potestas quā habent episcopi communiter ligandi et soluendi et quecunꝗ alia superaddita ordini episcopali quam scilicet habet in vtroꝗ foro episcopus habens populum sibi subditum super episcopum qui nullos hȝ subditos ꝛ a papa et non solum sub est pape.

Pᵃ ratione pro se cūda ꝯclusione.

¶ Et ista patȝ sex rationibus. Prima ex hijs que dicta sunt duobus modis. ¶ Unomodo ꝙ papa se habet ad episcopos sicut petrus se habuit ad apostolos. Sed apostoli omnem potestatem iurisdictionis habuerunt a petro ergo episcopi omnem huiusmodi potestatem habent a papa. ¶ Maior patet quia sicut episcopi tenent locum apostolorum quem finaliter habuerunt. lxviij d. quorum. sic papa tenet locum petri in plenitudine potestatis (vt dictum est in secunda conclusione precedentis articuli) ¶ Et probatur iterum: quia cirilus hierosolimitanus patriarcha ex persona christi loquens petro dᵉ sic. Tu cū fine: ego sum sine fine cum omnibus quos loco tui ponam pleno et perfecto sacramento et auctoritate cum eis ero sicut sum et tecum. ¶ Minor patȝ per ea que dicta sunt in secunda conclusione primi articuli vbi probatum est ꝙ omnes apostoli post xpi ascensionem ceperunt a petro omnem potestatem iurisdictionis quam habuerunt.

Secūda ratio.

¶ Secundo probatur sic eadem conclusio ex predictis: omnis potestas iurisdictionis ecclesiastice procedit a papa. sed omnis potestas iurisdictiōis in epis vt sic ē potestas ecclesiastica ergo omnis talis est a papa. ¶ Maior patet per id qđ probatum est in tertia ꝯclusione pcedentis articuli. ¶ Minor pȝ qr epūs ē spōsus sue eccłie vñ et anulū portat

Tertia ratio.

¶ Tertio patet ideȝ sic ab illo hȝ aliqs ptātē iurisdictiōis a quo pricipaliter ꝛ pfecte hȝ statū cui debet illa ptās/a ꝗcunꝗ illa ptās illi statui sit annexa. Sȝ ois eps et curatus hȝ a papa pricipaliter et perfecte

statũ cui debetur ptãs iurisdictionis ꝙ oẽs epĩ ꝛ curati hñt hãc ptãtẽ a papa sc; potestatem iurisdictionis qua; habent inquantum sunt episcopi et curati. ¶ Maior p; quia quicquid est causa cause est cã causati. vt pbaẽ. vĵ. metaphisice ¶ Añ si alicui castro debeẽ alta iusticia vndecũq; sit illi acquisita. Et rex det illud castrum alicui cũ suis pertinencijs: ad quem regem de iure quocunq; pertinet dare illud castru; pleno iure. Licet rex non dederit illa; iurisdictionem illi castro: sed forte illi fuerit acquisita anteq̃ veniret ad manum regis. Nichilominus tñ ille cui rex dat castrum tenet et h; verũq; a rege sc; castrum: ꝛ pertinencias et ꝑ consequens iusticiam sibi annexã dato ꝙ non omnes predecessores habuerit illud a rege. ¶ Dico autem principaliter ꝛ perfecte quia secus si accidentaliter ꝛ adminiculatiue. ¶ Sicut presentatus ad aliquod bñficium nõ h; ius illius a presentante sed ab instituente qui confert. Nec episcopꝰ h; perfecte iura episcopatus a canonicis eligentibꝰ q̃ indiget: cõfirmatione a quo magis habet q̃ ab electoribus. ¶ Minor p; oẽs episcopatus cũ suis iuribꝰ integre ꝛ ꝑfecte a q̃cũq; habeanẽ Aut habentur a papa immediate ꝓuidente. Aut habentur secundũ ordinationẽ factã a papa: ꝛ que h; vigorẽ a papa. Et per ꝯñs quicun q; h; episcopatum h; ipsum a papa immediate vel mediante lege sua et integre et perfecte et hec fuit minor. ¶ Unde sequitur conclusio ꝙ dato ꝙ statꝰ episcopalis in se non sit a papa sed a xp̃o ¶ Dato etia; ꝙ illi statui non a papa sed a xp̃o sit annexa potestas iurisdictionis. Quia tamen papa dat huic persone illum statum integre et perfecte et principaliter vel per se immediate vel mediantibus electoribus et confirmante. Quia papa habet ius hoc faciendi et modum et per consequens iste qui sic habet: a papa habet. ¶ Dato ꝙ ille status non habet illam potestatem a papa. Et dato etiã ꝙ essent aliqui alij apostoli vel alij q̃ alio modo habuissent et non a papa: sed a xp̃o vel aliter. Tamen omnes q̃ secundum formam iuris papalis dignitates ecclesiasticas assequuntur: non possunt dici non eas habere a papa. Nisi dicendo ꝙ non habent eas: u ste. Nec secundum iura canonica. Et ꝙ non habent canonicam institutionem. ¶ Quia nullum ius diuinum ordinat modum vel formam dignitates ecclesiasticas obtinendi. Sed relinquit hec particularia iuri positiuo ¶ Unde ab actore huius iuris habẽtur ista a quocũ q; qualitercunq; possidentur. ¶ In quo apparet per oppositum ꝙ non solum papatus non est ab homine: sed a deo p̃mo etiam ꝙ nec habetur ex dono hominis: sed ista ex solo dono dei. ¶ Unde omnisꝰ alia dignitas ecclesiastica habetur ex dono hominis perfecte. ¶ Quod sic patet. ¶ Constat enim ꝙ si papa haberet papatum ab aliquo homine ꝙ haberet illum a cardinalibus. Quia ipsi habent maius ius in conferendo papatum vel cooperando ad illum habendum quam tota reliqua ecclesia dei vndecunq; illud habetur. ¶ Nam si aliquis eligeretur in papam a duabus partibus cardinalium et tota ecclesia dei alia et totꝰ mũdus eligeret alium / electus a cardinalibus esset verus papa. Sed papa nõ habet a cardinalibus qui se eligerunt ius papatus integre et perfecte ergo a nullo homine illud habet. ¶ Maior patet per illud quod dictum est post electionem cardinalium ad hoc ꝙ electus sit papa verus. Non requiritur confirmatio humana: nec per consequens alia collatio

Proposi tio pulchra.

Nota mirabile; ꝓpositionem.

ab homine requiritur tamen consensus electi. Constat autem ꝙ consensus nihil dat sibi. ¶ Tum quia nemo pōt dare quod non hȝ nec sibi nec alteri. ¶ Tum etiam quia inter dantem et accipientem debet esse distinctio personalis. de institutionibus. c. vltimo. ¶ Unde consensus electi bene ē causa sine qua non sibi acquiritur ius sed constat ꝙ nunꝗ est causa principalis per quam sibi acquiritur. ¶ Restat ergo ꝙ si habet ab homine papatū habet a cardinalib⁹ q̄ fuit maior ¶ Probatio mioris qꝛ quāto aliqs hȝ min⁹ ius i re tāto min⁹ pt eā dare ꝙtuȝ est de se et de lege communi. ¶ Nam ꝙ creditor potest alienare pignus cuius non est dominus. Et maritus alienare non potest fundum dotalem cuius est dominus hoc est ex speciali legis ordinatione certis de causis concedētis primum vnde fit legis auctoritate Et prohibentis scdm. ¶ Sicut canonici habent maius ius in episcopatu sede vacante ꝙ cardinales in papatu Quia apud capīn. sede vacante residet tota potestas et iurisdictio episcopi de iure communi. Nisi i paucis casibus. d maio. ⁊ obe. c. hijs que (in fine capituli et ca. cum olim) de hereticis ad abolendum. In principio. Ecōtrario autem potestas et iurisdictio pape sede vocante non deuoluit ad cardinales nisi in paucis casibus vt i cle. de elec. c. ne romani. Sed canonici eligentes episcopum non dant sibi ius episcopatus integre et perfecte sed indigent confirmatione superiorum ergo nec cardinales eligendo dāt ius pape sed indiget superiore confirmāte et dante. ¶ Et quia quod min⁹ est a maiore bene dicitur. hebreos. vij. et papatu seu papa nullus homo purus nec aliquis status ecclesie est maior nec superior sed solus deus. Ideo impossibile est ꝙ papa ab homine puro vel ab aliquo statu humano confirmetur: siue ꝙ ille status alicui detur et confirmetur nisi a solo deo. ¶ Unde ceteri prelati ab homine ponūtur in suo statu sed deus per se ponit hominem in statu papali. ¶ Sicut innuit auctoritas ciuili inducta quando dicit ex persona xpi petro cum omnib⁹ quos loco tui ponam.

¶ Quarta rō talis ē omnis potestas iurisdictionis in aliqua communitate in quacunqꝫ persona sit particulariter et coacte: est et perfecte ab illo qui preest illi communitati cum plenitudine potestatis: sȝ papa preest toti ecclesie cum plenitudine potestatis in spiritualibus ergo omnis potestas iurisdictiōis spiritualis in omnibus personis ecclesiasticis tenetur et habetur a papa. ¶ Maior patet quia omnes de regno subditi regis: illud et in quo subduntur tenent a rege et recognoscunt se ab eo tenere. Sed non totaliter et simpliciter habent ab eo quia non habent in eos plenitudinem potestatis. Sed in billiuos prepositos et alios quos ipse ad libituȝ instituit et destituit dicitur ipse habere plenitudinem potestatis et isti simpliciter et totaliter habent officia sua ab eo. ¶ Moyses etiā presidens sinagoge cum plenitudine potestatis ponebat omnes officiales et ab illo habebant omnes iudiciariam potestatem. exo. xviij. ¶ Romani etiam quādo perfecte dominabant mūdo in omnibus prouincijs ponebant presides et perfectos rectores / procōsules et legatos quorum institutō ab eis totaliter dependebat non sinētes quemꝗ regnare iure suo. Existimantes se aliter non habere plenitudineȝ regiminis perfectaȝ. ¶ Unde ⁊ iudei dicebant confitentes monarchiaȝ romanorum. Non habemus regem nisi cesarem. ¶ Legitur etiam Judich. iij. ꝙ nabugodonozor preceperat pri-

cipi milicie sue oloferni vt omnes de os terre exterminaret videlicet vt ip sei sol⁹ deus diceretur ab hijs natio- nibus que possent olofernis potentis subiugari quasi non reputaret se ple ne et perfecte preesse. Si cum alio ali is preesset qui ab eo suam prelationē non haberet nec recognosceret sicut dei est non habere superiorem. ¶ Un de ex communi conceptione omniū qui intelligunt quid ē quod dicitur p nomen plenitudinis potestatis: Habe tur ꝙ ille solus habet plenitudinem potestatis et iurisdictionis in aliqua coitate. qui sic toti preest ꝙ ab ipso p cedit omnis iurisdictio et potestas ad alios qui sub ipso presunt In illa coi- tate: Et hec fuit maior. ¶ Minor pa- tet et quantum ad preeminentiā pa pe super totam ecclesiam: et quantū ad plenitudinem potestatis in specia- lib⁹. ¶ Per ea que dicta sūt de petro in primo articulo. q. 2. iij. conclusione. ¶ Et per ea que dicta sunt de papa in quarto articulo prima et secūda cōclu sionibus. ¶ Sed hec preeminentia 2 plenitudo non est quantum ad pote- statem ordinis in qua est equalis alijs vt dictum est: sed tamtum quantum ad potestatem iurisdictionis. ¶ Unde sequitur conclusio ꝙ licet potestas or dinis in alijs non sit ab eo simpliciter tamen omnis potestas iurisdictionis in quibuscūqꝫ psonis ecclesiasticis. 2 p consequens epis est totaliter et simplici ter a papa. Et q̄ negāt se tenere ab eo suā potestatē simplicit: dicētes se ha- bere a solo deo: quāuis ei recognoscāt superiorē vbis tñ hoc ipso negant se ei subditos. ¶ Sicut patet ī simili qꝛ illi de regno nō recognoscunt regem superiorem suū nec se subditos regi ī aliquo nisi in eo quod tenent ab eo. ¶ Unde in franco allodio quod dicūt se a nullo tenere nisi a deo: dicūt se nō subdi nisi deo: Nec ī illo recognoscūt supiorē nisi deū. ¶ Illi ergo prelati q̄ dicunt se non tenē a papa auctorita- tem et potestatem suā. sed a solo deo: Eo ipso negāt se subesse pape in illa. Et si negant papam primatem in ec- clia qui est error grecorum. ¶ Alteri⁹ autem principes et barones qui in su is terris recognoscunt regem superi orem: sed dicūt se suas iurisdictiones et dominia non habere ex sola regis commissione: sicut prepositi et balivi sed dicunt se in eis habere ius propri um a parentibus vel aliunde acquisi- tum. Eo ipso negant regi non quidē superioritatē simpliciter: sed plenitu- dinem potestatis in illis: Dicentes ꝙ tm̄ in ceteris communibus habet se intromittē de illis qui ad se immedia- te pertinent. ¶ Et ideo episcopi et p lati qui cognoscunt quidem se scribe- re pape in sua potestate 2 auctoritate sed cum hoc dicunt ꝙ eam non habēt simpliciter ex commissione 2 largitio ne ecclesie romane vel sedis apostoli- ce sed a deo negant pape plenitudinē potestatis.

¶ Quinto sic quia si potestas iurisdictionis est immediate a christo in episcopis et curatis: et nō a papa sicut 2 potestas ordinis siue ca racteris tūc sicut papa nō potest dare solo vbo nec auferre ptātem ordinis epo vel curato per quācūqꝫ depositio nē seu degradationē qui semp rema- neat caracter. Quia nō potest auferr- re illud quod non dedit: sicut papa nō potest tollere vinculū matrimonij, qꝛ scriptum est math. xix: quos de⁹ cōiu- xit hō nō separet. Ita nō posset papa solo vbo dare nec auferre ptātem iu risdictionis epo vel curato. Nec ipos deponere nec degradare. Quod ē ne- gare pape plenitudinē ptātis. ¶ Argu mētū ad hoc autē de ciuit. iusiurādū deffē for coll. iij. vbi dicit sic nō hite li cētiā clarissimo ꝓuicie iudicet mouē- di eū sed si quid videt agere. non recte quita rō.

nūciare ad gloriosissimos perfectos vt inde ei fuit cure puatio. Unde datur. ¶ Ad hanc aute rōnē videtur sic pos se responderi quia papa habet plenitudinē ptātis in ordine. vñ in ptāte ordinis alij nō subdūtur ei sed equātur presbyteri. quidē in caractē sacerdotali: epi in epali licet in; quib⁹ accidētalibus circa potestatē ordis habeat aliquam pēminentiā: alibi vt dictum est ¶ Uñ a ptāte ordinis non eos potest papa deponē nec destituere quātū ad eē nam caracteris. Nō ideo quia hīt eam a deo: sed qꝛ nō est in ea illis superior imo par. Et par in parē nō habet imperiū s; tñ superior iferiorē de ma. et obe. c. cū inferior. ff. de arbi. l. Nā et magistrat⁹. Sed papa in iurisdictiōe habet plenitudinē ptātis: Ceteri autē in ptem tñ solicitudinis sunt vocati. ¶ Uñ in hoc alij subdunt ei ꝛ per cōsequens ab eo possūt deponi. ¶ Et qꝛ dicit quod de⁹ dedit hō nō potest auferre. ¶ Uerū est nisi deo dante auctoritatē aufferēdi Eo ipso aūt qꝛ de⁹ dedit pape plenā iurisdictionē: alijs aūt psonalē volēs illos huic sbesē ꝛ hūc illis pēesse. Eo ipso dedit ptātē instituēdi ꝛ destituendi illos. Sicut ꝙuis rex statuerit per se immediate pmos baliuos castellanos ꝛ prepositos sitñ ex toto submitteret bailliuis alios se istitutos ex hac submissione daret eis potestatē ipos deponēdi et alios ponēdi Licet ptās castellanie et prepositarie nō sit a bailliuo sed a rege. Et dicēdūqꝫ ista solutio ꝯfirmat ppoitū qꝛ si ex plenitudine potestatis papalis est qꝛ ipse oēm epm ꝛ curatū possit destituere et aliū instituere. Sequit qꝛ ois episcopat⁹ ꝛ cura ꝛ omne bñficiū ecclesiasticuꝫ tenet ꝛ habet ab eo simpliciter. ¶ Qꝛ aliquis dicit habere aliqd ab alio. Nō solū qñ sibi illud dat i termie. Sꝫ etiā qñ illi reliquit in testamēto Nō soluꝫ pure ꝛ simpliciter. Sꝫ etiā sub cōditione vel modo: dū tñ optet ipꝫ ppter hoc aliquid magnū dare. Quia tūc ipleto modo vel cōditiōe nō totaliter habere illud a testatore vel sic: etiā imo ille qui succedit ab intestato de iure eo ipso qꝛ testator poterat alteri dare ꝛ sibi anferre dicitur habere a testatore. ¶ Ois aūt ptās ꝛ dignitas etiā bñficiuꝫ qñcūqꝫ legitime hitur. Aut habet imediate ex gra pape cōferētis ꝛ pubdētis. Et tūc talis ē bñ igrat⁹ si nō recognoscit se hēre a papa illud: Et siue recognoscat illud bñficiū ise eē a papa siue nō tñ se hēre illud a papa et ex dono ei⁹ vere negare potest. ¶ Uñ tales i epos sic promoti solēt dicere dei ꝛ apostolice sedis gratia se electos vł epi scopos. ¶ Qꝛ sicut donatari⁹ qcquid habet rōe donatiōis totū habet a donāte. Ita ꝛ isti qui nichil iuris hñt in suis bñfic ijs nisi ex collatiōe pape totū ius suū hñt a papa imediate sꝫ mediate a deo a quo bona cūcta pcedūt. ¶ Aut ptās vel dignitas eccłiastica q̄nismodo habet aliꝫ ꝙ p collationē pape imediate. Et tūc oꝫ qꝛ ille q̄ hꝫ eā si sit i ea canonice Institut⁹: qꝛ hec institutio sit i testamēto pape. Qꝛ i iure canonico qđ ē testamētū papale (scꝫ scriptura iudicās volūtates ꝛ ordinatiōes sūmoꝝ pōtificū de patrimonio xp̄i in quo disponēdi hñt plenariā ptātē) Fauet mod⁹ quo debēt bñficia ꝛ dignitates eccłiastice obtineri. ¶ Sic tñqꝫ qui pmouēd⁹ ē nichil ad hoc det aut agat qđ faciat simoniā. Et tūc cōcurrente istitutiōe canonica sub forma scꝫ ꝛ modo a papa qñ a testatore adpoita. Iste obtinet ptātē vł dignitatē eccłiasticā. Et p ꝯñs cēset a papa istitut⁹ sub illis forma ꝛ mō. Et sic hꝫ a papa ptātē ꝛ dignitatē illā ¶ Sicut heres istitut⁹ sub ꝯditiōe vł mō illis existētib⁹ hꝫ nichilomin⁹ hereditatē a testatore. ¶ Iteꝫ qꝛ papa pōt quēlibꝫ deponē ꝛ cui vult dare ꝛ lꝫ ꝛ valet vtrūqꝫ Eo ipo qꝛ non aufert videt dare. ¶ Uñ isto modo qñ ab itestato habet quilꝫ ab eo et aliter ꝙ p oīes gram pmot⁹. ¶ Et sic semp sequit qꝛ oīs ptās ꝛ dignitas eccłia-

Articulus quartus

stica que legitime ꝛ canonice habetur
a papa vel a sede papali habet. ¶ Qn
sūt dicit cōtra modū arguenti. ¶ Qꝛ
licet vtraqꝫ potestas ordinis. s. ꝛ iuris
dictionis sit imediate a deo nō a papa
Tamen papa potest dare ꝛ auferre ad
libitū vnā nō aliā. Qꝛ sup vnā habet
plenitudinē ptātis: non sup aliaꝫ. Est
oppositio i adiecto. ¶ Dicēdū ꝙ nō ē
verū qꝛ papa nō ē sup ius diuinū sed
sub. ¶ Vn̄ sup ptātem que ē de iure di
uino quecūqꝫ sit illa nō potest ipe ha
bere plenitudinē ptātis imo nec aliqͩd
potestatis. ¶ Vn̄ adhuc stat argumen
tū. ꝙ si ptās iurisdictionis eēt a deo si
cut potestas ordīs nō posset dare nec
auferre vnā plusꝙ aliaꝫ. ¶ Sexto sic
qꝛ si ptās epoꝝ et curatoꝝ est eq̄ imme
diate a xpo sicut ptās pape. Tūc epi
electi canonice nō indigēt ab homine
cōfirmari. Nec ad curā p patronos le
gitime p̄ntari indigerāt Aut ab ipso
istitui. Nec oporteret ꝙ ab alio eis cu
ra cōmitteret. Sicut nec papa idiget
qui elect9 canonice a solo xpo cōfirma
tur ꝛ istituitur. ¶ Hoc autē dicere est
eccl'iasticū ordinē pturbare. Qꝛ cura
ti ab epis istituūtur qui ecclesias eis cō
mittūt ꝛ curā aiaꝝ. ¶ Vn̄ mirū est di
cere ꝙ ille cui ab aliquo cura aiaꝝ cō
mittit nō hēat illam curā imediate ab
illo. Epus etiam ab archiepiscopo et
ille a papa cōfirmatur. Et qui ꝯfirma
tur dat ptātē. ¶ Vn̄ cōfirmat9 a con
firmāte habet illam ptātem ꝙ acqͩrit
per illam cōfirmationeꝫ. ¶ Et sic pa
tet ꝙ cū archiepiscop9 siue patrarcha
recipiat a papa imediate suā ptātē. Et
ab illo epus A quo curat9. Qꝛ omis
alia ptās ecclesiastica diriuat a papali
mediate vł imediate. imo qꝛ nemo dat
alteri qꝺ nō hꝫ nisi i ꝟtute. ¶ Vn̄ quilꝫ
archieps cōfirmādo epꝫ dat ei imedia
tā iurisdictionē in subditos. Nō i ꝟtu
te i ppria. Qꝛ ipse nō habet eā i subd
tos suffraganeoꝝ Nisi i certis casib9
ergo dat ei in ꝟtute pape. Et sic epus
habet a papa suā iurisdictionē imedi
ate: loquēdo de imediatiōe ꝟtutis ꝙ
uis mediāte archiepo loquēdo de me
diatiōe suppositi. ¶ Et cū eps quicqͩd
habet hēat a papa qui epus instituit
curatū. Patet ꝙ ꝛ ptās curati ē a pa
pa imediate ꝛ mediate distiguēdo vt
supra. ¶ Sed ad hoc videt sic posse re
spōderi diceret ei ꝙ ois ptās papalis
epalis ꝛ parochialis habētur a deo du
plicit. ¶ Vnomō in p̄mis epis ꝛ cura
tis qui habuerūt a deo sine qͦcūqꝫ me
dio. ¶ Aliomō in eoꝝ successoribus i
quib9 etiā habet a deo dāte nō tn̄ ni
si illi qui fuerūt ab hōib9 legitime ele
cti. ¶ Vn̄ sicut qn̄ layc9 patron9 pre
sentat epo ad bn̄ficiū aliquē: ꝛ eps ac
ceptās ei cōfert illō bn̄ficiū Iste nō hꝫ
vocē i capitulo: nec alia iura spūalia a
layco p̄ntāte: sꝫ ab epo istituēte. Non
min9 ꝙ ille cui eps totū ꝯfert: Ita di
ceret illi q̄ sūt cōtrarie opionis ꝙ p̄mis
epis ꝛ curati (puta apl'is et discipl'is)
xps totalit ꝛ ex toto ptātes ꝛ dignita
tes p se solū cōtulit eas i stituēdo ꝛ cō
firmādo. Sꝫ de successorib9 eoꝝ eccl'e
spōse sue dedit qͣsi dn̄atiōeꝫ retinēs si
bi istitutiōeꝫ. ¶ Vn̄ cū illi q̄ rite p eccl'i
aꝫ pmouet ad statū a deo istitutū sic ē
stat9 pape epoꝝ ꝛ curatoꝝ de9 cōfert
ptātē illi statui debitā. Et isto° curatis
debet decime de iure dīno. Et cōfessio
de iure dīno. Qꝛ de9 dat ipaꝫ curā aīa
rū cui ipe ānexit ꝛ dedit ista iura in p
sōis discipuloꝝ. ¶ Sꝫ i hoc ē dr̄ia inter
ptātē ꝛ dignitatē eccl'iasticas. Qꝛ ille
q̄ hn̄t supiorē i eccl'a ad h° ꝙ det ado
alicui psōe oꝫ ꝙ istituat vł ꝯfirmat ca
noice a supiore ꝛ sic p̄ntati ad curā nō
recipiūt nec hn̄t i ea i9 dīnū sꝫ tn̄ hūa
nū quūsqꝫ ab epo istituti fuerit ꝛ tūc qn̄
eps ꝯfert eis curā aiaꝝ ꝯmittēs eis p
rochiā spūalr itelligēdū ē ꝙ ꝯfert mi
nisterialr nō pn̄cipalr eodē° q̄ sacerdos
absoluēs dt ego absoluo te a pctis tu
is q̄ tn̄ nō absoluit nec remittit pctā sua
principaliter sed solus deus principa
liter Ille autem sacerdos solum mi

nisterialiṫ declarat adeo remitti. Ita et posset ymaginari illi qui ꝓbabili⁹ vellēt istam opinionē defendere. Et sicut dicit Dyonisi⁹ ꝙ ordo sacerdotalis procedit ab episcopo ordināte qui dicit accipe potestatē celebrādi missas ꝛc. ꝙ nō intelligiṫ ipse epūs pncipaliter caracterē imprimere sed deo imprimēti solū ministeriū prebere secūdū illud (dei adiutores sum⁹. Propter qḋ potestas caracteris non diciṫ esse simpliciter ab epō ordinante sed adeo iprimente. Ita posset ymaginari in potestatib⁹ et statib⁹ de quib⁹ agiṫ q̄ isti dicunṫ esse de iure diuino sicut ptātem et statum papalem. Et quādo epus confert curā animarū intelligitur eā conferre ministerialiṫ. sed deus principaliter. Et similiter quando epus cōfirmatur ab archiepiscopo vel ille a papa et datur ei cura pastoralis sine instituitur in ea. Et deus qui eam instituit principaliter eam tribuit sed confirmatio supioris ē sicut cā sine qua nō vel ministerialis etiam instrumētalis sicut imponens caracterē. Cū autem dignitas istituta est a deo: talis q̄ nulla alia est maior ea in ecclīa Nec aliq̄s prelatus maior illo. Tunc non requiritur ad hoc ꝙ illa conferatur a deo superioris cōfirmatio. Cū nō habet. Sȝ requiritur et sufficit cōsens⁹ illorū ad quos spectat electio. ¶ Un̄ sicut papa habet a deo ptātē suā sicut petrus. Sic qui succedit petro in dignitate a deo istituta. Nō obstāte ꝙ ipse ad hāc dignitatē pueniat mediante electione humana: quā petr⁹ habuit sola electione diuina. ¶ Ita episcopi et curati hn̄t suā ptātē et auctoritatē imediate a xp̄o sicut ꝛ apostoli ꝛ discipuli quib⁹ in eadē dignitate a xp̄o instituta succedūt Nō obstāte ꝙ illi acceperūt a xp̄o sine medio cōfirmāte: Isti aūt mediate cōfirmatore vel istitutore. ¶ Et pari rōe isti hn̄t eque immediate a deo sicut papa. ¶ Nō obstāte ꝙ hēant mediate electiōe ꝛ cōfirmatiōe quo ad epos vel mediate p̄tatiōe ꝛ institutiōe quo ad curatos ipe aūt papa ex sola electione sine hoīs cōfirmatiōe. ¶ Dicendū ergo ad ista Et de illa successiōe apostolorū ꝛ discipulorū. Utrū in epis ꝛ curatis suā ptātē faciat eē immediate a deo sicut pape ptātē infra diceṫ. ¶ Sȝ ꝙ tangit articulū pncipalē. ¶ Dicēdū ꝙ papa potest dici hr̄e imediate ptātē adeo: Nō obstāte ꝙ eā habet mediāte electione cardinaliū. ¶ Sicut necessaria discipuli ptāte faciēdi miracula: ymmo etiā potestatem p̄dicādi ꝛ metēdi tēporalia ꝓ tūc acceperūt imediate a xp̄o: Non obstante ꝙ fuerit electi ab apostolis ꝛ nō imediate a xp̄o sicut xp̄i apostoli quib⁹ dixit Ego elegi vos. ¶ De discipulis aūt ceteris. Cū erat turba discipulorū ei⁹ copiosa vt diciṫ luce. xvi. Elegerūt de mādato dn̄i apostoli illos septuaginta duos Sicut dicit Anaclet⁹ papa. d. xxi. In nouo: loquēs de apostolis ꝙ ab eis electi sunt septuagita duo. ¶ Sed dn̄s per se q̄ eos misit eis ptātē dedit nō apostoli. ¶ Et eodēmodo cardinales eligētes non dāt pape potestatē ꝛ auctoritateȝ papalē sȝ ipse de⁹. ¶ Et hoc bn̄ confitenṫ aliqui q̄ sūt cōtrarie opiniōis addentes ꝙ ē idē de epis ꝛ curatis ꝙ falsū est. ¶ Ad illā ergo ꝓbatiōnē q̄ inducta ē dicēdū ꝙ nō est simile de ptāte iuridictiōis. Qua si de⁹ ita daret epo et curato curā pastoralē ꝛ parrochialē qn̄ cōfirmātur ꝛ istituūtur canonice: sicut dat eis caracterē sacerdotatem ꝛ epalē. Ut ita liceat loqui qn̄ ordinātur Tunc sicut de iure diuino ē aliq̄s cert⁹ ꝛ determinat⁹ mod⁹ quo ad substātiā forme ꝛ materie quē papa mutare nō potest p quā daṫ ptās caracteris. Cuis etiā oīa alia q̄ ptinēt ad ritū ꝛ solennitatē mutare possit. Ita etiā de iure diuio ē cert⁹ aliq̄s mod⁹: quo dignitas epalis ꝛ cura pastoralis datur quē papa mutare nō potest. ¶ Unde

Dyonisi⁹

Anaclet⁹

sicut papa nō potest dare cuicūq vult quocūq mō potestatē caracteris nisi modo adeo istituto: Ita etiā nō possz dare ad libitū et placitū epāt⁹ ꝛ curas qbuscūq vellet. Et valde ridiculū eēt dicere q dona diuīa nō dei volūtate: sz huāna ꝛ rōnabili dispēsarēt ad libitū. ¶ Contra illud q de vno donoꝝ dei di cit. scda. Canonica. petri. Nō ei volū tate huāna allata ē aliqñ ꝓphetia sed spū scō in spāli locuti sūt scti dei ho mies. ¶ Cōstat aūt q papa ad libitū ꝛ placitū ꝑ se ꝑ aliū ꝟbo scripto sicut si bi placz poss depoīt epz ꝛ curatū. ¶ Et quāuis circa hoc possit peccare vt ifra dicēt nichilomin⁹ tñ valz ꝛ tz istitutio ꝛ destitutio: Nō sic aūt ē de papatu q ē donū dei. ¶ Nō eni potest ipe dare pa patū ad libitū nec in morte nec ī vita. ¶ Nec potest ad libitū mutare modū ꝯstituendi papā sz ē ī cōstitutiōez pa pe aliqd de iure diuio qđ ipe mutare nō potest. ¶ De iure eni diuio ē q suc cessor petri sit ꝑ electiōez ꝛ cōsensū ec clesie. Et hoc est cōsonū iuri naturali. ¶ Qr null⁹ iuste ꝑest alicui multitu dini nisi de eius consensu aut de eius superioꝝ ordinationez vel ꝑmissione. ¶ De ꝑmo dicit papa q nlla rō sinit vt illi iter epos habeāt q nec a clericis sūt electi nec a plebib⁹ expetiti. xxiij. d in noie dñi. ¶ De scdo pz ex quo aliqs ordinarie ꝑsidet alicui mltitudini iure suo potest ponē sup eā quā vult in ad iutoriū sui ꝛ vice ꝛ loco sui q̄ diu ꝑest. De⁹ āt eccl'e sue imediate non ꝓuidit nisi de petro. Ūñ ꝑ cōsequēs qr nō ꝓui dit de ꝑsona noīata de successore petri eccl'ie electiōez dimisit. ¶ Ūñ de iure naturali ꝛ diuio ē q papa nō faciat si bi successiorē nec post mortē nec post re signatiōez qñ nō ꝑest lz q̄ diu viuit pa pa pōt loco sui ponē legatos ꝛ vicarios vbi vult ꝛ sicut vult. Sz ē de iure natu rali ꝛ diuio q ex electiōe vl'is eccl'e vl' illoꝝ ad qs de ꝯsēsu vniuersalis eccl'ie trāslatū est ius eligēdi sicut sūt hodie cardinales. xxiij. d. ī noie dñi. lxxix. c. i. ¶ Quod āt ius eligēdi papā de ꝯsēsu vniuersalis eccl'e vel illoꝝ i quos vni uersalis eccl'ia quātū ad hoc ius suuz trāstulit vl' q eā repñtāt hoc ē de ꝯsēsu gñalis ꝯsilij ꝑcedētis vl' seqntis q ē cō sēs⁹ vniuersal' eccl'e q ad tratādū de h⁹ q tāgit vl'ez hñt ptātē sit trāslatū i car dinales sicut ius eligēdi i pastorē de cō sēsu ppl'i fuit trāslatū i senatores. ¶ Pōz qr tñ dato q a pñcipio hoc nō fuisz qr illi canones p⁹ iducti nō faciūt de hoc expssā mētionē tñ certū ē q postea sūt mlta ꝯcilia gñalia i qb⁹ ē mod⁹ vl'is eccl'e ad ordinādū de ꝑtinētib⁹ ad eā q ꝯsilia nō solū dissimulādo facēt sz etiā expsse approbauerūt q vice toti⁹ eccl'e ad cardinales ꝓpe electio ꝑtinet q̄dez alia sup addēdo sicut i ꝯsilio cui ꝑfuit allexād. tci⁹ fuit ordiatū q fiēt a dua b⁹ ꝑtib⁹ cardialiū de elec. c. licz. postmo dū sub gregorio. x. i ꝯcilio lugd. mlta sūt addita de electoñ. c. vbi mai⁹ et p⁹ modū a clemēte ꝛ q̄uis roān⁹ pōtifex circa accidētalia possz aliq̄ variare cir ca substācialia tñ nō. Ūñ iure assēsu ec cl'ie vl'is. i. ꝯcilij gñalis nō possz ipe sta tui cardinaliū ius eligēdi aufferre ꝛ alii is dare i quos nūq̄ ꝯsētit eccl'a vniuer salis qr tūc ille elect⁹ nō eēt elect⁹ de cō sēsu vl'is eccl'e sz tūc elect⁹ a cardinali b⁹ nisi essēt a cardinalatu depoīti eēt ver⁹ papa q̄cqd ꝑdecessor statuissz q q̄ diu manēt cardinales i eis residet ꝯsē s⁹ eccl'e ad eligēdū. Silr nō possz papa statuē q elect⁹ a miori ꝑte cardinaliū eēt papa qr nec ille hērz ꝯsēsū eccl'e qr nūq̄ vl' facē ꝯiūctas q mior ꝑs sz illō q maior ꝛ maxie illō q faciūt due ꝑtes ff. ad municipales. l. q maiori de hijs q̄ fiūt a maiori parte capituli ca. i. ca. ex ore. c. vltio. x. d. c. i. ij. iij. c. dedert. l. ij. li. xi. ¶ Utrū āt possz statuē q possz elegi a maiori ꝑte sola aut q cardinales in cludāt ꝯ ordinationē ꝯsilij ꝑt dubitari nō qui papa possit statuē ꝯ statutū ꝯsi lij sz qr nō ꝑt statuē ꝯ statutū dei q est

ꝙ papa nō eligat̄ nisi de cōsensu eccl'e vel illoꝝ i q̄s ad hoc ipa eccl'a cōsētit q̄ si ꝑ modū ꝯpromissi ꝑpetuū. ¶ Aū cū eccl'a cōsenserit ꝙ solū due ptes cardinaliū possūt facere nō pauciores ⁊ tali vel tali modo ꝓcedat̄ nō aliter cōtrario modo elect' nō ē electus cōsensus ecclesie nec ꝑ cōsequens scōm ius diuinū vñ nō valet electio nec statutum pape de hoc ꝙ est contra ius diuinum ¶ Tū videt̄ ꝙ papa possꝫ hoc imutare q: hoc solū habet eccl'a a deo ꝙ sine ei⁹ vero cōsensu nō fiat papa. Cū aūt ver⁹ cōsens⁹ coitatis sit cōses⁹ maioris ptis expli cit⁹ nō iplicit⁹ idest cōsens⁹ maioris ptis illoꝝ quib⁹ tota coitas hoc cōmiserit hoc solū habet etiā a iure diuio. Quicq̄d aūt circa hūc cōsēsū positiuū ⁊ humanū ē nec hꝫ robur nisi ab auctoritate pape q̄ est sup cōsilia. Aū pōt si vult talia reuocare. Supponat̄ ergo ꝙ de iure diuino ē aliquis cert⁹ mod⁹ creādi papā. s. electio eccl'e vel illoꝝ in quos ius suū transtulit ꝙ papa nec auferre nec refellere aut reuocare pt. Licet circa illud statuē illo subītātiali modo in suo robore ꝑdurāte cū nō sit dare aliquē talē substātialē mod̄ de iure diuio attingendi ad curā parrochialē vel ep̄alē cōtra quā papa nō possit ꝓhibitos ad illā alit̄ ꝓmouere. Patꝫ q: nō sūt donū dei sicut ptās caracteris aut sicut papat⁹ sꝫ donū hominis. s. pape scꝫ cui⁹ instituta talia ꝓferūt̄ Aū adhuc stat argumētū ꝙ ipa istitutio siue cōfirmatio supioris q̄ ē q̄dē donatio ⁊ vera collatio cure parrochialis ⁊ ep̄alis iudicāt ꝙ sūt ab hoie non a deo sicut papatus qui a deo nō ab homine confirmatur. ¶ Nec est simile de ptāte ordis cū suo effectū sacramētali q̄ cū faciat aliq̄d realr̄ i aia in q̄ sol⁹ de⁹ agit pricipalit̄ ē a deo sꝫ ministrialr̄ potest ēē ab hoie Sꝫ ptās iurisdictiōis nō ē nisi q̄dē r̄ro supioritatis ad subditos ordiata ad act⁹ exteriores vñ pt principalr̄ ex dono hois prouenire. ¶ Cōtra istā aūt sꝫ doup l'r. Pmo de hoc ꝙ dicit̄ actuū .x°. Attēdite vobis ⁊ vniuerso gregi i quo nos spūs sctūs posuit ep̄os regē eccl'iaꝝ dei. Ex q̄ videt̄ sicut loq̄t̄ ad ep̄os ꝓpe dictos siue ad p̄byteros large dictos ep̄os siue ad vtrosq: ꝙ illi de q̄b⁹ loq̄t̄ ponūt̄ i regie spū sctō sicut successores petri et lococui⁹ ponūt̄ a xp̄o ⁊ ꝑ ꝯñs hñt ptātē sui regis nō ab hoie sꝫ a deo sicut ipemet papa ¶ Aūdeo vterq: ponūt̄ a xp̄o i sedib⁹ suis q̄ñcūq: legittiē canonice ascēdūt Sꝫ dr̄ſit q: papa q̄ nullo hoie sibi ꝯfirmāte nec dāte papatū ibi ponit̄ adeo solo imediate illic cōstituit̄ hāc eē imediatiōeꝫ nō tollit electio q̄ nō dat sibi papatū. Sꝫ ep̄i ⁊ curati nō solū ab hoib⁹ p̄ſitant̄ vel eligūt̄ sꝫ etiam ab hoie hñte i ꝟtute illō ꝙ ep̄i hñt i potētia eis iure ꝯferāte restituūt̄ ⁊ ab hoie ⁊ recipiūt illō ꝙ accipiūt sicut differēt sūt electi ab hoib⁹ discipuli ad p̄dicādū ⁊ discipuli ad mīstrādū vidēs et simul q: p̄mi mīstri ab ap̄lis electi sꝫ nō ab ap̄lis missi nec ꝯstituti i officio p̄dicatiōis sꝫ ab ipomet dn̄o vñ ab ipo solo hūerūt ptātē q̄ aū pa°nē vñ sūt. Sꝫ p⁹ pēthecostē cū vocātes i m̄ltitudinēdiscipulorū dixerūt. Cōsiderate ex vob vtros. ⁊c q̄s cōstituam⁹ sup h°op⁹ stephanū. ⁊c hos statuerūt aū cōscriptū ap̄loꝝ orātes iposuerūt eis man⁹ ⁊ ordinauerūt dyachonos ⁊ fecerūt archidyachonos ad visitādū ⁊ p̄dicādū vñ isti electi a discipulis q: tñ ꝯstituti nō tñ a xp̄o sꝫ ab ap̄lis ptātē accepūt ab eis nō sicut hūerūt p̄mi a xp̄o i illo aliomō dāte. ¶ Itē ep̄i ⁊ curati digni rite ꝓmoti dicūt̄ positi a spū sctō nō ptātē imediate cōferēte Sꝫ collationē ispirāte. ¶ Scd̄o arguit̄. Si ep̄i ⁊ curati ptātē suā nō hērēt imediate a xp̄o sꝫ totalr̄ a papa q̄ si ei⁹ balliui ⁊ ꝑpoiti. Tūc ipi possūt ad libitū depoi sine culpa sua ⁊ sine cā Sꝫ ipi nō possūt licite sine culpa amoueri etiā a papa ꝗ ⁊c. Maior pꝫ q: etiā pt amouere balliuū ⁊ ꝑpositum ad libitū sine pctō ⁊ pāpa reuocare legatū suū ⁊ delegatū sine culpa. ¶ Minor pꝫ

q2 d² apl'e scdz corīthi vltimo ꝑtātē quā dñs dedit ī reedificatiōez nō ī de-structionē q̄ aūt vtit̃ ptāte ad oppoitū ei⁹ ad qđ ē sibi data abutit̃ ea ꝛ ꝑ ꝯñs peccat ḡ q̄ sine cā destituit bonū ꝑlatū peccat. ¶ Rñdeo q2 argumētū nō ꝓbat qui iste dignitates siue ptātes sūt a papa q2 dato q2 erūt ab eo adhuc posset peccare qđ dedit legittie ī debite reuocādo vñ dicendū q2 huiusmodi officia sūt a papa. Sz epi ꝛ curati sūt ꝓcuratores ꝛ nō dñi. Nā si facti eēnt veri dñi ꝑ suā ordina°nē sicut donatari⁹ ꝑ suā donationē inter viuos sine eoꝝ culpa ꝛ igratitudie nō possz dona° reuocari.
¶ Vñ sciēdū q2 lz rex possit deponē pñcipē laycū ꝛ papa ꝑlatū ecclīasticū nō tñ eq̄lit̃ q2 pñcipē laycū vassallū suū vl' extraneū nō p̄t rex deponē sine iusta ꝛ rōnabil'i cā tali. Lz q2 ille sit idign⁹ illo pñcipatu ꝛ meruerit pdēr ꝑuari ꝛ si sine tali cā ꝑuet ip̄z nō solū peccat alteri dānādo sz etiā nihil agit ꝑuādo sicut nō valet sētētia a nō suo iudice lata. Sz ī ꝑlatis eccl'e secus ē q2 nō sūt dñi sz ꝓcuratores. ¶ Vñ sicut admistrator supeior q̄ hz pleītudinē ptāti p̄t istituē īferiores admistratores ꝛ iā istitutō etiā q̄ñ min⁹ bonus istituit̃ meliorē destituto lz peccet nisi meliori eccl'e hoc faciat tñ tz qđ facit īntñ aūt ꝓcedit rō q̄ dicit eos eē ꝓcuratores nō dños. ¶ Sz sine oī pctō suo ꝛ alieno p̄t papa deponē min⁹ bonū ꝛ ponē meliorē. ¶ Q2 ī officijs rei publice q̄rit̃ vtilitas publica nō ꝑuata. Vñ si ꝑlatū nō deliq̄tē et bonū remoueat vt meliorē ponat nec ille ꝯqueri p̄t sicut nec ꝓcurator q̄ñ a dño reuocat̃ q2 ab onere releuat̃ et nō aliqđ ius sibi auffert̃. ¶ Sz sec⁹ ī pñcipib⁹ laycis q̄ sūt v̄i dñi ei⁹ qđ hñt: res at sua nō alicui ē aufferēda sine culpa sua. Vñ nec feudū a vassallo ꝛ mīl'romi⁹ qđ aliq̄s hz a nullo alio p̄t sibi aufferri sine culpa sua. ¶ Adhuc tñ ē aduertēdū q2 lz rex possit amouē balliuū suū ad libitū tñ sine culpa ei⁹ nō dz eū cōfūdē nec diffamare sine cā. Vñ si sine culpa ei⁹ ꝛ vtilitate reipublice eū amoueat peccat ledēs famā ꝓximi sine cā ledēs etiā subiectos ꝑp̄t q2 dicūt iura q2 ꝓcurator per litē cōtestatē nō dz amoueri sine cā ꝛ tutor q̄ amot⁹ ē ab admīstratiōe ex dolo vl' lata culpa ē īfamis.
¶ In istis ḡ amotiōib⁹ officialiū ciuiliū Est ꝯsiderādū q2 q̄ñ sūt simpl'r istituti. Tūc rex vl' l'gator nō p̄t eos amouē sine eoꝝ culpa q̄n peccet q2 facit ꝯ ꝓhibiōez iuriū qb⁹ tenet̃ obedire. vñ ꝛ lz ab ei⁹ sētētia appellare. Sicut cotidie appellāt ab epō abbates ꝛ curati sine sua cā aut culpa depositi. ¶ Sz papa a legib⁹ hūanis solut⁹ ē vñ sine pctō suo p̄t amouē ꝑlatū a sua ꝑlatiōe Et q̄uis bon⁹ sit duz tñ meliorē poāt Sz bonū merito dz nutrire manutenē honeste vl' ad statū suū necessaria ꝓuidere. ¶ Tertia ꝯ° pñcipalis ē de ptāte iurisdictiōis epalis q̄ ad ip̄as sedes epales ꝛ eccl'ias cathedrales q2 etiā ip̄e ecclesie ꝛ sedes epales ist̄e ptātē ꝛ dignitatē quā hñt nō hñt īmediate a xp̄o sz a papa ꝛ eccl'ia hñt oēz ptātē ꝛ auctoritatē quā hñt. Q2 pz tripl'r. ꝑmo q2 ī oī gñe illđ qđ ē maxie tale ē cā oīz aliorū nō solū vt hēant̃ ab illo sz etiā vt sūt illa in se ip̄is ꝛ ī sua natura. Sz ptās papalis īter oēs eccl'asticas ē maxiaḡ ip̄a ē cā oīb⁹ alijs ptātib⁹ eccl'asticis uō solū ꝑ sois q̄ ab illis istituūt̃ sz etiā ī se ꝛ ī sua natura Maior pz per aristotelē. ij. methaphisice vbi ꝓbat q2 sicut ignis q̄ ē calidissim⁹ ē cā tñ calidoꝝ ꝛ etiā caloꝝ oīz ip̄fectoꝝ sic q2 ē maxie ens ꝛ v̄ū ē cā entitatis ꝛ v̄itatis ī hijs q̄ sūt magis ꝛ min⁹ talia et ip̄sius entitatis et veritatis diminute in se. Minor patz q2 papa in eccl'ia hēat sūmā ꝛ maximā ptātem ꝛ oēs aliā coartatā ꝛ limitatā ḡ seq̄t̃ conclusio q2 oēs eccl'ie hñt ab eo suā ptātē limitatē ꝛ illa eoꝝ ptās limitata ab ip̄a ei⁹ ptāte ꝑma ꝓcedit Scđo ꝓbat̃ idē sic q2 oīs eccl'ia cathedral'r hz ptātē epalē ab illo cui⁹ auc̄ā te fūdat̃

Sed oīs ecclia cathedralis fūdata est auctoritate pape ꝗ omīs ecclia cathedralis hꝫ oēꝫ ptātē dignitatē ⁊ auctoritatē epalē a papa siue ecclia a rōana ecclia ꝙ idē ē. Maior pꝫ qꝛ sicut se hꝫ fūdator materialis eccl'e ad cui⁹ dotē corpalē Sic spūal'r edificator ad spiritualē eccl'aꝫ ꝓꝑe dictā ad spūal'r Sꝫ ille ē cā dotis corpalis eccl'e quā hꝫ ēt sua fūdatiōe ꝗ et ille spūalis. Sꝫ dos spūalis eccl'e cathedralis ex hoc ep̄iscopo ꝙ cathedral'r est hēre isignia epalia ptāte dignitate que p auctoritatē ⁊ iurisditionē fūdaꝛ ergͦ est ī cathedra lē. ¶ Minor pꝫ qꝛ null⁹ pt sedē epalē ꝯstituere de nouo nisi papa aut ei⁹ auctoritate. ¶ Tertio pꝫ idē qꝛ si sedes ⁊ potestas ⁊ dignitas epalis vbicūqꝫ sunt essēt a deo ⁊ nō a papa: papa nō posset eas aufferre nec trāsferre nec didere cū nō possit mutare nec minuere ius diuinū qꝛ seruus nō pt trāsferre legē dn̄i xxvi. q. pma sicut quidē. ¶ Si ergo vbicūqꝫ est ꝯstituta ecclia cathedralis illa dicaꝛ fūdata a deo ⁊ nō ab hoīe ⁊ de iure dio nō hūano papa nō pt illā destituere nec mutare/ patet falsitas ꝯñtis qꝛ papa multas ciuitatꝭ ꝓuauit pōtificali dignitate. ¶ Est etiam statutū generale ꝙ citas in culpa ī hostili ꝑsecutione cardinalis eoipso est dignitate pōtificali ꝓuata ꝓpter romā de penis .c. felicis libro. vi. papa etiaꝫ pt epatū trāsferre ⁊ nō solū ꝑsonas ſꝫ eccl'ias sedes sicut de facto frequēter appet in iure de trāslatiōe epoꝝ p totū. ¶ Ipse etiam diuidit ⁊ vnit epalis sicut ī eodē titulo hētur ⁊ ꝯfirmaꝛ p apl'm qui dicit firmū firmamētū dei stat ī thi. ij. Si ꝗ alie eccl'e sint a deo fūdate sicut ecclesia romana essēt ita imobiles sicut ipa quā nec papa pt destruere nec diuidere nec minuere. Et dato ꝙ papa ex cā rōnabili possit sedē suā mutare localiter forte cū ꝯsilio gn̄ali tn̄ sedē papalem nō pt ipe destruē nec diuidere nec minuere ī aliquo ꝓpetrate sedis apl'ice ptātē etiam cū cō sensu ꝯsilij gn̄alis ¶ Si ꝗ dicam⁹ gr̄a exēpli ꝙ sedes ierosolimitana q̄ sint sedes iacobi apl'i sit eq̄ fūdata a deo sicut sedes petri tunc si posit papa eccliaꝫ ierosolimitanā ꝓuare epo nec alij trāsferre nec diuidere nec minuere eius ptātem ꝙ est absurdum. ¶ Si dicaꝛ ꝙ nō est sic de aliis ecclesiis sup q̄s ē papa ⁊ de romana in qua ipe est sed super ripam non est. ¶ Dicēdū ꝙ ē oppositio ī adiecto vꝫ ꝙ ꝙ ecclesia ierosolimitana sit fundata a deo vl' alia pticularis ecclesia ⁊ tn̄ sit subdita pape qꝛ papa nō est supra ius diuinū ſꝫ sub ipo aūt ptās q̄ est sub iure diuino nullomō subest pape vt possit cā in se tollē vel mutare sicut pꝫ in ptāte caracteris. ¶ Sequit̄ sext⁹ articul⁹

Quātū ad vi.

articulū pncipalē de ptāte curatoꝝ sūt tres ꝯclusiones pncipales cōformiter ad articulū pcedentē. ¶ Prima de ptāte ordis sacerdotalis ¶ Scd̄a de ptāte iurisditōis i vtroqꝫ foro quo ad ꝑsonas curatoꝝ. ¶ Tertia q̄ ad ipas curas ⁊ eccl'ias siue rectorias prochiales ī se ipsis. ¶ Pma igit̄ ꝯ⁹ pncipalis de ptāte ordinis sacerdotalis ē ꝙ curati ⁊ oēs sacd̄otes quātūcūqꝫ infimi hn̄t ptātē ordis sacerdotalis q̄ est caracter sacerdotalis ptās cōsitēdi ligādi ac soluēdi ī foro ꝯsciētie oēꝫ suā subditā eque īmediate ⁊ eque pfctā ī se ⁊ eq̄ virtuosā ī suo effectu proprio a xp̄o sicut papa ⁊ epi sicut dictū ꝓbatū supra de ptāte epalis ordis ⁊ pape ¶ Itē qꝛ caracter ab oīꝫ a q̄ hēt̄ a deo habet̄ ſꝫ mediate sacro ⁊ mīstro epo ⁊ nō suscipit magis nec min⁹ se nec pt pl⁹ ī vno q̄ ī alio quā est de se. Naꝫ ꝙ epūs possit soluē ⁊ ligare plusq̄ curat⁹ vl' papa pl⁹ q̄ oēs alij nō est etiā augmēto caracteris sacerdotalis ſꝫ hoc ē etiā adiūcta ptāte iurisditōis q̄ plures sibi subdit ī hoc aūt fuit puilegiū apo

stoloꝝ q̄ oēs i cene a xp̄o nō mediāte aliq̄ ministro nec exteriori ritu fcti sūt sacerdotes accipientes claues ꝯꝛ. a xp̄o imediate vl' tūc vl' i die resurrectionis vt dictū ē i scḋo articl'o p̄ncipali. ¶ Scḋa ꝯcl'o p̄ncipalis de ptāte iurisdictionis i foro ꝯsciē q̄ ad curatos est ꝙ curati ptātē iurisdictiōis quā hn̄t in subditū sibi ppl'z ad ligādū ꝛ soluēdū in foro eccl'e ꝛ de iure i foro exteriori sed ꝙ de ꝯsuetudie quā nō hn̄t pbri nō curati hn̄t eā nō a deo imediate s; mediāte papa nec solū sic ꝙ hn̄t a papa hāc ptātē ministerial'r aut sicut a cā sine q̄ nō eodēmō q̄ hn̄t ab ep̄o ptātē caracteris s; sic se hn̄t a papa p̄ncipalit' ꝛ simpl'r l; sub deo ꝛ hoc p; p oēs rōnes p q̄s p̄batū ē de ep̄o cū sit eadē rō p oia de curato p̄ter q̄s sūt alie quiq; rōes coēs ēt ep̄is ꝛ curatis ¶ Quarū prima talis est. Si ptās iurisdictiōis curatoꝝ q̄ p̄nt soluē ꝛ ligare i vtroq; foro nō esset a papa s; a deo papa nō posset attrahere illa ad se q̄ ad ep̄oꝝ iurisdictionē p̄tinēt p se vl' aliū iudicādo sed deberet ad eos reuelare oia de quib' ipi hn̄t ptātē iudicādi. S; ꝯn̄s est falsū g̊ ꝛ an̄s. ¶ Probatio ꝯn̄e per rōnē ꝛ exēplū. ¶ Per rōnē qnidē q: nulli facit iniuriā q̄ iure suo vtit'. S; ius alienū nō p̄t hō sine iniuria vsurpare. ¶ Aū cū is q̄ mādata iurisditione vtit' nihil p̄priū hēat. Si hic qui dedit ei iurisdictionē eam ad se retrahat i solidū vl' i p̄te iure suo vtitur et necessariū iniuriat' ¶ Propt' q̄ḋ si ep̄i ꝛ curati oēm ptātē iurisdictionē hn̄t quā in vtroq; foro hn̄t ab eccl'ia rōana q̄ vices suas alijs eccl'ijs ipartitur ¶ Tūc roman' pontifex cās ad illos p̄tinentes ex sua ꝯmissione in vtroq; foro p̄ōt ad se trahere per se vl' p aliū iudicando sine hoc ꝙ ad iferiores remittat ꝛ sicut in foro exteriori causā ad ep̄m p̄tinētem p̄t ei subtrahere p se vl' p aliū iudicādo nec h; ad eam remittere litigātes sic etiā in foro ꝯsciē parrochianos etiā curāti vel ep̄i decasibus ad illos p̄tinētes p̄ōt p se vel p aliū audire ꝛ soluē siue hoc ꝙ hēat ad eos remittere. Itēꝝ ꝯfessuros vl' etiā absoluēdos. ¶ Sed sicut cās feudales eoꝝ q̄ nō sūt vassalli eccl'ie non d; papa vel nō p̄t ad se trahere p se vl' p aliū cognoscēdo sed d; ad dn̄m feuda remittere: al's iuri alieno detraheret ꝛ peccaret et forte etiā nō valeret pp̄ hui' defectū de foro cōpetēti. c. ex trāmissa. c. licet de iudic; c. nouit. q̄ sūt filij legittimi. s. p venerabilē. ita si potestas curatoꝝ vel ep̄oꝝ i subditos. in foro ꝯsciē nō ē a papa si hēāt eā a deo nō p̄ōt papa saltē nō d; p se vel p aliū eoꝝ subditos. sic absoluē qui ad eos mittat absoluēdos nec sil'r ep̄s subditos curatoꝝ. Et idē ē in foro exteriori. ¶ Falsitas ꝯn̄tis apparet q: papa oībus de mūdo iudices petētib' sol; dare etiā i causis ad ep̄os p̄tinētib' ipse etiā sūm' pontifex sicut p̄mari' tribuit sūm' sicut q̄n ꝛ quib' volūt parrochianis licentiā eligēdi sibi ydoneū ꝯfessorē q̄ possit absoluē eos nedū a casib' papalib' de quib' iferiores nō possent cōg̊ri ymo de casib' curatoꝝ ꝛ ep̄oꝝ de q̄b' nō est sedes ap̄lica req̄renda in quo videtur magis ep̄is et curatis preiudiciū afferri et sic absoluētes nō remittūt ad eos sibi confessos iterū ꝯfessuros ꝛ ab eis iterū absoluēdos. ꝛc. ¶ Si dicat' ꝙ ꝯn̄a non sit ad p̄positū q: p̄ia pars loq̄tur de de legatis ep̄i aūt ꝛ curati sūt ordinarij ꝛ iō non est simile. Et scḋa pars loquitur de illis iudicib' laycis sup q̄s papa nō h; ptātē in tp̄alib' s; i sp̄ūalib' ¶ Dicendū ꝙ nō obstat p̄mū. q: papa p̄ōt dare iurisdictionē ordinariā q̄ nō min' est ab eo q̄ delegata ab eo reuocabilis sicut illa. vn̄ legat' pape a latere qui est ordinarius nō minus h; a papa iurisdictōnē suā q̄ simplex delegat' nec minus ei subiacet reuocādo. ¶ Unde p hoc ꝙ ep̄i ꝛ curati sunt

ordiariū nō sedꝫ ꝙ nō hēāt a papa iurisdictionē reuocabilē. ¶ Qr papa pt dare iurisdictionē ordinariā nō solū psone ad vitā aut ad aliud tps sed ēt officio vl statui aut dignitati ipppetuum sicut aliq archiepi sūt legati pape ex dignitate sicut ē cātuariensis. epus toci⁹ anglie ꝫ mas. de officio legati. c. i. ¶ Silr nec scdm vꝫ qr eoipo ꝙ ptās dīa soli deo subiacet nec papa hꝫ plenitudinē ptātis sup ptātē diuinā ymo nihil ptātis sup eā sicut nec super ius diuinū et q̄ epꝫ ꝙ ptās l q̄ ꝛ sup quaꝫ papa hꝫ plenitudinē ptātis sit ab hoīe nō immediate a deo. ¶ Scdo pꝫ idē p apl'm. i. ad titū. i. iō reliq te crete vt cōstituas p ciuitates pbros vbi legit nō solū de cōstitutione q̄ ē p ordiatione q̄ nō cōcernit certū locū sꝫ de cōstitutione p collationē cure aīarū que hꝫ pp'm subiectū ꝛ est ptās iurisdictionis. ¶ Un videt ꝙ curati iā ptātem pastoralē hnt ab epo. ¶ Eodēmō inducit illud innocētii. xxij. d. c. i. circa finē vbi dr ꝙ apli in singlaritꝰ ciuitatibus epos ēt pbros clicos ordiauerūt t. ordiatos in suis sedibꝰ posuerūt et sic idē ꝙ pri⁹ ¶ Tertio pꝫ idē qr si ptās curatoꝝ ꝛ epoꝝ q̄ hnt pp'm subditūꝫ in vtroqꝫ foro est a deo immediate nō a papa cū ptās dīa nō possit a suo effectu ipediri ab hoīe sicut nec ptās nature sicut papa nō pt facē qn ignis cōburet stuppā si cā hꝫ ita nō posit facere p quācūqꝫ excōicationē qs epus possit excōicare ꝛ curatꝰ absoluere a pctis ¶ Cōsequēs ē falsū ꝫ ꝛ aīs. ¶ Maior pbata ē vnomō. ¶ Sꝫ pbat aliomō. Qr si ptās iurisdictionis i epis ꝛ curatis ita est a deo in eis sicut ptās caracteris sacerdotalis ꝛ epalis sicut non pōt papa epm ꝛ curatū excōicādo vel deponēdo etiā degradādo ipedire qn sacerdos pe pficiat/epus vere ordinet ꝛ cōfirmet. Sic nec qn vterqꝫ pe absoluat ꝛ liget in vtroqꝫ foro. Falsitas pñtis apparet qr excōicatꝰ nō hꝫ v suꝫ clauium nec etiā executionē laliq foro. vñ snia ab eo lata nō tꝫ ipso iure de snia ꝛ re iudi. c. ad pbādū ¶ Si dicat ꝙ papa pōt excōicare ppl'ꝫ ꝛ subtrahere ꝛ iō nō vꝫ snia lata in nō subditū. lꝫ in interdictio sit de iure dio sicut pt subtrahere de facto materiā eucharistie sacerdoti ꝛ tūc non poterit celebrare. ¶ Nō ē sile qr cū ptās iurisdictionis et platiōis nō sint aliud ꝙ relatio ad subditos ꝛ relatiua posita se ponūt ꝛ per empta se ponūt ꝛ si est pr de iure dio hꝫ ꝛ filiū de iure dio ꝛ si epi ꝛ plati habēt ptātē platiōis ꝛ curā aīaꝝ de iure dio p ōns hnt subditos de iure dio ꝛ p ōns subditi nō pnt eis subtrahi iure hūano. sicut panis sacerdoti volenti consecrare ꝛ tūc nō poterit cōficere nō qr desinat eē materia cōsecratiōis sꝫ qr desinit eē materia pñs ꝛ ōsecratō reqrit materiā debitā ꝛ pñtē sed nō pt facere quin panis de iure sit materia sacramēti ꝛ qn panis de facto nō possit cōfici. Ita i absolutione sacramēta liq reqrit materiā pñtē pōt materia de facto subtrahi ꝛ sic absolutio ipediri sꝫ si de facto sbtrahit nō tñ pt iure subtrahi sed subiectuꝫ est de iure dio ꝛ p ōns nō poterit papa ipedire epm vel curatū quin vere absoluat sibi pncipaliter ōfitētē sicut vere nec cōficiat pñtem panē. ¶ Sꝫ excōicatio ꝛ absolutio ōtraria nō reqrūt materiā pñtem inspectu sed solū in distinctu qr extra territoriū iudicāti ipune nō paretur. ¶ Unde si epus ꝛ curatꝰ hnt ppl'ꝫ subditū in foro exteriori de iure dīno nisi de facto expellant a parrochia ꝛ diocesi p nullā excōicationē desinūt materia sua qn possit ab eis absolui ꝛ ligari. Qr ius dīm p hoīeꝫ nō pt solui ¶ Si dicat ꝙ absolutio pñialis facta ab excōicato qr sciens ei ōfitēdo penitēs nouū pctm cōmisit iō nō ē capax. ¶ Nō valet qr possibile est ꝙ pñitens nescit curatū fore excōicatū ꝛ sic non ponit obicē. ¶ Item in foro exteriori

cessat instãcia in quo indistincte nõ tʒ absolutio nec excõicatio facta ab ex-cõicato. ¶ Quarto sic q2 si ptãs iurisdictionis in epõ τ curato p quã sũt sacerdotes ita est de iure diuo sicut ptãs caracteris p quã sũt sacerdotes. Tũc hõ teneret̃ de iure diuo ɔfiteri ꝓpo sacerdoti oĩa pctã sua mortalia qro q̃s est ille sacerdos cui dʒ fieri talis illa cõfessio. Si dicãt q2 est epõs vel sacerdos aut intelligũt q2 isti soli sunt ꝓprij sacerdotes τ nõ papa. Tũc papa nõ poterit audire ɔfessiones sine licẽtia epõꝝ sicut nec aliq̃s ali⁹ sacerdos sine licẽtia ꝓprij sacerdotis de penitẽ. τ re. c. oĩs vtriusq3 sex⁹. Si aũt intelligũt q2 papa sit proprius sacerdos de casib⁹ papalibus/epõs de epãlibus curatus de parrochialibus. ¶ Tunc nec papa nec episcopus poterunt absoluere de casibus curatorum nisi de licentia episcoporum nec papa de casib⁹ episcoporum nisi de licentia eorum propter idem. ¶ Si autem intelligunt q2 papa est proprius sacerdos. vbiq3 episcopus p̃ter q̃ de papalibus i suo diocesi curatus de suis in sua parrochia sequuntur tria iconuenientia. ¶ Primum est vni persone passiue respondent plures actiue: quia vni persone reconsiliandi sacramẽto pnie q̃ ẽ peccator penitens triplex respondet actiua. s. papalis episcopalis τ parrochialis qð ẽ absurdũ. ¶ Quia tantũ vnũ vni opponitur secundũ spẽm p se primo q̃uis p accñs plura materialiter possint opponi eidẽ. ¶ Unde cũ potẽtia actiua τ passiua dicãt adinuicem τ sint opposita relatiue cuiuʒ potẽtie actiue proprie rñdet sua passiua ꝓpa q2 non est si potentia pape epĩ τ curati sint idependentes ab inuicem et quilibet per se equaliter a deo. ¶ Secũdum inconueniens est quia potestas diuĩa poterit frustrari etiã de iure diuo quis qui hʒ plures ꝓprios sacerdotes de eodem iure cum non iu eniatur cõ fiteri cuilibet sed cui vult poterit sẽper ire ad vnum vel duos τ nunq̃ ad alium vel alios et sic a t hoc põt vnus pẽitẽs ita τ oĩes/ et sic als in papa vel in episcopo vel in curato frustrabitur potestas diuina ab eo ad qð per se et principalis ordinatur q2 est incõueniens vt videbit̃. ¶ Tertiũ icõueniens ẽ/q2 sicut ptãs diã sacerdotalis ẽ vna τ eq̃lis in oĩ sacerdote ad ɔficiẽdũ τ ptãtis epãlis vna τ eq̃lis ĩ oĩb⁹ epĩs ad ɔfirmãdũ τ ordinãdũ ita dʒ eẽ vna τ eq̃lis p se ptãs diã ad iudicandũ subditũ ĩ foro cõsciẽ τ vna ad iudicãdũ in foro exteriori hoc autem nõ ẽ si ptãs iurisdictiõis a deo sit ĩ papa epõꝝ τ curato. ¶ Æque primo τ principaliter cõstat q2 illi nõ sũt eq̃les de natura sua. sed papa ẽ plena ceteri coartata. Sʒ si ptãs iurisdictionis in solo papa est a deo in ceteris autem ex cõmissione pape cessant oĩa incõueniẽtia ¶ Primo quidem cum potentie passiue respondet vna actiua/quia potentie ligabili et solibili passiue que est vnius rationis in vno foro respõdet vna sola actiua in papa. verbi gratia. Respectu fori conscientie ad retinenduʒ requiritur subditus penitens respectu igitur penitentie que est fundamẽ taliter potẽcia receptiue sacramẽti respondet pro potentia actiua caracteris sacerdotalis qui est vnius rationis in omnibus sacerdotibus τ sic vna passiua hʒ vnã p se actiuã. ¶ Iterũ subiectiõi que est dispositio potẽtie passiue sine qua non est perceptia absolutionis Respondet per se potestas iurisdictionis in solo papa qui solus est ꝓprius sacerdos de iure diuio potẽs soluere τ ligare. Et sol⁹ de iure diõ tenetur audire confessiones τ cui oĩs tenent̃ confiteri p accñs aũt fiũt ꝓprij sacerdotes quib⁹ cõpetit ptãs iurisdictionis dependenter tñ τ sicut ille commiserit. ¶ Siñr ĩ foro exteriori: quia vna est potẽtia passiua ligabilis

et solubilis sicut ꝛ sētētia excōmunicationis ē vni⁹ rōnis. ¶ Nā excōicatio maior ꝛ minor suspēsio ꝛ iterdictū nō differūt nisi scꝫ magis ꝛ min⁹ i eadē spē vl' saltē i eodē gñe ꝛ ꝑ ꝯñs ptās ligādi ꝛ soluēdi i illo foro .i. ptās excoicādi ꝑ se ꝑmo dꝫ eē vni⁹ rōnis Si ei calor ē vni⁹ rōis ꝑ ꝯñs ꝛ potētia calefaciendi q̄ hꝫ spēꝫ ab obiecto. ¶ Vñ ptās iurisdictionis i vtroqꜫ foro ꝑ se de iure diuiso ē in solo papa cui soli i petro dictū ē Tibi dabo claues regni celoꝝ ꝙ nulli apostoloꝝ dictū ē nisi petro cū igr̄ de⁹ petro tradiderit oēs clauesꝛ nulli applo rū loq̄ñ de clauib⁹ iurisdictiōis nulli⁹ alioꝝ habuit has claues nisi iquātū de⁹ tradiderit eas petro Vñ dicit inno. d. xxi. c. i. ꝙ xp̄s petro ꝓ oib⁹ ꝛ ꝑ oib⁹ claues regni celoꝝ tribuit ¶ Vñ a solo petro sūt petende iste claues. ¶ Tm̄ ꝑ h⁹ cessat scꝫ icōueniēs q' ptās ligādi ꝛ soluēdi nō p̄t frustrari i papa nec ꝓpt' defectū materie sicut i aliȷ̄s q' possūt ꝑdē oēs subditos nō sūt papa q' eccl'a tota nō p̄t deficē ¶ Tm̄ nō p̄t frustrari ꝑ h⁹ ꝙ ca' ad aliū eo ꝯtēpto q'ri' ad eū q̄ñ iē ad ei⁹ vicariū ordiariū vl' ad legatū. ¶ Tertiū etiā i cōueniēs cessat q' ptās iurisdictiōis i papa ē vna a qua cetere deriuāt. ¶ Et i hoc differt ptās iurisdictionis a ptāte caracteris q' illi⁹ vs⁹ de sua natura p̄t ꝯmitti q' i iurisdictiōe iest etiā iudicis dādā lnia nō sic āt ptās ordinis cui⁹ vs⁹ nō p̄t ꝯmitti nō hn̄ti cā de consecratiōe eccl'e vl' al'. c. equa. ¶ Quito pꝫ idē sic q' si curati nō hēāt ab epō ꝛ papa ptātē iurisdictiōis nec epi a papa nō possꝫ iudices dare nec legatos mittē ad diocesi episcopoꝝ nisi ꝓpter eoꝝ negligentiā vel defectū nec epi ꝯfessores ꝛ p̄dicatores ꝑ dioc. Cōsequēs est falsū ergo et antecedēs ¶ Consequentia patet per simile q' ideo papa nō mittit inquisitores per tras regum et principum ad puniendum et corrigendum / quia nō habēt ab eo suas iurisdictiones et iusticias ergo similiter si episcopi non habent suam iurisdictionē ab eo nō debet eis mittere legatos nec pari rōne ip̄e nec epis p̄dicatores ꝛ cōfessores ꝑ parrochias. ¶ Falsitas aūt cōsequētis appa ret de officio legati ꝑ totum de officio ordinarij. c. inter cetera vbi epi mittūt ꝑ dioc. p̄dicatores ꝛ cōfessores. ¶ Tertia cōclusio principalis de ptāte curatoꝝ per cōparationē ad statum ꝛ ad ecclesias ipsoꝝ ē ꝙ eoꝝ ecclesie parrochiales ꝛ cure simplices quicquid hn̄t potestatis spiritualis in quātū huiusmodi totū habent a papa siue ecclesia romana ꝙ patet ex predictis in quarto articulo de papa in vltima cōclusione vbi probatū est a papa ꝓcedere omnē potestatē iurisdictiōis in eccl'a. ¶ Itē in precedenti articulo vltima cōclusione vbi ꝓbatū ē oēs eccl'as ꝛ cathedras a romana ecclesia erectas et fūdatas. ¶ Iterūꝫ probatur tripliciter primo q' dictū est petro super hāc petrā edificabo ecclesiam meam. Ex quo patet ꝙ ecclesia dei fundata est super soliditate petri. Ergo aut ecclesie parrochiales et cathedrales nō sūt de ecclesia dei aut sūt fundate auctoritate petri vnde cyprianus et habetur. xxiiij. q. i. loquitur probās vnitatē eccl'e ex vnitate fundamenti quod est petrus post christum dicit ꝙ ecclesie seruatur vnitas in origine ab vno capite sicut multi radij ab vno sole. Multi rami ab vno radice multi riui ab vno fonte procedunt intelligens illud vnū principiū eē petrum ꝓcedētia ab ip̄o particulares eccl'as. Scd'o apparet idē q' nec capella nec eccl'a parrochialis q̄cunqꜫ debet fūdari nec in ea debet celebrari nisi de lnia episcopi et hoc ipsum est ex statuto ecclesie romane. Ergo eius auctoritate oēs parrochie sūt fūdate ꝛ ꝑ ꝯsequēs ab ea hn̄t q̄quid eis debet inq̄ꝫtū sūt ecclesie parrochiales sic̄ dꝫ a principio sine licentia sedis apostolice nō liceat basilicā cōsecrare nec eccl'a

cyp'ian⁹.

edificare de.m.d.rc.de locorũcẽ quat tuor capitulis sequentibus post modum non ab eadem sede concessũ tẽporis vt de in ia ipsorum illa fiẽt eadẽ di.c.nemo.c.nullus.r.c.clericos.¶Ex quo apparet ꝙ oẽs ecclesie auctoritate ratione ecclesie sunt fundate.

Tercia respõsio. ¶Tertio quia nisi ip sius parrochie institutio. Cura animarum et ipsa cura et auctoritas rectorie cure parrochilis sint a papa. Et similiter ecclesie cathedralis sedẽ incõuenientẽs.s.ꝙ papa nõ potuit episcopatus et parrochias diuidere nec vniuere nec casus absoluendos eis substrahere q₃ fundamentum dei et potestatẽ ab eo datam ipse papa non potest destruere nec diminuere ergo si ecclesie parrochialis ⁊ episcopalis sint a deo fundate et eis pro suis rectoribꝰ certa potestas data ligandi ⁊ soluendi papa neutrum põt tollere nec mutare.

Euasio. ¶Si dicatur ꝙuis matrimoniũ sit sacramẽtum et quid diuinum tamẽ potest papa circa eius materiam aliquid restringere et mutare ergo ⁊ circa materiam sacramenti penitentie.

Cõfutatio. ¶Dicendum ꝙ non est simile q₃ circa id ꝙ non est diuinum licet requisitũ sit ad diuinum non est inconueniens papam aliquid posse mutare sed idꝙ in se et de se est diuinum et cum hoc ẽ materia alterius diuini:ꝙ possit tollere vel mutare nõ ẽ possibile: eẽ aut subdit est materia absolutionis sed si subiectio est de iure diuino: tunc papa nihil potest circa materiã sicut nec circa formam.¶Item ꝙ potestas aliarum ecclesiarum sit a romana patet per petrum rauẽnas qui dicit sic ꝙ stipiti romani ꝙ capiti membra ꝙ soli radij hec apostolice sedis eminẽcie debent omnes ecclesie quas vbiꝙ terrarum religio xp̃iana fundauit.

Prima ¶Contra hoc autem arguunt alij sic dicentes. Scriptura sancta statũ clericorũ curatorũ dicit esse institutũ et ipsos a christo quia accipio tanꝙ manifestum ꝙ status in quo est potestas et iurisdictio continuatur ĩ diuersis temporibus ab illo a quo fuit institutus a principio cum fuit institutus/et conseruatur in omnibꝰ temporibus sequentibus ⁊ ꝙ successio alicuius in aliqua dignitate officio aut statu ab illo eodem instituitur in illo a quo antecessor institutus est cuũ in eodem statu succedat quasi eadẽ persona cum illo vt patet per inductionem ĩ omnibus prepositis ballivis prioribus magistris ordinum ⁊ sic de alijs et alias successor in illo modo censeretur quasi eadem persona cum antecessore. Sed status et potestas et iurisdictio septuaginta et duorum discipulorum continuatur in sacerdotibus et curatis sicut status apostolorũ et potestas et iurisdictio in episcopis ⁊ succedunt sacerdotes curati:septuaginta duobus discipulis sicut epi succedunt apostolis ergo sequitur ꝙ ab illo eodem a quo status discipulorum fuit institutus a principio modo ẽ institutus status curatorum et a quo fuerunt constituti discipuli sunt instituti curati habentes auctoritatem et iurisdictionem ab illo eodem a quo ⁊ discipuli septuaginta duo. Sed status discipulorum a xp̃o est institutus ⁊ ipsi ab eo instituti et missi potestatẽ ab eo immediate accipientes non ab aliquo apostolorum sicut nec alij apostoli a petro.¶Item post resurrectionẽ apostolis et discipulis simul potestatem predicandi et potestatem clauiũ contulit vtrisꝙ quando dicit sicut misit me pater et ego mitto vos.s.ad p̃dicandum ⁊c postea quecunꝙ remiseritis ẽt quo ad potestatem ligandi et soluendi. ¶Item mar.vi.in fine dicit dominus in monte gallilee paruũ ante ascentionem. Euntes ergo docete oẽs gẽtes ecce dat eis officiũ p̃dicãdi

(right margin notes:) Scda obiectio — Tertia rũsio.

baptisantes eos in noīe pris ⁊ filij et spūs scti. Ecce ptātē baptisandi dedit eis. Et sequit post. Illi aūt profecti pdicauerūt vbiqꝫ: dño cooperāte ⁊ sermonē cōfirmante sequētibus signis. ¶ Sꝫ dicis ꝙ ibi non fuerūt septuaginta duo qm̄ hoc dicit apl's. Immo fuerūt ⁊ hoc negare videt manifeste hereticū ⁊ cōtra scripturā que al's salua ri non pōt qr dr actuū. ij. ꝙ qm̄ reuersi sunt de mōte oliueti vbi xp̄s ascendit dicit petrus/oportet ex hijs viris qui nobiscū fuit cōgregati oī tpe quo intrauit ⁊ exiuit dñs ihs inter nos incipiēs a baptismate iohis vsqꝫ in diē q̄ assūptus est a nobis testē resurrectionis eius nobiscū fieri vnū ex istis ⁊ statuerunt duos ioseph et mathiaꝫ q̄ fuerūt de. lxxij. discipulis ergo ipsi ⁊ discipuli fuerūt in ascētione xp̄i cū christus iterato misit eos ad pdicādū ⁊ baptizāduꝫ imo si debeat illa scriptura verificari opꝫ eos scꝫ. lxxij fuisse semper cū xp̄o sicut et. xij. ergo ⁊ apl'i ⁊ discipuli oēs immediate sunt a xp̄o instituti et ab illo acceperūt sine medio ptātē. ¶ Vn̄ et paulus. ij. cor. x. dixit. Nam ⁊ si amplius aliqd gl'iatus fuero de ptāte nostra quem dedit dñs nobis nō alius: g̃ nec petrus. ¶ Item act. ix. Vas electionis ⁊c. Et act. xiij. Segregate mihi paulū et barnabam ad opus ad quod assumpsi eos. Et ad galatas. i. Paulus apostolus non ab homine electus nō per hominē sed per ihm xp̄m et deum patrem ergo equali ratione vel maiori et alij apl'i nō p hoīeꝫ sed p iesū xp̄m fuit instituti vel accepūt ptātem quos etiā immediate vocauit. vt math. iiij. Petrum et andream iacobum et iohanneꝫ filios zebedei. mat. ix. ⁊ mat. ij. matheum. et gal. ij. super illo vbo Cū venisset petrus antiochiā in faciē resisti ei. Glo. Tanq̄ per hoc enī nō auderet nisi sciret se parē fore non ergo ab ipso potestatem habuit/ergo a xp̄o. Sequit ergo ꝙ status curatorū et ipsi fuerunt immediate a deo instituti et ab ipso habent immediate potestatem: status enim istorum ⁊ illorū non est alius et alius sicut isti nō sunt alij q̄ erant ante centum annos sꝫ est vnus status continuatus a xp̄o semp et potestas a xp̄o data illis continuata in istis. Quare enī potestas a christo colata petro cōtinuata est ī summo pontifice et potestas collata alijs apostolis non est continuata in alijs episcopis et potestas collata alijs discipulis non est continuata in curatis non pt dici. Et ideo curati sunt vere ordinarij hn̄tes iurisdictionem ordinariam non iure humano sibi dato sed a xp̄o immediate in prima institutione ecclesie in qua hos duos ordines solum instituit et ideo nō sūt vicarij episcoporum: sed ihus christus ab ipso instituti iferiores tñ ⁊ miores ep̄is nec ab ip̄s pñt destitui nisi rationabili causa sicut nec episcopi a papa cū nō sint eorum vicarij sed xp̄i. ¶ Item episcopi habent inferiorem potestatem a deo immediate sub papa sed non a papa qr tunc sede papali vacante ptās ī prelatis inferioribus perhibet. ¶ Sicut sensus abciso capite deficiunt in ceteris membris et si ita esset adhuc manifestius constat ꝙ episcopus ordinatus tempore vacationis illius et consecrationis nullā penitus haberet ptātem et cum illa vacatio possit durare multis ānis sequeret potestas ecclesie totaliter periret ꝙ nepharium ē dicare cū sitr pt argui ꝙ curati suā ptātē nō hn̄t nec a papa nec ab episcopis g̃ ⁊c. Ex quo pꝫ ꝙ nec papa a prelatis pōt ptātē datā a xp̄o eis aufferre ⁊ alijs non prelatis dare nec statutum ecclesie a xp̄o institutum destruere ⁊ immitare cū sit ei data ptās in edificationem ⁊ non in destructionem sicut et a populo. ij. cor. x. Et hoc pulchre dicit vrbanus papa. xxv. q. i. sunt quidem Iude nouas leges cōcedere pōt vnde euangeliste aliquid nequaq̄ dixerunt vbi vero dominus vel eius apostoli ⁊

eos sequentes sancti patres finaliter aliquid diffinierunt. ibi nec nouam le gē romanus pontifex dare potest sed potius q̄ predictum est vsq3 ad animam et sanguinem confirmare debz si ei q̄ docuerunt apostoli et prophete q̄ absit destruere niteretur non sententiam dare sed magis errare diceretur. ¶ Responsio ad illa per ordinē, p ut iacent. Dicendum est quando q̄ dicunt statum curatorum esse institutū a christo et ipsos etiam curatos eē immediate institutos a christo. dicendū q̄ falsum est: quia xp̄s per se nō fecit nisi vnū solū curatū. sc3 petrū q̄ si ei dixit soli: pasce oues meas q̄ prius ei p miserat dicens. Tibi dabo claues. &c. Et confirma fratres tuos et si peccauerit in te frater tu⁹ corripe &c. que omnia pertinent ad curatum et soli petro dicta sunt ¶ Cū sibi soli curā aīarū cōmisit xp̄s. Et q2 impossibile erat q̄ p se solum perfecte et totius gregis curam gereret: ideo commisit ei per cōsequēs sibi facere alios curatos q̄tū ipse pro sui adiutorio et populi salute indigeret nec christus per se instituit nisi vnam solam curam totius ecclesie sue. Non enim diuisit pastores suos dicens Petro. Pasce oues circuncisionis: et paulo. Pasce oues gentium. Sed vnam curam toti⁹ ouilis īstituit q̄ petro cōmisit: vt fiat vnū ouile et vnus pastor sed postmodum petrus per se et per alios diuisit prouincias & dioceses & parrochias. lxxx di. in illis. ¶ Unde status curatorum prout distinguitur a statu epor̄ & pape non fuit a xp̄o institutus: q̄ nullas parrochias sub ep̄is distinxit nec ipsi curati fūt a xp̄o īstituti i suis p̄ochijs sed solus petr⁹ vt dictū est. ¶ Quod postea dicitur q̄ status in q̄ est ptās & iurisdictio continuatur in diuersis tēporibus ab illo a quo fuit īstitut⁹ & cōseruat̄ dicēdū q̄ verū ē s̄m intētionē cōstituētis nō cōtra eā & mediate vel immediate. Q̄ð postea dr̄ sc3 successor alicui⁹ i aliq̄ dignitate vl' officio ab illo instituit̄ a quo & antecessor. ¶ Dicēdū q̄ ver̄ ē q̄n instituēs successorē retinet sibi institutionē successoris et pōt hoc facere secus aūt si non sibi retineret sed alteri committeret. ¶ Cū q̄n papa erigit de nouo sedem cathedralem ipse primū episcopum instituit successores aūt nō sibi instituēdos semper reseruat sed electionē in illis quos facit canonicos cōmittit & cōfirmationē & p̄sūs institutionē metropolitano cui eam subicit sicut in bailliuis & p̄positis idem est institutor p̄decessorum et successorum q̄n rex instituēs sibi hoc ip̄m reseruat aliter non. In priorib⁹ & abbatib⁹ cōsueuit cōmuniē p̄m⁹ institui ab alio saltē immediate q̄ successores sicut beatus bernardus p̄fect⁹ est in abbatē clareuallen. ab abbate cisterciensi sibi dante subditos et simul vtrosq3 mittente successores aūt facti sunt p electionem quo etiā mō omnes religiosi vtūtur in cōuentib⁹ nouis formandis. ¶ Nihilominus s̄m vita tē semp institutor stat⁹ & primi prelati in statu ē institutor successorū imediate vl' mediate inquātū eius vtute fit institutio ab alio cui ipse cōmisit sicut archiepiscopus cui papa submittit ep̄m quē instituit ab ip̄o papa ius instituendi accepit ¶ Q̄ð dicūt q̄ aliter nō censeretur eadē p̄sona cū prede cessore successor nisi ab eod̄ īstitueret̄ Dicēdū q̄ a q̄cūq3 īstituat̄ dū tñ i idē succedat quātū ad illō reputat̄ idē sicut fiscus succedēs crioso vel nō hn̄ti aliū heredē iure suo nō īstituit̄ ab illo a q̄ īstitut⁹ fuerat defūct⁹ tñ in hē ditate in qua succedit reputat̄ eadē persona cū defuncto & dicitur. verus successor. ¶ Quod postea dicunt q̄ stat⁹ & ptās discipulorū cōtinuat⁹ ē in curatis sicut status & iuridictio et potestas apostolorū in ep̄is & ideo succedūt curati discipulis sicut ep̄i aposto-

lis dicendum ꝙ discipuli pro tempore discipulatus christi vsq; ad passionem vel assensionem non fuerunt sacerdotes nec fuerunt curati licȝ post penthecostem quidam ex eis fuerunt sacerdotes quidam episcopi ⁊ quidaȝ diaconi:non sacerdotes nec curati. ¶ Unde non habuerunt pro tempore quo vocati sunt discipuli statuȝ curatorum nec quantum ad ordinē nec quantum ad curam determinate parrochie. ¶ Unde status eorum proprie non est continuatus in curatis: sȝ verum est ꝙ status illorum fuit figura status curatorum quo ad potestatem predicandi et temporalia metendi: et quantum ad hoc succedunt eas. idest habent hanc potestatem sicut illi ⁊ sic intelliguntur omnes auctoritates q̄ hoc sonant. ¶ Similiter dicenduȝ de apostolis ꝙ ante passionem nō habuerunt ipi statum episcoporum nec ordinem. ¶ Dicunt tamen aliqui ꝙ in cena omnes facti sunt simul episcopi et sacerdotes:et ratio primo quia dei perfecta sunt opera. ¶ Unde instituens sacramentum debuit perfecte ipsum instituere. quo ad materiam ⁊ ministrum. ¶ Unde sicut instituens eucharistiā instituit ministrum faciens apostolos sacerdotes ita instituēs sacramentum ordinis debuit instituere ministrum qui est episcopus ordinās sacerdotes. ¶ Secundo quia omnia sacramenta debuerunt institui ante xp̄i passionem inter que consummatio ordinis est episcopatus ¶ Tertio quia dicitur ad eph. iiij. Dedit quosdam apostolos quosdam pastores et doctores sed pastor nomen est et officium episcopi:ergo ipse fecit aliquos episcopos sed non nisi apostolos ergo ⁊c. ¶ Item. xxj. di. c. i. Ultra meditat⁹ dicitur ꝙ christus duodecim ap̄los tā ꝙ maiores sacerdotes. lxxij. discipulis quasi minores sacerdotes instituit. ¶ Item augustinus de questionibus

Augus.

noui et veteris testamenti: dicit apostolos factos a christo episcopos ⁊ antistites. ¶ Paulus etiam episcopus fuit qui et thimoteum episcopum ordinauit primo ad thimo. iiij. cum impositione manum presbyteri glosa. i. episcopi. ¶ Septimo sic isidor⁹ ij. li. de orig. offi. episcopi sunt cōstituti per totum mundum in sedib⁹ apostolorum. Ex quo habetur ꝙ apostoli fuerunt episcopi vel non habuissent sedes episcopales et ꝙ episcopi succederent eis sicut papa petro. ¶ Octauo tertia epistola anacleti/ verbi dicitur sic scimus a domino apostolos eē electos et postea per diuersas prouincias dispersos. ¶ Ex quo habtur ꝙ a deo habuerunt potestatem predicandi non solum ante passionem. sed semper et ꝙ facti fuerunt a domino episcopi. quia medium sapit naturam extremorum: cum ergo inter electioneȝ et dispersiōem fuerunt facti episcopi. ex quo electio et dispersio que fuerunt extrema facta sunt a domino. ergo et medium. idest ordinatio episcopalis. Nono dionisius. iiij. li. de ecclesiastica ierarchia dixit ipse christus in sacerdotalem consummationem ducens discipulos subsistans in sanctissimum patrem suum retulit ierarchie perfectionem ex quo habetur cuȝ sacerdotalis cōsummatio et ierarchica perfectio non sit nisi in episcopatu ꝙ christus discipulos idest apostolos ꝑ seipsum sicut episcopos alias non dixisset illos in illam consuummatione nec ꝑfectionē sed duci fecisset. Decimo maximus commentator ibidem dicit ipse dominus ihesus discipulos suos in episcopos consecraturus expressa est auctoritas. glo. non iudicet. ¶ Undecimo quia sicut tradunt sancti specialiter ysidorum de ortu et obitu patrum mathias fuit vnus ex. lxxij. discipulis qui tamen non a petro fact⁹ est apostolus /sed a christo. Unde dyo

Isidorus.

anaclet⁹

Dyonisi⁹

uisius de ecclesiastica ierarchia exponens illud actuũ.i.ostende quẽ elegeris ex hijs et dicit de petro sic. Ipse discipuloꝝ vertex cũ ordinata sibi ierarchia de eade in duodenã discipuloꝝ veniẽs sãctificãs cõsũmationẽ i.diuinitatis electionẽ timidus reliquit dicens ostende quez elegeris et diuina sorte diuinitus ostensum in sancti duodenarij ierarchiam numerum recipit. De diuina autem sorte hinc mathie data videtur michi elloquia sortem nominasse diuinũ quondam declarãs illi ierarchico choro ã diuina electione ostensum vbi dicit cõmentator sed beatus petrus apostoloꝝ princeps cũ alijs.x. cõpleturus duodenarium apostolicum deo cõmisit electionem dicens ostende quem elegeris et diuina sorte demonstratum in numerum duodenarij apostolici suscepit et subdit de sorte autem illa que cecidit super mathiam michi videtur ꝙ sors ibi dicatur aliquod diuinum donum demonstrans apostolice congregationi quem deus in apostolicũ elegisset. ¶ Si autem ceteri apostoli potestatem et consecrationem recepissent a petro mathias eandem recepisset.

¶ Responsio sicut supradictum est nõ est probabile ꝙ fecerit aliquem de apostolis episcopum nisi petrum nec illum ante resurrectionez. De cena autem ꝙ tunc eos fecerit episcopos est oĩo improbabile quia anteꝙ aliqs sit perfecte et complete sacerdos et anteꝙ hoc innotescat non debet fieri episcopus sed tunc non fuerunt facti ꝑfecte ⁊ complete sacerdotes sicut tũc non receperunt potestatem ligandi ⁊ soluendi vel saltem non innotuit vsꝙ ad resurrectionem quando dixit quorum remiseritis ⁊c. Unde non debuerunt tunc fieri episcopi propter etiam alias causas superius memoratas.

¶ Item non in resurrectione quãdo dicit accipite spiritum sanctum ⁊c. Quia per illa verba que communiter dicuntur cuilibet simplici sacerdoti non est probabile ꝙ sunt facti episcopi vt supra dictum fuit. ¶ Item tunc thomas qui erat absens non fuisset episcopus factus per illa sicut nec recepit spiritum sanctum per illam insuflationem secundum illud.i.iohannis.vi. Spiritꝰ est qui testificatur quoniam christus est veritas et poste a ꝗ credit i filiũ dei habet testimoniũ dei in se ergo per oppositum ꝗdiu thomas respuit credere veritatem resurrectionis christi non habuit in se spiritum sanctum qui testimonium perhibet de christo. ¶ Ad primam de institutione sacramenti dicẽdum ꝙ dei perfecta sunt opera secundum tamẽ congruentiam et decentiam operis operantis et modi operandi. Non decebat autẽ pro tunc facere episcopos sicut decebat facere sacerdotes quia ex quo sacramentũ incepit esse in vsũ ex tunc semper debuit esse in ecclesia vel formaliter vel virtute et maxime sacramentum de quo specialiter verificatur illud ecce ego vobiscuz sum oĩbus diebus vsꝙ ad consummationez seculi subtracturus igitur sui presentiam palpabilem et visibilem inuisibilem et sacramentalem perpetuam nobis promisit. ¶ Unde ex tunc eucharistia debuit esse in ecclesia formaliter vel virtute. ¶ Sed formaliter tunc de eucharistia nichil reseruatum fuit sicut nec de agno propter legis prohibitionem exodi.xij. ideo sacerdotes debuerunt fieri in quorum virtute remaneret eucharistia conficienda.

¶ Sed sacramentum ordinis quo ad effectum suum indelebile remanebat in apostolis. ¶ Unde non erat tanta necessitas instituendi eius ministrum. ¶ Alia auctoritas per concessionem apostoloꝝ et discipuloꝝ qui peccauerunt superius tacta fuit ¶ Ad secundam dicendum ꝙ omnia

sacramenta sunt instituta ante passionem sed non omnia sunt exequuta si cut igitur sacramētum penitentie fuit a christo institutum quando dixit agite penitentiam appropinquabit regnū celorum mathei.iiij.sic sacramētum baptismi quando dicit nisi quis renatus fuerit ex aqua et spiritu ꝛc. Jo.iij.¶ Et sicut iohannes baptizādo predicauit baptismum christi:sic dicendo agite penitentiam mathei.iij.predicauit penitentiam noui testamenti vel quando christus dixit leprosis ostēdite vos sacerdotibꝰ luce.xvij.vl' discipulis soluite eū.io.xi.tunc instituit sacramentum confessionis et absolutionis non tamen fuit executū ante passionem quia nec erant ministri instituti nec claues regni celorum adhuc date que etiam dari non debuerunt antequā esset appertū regnum celorum nisi implicite forte ex naturali comcomitantia ad sacerdotiū immente passione quia quod parum deest quasi nichil de eīe videtur.¶ Unde instituendo sacerdotium christus ordinem episcopalem instituit sed tamen nō tunc dedit quia non decuit.¶ Ad tertium dicendum ꝙ christꝰ dedit pastores dādo primum et vniuersalem immediate dicendo petro pasce oues meas et per illum alios titulares vel pastores dedit immediate quādo sacerdotes fecit,qui pane viuo,qui de celo descendit pascerent oues suas.¶ Ad quartū dicendum ꝙ li.tanꝗ soluit argumentum christus enim omnes apostolos non fecit episcopos siue maiores sacerdotes sed in eis significabantur episcopi ac si essent epicopi propter officium predicandi et visitandi per ciuitates et castella et quia erant superiores omnibus alijs et quia erant futuri episcopi et similiter fecit discipulos non sacerdotes sed tanꝗ minores sacerdotes iō illꝰ similr̄ id est illꝰ ꝙ sicut illi sub apostolis predicabant et curabant infirmos sic ꝛ minores sacerdotes sub episcopis predicant ꝛ curant infirmos spirituales per administrationem sacramentorum.¶ Ad quintum de aug.supra solutum fuit de episcopo quia presbiteri idem sunt qui ꝛ sacerdotes di.xxi.cleros episcopi et presbiteri.xcv.di.olim et c.sequenti et sacerdos quandoꝗ ponitur pro episcopo de.cō.di.i.solempnitates lxxxi.di.oportet.¶ Et ibi accipit aug. episcopos pro presbyteris et similiter antistites quia sacerdos antistes dictus est pro eo ꝙ ante stat vt dicit ysidorus et habetur dcō.cº.cleros.§.pontifex Ubi antistes et hoc vel quia stat ante ar á ꝛ hoc habet episcopꝰ inquātum sacerdos vel quia stat ante alios primus in ordine ecclesie vt super se nullum habeat et sic episcopꝰ proprie dictꝰ est antistes ꝛ nō siplex sacerdos. ¶ Et si vtroꝗ modo accipit antistes sꝫ ibi accipitur pro simplici sacerdote ab augustino sicut scdi palipomenō.xxix. donec sāctificarētur ātistites id est sacerdotes Uel nō dicit assertiue sed inquisitiue.¶ Ad sextum de paulo dicēdum ꝙ fuit episcopus factus cū barnaba ab apostolis cum oratione sibi manum imponentibus actuum xiij. non autem factus est a christo episcopus nec pari ratione alij apostoli quibus non fuit indignior sed solus petrus qui fuit princeps apostolorum non enī vnus sacerdos facit alium sꝫ episcopus est qui facit alios sacerdotes et episcopos ꝛ ideo simul facti sūt sacerdotes non vnus primus solus qꝫ alios faceret sed non simul episcopi sed primo petrus solus qui alios faceret.¶ Ad septimum dicendum ꝙ non negatur qn omnes apostoli preter iudam scariotis fuerint veri episcopi finaliter consecrati sed dicitur ꝙ non fuerunt a xp̄o sine medio consecrati nisi solus petrus.¶ Quod vero dicit episcopos constitutos in sedibus apo

Articulus sextus

ecclesiam intelligendum est non eisdē
numero sicut papa in sede petri sed i
similib⁹ q̄tum ad hoc q̄ sicut illi fue
runt veri episcopi et habuerunt ple
bem sibi subiectam sic et isti habent
sed non eamdem. ¶ Nullus forte epi
scopus modernus eandem sedem vel
plebem numero habet cum aliquo a
lio apostolo nec patriarcha ierlitan⁹
de quo magis videretur habet plebē
nec sedem iacobi quia illic sedes est sa
thane non christi. ¶ Unde sedes illa
iam non est nec plebs illa fidelis. sed
penitus alia infidelis. ¶ Unde non
habet ibi sedem vel plebem sed tan-
tum nomen in q̄tum ecclesia romana
vult illum patriarcham pari nuncu-
tali nomine ac si haberet populum p
pter spem recuperandi terram sanc-
tam non propter rem quam habeat
nisi forte in quibusdam suffraganeis
quos non habuit iacobus. ¶ Ad oc-
tauum dicendum q̄ apostoli fuerunt
a domino dispersi ad predicandum g
diuersas prouincias non q̄ sine petro
daret eis auctoritatem predicandi sȝ
quia dedit eis scientiam et gratiam ⁊
facundiam in omni ydiomate predi-
candi et potestatem per miracula con
firmandi et inspirauit et reuelauit pe
tro ⁊ ecclesie q̄ mitterēt eos et ipsis q̄
obedirent sicut dixit spiritus sanctus
segregate mihi paulum ⁊c actuū. xiij
¶ Quod postea infertur de medio di
cendum q̄ non sequitur q̄ christus de
derit eis potestatem episcopalem pre
sidendi sicut nec predicandi sed bene
dedit interiorem potestatem ordinis
per ministrum tamen alium consecrā
do. ¶ Ad nonum dicendum q̄ christ⁹
disciopulos suos duxit in episcopalē di
gnitatem per petrum eos consecran
do sicut duxit populum suum per de
sertum in manu moysi et aaron.
¶ Ad decimum dicendum q̄ illud cō-
mentum non est autenticum nec pro-
bat dictum suum. ¶ Unde eadem fa-
cilitate el contempnitur qua probatur
sicut dixit ieronimus. ¶ Vel, potest
dici christus discipulos suos per petrū
non per se ipsum in episcopos conse-
crasse sicut dicitur consecrasse aaron
et eum induisse vestibus pontificali-
bus eo q̄ hoc totum fecerit per moy-
sem ecclesia. xv. excelsum fecit aaron
⁊c. dedit illi sacerdotium gentium. ⁊c.
circundixit eum zona iusticie. ¶ Item
sicut dictum est io. baptiste de christo
hic est qui baptisat. s. principaliter per
potestatem auctoritatis secundum q̄
deus: et singulariter per potestatem
excellentie licet et ipsi apostoli habue
rint potestatem ministerialem circa
baptismum et alia sacramenta secun
dum illud q̄uis iesus non baptisaret
sed discipuli eius ita christus, conse-
crauit discipulos ministerio petri.
¶ Ad vndecimum q̄ licet mathias
fuerit electus in apostolum a deo non
tamen fuit consecratus in episcopum
a deo sine ministro pmo a petro sicut
a ministro fuit ordinatus. ¶ Quia p
babile est q̄ fuerit vltimus de duode
cim ordinatus sicut vltimus voca-
tus sicut paulus non minus sicut ma
thias electus est a deo in apostolum
qui, tamen dicendus est, factus epi-
scopus ministerio aliorum sicut etiaȝ
dicitur nemo assumit sibi honorem ni
si qui vocatur a deo tanq̄ aaron et ta
men aaron forte diuina sicut mathi-
as electus est virga sua florente qui
fuit nichilominus, per hominem se-
cundum ritum illius temporis et pri-
or consecratus sicut beatus nicholaus
et multi alij vel episcopi diuina re-
uelatione promoti sunt et electi et ab
hominibus consecrati. Qđ ergo di-
cunt q̄ status apostolorum continua-
tur in episcopis verum est de statu p̄-
mo quo ad potestatem et auctorita-
tem predicandi si illa in eis non
fuerit interrupta et quo dignitatem

super alios et quo ad statum vltimus quia finaliter omnes apostoli fuerūt episcopi. ¶ Ad dicit de discipulis verū est q̄tū ad aliquid et aliquo modo status eorum continuatur in curatis ¶ Qr sicut illi sub apostolis habuerunt potestatem predicandi sic et curati sub episcopis non autem sic q̄ illi fuerunt primi curati ⁊ isti post illos et similiter intelligendum est de successione que est per representationem non per veram successionem. ¶ Non enim est intelligendum q̄ sicut papa est successor petri et ideo habet potestatem petri q̄ eodem modo episcopi sint successores apostolorum et ideo habent potestatem eorum nec q̄ curati sint successores.lxxij. discipulorum et per hoc habeant potestatem eorum eodem modo quo episcopus qui nunc est succedit predecessori suo in episcopatu et curatus qui nūc est in cura curato qui ante se fuit quia sequerētur multa inconuenientia. Primum quidem sequeretur q̄ sicut non fuerunt nisi.xij. apostoli preter petrum ita nō essent nisi.xij. episcopi cum papa et sicut non fuerunt nisi.lxxij. discipuli ita non essent nisi totidem curati nulla enim ratio est q̄ petrus non habeat nisi vnum successorem et quilibet aliorum habeat plures si illorum ecclesie fuerunt a deo fundate quia tunc non potuerunt diuidi ab ecclesia sicut nec sedes petri. ¶ Secundo sequeretur q̄ multi apostolorum nō habuissent successores quia non habuerunt determinatas sedes sicut paul⁹ qui rome moztuus non abstulit petro sedem totam nec partem. Jacobus etiam zebedei martirisatus ierlīs vbi alius iacobus sedebat successorem non habuit pmo forte preter petrum ⁊ iacobum ierlīorum de quo infra dicetur non est pro prie alicui apostolo assignare successorem vel sedem propriam et minus lxxij. discipulis de quibus nec vni potest fingi assignata determinata parrochia per christum. ¶ Ad post ea inferunt q̄ ab illo eodem a quo fuit institutus status discipulorū ab illo fuit institutus status curatorum non sequitur q̄ nō sunt veri nec proprij successores eorum vt dictum est pmo inq̄tum sacerdotes curati differunt totaliter ab eis quia nec illi erant sacerdotes nec illi curati quia nō habebāt aliquā plebē determinatam sibi commissam sicut curati nec poterant aliquem soluere nec ligari vnde est totaliter alius status licet de illo statu habeant duo.s. predicare et temporalia metere. ¶ Ad vlterius concludunt q̄ ab eodem instituūtur curati a quo et discipuli dicendum q̄ non sequitur idem etiam si esset status ille et ille et q̄ dominus qui discipulos primo instituit illos post fecisset primos curatos per se immediate vel per petrum q̄ probabilius est dato q̄ fuissent primi curati tamen sequentes curatos non sibi reseruauit instituendos sed commisit vicario suo generali cui curam omnium ouium commisit dicēs pasce oues meas illas autem oues petrus pascit quas pascendas committit quia qui per alium facit per se ipsum facere videtur sed illas petrus non pascit quas alius pascit non nomine petri nec a petro institutus sed ab alio. ¶ Unde quicunq̄ dicit q̄ aliqui pastores vel curati ouili christi instituuntur nō a petro sed immediate a christo falsificat verbum a christo dictum petro pasce oues meas sed debuit dicere pasce oues meas vna cum pastoribus quos tibi adiungo vel adiungam et tunc est satis mirum si christus erat immediate instituturus omnes alios pastores episcopos et curatos per mundum particulariter sicut successorem petri vniuer

Articulus sextus.

saliter quare nō ita dixit alijs aposto
lis pro episcopis et discipulis pro cu-
ratis pascite oues meas et nō cum pe
tro sed sub petro sicut paterfamilias
ad omnes operarios quos immedia-
te conduxit ite et vos in vineam meā
Si etiā erat eis daturus eque imedia
te claues iurisdictionis sicut successo
ri petri mirum est quare non ita dixit
eis aliquando dabo vobis claues re-
gni celorum cum petro sicut hoc dixit
petro nam de alijs que dedit eis sicut
petro puta intellectum scripturaruz
et gratiam predicandi dixit communi
ter dabo vobis os et sapientiam cui nō
poterunt resistere et de potestate mi-
raculorum dedi vobis virtutem et po
testatem et c. luc. x. Unde cum non le-
gatur christus dedisse nec pmisisse cla
ues iurisdictionis et curam animarū
alijs apostolis nec discipulis sicut pe-
tro dato ꝙ episcopi succedant aposto
lis et curati discipulis sicut papa petro
non sequitur ꝙ habeāt curam nec po
testatem sicut ipse imediate a christo
¶ Quod dicunt postea sicut apostoli
non habuerūt potestatem suam a pe-
tro nec discipuli ab apostolis nec etiā
a petro sed omnes immediate a chri-
sto sicut episcopi et curati non a papa
sed a christo dicēdum ꝙ sicut supra di
ctum est omnes apostoli et omnes di-
scipuli omnem potestatem acceperūt
iurisdictionis a petro sed dato ꝙ om
nes illi q fuerūt pmi episcopi et pmi cu
rati accepissēt imediate a christo ptātē
iurisdictiōis nō tn̄ sequit ꝙ successores
accipiāt imediate ab eo sz magis a suc
cessore suo qr christus hoc non sibi re-
tinuit sed successori suo commisit sicut
enim se habebant illi predecessores
ad christum per se ipsum ecclesiam re
gentem ita eorum successores ad illuz
qui christo succedit in regimine vni-
uersalis ecclesie. ¶ Unde sicut illi sūt
a christo istituti quasi pdecessores a p
decessore ita et ipsi a petro et successo
ribus ꝙ quasi successores a successore
sicut enim dicitur eadem. l. in l. amb.
l. vna lex iulia ambitio cessat in vrbe
quia ibi dat imperator omnes dignita
tes quia presens de quo non est verissi
mile ꝙ per pecuniam corrūpatur sz
qn̄ nō ē pn̄s i locis i quib[9] dat dignita-
tes et officia per alios propter sui ab-
sentiam ibi locum habere potest ex q
habetur ꝙ princeps vbi presens est of
ficia distribuit per se ipsum absens ve
ro alijs committit distribuenda sed p
curator cesaris vel fisci qui est imme-
diate loco sui semper ipse facit per se
ipsum iuxta ꝙ etiam introductum ē
ꝙ papa per se ipsum confert benefici
a in curia vacantia regulariter alibi
vero vacantia alijs confirmanda dimi
sit ita ergo christus dum presens cor-
poraliter et visibiliter ecclesiam insti-
tuebat per se ipsum instituit omnes
officiales quos oportuit sed ex quo eccle
sie corporalem presentiam subtraxit et
petro et suis successoribus regimen
commisit illum quidem vicarium su-
um per se instituit id est sibi immedi-
ate potestatis plenitudinez tribuit. ce
teras autem dignitates sibi instituen
das dimisit. ¶ Quod postea dicunt ꝙ
christ[9] immediate dedit apostolis po-
testatem predicandi et baptisandi eti
am post resurrectionem in die ascen-
tionis. ¶ Dicēdum ꝙ propter hac nō
dedit eis potestatem iurisdictionis.
¶ Si dicatur ꝙ pmo qr dicitur. gal.
vltimo communicet autem is qui ca
thezizatur verbo ei qui se cathezizat
in omnibus bonis ergo qui predicat
vel qui baptizat potest accipere tem-
poralia. ¶ Dicendum ꝙ nec potestas
metendi temporalia arguit potesta-
tem iurisdictionis vt supra dictum est
sed solum potestatem in iudicio agē-
di sicut patet in curatis qui decimas
sibi debitas coram superiore in iudi-
cio persequuntur. ¶ Item etiam non se
quitur si christus adhuc presens cor-

pore per se ipsum dedit apostolis potestaté predicandi baptizandi vel aliam q̄cunqȝ ꝙ papa hoc det eorum successoribus sed magis ꝙ successor petri det successorib⁹ illorum maxime quia priuilegia paucorum legem communē non faciunt. ¶ Unde si illi primi ꝓpter suam sanctitatem hoc habuissent a christo qui confirmati non poterant abuti non ostenditur ꝙ ita sit de alijs ymo in alijs sic debuit seruari communis causa vnitatisꝙ ab vno capite omnes acciperent suas potestates limitatas.

¶ Item sicut quando rex mittit milites ad pugnam et aciem licet dicat pluribus simul ite et pugnate contra hostes defendite ciues non propter hoc intensio sua est facere q̄libet capitaneum nec ducere quia cum dispositione itur ad bellum sed est intentio sua ꝙ omnes sint sub vno duce quem ipsemet constituit cui omnes obediant et a quo ordinentur omnes in acie et fiant tribuni quinquagenarij ⁊c. sicut ei videbitur ipsius etiam est per se vel per alium acies distinguere et cuilibet aciei quem valet preficere ita etiam licet omnibus apostolis simul dixerint christus euntes docete omnes gentes baptizantes ⁊c. ꝑdicate euangelium omni creature ⁊c. non tamen intellexit ꝙ predicarent nec baptizarent demones et vicia debellando ecclesiam congregando nisi prout a petro capitaneo ordinarentur et emitterētur et preficerentur. ¶ Unde per illa verba non dat eis potestatem sed condoneitatem aperiendo. s. sensū v t itelligerent scripturas et docendo formam baptismi et donādo virtutem per miracula confirmanda sed potestatē hoc exequendi a petro tribuendam omnibus derelinquit ꝙ aliter suam aciem turbaret plura capita faciendo vt dicerēt ego sum pauli ego a paulo ⁊c. i. cori. i. ꝙ nunꝙ dicerent scientes alios institutos a petro et petrum a christo. ¶ Qꝛ autem dicunt datam discipulis in resurrectione potestatem ligandi et soluendi patet ex predictis esse falsum quia non erant sacerdotes nec ibi loquitur nisi de potestate que est in foro conscientie quando dicit quorum remiseritis peccata. ¶ Et quod dicunt quando dixit sicut misit me pater et ego mitto vos ꝙ tunc dedit potestatem predicādi discipulis sicut et apostolis.

¶ Dicendum ꝙ non quia ex quo sacramētum ordinis fuit institutumꝙ fuit in cena cum ordo doctorum in etiam sit precipuus ex tunc non licuit nisi ordinato saltem in diaconum predicare. ¶ Unde etiam post spiritus sancti missionem quando erant sanctiores et doctiores facti nullus nisi diaconus legem predicasse. ¶ Unde cum tunc non essent discipuli diaconi sed post modum fuerint ordinati non est verisimile ꝙ christ⁹ eis dederit potestatem predicandi ⁊ ꝙ potestas predicandi quam primus habuerunt expirauit quando scilicet ventum est ad illud tempus quando solū ordinati debebant predicare quod fuit postꝙ sacramentum ordinis fuit institutum et post resurrectionem. ¶ Qꝛ postea dicunt ꝙ receperunt potestatem predicandi in monte galilee et in ascentione cum apostolis nō verum est dato ꝙ fuissent presentes quia. s. non erant illius potestatis capaces de congruitate et decentia propter illud ꝙ dictum est de predicatione appropriata ordini sacro etiam idē est de baptismo quod post institutionem ordinis cum ianua sit sacramen-

totum debet conferri a sacerdotibus
qui habent claues vel eorũ immedia=
te ministris scilicet dyaconibus. Hij
enim soli in primitiua ecclesia bapti=
zabant tunc enim baptizando iuuabat
leuite sacerdotes si tunc Philippus
diacon⁹ baptizauit eunuchum et plu
res alios in samaria actuum. viij.

¶ Unde cum actus actiuorum sint
ab agente ad hoc disposito in passum
recipiens actionem agentis et discipu
li mundi diaconi essent nec per conse=
quens apti nec dispositi secundum exi
gentiam noue legis ad predicandum
nec ad baptizandum per consequens
christus nullam potestatem eis dedit
dato ꝙ essent presentes. ¶ Unde etiam
matheus ꝛ marcus vbi hoc refferunt
solum de. xi. discipulis qui intelligun=
tur appostoli faciunt mentionem de
alijs discipulis tacentes. ¶ Sed hoc
nõ est nisi aut ꝙ nõ erant pñtes aut si
erant pñtes ad solos aplõs dirigebat
sermo illis solis debetur illa potestas
odo supra exposito.

¶ **Potestas vero pri=**
us data discipulis videtur defecisse in
passione quia non misit eos simplici=
ter sed in omnem ciuitatem et locum
quo erat ipse venturus. ¶ Uñ postꝙ
cessauit via christi cessauit eorum po=
testas sicut cessauit virtus legalium
adueniente veritate vsqꝫ ad cuius ad
uentum erant imposita heb. ix. Ibi vs
qꝫ ad tempus et eadem ratio est gal.
iiij. vsqꝫ ad prefinitum tempus. ¶ Ea
dem ratio est de apostolis specialiter.
¶ Quia si in passione omnes deuia=
uerunt a fide (preter beatam virginẽ)
potestatem et auctoritatem quam ha
buerunt perdiderunt. ¶ Unde post
resurrectionem de nouo (modo supra
dicto exposito) potestatem receperũt
etiam cõtraria continentẽ quia prius
dictum est in viam gentium ne abieri
tis et in ciuitatibus samaritanorum
ne intraueritis postea vero dictum est
mathei vltimo. docete omnes gentes
marci vltimo. Euntes in mundum
vniuersum ꝛc. actuum primo Eritis
michi testes in iudea et samaria et vs
qꝫ ad vltimum terre.

¶ **Quod postea dicũt**
hereticum esse dicere ꝙ. lxxij. sicut et.
xij. apostoli non fuerunt in ascensione
et sic non semper fuerunt cum christo
¶ Dicendum ꝙ immo oppositum di
cere est hereticum quia contra euan=
gelium in multis locis. Nam io. iiij. di
scipuli abierant in ciuitate vt cibos e=
merent quando inuentus est solus cũ
muliere vnde murmurabant ꝙ cum
muliere loquebatur (scilicet solus) ali
as non fuissent mirati. ¶ Nam alijs
presentibus sepe cum mulieribus eti
am extraneis loquebatur sicut chana
nee Math. xv°. Magdalene. Luc. vij.
ꝛc. alijs. ¶ Unde tunc non fuerunt a=
postoli nec discipuli cum eo. ¶ Simi=
liter nec quando pernoctabat in orati
one solus: discipuli in mari laboranti=
bus. Math. xiiij°. ¶ Nec in transfigu=
ratione in suscitatione puelle fuerũt
secum nisi tres Math. xvij°. Luc. ix°.
¶ Nec in cena nisi. xij. Math. xxvi. Lu
ce. xxij. alias frustra illi soli nominare
ntur.

¶ **Item in resurrecti**
one quando ostendit eis manus et la
tus thomas vnus ex duodecim non
erat cum eis quando venit non ergo
omnes apostoli et multo minus om=
nes. lxxij. discipuli semper fuerunt cũ
christo quando ergo dixit petrus opor
tet ex his viris q̃ nobiscũ sũt cõgrega
ti oĩ tpe quo itrauit ꝛ exiuit dñs iesus

incipiens a baptismate iohannis vsqʒ in diem qua assumptus est non est in tentionis sue ꝙ.lxxij.ex quibus erat e ligendus vnus in apostolum semper fuerant cum christo in omni loco sed quia semper fuerunt de eorum con gregatione familiari cum christo non abeuntes retro sicut quidem ex toto: sicut turba discipulorum cōmunium qui ibant et redibant quasi dicat non de omnibus discipulis nec de turba sʒ de illis qui erant de familia christi ab ipsomet christo electi et informati ad predicandum consimiliter sicut apostoli qui modum viuendi consimilem apostolis habebant de illis inꝙ non ē de alijs merito eligendus erat.¶ Un de sensus est qui nobiscum sunt con gregati omni tempore.i.qui fuerunt segregati a turba discipulorum et cō gregati in ministerium christi et perse uerauerūt in ea vocatione in qua vo cati erant sicut et nos non abeuntes retro sicut alij non preuaricantes sta tum suum sicut iudas. ¶ Quod post ea dicunt de paulo de potestate quaʒ dedit domin⁹ supra solutum est quia dedit mediante petro quia non est ve risimile ꝙ christus etiam voluisset sci dere ecclesie vnitatem qui propter eā signandum voluit tunicam suam non scindi. ¶ Dictum autem est supra ex auctoritate Cipriani et aliorum quod vnitas ecclesie rumperetur nisi i vno capite scilicet petro et eius successori bus omnis iurisdicio et prelatio in ec clesia causaretur ergo ꝛc.¶ Quod in ducunt segregate michi saulum ma gis est ad oppositum quia dominus ipsum segregauit ex vtero sinagoge per electionē gratie ꝛ elegit in apl'm sed tamen voluit non per se sed per ali os segregare populo et constituere p̄ latum principaliter per petrum. ¶ Unde fuit appostolus et doctor per inspirationem et iudex aliorum etma gister gentium quo ad auctoritatem per christum sed fuit episcopus et iu dex aliorum ꝛ magister gentium quo ad auctoritatem ꝛ exequtionem per petrum.¶ Quod dicit glosa:restitit ei in faciem inꝙtum par verum est in cognitione veritatis euuāgelij.¶ Un de et de hoc ipsum reprehendit non correctione prelati sed proximi.¶ Un de de paulo quem christus vas electi onis fecit ad portandum nomen suū et de apostolis alijs quibus prius di xit docete omnes et predicate euan gelium omni creature posset imagi nari ꝙ sicut quando datur a papa vel cancellario auctoritate pape licentia alicui vbiqʒ terrarum docendi in the ologica facultate non propter hoc de bet ipse tamen predicare in ecclesijs parrochialibus nisi de licentia cura torum sic etiam paulus et alij aposto li a christo sicut magistri in theologia non debuerunt predicare in ecclesia specialiter petro commissa nisi de ei⁹ licentia.¶ Unde a christo habuerunt idoneitatem:a petro auctoritatem. ¶ Qz postea dicunt ꝙ status curato rum et status discipulorum sunt vn⁹ status et similiter status apostolorum et episcoporum sicut status isti non sunt alij ꝙ ante centum annos.

¶ Dicendum ꝙ quā do christus misit discipulos in omneʒ ciuitatem et locum quo erat ipse ven turus si fecisset ipsos curatos in illis ciuitatibus et locis ad que eos mitte bat daneeis curam animarum ibi:tūc posset dici ꝙ illi qui eis in illis ciuita tibus et locis successisent in cura et in regimine animarū haberent eundeʒ statum sicut curati moderni in certis parrochijs ad predecessores suos in eisdem per centum vel ducentos an nos.¶ Et similiter si apostoli habu

issent certos episcopatus distinctos si cut habuerunt petrus et iacobus minor: tunc episcopi succedentes eis in illis ciuitatibus fuissent vere vnum cum eis sicut papa cum petro et generaliter successor cũ predecessore ⁊ esset tũc vn⁹ status ipsorũ et illorum et bene sequitur ꝙ status illorum curatorum esset a christo institutus et continuatus et similiter status apostolorũ et episcoporum si apostoli fuissent a christo facti episcopi et in suis sedib⁹ collati et in eisdem numero sedibus episcopi nostri temporis successissent non tamen propter hoc sequeretur ꝙ isti successores instituerentur a christo sicut illi sed successores eorũ a successore christi sicut predecessores a christo. ¶ Sicut quando aliquis fundat capellam dato sibi ab episcopo iure patronatus ipse quidem ꝗdiu viuit ponit ibi capellanos post mortem autẽ suam successores ponunt ita ꝙ licet iura capelle sint a solo primo tamen successores in iure capelle non habent a se illa iura primo sed a successoribus suis a quibus immediate presentantur vel instituuntur licet vis presentandi vel ferendi habeant successores a predecessore et totum procedat ex ordinatione primi.

¶ Ita etiam dato ꝙ christus ante passionem posuisset per totum modum primos episcopos et primos curatos in locis istis dans eis immediate omnem potestatem quaꝫ nunc habent episcopi et curati et ordinans ꝙ deinceps vsqꝫ ad finem mũdi sic seruaretur ⁊ quicunqꝫ esset in tali loco haberet talem et talem potestatem nichilominus tamen ex quo totum ius suum plenum ꝗtum puro homi dare decuit dedit petro ex quo petrus hanc potestatem habuit quando primum vocauit quicunqꝫ de prelatis a christo institutis petrus habuit substituere sicut christus instituit dans successori potestatem quam christus dedit predecessori. ¶ Et licet in hoc sit dissimile ꝙ christus resurgens ex mortuis iam non moritur et fundator capelle non viuit iam tamen absẽtia christi qua vicario suo commisit potestatis plenitudinem ꝗtum ad illud de quo queritur equipollet.

¶ Item falsum est ꝙ christus fecerit discipulos curatos in locis illis et fantasticum. ¶ Unde nunꝗ in nouo testamento legitur ꝙ discipuli a christo fuerint facti curati similiter nec apostoli facti sint ab eo episcopi nisi petrus. ¶ Sed a petro immediate vel immediate facti sunt finaliter omnes alij episcopi et ꝙ dicitur de apostolis actuum vi. orantes scilicet apostoli imposuerunt eis scilicet discipulis ordinando manus: conuincitur. ꝙ non solus petrus erat tunc episcopus ordinans alias dixisset imposuisset. ¶ Unde tunc iohannes saltem iam erat episcopus postea omnes alias per mundum separati non potuissent sicut ostendebatur ordinare presbiteros nec episcopos consecrare. ¶ Facti vero a petro episcopi omnes fuerunt archiepiscopi habentes diuersas prouincias in eas ponentes episcopos non habentes ipsi certam sedem sicut paulus discurrẽs per mũdum auctoritate petri vbiqꝫ ponebat episcopos sicut thitum thimoteum et dionisium similiter andreas per achaiam thomas per iudeam et sic de alijs. ¶ Unde cum episcopi constituti per apostolos viuentes essent veri episcopi in suis sedibus determinatis sicut illi qui nunc sunt non tamen proprie erant successores viuentium pro-

prie loquendo de successione que facit idemptitatem status successores ad p decessorem et continuationem. ¶ Un de apostoli a petro et iacobo magis vi dentur esse patriarche non habentes tamen aliquam sedem specialem epi scopalem sed vnam totam terram in quantum poterant christo lucrari quia et sic ordinauit petrus eos mittens vt irent quocunqz dominus inspiraret si cut paulus a spiritusancto nunc pro= hibebatur ad aliquos ire nunc iube= batur actuum.xvi°.vocati sunt a spi= ritusancto loqui verbum dei in asia et postea statim visio per noctem est paulo ostensa vocans eum ad mace= dones.

¶ Unde non solum ponebant curatos in parrochijs sicut dicitur de paulo et barnaba actuum. xiiij.cum constituissent per singulas ecclesias presbiteros ymo et episco= pos non vtiqz nisi auctoritate petri episcopali siue patriarchali erant eti am legati beati petri a latere haben= tes plenissimam potestatem quia be= ne sciebat eos non abusuros et scie= bat q hoc erat voluntas domini.
¶ Et q dicit paulus pro christo lega= tionem fungimur intelligendum est mediante petro eius vicario generali

¶ Unde patriarche magis videntur successores apostolo= rum considerato statu quem finaliter habuerunt ac tamen patriachat⁹ cer= tum est q sunt ab ecclesia instituti vn de et ab ea sunt qnādoqz variati.xxij. August. di. Reuocantes ergo multo magis e= piscopatus sunt ab ipsa ecclesia. Un= de et sicut augustinus dicit etiam epi= piscopos tāq filios ponit loco petrū id est apostolorum.lxviij.di.quorum.
¶ Et postea dicunt q non potest da ri ratio quare potestas data petro sit continuata in summo pontifice a chri sto et data apostolis non sit continua= ta in episcopis et curatis ab ipso.

¶ Dicendum est q ymo quintuplex ad presens. ¶ Pri= mo quia sūmus pontifex in eadem se de numerali succedit petro scilicet in ecclesia romana in qua petrus sedit et vltimo resedit non est autem dare ali quem alium episcopum qui in eadem sede succedat alicui alij apostolo nisi forte patriarcha ierosolimitanus qui i succedit iacobo alphei. ¶ Unde non ē simile et tamen patriarcha iherosoli= mitan⁹ de quo hoc magis videretur si recte consideretur non habet sedem que fuit iacobi eandem quia modo il lic sedes est sathane nec eandem ple= bem quia nunc est alia penitus infi= delis nec successor secundum rem il= lius sed solum secundum nomen et ordinatione ecclesie romane vt habe= at ex primo suo patriarcha honorem propter spem recuperandi terram sā= ctam magis q propter rem presentē
¶ Secunda ratio est quia potestas da ta petro non potest dari a puro homi ne vnde oportet q ab illo a quo data est potestas petro idest christo conti= nuetur siue detur cuilibet successori sed potestas data alijs apostolis et di scipulis cum sit mutata limitata, et cractata potest dari ab homine sicut fit quando papa dat alicui episcopatū vel curam et de nouo instituente no= uum episcopatum et nouam curam quia tunc dat illi quem promouet tan tam quantam habet alius episcopus vel curatus sicut et si esset institutus a christo. ¶ Tertia ratio est quia sta=

tui episcopatum et sacerdotum non est annexa potestas iurisdictionis a christo sicut est statui papatus cuius probatio est quia illa que sunt annexa de iure diuino homo non potest ab inuicem separare secundum illud mathei.xviij.quod deus coniunxit homo non separet.sed papa potest facere verum episcopum et verum sacerdotez qui nullum habebunt subditum nec aliquam iurisdictionem in aliquo foro nec ex hoc q aliquis est sacerdos maior sicut christus vel sacerdos minor habet ipse aliquam potestatem iurisdictionis nisi aliunde sibi detur nec econuerso ex hoc q aliquis est electus et etiam confirmatus in episcopum vel institutus in cura est ipse episcopus vel sacerdos licet infra certum tempus debeat esse. ¶ Sicut electus in episcopum infra tres menses debet consecrari et habens curam animarum infra annum debet ordinari in sacerdotē centesima.di.quā quidē. Et de preben: et dig.c°.si pro clericis.§.oportebit li°.vi°.

¶ Unde apparet q episcopatui et sacerdotio non est annexa aliqua potestas iurisdictionis sz papatui licet similiter potestas ordinis non sit ei annexa nisi ex debito. ¶ Tamen potestas plenitudo est ei annexa papatus enim dicit statum prelationes super totam ecclesiam cum plenitudine potestatis. ¶ Unde annexa est hec potestas sibi inseparabiliter a deo ideo potestas papalis continuat ad successores quia annexa statui non autem potestas prelationis a primis episcopis et sacerdotibus ad successores sed verum est q potestas ordinis annexa essentialiter statui ordinatorū in sacerdotibus et episcopis precedentibus et sub sequentibus a deo est cōtinuatus ex noua tamen dei datione quia potestas conficiendi et potestas clauium ordinis que fuit in primo sacerdote semper est ab eodem in quolibet sacerdote licet non eque immediate quia mediate ministro ordinate est in modernis quia christus eam per se immediate contulit primis sacerdotibus scilicet apostolis vnde melius dicitur potestas sacerdotum secūdi ordinis continuata ab apostolis ad modernos sacerdotes q a discipulis quia illi fuerunt vere primi sacerdotes non isti et similiter potestas confirmandi et ordinandi que est annexa ordini episcopatus essentialiter continuatur in omnibus episcopis a primo episcopo qui fuit petrus a christo factus sed proprie loquendo de potestate ordinis non est continuatio quia continua sunt quorum vltima sunt vnum in numero non est autem aliqua vna potestas numero ordinis in primo sacerdote vel episcopo vel in posterioribus sed solum similis ideo non est continuatio sed est assimulatio sed papalis potestas que est annexa statui papatus illa est vna in numero sicut diceretur alta iusticia debita alicui castro continuari in omnibus succedētibus sibi in dominio castri nā sicut castrum est vnum numero ita et illa sic autem est de potestate papatus que debetur statui non de alijs vt iustum est ideo rc.

¶ Quarta ratio et quarta differentia est quia licet loquēdo de potestate annexa episcopatui certe diocesis et sacerdotio certe par

rochie ab illo tempore a quo ista disti ctio fuit a primo episcopo vel curato ad sequentes hec potestas fuerit continuata in omnibus et sit vnus episcopatus aut vna parrochia tamen illa potestas non est annexa deo nec ecclesie quia potest remanere episcopus vel sacerdos dato ꝙ non maneat ille populus vel designat esse subditus per infidelitatem sicut est nunc episcopus Bothlemitanus qui nullam habet iurisdictionem nec est prelatus quia nõ habet subditos ꝙ non contingit de papa quia dato ꝙ forte posset perdere populum romanum non tamen populum fidelem quia ecclesia non deficit vnde hic est semper continuatio et necessaria et a deo ꝙ non est in alijs.

¶ Quinta ratio est et quinta differẽtia: quia in papatu successio est ordinaria secundum ius diuinum in alijs autem secundum ius humanum est enĩ ius diuinum ꝙ ille succedat petro in quem concurrit consensus ecclesie vel illorum in quos ecclesia transtulit ius suum sic ꝙ ad minus maior pars consentiat nec aliter esse potest sed in alijs est successio secũdum ius humanum scilicet vel per electionem inferiorum vel promissionem superiorum nec hic modus succedendi in inferioribus dignitatibus scilicet per electionem inferiorum vel per promissionez superiorum est de iure diuino. Cum papa omnes dignitates inferiores distribuat per se vel per alium. ¶ Unde ꝙ per electionem īferiorum fiat sicut fit communiter non est de iure diuino quia tunc papa non posset prouidere ergo est de iure humano et ex concessione pape. ¶ Quod dicunt postea ꝙ curati sunt vere ordinarij habentes iurisdictionẽ ordinariam conceditur in foro conscientie nec tamen propter hoc sequitur quin et status ipsorum iurisdictio sit a papa qui potest dare ordinariam iurisdictionem non solũ pape sicut legato sed etiaz potest dare ecclesie sicut monasterijs etiam mortali quarundam que habent officialem suum quibus solus papa potest dare claues iurisdictionis ꝙuis non claues ordinis. ¶ Quod post ea dicũt ꝙ curati habent iurisdictionem ordinariam non iure humano sibi datam sed a christo immediate in prima institutione ecclesie. ¶ Si loquantur de iurisdictione in foro exteriori certũ est ꝙ hanc non habent curati nisi iure humano quia nec nisi de consuetudine de qua in paucis communibus casibus excommunicant etiam iuris ordine non seruato de officio ord. cum ab ecclesia nec illa fuit illis data in prima institutione id est in discipulis quia nec illi discipuli habuerunt eam alias frustra habuissent quia cum non essent sacerdotes non poterant in foro conscientie soluere nec ligare. ¶ Quod dicunt ꝙ christus hos duos solos ordines instituit si referatur ad potestatem ordinis verum est quia christus ordinem simplicium sacerdotum instituit in cena quando per se ipsum omnes appostolos sacerdotes fecit.

¶ Similiter ordinez episcoporum instituit quando petruz consecrauit qui in hoc omnibus episcopis par fuit non autem instituit ordinem episcoporum in alijs apostolis sicut in primis episcopis a se factis quia nõ fuerũt ab eo facti vt dictum est. ¶ Nec similiter instituit ordinem sacerdotum in discipulis scilicet ipsos faciẽdo primo sacerdotes quia nunꝙ eos fecit sacerdotes. ¶ Si aũt cõsiderentur isti duo ordines quo ad potestatem iurisdictionis sibi propriam ita ꝙ sicut curatus in vna paro-

Articulus sextus

chia sub episcopo habet populuȝ sub ditum ad forum conscientie sic episcopus sub papa per suam dyocesim habeat potestatem in vtroqȝ foro. sic isti duo ordines non fuit a christo institu ti in prima institutione ecclesie quando ad predicandum elegit apostolos et .lxxij discipulos sic videlicet ꝙ tunc dederit apostolis per se ꝛ pro omnib9 episcopis futuris potestatem iurisdictionis in vtroqȝ foro et discipulis per se et pro omnibus futuris curatis sicut dedit petro pro se et pro successoribus suis sicut intendunt illi qui sunt cõtrarie opinionis ꝛ ꝙ ita non fuerũt instituti apparet ex precedentibus qꝛ nichil iurisdictionis contulit eis sed petro dedit pro se et ꝓ successoribus suis totam potestatem iurisdictionis ecclesie sic distribuendã episcopis et curatis et alijs sicut iudicaret ¶ Unde apostolus ab hebr̃ probans christum p̄latum angelis inter omnia alia sic arguit. Cui enim angelorũ dixit aliqñ filius me9 es tu sicut dixit christo qua si diceret nulli ex quo concludit ꝙ nõ sunt angeli filij dei per naturam sicut christus sed tantum filij per gratiam ita et iã licet arguere in proposito cui apostoloꝝ dixit aliqñ tibi dabo claues regni celorum certe nulli nisi petro ergo nulli nisi petro eas dedit. ¶ Nam quando eis dixit: quecunqȝ ligaueritis vel quorum remiseritis peccata: si etiam intelligatur de potestate iurisdictionis ad huc non dedit hic eã nec dicit se eam eis daturum per se ipsuȝ sed possũt verificari potestate data etiam per alium vt sit sensus: quecunqȝ alligaueritis et quorum remiseritis per claues vobis datas non a me sed a successore meo ꝛc. ¶ Potest tñ dici status episcoporũ et curatorum a deo institut9 dupliciter. Unomodo a christo implicite et in alio et in virtute .s. in petro quia petrus fuit verus curatus et cuiuslibet parochie ꝛ cuiuslibȝ diocesis: vnde sicut in quaternario cõtinetur binarius et ternarius materialiter et si non formaliter ita in petro vtrunqȝ statum christus instituit materialiter. Item virtualiter quia ĩ christo fuit potestas dioceses et parrochias episcopis et presbiteris assignandi. Secundo a spiritu sancto a quo inspirati apostoli in primitiua ecclesia p dioecesim episcopos per parrochias p̄sbyteros posuerunt et ab illis primis vere et proprie episcopatus et rectoria continuate fuerunt ad succedentes in illis. ¶ Quod dicunt postea ꝙ curati non possunt ab episcopis destitui nisi ex rationabili causa sicut nec episcopi a papa si intelligunt de potestate ordinata verum est quia nec episcopus curatum nec papa episcopum debet deponere nisi ex causa rationabili alias peccant .s. faȝ papa deponẽs episcopum ꝙ episcopus deponens curatum sicut et in omnibus in quibus non naturaliter agunt vel difformiter ad rectam rationem. ¶ Si autem intelligant de potentia absoluta falsuȝ est in vtroqȝ sed differenter. ¶ Quia si episcopus substantiali iuris ordine non seruato deponat curatum nichil agit quia sententia eius qui iuri subest prolata contra iuris ordinem essẽtialem nõ tenet sed si hoc faciat iuris ordine seruato licet sententia sit iniusta ex animo vel ex causa si non appelletur transiens in rem iudicatam facit ius et definit iste esse vere curatus quia sententia lata contra ius litigatorum non contra ius institutionis tenet nisi per appellationem rescindatur eque sine ap. restrin .l. ij. extra de sen. ꝛ re. iudi. cum inter. ¶ Sed episcopus vel curatus ꝛ quicunqȝ alius in dignitate ecclesiastica constitutus ab ea per papaȝ potest deponi sine causa rationabili et iuris ordine non seruato ꝛ ita tenet sententia ac si esset iusta et debito modo ꝓlata licet papa peccet

et tanto grauius quanto est maior. ¶ Si autem episcopi et curati essent sic a deo instituti in pticulari q̄ quilibet diocesanus vel curatus haberet a deo eque immediate potestatem sicut papa. Ipsi a papa non possēt depo ni plus q̄ econuerso licet sint inferio res eo qꝫ papa non est supra ius diuinum vt tollat ipsum vel faciat contra ipsum. ¶ Si dicatur de iure diuino est q̄ ille non sit episcopus vel ille curatus sed q̄ ex quo est episcopus vel curatus q̄ habeat potestatem episco patui vel cure debitā ideo potest desti tui et institui quia institutio vel desti tutio persone est humana sed institutio status et per consequens destitutio est diuina. ¶ Adhuc nō valet quia tunc sequeret q̄ q̄diu esset episcopus vel curatus non posset per excommu nicationem nec per suspentionem im pediri ab executione soluendi et ligādi sicut nec ab executione conficiendi vel confirmandi seu ordinādi nec pos sent ei casus aliqui subtrahi nec episcopatus seu cura minui nec alias diui di seu mutari qnia illud quod est de iure diuino est immutabile. ¶ Item aut isti intelligunt q̄ status episcopo rum et curatorum in cōmuni sit a deo sed status hui⁹ episcopat⁹ ⁊ cura illi⁹ parrochie et cuiuslibet in particulari sit ab homine aut intelligunt q̄ sta tus cuiuslibet episcopi et curati et po testas quam habent communiter sit a deo non ab homine in coi nec in par ticulari Si primo modo istud implicat contradictionem quia nihil est in genere quod nō est in aliqua eius specie ¶ Unde impossibile ē q̄ potestas cura torum et episcoporum in communi sit a deo et nō ab hoie et cum hoc q̄ potestas cuiuslibet episcopi et curati et sue ecclesie i particulari sint ab homie quia cum opperationes nō sint nisi sin gularium sicut dicitur a philosopho i sua methaphisica et probatur sic im-possibile est q̄ de⁹ causet ptātē in coi sine homine et nō causet illo modo ali quam ptātem in pticulari. ¶ Sed secūdo modo quo ad ptātē ordis verū ē et i pticulari et i coi In pticulari qdē quia potestas ordis in quolꝫ sacerdote ⁊ episcopo ē a solo deo pncipaliter Itē ⁊ in coi quo ad ptātē ordis verū est q̄ de⁹ instituit epōs in petro et simplices sacerdotes primo i aplis ⁊ q̄ deus ordinauit q̄ illi duo ordines essent in ecclesia scꝫ maiores et minores ordines sacerdotum siue quibus non staret ecclesia aut nō staret ordinate nā sine epi scopis nō eēt ordo nec ↄfirmatio ⁊ sine sacerdotibus nō essēt alia sacramēta. ¶ Sed q̄ essēt alij epi a papa hoc chri st⁹ per se ipsū nō fecit qui vnū solum epm fecit q̄ vero essent sacerdotes ab epis bene fecit qui simplices sacerdotes ordinauit ⁊ postea petrū epm seor sū fecit. Sꝫ xp̄s multa instituit q̄ nō p se executus fuit sicut baptismum et q̄ dā alia qꝫ ipse nō baptiꝫabat vn̄ ipe bn̄ instituit .i. voluit et ordinauit q̄ essent pter papā alij epi quia ipse sol⁹ non sufficeret q̄ autem sunt necessaria ecclesie sūt ex istitutiōe xp̄i vn̄ dicit. act. xi. segregate michi paulum et barnabā in op⁹ ad qd̄ assumpsi eos .i. ad episcopatū ⁊ pdicationē euāgelij. ¶ Sꝫ q̄ ad potestatē iurisdictionis nō est verū nec i particulari nec i cōmuni qꝫ vtroqꝫ modo ipsa est a petro sicut dictū est ⁊ adhuc dicet. ¶ Qd̄ postea dicūt q̄ epi nō sūt vicarij pape nec curati epōrum sed sūt vicarij iesu christi verū ē in pte ⁊ i pte nō verū ē vt ei dicit Ambros⁹ sup pmā epistolā ad cori. ⁊ habet. xxxiij. q. v. mulier q̄ epūs habet gerere psonā christi vnde dicit ibi de muliere velanda q̄ sicut ante iudicem xp̄m ita ante epm est mulier velāda sic quilibet etiam sacerdos gerit vicem xp̄i cōfitendo absoluendo de peni. di. ij. inter. Sed falsum est q̄ episcopus et curatus ita proprie sint vicarij christi sicut papa qꝫ

Articulus sextus

epi non sunt vicarii nisi secundū quid papa aūt simpliciter et vniuersaliter in omnibus eccl sic communitatibus est vicarius iesu xpi de translatione in ter corporalia quāto rem licet. ¶ Itē falsum est cū hoc φ epūs quilʒ non sit vicarius pape quia ecclesia romana ī g itur et largitur oibus aliis ecclīis vices suas. ii.q.vi.c.decreto ꝛ.c.sequē ti. Item curatis quibuslibet in sua or dinatione dicit epūs quanto fragilio res sumus tanto amplius hiis auxi= liis indigemus illius vices gerunt ad cuius auxilium assumuntur nec ob= stat φ sint ordinarii qꝛ etiam legatus alatere est ordinarius et tū pape est vi carius. ¶ Nō postea probant φ episco pi non habent potestatem suā a papa nec curati a papa nec ab epō sʒ ambo īmediate a deo quia vacāte sede periret ptās in īferioribus et ordinatus, sede vacāte nullā haberet ptātem. ¶ Dicē dum φ non sequtur quia cessante cau= sa in fieri tantum non oportet φ ces= set effectus ī factus sed solum cessan te causa in esse. ¶ Non dicatur autem φ papa ratione persone que corrupti lis est sit causa in esse ptātum ecclesie quia tunc bene sequeretur illud quod dicunt.s.φ sede papali vacāte periret omīs potestas ecclīe. ¶ Sicut abscisso capite pereunt sensꝰ in toto corpore et eclipsato vel substracto sole pereūt radii in aere sed isto modo est sedes papalis que non moritur et fundata a deo non potest destrui est causa om= nium istorum in esse persona autem pape non est causa nisi in fieri quando ipse per se facit aliquē epm aut cura= tū et sic satis apparet consequētia illa derisoria quia illo modo probaretur φ confliōnes papales nō essēt a papa nec hērent vigorem a papa quia tunc per derent vigorem sede vacante. ¶ Eodē modo iudices delegati a papa lite con testata et penitentiarii pape dicerem= tur nō habere a papa suam potestatē quia manet mortuo papa. ¶ Illi argu mētū concludit φ nō sūt a papa sicut a cā in esse considerata persona sʒ solū ī fieri. ¶ Sed sic sūt a papa.i.a ptāte se dis aplice ꝛ ecclīe romane q̄ sep pma= net fūdata sup firmā petrā ¶ Sʒ ratio bū pbat φ ptās curatorū nō ē ab epi= scopis suis nec ab eorū sedibus sicut a cā in esse sed solū sicut a causa ī fieri sʒ tm̄ a sede papali sicut a causa in eē qꝛ destructa sede pontificali cū aliqua ci uitate puta in psecutionē hostile alicꝰ cardinalis de penis.ca.felicis.li.vi.ni= chilominus remanet ptās in curatī. ¶ Eodem modo probatur φ ptās epi scoporū nō est a metropolitano nec a patriarchis nec a sedibus eorū sicut a causa conseruatiua qꝛ manet illis etiā destitutis propter φ oportet omnē ali am potestatē ecclesiasticā esse a sede ī= mobili.s.romana. ¶ Nō postea dicūt φ papa nō pt plātis auferre ptātē eis datā et nō prelatis dare. ¶ Si itelligāt de ptāte ordinis sic verū est φ papa nō potest prelatis auferre potestatem or= dinis quia caracter est indelebilis.

¶ Et φ dicunt φ illam potestatem non potest dare non prelatis verum ē de potestate sacerdotali quia illam pa pa non potest dare non sacerdoti sicut cōficere aut absoluere. ¶ De potestate autem pontificali quo ad confirmatio nem et minores ordines non est verū quia gregis confirmationem cōcessit ad tempus simplicibus sacerdotibus lxxxv.di.peruenit. ¶ Et presbyteri cardinales et aliqui abbates ex priuile gio pape conferunt minores ordines. ¶ Si autem intelligant de potestate iurisdictionis φ illam a christo datā papa non possit auferre īplicat falsū id est φ potestas iurisdictiōis sit a xpō collata alicui prelato alteri φ̄ pape vt supra visū est ꝛ iō falsū ē φ illā ptātē nō possit papa dare nisi plātī cū etiam hoc possit facere vnꝰ epūs in vtroq; fo ro q̄d dat officiali suo non epō ptātem

excōmunicandi penitēciario nō episco po potestatem absoluēdi q etiā facit mim⁹ curatus suo vicario. ¶ Sed ve rum est q hanc potestatem siue sit a deo siue non, non potest ipse auferre a prelatis totaliter licet possit ꝑticula riter q diu sunt prelati quo ad essenti am q esset cōtradictio.s.q eēt prelat⁹ ꝛ nō eēt ꝑlat⁹. ¶ Sȝ executiōeȝ actua lē iurisdictiōis ꝑt eā auferre remanēti b⁹ ꝑlatis ꝑ excōmunicatiōeȝ vl suspē sionē et ea diminuere et per hoc ap paret q habeant ab eo.s.a papa hanc potestatē aliter non posset in eis sus pendi nec mutari per ipsum papam. ¶ Quod postea dicunt q papa nō po test destruere nec inmutare statum ec clesie a christo institutum verum est. ¶ Sed hoc est contra eos qui dicunt q status episcoporum et curatorum est a christo in ecclesia institutus sicut et status papalis quia tunc seqretur q sicut papa no potest mutare statum papalem auferendo vel transferendo sedem romanam nec potestatem pa patus sui vel successores diminuere vel episcopatū suum diuidere sic nec posset sedeȝ episcopalē aliquā amoue re ex toto nec transferre nec diuidere nec episcoporum vel curatorum pote statem diminuere vel restringere qd est falsum et hereticum dicere. ¶ Si autem intelligunt q status episcopo rum et curatorum quo ad potestateȝ iurisdictionis est a deo non in particu lari sed in communi vnde licite pos sit tollere statū huius episcopi vel cu rati non solum admouendo personaȝ de statu sed etiam funditus amouen do illum statum particularem puta ꝑ uando ciuitatem aliquā inperpetuū dignitate pontificali vel parrochiam aliquā priuando speciali curato tamē nō potest amouere totum statum cu ratorum vniuersaliter de mundo nec totum statum episcoporum faciendo q ipse sit solus prelatus in mundo si cut potuit amouere totum statū tem poralium qui erat ab ipso. Ad hoc se quitur inconueniens primo quidem quia hoc est impossibile vt supradictū est quia esset effectus in communi si ue ꝑticulari. ¶ Secundo quia sequere tur q papa non poterit diminuere po testatem episcoporum nec curatoruȝ in communi faciendo legem genera lem in omnibus puta q nullus epis copus possit absoluere patricidam et q nullus curatus possit absouere ho micidam quia constat cum dicatur in sua ordinatione quorum remiseritis peccata indefinite et episcopis in apo stolis sit dictum que cunq̧ alligaueri tis ꝛc. Si hāc potestatem in generali habet status episcoporum et curato rum a christo papa non potest eā in ge nerali restringere nec eis casus aliqs substrahere. ¶ Eodē modo cū vsum potestatis a deo date non possit ipse i mediate ꝑ quācūq̧ excōmunicationē vel suspensionē restrīgē vel opedire si ptāsligādi ꝛsoluēdi quo ad iurisdictio neȝ in vtroq̧ foro est a deo ipse non ꝑt impedire in generali omnes prelatos per excommunicationem vel suspen sionem in aliquo casu ab executioneȝ officij licet possit hunc aut illum et ꝑ consequens nec de hoc facere legem cōmunem quia posset cōtingere om nes esse excommunicatos et tunc in omnibus impediretur potestas diui na. ¶ Unde cum valeret constitutio q omnes curati qui sunt manifesti cō cubinarij sunt suspensi de cohi.cle.et mī.c.vltimo nec q episcopi in aliquo casu in generali essent excommunica ti nec suspensi cum sint multi tales i iure expresse sicut de suspensione epi scoporum de tempore ord.c.i.de vsu. et in alijs passibus. ¶ Restat igitur q potestas iurisdictionis in omnibus episcopis et curatis prout ab eis habetur et prout suis ecclesiis debetur in communi et in particulari

Articulus sextus.

est a papa immediate non a christo ni si papa mediante. s. sede papali siue ecclesia romana. ¶ Sed vtrum papa de potentia absoluta posset destruere sibi ditus ordinem curatorum et episcoporum faciendo quod non esset in mundo aliquis curatus nec aliquis episcopus nisi ipse. ¶ Certum est quod non quo ad potestatem ordinis quia sicut non sunt ab ipso nisi sicut a ministro et a causa in fieri et quo ad quosdam tantum est causa nisi in fieri et quo non in esse sic nec etiam sedes ipsa petri. ¶ Quia antequam petrus esset factus curatus ecclesie vel prelatus fuerunt facti sacerdotes et ipsemet prius intelligitur factus episcopus quam sedes sibi data et iterum si non essent alij episcopi et alij sacerdotes ab ipso sed ipse solus periret ecclesia et ipso viuente si non posset per se nec per ministros sacra ministrare et ipso mortuo quia non essent ministri necessitati nec esset qui faceret eos et hoc esset contra ordinationem christi qui voluit in ecclesia esse tot ministros quot essent necessarij. ¶ Sed quo ad potestatem ordinariam quam habent episcopi et curati in quantum rectores populi christiani ad vitam suam constituti videtur quod papa de absoluta et si non de ordinata potentia posset eos amouere quantum est iter ecclesiasticos quicquid sit de iure patronatus laicorum non enim potest papa facere nec de iure nec de facto quin etiam habeat rectores et sufficientes et necessarios ad salutem. Quia periret ecclesia dei et frustraretur predestinatio sanctorum quod est impossibile secundum illud ro. ix. voluntati aut eius qui resistit. q. d. nullus. ¶ Sed bene potest facere de facto et cum peccato suo quod ecclesia non habeat ita bonos rectores nec ita bonum modum regendi sicut deberet et expediret. ¶ Si ergo papa statueret quod nulla ecclesia parrochialis haberet specialem rectorem et ordinarium sicut habet sed quilibet episcopus poneret et deponeret vicarios tot et tales ad tempus et ad placitum quot et quales populo sufficerent propter hoc non tolleretur salus parrochianorum sicut in multis religionibus abbates per priores vel prepositos regunt monachos suos in prioratibus diuersis qui eis ministrant ecclesiastica sacramenta sicut delegati quos ipsi instituunt et destituunt sicut volunt sed forte non ita bene fieret quia melius solet curari res propria quam aliena et quanto magis appriatur magis diligitur. ¶ Unde dicit lex comune vicium est negligi quod communiter possidetur si quando et quibus quattuor pars ex vo. de iure debeatur ti. vij. li. propter quod a principio sancti patres ordinauerunt presbiteros singulos per singulas parrochias pape quod est de nouo rationabiliter est statutum quod religiosi non amoueant curatis qui ad curam populi per eos in eorum ecclesijs presententur episcopis et instituuntur ab ipsis ymo nequeunt nisi per episcopos ex causa rationabili amoueri de capel. mo. c. i. li. vi. eodem modo de potentia absoluta posset papa ecclesiam regere per episcopos legatos annuales missos ad tempus ad prouincias et diocereses sicut olim imperatores regebant mundum per presides per consules et legatos non tamen est verisimile quod aliquis alius modus sit ita conueniens. ¶ Sicut ille qui nunc est de episcopis et curatis quod sancti patres docti a spiritu sancto a principio tradiderunt. ¶ Unde ex illo modo quo papa non potest destruere episcopos et curatos non sequitur quin potestas iurisdictionis eorum sit a papa ergo potestas iurisdictionis in papa est a christo immediate tribus modis quorum nullomodo potestas iurisdictionis est in alijs prelatis a christo ab homine. Primo quidem quia ad potestatem stat quia statui papali et sedi petri siue ecclesie romane christus dedit

imperpetuum prelationem super totam ecclesiam et plenitudinem potestatis isto autem modo nullus episcopat⁹ mundi habet a deo prelationem nec iurisdictionem nec fundationem quia episcopat⁹ a deo fundatus non potest destrui de iure nec de facto sed non est aliquis alius episcopatus particularis in mundo qui non possit funditus destrui vel de iuris a papa vel de facto ergo nullus episcopatus habet suam potestatem nec suam fundationem a christo maior patet actuū.v.si ē ex deo est non poteritis dissoluere illō qui firmum fundamentum distat nec porte iferi preualebūt aduersus ecclesiam a deo fundatam nec domus fundata a christo super firmaȝ petram potest aliquo modo corruere.¶ Unde ecclesia vniuersalis ꝛ ecclesia romana, vt est ad min⁹ sedes petri nullomodo potest destrui nec de iure nec de facto.

¶ Minor patet quia omnis ecclesia ꝑrochialis potest perdere statum episcopalem de iure ex statuto pape sicut probatur de penis.c.felicis vbi dicitur ꝙ ciuitas quelibet alia preter vrbeȝ romanam que culpabilis est in persecutione hostuli cardinalis dignitate pontificali perpetuo priuatur.¶ Item de facto apparet etiam in ciuitatibus quibus apostoli prefuerunt que maxime videntur esse fūdate a deo sicut in grecia in quibus paulus et iohannes apostoli prefuerunt quia vix est ibi de principalib⁹ ecclesiis aliq̄ q̄n sit in heresim et cismate lapsa.¶ Similiter sedes iacobi hierusalem non habet popoulum christianum subditum.¶ Unde episcopi catholici illorum locorū solo nomine sunt ꝛ non quo ad potestatē quā non habent in illos qui non sunt de ecclesia.¶ Hoc etiam predixit christus dicens petro Ego ꝓ te rogaui vt nō deficiat fides tua et tu aliq̄n conuersus confirma fratres tuos ex quo habet ꝙ sola ecclesia petri non potest a fide deficere totaliter omnis autem ecclesia apostolorum omnium potest a fide deficere totaliter indigens ab ecclesia petri confirmari si vacillet vel ad fidē reduci si erret. Verbigratia sicut exēplificat gregorius in omelia.di.lxxij.c. discipulis andreas post se ducit achaiam ita ꝙ ecclesia andree fuit tota achaia et illa penitus funditus deficit a fide et ꝑ consequens desinit esse de ecclesia christi nec per consequēs sunt in ea claues christi Johannes asiam ecclesia iohānis asiana tota subuersa ē a fide.¶ Thomas indiam. Matheus ethiopiam. Bartholomeus aliam indiam et ille etiam illorum apostolorum ecclesie heresi ꝛ scismate funditus corruerunt et sic omnis potestas ecclesie et clauium in omni episcopatu mūdi particulari alio ab episcopatu romano penit⁹ potest perire de iure vel de facto vl' vtro ꝗ modo et hec fuit minor.¶ Secundo quia potestas pape sola est a domino non ab homine prout respicit personā pape sicut enim rex dat alicui castrum cui est annexa ex dono eiusdem regis alia iusticia et ille donarius moritur sine herede ille cui rex dat secundo illō castrum cum ꝑtinenciis concedit habet illam aliam iusticiam ex duplici dono regis vno facto castro prius ꝓ omnibus ad quos peruenerit alio ex dono facto sibi de castro et pertinenciis ita ꝙ hereditate non possidetur sāctuarium dei. Petrus cui est datus papatus cum preeminentia vniuersali et plenitudine potestatis nullum heredē habuit ad quem suo iure papatum transmiserat vnde is qui dicitur esse successor petri hanc successionem non habet a petro sed a christo qui dat sibi est quod prius dedit petro econtrario autem quicunq̄ succedit alicui alteri prelato in ecclesia prelationem illā et potestatem predecessoris habet ab

Grego.

homine non quidem predecessore sed superiore instituente et sibi illud committente.l.offerēte sicut patet ex modo loquendi superiorum qui in dignitibus sibi subditos electos vel presentatos sibi instituunt vel confirmant. ¶ Tertio illa potestas est a deo ꝑ hoc ꝙ non potest attingi nisi secundum ordinationem di.i.ex consensu ecclesie. i.illorum quibus ecclesia commisit cōtra quam nec potest per ecclesiam ordinari quis enim ad hoc requiratur consensus liber acceptantis quem nō sequitur vinculum reale diuinum sed solum humanum vt supra dictum est. supra quem fundatur acquisitio potestatis de iure diuino propter quod papa potest sedere voluntarius sed non potest deponi inuitus. ¶ Sed omnis alia dignitas attingitur ex ordinatione humnna circa quam potest per papam aliter ordinari qui potest omnem aliam dignitatem dare et distribuere sicut vult cū toto patrimonio peccat habeat plenitudinem potestatis.

¶ Quod postea probant papam non posse auferre potestatem suam prelatis et dare non prelatis nec ordinē ecclesie immutare quia non est sibi data potestas in destructionem sed in edificationem. ¶ Sciendum ꝙ cum papa vt papa non habeat potestatem nisi a christo in hac potestate est considerare substantiam rei date et finem ad quē datur. ¶ Si ergo papa faciat aliquid cuius potestatem faciendi quo ad substantam non accipit.l.agit. ¶ Sicut nec mandator excedens fines mandati de offi.dele.c.cum olim abbas.ff.mādato.l.iiij.§.diligenter si autem faciat papa aliquid secum potestatem sibi commissam licet contrarium fini committentis ipse quidem peccat absentes potestate sibi commissa sed tamē tenet quod facit sicut quando facit sententiam iniustam facit quidem contra intentionem committentis non contra commissionem. ¶ Unde et valet et talis sententia est tenenda et timenda secundum gregorium. ¶ Sic igitur limitatur auferre potestatem prelatis contra christi ordinationem puta potestatem caracteris nihil agit ¶ Si autem contra christi intentionem.i.finem intentum valet sed peccat quia non est sibi data potestas ad finem destruendum sed edificandum sed bene est sibi data potestas quia abutendo multa bona potest destruere et mala facere et dedificare.et scandalizare sicut deus dedit homini liberū arbitrium non ad peccandum sed ad bene agendum et tamen liberum arbitrium est potentia qua peccatur secundum augustinum. Item verum ē ꝙ papa non habet potestatem qua possit destruere ecclesiam. Habet tamen destruendi potestatem illa que ipse non christus fecit in ecclesia.

¶ Quod postea indicunt ad idem ꝙ papa non potest facere contra leges diuinas verum est destituendo illud ꝙ leges diuine instituunt vel destruendo ꝙ ille construunt trahendo secū executionem per volūtatem beneplaciti. Sed bene potest facere contra illud ꝙ leges diuine prohibent in finibus prohibitionis et voluntate signi. Aliter non posset peccare cum peccatum non sit aliud ꝙ transgressio legis diuine et celestium per inobedientiam preceptorum secundum ambrosium.

¶ Unde potestatem caracteris ꝙ sacramentum legis diuine instrumentaliter imprimit non potest destruere nec potestatem iurisdictionis sue quam etiam lex diuina fūdauit nō potest ipsemet destruere. Sꝫ omnem potestatem iurisdictionis q̄ est a se potest aufferre prelatis et dare

non prelatis. ¶ Quamuis hoc faciendo peccaret contra legẽ dei prohibentẽ omnẽ ordinationem indebitã et nõ solum prohibẽtem ordinationẽ indebitã sed etiã prohibentem facere contra ordinationẽ humanam rationabilẽ secundum illud. Omnia honeste et secũdũ ordinẽ fiant in nobis. ¶ Possz enim papa destruere omnes ordines approbatos et reuocare omnia priuilegia a se vel a predecessoribus suis q̃buscunq; personis ecclesie concesse et omnia iura a se et suis predecessorib⁹ condita vno verbo euertere. ¶ Sed certum est q̧ irrationabiliter ageret ⁊ peccaret nimis. ¶ Minor patet quia nullus potest sedem episcopalem construere de nouo nisi papa aut eius auctoritate. ¶ Tertio patet idem sic quia si sedes et potestas et dignitas vbicũq; sunt essent a deo et nõ a papa: papa nõ posset eas auferre nec diuidere nec vnire. Sed consequens est falsum ergo et antecedens. probatio cõsequentie q: papa non potest tollere nec mutare nec minuere ius diuinum. q: seruus non potest tollere legem domini sui. xxv. q. i. sunt quidem. Si ergo vbicunq; est constitutio ecclesie cathedralis illa dicatur fundata a deo ⁊ non ab homine et de iure diuino ⁊ non humano papa nõ potest illam destruere nec mutare. ¶ Minor patet scilicet falsitas consequentis sed quia papa multas ciuitates priuauit dignitate pontificali. Est etiam statutum generale q̧ ciuitas culpabilis in hostiali persecutione cardinalis eoipso est dignitate pontificali priuata preter romã De penis. c. felicis li. vi. Papa etiam p̃t episcopatus transferre et non solum personas sed etiã sedes sicut de facto frequenter apparet ⁊ de iure de translatione episcoporum per totũ. ¶ Ipse etiam diuidit ⁊ vnit episcopatus sicut in eodem titulo habetur. ¶ Et confirmatur per apostolum qui dicit firmũ firmamentũ dei stat. ij. thi. ij. vñ si dei alie eccl'ie sũt a deo fũdate sicut eccl'ia romana sũt imobiles sicut romana ecclesia quam nec papa potest destruere nec diuidere nec vnire. ¶ Et dato q̧ papa ex causa rationabili posset sedem suã mutare localiter forte cum consilio generali. ¶ Tamen sedem papalem non potest ipse destruere nec diuidere nec diminuere i aliquo sedis apostolice potestatem etiam cum consensu consilij generalis. ¶ Si ergo dicamus gratia exempli q̧ sedes hierosolimitana que fuit sedes iacobi apostoli quod fundadata sit a christo sicut sedes petri tũc non poterit sedem hierosolimitanam priuare episcopo nec alibi transferre nec diuidere nec diminuere eius potestatem quod est absurdum. ¶ Si dicatur nõ est simile de alijs ecclesijs super quas est papa ⁊ de romana in qua ipse est sed non super ipsam. ¶ Non ẽ dicẽdum q̧ est oppositio in adiecto vt supra dictum est. s. q̧ aliquid sit de iure diuino et tamen sit subditum pape quia papa non est super ius diuinum sed sub ipso. ¶ Unde potestas que est de iure diuino nullo modo subest pape vt possit eam in se tollere vel imutare sicut patet in ptãte caracteris.

¶ Finis.

¶ Epilogus tractatus de causa immediata ecclesiastice potestatis quantū ad articulos ꝛ cōclusiones principales et incidētales.

¶ Articuli autem sunt sex.
Primus articulus de potestate petri singulari.
Secundus de potestate quam a christo alij apostoli receperunt.
Tertius de potestate .lxxij. discipulorum christi quam habuerunt de eo.
Quartus de potestate pape.
Quintus de potestate episcoporum.
Sextus de potestate curatorum.

¶ Primus articulus

de potestate petri singulari habet .v. conclusiones principales.
Prima de potestate petri super alios apostolos.
Secūda de pmatu ei⁹ sup totā ecclīaꝫ
Tertia de plenitudine ptātis eius.
Quarta de ptāte episcopali petri.
Quīta de tpe collatiōis istaꝝ potestatum petro.

Prima cōclusio pricipalis de ptāte petri sup alios apostolos est ista.
Petrus a christo fact⁹ est princeps et vertex et presens apostolorū et ita cōtinet incidētaliter alias tres cōclusiōes

Prima cōclusio incidētalis est ꝙ oēs apostoli fuerunt pares quo ad ptāteꝫ ordinis sacerdotalē ꝛ epālem finaliter et substantialiē sed petr⁹ superior oībus fuit quo ad ptātem iurisdictiōis.
Secunda ꝙ petrus et paul⁹ fuerunt pares merito passionis in consecrado romā sedē i gētis papalib⁹ cōmūgūt sed petrus fuit maior eo in potestate prelationis et iurisdictionis.
Tertia ꝙ iacobus dedit sententiā de cessatione legaliū nō quia esset maior petro sed qr erat iudex i specialis i loco.

Secūda cōclusio principalis de prelatione petri super ecclesia est ꝙ solus petrus accepit immediate a solo christo potestatem super totam ecclesiam et ista habet duas incidentales.

Prima ꝙ apostoli et seniores miserūt petrum et iohannem nō missione auctoritatis qua superior mittit inferiorem quo ad petrum sed missione consilij: et precum quibus qñdoqꝫ inferior mouet superiorem ad aliquid faciēdū.

Secunda ꝙ petrus habuit primatuꝫ super alios apostolos et super totam ecclesiam primo et principaliter dei ordinatione sed postea etiam concurrēte aliorum apostolorum voluntate cōsequente et acceptante.
Tertia conclusio principalis de plenitudine potestatis in petro est ꝙ petr⁹ habuit plenitudinem potestatis et habet vnam communem annexam.
Conclusio annexa est ꝙ soli petro christ⁹ dedit plenitudinem potestatis et ꝑeminentiam super omnes.
Quarta conclusio pricipalis de ptāte epāli petri est ꝙ petrus imediate fact⁹ est epūs a xpo et habet tres ānexas

Prima annexa est ꝙ xp̄s prefecit priꝫ epm petrū a quo ceteri episcoparent.
Secunda ꝙ qñ christus dixit petro pasce oues meas imposuit sibi officium pastoris episcopi.
Tertia ꝙ tūc cū in episcopū consecrauit conferens ei sine sacramento oēm rem sacramenti ꝑ potestatē excellētie

Quinta conclusio pricipalis de tempore collationis predictarū ptātū habet.vij.cōclusiones icidētaliter sibi annexas vel explicitas.
Prima ꝙ episcopus nō fecit petrum generalē vicariū suū ante resurrectionē sed solum imminente ascentiōe.
Secunda ꝙ petrus non ē factus pastor ecclesie ante resurrectionem.
Tertia ꝙ petro ꝑ illa verba tibi dabo cla.reg.ce.nō fūt claues tradite ſꝫ promisse.
Quarta ꝙ nullus factus est sacerdos añ cenam quādo ꝓmuꝫ institutum est sacramentum eucharistie.
Quinta ꝙ null⁹ añ cenam habuit claues ligādi nec soluēdi in foro cōsciētie
Sexta ꝙ petr⁹ non ē fact⁹ episcopus nec pastor ecclesie ante ⁊ nisi ꝑ illa verba pasce oues meas.
Septima ꝙ illa verba pasce oues meas nō sunt promissio de futura datione sicut illa tibi dabo: sed solum collatio potestatis in presenti sub hoc sensu pasce.i.potestatem accipe pascendi per oēm sacramētoꝝ administrationē quilibet ecclesia pascitur.

Secundus articu

principalis de potestate apostolorum data eis immediate a xp̄o. habet.viij. principales conclusiones.
Prima de potestate miracula faciēdi
Secunda de potestate predicandi
Tertia de potestate metendi tp̄alia.
Quarta de potestate baptisandi.
Quita de potestate sacerdotali ipoꝝ
Sexta de ptāte ligandi ⁊ soluēdi ipoꝝ
Septima de ptāte episcopali ipsoꝝ.
Octaua de ptāte iurisdictiōis ipsoꝝ.

Prima conclusio principalis de potestate apostolorum est de potestate miracula faciendi scilicet ꝙ omnes apostoli acceperunt imediate a christo potestatem miracula faciendi ⁊ nullus a petro. Et continet quattuor cōclusiones incidentales.

Prima cōclusio incidentalis estꝙ nullus qui vnꝙ fecit miracula accepit a puro homie hanc ptātē sed a solo deo
Secūda ꝙ aliȷ̄ apostoli habuerūt miorem potestatem miracula faciendi ꝙ petrus et sub eo et ei differebant honorē in miraculis faciendis.
Tertia ꝙ primū miraculum in primitiā ecclesia scilicet de eiectione claudi factum est per petrum.
Quarta ꝙ soli⁹ petri vmbra sanabātur infirmi.
Secunda cōclusio principalis de potestate predicandi apostolorum est ꝙ oēs apostoli acceperūt a christo immediate auctoritatem predicandi et habet.xiiij.cōclusiones annexas.
Prima ꝙ apostoli ante passionem acceperūt ptātem ꝑdicādi tantū iudeis
Secunda ꝙ post resurrectionem acceperūt potestatem predicandi vbicūꝙ aliquomodo.
Tertia ꝙ ante passionem aliȷ̄ apostoli non suberent regimini petri nec in predicando nec in aliȷs sed solius xp̄i.
Quarta ꝙ post ascentionem in ꝑdicādo et in oībus aliȷs subfuerūt oēs aliȷ̄ ap̄li petro vbicūꝙ petr⁹ presēs erat.
Quinta ꝙ omnes aliȷ̄ in predicando defferebant sibi honorem.
Sexta ꝙ petrus int̄ omēs fecit primū sermonem.
Septima ꝙ in ecclesia ordinata christus fecit petrum capitaneum ⁊ alios apostolos voluit esse duces post eum et sub eo et per eum.
Octaua ꝙ a petro facta est ordinatio et diuisio predicationum et predicatorum licet de consilio aliorum.
Nona ꝙ ad petrum doctorem totius ecclesie non ad subditos ecclesie pertinuit subrectores instituere.
Decima ꝙ ex quo petro totius ecclesie cura fuit commissa nulli licuit sine

ti⁹ auctoritate pascere nec regẽ gregẽ

Undecima q petri sint sub se pasto res alios ordinare in partem sollicitudinis eos vocando.

Duodecima conclusio q solius petri principaliter sint ordinare de successo re iude et diaconius ministerio propo nendis licet ipse alijs electionem com miserit qui solus per se poterat pro uidere.

Tertiadecima conclusio est q omnis electio et institutio ad aliquam recto riam in tota ecclesia dei ad alium pertineris q̃ ad papaȝ est collata a petro vel eius successore.

Quartadecima q omnis diuisio et in stitutio prouinciarum ꝛ diocesium est facta a petro vel eius auctoritate.

Quintadecima q alij apostoli post pẽ thecostem predicauerunt auctoritate et potestate sibi data a petro nec imediate a christo nisi quo ad ĩspiratione ̃ et confirmationem miraculorum.

Tertia conclusio principalis de potestate metendi temporalia est q omẽs apostoli a christo immediate acceperũt potestatem necessaria corpori recipiẽdi ab illis quib⁹ spiritualia seminarẽt et habet quattuor incidentales.

Prima incidentalis est q hanc potestatem metendi temporalia in quantum subseruit potestati predicandi et baptisandi alij apostoli post penthecostem habuerunt immediate a petro.

Secunda q petrus ecclesiaȝ alijs apostolis et successoribus regendam dimisit metropoles et dioceses diuidendo suam cuiqȝ assignando.

Tertia vero est q prima diuisio predicationum scȝ in gentes et circuncisio nem facta est auctoritate petri licet de consilio et voluntate eorum.

Quarta q primum consilium de cessatione legalium congregatum et re gulatum est auctoritate petri licet epistola scripta fuerit sub nomine dñi.

Quarta conclusio principalis de potestate baptisandi est q omnes apostoli ante passionem habuerunt a christo imediate auctoritatem baptisandi et habet quinqȝ incidentales.

Prima de opinione Johannis Crisostomi q apostoli baptisabant solum baptismo iohannis.

Secunda de opinione Augustini q baptisabant baptismo christi.

Tertia q apostoli fuerunt baptisati baptismo christi antequam illi batizarent.

Quarta q licebat eis baptizare ante q̃ essent baptisati sicut nũc layco fideli deficiente sacerdote.

Quinta q post resurrectionem data est eis a christo auctoritas baptizandi per totum mundum non q hoc exeq̃rentur nisi ordinatione petri et commissione.

Quinta conclusio principalis de potestate sacerdotali est q omnes apostoli facti sunt immediate a christo sacerdotes et habet .v. incidentales.

Prima q null⁹ debuit fieri sacerdos ante institutionem sacramenti eukaristie.

Secunda in consumatione noui testamenti que fuit in passione debuerũt institui ministri eius.

Tertia q in passione cum consumatione legis noue sacramentorum institutio consummari ꝛcum sacramentis minister eorum inhtui debuit.

Quarta q fuerunt facti sacerdotes per illa verba hoc facite in meam cõmemorationem.

Quinta de iuda q cum alijs communicauit et est factus sacerdos cum eis

Sexta conclusio principalis de potestate clauium ordinis est ꝙ eam omnes equaliter a christo simul et semel acceperunt et habet quinqꝫ incidentales.
Prima ꝙ apostoli non habuerunt ante cenam claues ordinis.
Secunda ꝙ illa verba dicta omnibus quorum alligaueritis super terrā ꝛc. fuerunt verba promissionis de futuro non collationis in presenti
Tertia ꝙ potestas ligandi atqꝫ soluēdi in foro conscientie fuit data non solum petro sed etiam alijs.

Quarta de opinione rationalili ꝙ potestas ligandi atqꝫ soluendi data est in cena omnibus apostolis simul cum potestate conficiendi et ꝙ per illa verba accipite spiritum sanctum in resurrectione non dedit eis christus nouam potestatem nec per sequentia quorūꝫ remiseritis ꝛc sed declarauit potestatem prius datam ad actum absoluendi.
Quinta de alia oppinione minus probabili inter omnes ꝙ in cena potestatem acceperunt consecrandi per illa verba hoc facite ꝛc. sed ī resurrectione acceperunt de nono potestatem absoluendi per illa verba quorum remiseritis facti sunt sacerdotes de nouo accipientes vtranqꝫ potestatem.

Sexta de opinione magis communi ꝙ in cena facti sunt sacerdotes accipientes solam potestatem consecrandi per illa verba hoc faciteꝛc sed in resurrectione acceperunt de nouo potestatem absoluendi per illa verba quorūꝫ remiseritis.
Septima de opinione que dicit ꝙ caracter sacerdotalis et episcopalis est vnus qui ampliatur per consecrationem episcopalem ad effectum confirmandi et ordinandi et multo forcius ad conficiendum et absoluendum sic est vnus. Sed prius datur ad conficiēdum per illa verba accipe potestatem dicendi missas ampliatur autem per illa verba sequentia quorum remiseritis ad ligandum et soluendum.

Octaua ꝙ eedem opiniones vendicant sibi locum in qualibet ordinatione sacerdotis in qua licet non sint intervalla dierū sicut fuerūt inter verba dicta in cena ꝛ in resurrectione fūt tamen internalla horarū.
Nona ꝙ probabilior ē opinio que dicit sacerdotes factos in cena non in resurrectione quia tunc thomas absēs non fuisset sacerdos.
Decima ꝙ per illa verba accipite spiritum sanctum thomas post resurrectionem non fuisset factus sacerdos non quia absens sed quia incredulus

Septima conclusio principalis de potestate episcopali in alijs apostolis est ꝙ non sunt facti episcopi a christo sed a petro et ipsi et omnes alijs immediate vel mediate et habet .xxxi. incidentales.
Prima ꝙ alij non sunt facti a christo episcopi cum petro sicut sunt facti sacerdotes cum eo.
Secunda ꝙ iacobus minor consecratus est vera ordinatione in episcopuꝫ a petro iacobo et iohanne.
Tertia ꝙ illa ordinatio non fuit simulatoria ad efficiendum veram consecrationem.
Quarta ꝙ non fuit promocio ad archiepiscopum sed ad episcopalem cōsecrationem.
Quinta ꝙ non fuit sola introuizatio sed vera ordinatio.
Sexta ꝙ nullus alius preter petrum factus est a christo episcopus.

Septima ꝙ apostoli non sunt facti episcopi per illa verba quecunqꝫ alligaueritis.

Octaua q nec p illa hoc facite in meam commemorationem.
Nona q nec per illa accipite spiritu3 sanctum quorum remiseritis.

Decima q deus in principio ecclesie non fecit nisi vnum episcopum scilicet petrum qui sufficit ad omnes faciendos.
Undecima q tres episcopi non requiruntur ad vnum episcopum consecrādum de necessitate sacramenti sed solum de necessitate precepti de statuto petri.
Duodecima q petrus solus iohannem episcopum fecit sed cum iohanne fecit iacobum fratrem eius secundo cum quibus tertio fecit iacobum alphei.
Decimatertia q paulus et alij apostoli non semper seruauerunt illam formā de tribus consecrantibus sed quando potuerunt eos habere.
Decima quarta q iacobus et iohannes erant digniores alij post petrum et iohannem maior fratre meritis licet minor etate.
Decimaquinta q falsum est dicere apostolos simplices sacerdotes existentes potuisse episcopos consecrare.

Decimasexta q in veteri lege moyses non sacerdos consecratus maior erat sacerdotibus consecratis sed in noua lege nullus non sacerdos est dignior sacerdote
Decima septima sicut moyses solum aaron fecit pontificem a quo in omnes alios pontificatus diriuatus est sed fecit omnes filios eius sacerdotes Ita christus solum petrum fecit episcopum a quo omnes alij sunt postea facti sed fecit simul omnes alios apostolos sacerdotes.
Decimaoctaua q quia omnes sacerdotes sunt pares non autem omnes episcopi ideo simul alij apostoli facti sunt cum petro sacerdotes et non simul episcopi.
Decimanona q petrus non fuit maior sacerdos alijs quia nō potuit plus q illi conficere nec absoluere sed fuit maior episcopus quia super intendēs toti mundo
Uigesima q verbum augustini q christus fecit omnes apostolos episcopos intelligitur vno modo sic q fecit immediate petrum alios mediante petro Alio modo episcopos.i.presbyteros.
Uigesimaprima q illud verbum consilij q christus dedit claues ecclesie a postolis eorumq successoribus probat q sicut christus non fecit apostolos alios episcopos nisi per petrum sic non dedit eis nec successoribus suis claues ecclesie nisi per petrum.
Uigesimasecunda q plus est promissum petro soli per illa verba quodcunq alligaueritis q alijs per illa verba quodcunq alligaueritis.
Uigesimaqnarta q omnes apostoli fuerunt pares in honore sacerdoti et pontificatus finaliter quo ad potestatem ordinis sed non quo conferente3 nec quo ad potestatem iurisdictionis sed petrus illo modo fuit maior omnibus alijs et optinuit principatum.
Uigesimaquinta q apastoli non stati q fuerunt assumpti in apostolos facti suut predicatores nec sacerdotes ante cenam nec episcopi ante penthechostem.
Uigesima sexta petrus non est factus simul sacerdos et episcopus sicut aarō.
Uigesima septima q apostoli non fūt facti episcopi per illa verda accipite spiritum sanctum.
Uigesima octaua q iudas non fuit episcopus sed sacerdos vt supra in fine huius conclusionis.
Uigesima nona q iacobus zebedei solium sacerdotale prius conscendit per martirium.

Trigesima ꝙ iacobus minor primus habuit determinatam sedem episcopalem et quod ierosolima, fuit prima sedes episcopalis in noua lege.

Trigesima prima ꝙ paulus mathias et barnabas fuerunt facti apostoli a christo non tamen facti episcopi a christo sed ab alio.

Octaua conclusio principalis de potestate iurisdictionis apostolorum est ꝙ eam non habuerũt immediate a christo sed a petro et habet. xiij. incidentales.

Prima est ꝙ idem est habere potestatem iurisdictionis sine prelationem et habere subditos.

Secunda ꝙ christus alijs apostolis nõ dedit immediate aliquos subditos.

Tertia ꝙ christus non dedit alijs apostolis per se potestatem iurisdictionis nec plenariam nec semiplenam.

Quarta ꝙ potestas miraculorum p̄dicandi temporalia metendi conficiendi absoluendi in foro conscientie nullam iurisdictionem importantde se.

Quinta ꝙ claues ordinis et iurisdictionis differunt realiter.

Sexta ꝙ per illa verba tibi dabo claues christus petro promisitvtrasq; claues sed per illa quecunq; alligaueritis non promisit alijs nisi claues ordinis.

Septima ꝙ christus dando alijs a petro claues ordinis non attenuat promissionem factam petro quam tamẽ minorasset si dedisset alijs claues iurisdictionis:

Octaua ꝙ illa verba quecunq; alligaueritis et illa quorum remiseritis in sensu litterali intelliguntur de clauibus ordinis non de clauibus iurisdictionis in aliquo foro.

Nona ꝙ omnis potestas iurisdictionis quam habuerunt alij apostoli specialiter post ascentionem et qua vsi sunt in quocunq; foro est eis collata a petro.

Decima ꝙ vnitas ecclesie requirit ꝙ omnis iurisdictio et prelatio in ecclesia procedat et originetur a petro.

Undecima ꝙ tota potestas ecclesie fuit collata petro ymo non est collata ecclesie nisi in petro.

Duodecima ꝙ potestas excommunicandi pauli fuit a petro sed, executio tradens sathane fuit a christo domino.

Decimatertia ꝙ aliquis habet iurisdictionem in foro contentioso q̄ nullam habet in foro conscientie et econuerso sed vtrobiq; nullus potest nisi subditum soluere vel ligare.

Decimaquarta ꝙ ad soluendum in foro exteriori vna tantum potestas sufficit scilicet iurisdictionis sed ad soluẽdum et ligandum in foro interiori requiritur duplex scilicet potestas ordinis et potestas iurisdictionis.

Decimaquinta ꝙ apostoli constituti sunt a christo principes super omnem terram ad iudicandum in die iudicij immediate. Sed mediãte petro ad iudicandum in hoc mundo.

Tertius articulus

principalis de potestate discipulorum a christo habet tres conclusiones principales.

Prima ꝙ. lxxij. discipuli acceperunt a christo similem potestatem potestati apostolorum non equalem.

Secunda ꝙ a christo nullam habuerunt ordinis potestatem sed a solo petro immediate vel mediate.

Tertia q nec potestatem iurisdictionis in aliquo foro.
Prima conclusio principalis de potestate discipulorum simul potestati apostolorum non equali habet. vij. explicitas.

Prima est de triplici acceptione discipulorum christi.
Secunda q lxxij. discipuli acceperunt a christo potestatem predicandi sicut et apostoli sed nō tantam nec post resurrectionem ullo modo immediate

Tertia q habuerunt a christo potestatem miracula faciendi sed minorez q apostoli.
Quarta q similiter interdixit eis portare peram et saculum.
Quinta q similiter dedit eis potestatem metendi temporalia.
Sexta q discipuli non habuerunt a christo potestatem baptisandi nec ante resurrectionem nec post

Septima q discipuli non baptizauerunt quousq3 per apostolos fuerunt dyaconi ordinati.
Secūda conclusio principalis de potestate ordinis in discipulis est q eam non habuerunt a christo et habet septem incidentales.

Prima q discipuli in omnibus et per omnia semper et ubiq3 fuerunt minores et inferiores apostolis.

Secunda q. lxxij. discipuli a christo nullam acceperunt potestatem ordinis nec sunt facti ab eo episcopi nec sacerdos.
Tertia q ex. lxxij. discipulis mathias est electus in apostolum et septem dyaconi assumpti.
Quarta q. lxxij. discipuli non habuerunt a christo potestatem ligandi et soluendi in foro conscientie.

Quinta est de opinione que dicit discipulos fuisse presentes quando dictum est a apostolis accipite spiritum sanctum.
Sexta q quando dictum est apostolis quorum remiseritis discipuli nō erāt sacerdotes nec tunc facti sunt.

Septima q discipuli figuraz gerebāt sacerdotum nec tamen erant sacerdotes et apostoli episcoporum nec erāt adhuc episcopi sicut pōtifices et sacerdotes legales gerebant tipum euangelici episcopi et sacerdotio nec tamē erat ⁊ melchisedech tipum christi nec tamen erat christus.

Tertia cōclusio principalis de potestate iurisdictionis i discipulis q. lxxij non habuerunt a christo aliquam potestatem iurisdictionis in aliquo foro et habet unam incidentalem scilicet q verba illa quecunq3 alligaueritis et quorum remiseritis non fuerunt dicta discipulis sed tantum apostolis.

Quartus articulus principalis de potestate pape habet tres conclusiones principales.

Prima q potestas papalis non est ab ecclesia.
Secunda quod est est immediate a solo christo.
Tertia q ab ipsa procedit omnis potestas iurisdictionis et prelationis spiritualis in tota ecclesia dei.

Prima conclusio principalis q papa non habet potestatem papalem ab ecclesia nec ab aliquo puro homine; habet tres incidentales.
Prima q si potestas papalis esset ab ecclesia ipsa posset destrui et conferri alteri per ecclesiam et papa deponi ab ecclesia.

Secunda q uniuersalis ecclesia non potest dignitatem papalem amouere nec a roma transferre nec ius eligendi cardinalibus aufferre nec papam deponere.
Tertia q electus qui a superiore confirmatus est vel eius priuilegio pro cõfirmato habetur nec potest deponi ab electoribus sed ab illo superiore vel ex commissione illius superioris.
Quarta q electus qui habet superiorem ratione delicti licet ab illo non cõfirmetur potest tamẽ ab illo non a subditis deponi et sic papa potest deponere omnem principem secularem qui meruit deponi.
Quinta q quando superior habet potestatem solum a subditis nec habet alium superiorem vel si habet aliquo modo autem ad illum non potest haberi recursus tunc abutens potestate potest deponi a subditis.
Sexta q habens potestatem a deo ab illa q̃diu illam habet a nullo homine potest deponi in aliquo casu.
Septima q papa propter heresim nõ deponitur de iure sed tãtum de facto quia hereticus ipso iure est priuatus omni potestate iurisdictionis ecclesiastice a deo non ab homine.
Octaua q licet papa ꝓpter pctã in moribus nõ possit deponi. potest tñ ei resisti et est contra eum consilium euocandum et orandum vt deus eum corrigat vel de medio tollat.
Nona q potestas pape est maior omni alia potestate totius ecclesie.
Decima q infideles et scismatici non habent vocem in electionem pape.
Undecima q populus habet sibi constituere superiorem quo ad potestatẽ corporalem non autem quo ad spiritualem si ille eam habeat aliunde.
Duodecima q imperator a principio habuit imperium ex consensu popõli sed papa nõ habet potestatem ex cõsensu ecclesie sed a deo.

Secunda conclusio principalis q papa habet preeminentiam et plenitudinem potestatis in ecclesia immediate a solo deo et habet. viij. incidentales.
¶ Prima q petrus accepit a christo preeminentiam et plenitudinem potestatis pro se et pro successorib⁹ suis.
Secunda q episcopus romanus non anthiochenus nec quicunq alius est proprius successor petri.
Tertia q electus a cardinalibus canonice ꝛ legitime est successor petri ꝛ vicarius iesu christi.
Quarta q papa non potest transferre sedem romanam nisi ex voluntate dei interpretatiua ex causa euidenti cum assensu concilij generalis.
Quinta q papa potest cedere et resignare papatui de consensu cardinaliũ
Sexta q potestas caracteris est indelebilis ab ipsa anima et tam diu manet anima q̃ diu manet hec potestas caracteris in anima et si aliquis sacerdos vel episcopus nunc resurgeret sine noua consecratione haberet potestatem caracteris sacerdotalem si ante esset sacerdos vel episcopalem si ante esset episcopus vnde et renunciari talis potestas non potest.
Septima q potestas iurisdictionis ordinare debetur statui qui ex hominũ voluntate acquiritur et perditur.
Octaua q consensus matrimonij est sacramentum et ideo causat vinculũ insolubile sed consensus cardinalium eligentium est pape acceptantis nec sunt sacramenta ꝛ per cõsequens causat effectum dissolubilem sicut et spõsalia.
Tertia conclusio principalis est q omnis potestas iurisdictionis ecclesiastice et prelatio in ecclesia procedit et deriuatur a potestate papali et habet. v. incidentales.
Prima q ecclesia romana fundauit omnes alias ecclesias et instituit ꝛ nõ

solum personas instituit in eis sed etiam oēs dignitates et potestates quas possident habent originaliter et derivatiue ab ecclesia romana sicut a suo fonte et fundamento.
Secunda ꝙ petrus dyoceses et prouincias primus instituit et diuisit.
Tertia ꝙ hereticum est dicere aliam ecclesiam ꝙ̄ romanam esse fundatam immediate a christo.
Quarta ꝙ ecclesia romana fūndauit aliquas ecclesias ꝑ se immediate omnes autem alias mediate.
Quinta ꝙ ecclesia romana fundauit ecclesias precedentes dotando eas in suis fundamentis et hoc per petrum cuius sedes fuit.

Quintus articul⁹

principalis de potestate episcoporum habet tres conclusiones principales.
Prima de potestate ordinis epalis.
Secūda de ptāte iurisdictiōis epalis.
Tertia de ptāte eccl'arū cathedraliuꝫ.
Prima conclusio principalis de potestate ordinis episcoporum habet septem incidentales.
Prima ꝙ omnes episcopi habent potestatē ordinis eque immediate a christo sicut papa.
Secunda ꝙ petrus super oēs episcopos in potestate ordinis solum habuit priuilegium duplex.
Primum priuilegium ꝙ ipse sine ministro et sacramēto medijs fuit a christo cosecratus. Et secundum ꝙ ab ipso omnes alij instrumentaliter acceperunt potestatem ordinis.
Tertia ꝙ omnes episcopi habent eq̄ perfectam in essentia potestatem ordinis sicut papa.
Quarta ꝙ electus in papam est ver⁹ papa ante consecrationem licet elect⁹ in episcopum non sit verus episcop⁹ ante consecrationem.
Quinta ꝙ papa non consecratus potest facere personas humiles ad sacramentalia non episcopi vt dare indulgentias et huiusmodi.
Sexta ꝙ omnes episcopi habent eq̄ virtuosam in effectu proprio potestatem ordinis sicut papa.
Septima ꝙ ante consecrationem nō potest papa committere confirmationem nec minores ordines non epis.
Secunda conclusio principalis de potestate iurisdictionis quo ad ꝑsonas episcoporum est ꝙ omnis potestas iurisdictionis quam habent episcopi in vtroqꝫ foro non solum subest pape sꝫ etiam est a papa et habet .xiiij. incidentales.
Prima ꝙ dato ꝙ stat⁹ episcopalis esset totaliter a deo habens ab ipso omnem suam potestatem sibi datam nichilominus ipse status et eius potestas a quocunqꝫ habeat habet a papa.
Secunda ꝙ papa non habet a cardinalibus nec ab homine ius papat⁹ nec potestatem nec dignitatem papalem sed a solo deo.
Tertia ꝙ omnis potestas limitata in communitate procedit a potestate plenaria.
Quarta ꝙ negare se habere potestatem a papa est negare esse subditum ei in illa.
Quinta ꝙ dicere se esse subditum pape in sua potestate sed negare se habere eam ex eius commissione est negare pape plenitudinem potestatis.
Sexta ꝙ si papa potest ad libitum ponere et deponere prelatos ecclesie sequitur ꝙ ab ipso est omnis prelatio.
Septima ꝙ nisi solus papatus esset a deo ceteri prelati non indigerent confirmari postꝙ̄ sunt electi sicut nec papa
Octaua de opiniōe q̄ ymaginatur potestatem iurisdictionis esse a deo mediante homine eo modo quo potestas ordinis et non minus
Nona ꝙ papatus est immediate a deo non obstante ꝙ nō acquiratur nisi me

diante electione cardinalium.
Decimo ꝙ si potestas iurisdictionis in prelatis est a deo sicut ꝛ potestas caracteris tunc esset determinatus modus a deo prefixus acquirendi istam sicut illam et tunc papa non posset istā dare et auferre ad libitum sicut nec illam.
Undecima ꝙ in papatu est certus modus acquirendi quem papa nō potest mutare.
Duodecima ꝙ papa non potest auferre cardinalibus ius eligendi nisi consenciente vniuersali ecclesia.
Decimatertia ꝙ licet omnis prelatio iuste accepta habeatur a deo tanꝙ ab aprobante et tanꝙ a causa remota nō tamen a deo immediate conferente ꝙ conuenit soli papatui.
Decima quarta ꝙ papa potest licite p̄latos deponere sine culpa non tamen sine causa non sit autem principes seculares.
Tercia conclusio principalis est de potestate iurisdictiōis episcopalis q̄ ad ipsas ecclesias et eiꝙ omnem prelationem dignitatem et iurisdictionem quam habent. habent a papa et ecclesia romana et habet duas incidentales.
Prima ꝙ si alie ecclesie essent a christo fundate papa nō posset eas destruere nec diuidere nec diminuere.
Secunda ꝙ dicere ꝙ alie ecclesie habent potestatem immediate a christo et tamen ꝙ in ea sub sint pape. Sic ꝙ ab ipso possit illa potestas diminui vł aufferri est dicere ꝙ papa est supra ius diuinum et potest idem destruere ad libitum.

Sextus articulus

pricipalis de potestate curatorum habet tres conclusiones principales
Prima de potestate ordinis sacerdotalis.
Secunda de potestate iurisdictionis quo ad personas curatorum.
Tertia quo ad ipsas eccłas vel curas.
Prima de potestate ordinis sacerdotalis est ꝙ omnis sacerdos habet potestatem conficiendi et absoluendi eq̄ immediatam et perfectam et virtuosam a deo sicut episcopus et sicut papa et habet vnam incidentalem scꝫ ꝙ in hoc fuit priuilegium apostolorum ꝙ sine aliquo ministro et sacramento a christo fuerint immediate sacerdotes ordinati.
Secunda conclusio de potestate iurisdictionis quo ad curatos est ꝙ habeant eam a papa simpliciter et principaliter sed sub deo et hec habet quinꝙ incidentales.
Prima ꝙ si iurisdictio episcoporum ꝛ curatorum non esset a papa non posset ad se trahere causas illorum in foro exteriori nec in foro conscientie per se vel per alium absoluendo subditos eorum quin remitteret ad eos iterum absoluendos.
Secunda ꝙ si iurisdictio episcoporuꝫ et curatorum in vtroꝙ foro esset a deo papa non posset eos facere excommunicari et nullum posset absoluere illorum a vinculo et culpa.
Tertia ꝙ si iurisdictio est de iure diuino et per consequens subiectio prelato non possent amoueri subditi maxime prelatione manente si illa est de iure diuino.
Quarta ꝙ si potestas episcoporum ꝛ curatorum est de iure diuino et confessione fienda proprio sacerdoti multa inconuenientia sequuntur que omnia cessant si solus papa est proprius sacerdos de iure diuino alij autem de eius commissione sicut veritas est.
Quinta ꝙ si iurisdictio episcoporum nō esset a papa et illa curatorum non esset ab vtroꝙ nec papa posset mittere legatos per mundum nec episcopi p̄dicatores et confessores nisi de lumina illorum.

Tabula

Sexta conclusio principalis de potestate curatorum per comparationem ad ecclesias ipsorum est quidquid iuris et potestatis habent parrochiem inquantum huiusmodi habent a papa et ecclesia romana et habet xlvij. incidentales.

Prima quod ecclesie parrochiales non essent de ecclesia dei nisi essent fundate ab ecclesia petri.

Secunda quod nulla ecclesia vnquam fuit fundata neque fundari licite potest nisi de licentia et auctoritate pape seu romane ecclesie.

Tertia quod si alie ecclesie essent fundate a deo et non a papa, papa non posset eas diuidere nec vnire nec auferre nec eorum rectoribus casus absoluendos restringere.

Quarta de obiectione illorum qui sunt contrarie opinionis que multum implicat contraria supradictis.

Quinta quod christus non fecit per se et immediate nisi vnum curatum scilicet petrum nec instituit nisi vnam solam curam scilicet totius ecclesie petro committens alios curatos per se instituere et substituere et illas curas dicere sicut ecclesiis particularibus expediret.

Sexta quod status episcoporum et curatorum prout distinguitur a statu pape in potestate iurisdictionis non fuerunt immediate a christo instituti sicque ipse fecerit primos curatos et primos episcopos alios a petro sicut fecit primum papam.

Septima quod successor non immediate instituitur ab illo a quo predecessor sed ab alio quando institutor et fundator hoc sibi non retinuit sed alij commisit.

Octaua quod status discipulorum non fuit status curatorum nec quo ad ordinem nec quo ad curam animarum sed fuit figura eorum.

Nona quod alij apostoli non sunt facti episcopi a christo nec in cena nec quando dictum est eis accipite spiritum sanctum nec etiam alias sed a solo petro facti sunt episcopi

Decima quod non fuit tanta necessitas instituendi in passione episcopos sicut sacerdotes et penitenciarios.

Undecima quod christus in cena instituit ordinem episcopalem sed non ipsum dedit nisi in suo fundamento .i. in sacerdotio.

Duodecima quod episcopi non sunt ita proprie successores apostolorum aliorum: nec discipuli curatorum sicut papa est successor petri.

Tertiadecima quod dato quod christus instituisset discipulos curatos et quod curati moderni essent veri successores eorum adhuc non sequeretur quod illi instituantur a christo sicut illi.

Quartadecima quod petrus non pasceret oues christi et per consequens nec esset verum verbum iesu christi pasce oues meas si aliquis alius pasceret eas non auctoritate petri.

Quintadecima quod si episcopi et curati pro eo quod dicuntur succedere apostolis et discipulis haberent a christo potestatem suam immediate sicut papa ita dictum fuisset illis pro se et successoribus suis vobis dabo claues regni celorum et pascite oues meas sicut et petro licet forte non ita generaliter.

Sexta decima quod sicut papa et imperator dignitates vacantes in sua cura dat per se alias per suos vel per suum vicarium generalem ita et christus presens pro tempore sue presentie officia distribuit et semper suo vicario generali se per ipsum potestatem tribuit sed per illum cum absens fuit cetera distribuit.

Decima septima quod christus post resurrectionem mittens apostolos ad predicandum et baptisandum intellexit non eis dare auctoritatem et potestatem super petrum sed solum ydoneitatem et virtutem per miracula confirmandi.

Decimaoctaua quod discipuli antequam esset diaconi non erant in statu congruo recipiendi auctoritatem predicandi nec baptisandi.

Decimanona quod potestas prius data apostolis et discipulis in passione cessauit.

Uigesima conclusio est q̃ hereticum est dicere apostolos et discipulos sem per fuisse cum deo actu a principio vsq̃ ad finem dicuntur autem discipuli cū apostolis semper fuisse congregati q̃ in sua vocatione permanserunt.
Uigesimaprima q̃ paulus a christo fa ctꝰ est apostolꝰ gētiū et doctor earū et iudex angelorum sed a petro episcopꝰ et iudex hominum et doctor gentiuꝫ quo ad auctoritatem.
Uigesima secunda q̃ si christus fecis set apostolos episcopos assignādo eis certas dioceses et discipulos sacerdo tes assignando eis certas parrochias in quibus eis successissēt moderni epi scopi et curati tunc Et pape esset vnꝰ status in illis et in istis continuatus a christo non tamē essent isti in illo statu instituti a christo sicut illi sed isti a suc cessore petri sicut illi a ꝑdecessore ꝑo
Uigesimatertia conclusio ē q̃ discipu li non fuerunt facti a christo sacerdo tes nec curati nec apostoli facti sūt ab eo episcopi et quando per alium scꝫ ꝑ petrū facti sunt episcopi non habue runt tamen certas sedes in quibꝰ mo do sint proprie eorum successores.
Uigesimaquarta q̃ omēs apostoli fue runt finaliter episcopi quia constitue bant vbicūq̃ presbiteros ymo archie piscopos patriarchas et episcopos si cut in eorum gestis legitur et quando ordinauerunt dioceses tunc iam erāt plures etiam eis episcopi saltem iohā nes cum petro.
Uigesimaquinta est de quibus ratio nibus propter quas potius continuat status et potestas petri in papa q̃ sta tus apostolorum et discipulorum i epi scopis et curatis.
Uigesimasexta q̃ ordines episcoporū et curatorum sunt īstituti a christo ex plicite quo ad potestatem ordinis cu ratorum quidem in apostolis nō in di scipulis episcoporum in petro non in alijs quo ad potestatem vero iurisdi ctionis non sunt instituti a christo in petro materialiter et virtualiter sed a petro formaliter.
Uigesimaseptima q̃ episcopi et cura ti non possunt de potentia ordinata de poni nisi ex causa rationabili sed cau sa rationabili ab episcopis quidem cu rati iuris ordine seruato a papa vero omnes alij prelati ecclesie et iuris ordi ne non seruato possunt deponi.
Uigesimaoctaua q̃ si episcopi et cura ti haberēt potestatem suam a deo nō possent deponi sicut nec papa.
Uigesimanona q̃ si institutio esset hu mana et potestas diuina ecclesiarum vel prelatorum in communi sit a deo non ab homine tunc possent quidem ex se deponi sed manentes in statu nō possent per excommunicationem cuꝫ executione potestatis impediri
Trigesima q̃ contradictio est dicere q̃ status et potestas ecclesiarum vel prelatorum in communi sit a deo non ab homine et in particulari potestas cuiuslibet sit ab homine.
Trigesimaprima q̃ potestas ordinis in omnibus est a christo in particula ri et in communi potestas vero iurisdi ctionis vtroq̃ modo est instituta et or dinata.
Trigesimasecunda q̃ episcopi et cura ti sunt vicarij christi sed nichilominꝰ etiam pape et curati episcopi licet sint ordinarij hij et illi.
Trigesimatercia q̃ potestas episcopo rum et curatorum est a papa sicut a cā in fieri sed ab ecclesia romana sicut a causa inesse que semper stat et sedes ipsa non moritur vnde manent et fi unt sede vacante sicut stante. Sedes autem episcopalis alia non est causa curatorum nec parrochianorum nisi in fieri nec similiter sedes patriarcha lis nec sedes metropolitana ecclesia rum suffraganeorum et patriarcharū
Trigesimaquarta q̃ papa potestatem ordinis non potest auferre prelat[illegible]

simpliciter sed secundum quid potestatem ordinis pontificalis quo ad confirmationem et collationem numerorum ordinum potest dare non episcopo sacerdoti.

Trigesima quinta q potestatem iurisdictionis potest papa aufferre omnibus prelatis eos deponendo sed manentibus prelatis non posset aufferre ex toto.

Trigesimasexta q potestatem iurisdictionis prelatorū potest dare ad libitum non prelatis in vtroqz foro.

Trigesimaseptima q quia papa non potest mutare statum ab ecclesia institutum potest autem mutare statum episcoporum et curatorum et sedes ꝛ potestatem eorum in communi et in particulari ideo cōcludiť q vterqz status i coi ꝛ i pticulari ē a papa nō a xpo nisi inspirante q tales status īstituerātur a petro in potestate iurisdictionis

Trigesimaoctaua q papa non posset destruere statum episcoporum et curatorum quo ad officia episcoporum ordinum.

Trigesimanona q papa de potentia absoluta et si non de ordinata posset amouere omnes episcopos ꝛ curatos de suis ecclesiis regendo vniuersalem ecclesiam per legatos et commissarios ordinarios vel delegatos.

Quadragesima q potestas papalis prout cōcernit statum solum est a deo immediate.

Quadragesimaprima q omnes episcopatus et omnis ecclesia preter romanā potest destrui de iure ꝛ de facto ideo nulla alia ecclesia est fūdata a christo sed sola illa.

Quadragesimasecūda q potestas pape prout etiam respicit personam est etiam dono dei imediate et nulla alia.

Quadragesimatertia q pape potestas adhuc tertio modo singulariter ē ex deo quo ad modum habēdi qui est ordinatione diuina, i. electione vniuersalis ecclesie vel eorum in quo transtulit ius suum.

Quadragesimaquarta q factum pape in quo excedit limites sue potestatis est nullum sed factum in quo abutitur potestate est validum sed peccatum.

Quadragesimaquinta q papa nō potest prelatus subtrahere potestatem ordinis ad quam se non extendit sua potestas sed potest eis aufferre potestatem iurisdictionis in qua habet plenitudinem potestatis.

Quadragesimasexta q papa de facto potest agere contra legem dei prohibentem que stat in finibus sue prohibitionis sed cōtra legem dei que se cum trahit suam executionem nō potest.

Quadrgesimaseptima q papa de potentia obsoluta destruere omnes ordies a sede apostolica approbatos omnia priuilegia quibuscunqz data reuocare ꝛ omnia iura euertere vno verbo sed irrationabiliter ageret ꝛ peccaret

Hec autem omnia dicta sunt nichil temere asserendo et dando peccatoribus materiam cogitandi et vt per sedem aplicam in illis que dubia sūt veritas declareť. aut declarata alias confirmetur.

Finit tractatus Reuerendi domī Fratris Petri de palude patriarche ierosolimitani ordinis fratrum predicatorum de causa immediata ecclesiastice potestatis. Impressus parisius per Johannē barbier impressorē pro Johāne petit librario Cōmorāte in vico sācti iacobi sub itersignio leonis argētei. Anno nře salutis. M. ccccc. vi.

Articulus Reuerendi dñi et magistri videlicet fratris petri de palude ordinis fratrũ pdicatoꝝ Circa materiam Confessionum

Ertius articulus et plures alij extra citatorius prout ab eo in suis responsionibus conceduntur asserentes confessos fratribus de supiorum licentia generali/siue licentia curatorũ teneri de necessitate salutis eadē iterũ confiteri ꝓprio sacerdoti. Uidenꝫ cōtinere falsitatē/temeritatē/periculũ/et errorem. ¶ Ad cuius euidētiam pmo adducentur rationes cōcludentes. Et non oportet confessa legittime āpli⁹ confiteri. Et secundo tangentur rōes ipsius et aliorum ad oppositũ ⁊ soluēꝫ ¶ Prima ratio ꝓbat ꝙ confessi fratribus ⁊ ab eis absoluti secundũ tenorem constitutionis supra cathedrā/sine licentia curatoꝝ non teneantur eadem amplius cuicunqꝫ impetuũ cōfiteri/Et est talis. In preuilegio debꝫ subintelligi et si non exprimatur illa clausula/siue qua preuilegium nichil speciale conferret. Aut siue qua inutile ⁊ frustratoriũ esset si tum illa subsit potestati preuilegium cōcedentis. Sꝫ priuilegium datum fratribus per cōstitutionē supra cathedrā sup audientia libera confessionum sibi volentiuꝫ confiteri:nichil eis speciale conferret nisi subintelligeꝫ et qꝫ h⁹ eis liceret sine licētia curatoꝝ. Item esset inutile vel quasi/si confessi eis tenerenꝫ eadē curato iterum cōfiteri/et papa potest vtrumqꝫ concedere/ergo priuilegiuꝫ non sic est intelligendum. Sed ꝙ ffēs possunt audire sine licentia curati/et ꝙ sic auditi et ab eis absoluti nō tenētur illa curatis iterum confiteri

¶ Maior pꝫ p decretalē extra de ꝑuile.c.In his. vbi dꝫ ꝙ cũ papa cōcessissꝫ fratrib⁹ celebrare cũ altari viatico h⁹ intelligiꝫ sine licētia epoꝝ qꝛ nichil cōferret t illis indulgētia cũ sine illa idem possēt de licētia illoꝝ. Itē cũ ꝑuilegiuꝫ sit lex priuata/puuata, aũt nō eēt nisi aliqd specialꝫ indulgeret verba ei⁹ sic sunt intelligenda vt res de qua agitur valere possit poti⁹ ꝙ pire extra de ꝑsuile.c.abbate.

¶ Dico aũt si illud subsit ptāti ꝑuilegiātis/qꝛ nō dꝫ intelligi in ꝑuilegio tacite qđ nō possit ibi poni expresse.

¶ Minoꝛ pꝫ ꝙtũ ad pmā clausulam de specialitate/qꝛ nisi subintelligaꝫ ꝙ fratres pñt audire sine licētia curatorũ, nichil eis cōcediꝫ speciale qꝛ p illaꝫ cōstitutionē nō intelligiꝫ eis dari pluſ ꝙ possint curati de iure quãtũ āt pñt curati de iure (cũ sint ordinarij) tantũ possunt ipi committere. Ergo circumscripta decretali supra cathedrā p solā licentiā curatoꝝ possent fratres tñ ꝙtũ possent p illā ¶ Aũ si cũ hoc requiriꝫ licētia curatoꝝ nichil penit⁹ p illā eis tribuitur speciale.

¶ Probatio quo ad scđaꝫ clausulam qꝛ subintellecto ꝙ ffes pñt audire sine licētia curatoꝝ/nisi hoc subintelligaꝫ ꝙ confessi eis nō teneāꝫ eadē alterꝰ fiteri ꝑuilegiũ reddeꝫ ffib⁹ qsi oino inutile. Nō quin cōferat eis aliqđ spāle.scꝫ ptātē audiēdi/absoluēdi/ iniūgēdi pnias salutares qđ ex se nō habent Nec quin sit vtile confitentib⁹ eis/sic cōfiteri. dũ tñ cũ hoc cōfiteanꝫ/eis cōfessa eadē curato/qꝛ vtile ē eadeꝫ pluries ꝯfiteri. Sꝫ qsi nullus āplius volꝫ eis ꝯfiteri qꝛ cum ipe doctoꝛ dicit/ꝙ tenēt oppm iuitissime cōfitenꝫ/ēt semꝫ idē in anno. multo minus volētbꝫ in anno ꝯfiteri. Aũ si ꝯfessi fratribus tenerenꝫ eadē iteꝝ confiteri. nullus vel

licet confiteri et sic redderetur priui
legiũ inutile et frustratoriũ. ¶ Proba
tio q̃ ad tertiã clausulaʒ scʒ ꝙ papa et
ep̃s pñt ex certa sciã sic concedere fra
tribus ptãtẽ absoluendi sine licẽtia cu
ratoꝝ. ꝙ eis confessi. et ab eis absolu-
ti. non teneantur amplius eadem con
fiteri. Qꝛ hoc confitetᷓ doctoꝛ ille in su
is responsionibus vbi dicit ꝙ fratribꝰ
habentibus licentiam generalem pa-
pa p̄t dare licentiã specialẽ et tunc eis
confessi non tenentur eadem alteri cõ
fiteri. Sed scd̃m principia sua hoc pa-
pa potest concedere paucis ex certa cã
dispensando non autem multis puta
toti vni ordini vel duobus. ¶ Sed ꝙ
possit quociensciiqꝫ quandocunqꝫ et
prout vult pʒ per rationem sic. Quicũ
qꝫ habet officium sic confessiones au-
diendi ꝙ p̄ot indifferẽter ꝑ se ⁊ ꝑ aliuʒ
exercere Si p̄ot illud exercere per se si
ne licentia alterius cũ officioꝙ a se ab
solutus non teneatᷓ confiteri eadẽ ite
rum cuicunqꝫ. illo mõ ⁊ cũ illo effectu
p̄t alteri. et quociensciiqꝫ et qñciiqꝫ ad
libitũ cõmittere scʒ ꝙ nec ipse in com
mittendo: nec cõmissarius suus ĩ exe-
quendo indigebit licentia alteriꝰ. nec
absolutus a commissario indigeat ite
rũ cõfiteri. Sed papa et ep̃s illo modo
hñt officiũ cõfessiones audiendi ꝙ hꝰ
pñt indrñter ꝑ se et ꝑ aliũ. et qñ audi
unt ꝑ se non indigẽt licẽtia curatorũ
nec confessi eis necesse hñt cõfessioneʒ
iterare. ergo illo mõ libertatis et cumʒ
illo effectu liberatõis si volunt possũt
cõmittere quibuscunqꝫ et quotcunqꝫ.
¶ Maioꝛ pʒ qꝛ q̃ per aliũ facit ꝑ se fe-
cisse videtur in illis q̃ possunt indiffe-
renter ꝑ se vel ꝑ aliũ exerceri. Unde si
cut ep̃s et archidiaconus quilʒ per se
in solidũ p̄ot sine alterius licentia iudi
care sic et ad libitũ cõmittere. et cõmis
sarius iudicare et hʒ eundẽ effectũ sĩe
licentia cõmissariĳ sicut principalis quã
tũ ad substantialia Siliter curatꝰ sicut
p̄ot iure suo ordinario sine ep̄i licẽtia
de nouo cõfessiones audire per se sine
hoc ꝙ confessi ei teneantur iteꝝ ep̄o
cõfiteri sic et sine licẽtia ep̄i p̄ot hoc q̃-
buscunqꝫ et quoscũqꝫ vult cõmittere.
et cũ eodem effectu. ¶ Minoꝛ pʒ q̃ ad
primã partẽ scʒ ꝙ papa in toto mũdo
om̃s et de omnibus. et ep̃s in sua dio-
cesi de casibus non papalibus possunt
ꝑ se vel per aliũ indifferenter audire
cum sint ordinariĳ. vnde et habent pe-
nitentiarios suos. ¶ Et ꝙ papa ⁊ epi
scopus sine licentia curatoꝝ ꝑ se pos
sint confessiones audire nullus catho
licus negat. ¶ Itẽ ꝙ confessi eis nõ te
nentur eadẽ curatis confiteri. et ad
uersariĳ confitentᷓ dum tamẽ non pas
sim et indifferenter fiat de casibus cu
ratoꝝ. ¶ Sed ꝙ indistincte et indifferẽ
ter sic pʒ. qꝛ quãto virtus est maioꝛ tã-
to effectus est fortioꝛ. Unde cum ptãs
pape et ep̄i sit multo maioꝛ extensiue
et intensiue q̃tũ ad iurisdictionem et
non sit minoꝛ quantum ad caractereʒ
q̃ potestas curati. sicut absoluti a cu-
rato passim et indifferenter consequẽ
tur plenam liberationeʒ de omnibus
de quibꝰ ille potest absoluere. sic ꝙ nul
li alii tenẽtur eadem iteꝝ cõfiteri mul
to magis absoluti a papa vel episcopo
non tenentur. ¶ Sequitur ergo ꝯclu
sio ꝙ scʒ papa et ep̃s pñt quibuscunqꝫ
et quotcunqꝫ volũt sic committere au
dientiã cõfessionũ ꝙ commissariĳ eorũ
possunt audire et absoluere sine licen
tia curatorum. et cum hoc ꝙ sic abso-
luti non tenentur amplius confiteri.
¶ Et confirmatur per declarationes
summoꝝ pontificũ. Innocentiĳ. Ale-
xandri. Clementis. et multoꝝ alioꝝ.
¶ Quorum primus innocẽtius decla-
rans hanc dubitationem dicit sic. in ꝓ
uilegio bullato. Declaramus ꝙ si vo-
bis datur licẽtia a legatis aut ordina-
riĳs locoꝝ nedum a romano pontifice
(de quo proculdubito esset erroneum
dubitare an in omne sine alicuius con
sensu. Imo et inuitis q̃buslibet hmoi

poſſet concedere poteſtatem) populis legatis: ordinarijs: ſubiectis: eiſdem libere predicare poſſitis audire cõfeſſiones: abſoluere vobis confitentes ac penitentias vobis confitentibus iniũgere ſalutares aliorum inferiorum ꝓlatorum ⁊ rectorum eccleſiarum ac ſacerdotum parochialium aſſenſu nullatenus requiſito. ¶ Si dicatur ꝙ iſte declarationes bene probãt ꝙ fratres de licentia pape vel epiſcoporum ſine licentia curatorum poſſunt abſoluere ſed non quin abſoluti teneantur iterum confiteri. ¶ Dicendum ꝙ imo ꝓpter duo. p̄mo quia in iſtis dicitur ꝙ fratres poſſunt libere abſoluere: ſed nõ eſſet libera abſolutio ſed ſerua et ſeruituti inſolite ⁊ noue obnoxia ſi ſubiaceret oneri iterationis et niſi pareret effectum liberationis quod eſt de natura ſolutionis ergo. ⁊c. Secundo quia deriſorium eſt dicere et quaſi oppoſito ſito in adiecto ꝙ aliquis habeat licentiam recipiendi ſolutionem ⁊ quitandi et abſoluendi a debito. et tamen ꝙ cum hoc ſoluens ei teneatur ſoluere integre idem debitũ. Sic autem eſt in propoſito ergo ⁊c. ¶ Si dicatur ille qui confitetur non abſoluitur a debito confitendi: ſed abſoluitur a debito peccati. ¶ Dicendum ꝙ licꝫ forma abſolutionis non feratur niſi ad debitum peccati tamen illa eſt natura confeſſionis que eſt ſolutio debiti confitendi et hoc habet ſibi confeſſio naturaliter annexum ꝙ liberet ab eo qd̃ ſoluitur. Jdõ ſequitur idem qd̃ p̄ꝰ.

Ecunda ratio probat ꝙ cõfeſſus fratribus et abſolutus ab eis de ſuperiorum licẽtia cõſueta ſine quacũꝗ licentia curatorum non tenetur amplius cuicũꝗ. quãdo cũꝗ. quocũꝗ iure eadem confiteri. et eſt talis. ¶ Confeſſus alieno ſacerdoti de licentia cuiuſcũꝗ proprij ſacerdotis non tenetur confeſſionem iterare cuicũꝗ quandocunꝗ iure quocunꝗ. Sed confeſſus fratribus vel alijs habentibus priuilegium de quo queritur ſine licentia proprij ſacerdotis eſt huiuſmodi. ergo. et cetera. ¶ Maior ſic patet quia confeſſio facta alieno ſacerdoti de licentia proprij ſacerdotis equiparatur confeſſioni facte proprio ſacerdoti quo ad liberationem confitentis quendam a debito cõfitendi quod ſoluitur. ¶ Quod patet in generali ⁊ ſpeciali: in generali quidẽ de omni debito. Quia ſoluens non creditori de voluntate tñ creditoris: non minus liberatur ꝙ ſi ipſimet creditori proprio manu propria ſoluiſſet ſicut dicitur C. de ſolutionibus. l. recte vel ignorante creditore qui ſoluit alij non ſe liberat ab obligatione. Qꝫ ſi hoc vel mandãte vel ratum habẽte fecerit non minꝰ liberationem conſequitur ꝙ ſi eidem creditori ſoluiſſet. ¶ Idem patet in ſpeciali in debito confitendi: quia extra de pe. et re. c. omnis. vbi agitur de debito confitẽdi. dicitur ꝙ omnis homo debet confiteri proprio ſacerdoti: ſubiungens ꝙ volens confiteri alieno licentiam petat a proprio ſacerdote. q. d. per ſe et primo et directe eſt obligatus confiteri proprio ſacerdoti. Sꝫ ſi confiteatur alteri de voluntate ipſius tantum valeat. Sed confeſſus proprio ſacerdoti rite ſemel: non tenetur aliquomodo iterare de pe. di. i. c. menſuram. §. Non ita ibi. nec eſt neceſſe vt que ſemel ſacerdoti confeſſi fuerimꝰ denuo confiteamur: ſed lĩgua cordis non carnis apud iudicem verum ea iquiritur confiteri debemus. ¶ Et hoc etiã pꝫ per alios qui dicũt ꝙ ſicut confeſſus curato nõ tenetur iterũ cõfiteri ita cõfeſſus alteri de licẽtia ipiꝰ. ⁊ hꝰ nõ quia curatus eſt: ſed quia proprius ſacerdos eſt. ¶ Minor patet quia ſupponitur ꝙ iſti licentiam hñt a papa vel ep̃o qui ſunt proprij ſacerdotes:

etiam secundū istos. Et secundū hostiēn qui dicit super cap. oīs vtriusqȝ sexus. de pe. et re. Q̄z omnis anima habet tres proprios sacerdotes scilicȝ papam: epm̄ et curatum. ¶ Patȝ etiā per ratonē sic. Omnis ille est propri⁹ sacerdos de cuius solius licentia alienus sacerdos potest soluere vel ligare. Unde in p̄mo cap. omnis vtriusqȝ dicitur Si quis autem alieno sacerdoti voluerit sua confiteri peccata licētiā prius postulet et obtineat a p̄pō sacerdoti: cum aliter ipse illum non possit soluere nec ligare. Sed constat q̄ non solū de licentia curati imo etiā de licentia solius episcopi aut solius pape alius sacerdos potest soluere et ligare vt patet in eorū p̄niarijs q̄ non petita licentia curatorum absoluunt. Aliter ipsi deciperent totum mundū ergo non solum curatus sed papa et eps̄ quilibet. est proprius sacerdos: et pari ratione legatus. ꝛ sūmus p̄niarius qui licentiant ad confitendum: qđ est proprium proprij sacerdotis vt dictum est. ¶ Hoc idem apparet fortius quia vt dictum est non proprius sacerdos non potest aliquem soluere nec ligare nisi de licētia proprij sacerdotis sicut pȝ in decretali, iducta que clauis est huius materie. Si ergo papa et episcopus non sūt proprij sacerdotes tunc ipsi non poterunt soluere nec ligare nisi de licentia curatorum: quod est hereticum dicere. ¶ Ad istam rationem videtur sic posse responderi p̄babiliter ex dictis aliorum. ¶ Ad maiorem dicendum est q̄ vera est de licentia speciali nō de gn̄rali. ¶ Ad minorē eq° q̄ papa quidem et episcopi sunt propij sacerdotes: sed fratres non audiunt cōfessiones de illorum licentia speciali sicut eorum p̄niarij: aut vicarij qui per hoc dicuntur esse sacerdotes proprij: sed tantum de eorum licētia generali. ¶ Unde ista sunt verba istorum respondentium ad alios qui dicunt q̄ absurdum est q̄ curat⁹ posset dare subditis confessorem alium ꝛ non papa. ¶ Dicunt enim q̄ papa vel potest dare aliquem siue committere hoc officium alicui dupliciter. ¶ Uno modo in speciali sicut cōmittit legato de suo latere et suis generalib⁹ p̄niarijs. et similiter si dictus legatus committit generalibus suis: et eps̄ generali suo vicario. Et isti omnes secūdūȝ dn̄m host. in apparatu suo super cap. omnis. sunt proprij sacerdotes. ¶ Uñ super verbo a proprio sacerdote dicit. Non solum ergo intelligendum ē de parochiali sacerdote et etiam curato sed etiam de papa et ep̄o. Nam vnusquisqȝ eorum sacerdos proprius ꝛ immediatus dicitur. Sed prout proprium distinguitur contra alienum non contra cōmune ergo si ab aliquo obtineat licentiam aliquis sufficit. et ideȝ de generali vicario ep̄i. ¶ Alio mō papa vel eps̄ potest alicui cōmittere (q̄ confessiones audiat) cōmissionem: siue licentiam gn̄alem. Sicut si quis petat: dn̄e supplico q̄ possim cōfessiones audire. et dicatur ei concedimus. vel q̄ sine petitione dicatur eis. Placet nobis q̄ audiatis confessiones: sicut ē cōmissio aut licentia data fratribus i cōstitutione super cathedram. et i alijs priuilegijs que vidi excepto p̄uilegio reuocato inter cunctas: et tunc tales quibus datur talis cōmissio vel datur talis licentia non sūt p̄prij sacerdotes et confessi eisdem tenentur suis proprijs sacerdotibus confiteri saltem semel in anno secundum statum Oīs. Ita dicit dn̄s host. cōsequenter p⁹ verba predicta. Sed non putamus q̄ q̄tūcūqȝ quis confiteatur ex generali licentia data confitenti vel sacerdoti p̄ter sacerdotes parochiales licentiam saltem q̄tum ad confessionem faciendam sibi semel in anno huic statuto p̄ iudicari debeat: imo requirenda est licentia proprij sacerdotis parochialis:

nisi hoc exprimatur q hoc liceat sine sua licentia. ¶ Ad ista autem dicendum est per ordinem. ¶ Et primo qd dicunt q sufficit ad implendum illud statutum omnis ⁊ cetera confiteri pape. episcopo legato et alijs de eorum licētia spāli puta coꝝ penitentiarijs ⁊ vicarijs concedendū est ¶ Quod vero dicunt q omnes isti sunt proprij sacerdotes nō est verum simpliciter / qꝛ sīplices penitētiarij pape. legati/ episcopi/ non sunt ordinarij/ nec per consequens iure proprio hoc habent/ vnde non sunt proprij nisi quantum ad hoc q eis sufficit ꝯfiteri sicut ꝓprio sacerdoti. ¶ Sicut enim propriꝰ creditor dicitur cui iure ꝓprio debetꝛ debitum/ non ex alterius cessione/ sic proprius sacerdos ad confitendum hijs q̄ iure suo non ex alterius cessione hoc habet. ¶ Ibi notandum est q licet in foro exteriori delegatꝰ pricipis possit subdelegare. C. de iudi. l. a iudice. Similiter legatus ad vniuersitatē causarum vnam ex illis. ff. quis et a quo appel. l. i. .ij. tamen in foro conscientie non est sic secundum communem opinionem. ¶ Unde dicitur extra de of. dele. c. vlti. circa finem. q cui cōmissuꝫ est predicare et penitentias iniungere non licet hoc alijs demandare. ¶ Uñ q legati a latere habēt penitētiarios ē quia sūt ordinarij in spiritualibus sicut in temporalibus ad instar per consulum et presidum quibus sunt certe prouincie decrete. extra de of. lega. c. legatos. ¶ Et similiter q sūmus penitentiarius dat licentiam eligendi confessorem: hoc est quia est ordinarius ⁊ in spiritualibus. Simplices autem penitentiarij pape quia sunt delegati (licet priuilegio) et similiter penitentiarij episcoporū ⁊ legatorū/ licet sint delegati ad vniuersitatem causarum in foro cōscientie subdelegare non presumunt/ quia non possūt. ¶ Ex quo patet q non sūt proprii sacerdotes simpliciter (quia non ordinarij) alias possent cōmittere. Sed q̄ntum ad hec reputantur proprio sacerdotes ⁊ illis cōfessi non tenentur amplius cōfiteri sicūt nec confessi curatis. ¶ Quod dicunt de licentia generali vel speciali. Quod pōt intelligi dupliciter. ¶ Uno modo sic q sp licētia curati cuiuscūq et quocunq data confitenti vel cōfessori certo vel incerto. reputetur specialis quia limitatur ad eius parochiaꝫ et propter hoc confessus de licentia ipsius quocunq non tenetur iterum confiteri. ¶ Sed licentia episcopi committentis audientiam per totam dyocesim/ et pape per totum mundū/ sūt licentie generales/ quas concedunt seminibus et ideo confessi eis ista licentia generali tenetur iterum confiteri. ¶ Sed ista distinctio est nulla. Primo quidem propter rationem generalem quia nō minus liberaretur debitor soluendo generali procuratori constituto ad recipiendum debita in tota dyocesi vel toto mūdo/ q̄ soluens speciali cōstituto ad recipiendum ea in vna sola parochia. Sicut dicitur. ff. de solu. l. Uero procuratori. In principio. vbi dicitur sic. Uero procuratori recte soluitur verum autem accipere debemus eum cui est mandatum vel specialiter vel cui bonorum omniuꝫ administratio mandata est. ¶ Secundo per rationem specialem / quia quicquid ⁊ q̄ntum potest curatus per se vel per alium in sua parochia specialiter totum et in tantum/ ⁊ multo plus potest generaliter episcopus in tota dyocesi ⁊ papa in mundo. ¶ Unde si curatus potest cōmittere licentiam audiēdi confessiones per parochiam. Ita q confessio ei inuitens non sit iterāda multo magis episcopus per dyocesim ⁊ papa per mundum. ¶ Tertio quia q̄ntum ad efficatiam potestatis nichil differt vtrum cōmissarius stet in vno loco an discurrat. Unde cum

penitẽtiarij pape(licet in curia mane ant) habeat generaliorez potestatem. ¶ Et penitentiarij episcopi per dioceses & fratres discurrentes qui absoluũt de casibus paucioribus. Si illa generalitas licentie fratrum faceret reite rationem/ multomagis generalitas licentie penitentiariorum/cuius cõtrarium ipsi dicunt. ¶ Secundo modo posset distingui licentia specialis & generalis magis ad mẽtem ipsorum nõ respectu commissionis sed respectu committentis. ¶ Ut ille dicatur audire de licentia speciali. Quia constituitur quasi vicarius specialis simpliciter ipsius constituentis/absoluens ꝓ eo et loco eius de casibus sibi reseruatis/sicut sunt penitentiarij pape legati et episcopi/quibus confessi non tenentur amplius confiteri. ¶ Ille autẽ dicatur audire de licentia generali qui non constituitur simpliciter et absolute vicarius constituentis: sed datur sibi licentia audiendi confessiones de casibus curatorum si aliqui voluerint de illis ipsi confiteri. Et talibus est liberum audire sicut alijs liberum confiteri. Quibus etiam ex ipsa voluntate accedentium perficitur potestas audiendi confessiones. ¶ Et confessi talibus tenentur iterum confiteri. ¶ Et tunc arguo contra. ¶ Aut enim intelligit idem in curato. quod in episcopo et papa scz ꝙ si ipse daret talem licentiam fratribus audiendi cõfessiones parochianorum in sua parochia volẽtium sibi confiteri. Qz confitens eis teneretur iterum confiteri. ¶ Et hoc est contra commune dictum omnium etiã aduersariorum. Quia nullus vsqꝫ hodie dixit ꝙ confessus de licentia curati qualitercunqꝫ generali vel speciali teneatur iterum confiteri. ¶ Item hoc est cõtra hostiẽ ibidem qui dicit ꝙ q̃tumcumqꝫ aliquis confiteatur ex generali licentia preter parochialis licentiam non preiudicatur illi statuto

Propositio falsa. Cõtra eã arguit.

q̃ntum ad confessionẽ semel in anno faciendam/imo requirenda est licentia proprij sacerdotis. Per quod innuit ꝙ in licentia sacerdotis parochialis nulla generalitas excluditur cum sufficiat sed solum in licẽtia alterius. ¶ Si autem intelligunt aliud in curato & in inferiore ꝙ scilicet omnis licẽtia eius generalis quocunqꝫ accepta vel data sufficiat ad non iterãdam cõfessionem licentia vero generalis quõcunqꝫ illo modo accepta non sufficiat in episcopo et papa. ¶ Hoc est omnino irrationabile. Quia papa vel episcopꝰ plus potest dare licentiam generalez & curatus. Et magis potest committere vices suas sine illo & econuerso. ¶ Unde ꝙ generalis licentia curati sufficiat ad hoc ꝙ confessio ei iniuncta non sit iterãda. Et illa episcopi vel pape simul sit iteranda. Est omnino absurdum. Et est dicere ꝙ curatus plus potest & papa et episcopus et si non ꝑ se: saltem per alium quod est absurdũ. Quia non est fortior miles & impera tor. Augustinus super psalmos deus deus meus. ¶ Et confirmatur ratio quia q̃uis inferior non possit ius suũ in alium transferre sine concensu superioris quandoqꝫ. Quia habet ius imperfectũ dependens a superiore. E cõtrario tum superior sine assensu inferiorũ potest sicut inferior dñs non potest ius suum alienare nisi dño superiore auctorizãte. E cõtrario aũt dñs superior ius suũ p̃t ad libitũ suũ i aliũ trãsferre. ¶ Ex quo pz absurdũ ꝙ inferior magis possit ius suũ cõcedere sine cõsẽsu superioris & ecõuerso. ¶ Uñ nõ ẽ ꝓbabile ꝙ gñalis licẽtia curati sit efficacior sine cõsensu superioꝝ & econuerso. ¶ Itẽ accipiẽdo licentiã gñalẽ sicut ipi accipiũt ꝓ illa & cõfessor nec tenetur audire. Nec confitens tenetur confiteri Qz ista siue in curato siue in superiore equaliter liberet confitentem a debito confitendi sicut licentia specia

lis in qua est debitum audiendi in
confessore et debitum confitendi in
confitente. ¶ Patet sic. ¶ Quia
ad hoc q debitor liberetur a debito sic
q amplius soluere non teneatur: suf=
ficit q soluat de ipsius creditoris licē=
tia generali data alicui alij (verbi gra
tia) Si citius det michi decem: et dico
sibi do tibi licentiam q soluas ea cui=
cūq de fratribus: filijs: seruis: aut so
cijs. Qz possint recipere solutionem
debitorum meorū: et dare litteram q
tationis: cuicūq de talibus soluatur:
equalis liberatio seqtur. Nec soluēs
tenetur illi soluere nec recipiens reci=
pere ac si esset talis licentia per quā et
ille teneretur exigere et iste soluere.
¶ Ut puta si est factus procurator ad
hec vnum soluatur adiecta cui nulla
est acquisita obligatio. Qui etiā non
cogitur recipere peride sequitur libe
ratio acsi solueretur stipulatori cui est
acquisita actio: vel procuratori qui su
scepisset mandatum de exigendo. Si
cut dicitur Insti. de inutilibus stipula
tionibus. §. alteri stipulanti. ¶ Dicit
enim adiectus ille qui additur stipula
tori sub disiunctione. vt cum aliquis
stipulatur dari sibi vel citio. tunc enim
ticius cui per aliū non queratur actio
dicitur adiectus. Et potest ei fieri so=
lutio etiam stipulatore inuito. ¶ Ad
idem est. l. ff de sol. l. q si forte sunt qui
dem. que dicit Qz sūt quidā tutores
qui honorarij appellantur: sunt q ho=
noris gratia dant. sunt qui ad hoc dā=
tur vt gerant. 7c. ¶ Dico igitur de tu=
toribus cuicūq fuerit solutum (etiā
si honorarijs) recte solui. ¶ Uacat au=
tem honorarios tutores qui possunt
agere si volunt: si nolunt non cogūtur
¶ Alios vero qui petunt illos qui co=
gūtur. q. d. parit liberationem solutio
facta tutori volūtario sicut necessario.
¶ Igitur a simili confessio facta con
fessori voluntario liberat sicut necessa
rio ex q vterq pōt absoluere qd ē qua

si litteram quitationis dare. ¶ Nec
quod obstat ibi dicitur Nam 7 ad hūc
partium periculum. Quia verum est
si solutionem recipiat vel aliter gerat
per quē modū etiam si super confessi=
one suscipit reddat rationem de infir
mo pro hora qua eum suscipit. et si ip
se frater male consulit ad eū pertinet
periculum. Imo plus solutio facta de
voluntate creditoris etiam illi cui ni=
chil deberi potest equaliter parit libe=
rationem ac si esset facta proprio cre=
ditori sicut patet in seruo: quia in per
sonam seruilem nulla cadit obligatio
ff. de reg. iu. l. i. in principio. Et tamen
dicitur. C. de solu. l. Nichil interest vtrū
pecuniam creditori solueris an ex eius
voluntate seruo numeraueris supple
q̄tum ad liberationem quā equaliter
consequeris hinc et inde. Igitur cum
peccator debeat confiteri proprio sa=
cerdoti sicut ex toto liberatur ei confi
tendo ita vt nunq̄ iterum cōfiteri cui=
cūq teneatur: ita et quando alieno de
licentia illius. ¶ Qz dicit hostieñ. q̄r=
to q non preiudicatur per licentiā ge
neralem quo ad confessionem facien
dam illo anno non est pro illis. ¶ Po
test enim dici q aliud est confessū fra
tribus teneri nichilominus confiteri
eodem āno curato alia peccata quod
hostieñ. videtur consētire per hoc qd
dicit. non preiudicatur statuto quod
non est eque irrationabile. Et aliud q
teneatur confiteri eodem numero qd
nunq̄ hostieñ. nec verum soniauerūt:
nec scripserunt. Et hoc est de quo agi
tur et de quo est questio. ¶ Potest ei
confessus fratribus teneri ad confitē
dum. non dico curato sed proprio sa=
cerdoti eodem anno et tenetur nō ob=
stante q est confessus fratribus si ha=
bet aliqua peccata mortalia oblita vel
postea commissa quia semper est obli=
gatus ad peccata mortalia non con=
fessa ei qui potuit eum absoluere et
absoluit confitendo pprio sacerdoti.

¶ Vult enim hostiens. quod intentio statuti sit quod omni anno semel homo confiteatur alicui de illis quos vocat proprios sacerdotes de omnibus mortalibus non confessis que habet et si habet tunc temporis. ¶ Vocat autem proprium sacerdotem omnem ordinarium et qui habet licentiam specialem. Sed hoc est absurdum quia eadem est ratio de habente licentiam generalem et specialem vt probatum est. ¶ Quia id quod sequitur in hostien. videtur esse contra eos et pro nobis: quia hostien. dicit. Nisi in priuilegio contineatur quod liceat sine licentia proprii sacerdotis. Hoc enim continetur in illa. Inter cunctas. et in priuilegio alexandri. etc. et in illa super cathedram implicite. Quia quod de vno dicitur de altero negatur. c. de procurat. l. maritus. ¶ Vnde cum ibi dicat licentiam ab episcopis petendam eo ipso negat ipsam a curatis petendam. Maxime quia dicitur ibi. licentia a prelatis obtenta suum officium exequantur non obtenta vt ratione pape libere liciteque audire valeant etc. Si autem non possent hoc nisi petita licentia curatorum non habeant audientiam liberam sed seruam.

¶ Postmodum autem idem doctor videns quod propter illam differentiam generalis et specialis licentie quam posuerat non poterat euadere argumenta ad numerat illam quam posuit in ostentione ad quartum articulum cuius insufficientia probata est in sexterno de omnibus articulis sibi prosecutione rationis eius ad quartum articulum.

Tertia ratio probat quod dato quod papa de potentia absoluta posset statuere quod confessus fratribus nichilominus teneatur eadem confiteri curato vel alii de iure humano id est per illam suam nouam impositionem tamen non potest statuere nec declarare quod ad hoc teneatur de iure diuino. Sicut potest in simili. ¶ Potest enim statuere quod fur teneatur ad duplum/quadruplum/vel quinduplum sicut leges statuunt: sed non potest statuere nec declarare quod ad hoc teneatur de iure diuino de quo est quod liberetur reddendo simpliciter. Quia iudicia alia furem condemnabant in quadruplum furem bouis in quintuplum per mortem christi sublata non plus obligant. Vnde illa obligatio esset contra fidem. ¶ Sed de nouo ex se potest illa restaurare. Et tunc iure diuino quod precipit sibi obedire in licitis et honestis homo tenebitur ad illam penam. ¶ Ita etiam licet homo non teneatur confiteri nisi semel: si papa statueret et quod in casu homo teneretur bis confiteri: sicut statuit quod omni anno homo teneatur semel communicare (quamuis de iure diuino non teneatur) valeret statutum. ¶ Probatur conclusio sic quod papa non potest facere quod confessus fratribus et absolutus ab eis secundum potestatem predictam: teneatur adhuc de iure diuino confiteri confessa cuicunque vel quicunque. ¶ Papa non potest facere quod confessus et absolutus sacramentaliter et legitime quantum ad omnia necessaria de iure diuino non consequatur omnem effectum debitum confessioni et absolutum sacramentali de iure diuino. Sed confessus fratribus auctoritate superiorum sine licentia curati et ab eis absolutus est. Et huiusmodi effectus de iure diuino debitus huic potestati sacramenti est quod non teneatur confessus. et absolutus confessionem iterare. ergo papa non potest facere quod sic confessus teneatur amplius confiteri de iure diuino. Maior patet per rationem et per exempla. ¶ Per rationem quidem. Quia quanto virtus agens fortior est tanto minus resisti ei potest. Vnde cum vir

tus diuina que agit in sacramētis sit
fortior ꝙ virtutes naturales: sicut agē
tibus naturalibus ⁊ passis debito mo
do approximatis: necesse est sequi acti
onem: nec potest homo impedire ꝙ ca
lefactiuum non calefaciat calefactibi
le approximatum. Quia licet ipsā ap
proximationem causarum possit impe
dire non tamen (ea supposita) effectū
naturalem. ¶ Sic potest homo quan
doq; de facto concursum causarum sa
cramentalium impedire: et in quibus
dam papa causā materialiter restrin
gere. Sed omnibus causis diuinit⁹ or
dinatis concurrentibus non potest ef
fectū sacramentalem impedire.
¶ Idem patet per exempla Quia papa
non potest facere quin ordinatus per
simoniam: vel ab excōmunicatis: aut
hereticis iusta et probabili ignorātia
non consequatur caracterem ⁊ tantā
gratiam sacramentalem ac si esset or
dinatus a papa. ¶ Quia isti effectus
sunt ei debiti de iure diuino. Sed po
test facere et facit ꝙ non habet execu
tionem ordinis que subiacet disposit
oni ecclesie. ¶ In matrimonio autem
licet possit facere personas inhabiles
et sic restringere materiam ¶ Tamen
supposito ꝙ persone sint habiles et ꝑ
verba de presenti consentiant non po
test facere quin sequatur vinculū ma
trimonij ⁊ gratia sacramentalis secū
dum dispositionem contrahentium:
nisi ponant obicem per inobedientiā
vel aliter et sic de singulis. ¶ Consimi
liter etiam non potest ipse per excōi
cationem vel aliter confitentem et cō
fessorem facere inhabilem ad confitē
dum vel ad absoluendum vt puta per
excōmunicationem suspensionem vel
interdictum. Sed supposito ꝙ hoc nō
faciat et ꝙ sit verum sacramētum pe
nitentie receptum: ipse non potest fa
cere quin consequatur penitens om
ne sacramento penitētie debitum de
iure diuino. ¶ Minor patet quo ad pri
mam partem: scilicet ꝙ confessus et
absolutus a fratribus ex potestate pa
pe vel episcopi sine licentia curati sit
absolutus legitime et sacramentale.
¶ Dicitur legitime quod fit ꝫ legem
viuam vel mortuam secūdum legem ⁊
legis autorem et auctoritate eius qui
auctorizare potest. ¶ Unde cum ista
confessio et absolutio fiant auctorita
te pape et episcopi qui possunt cōmit
tere sine licentia curati vt visum est in
prima conclusione: cū etiam fiant secū
dum modum traditum in vtraq; con
stitutione papali et secundum priuile
gia papalia. Non potest dici quin om
nia sint legitime facta. Item non po
test dici quin sit sacramentalis confes
sio et absolutio. ¶ Nam non potest nō
esse verum sacramentum quando con
currunt omnia necessaria ad sacramē
tum de iure diuino. Sic autem ē hic
¶ Nam sicut ad actionem naturalem
non requiruntur nisi quattuor agens
cum virtute actiua sufficiente non im
pedita: paciēs dispositum cum appro
ximatione debita. Sic et ad actionem
sacramentalem requiruntur hec ⁊ nō
plura: que omnia concurrūt hic ī acti
one sacramentali penitentie. Quia ma
teria remota est peccator: proxima cō
fessio: dispositio: penitētia interior vel
contricio. ¶ Ex parte vero sacramen
tum ministrātis requiritur sacerdos
quo ad clauem ordinis et clauem iu
risdictionis vel ordinariam vel delega
tam in generali vel speciali et clauem
non impeditam per excōmunicationē
vel suspensionem: hec est sacerdos po
tens absoluere rite a cōfessis que om
nia concurrunt hic. ¶ Aut si quis con
tendat plura requiri ad integritatem
sacramenti penitentie quo ad partes
eius que est confessio et absolutio oīa
illa concurrunt. ¶ Probo quia impos
sibile est ꝙ sequatur effectus sacramē
ti sacramentaliter si desit aliquod essē
tiale sacramēto. Unde cū concedatur

sic cōfitentem et absolutum a fratrib⁹ consequi effectum sacramenti. Qui ē culpe remissio pene eterne cōmutatio vestre infusio temporalis pene dimi-nutio non solum ratione contritionis que fuit ante confessionem: sed etiaȝ ratione absolutiōis ex vi clauium vt alij confitētur. Q: secundū vtrāq3 cō stitutionem et priuilegia et omnes o-piniones fratres sibi confessis possūt beneficiū absolutiōis impartiri: et penitē cias iniūgere salutares. hec aūt verba innuunt absolutionem sacramenta-lem que non potest esse nisi ad omnia debita concurrant. Igitur illud sacra mentum est vere sacramentum et eius-dem speciei cum omni alia absolutio ne facta a quocūq3 saltem de eisdem: cum sacramentum penitētie sit sacra mentum vnius speciei in omnibus si-cut et quodlibet aliorum. ¶ Item q̄tū cūq3 possit aliquis confiteri illi qui nō potest conferre debitum sacramentū penitentie sicut diaco⁹ vel laico in ne-cessitate: non tamē ille debet absolue-re per iudicatiua verba sacramenta-lia dicendo. Ego absoluo te. Immo secū dum quosdā fieret irregularis: et pec-caret sicut non celebrans peccaret fin gendo se celebrare. Peccaret etiam qui se sic permitteret absolui ab illo: nec esset penitentia salutaris: sed illu sio sacramenti et abusus. Sed fratres ex concessione pape et aliorum superi orum absoluunt per verba sacramen-talia et penitentias salutares iniūgūt ergo vel papa eos deludit: et per eos mundum si non est verum sacramētū nec iniungunt penitentias salutares sed mortales. Nec est bonum eis con-fiteri nec meritorium: cuius tamē cō-trarium etiam aduersarij dicūt. ergo non potest negari quī sit verum sacra mentum: alias papa eis nichil cōfert ¶ Preterea si ex simili potestate cura torum absoluerent verum sacramen tum conferrent: ergo multo magis si ex potestate pape vel episcopi hoc fa-ciunt. ¶ Probatio minoris q̄tum ad aliam partem scilicet q effectus con fessionis et absolutionis sacramenta lis a iure diuino sit non teneri iterum confiteri. ¶ Sicut enim natura a deo indita sacramentis imprimentib⁹ cha racterem est non posse nec debere ite-rari: sic natura a deo indita vero sacra mento penitentie q ad partem secū-dam que est confessio: et tertiam que est satisfactio: est non necessario itera ri q̄uis forte non ita sit in contritiōe que est odium peccati in q̄tum est con tra deum. Unde sicut dilectio nunq̄ potest sic nec quotiens solui: quin sēp homo remaneat abligatus ad diligen dum deum. Secūdū illud nemini q̄cq̄ debeatis: nisi vt inuicem diligatis Sic roma.xiij nec contritio. Sed secus est de cōfessi one satisfatione etiā secundū aduer-sarios. Et preterea solutione eius qđ debetur facta modo debito omīs obli gatio tollitur. Insti. quibus mod. tol-litur obligatio in principio. Et bona fi des non patitur vt bis idem exigatur ff. de reg. iur. l. bona fides. ¶ Unde si cut soluens debitum humanū secūdū formā iuris humani liberatur ab om ni obligatione illius iuris nec tenetur amplius soluere. Sic soluens debituȝ peccati modo a deo ordinato scilicet conterendo/confitendo/satisfaciendo per sacramentum penitentie diuino iure est liberatus. ¶ Ad istam autem rationē videt posse respōderi ex dictis aliorum dupliciter. ¶ Primo sic: quia confessus fratribus aut habuit propo sitū cōfitendi eadē, ꝓpositio sacerdoti aut nō. ¶ Si sic: eode⁹ nō liberat q̄ sol uit. Nec pl⁹ cōsequet de liberatione soluens debitor q̄ intendat. ¶ Unde sicut contritus cum proposito confitē di non est absolutus nisi sub condi-tione vel modo scilicet si confiteatur Unde et tenetur confiteri. Sic etiam confitens fratribus cum ꝓposito ite

rum confitendi non est absolutus sim=
pliciter sed sub tali pacto vt confitea=
tur/vnde et confiteri tenetur. ¶ Si
autem non habuit istud propositum
non valuit absolutio nec fuit sacramē
talis/sicut nec contritio nisi cum pro=
posito confitendi. ¶ Et dicendum ꝙ
istud non valet. ¶ Primo quidem/quia
non oportet ꝙ confitens fratribus ha
beat propositum iterum confitendi/
Sicut nec soluens habendi mandatū
recipiēdi a volente soluere tenetur ge
rere in animo iterum soluere. ¶ Ul=
terius dato ꝙ hoc haberet in proposi
to iterum confiteri/ non propter hoc
est obligatus quia ꝓpositum nō obli
gat: nec contritus tenetur cōfiteri su=
um propositum sed propter ius diui=
num precedens. ¶ Unde si cōtritus de
veniali proponit confiteri credens se
teneri ad hoc vel non credens/sed spō
te proponens non tantum vouēs non
propter hoc tenetur confiteri mutata
opinione vel propsito. ¶ Paulus eni
in suis epistolis frequenter testatur
se proponere ire modo ad istos modo
ad illos/ad quos tamen iuxta proposi
tum suum non iuit nec reus fuit. Et
non solum quando impeditus fuit.
Sed nec libere propositum mutauit.
¶ Preterea si sacramentalis est aut
eiusdem sacramenti specie aut alteri
us: non alterius quia omnis peniten=
tia sacramentalis de eisdem peccatis
specie ē vniꝰ speciei sicut ⁊ alia sacra=
mēta Si eiusdē speciei ergo hʒ oēs ef
fectꝰ eiusdem speciei diuinitꝰ sibi de=
bitos. ergo. ⁊c. Itē absolutū ⁊ relatuʒ
nō sūt eiusdē speciei nec vniꝰ generis
sʒ differūt genere generalissimo cū re
latio sic aliud ꝑdicamētū a tribꝰ ꝑmis
absolutis. Si ergo cōfessio fctā ꝓprio
sacerdoti vel alieno de licētia speciali
ex naēa sua hʒ formā absolutā ita vt
nō sit necesse cōfiteri cū proposito ite
rum confitendi nec absoluere sub pa=
cto iterū cōfitendi sed potest esse vtrū

ꝙ absolutū. Absolutio vero facta ab
alieno de licentia generali / et confes=
sio quam supponit de natura sua re=
quirit necessario formam conditiona=
lem siue modalem. Qꝫ scilicet confi=
tens proponat iterum confiteri et ab=
soluens tali modo et non aliter absol
uat. Si inꝙ ita est confessio confessio=
ni et absolutioni non conuenit in spe=
cie nec perconsequēs pertinet ad vnū
sacramentum quod est absurdum.
¶ Item licet absolutum et relatū nō
facerent differentiā realem sed solum
verbalem non mutarent speciē sacra=
menti. Sicut idem est baptismus gre
corū habens formā depcatiuā bapti=
setur seruus xpi. ⁊c. et latinorū habēs
indicatiuuʒ. Ego baptiso te. ⁊c. Quia
vtrum eundem effectum vtriꝗ attri
buūt et equalem Et similiter idem sa
cramentum vnctionis secundum for
mam gregorij deprecatiuā per istam
sanctam vnctionem. Et secundū for=
mam ambrosianā indicatiuam vngo
istos oculos ⁊ cetera. Quia vtrum in
re nec in proposito aliquid reale requi
runt tamen quando est deffectus ver
borum. Primo dicitur de hinc rerum
non potest esse idem sacramentum.
¶ Et cōfirmatur etiam ratio quia pa
pa non potest mutare naturam sacra
mentorum per quācunꝗ ordinationē
Unde si natura confessionis et abso=
lutionis sacramentalis ex ordinatio=
ne christi est absoluta ꝙ scilicet ad ip=
sam non oportet habere propositum
amplius confitendi/ non potest papa
adinuenire nonam confessionem et
absolutionem sacramentalem eius
natura vt sacramentum est sic con=
dicionalis et respectiua ad quam sci=
licet oporteat habere propositum ite
rum confitendi. ¶ Papa enim po=
test multa addere ad sacramenta ex
parte materie et forme sic ꝙ illa sint
de necessitate precepti et solemnitate
sacramēti/ sicut pʒ in oībꝰ sacramētis

sa quibus propter reuerentiaꝫ multa fuit addita sicut missa ad consecratio nem cathecismus et exorcism⁹ ad baptismum benedictio ad matrimoniũ Et multa huiusmodi. Sed non pertinent hec ad sanctum sacramentum ꝛ sine his est essentia et effectus sacramenti de iure diuino debitus. ¶ Non igitur potest dici ꝙ ex diuersitate audiẽdi confessiones puta etiã ex licẽtia generali: vel ex licentia pape: adinuẽta et mutata sit substantia sacramenti absolutionis. Propter quod sicut ĩ sacramentali confessione ꝛ absolutione qualis est illa que fit proprio sacerdoti non est de substantia propositũ iterum confitendi Sic nec in ista de q̃ queritur vel ipsa non est sacramentalis eadem specie sacramenti cum illa. ¶ Item si aliquis diceret ꝙ imo absolutam et relatum possunt esse vna ps sacramenti penitentie siue differant specie siue non. Sicut omnis vera cõtritio gratia informata potest dici sacramentalis. Et tamen quedem contritio que ad hoc ꝙ sit sacramentalis requirit propositum confitendi et satisfaciendi: sicut illa que est de mortalibus non confessis nec satisfactis. Alia est que hoc non requirit nisi propositum satisfaciendi contritio auteꝫ de venialibus et mortalibus confessis ꝛ punitis sufficienter neutrum requirit. ¶ Si itaqꝫ sic diceretur ꝙ vtraqꝫ contritio pertinet ad sacramentũ penitentie q̄uis vna sit absoluta alia relata/hoc est natura sacramenti nõ ex institutione ecclesie. ¶ Si etiam in baptismo non oportet illum esse contritum qui nullum peccatum fecit sꝫ illum qui peccata habuit hoc est ex natural variatione ꝛ dispositione sacramentum suscipientis. Et similiter penitentia ante baptismum non habet propositum annexum cõfitendi quod habet penitentia post baptismum licet iste due penitentie pertinent ad diuersa sacramenta Tamen ꝙ vna requirat propositum aliquid faciendi vel recipiendi alia non siue pertineant ad vnum sacramentum tantum/siue ad plura talis diuersitas in forma sacramenti vel substantie non potest fieri per ordinationem pape. Propter qḋ bene dictum est ꝙ si forma confitendi et absoluendi prout est a christo instituta est absoluta non potest papa eaꝫ mutare maxime de eisdẽ peccatis numero semel commissis. ¶ Igitur q̃n primo dicunt ꝙ si confitens habuit ꝓpositum iterandi confessionem fuit tũc sacramẽtalis. ergo in illo casu habetur propositum et sequetur conclusio Quia scilicet papa non potest facere (cum sit verum sacramentum) ꝙ sit necessarium iterari ergo confessus et cum proposito iterum confitendi non tenetur iterum confiteri sed est liberatus vi sacramẽti nec obligatur ratione propositi vt dictum est. ¶ Quando autem dicunt secundo ꝙ nõ est sacramentalis nisi habeat propositum iterum confitendi. Et irrationabiliter dictum. ¶ Quia ad hoc ꝙ aliquis re suscipiat aliquod sacramentum non requiritur ꝙ ipse habeat propositum faciendi illud a quo liberatur ex natura sacramenti. Sicut suscipiens baptismũ bene dꝫ habere propositum abstinendi a peccatis a quibus non absoluitur per baptismum. Sed non requiritur ꝙ habeat propositum faciendi a quo absoluitur per baptismum. Unde cum natura sacramenti confitendi et absoluendi sit non amplius teneri ad confitendum non oportet ad hoc ꝙ homo recipiat absolutioneꝫ sacramẽtalẽ habere propositũ iterũ cõfitẽdi.

¶ Secundo respondetur ad illud argumẽtum ex verbis dñi Johannis monachi super illã cõstitutiõeꝫ sup cathedrã. vbi ꝯcludẽs ꝙ cõfessus fratri tenebit iterũ confiteri

concedit dicens ꝙ hoc nõ est ex necessitate sacramenti: sed ex obligatiõe tui qui voluntarie accessisti ad fratrem relicto patre spirituali cui es astrictus: O tu confitens non fratri ad quẽ voluntarie accedis: nec ita subuenitur ei qui voluntarie aliquid facit sicut illi q ex necessitate. ff. de procur. l. procurator qui pro emptione. vbi videtur esse mens eorum: ꝙ ex natura sacramenti pñie non est ꝙ homo teneatur cõfiteri nisi semel. ¶ Unde et si confitetur illi cui tenetur confiteri puta proprio sacerdoti non tenetur amplius confiteri. Sed accedit ꝙ non sufficit semel confiteri qñ peccator alieno sacerdoti confitetur: tunc eni etiã si millesies cõfiteretur semper remanet obligatus ad confitendum proprio sacerdoti.

¶ Sed adhuc stat totum argumentũ. ¶ Quero enim vtrum recipiat verũ sacramentum an non. Si dicas ꝙ recipit verum sacramentum cum eius natura que non potest mutari ab homine: sit non teneri iterum confiteri: non refert vtrum voluntate aut necessitate recipiat. dum tamen sit verũ sacramentum ergo non tenetur iterũ confiteri. ¶ Si autem dicis ꝙ non est verum sacramentum: ergo non ẽ vera absolutio nec pñia salutaris cuius oppositum ipsemet confitetur. ¶ De hoc autem quod dicunt ꝙ non est liberatus a debito confitendi cuicũq; confiteatur voluntarie quousq; confiteatur propro sacerdoti cui debet fieri cõfessio. ¶ Uerum est si confiteretur nõ de licentia proprij sacerdotis. Q: tũc nõ posset illum soluere nec ligare nec esset per consequens absolutus: sicut nec ille qui confiteretur curato de casibus reseruatis: qui iterum tenetur confiteri quousq; sit absolutus. ¶ Sz si confiteatur hoc alter sacerdoti: de licentia tamẽ proprij sacerdotis ita posset eum soluere et ligare sicut proprius sacerdos. Ex quo ergo est absolutus non tenetur iterum confiteri. Nullus enim tenetur soluere debitũ a quo est quitatus et absolutus ab eo qui potest. vnde cum ita sit in proposito nullus absolutus a fratribus tenetur iterum confiteri. ¶ De hoc autem ꝙ dicunt subueniri ei: quia hoc voluntarie fecit. ¶ Sciendum ꝙ ꝙuis plus subueniatur ei qui facit ex necessitate ꝙ qui ex voluntate. In multis tamẽ ꝙtum ad liberationẽ consequendam ad illum finem vt homo non teneatur bis soluere idem nihil penitus refert vtruz homo soluat illi cui tenetur an illi cui non tenetur dum tamen habeat potestatem accipiendi et quitandi a volente sibi soluere vt supra dictuz est. ¶ Necvaleat quod dicũt de patre spirituali. Quia non est minus pater spiritualis papa qui dicitur pater patrum vel eps quã curatus. Unde nõ minus recedit a patre spirituali confitendo de licentia curati ꝙ de licentia episcopi vel pape. Sed nullus vnꝙ dixit ꝙ confitens de licentia curati teneatur iterare. Ergo nec confitens de licentia pape vel episcopi.

Quarta ratio ꝓbat ꝙ periculosũ est assentire cõtrariũ. Et diceret audacior me ꝙ dicens contrarium est excõmunicatus. Et forsan rationabilr̃ tali ratione. ¶ Quicunq; de peccatorum confessione aliter sentit vel dicit pertinaciter ꝙ sacrosãcta romana ecclesia docet et tenet est excõmunicatus ipso iure. Sed qui predicat aut determinat pertinaciter et assertiue ꝙ confessi fratribus tenentur iterum eadem confiteri est huiusmodi. ergo audacior me diceret ꝙ talis est excõmunicatus. ¶ Maior patz per decretalem extra de here. cap. ad abolendam in pñcipio. vbi dicitur sic.

Uniuersos qui de sacramento corporis et sanguinis domini nostri iesu xpi vel de baptismo, vel de peccatorum cõfessione, vel reliquis sacramentis: aliter sentire aut docere nõ metuũt q̃ sacro sancta romana ecclesia predicat et consignat vel obseruat ꝛc. vinculo perpetui anathematis innodamus.

¶ Ubi est aduertendum q̃ circa naturam sacramenti et cuiuslibet articuli fidei frequenter inueniuntur contrarie opiniones doctorum salua fide. Sicut inter augustinum et iohãnem de obseruantia legalia. ¶ Sed postq̃ hec altercatio est relata ad auditorium sũmi pontificis determinãda. Quod faciendum est vbicũq3 est dubitatio periculosa circa fidem et mores. Sicut dicitur extra de bap. cap̃. maiores ecclesie causas presertim articulos fidei cõtingentes ad sedem petri referẽdas intelligit qui eum querẽti domino quẽ discipuli dicerẽt ipsum esse repondisse notauit: tu es christus filius dei viui. et pro dominum exortasset vt nõ deficiat fides eius. Et tũc illud quod romana ecclesia iudicat et determinat ꝛ declarat ab omnibus ẽ tenendũ: nec extunc licet aliter opinari nec in dubium reuocare nec aliter iudicare. sicut habetur ix. q. 3. c. Cũcta. xvij. q. quarta c. nemini de sedis apostolice iudicio iudicare aut illius sñiam retractare permissum est. Et intelligo nemini inferiori. C. de cri. sacrile. l. ii. vbi dicitur dubitare de principali iudicio non oportet. Sacrilegij etenim instar est dubitare an dignus sit quez eligeret imperator.

¶ Item ieronimus hec ẽ fides nostra papa beatissime quam si probaueris qui contrarium dixit se hereticum cõprobabit. ¶ Dicit idem ad q̃dam papam. ¶ Unde quod dicitur deuteronomi. sep. q̃ quando erat difficile et ambiguum iudicium et varie opiniones inter iudices recurrẽdum erat ad locũ quẽ de⁹ elegisset ꝛ ad sacerdotes leuitici generis et ad iudicẽ q̃ pposuerit qui iudicabũt iudicij veritatẽ. Sequeris inquit sententiam eorum / non declinabis ad dexteram vel ad sinistram. Qui autem superbi erit nolens obedire sacerdotis imperio (supple) summi moriatur homo ille. scilicet morte spirituali id est excõmunicatione a cõmunione fidelium separetur qui determinatio summi pontificis obedire (contemnit) in pertinentibus ad fidẽ et ad sacramenta ecclesie intelligitur. Sic enim exponitur illa auctoritas extra qui. fi. sunt. legit. c. per venerabilem.

¶ Minor apparet ex constitutione domini benedicti que incipit inter cunctas. Que dans fratribus licentiam audiendi confessiones sine licentia curatorum: postea agens de eo quod queritur in isto articulo sic dicit. Nec confessi ipsis fratribus peccata illa de quibus confessi sunt eis et absoluti penitentes de illis sacerdotibus proprijs teneantur: sicut et non tenentur iterum confiteri. que licet sit omnino cassata in q̃tum constitutio est: in q̃tum tamen est declaratio vera fidei irreuocabilis est.

Secũdo probatur ea demminor per constitutionem. Sup cathedram renouatam. ¶ Ut quando actor plura petit a reo negante sibi omnia debita: et postea iudex auditis partibus hinc et inde volens per rem iudicatam finez imponere omni controuersie condemnat reum ad aliquam partem peti totũm: de alia parte vel alijs partibus nullam faciens

mentionem: reliquę partes postea pa ti non possunt. immo de illis obstat exceptio rei iudicatę. Et condemnans ad vnum bene videtur absoluere quo ad reliquum ita bene ac si expressisset

¶ Argumento eius quod christo dictum fuit. Nonne bene diximus nos quod samaritanus es tu et demonium habes. Ego demonium non habeo. ¶ Ubi dicit gregorius quod negando se demoniacum confessus est se esse samaritanum id est custodem hominum et. C. de fructi. et lit. expensis. l. terminato. vbi dicitur quod nisi iudex veridica prenunciatione significauerit victori restitui sibi debere expensas. aut super his querelam iure competere: post absolutum dimissumque iudicium nephas est litem alteram consurgere ex litis primę materija.

¶ Unde cum esset mota quomodo inter prelatos et curatos ex vna parte et fratres ex alia super predicationibus cõfessionibus et sepulturis prelatis et curatis dicentibus quod sine licentia episcoporum. Illa non licebat fratribus ex priuilegio papę C. Et petẽtibus canonicam portionem) Sed super omnia maxima altercatio esset de iteratione confessionis quam prelati asserebant necessariam. fratres negabant. Et causa delata ad examen sedis apostolicę dominus bonifacius sicut in principio suę constitutionis protestatur volens discordiam prorsus euellere. certum modum statuit super istud imponens eis non predicare in ecclesijs parochialibus sine licentia curatorum. non audire confessiones sine licentia petita prelatorum: dare quartam de obuentionibus sepultorum. de reliquis tacẽdo eo ipso quod non condemnauit confessos fratribus ad iterum confitendum curatis quod illi maxime petebant. Videtur nos ab isto onere absoluisse.

¶ Secundo idem apparet ex sola delatione querelę ad curiam Romanam. Sic enim argumentatur. Paulus galathei secundo. ad probandum non teneri gentiles bapgizatus ad circumcisionem et onera legis cum euangelio. Sed neque titus qui erat iudeus cum esset gentilis cõpulsus est circumcidi. q. dicat. Si teneretur ad circumcisionem post baptismũ apostoli ad quos cum duxi hierosolimam nullo modo dissimulassent. quin ipsum ad circumcisionem coegissent ¶ Ita etiam postquam suggestum fuit papę et ecclesię romanę per querimoniam prelatorum confessos fratribus eadem non confiteri non dissimulasset quin hoc precepisset si necessarium iudicasset

¶ Quarto patet idem. quoniam ecclesia romana in statutis non debet magis prouidere temporalibus quam spiritualibus. Cum autem semel fuisset suggestum sedi apostolicę vero (vel falso) quod aliqui fratres predicatores vel minores predicarent non necessariam ad salutem decimas soluere. statim de hoc fecit decretalem directam eisdem gregorius nonus in hec verba. vt habetur in sexto de decimis. ca. discretioni vestrę mandamus districtius inhibentes ne talia quę audientes ad decimarum seu aliarum rerum ecclesijs debitarum solutione retrahant vel aliter animas eorum corrumpant audientium. In sermonibus vestris vel alibi proponere de cetero presumatis. Immo verbo et opere informantes eosdem vt ad solutionem predictorum prompta voluntate animo sint intenti.

¶ Unde cum papa et totus mundus sciret fratres per totum mundum

predicare et docere ꝙ confessi eis non tenebantur confessa amplius ↄfiteri si hoc esset falsum et erroneum cõtra ius naturale et diuinum.et in damnationem euidentem animarum vt alij dicunt. Non est verisimile ꝙ papa fratribus pepercisset quin eis super hoc silentium imposuisset ⁊ oppositum ꝑdicari mandasset.¶ Multo patet ide₃ per illud apo.secundo vbi reprehēdit ille ep̄s cui dicit.habes illic tenentes doctrinā balaā. Unde cum ep̄s q̄ negligens est in extirpatione heresu₃ siue hereticoꝝ d₃ deponi.c. excoicamus extra de here.in fine.ꝑpter qḋ ep̄i parisij et alibi vt audiūt insurgere nouā doctrinā falsā et in periculū aiarū statim excōicatione ꝑcellūt oīs tenentes eam:multo magis summus pontifex statim vt hanc doctrinā fratru₃ audiuit.si erroneā reputasset.¶ Unde verisimile est ꝙ q̄diu eā subticuit non reputauit erroneā.¶ Sexto quia pctm̄ est dare gladiū in manu furiosi. Et priuilegiū meretur amittere q̄ cōcessa abutitur potestate.¶ Unde si papa suspendat vel deponat ep̄m vel curatū q₂ diffamatus est/ vel notoriū est ipsum abuti potestate.Multo magis romani pontifices/qui dederant fratribus ptātē audiendi cōfessiones vbi notoriū fuit eis/fratres sic vti ꝙ dicerent sibi confessos teneri eadem confiteri si reputabāt eos abuti debuerūt eis aut potastatem auferre/aut saltem abusum interdicere quod nunꝙ̄ fecerunt.ergo abusu₃ non reputauerunt Nūꝙ̄ enim romana ecclesia voluit declarare oppositum vel determinare. Sed semel propositu₃.Ideo ⁊c.¶ Septimo.quia quando ecclesia romana dissimulat opinionem que si esset falsa esset causa erroris multis ea₃ seq̄ntibus eoipso ꝙ eam non reprobat videtur approbare quia error cui nō resistitur et approbatur.¶ Si dicatur ꝙ sicut sustinuit oppinionem fratrum ista et opinionem contrariam vsq₃ ad tempus benedicti/ergo vsq₃ tūc eque videbatur approbare opinionem contrariam sicut istam.¶ Dicendu₃ ꝙ nō est simile/quia dissimulare falsam opinionem.in illis in quibus non est periculū non est approbare/sicut in grammatica logica et in talibus/ Et similiter in multis curiositatibus theologie de quibus nō dec₃ papam se intromittere:sicut nec post curauit. Sed in contrarietate istarum opinionum periculū est in vna non in alia ¶ Dato enim ꝙ aliqua opinio sit falsa:si teneatur de facto: non est error i moribus.Sed si ista sit error et teneatur de facto:error est i moribus dominabilis.¶ Unde papa in non reprobādo istam opinionem quam sciebat teneri ⁊ doceri a multis.si reputabat eā falsa₃ peccabat mortaliter sicut canis mutus non valens latrare. Unde eoipso ꝙ non reprobabat: approbabat. ¶ Non sic autem est de opinione contraria.quā etiā(si sit falsa)de facto implere.i.bis idem confiteri non est malum sed bonum:sicut etiā multas opiniones in speculatiuis scit ecclesia q̄s non approbat tacite licet non rē ꝑhet expresse quia vacat vtilibus non illis q̄ questiones magis prestant ꝙ̄ edificationem.i.ethi.i.¶ Preter ista ergo apparet minor confessum fratribus non teneri iterum confiteri.¶ Unde si est aliquis cui non placeat bis eadem cōfiteri:et vult semel confiteri illi de q̄ magis expedit si expedientius sibi videbitur vel ratione sanctitatis maiorū aut deuotionis confiteri fratribus ꝙ̄ curato non inconsulte agitur si pro salute anime medicum meliorem req̄rit sicut Augu⁹ cōsulit.¶ Querat inquit illum qui sciat soluere ⁊ ligare.q dicat non solum qui possit: quod prio est supponendum sed qui cum hoc sciat.¶ Sed postea impediende sunt solutiones quas dant ad rōes alioꝝ.

Respondent enim ad duas rationes illius constitutiõis Inter cunctas dicentes sic.cum illa cõstitutio arguit primo.quod si confessi fratribus teneantur illa eadem peccata proprijs sacerdotibus confiteri sequitur absurdum scȝ quod peccata per penitentiam dimissa teneatur quis iteruȝ confiteri. Peccata enim confessa fratribus dimissa sunt. ¶ Dicunt ad hoc quod verum est quod peccata dimittũtur per veram contritionem cũ proposito cõfitendi pro loco et tempore et persona cui est obligatus penitens ad confitẽdum vel alij de eius mandato vel licentia.et nisi ei confiteatur pro loco et tẽpore non sunt ei dimissa peccata p penitentiam simpliciter. ¶ Et ideo opȝ quod vere contritus qui confitetur fratribus vel confessus est habeat semper istud propositum quod loco et tpe de omnibus peccatis suis et que confessus est fratibus cõfitebitur proprio sacerdoti:vel non sunt sibi dimissa petã sua nec est vere penitens nec in statu salutis Partes enim penitentie simul sũt in actu vel in proposito. ¶ Ad secundũ dicendum: quod illa constitutio inducta scȝ quod liberatus a debito remaneat adhuc ad soluẽdum obligatus. ¶ Certe dico quod hoc dicere est absurdum. Sed dico quod hoc non dicit dicens confessuȝ fratribus eadẽ peccata debere confiteri proprio sacerdoti. Quia vt dictum est peccator a suo speciali debito et a confessione nõ est liberatus donec satisfecerit illi cui est obligatus sicut est prius vel alius de licentia et mandato eius. ¶ Nec loquor hic superioribus scȝ pape et epis recte sicut obligatus debito et totalit nõ est a suo debito liberatus donec satisfecerit illi cui ẽ obligatus vel alij de mandato eius. sic est hic.etc. ¶ Et dicendũ quod prima solutio nõ valet dicens quod nõ sunt petã dimissa per penitẽtiã simpliciter:sȝ cũ proposito confitendi:quia sublato pricipali tollitur accessoriũ. Tũ cũ solutio principaliter pariat liberationẽ ab eo quod soluitur:ab alijs vero oppositibus pñr. Sicut soluens x.que debebat sub pignore et fideiussoribus. Primo quidẽ et principaliter liberatur ab illis que soluit.deinde cetere obligationes tolluntur quod non possunt tolli per solutionem per quã nõ tolleretur pña. ¶ Ita cũ ante confessionẽ hõ sit obligatus ad cõfessionem et satisfationem et penã eternã si non est contritus vel tẽporaliter vel purgatorij si est contritus Quod ipse cõfitendo et per cõsequẽs soluendo ipsãmet confessionem liberetur a pena eterna et minuatur pena purgatorij.et etiã minus teneatur ad penã mundẽ virtute clauiũ nec liberet a debito cõfitẽdi est absurdũ:sicut etiã satisfactio quod fit ex iniũctione sacerdotis primo liberat directe ab obligatione sacerdotis.et ex consequenti a pena purgatorij.et quandoque liberat a primo et non a secundo vt quãdo fit in peccato mortali ¶ Quod aũt econuerso liberet ab eo quod per eam non soluitur et non liberet a seipsa est impossibile. Sicut etiã aliqui dicunt quod confessio sine contritione liberat a debito iterum confitendi non tamen ab aliqua pena. Sȝ econuerso. quod vi clauium liberet a culpa vel pena. et tamen non liberet a debito confitẽdi est valde mirabile nec valet solutio. ¶ Ad fm quod per peccata mortalia post baptismum in noua lege iure diuino peccator obligatur ad tria scilicet ad contritionẽ sine qua non est salus adultis quacũque necessitate plusquam paruulis sine baptismo. ¶ Secundo ad confitendũ proprio sacerdoti vel ex eius mãdato si assit facultas a qua liberatur i casu necessitatis quia a mortuo perit confessio. ¶ Tertio ad satisfaciẽdum vel hic vel in futuro Unde quis impediatur hic a satisfaciendo tamen satisfaciet in purgatorio vel penam lu- eccle.xvij.

et siue soluet. ¶ Dico ergo q̄ sine contritione nullo modo est a peccato actuali liberatus: sed per contritionem est liberatus a culpa et offensa et a pena eterna habens gratiam a debito satisfaciendi secundum q̄titatem contritionis vel totaliter vel plus vel minus. ¶ Sed a debito confitendi mortale post baptismū in hac vita nunq̄ liberatur quousq; sit confessus propo sacerdoti vel ex eius mādato sicut de debito corporali. Illi dicunt et bñ. ¶ Sz qñ dicunt se non loqui de superiorib⁹ papa et episcopis et tunc cōfessus eis vel ex eorum mandato nisi de mandato curatorum: tenetur iterum confiteri curato vel ex eius mandato per rōnem eorū: cuius tñ oppositum i pi cū hostieñ. dicunt et bene. ¶ Si autem intelligant q̄ illi sunt eque proprij sacerdotes sicut curati: tunc sicut cōfessus de licentia curati est liberatus totaliter non distinguendo inter licētiā generalem et specialē sic confessus de licentia superiorū. ¶ Postea arguunt contra se dupl'r et soluunt. Primo sic dicunt. Si arguatur nullus tenet' confiteri nisi habens peccatū eo q̄ confessio solum est de peccato vel eius circūstantijs. Sed vere contritus et confessus fratribus nullum habet peccatū. Aliter fratres nullā haberent potestatem audiendi confessiones et iniungēdi penitentias salutares quod falsum est. ¶ Rñdet ad hoc q̄ habere pctm̄ cōtingit tripliciter. ¶ Uno modo inq̄tum est in effectu anime et obligatiuum ad penam eternam. Et sic peccator contritus non habet peccatum si vere contritus est. Hoc est cum proposito confitendi debitis circunstantijs. ¶ Alio modo contingit habere peccatum inq̄tum est obligatiuum pene ad confitendum. ¶ Et hoc dupliciter. vel absolute cuicunq;. et sic vere contritus et habens propositum confitendi adhuc habet peccatum. ¶ Alio modo potest quis habere peccatum inq̄tum obligat ad confitendum illi cui penit⁹ tenetur confiteri. ¶ Et sic dico q̄ vere contritus et confessus fratribus habet peccatum. ¶ Quia ex quo parochianus peccauit mortaliter obligatus est ad confitendum proprio sacerdoti sicut superius probatum est.

¶ Vere autem contritus et confessus proprio sacerdoti et satisfatioē ab ipo suscipiens et satisfaciens nullo modo habet peccatum: nisi inq̄tū forsaz obligatur ad maiorem satisfactionem. Et ideo talis nullo modo tenetur amplius confiteri licet magnū bonū sit pluries confiteri non solum proprio sacerdoti sed etiam fratribus habentibus potestatem audiendi confessiones. Totiēs enim posset confiteri q̄ tota pena pro suis peccatis debita sibi remitteretur tū propter virtutem clauium tū propter verecundiam quā habet in confessione. ¶ Secundo sic arguitur. Confessus penitentiario pape nō tenetur amplius cōfiteri proprio sacerdoti de peccatis confessis illi. Sed fratres predicatores et minores sunt pñiarij pape: q2 habēt a papa ptātē audiendi cōfessiones absoluendi et iniūgēdi pñias salutares: et p cōsequēs videt' eē pprij sacerdotes ergo ꝛc. ¶ Rñdent ad hoc q̄ fr̄es predicatores et minores nō sūt regulariter pñiarij pape: sz aliqui de illis residentes ī curia sunt pñiarij pape eius. Q2 pñiarius pape est ille cui dñs papa cōmittit ptatem spālem de casibus reseruatis sedi apostolice ꝛ tenentur illi venientes ad sedem apostolicā audire et eos absoluere si inueniāt eos contritos. Et peccatores de illis casibus retentis tenentur eis confiteri q2 non pñt loqui pape. Nūc aūt fr̄es cōes lz p pape indulgētiā possit cōfessiones audire ꝛ absoluē. tñ nō nisi de casibus de qb⁹ pñt absoluere curati sicut exp̄sse dicebat illa ɔstitutio. int' cūctas ꝛ etiā exp̄sse idez ɔ̄ɔstitutio renouata

sup cathedrā.¶ Itē null⁹ tenet̄ ɔfiteri
nec episcopi tenetur aliquem audire
licet enim indultum sit eis ad eorum
supplicationem ꝙ possint audire con
fessiones/non tamen hoc est eis pre=
ceptum.et per consequens patet ꝙ
non sunt proprii sacerdotes quia pa=
rochiam non tenētur eis confiteri:te
nētur autem ad minus semel in an=
no confiteri proprio sacerdoti.secūdū
illud.c.ois vtriusꝗ sexus et c. Ideo
non valet argumentum.¶ Dicenduz
ad primum ꝙ totum est verum preter
tercium membrum improbatum / ꝗ
nullus obligatur ad confitendum ni=
si proprio sacerdoti / potest autem
si vult confiteri alieno de ipsius li=
centia/cui si fuerit confessus eque li=
beratur simpliciter a debito confiten
di sicut si fuisset confessus proprio sa=
cerdoti.¶ Sicut soluens non credito
ri de licētia creditoris eque liberatur
sicut soluens ipsimet creditori ipso iu
re.¶ Proprius autē sacerdos est om
nis ille qui iure suo habet cōfessiones
audire:sicut ꝓprius creditor qui iure
suo directe non per cessionem iuris a=
lieni/habet debitum exigere et recipe
re.¶ Unde cum episcopus non accipi=
at a curato sacerdotiuz nec iurisdicti=
onem/ex quibus duobus inest pote=
stas ligandi et soluēdi sed magis ecō
uerso.Episcopus est magis proprius
sacerdos quo ad audientiam cōfessio
nem ꝙ curatus. Proprius enim cre=
ditor ē ille cui pricipaliter debetur / nō
per cessionē alterius.¶ Ad secūdū di=
cendū ꝙ fratres nō sūt penitētiarij pa
pe nec sūt proprij sacerdotes in ꝑsona
sed in virtute. Sicut iohānes in ꝑso=
na helias nō erat sꝫ in spū helias erat
Ita in proposito suo: mō fratres eni
neꝗ sūt pñarij pape neꝗ ꝓprij sacer=
dotes/sicut ipsi bñ ꝓbāt Sꝫ cōfessi eis
non tenētur iterū cōfiteri eadē ratio=
ne ꝗ̄ cōfessi pñarijs.¶ Non eni ꝓpter
hoc ꝑcise confessi pñarijs nō tenētur
cōfessionē iterare quia tenetur illi au
dire/⁊ isti cōfiteri. Qꝛ ⁊ cōfessi eis de
non reseruatis pape nō tenētur eadē
replicare/alias ipsi decipiunt mūdum
ꝗ̄ quotidie audiūt ɔfessiones gñales
de oib⁹ nec de aliqbus remittūt. Nec
valet si dicatur ꝓpter cōnexionē hñs
casū reseruatū tenetur eis de non re
seruatis cōfiteri qꝛ ipi faciūt opposi=
tum/qñ eni sunt occupati nolūt audi
dire cōfessionē nisi de casib⁹ suis sicut
et episcopi ⁊ eorum pñarij hoc igit̄ est
qꝛ de licētia proprij sacerdotis absol=
uunt/et non qꝛ necessario audiunt Qꝛ
etiā si parochian⁹ petat licētiā ɔfiten
di alieno sacerdoti nō ꝓpt̄ hoc ille ꝗ̄
nō ē sub ɔmittēti subdit⁹ tenet̄ ɔfessio
nez audire/nec ille tenet̄ ei ɔfiteri. Sꝫ
pōt non vti licētia sibi data/ ⁊ cū sit illi
ɔfessus nō tenet̄ āpli⁹ cōfiteri.¶ Pre
cisa ergo causa q̄re confessus pñario
pape nō tenet̄ āplius cōfiteri ē. Qꝛ est
cōfessus illi de licētia ꝓprij sacerdotis
¶ Uñ cū ista causa sit i ɔfesso fratrib⁹
eadē rōe nō tenet̄ iterū ɔfiteri.¶ Itez
ꝙ nō valeat distictio illa voluntarij ⁊
necessarij nec faciat ad ꝓpositū appa=
ret i iudicio exteriori. Qꝛ: si eps ɔmit=
tat causā nō subdito suo/ licꝫ ille nō te
neat̄ suscipere nisi velit tñ si velit su=
scipere ⁊ vti ptāte sua ita pōt soluere
ligare integre ⁊ perfecte quo ad omnē
effectum/sicut si esset subditus qui te
netur cōmissionem suscipere. ¶ Et si
militer si quis impetret iudicem in cu
ria romana quod est sibi liberum non
necessarium. Ita potest sententiā de
interloquendo et diffiniēdo ius ei da
re ac si esset ordinarius coram quo te=
nentur litigare. ¶ Unde ꝙuis in hoc
differunt fratres a penitentiariis ꝙ il
li necessario audiunt et populi eis quā
docūꝗ necessario cōfitētur frates aūt
libere audiūt ⁊ ppl̄i eos libere adeant
qꝛ tñ fratres eque hñt licētiā ꝓprij sa
cerdotis sicut illi Eque ɔfitētes fratri
bus liberantur sicut confitentes illis.

¶ Quantum ad secū
dum articulum primo ponentur rati
ones bernardi et soluentur. ¶ Secun
do rationes illius doctoris. ¶ Bernar
dus enim tenuit ꝙ fratres de licentia
pape vel episcoporum: sine licētia cu-
ratorum non possunt confessiones p
rochianorum audire de casibus illorū
Quod forte intelligit non quin pos-
sint absoluere absolute/sed ꝙ nō pos
sunt in preiudicium curatorum: quin
scilicet confessi fratribus teneantur
eis cōfiteri omnia peccata sua ac si ea
non fuissent confessi. ¶ Quod probat
tripliciter in glo. de pe. et re. c. ois vtri
usqȝ sexus. ¶ Primo sic vbi debentur
due seruitutes et remittitur vna re-
manet alia Sicut si domus tua debet
domibus meis seruitutem altius nō
tollendi ne luminibus meis officias. i.
ꝙ non possis eam exaltare ne perdam
prospec. uꝫ vltra vel radium solis Et
cum hoc seruitutem stillicidij vt reci
piat stillicidia cadentia de domo mea
Et remittam tibi seruitutem primaȝ
remanet secūda. Unde non potes ele
uare tectum supra tectum meum vt
sic super tectum tuum non possit ca-
dem stillicidium meum. ff. de ser. vrba.
pre. l. si domus. ¶ Unde cum fratres i
pediantur confessiones audire dupli-
ci seruitute/vna ex parte sua quia nō
habent curam animarum secularium
Et ista bene tollitur per priuilegium
et dat eis potestas ex parte sua. Alia
vero ex parte populi Et ista restat tol
lenda per licentiam curati ipsorum.
¶ Secundo arguit per illud. c. extra de
auc. et vsu. pal. c. ex tuarum. vel ex te-
nore. vbi dicitur ꝙ archiepiscopus cō
postellanus petijt ꝙ extra prouinciaȝ
suā posset vti pallio. et papa respondit
Nos de speciali gratia indulgem⁹ ti-
bi vt si necessitate aliqua ĩpeditus ad
ecclesiā tibi subiectā accedere forte ne
quiueris pro suffraganeis tuis conse
crandis vel clericis tuis ordinādis ad
ecclesiam alienam propter hoc te con
tingat declinare/dūmodo is ad quem
ecclesia pertinet id permittat: vtendi
pallio in iam dictis ecclesiis liberā ha
beas facultatem. ¶ Ecce dupliciter i-
pediebatur vti pallio extra suam pro-
uinciam: Uno modo quia erat ei illici
tum. ¶ Secundo quia non permitte-
batur ei ab epo loci. Igitur papa re-
mouet primam seruitutē et remanet
secunda. Ita est et in proposito. Remo
ta seruitute ex pte fratris per priuile
gium remanet tollenda alia ex parte
populi et curati per ipsius beneplaci-
tum. ¶ Tertio arguit pro se extra. de
priuile. c. pastoralis. Cui⁹ casus talis ē.
Quid ē religiosi impetrauerunt vt ec
clesias suas possēt in proprios vsus cō
uertere et decedētibus psonis seu cu-
ratis earū/que sui fuerunt virum propria
auctoritate possent possessionem ea-
rundem intrare vel per diocesanum
episcopum in ipsis essent potius indu
cendi. ¶ Et respondet papa ꝙ nisi for
te in indulgentia sūmi pontificis pl⁹
sit expressū suo epo incōsulto i possessi
onē ipaꝝ ipis nō ē licitū itrare. ¶ Ita
et i pposito videt ꝙ quis frēs a papa
hēant priuilegiū ꝯfessiōes audiēdi non
tū pñt possessionē huiusmodi itrare si
ne licētia curatorū. ¶ Dicēdū ꝙ ille ra
tiōes nō ꝯcludūt. Unde ad pmū dicēdū ē
dupl'r. ¶ Primo cōcedēdo maiorē Sꝫ ad
miorē dicēdū ꝙ papa qñ dat alicui sa-
cerdoti priuilegiū ꝯfessiōes audiēdi nō
sūt due suitutes tollēde: sꝫ vna tm̄ scꝫ
ex pte ppl'i Quia eo ipo ꝙ aliqs sacer
dos ē auctoritatē hꝫ a xpo et claues re
gni celoꝝ cui dr Accipite spm̄ sctm̄ qꝝ
remiseritis tc. similr cū auctoritate con
ficiendi corpus christi cū sit idē caract
sacerdotalis nō duo. ¶ Sꝫ deficit sibi
materia/nec pt cōficere si nō hꝫ panē.
¶ Illa igit vna seruit⁹ tollit aliter ni
hil tolleret. qꝛ scꝫ p hoc dat sibi ppl'us
nō absolute sꝫ cōditionaliter scilicet si

voluerit et quicunqz voluerit. ¶ Sicut erant soli iudices carcularij qui ab imperatore habebãt potestatẽ iudicandi in illos solos q̃ corã eis eligebãt litigare quos et poterãt eligere sine licẽtia pprio℞ iudicũ. Sicut tãgitur in glo. ff. de iudi. l. i. Et q̃uis clericus nõ possit sine licentia sui epi prorogare in se iurisdictionẽ alterius epi. Si tñ ille super hoc haberet a papa licentiã nulla alia requirit. ¶ Siĉr ad p̃dicandũ vna sola seruit' est tollenda scz ex pte p̃dicãtis nõ ppli. populo eni liberũ est audire p̃dicationẽ oĩs hoĩs cui licitũ est p̃dicare. sz ex ordine sacerdotisnõ hz aliquis offi. ciũ predicandi cũ etiã diacon' possit predicare sicut archidiaconi z legati a latere et diaconi cardinalis. ¶ Qñ igr̃ sibi datur auctoritas predicandi vna et tota seruit' tollit et hoc i secul. iri. ¶ Mã in regulari q̃ non hz velle nec nolle sñ auctoritate plati, ppi duplex est seruitus ad vtrumqz. ¶ Vna ex parte sua ad audiendum confessiones. Qz q̃uis hãc auctoritatẽ ex ordine sacerdotali hẽat non tñ põt ea vti libere sine licentia prelati sui. Et hoc non tollitur. ex priuilegio papali qm non hoc princeps vult. Non eni vult q̃ omnes fratres confessiones audiant sed illi solũ qui a suis prelatis tan q̃ idonei ad hoc fuerunt electi ac etiã presentati. Alia est ex parte populi q̃ non habent sed hec tollitur per priuilegium: Qz per hoc populus qui nõ poterat eorum iurisdictionem in se prorogare accipit super hoc licentiã ¶ Similiter in predicãdo vna seruitus tollitur per ordinem. Alia per priuilegiũ dans auctoritatem predicandi. ¶ Aliquandovero ex pte ppli est duplex seruitus vna curati alia religiosi. Et tũc p priuilegiũ pria tollitur nõ scd̃a. ¶ Vñ sicut ad sermones hñtũ p̃uilegiũ p̃dicãdi seculares prout libuerit cõfluũt. Religiosivero nõ nisi de licẽtia plato℞ suo℞: sic ad eorũ cõfessiones seculares q̃volunt cõfluunt: nõ aũt regulares nisi de licentia suo℞ plato℞. Arg. extra. de iudi. c. q̃ sit laudabile. Ubi dr̃ q̃ ptãte data epo gentibus p̃dicandi ad idẽ officiũ socios idoneos assumendi non pp hoc nõ põt accipere clericos suo epo astrictos aũt religiosos: nisi petita suo℞ prelato℞ licentia ob tenta. Sz per istã decretalẽ videret q̃ clerici non possunt cõfiteri alienis habentib' tale p̃uilegiũ sine licẽtia suo℞ epo℞: sz soli laici q̃ sibi in foro exteriori sine licẽtia ppij iudicis se subijciũt alieno. Propter qd dicendũ q̃ ibi loq̃tur non de oĩbus clericis gñaliter: sed de illis q̃ erãt astricti suis epis aliquo seruitio sp̃ali qd non poterãt dimittere sine lesione epo℞. vñ requirit licẽtia epo℞. ¶ Scd̃o° põt rñderi ad minorẽ q̃eẽverũ qñ remissionius seruitutis pt hr̃e aliquẽ effectũ sine remissione alterius. Aliter cũ res debeat valere potius q̃ perire vtraqz intelligit remitti. ¶ Sic aũt est hic. qz nisi p priuilegiũ intelligatur remissa seruitus que est ex parte populi et si sit necessaria licentia curati p̃uilegiũ nihil penitus concedit cũ sine papa de licẽtia curati hoc possint sicut pbatũ est. ¶ Ad 3m dicendũ q̃ nõ est simile qz illud ibi exprimebatur in priuilegio pmittim' tibi dum tñ 7c. ¶ Unde cum priuilegiũ sit stricti iuris non potest vti illo vltra formã sicut hic. Unde non est simile. ¶ Item ibi priuilegiũ habet effectuz quẽ non haberet alias priuilegiatus sine illo. Qz ex solo assẽsu episcopi vel archiepiscopi in aliena prouincia non licet vti pallio. ¶ Unde ibi sũt due seruitutes: qz nec dz vti pallio extra suaz prouinciam. etiã si non esset in terminis cuiuscũqz alterius archiepi puta inter paganos. Et cum hoc non debet in preiudiciũ alteri' in eius p̃uicia vti pallio Undevna seruitute sublata alia remanet Sz hic nõ ẽ sic vna vt dictũ ẽ Vel põt dici q̃ req̃ritur assẽsus plati

illius loci: non adutendi pallio sup quo hz priuilegiu sz ad ordinandu vel cofecrada in aliena puincia: sup quo priui legiu no habebat. Ad tertiu dr qr etia ibi erant due seruitutes gg qovna sublata per priulegiu remanet alia tollenda p diocesanu: cui' ius no est sublatu lz ius curator sit ad illos translatu qd tu p soli licetia diocesani n trasferret. ¶ Si dicamus qr auctoritate diocesani pot cura de seculari ad regularem trasferri ¶ Nichilominus sine hoc hz puilegiu effectum. Qr diocesanus cogitur eos i possessione ponere q prius no cogebat lz posset. ¶ Hoc aut puilegiu pdicandi seu co.essiones audiendi nisi hns possit eo mo vti sine licetia curati vel epi. nulla oino vtilitate affert. Quia sine illo ex sola licentia istorum possent hoc ipsum. ideo &c.

Secundo ponende sunt rões doctoris: vel articuli iponutur q pbat confessos fribus eade teneri confiteri curatis tripl'r. ¶ Pmo de iure naturali ¶ Scdo de iure diuio ¶ Tertio de iure huano ¶ Pmo pbatur de iure naturali qr ordo ecclesie et nature hoc requirit vt sit mutua obligatio inter platu et subditu. vt sicut platus pfert subdito sic subdit' subijciatur plato. et hoc iportat noia plati. & subditi. imo magi videt obligari subditus plato qr ecouerso inqtu status plati e altior et nobilior statu subdito ru. ¶ Prelatus eni hz roem regentis & mouetis: subdit' aut roez recti'z moti Altiora aut et mouetia min' obligant inferioribus & motis qr ecouerso vt pz in oibus p iductione. ¶ Sz plati minores sicut curati sic obligat subditis suis qr eis sp tenet p loco et tpe ministrare oia sacra nisi sit ipedimetum ex pte subditor et maxie sacrm phie. ita qr si parochian' exns i piculo mortis lateret i sterq̃linio vil issim o et etat curatu neccio tenet venire et cofessionem audire: nisi fuerit legitie ipedit'. & tuc tenetur p se mittere famulu q eo' subditi et multo forti' sic sunt obligati suis curatis qr p loco et tpe tenet ab eis sacra recipe & maxie sacrm phie qd est maxie necitatis si ho peccauerit. Preterea oino absurdu esset o rectu ordicz rois naturalis qr platus sit obligatus subditor no ecouerso. Alias eni hebit subditus ipeiu sup platu iqtu plat' tenet subdito peteti sacrz phie mistrare. & no ecouerso si subdit' no tenet a plato suo sacrz phie suscipe nec possit ab eo cogi. Et sic plat' no hz auctoritate nec iurisdictione sup suu subditu sz potius eo': qd est o ordine ecclesie o roné et natura plati & subditi. q sequit qr ius nature et ordo eccie requirit qr parochianus cofiteat curato suo. ¶ Ite plat' et subdit' mutuo referunt adiui ce relatione suppois & suppois: nec pt platus referri ad subditu quin subdit' referat ad platu relatiõe exnte in ipo. Nõ eni iste relatiões sunt i tertio mo relationis sz in scdo. Sz platus sic refertur ad subditu qr sp ei tenetur pro loco & tpe mistrare sacramentu phie nisi sit ipedimentu ex pte subditi. g & eo' sic subditus refert ad prelatum qr sp tenetur loco & tpe ab ipso sacramentu penitentie recipere nisi sit ipedimetum ex parte prelati vel nisi habeat licentiam ab eo recipiendi ab alio. ¶ Item sicut dicitur in predicametis relatiua se ponunt' et perempta se perimuit. Ita qr si sit vnum relatiuorum necessario erit et reliquum. vt si pater est: necessario est filius. Et si non sit vnum: impossibile est esse reliquum. Si eni non sit filius non potest esse pater. Cu igitur prelatus et subditus sint per se relatiua relatione existente in vtroq termino vl' extremo re. aliter si non sit subditus non est prelatus. Et in quo non est subditus in eo

non est etiam aliquis plātus. Sic igit parochiani non tenētur recipere a suis sacerdotibus sacramentū penitētie in hoc non sunt subditi / nec per consequens plati sunt in hoc eorū prelati nec tenētur eis hoc sacramētū ministrare. Aliter esset cōtra naturā relatiuorū vel relatiua per se sicut subditus et platus sunt aliter non erūt relatiua qđ ē cōtra naturā et institutionē platorū et curatorū quia nō tenētur parochianis omīa ministrare sacramēta. Et sic rūperetur neruus prelatorū et ordinū ecclesie de epīs et curatis. Ordo ergo et habitudo naturalis prelati ad subditū et econuerso requirit ꝙ parochianus a curato ꝓ loco et tēpore recipiat sacramentū penitētie. Alioquin eidem curatus non teneretur ministrare sacramentum.

Sed iste rationes nō cōcludunt. Non enim sequitur platus tenetur ministrare sacramentū subdito ergo subditus tenetur ab eo recipere. quia pater tenetur prestare filio alimenta filius autē nō tenetur ab eo recipere nisi velit si potest ab alio habere sed pōt ab alio recipere. ¶ Et similiter curatus tenet parochiano ministrare sacramentū matrimonij quo ad eius bñ esse quod ē bñdictio / non tñ subditus tenetur ab eo hoc sacramentū recipere nec ab alio nisi velit. Et similiter epūs tenet facere ordines non tñ subditi tenētur simpliciter ab eo nec ab alio ordinari / cū sacramētū matrimonij et ordinis sint volūtatis non necessitatis. ¶ Similiter debitor tenetur soluere creditori non tñ propter hoc ille tenet recipere. Et coniunx cōiugi debitum reddere / non petere. Judex etiam qui est superior tenetur subdito requirenti ius facere qui tñ non tenetur corā eo litigare cum possit habere plures iudices. Jmo in potestate eius est corā quo litiget. Quis quilibet teneatur sibi ius reddere. ¶ Verbi gratia in actione personali et prepositi et officiales diuersi ab eo requisiti quilibet in solidū tenet ius facere cuilibet subdito suo / qui tñ nō tenetur corā aliquo illorū precise litigare sed habet optionē corā quo vel potest ipetrare a papa que cūq voluerit. ¶ Jta est in ꝓposito / quia cuilibet hominū plures sūt proprij sacerdotes / quorū quilibet requisitus per se tenetur subditis ministrare penitētie sacramentum per se vel per alium vt puta curatus epūs papa tñ subditi eorū possunt eligere vnū illorum a quo suscipiant vel impetrare a quocūq illorum auditorem quē eis dare placuerit. ¶ Jtem curatus tenet audire forte volentem confiteri pluries in āno vel de cōfessis pape aut epō (si requiratur a subdito in mortis articulo) qui tñ non tenetur quociēs de illis confiteri. ¶ Sic in proposito prelati tenentur omia sacramenta ministrare / subditi vero non tenētur omia recipere. Sunt enim omnia sacramēta necessaria prelatis in ministrando / non tñ omia sunt necessaria subditis in suscipiendo. ¶ Jtem mutua obligatio emptoris et venditoris est vt qđ iste emit ille vendit et econuerso. Ex quo non sequitur ꝙ vnus teneatur recipere quod alius tenet dare vel tradere. Sed ꝙ sic venditor tenetur rem venditam tradere si velit precium habere. Sic econuerso emptor volens rem venditam habere tenetur precium offerre. ¶ Vnde ad formam argumenti primi cum dicitur magis sunt obligati subditi prelato ꝙ econuerso verum est in illis que mutuo sibi debent / vt puta ꝙ subditus tenetur prelato ad temporalia decimas et alia. Sicut econuerso prelatus tenetur sibi ad spiritualia / secundum illud secūda cho. nono. Si nos vobis spiritualia seminauimus non est magnum si nos carnalia vestra metamus. ¶ Vnde

ſicut peccat prelat⁹ negās ſpūalia/ ſic
ſubditus negās decias ⁊ oblatiōes et
alia iura eccleſie. Non autē ſic ꝙ quic
quid ꝑlatus tenet facere vel dare ſub
dito/ totū illud ſubdit⁹ teneatur reci-
pere ab eo ſicut nec ecōuerſo. qꝛ lꝫ ſub
ditus tenetur decias ſoluere curato nō
tñ curatus tenet eas recipe ſed poteſt
ſi vult eas ei quitare: ꝙ tū ē de iure ſue
ꝑſone ad vitam ſaluo iure eccl̃e vel ſi
vult pt̄ eas alteri dare pro deo pro tē-
pore ſuo. ⁊ ſic cōceſſa minore nō ſequit
cōcluſio. ¶ Nec valēt ꝓbatiōes q̄ idu
cunt ꝙ ꝑ hoc nō tollit quī vnus ſit alij
obligat⁹ non quidē ad ſuſcipiendū qc
quid ali⁹ tenetur miſtrare ſed vn⁹ eſt
obligat⁹ alteri ad vnū dandū vel faci-
endū alius ad aliud. ¶ Ad ſcd̄ꝫ dicēdū
ꝙ nō ſeqtur ꝓpter hoc ꝙ ſubdit⁹ hē-
at impium ſuꝑ prelatum imo ſequit
oppoſitū qꝛ etiā ī caſu vbi prelatus te
tur miniſtrare ſubdito ſacramentum
puta qñ ſubdit⁹ petit tūc ſubditus nō
habet eū cogere ad hoc ꝑ ſe ſed perſu
periorē. Econtrario aute prelat⁹ auc-
toritate propria pt̄ eum cogere ad ſu-
ſcipiēdū hoc ſacramentum ſemel ī an
no ſub diſiūctiōe. i. vel a ſe vel ab alio
ꝓprio ſacerdote puta ſuperiore: Alio
quī viuū pt̄ arcere ab eccleſia. Et mo
rientē negare eccleſiaſticā ſepulturā.
¶ Ad terciū dicendū ꝙ prelat⁹ ⁊ ſub
dit⁹ ad inuicē referūtur in ſpūalib⁹. ſi-
cut ⁊ in tp̄alib⁹ vñ ſicut et in tēporali-
b⁹ lꝫ cuilibet iferiori cuilibꝫ ſuperiori
ius reddere qñ ab ipo requirit: ille tñ
nō tenet a qlibꝫ ius petere vel recipe
ſꝫ pt̄ eligē quē volet de illis cui elect⁹
tenet obedire ſicut actor ꝯuenit reū aut
corā archidiacono aut ep̄o aut legato
vel papa ſicut ei placꝫ nō aūt tenet pci
ſe agē corā iſto vel illo ſꝫ exquo egit te
net ei⁹ ſētētie obedire. ¶ Sic etiā ī ſpi
ritualib⁹ puta ī ꝯfeſſiōe ī q̄ penitēs tꝫ
locū actoris ⁊ ſe ipe pt̄ ſeipꝫ cōuenire
accuſare corā quocūqꝫ de ꝓprijs ſacer
dotib⁹. i. curato/ ep̄o/ papa/ legato/ q̄ꝝ
qlibꝫ tenet ipꝫ audire ꝑ ſe vel ꝑ aliū ⁊
ſic auditū ſicut abſoluit ita ⁊ ligat. Vñ
tenet pñiaꝫ iniūctā ſuſcipe ⁊ ꝓ viribus
adiplere. ¶ Vñ ſicut curat⁹ tenet ei pe
nitētiā dare ſi petat ſic petitā ⁊ datā i-
plē. Sꝫ nō tenet ab eo pcīſe petere ſed
vel ab eo vel a ſupiore ſicut ſibi placuē
rit. ¶ Ad formā aūt dicēdū ꝙ illō ar-
gumētū nō ꝯcludit niſi ī iſta forma cor
relatio ſupioꝝ ⁊ iferioꝝ reqrit ꝙ quic
qd ſupior tenet miſtrare iferior tenet
recipere. Sꝫ ſupior tenet miſtare ſa-
cramētū iferiori ḡ iferior tenet ab eo
illō petē ⁊ ſuſcipe. Dicēdū ꝙ bñ ſequit
grā forme. Si peccat ī materia. Qꝛ ma
ior ē falſa. ¶ Vel pt̄ dici ad maiorē ꝙ ſu
pior nō tenet miſtrare niſi qñ ille petit
⁊ tūc ſeqt ꝙ qñ ille petit tūc tenet re-
cipe pñiaꝫ quā ſupior iniūxit. ¶ Dicēdū
etiā ꝙ ſupior ſꝑ ī miſtrādo ē ꝑlat⁹ qꝛ
beati⁹ ē magis dare ꝙ accipe. Et ali⁹
ī ſuſcipiēdo ē ſubdit⁹. Sꝫ ī h⁰ ꝙ ſupior
ē obligat⁹ ad miſtrare nō ē ipe ꝑlat⁹ ſꝫ
ſubdit⁹. In eo enī ī q̄ aliq̄s tenet alte-
ri ī h⁰ ē ſubdit⁹. ¶ Scd̄ꝫ h⁰ q̄ accipit ſer
u⁹ ē fcuerāti fr̄e c⁹ ipe papa ē ſu⁹ ſer-
uoꝝ dei qꝛ pl̄ib⁹ ⁊ ad plura tenet. ¶ Sꝫ
tñ ſi ꝑlat⁹ teneret pcīſe ſubdicto. ⁊ ipe
ei ī nullo nō eēt ꝑlat⁹ vñ ſꝑ tenet ei ad
reuerētiā. Sꝫ recipē ſꝑ ē ſubdit⁹ qꝛ actō
ē ſcd̄ꝫ quā ī id q̄d ſubijcit agē dicimur
¶ Ad quartū dicēdū ꝙ ſi ē ꝑlat⁹ ē ſub
dit⁹. Sꝫ ſicut ſubdit⁹ hꝫ optiōeꝫ de pl̄i
b⁹ ꝑlatiſ a quo petat ſacramētū. Sic ꝑ
lat⁹ hꝫ optiōeꝫ de pl̄ib⁹ ſubditiſ petēti
b⁹ cui miſtret imo oib⁹ petētib⁹ dꝫ mi
ſtrare ſi pt̄ ꝑ ſe vl̄ ꝑ aliū: Nec ꝓpt hoc
ſeqt ꝙ ꝑlat⁹ pl⁹ teneat ſubdito ꝙ ecō
uerſo. Qꝛ ſubdit⁹ nō alternatiue ſed
abſolute tenet honorare quēlꝫ ſuū ſu
periorē ſcd̄ꝫ modū ſuū: vt puta reddere
decias curato dare ꝓcuratiōeꝫ archi-
diacono viſitāti vel aliqd huiuſmodi
Et magis honorare ſupiorē ꝙ iferio-
rē. ¶ Vñ ſi offerrēt ſe ad ipi⁹ ꝯfeſſiōeꝫ
audiēdā ep̄s ⁊ curat⁹ ⁊ ꝓeligeret ep̄m
non multe faceret: imo curatus mul-

te faceret q̄ nō ep̄o redderet ¶ Si ergo curatus tenetur mīstrare sacramentū ⁊ subditus nō tenet̄ recipere nō ꝓpter hoc tollit̄ ordo nature nec ecclesie. ¶ Et curatus non tenet̄ mīstrare nisi quan do ille vult recipere. Sȝ si subdit⁹ teneretur suscipere a curato ꝑiise. Ita ꝙ non esset ei licit̄ illud suscipere ab ep̄o. vel papa aut eorū cōmissarijs sicut a curato ⁊ eius cōmissarijs multo plus rūperetur neru⁹ ordinis prelatorū ecclesie ꝙ econuerso. Et maius dānū esset si non esset ordo ep̄orū q̄ pōt ministrare oīa sacramenta ꝙ si non esset ordo curatorū q̄ nō possūt mīstrare nisi quinqꝫ. ¶ Et enim in bn̄ ordinatis quitquid pōt potestas inferior hoc totū ⁊ plus pōt superior eni. ¶ Nō esset bn̄ ordinata ierarchia ecclesiastica si curati inferiores rex se et suos possent absoluere ꝙ cōfessus eis non tenetur amplius cōfiteri cuicūqꝫ. Et superiores prelati hoc non possit. ¶ Quidā vero isti dicūt licet non sit ad principalē mētionē ꝙ relatio supponis ⁊ supponis in subditis prelatis est. ¶ Et realis huic et inde non videtur esse verum cū relatio realis cōsequatur ordinē naturalē nō artificialē cū ex humana ordinatione iste sit superior et iste inferior. Unde de subdito fit prelatus et ecōuerso sicut colūna dextra fit sinistra sine sui mutatione reali. Nō videtur ꝙ iste ordo q̄ subiacet secūdū dispositionē hominum sit relatio realis imo rationalis. Sicut intentiones logicales/ et legales: sicut merū ⁊ mixtū imperiū diuinū ⁊ seruitus realis et ꝑsonalis vrbanorū ⁊ rusticorū ꝑdiorū: ⁊ oīa iura icorporalia et huiusmodi sūt mere entia rationis.

Secundo probat idē de diuinis ꝑceptis ī scriptura cōtētis ꝓuerbiorū. xxvij. diligēter agnosce vultū pecorū tui. Dicitur tā pastori īmediato scilicet curato ꝙ mediato scȝ ep̄o (glo) diligenter adhibe curā his in quibus pesse te contigerit: agnosce alios actusqꝫ singulorū. ¶ Un̄ ⁊ post princeps pastorū dicit Jo. x. Ego sū pastor bon⁹ ⁊ cognosco meas ⁊ cognoscūt me mee hoc autē nō pōt fieri nisi ꝑ ꝯfessionē. ¶ Nō enī curat⁹ pōt alios atqꝫ act⁹ occultos subditorū scire nisi illi ꝑ cōfessionē ei reuelauerit scdȝ illud. i. Chor. ij. q̄s enī scit hominū q̄ sint hoīs nisi sp̄s hoīs q̄ ē ī ip̄o. q. d. null⁹ nisi ꝑ ei⁹ reuelationē ꝙ ex diuino ꝑcepto subditi tenēt suis curatis ꝯfiteri. ¶ Itē. iij. Re. xx. Custodi virū istū q̄ si lapsus fuerit erit aīa tua ꝓ aīa illi⁹ ¶ Scdȝ oēs hoc dicit̄ ꝑlato ꝓ suis subditi s ꝯseruādū nō aūt frib⁹ istis vl̄ illis tū nō sint pastores nec ꝑlati: tū nō sint obligati nec deputati ad custodiā aliquorū nisi ghaliter: sicut ꝓxim⁹ tenet̄ custodire ꝓximū suū. Eccle. xvij. Mādauit illis vnicuiqꝫ de ꝓximo suo. Et etiā rep̄hēdit̄ dicēs. Nūqd custos fris mei sum ego. Custodire aūt sp̄ualiter curati subditos dicūt̄ ⁊ nō nisi ꝑ admīstrationē sacramētorū ⁊ sp̄ualiter p̄nie quare. ⁊c. Itē luce. x. dedit de⁹ discipul̄. lxxij. ptātē eiiciēdi demona vn̄ reuersi sūt. lxxij cū gaudio dicētes dn̄e etiā demonia subijciūt̄ nobis in noīe tuo. ⁊ Mathei io. dicit̄ idē sub ꝑcepto. Quod apostolis etiā itelligit̄ esse ꝑceptū discipulis ꝯtinuatis ī curatis. Un̄ hoc idē nunc possūt ⁊ debēt facere curati Sȝ cū coīter nō fiat corporaliter cū nō sit tp̄s miraculorū saltē. Jit̄ necesse ē vt hoc faciat sp̄ualiter curādo a pctis ꝑ q̄ dyabol⁹ ihabitat hoīes. ¶ Hec aūt nō pōt facere sine admīstrtione sacramentī p̄nie in his q̄ amiserūt grām̄ baptismalē cū p̄nia sit scda tabula p⁹ naufragiū vt dicit. Jo. Ergo ex ꝑcepto diuino curati tenēt subditis sacramētū p̄nie admīstrare ꝙ ⁊ subditi tenēt ab eis h⁹ sacramētū recipe Alias de⁹ ꝑcipet eis īpossibile qđ q̄ dicit deū ꝑcipere anathema sit scdȝ. Jo. ¶ Itē actuum. xx.

Attendite vobis et vniuerso gregi in quo posuit spiritus sanctus epos regere ecclesiam quam acquisiuit sanguine suo. Regere autem aliquid est ipsum in finem dirigere. Fideles autem qui post baptismum a via morum errauerunt dirigunt in finem qui est vita eterna spiritualiter per sacramentum penitencie scilicet illud. Nisi penitentiam egeritis omnes simul peribitis. Ergo curati tenent illud suis subditis ministrare et sic idem quod prius.

¶ Postea ad auctoritatem per eos inductam Agnosce vultum pecoris tui. dicebatur quod non intelligebatur de agnitione per confessiones sed per diligentiam exteriorem vigilantiam et gubernationem. Aliter necipe curatus posset committere. ¶ Dicunt quod non valet. vbi enim dicit textus. Diligenter agnosce vultum pecoris tui: tuosque greges considera Non enim habebis iugiter potestatem sed corona reddetur tibi (Dicit glosa.) Pastori ecclesie dicitur adhibe curam eis quibus te preesse contingerit Agnosce animos actusque singulorum si quid vicii in eis inueneris citius castigare memento. Non enim tu semper pascendo diuicias oues potestatem habebis sed etiam perpetuam coronam si tuo tempore bene paueris ¶ Ista autem omnia non possunt fieri sine confessione: puta noscere animos actusque singulorum ¶ Cum adducunt quod hoc dictum est pape et episcopis. ¶ Dico quod et curatis vnicuique suo modo. Et specialiter hoc videtur dictum curatis ratione suorum parochianorum cum eorum specialem curam habeant. ¶ Cum adducunt quod curatus scilicet hoc non possit alii committere. ¶ Dicendum quod imo philosophus ethicorum nona opera mutua organa per amicos. De regulis iuris. c. qui facit. ¶ Quod dicunt de iure nature non teneri. Quia cum alius eque bene facit sicut curatus debet ei sufficere. Non videtur. ¶ Primo quia cum curato dictum sit diligenter agnosce etc. Et id tertio Reg. xx. Custodi virum istum qui si lapsus fuerit etc. Et illud actuum. xx. Attendite vobis et vniuerso gregi. Non debet ei sufficere quod alius (nisi de auctoritate et mandato suo) hoc faciat. Preterea bonus pater numquam sustineret si posset nutrire filium quod extraneus eum nutriret (nisi de mandato suo) Et continue vult ipsum habere iuxta se vt continue videat ipsum et sciat statum eius Et si facit nutrire per alium dat stipendia pro diligentiori custodia. ¶ Similiter bonus medicus non confidit de adiutorio alterius non cogniti sed confidit de noto qui non potest vacare cui committit negocium et ille sibi refert qualiter habeat paciens. ¶ Preterea zelant super salute subditorum suorum et ideo per se volunt hoc facere Si enim ipsi qui ad hoc non tenentur per seipsos volunt audire multo magis illi qui tenentur. ¶ Item cum curatus debeat parrochiano suo in paschate ministrare eucharistiam debet esse certus de eo an sit in statu debito: quod non potest nisi sibi aut alicui de suo mandato confiteatur. ¶ Item volunt curati honorari a suis parochianis sicut iustum est pastores et rectores secundum illud prima Thimo. v. Qui bene presunt presbyteri duplici honore digni habentur. Maxime autem honorantur presbiteri per hoc quod subiciunt se eis in confessione. Unde et propter hoc illi volunt audire confessiones et sine iteratione vt confitentes sint sub iugo ipsorum. ¶ Item quarto quia tamdam curati admitterent totam suam iurisdictionem.

¶ Et dicendum ad omnia ista simul quod cum non minus secundum istos teneantur episcopi agnoscere vultum subditorum suorum et ipsos custodire et a demone liberare et regere quam curati. Sicut propter hoc subditi non tenentur determinate confiteri suis episcopis: sic non tenentur determinate confiteri suis curatis. sed sub disiunctione Istis vel illis aut eorum vicariis. ¶ Et sicut confessio facta inferioribus aut de licentia ipsorum sufficit sine iteratione quacunque. Sic et superioribus Et tanto magis quanto penes superiores residet maior potestas et plenior absol

uendi et committēdi q̄ penes inferio
rē qui nō de oībus casibus potest ab=
soluere de iure vel de consuetudine.
¶ Et sicut qñ sunt duo curati in soli=
dū vnius parochie sufficit cōfiteri vni
illoꝝ vel de licentia ip̄ius sine iteratio=
ne: q2 hȝ tantā ptātē vnus q̄tū ali⁹ su
per eosdē: sic multo magis sufficit cō=
fiteri supiori vel de licentia ipsius. Et
hoc ipsū etiā ɔcedunt de supiore ī sua
psona et suo cōmissario de ei⁹ licentia
spāli. ¶ Et cū oēs rōes ipoꝝ ita cōclu=
dant cōtra cōfessos: legatis: ep̄is: ⁊ pa
pe: pñiarijs ⁊ eoꝝ vicarijsq; teneantur
iteꝝ cōfiteri. Sicut ɔ̄ cōfessos frībus:
nō q2 frēs sint illis equales: sȝ q2 ille q̄
est obligatus ad soluendū aliquid ali=
cui precise cuicunq; alij soluat nisi de
ipsius licētia spāli vel gñali: nō libera
tur quin ille p̄cise iteꝝ soluere teneat̄
Sicut si debeo x. lib. curato p̄cise: si sol
uo eas decano vel archidiacono vl' ep̄o
nisi hoc sit de mādato curati non libe=
ror sȝ teneor sibi soluere integre. Qui q̄
soluit alteri q̄ cui dȝ nō se liberat: sed
onerat. Ita in ꝓposito si subditi tene=
rētur p̄cise curatis suis cōfiteri nō pl⁹
liberarent̄ a debito eis cōfitēdi cōfitē=
do ep̄is: legatis vel pape q̄ cōfitēdo al
teri inferiori: sicut soluens regi aut ba
liuo vel p̄posito id qđ dȝ ꝓprio nō plus
liberat̄ q̄ soluendo alteri priuato. nec
hoc est q2 priuat⁹ equat̄ illis in digni=
tate: sȝ q2 eq̄paratur eis ī alio. Qui sūt
alij ab eo cui illud debet̄. Si aūt ita est
sm v̄itatē et sm illos q̄ hō tenet̄ cōfi=
teri ꝓprio sacerdoti qui ē mltiplex. scȝ
oīs qui iure ordinario hȝ curā aīe ei⁹.
Et iure ꝓprio pōt ip̄m absoluere p̄mo
papa. postea ep̄s. vltimo curat⁹: tunc
vni illoꝝ sub distinctione tenetur. ⁊ nō
alicui illorum precise. Ideo sufficit vni
illoꝝ vel de licētia vnius illoꝝ cōfiteri.
Ideo. ⁊c. ¶ Ad primū argumentū di
cendū q̄ curatus tenet̄ agnoscere vul
tum interiorē pecoris sui si ille velit si
bi ostēdere. Aliter eni nō tenet̄: sȝ p̄p i=
potentiā excusatur. Subditus aūt te=
netur confitēdo vultū interiorē ostēde=
re curato non p̄cise sȝ aut ep̄o aut cu
rato vel pape aut eorum vicario. ¶ Ad
sm dicendū q̄ curatus tenetur custo=
dire subditū ministrādo ei sacr̄m si ve=
lit ipse illud ab ipso recipere: non aūt
tenetur. imo debet inuito ministrare=
¶ Fratres aūt: veꝝ q̄ non tenētur ex
officio specialiter sicut illi custodire.
Unde ex se nō hñt ministrare sacr̄a q̄
sunt ad custodiā sȝ auctoritate illoꝝ q̄
bus cōpetit ex officio custodire: sicut ꝯ
curatis puta pape et ep̄oꝝ aut legato
rū hoc pñt. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ cu=
rati tenētur demonia eijcere de aīab⁹
ministrando sacr̄m penitentie qñ sub=
diti illud volunt potius ab ipsis q̄ ab
alijs suscipere. Si aūt subditi magis
volunt a superioribus vel a mandato
q̄ a curatis vel a mandato eorum non
tenētur curati: q2 tunc est eis impossi=
bile. Sicut si medicus suscepisset in cu
ra sua infirmū teneretur eum curare
pro posse suo: sed si infirmus nollet si=
bi vrinam ostendere nec morbum: sed
potius alij medico de quo magis con=
fideret: ex tūc medicus qui tenebatur
eum curare esset excusatus. ¶ Simili
ter ad quartum dicendum q̄ ita tene
tur episcopus regere sicut curatus q2
etiā idē dicitur ep̄is lȝ in hoc v̄bo etiā
intelligatur presbiteri secundum eos
¶ Sicut igitur episcopus nō tenetur
regere absoluere subditum qui non
vult ei confiteri sed curato suo sic
nec econuerso. ¶ Est etiam ad=
uertendum q̄ ista quattuor argumē=
ta non concludunt. Arguunt enim sic
Curatus tenetur agnoscere custodire
curare gregem subditum: sed hoc nō
p̄t nisi morbū suum ostendat confiten=
do ergo ille tenetur ostendere alter cu
ratus esset ad impossibile obligatus.
¶ Dico q̄ consequentia nulla est. ver
bi grā. Medicus q̄ suscepit īfirmū te
net̄ vidē ei⁹ vrinā īfirmi ⁊ sanare q̄ nō

pōt nisi hoc ille sustineat. igr ille tene tur sustinere nō sequitur nisi forte nō posset hr̄e aliū q̄ posset eq̄ bn̄ sanare. Imo pōt licite q̄rere meliorē etiam in multis alijs. Et qn̄ dr̄ aliter ē ille obli gat' ad ipossibile non sequitur q: qn̄ nō vult hoc suscipere ille liberat vt dictū est. ¶ Itē sicut sepe dictū est oia ista ar gumenta de iure naturali et diuino i: cludentia q̄ parochiani tenent recipe sacrm̄ penitētie a curatis sicut illi te: nentur dare eque cōcludunt q̄ teneat illud rcipe a papa vel epo. Et lȝ papa et eps nō pn̄t refutare iudiciū cuicūq̄ subdito volenti litigare corā eis in te: poralib' potius quā corā inferiorib': quin audeāt ipm̄ p̄ se vel per aliū etiaȝ i causis i q̄bus pōt inferior cognoscē. Multo magis tenet audire in foro pe nitentiali p̄ se vel per aliū quēcūq̄ vo: lentē sibi cōfiteri ꝛ de causis non reser uatis ꝗ sicut concluditur de curato sic pōt cōcludi q̄ subditi tenētur cōfiteri pape et epo q: et nulli tenētur audire ¶ Posset igr̄ dici q̄ i hoc est mutua relatio supior̄ et inferior̄ iter p̄latos et subditos iure diuino ꝛ rōe naturali q̄ subditi oia sacra q̄ hn̄t recipere de: bent a prelatis suis nō a seip̄is nec ab alijs nisi de licentia p̄lator̄ suor̄. Et econuerso p̄lati hn̄t ea ministrare sub: ditis suis nō alienis nisi de licētia p̄la tor̄ suor̄. Et in hoc ē p̄latio ꝛ sbctō iu re aptitudinali: de facto aūt est qn̄ sub diti sacra actu ab eis recipiūt. ¶ Sic pōt dici q̄ i hoc ē mutua obligatio ad sacra inter p̄latos et subditos q: p̄lati tenētur subditis ministrare oia sacra si subditi ab eis petāt ea. Econuerso subditi si velit ea petere tenent petere a suis p̄latis vel de ipor̄ licentia et nō ab alijs sȝ tunc i hoc est electio iferio: ris et nō supioris vt dictū est ¶ Sic igr̄ dupl̄r deficiunt argumēta. p̄mo q: nō cogunt subditū teneri ad cōfitendū cu rato vel eius mādato plusq̄ superiori ¶ Itē non cogūt confiteri confessa.

¶ Ad replicationē aūt. Ad auctorita tes illas agnosce. Et custodivi rum demonia eijcite. Dicendum q̄ mistica theologia nō est argumētatiua. Ille aūt auctoritates ad lrām nō loquunt de cōfessione sacrali sȝ solū iustitie ad quē sensū refert se glosa quā adducūt q: tp̄e illar̄ nō erat confessio sacralis. ¶ Nec vȝ rn̄sio eor̄ ad hoc quod obijci tur q̄ p̄uicariū e se datū agnoscāt: q: p̄ alium faciunt: q: nisi ille reuelet eis cō fessionē nō pn̄t scire alteri' cōfessionē Vn̄ si tenentur scire per cōfessionē p̄: cise cū non possit eē nisi per se audiat. Seq̄tur q̄ nō pn̄t cōmittere q: ita pa: rū sciunt cōfessionē p̄ se factā vicario suo sicut factā extraneo. ¶ Nec vȝ de p̄cep̄t̄ si filius in ptāte p̄ris et p̄ p̄ns fi lius i ptāte. alij nō dȝ p̄r torq̄ri si auus p̄ se vel p̄ aliū nutrit nepotē q̄ ē magis in sua ptāte q̄ p̄ris. ¶ Nec dȝ diffide re sicut Ruth moabitis nō diffidebat qn̄ p̄socra sua noemi nutricis gere: bat officiū. ¶ De medico etiā nō vȝ q̄d dr̄. Et si infirm' regiat sibi medicū vtī liorē nō hȝ p̄imus medic' ip̄m inuitū visitare. ¶ Quod dr̄ postea q̄ zelāt su per salute ꝛc. zelū quidē dei hn̄t sȝ non sm̄ sciam qn̄ non putāt q̄ superiores ita possit cōmittere sicut illi: aut q: nō sunt zelatores sicut ipsi q̄ tū pp̄ zelum aiar̄ in supplementū defect' curator̄ dāt eis coadiutores. Vtinā nō sit zel' inuidie qua stimulabatur iosue dicēs. dn̄e mi prohibe illos. Sȝ moyses rn̄dit quid emularis pro me quis det vt oīs hic ppl̄us p̄phetizet. Et cū diceret di scipuli iesu. Iꝫ vidimus quēdē eijcien tē demonia in nomie tuo ꝛ p̄hibimus eū q: nō seq̄t te nobiscū. Dicit eis ie: sus. Nolite prohibere. qui enim non ē aduersus nos pro nobis est. ¶ Non ergo curati debent prohibere curātes aīas a demonibus p̄dicāde confessio nes audiendo: qn̄ hoc audiunt i noīe domini id est auctoritate pape et epi qui sunt proprie loco christi in terris

licet non sequatur cum eis.i. non faciunt hoc de licentia ipsoꝝ.¶ De isto vero zelo salutis sunt merito suspecti qui solo verbo possẽt oūe saluare quã reputant perire(licet illa velit perire) non debent omittere quin saluẽt si ei⁹ salutem zelent.¶ Ita ẽ in proposito qꝛ si parochiani volunt specialem ab eis petere licentiã vel petũt et illi negãt. Et nichilomin⁹ volũt cõfiteri fratrib⁹ ꝛ nõ ipis tũc indicio eoꝝ oues pereũt licet solo verbo possent eas saluare di cendo omnibus volentibus ire ad fratres damus licentiam tunc enim secũ dum eos non tenerẽtur iterum confiteri/ vnde quando negant licentiã petentibus aut non dant etiam non petentibus parum zelant salutem quam solo verbo dare possent/sed non curãt ¶ Ad secundum dicendũ ꝙ sufficiẽ ẽ certificatur curatus de consciẽtia parochiani per hoc ꝙ aliis dicat se cõ fessum quando enim sunt tot milia parochia norum ꝙ nec ipsi nec vicarii ipsorum possũt recolere nominatim de omnibus qui sunt sibi confessi et qui non/ vnde tunc saltem oportet crede re dicenti se confessum.¶ Ad tertium dicendum ꝙ curati non debent plus ꝗ rere honorem suum ꝙ̃ papa vel episcopi/nec ꝙ̃ salutem proprii subditi/ quod faciunt si volunt parochianos plus si bi ici ad cõfitendũ sibi ꝙ̃ pape vel episco po Et ita faciunt quãdo volunt subdi tos teneri ad iterandum confessionem factam de licentia ipsoꝝ nõ de sua et quando volunt parochianis pro salute aie non licere ꝗrere sibi medicum meliorẽ deputatũ sibi a deo ꝛ auferre eis libertatẽ a xpo cõcẽ.sã pro salute. ¶ Ad quartũ dictũ ꝙ curati in nullo admittunt iurisdictionẽ suã sed de facto posset esse ꝙ pauci vel nulli eis actu confitendo subiicerẽt se eis si oẽs sẽp vellẽt ire ad fratres. Sꝫ nec illud vnꝗ̃ ẽ de fctõ:imo ne scda pars ad fratres vadit de fctõ.Et si esset nõ posset iuste cõqueri.Sicut si essẽt plures vẽdentes merces in foro ꝛ oẽs mercatores cõfluerent ad vnũ plus ꝙ̃ ad alium qꝛ videretur eis meli⁹ qꝛ haberet meliores merces vel qꝛ faceret melius forũ nulli iniuriaretur ex quo ẽ liberũ eis ire ꝗ̃ volũt ꝛ quo melius vtilitatẽ facere credũt.

Tertio probãt idem de iure humano supposito ꝙ illa iter dictas sit reuocata dicũt igit ꝙ de iure huãno semel ꝗlibet ãno oĩa pctã illius ãni.Etiã fratrib⁹ priuilegiatis cõfessa nisi de licẽtia curatoꝝ teneẽ curato dicꝫ cõfiteri. Et sic cõstituit sacrum cõsiliũ lateranẽ sub Innoc.iii.In quo fe rũt.cccc.ꝛ xxii.e pi in cõstitutione Ois vtriusꝗ sexus.ꝛc.vñ dicũt ꝙ si qs dili gẽter attẽdat hoc statutũ nõ iducit de nouo obligationẽ ꝙ subditi cõfiteãẽ ꝓpriis sacerdotib⁹ sꝫ eã supponit idu ctã iure natãli ꝛ diuinoꝫ qꝛ vt coiter etiã nũc hoies iuste vadũt ad cõfessionẽ ꝛ tũc iuste ibãt ꝛ forte nõ i duob⁹ ãt plib⁹ ãnis semel ibãt.Ideo cõsiliũ tps determinauit ꝙ semel in ãno vadant ¶ Ubi etiã dicit hostieñ.ꝙ ꝗ tũcuꝗ aliquis cõfiteaẽ ex licẽtia generali data cõfessoꝝ vel cõfitenti preter parochiali s ꝓprii licẽtiã ꝙ tenetur nichilominus parochiali ꝯfiteri illo ãno Et ẽ iꝗt multiplex rõ. Prĩa qdẽ: valde iustũ ꝛ rõale ẽ ꝙ sacerdos parochialis cognoscat vultũ pecoris sui non tñ exterius cũ ei hẽat eucharistiã ministrare ꝛ ꝯõnẽ valde piculosũ ẽ ei⁹ contrariũ alicere Scda qꝛ si fctiam⁹ ꝯnã tali ptextu poterũt sibi oẽs subtrahi qꝺ nõ dꝫ velle supior sicut nec ꝙ sibi fieret¶ Ex hoc etiã cõtigeret cõfũdi ordinẽ ecclasticũ ꝛ disciplinã ecclasticam vilipẽdi. Ergo ꝗterptatio restrigẽda vñ cũ ipis frib⁹ sit data licẽtia gñalis nõ spãlis audiẽdi ꝯfessiões ipi sunt sacerdotes alieni nõ ꝓprii.ꝓpt qꝺ ꝯfessi eis teneẽ curatis ꝯfiteri semel i ãno scꝫ statu-

tū o is vtriusq[ue] ₇c. ¶ Scdo ꝓbat idem m ō huāno ondētes ꝑ exēplū qd fieri deberet in t istas. Ponamꝰ.eni ita ꝙ itersit piculosū vsq[ue] ad attebratū₇ duc begnie pctāt viā vsq[ue] illō qbꝰ oibꝰ nos oēs sine vlla ꝯdictiōe seu nullo ꝯdicēte dicamꝰ Ista via ꝑ talē locū ē bōa et secura ₇ secure erit[is] si vadat[is] ꝑ eā. Aliqui vero de nobis vel magna pars vel medietas dicat via ꝑ aliū locū ē silr bona ₇ secura. Alia medietate dicēte. Si eatis ꝑ illā viā inficiemi[ni] a latronibꝰ ₇ depredabimi[ni]. Quā ergo viā eligent vel illā circa quā oēs sūt cōcordes ꝙ ē bona ₇ secura ₇ sine vllo piculo vel illā de qua lȝ aliq[ui] dicāt eā bonā tñ tot vel plures dicūt ꝙ ē mala: cōstat ꝙ nullꝰ deberet eligere illā dubiā nisi eēt īsensatꝰ. Q: scdȝ Aug. Tene certū ₇ dimitte icertū. Cū igit oēs teneāt ꝙ vere penitētes ₇ ꝯfessi suis curatis ₇ ab eis suscipiētes satisfactiōeȝ sūt i via ₇ statu salutis nec ē aliq[ui]s q[uan]tūcū[que] audax minor vel predicator q[ui] auderet dicere oppositū cū sit via a xp̄o ordiata a mille citra annis ₇ amplꝰ: plures tñ puta oēs q[ui] nō sūt de religiōibꝰ coꝝ (₇ forsā aliq[ui] de religiōibꝰ ipoꝝ ad minꝰ multi ne possi reph[en]di de gn̄alitate locutiōis mee) tenēt ꝙ ꝯfessi fribꝰ si nō ꝯfiteāt ꝓprio sacerdoti semel i anno nō sūt i via salutis sȝ mortis ꝑpetue. Quā ergo viā debemꝰ tenere: ꝯstat scdȝ hoc ꝙ nisi sit[is] īsani debet[is] p̄mā viā tenere scȝ ꝯfiteri semel i āno ꝓprio sacerdoti de oībꝰ etiā ꝯfessis fribꝰ. Nec ē aliq[ui]s ita cecꝰ q[ui] nō debeat iudicare ꝙ saltē semel i āno ꝯfitēdū sit ꝓpt securitatē ₇ saltē ₇ si nō possȝ videre ꝙ hͦ sit necc̄āriū ꝓpt opiōnū diuersitatē ₇ tñ scdȝ veritatē. Ista non dȝ dici opio sed magis error. ¶ Scdo ex rōibꝰ naturalibꝰ ₇ diuinis suprapositis. ꝓpt qd ꝯstitutio dñi bñdicti iter cūctas nū[que] vigorē habuit Nec dñs bñdictꝰ eximere potuit parochianos ne tenerēt ꝯfiteri seu ne vn[que] ꝯfiterētur ꝓpriis sacerdotibꝰ q[ui]a q[ui]uis sumus

pōtifex possit i spūalibꝰ q[ui]cquid p̄t purꝰ hō et possit reuocare iura ab hoibꝰ cōdita ₇ dispēsare in eisdē ₇ in p̄ceptis hoiȝ: tñ naturalia reuocare nō p̄t. Nec i p̄ceptis iuris naturalis dispēsare cū nō sit eoꝝ ꝯditor. Nec in p̄ceptis diuinis et ordinatiōibꝰ dispensare p̄t nec eas mutare nec reuocare cū nō sit discipulꝰ supra mgr̄ȝ nec seruꝰ maior dño suo vt dicit veritas fre[quen]ter i euangelijs. Cū ḡ parochiani teneāt cōfiteri de oībꝰ pctis suis curatis et de iure naturali diua ordinatiōe ₇ institutiōe supposita et ex p̄cepto diuo i diuersis loc[is] sacre scripture expresso seq[ui]t vt videt (si q[ui]s audacior me diceret) ꝙ papa nō p̄t p̄dictā exēptiōeȝ facere. Un̄ diceret ille ꝙ sicut papa nō p̄t facere ꝙ aliq[ui]s sit pater ₇ nō hēat filiū: sic nō p̄t facere ꝙ sit curatꝰ vel p̄latꝰ ₇ nō hēat subditū hoc aūt possȝ facere papa si posset subitos predicto mō eximere. ergo ₇c. ¶ Nec vȝ si dicas ꝙ lȝ parochiani nō subijciāt curatis q[uan]tū ad sacramētum pn̄ie subijciūt tñ ei q[uan]tū ad susceptiōeȝ alioꝝ sacramentoꝝ. Q: si papa p̄t eximere parochianos ne suscipiāt a curat[is] sacramētū pn̄ie: ita p̄t eos eximere ne suscipiāt ab eis oīa sacramēta. Et ꝙ nichil faciāt ꝓ curat[is]. Et ꝑ ꝯñs illis nō erūt subiecti. Et ꝑ ꝯñs papa possȝ facere ꝙ essēt curati ₇ p̄lati ₇ nō habuit aliquē subditū qd ē ipossibile sicut ē ipossibile ꝙ sit p̄r ₇ nō hēat filiū (₇ suppoit ille q[ui] hͦ vellet dicere) q[ui]a curatoꝝ ordinē papa remouē nō p̄t cū sit a deo ꝯstitutꝰ. ¶ Itē si p̄dictas exēptiōes facē possȝ. possȝ facē oēs ꝑochianos de mūdo acephales .i. sine capite ꝓprio ₇ imediato q[ui]a nō subessēt curat[is]. Et pari rōe facē possȝ ꝙ nō subessēt epis i aliq[ui] ₇ sic possȝ facē ꝙ oēs essēt sub papa imediate. Et ꝙ solꝰ papa eēt pastor ₇ p̄latꝰ in tota eccl'a qd diceret ille eē ipossibile q[ui]a hͦ eēt rūpere ₇ eneruare ordinē ₇ ritū totiꝰ eccl'e a xp̄o istitutū qd nō p̄t purus homo facere vt dictum. est. ¶ Ex

furiaꝝ. ꝓ:opt̄ hoc si supior q̄ nec p se
nec p vnū pn̄iariū aut paucos pōt oēs
autem ista exemptio que probata est
impossibilis sequatur ex eo patet q:
si liceret de omnibus peccatis de qui-
bus possunt absoluere curati ire ad
frēs sic q̄ cōfessi eis nō tenerētur con
fiteri curatis illo anno tūc sicut isto an
no ita sequēti ꝛ quolibet et sic sp irēt
parochiani ad frēs et nunq̄ irent ad
curatū neq̄ tenerēt ire ad curatū vn̄
sequit̄ illō absurdū qō dictū ē. ¶ Dicē
dū q̄ ad prīʒ qō ois xpian⁹ semel i āno
tenetur cōfiteri pctā sua non confessa
potenti absoluere ppo sacerdoti q̄-
cūq̄ sit ille vel alieno de licentia illius
Confessa vero de quib⁹ est vero sacro
absolutus: nulli tenentur cōfiteri pci-
pue isti vl' illi de pluribus sacerdotib⁹
ꝓpriis nec p̄cipue de licētia h⁹ vel illi⁹
indiferenter vni de illis vel de licentia
vnius illoꝝ gn̄ali vel speciali libera vel
necessaria ex parte confitentis vel vtri
usq̄. ¶ Dʒ enim intelligi hoc statutū
salua libertate iuris diuini. Et potest
poni exēplū. Si rex precepisset q̄ ois q̄
accepisset mutuū infra annū solueret
oīa proprio creditori: dʒ itelligi de mu
tuis nō solutis legittime nō aūt de so
lutis. ¶ Ex quo pʒ q̄ nullo iure huma
no ad huc est statutū nec declaratū de
facto. Q: confessus et absolutus ab
illo qui potest quicūq̄ sit ille teneatur
cuiq̄ q̄nq̄ confessa iteꝝ confiteri. Q:
si esset statutū aliquo iure positiuo de
claratū. Aut hoc esset p istā constituti-
onē ois vtriusq̄ sexus. aut p illā super
cathedrā. Sʒ ꝓbatū est q̄ p neutram
rn̄dendo ad vtrūq̄. ergo p nulla imo
declaratū ē oppositū. Ad illas aūt tres
rōes hostiensis rn̄deo per ordinem.

¶ Dicendū est ad primā q̄ iustum est
q̄ curatus agnoscat vultum pecoris
sui sine iniuria maioris pastoris ꝛ ipi⁹
met pecoris. Sʒ q̄ cogat pec⁹ sibi os-
dere vultū ostēsū et sanatū de licētia su
perioris pastoris qui sibi oues cōmisit
in casu vbi nollet vultū de sua licentia
ostēsū p superiorē illi ostēdere: est temera-
riū et presūptuosū et in iuriā superioꝝ
pastoris: q̄ ipse nō possit p se et p aliū
eque bn̄ sanare sicut ille. Et in iuriā
supioꝝ pastoris q̄ ipse nō possit p se ꝛ
per aliū eque bn̄ sanare sicut ille. Et i
iuriā pecoris q̄ cogat vuln⁹ ostēsū ꝛ suf
ficienter sanatū ꝛ vuln⁹ suū verecūduʒ
ostēdere iterato. ¶ Nec ē piculū vuln⁹
aliqō iā sanatū ꝛ pfecte solidatū nō
ostēdere medico. Q: nō egēt q̄ sani sūt
medico. ¶ Uel dicendū q̄ vultū suffici
enter ostēdit p hoc q̄ cōfessū se asserit
cū in tali iudicio credatur hoi p se ꝛ cō
tra se. ¶ Ad scd̄m dicēdum q̄ p hoc sub
diti nō subtrahunt̄ curato lʒ sp rema
nēt sibi subiecti etiā quo ad cōfessiōes
de nō cōfessis. sʒ veꝝ est q̄ per hoc pos
set cōtingere de facto q̄ nūq̄ sibi cōfi-
terētur. Et sic q̄tū ad actualē cōfessio
nē ei subtrahēt nec hoc esset absurdū
q: nemi facit iniuriā qui iure suo vtit̄
vn̄ cū ius subditoꝝ sit recurrere ad su
periorē q̄tūcūq̄ sibi placet vel ad dele-
gatū ipius cui⁹ nō sunt minus subditi
q̄ subditi isti⁹. Nō iuriant̄ iferiori si
ipso dimisso: suo delegato recurrunt
ad supiorē: sicut nec iuriat̄ epō p hoc
q̄ raro vel nunq̄ vadūt ad ipm ꝓ hys
de quibus pn̄t absolui a curato: etiam
si p hoc videat̄ sequi cōfusio curati si
nullus dignetur ei cōfiteri. Q: lʒ face
re i suo quod nocʒ in alieno dū tn̄ nō fi
at aīo nocendi vn̄ in cōtēptū curati nō
dʒ hoc fieri. ¶ Sʒ si parochiani q̄ non
tenent̄ cōfiteri nisi semel i āno ꝓprio sa
cerdoti vl' alieno de licētia gn̄ali vl' spa
li ipsi⁹ credētes magis expedire saluti
sue eligūt cōfiteri poti⁹ illi q̄ hʒ ptātē
a superiori q̄ curato vel eius mādato
zelo salutis sue nō i ɔtēptū curati nul
li iniuriant̄: q: dr̄. ff. de reg. iu. l. nemo.
Nemo videt̄ iniuriā vel dolū facere q̄
iure suo vtit̄. Sup iuris executione
minē hʒ iuriā. ff. de iniu. l. qui iuriaꝝ
§. qui iure publico. vn̄ mgr̄atus vten-
do sua iurisditione nō tenet̄ actiōe in

subditos audire in supplemẽtum etiã
⁊ in adiutorium curatorum mittat iu=
re suo aliquos alios cum potestate sol
uendi voluntarios nulli iniuriatur
¶ Ad tertium quando dicit ex hoc cõ=
fundi ordinem ecclesiasticum dicendũ
ꝙ non est verum: quia ordo ecclesiasti=
cus nõ est ꝙ subditi magis subsint cu=
rato ꝙ͂ episcopo nec illis plusꝙ͂ pape
nec episcopo nec eorum mandato: sed
semper curato aut eius mandato de
casibus curato concessis et sic nec con
funderetur si semper vellẽt confiteri
eꝰ episcopo vel pape aut eorum mã=
dato de omnibus que omnia sunt eis
concessa. ¶ Sed si ita esset ꝙ nõ posset
curatus absoluere de aliquo nec lice=
ret ad eum ire pro aliquo sed de omni
bus necesse [esset] eẽt ire ad superiorem tũc
in hoc confunderetur potestas ligan=
di et absoluendi in curato: nec esset iu
stum. Et esset etiam in ꝑiudicium sub
ditorum: quia auferetur eis iuris be=
neficium ⁊ priuilegium: ¶ Nam sicut
reputatur priuilegium secularium in
iure ciuili habere optionem de tribꝰ
iudicibus corã quo videant vel litigẽt
puta episcopo magistro suo. Iudice ci
uili. C. ne fi. pro pa. autẽtica habita su
per hoc diligenti. ¶ Ita est beneficiuꝫ
discipulorum christi habere tres pro=
prios iudices in foro conscientie. sciꝫ
curatum infinitũ episcopum mediuꝫ
papã supremum. Et quõ liceat sibi cõ
fiteri cui voluerit de istis est sibi aufer
re libertatem christi magistri ⁊ impera=
toris sui quod est absurdum sicut dici
tur extra de reg. iu. indultum. Indultũ
a iure beneficium non est auferendũ.
¶ Unde cum beneficium subditi sit
cui vult de proprijs sacerdotibus aut
eorum licentia cõfiteri nulli debet au=
ferri maxime si est beneficium christi
sicut est. Secundum eius opinionem
que dicit ꝙ episcopus et curatus po=
testatẽ iurisdictionis eque imediate
habent a christo sicut a papa. ¶ Item

nec per hoc disciplina ecclesiastica vili
penditur sꝫ libertas a christo data ser
uatur. Sicut nec scholastica disciplina
vilipenditur si scholaris de suis iudi=
cibus eligit quem velit: nec leduntur
curati. Qꝛ nemo damnũ facit nisi qui
id facit ꝙ facere ius non habet. ff. de
reg. iu. l. nẽo damnũ facit. ¶ Ad exẽplũ
primũ quod adducit dicendum primo
contra arguẽdo illius ꝙ ille qui sic ar
guit scilicet verbo de facto interimit
argumentum suum. Nam cum omẽs
conueniant in hoc ꝙ non tenere plu=
ra beneficia pinguia sed vnum tantuꝫ
sit via bona et secura. Tenere aũt plu
ra pinguia sit via dãnationis secundũ
multos ꝙ͂uis multi alij dicant contra
rium. Intm̃ ꝙ Parisius semel omẽs
magistri duobus vel tribus forte exce
ptis determinauerunt esse peccatum
mortale tenere plura bñficia pinguia
Ipse qui loquitur et multi alij erant
insani et ceci qui tenent incertum ⁊ di
mittunt certũ tenentes plura benefi=
cia nec resignantes. ¶ Similiter mul
ti dicunt ꝙ ars campsoria est mortale
peccatum sicut vsura quibusdã dicen=
tibus oppositum cum tamen omnes
dicant ꝙ sine illa est salus. Sunt ergo
propter hoc omnes campsores iudicã
di insani et ceci quia non dimittunt i=
certum et tenent certum. Durum eẽt
hoc dicere maxime cuꝫ romana curia
ipsis publice vtatur. ¶ Iuriste autem
et plures dicunt participantes cuꝫ ex
cõmunicato in omni casu non cõcesso
peccare mortaliter: theologicis dicen
tibus contrarium nisi in diuinis vel i
contemptum. Omnes tamen dicunt
ꝙ nullo modo ei cõmunicare est bonũ
Sunt ergo omnes dãnati qui partici
pant durum esset dicere. ¶ Similiter
de emptione et venditione redditũ
ad vitam omnes sciunt ꝙ sine illa ẽ sa
lus quibusdam dicentibus illam lici=
tam alijs peccatum mortale ergo om
nes tales dãnantur non oportet et sic

nota de
minatio=
neꝫ factã
pari s. cõ=
tra tenen
tes plura
bñficia.

ic de similibus. ¶ Similiter multi cõ trarie opiniõis quoqȝ coacti argumen tis dixerunt qȝ confessi penitẽtiariis: epi: pape: legati: tenentur iterũ con fiteri illis: certum est qȝ non sicut isti dicunt. ¶ Ad formam ergo argumen ti respondeo. Dicendum est ad maio rem qȝ qñ duarum viarum vna est cer ta alia dubia dubietate procedente ex causa probabili rationabili et discreta tunc vera est maior: qȝ tunc tenenda ẽ via certa et dimittenda incerta. Et sic intelligitur auctoritas augustini. Qñ aũt oritur dubietas ex causa improba bili et indiscreta et suspicione leui et temeraria in tantũqȝ illis qui dubium faciunt credendum non sit Qȝ aut ap paret per rationes eoȝ falsum dicere: aut non licet eis in hoc credere. Et te netur hõ oppositum credere et in du bium nõ reuocare: tunc non debet hõ illam viam reputare dubiam. Et si ali as appareat melior aut qȝ breuior: aut quia planior aut delectabilior vel lucũ dior vel qȝ si ipsã eligit melius facit. ¶ Quod patet primo per aristotelẽ dicentem qȝ quolibet cõtraria opinio nibus sapientis proferente sollicitũ esse stultum est. qñ scȝ opinio certa fir ma et solida est et contraria leuis et ĩ probabilis. ¶ Secundo apparet idem per decre. extra de sẽ. ex. inquisitionis sic distinguentem in casu vbi coniunx dubitat vtrum habeat impedimentũ propter qd non possit petere vel redde re coniugi debitum carnale: qȝ aut il le scrupulus oritur ex suspicione leui: et tunc debet deponere conscientiam ⁊ dubietate explosa potest nõ solũ red dere sȝ et petere. Aut ex causa proba bili et tunc debet reddere non petere ne exponat se periculo. ¶ Ad minorẽ dicendum qȝ dubietas ista oritur ex su spitione leui ⁊ improbabili: qȝ dicẽ es oppositũ. Sunt forte illi qui sũt etiã de parte sicut curati: prelati: de quib⁹ non est verum. Et si in consilio omnes cardinales et omnes prelati fuissẽt cõ trarie opinionis nulli dubiũ est qȝ hoc statuissent ¶ Sed si essent mille millia non est eis credendum: qȝ si tota ecclia residua teneret vnum et romana eccle sia oppositum ipsi esset adherendum. Et dicendum illis qȝ petrus dixit xpo cum quereret quibusdã discipulis ab euntibus retro. Nũquid et vos vultis retro abire. Et petrus inquit. Domie ad quem ibimus: verba vite eterne ha bes. q. d. absit vt relicto capite seqmur mẽbra. relicto fonte sequamur riuu los. Et quicquid sit de reliqua vniuer uersali ecclesia saltem in illis partib⁹ hominibus credendum non est cõtra illud qd ecclesia romana determinat ⁊ tenet sentẽtiat verbo aut facto. Eccle sia autem romana tenet qȝ cõfessi fra tribus non tenentur iterare confessio nẽ: quod patet multipliciter sicut sup ius est ostensum. ¶ Nec est verum qd dicunt qui non sũt de religionib⁹ istius tenere oppositum: imo de magistris hodie viuentibus ĩ theologia apparet Nisi iste solus qui publice tenet oppo situm: cum vbiqȝ per mundum illi or dines publice doceant et predicẽt hoc ipsum. ¶ Ad tertium dicendum qȝ il la declaratio domini benedicti nõ fuit contra ius diuinum nec naturale. Mi rum enim esset si hoc esset contra ius naturale et diuinũ et error in fide quo modo sacrum consilium vienẽ. istum errorem dare non reuocauerit: quod quosdã alios errores amouit. Sicut de illis qui dicebant non infundi vir tutes ĩ baptismo paruulis aut christũ lanceatum ante mortẽ. ¶ Et mirum quõ prelati fuerunt tã solliciti de qrta renouãda quod pertinet ad tempora lia et non magis impetrauerunt cla re et aperte declarari confessoȝ fratri bus teneri iterum confiteri si tenebãt qȝ esset tantus error sicut alij dicebãt cum de hoc in diffinitione consilij nul la mentio facta sit. ¶ Ad rationẽ ergo

eoꝝ dicendū. Est verū ꝙ papā nō posse
facere ꝯ ius naturale vel diuinū. Ad ma
iorē interp̄tatiōez aūt ē dicēdū ꝙ papa de
clarando confessos fratribus non te-
neri iterum confiteri non fecit contra
aliquod ius nec naturale nec diuinuz
nec humanum. ¶ Ad probationem di
cendum ꝙ parochiani tenentur confi
teri peccata sua curatis non precise sꝫ
cum distinctione. Et primo tenentur
confiteri pape tanꝙ illi cui in petro p̄
mo et pricipaliter comissa est cura om
nium christianorū siue ouiū christi.
¶ Scd̄o ep̄is quibus cōmissa est cura
xpianorū magis principaliter ꝙ cura-
tis sicut ap̄lis magis ꝙ discipulis.
¶ Tertio curatis. Un statuere ꝙ de
mortali cōmisso post baptismū homo
nō teneatur alicui istoꝝ confiteri eēt
contra ius diuinum. Nec papa posset
hoc statuere. ¶ Cuicūqꝫ autē istorū
homo cōfiteatur liberatus est iure di
uino nec tenetur āplius confiteri ſm
oēs. ¶ Unde qn̄ probant ꝙ papa nō po
test eximere parochianos a subiectio
ne q: obligantur curatis de iure diuio
¶ Dicendū ꝙ papa non potest prela
tis in cōmuni auferre suam prelatio-
nē nec etiā subditis suā libertatē quā
habent a deo. ¶ Unde cum subditis ex
diuina ordinatione liceat eligere de ꝓ
priis sacerdotibus suis illū quē malu
erint: ita parū potest papa eis auferre
ius suū sicut prelatis. ¶ Si ergo non
possūt eximi a ꝓpriis sacerdotib⁹ ergo
non possūt artari ꝙ de illis teneantur
ꝯfiteri isti: magis ꝙ illi: nec magis pñt
eximi a ptāte pape et ep̄oꝝ ꝙ curatoꝝ
Essent enī magis a papa ⁊ ep̄is exēpti
vt videtur si illis vel de licentia ipsoꝝ
confessi teneantur confiteri istis ⁊ nō
ecōuerso. Et probatur hoc per sīle in
lege que dicit ꝙ creditor bene potest ꝓ
hibere q non soluatur procuratori suo
quē ipse voluntarie instituit: sꝫ non pōt
ꝓhibere quin soluat adiecto qui secū
in stipulatorē posit⁹ fuit: q: hoc hꝫ na

turā stipulationis vltra quā debitor
non est obligatus: puta si stipulatus ē
dare sibi vel ticio ipō stipulatori uito
ticio solui potest: q: non potest muta-
re naturam promissionis. vt. ff. de solu
tio. l. vere. §. vl. ¶ Un̄ cū deus i ordinā-
do ꝙ pctōr ꝯfiteret etiā ꝓprio sacerdo
ti non posuit curatū tm̄ sed adiecit a-
lios imo pricipali⁹ posuit alios qbus
esset hoc debitum soluendi scꝫ ep̄os ⁊
papā. Nō potest curat⁹ prohibere quī
illis possit cōfiteri sicut sibi. ¶ Sed est
aduertendum ꝙ adiectus substituere
aliū non pōt nec principalis creditor q
iuo suū potest cedere et procuratorez
instituere. ¶ Sint igr̄ tres pricipales
creditores eiusdē debiti ⁊ qlꝫ insolidū
qui in iure vocantur plures rei credē-
di: sicut econtrario plures debitores i
solidū eiusdez debiti vocantur plures
rei debendi. Quilibet dictoꝝ reoꝝ cre
dendi sicut pōt per se solū debitū pete
re et recipere sic per alium. ¶ Unde
cuicūqꝫ illoꝝ soluat quilibet debitor q
bus solum tenetur vel alteri de licen-
tia cui⁹cūqꝫ illorum indifferenter libe
ratus est ita perfecte ac si soluisset oī-
bus tribus simul. Nec refert cui illoꝝ
trium aut de cuius licentia soluerit vt
ff. et. C. de duobus reis per totum. Et
si deberet differre ille cui principalius
et magis debetur illud debitum reci-
piendo per se vel per alium illud debi
tum debet magis posse quittare ꝙ il-
le cui minus pricipaliter debetur illud
¶ Sic autem est hic: quia cōfessio de-
betur proprio sacerdoti qui est papa:
episcopus: curatus: quilibet insolidū:
sed maxime papa apud quem residet
plenitudo potestatis. Postea episco-
pi qui sunt vocati in partem sollicitu
dinis. vltimo curati qui sūt assumpti
in adiutoriū ep̄oꝝ dicētiū. ꝙto fragili
ores sum⁹ tāto magis auxilio idigem⁹.
¶ Unde cuicunqꝫ fiat confessio vel de
cuiuscunqꝫ licentia equaliter sufficit.
Et si debeat esse aliqua inequalitas au

ctoritate debet tamen esse, inter omēs equalitas ad liberandum a debito. ite rum confitēdi. Tū confessio facta cura to non eximit ipsum a potestate pape vel eius mādato. ¶ Per hoc igitur ꝙ dicunt confessi fratribus de licētia pa pe vel episcopi sine licentia curati nō tenentur cōfessa iterum cōfiteri cura to non eximuntur ipsi a potestate vel subiectiōe curati plusꝙ prius. Quia ante hoc non erant ipsi astricti confi teri ei vel sui mandato plusꝙ pape āt episcopo vel eius mandato sed minꝰ. ¶ Item ante ipsi non tenebātur confi teri cuicunqȝ legitime confessa. ¶ Itē ante liberum erāt debenti confiteri re currere ad vnum de tribus quem mal uisset pro confessione vel pro licentia ⁊ ea vti. ¶ Item ante si parrochiani de facto semper recurrerent ad superio rē non posset cōqueri inferior sicut nec econuerso. ¶ Item post hoc semper re manēt curati eorū proprii sacerdotes sicut prius. possunt enim eos soluere et ligare propria auctoritate si ad eos veniant sine alterius licentia quod nō esset si ab eis essēt exēpti. ¶ Sed sicut curatus dans licentiam fratribus au diendi cōfessiones subditorum suorū volentium: non propter hoc eximeret eos a subiectione pape vel episcopi ꝙ uis forte per hoc posset contingere ꝙ nūꝙ recurrerent ad illos nec illoꝝ pe nitentiarios vt puta nūꝙ haberent casum papalem vel episcopalem: Sic econuerso per hoc ꝙ papa vel episco pus dat hanc potestatem fratribus ⁊ si de facto semper ad fratres recurre rent parochiani et nunꝙ ad curatos. nichilominus remaneret eorum sub diti et non exempti sicut prius. ¶ Ni chilominus si per hoc ꝙ est eis liberū semper ad fratres recurrere et nō ad curatum. nec pro confessione de facto non vadant ad ipsum ⁊ propter hoc vi deantur exempti a potestate curati. Adhuc aūt non probatur quin ista ex

empcio sit possibilis. ¶ Et qn dicitur ꝙ sicut papa non potest facere ꝙ sit pr et nō habeat filium: ita nec ꝙ aliquis sit curatꝰ vel episcopꝰ nec habeat sub ditum. ¶ Dicendum ꝙ verum est si ly prelatus vel curatus dicat actualeȝ relationem superioritatis ad īferiorē Qz sicut deus non fuit dñs anteꝙ cre atur esset seruus secūdū augustinum sic nec prelatus est superior presidens aliis et gubernans eos nisi aliq̄ subsit ¶ Sed si ly curatus vel prelatus dicat dignitatem absolutam falsum ē, sicut sunt multi episcopi qui nullum habēt subditum in ecclesiis transmarinis: licet istud nichil sit ad propositum.

¶ Sed sicut non sequitur filius est ex emptus vel liberatus a paterna pote state ergo filius iam non est filius et ꝑ consequens non habet patrem. Quia imo est filius sed emancipatus q nūꝙ sic potest eximi a patris subiectiōe qn semper debeat ei honorem et reuerē tiam exhibere. ¶ Ita eciam ꝙuis sub diti episcopi eximātur ab eius iuris dictione et subiectione ꝙtum ad aliq̄ nichilominus remanent ei subiecti ꝙ tum ad exhibitionem honoꝝ et reue rentie et ipse est eṗs ipsorum licet nō subsit ei quo ad alia. ¶ Ita etiam li cet parochiani nō subsint curato quo ad omnia sacramenta ab ipso suscipi enda: quia non potest eis ministrare omnia puta confirmationem et ordi nes nichilominus sunt eis vere subdi ti et veri parochiani: quia saltem mul ta alia potest eis ministrare ¶ Est etiā aduertendum ꝙ subiectio subditorū ad curatum non est solum in hoc ꝙ te neantur ab ipso suscipere sacramen ta: sed in hoc ꝙ tenentur ei exhibere reuerentiam et honorem. ¶ Itē tenē tur ei dare decias de iure cōi ⁊ oblatio nes et alia iura ꝓchialia reddere ⁊ ipā lia nccia ministrare. Et qz pñt ab ipo i q̄ busdē casibꝰ excoicari ⁊ hñt etꝰ monitio nibꝰ rōabilibꝰ ꝑere. ¶ Itē qz iure suo

habet eis ministrare sacramēta vel mi
nistrum delegare. Ūn sicut illi qui sub
sunt archidiacono. et episcopo nō pro-
pter hoc eximuntur a ptāte et iurisdi
ctione archidiaconi quia liberum est
eis si volunt semper litigare coram of
ficiali episcopi Et nunq̄ coram officia
li archidiaconi. Ita nō propter hoc exi
muntur subditi a subiectione curati.
Quia liberum est eis si magis videat̄
eis sue saluti expedire cōfiteri vicario
superioris vt pote quia sciētior vel do
ctior aut discrecior iudicio ipsorum q̄
curato vel eius vicario. ¶ Quod post
ea dicitur si papa potest eximere paro
chianos quo ad vnum eadem ratione
quo ad omnia. Non sequitur Quia p
exemptiōez quo ad vnum non sic tolli
tur status curatorum sicut per exem-
ptionem quo ad omnia. ¶ Sicut epis-
copi secundum eos (quia superiores)
auferunt curatis potestatem absoluē
di in certis casibus. Non tamen prop-
ter hoc possunt auferre in omnibus.
Quia sic non possūt rationabiliter au
ferre omnia sicut auferre sibi quo ad
aliquid. ¶ Supposito ergo q̄ non pos-
sit tollere ordinez episcoporum nec cu
ratorum ex toto quia non habet pote
statem in destructionem tocius eccle-
sie. Sed in edificationem nec illud pos
set eē rationabile si subditi quo ad om
nia eximerentur a curatis: vel episco-
pis tolleretur eorum superioritas. Un
de non potest totaliter tollere statum
et ordinem episcoporum et curatoruz
et facere q̄ ipse solus sit prelatus Sic
non potest subditos eorum in omnibꝰ
et per omnia eximere: ad quod sequit̄
illud quia si non potest consequens nō
potest antecedens. Quia quandocun
q̄ aliquid prohibetur. prohibetur oē
illud per quod peruenitur ad illud. ff.
de spō. l. oro. Sed si subditi eximantur
a potestate superiorū quo ad vnum vel
pluribus. Non propter hoc tollitur to
tus status superiorum quorum superio

ritas in aliis remanet. ¶ Unde non se-
quitur si potest eximere quo ad vnuz
pari ratione quo ad omnia Tū quia
potest esse rationabilis exemptio quo
ad vnum non quo ad omnia et ad exē
ptionem partialem non sequitur ener
uacio prelatorum sicut ad totalē. ¶ Et
si dicatur potest eximere quo ad sacra
mentum illud et pari ratione quo ad
secūdum et ad tercium et sic de singu
lis ergo quo ad omnia: non sequitur.
Quia equaliter potest quo ad quod-
libet diuisim sed non quo ad omia cō
iunctim. ¶ Papa etiam non potest
quo ad omnia diuisim equaliter loquē
do de potestate ordinata. Quia non ē
equalis ratio. ¶ Sunt enim quedam
sacramenta in quorū exhibitione nec
sanctitas nec discretio ministrantis ē
multum necessaria sicut in baptismo.
et extrema vnctione. communione: bñ
dictione. et huiusmodi vnde cum tm̄
valeant ista ministrata a malo quantū
a bono a docto q̄tum ab indocto. Nō
est iusta causa q̄ propter ista suscipiē
da aliquis querat alium a proprio sa-
cerdote. ¶ Sed in exhibitiōe sacramē
ti penitētie secus est. Quia licet igno
rantia vel malicia sacerdotis non aufe
rat ei potestatem absoluendi (sicut di-
xerunt aliqui heretici) Tamē frequē
ter quodlibet illorum aufert fructum
penitentie. ¶ Si enim sacerdos sit lu
bricus et hoc sciat mulier que de hoc
ipso vult confiteri paruam deuotionē
poterit habere quia forte de luxuria
ipsam ipetet. ¶ Sicut duo senes pres
byteri visi sunt corrumpere susannaz
Daniel. xiii. parum etiam cōfidit infir
mus a medico curari quem videt eo-
dem morbo vel grauiori laborare et di
cet ei. Medice cura teipsum. ¶ Simi
liter etiam sicut dicitur in vitaspatrū
propter indiscretionem senū quibus
iuuenes confitebantur cogitationes
suas multi in desperatione lapsi sunt
vel aliter perierūt sicut patet i multis

exemplis. Et hoc quia dicit grego. in pastorali quia est ars artium regimen aiarum et sordes extergere nõ valet manus q̃ lutum tenet. ¶ Uñ q̃r multe parochie sũt paupes viri idonei eas recusãt et i pluribus de .xx. curatis vix inuenit qui theologiam audierit quõ ergo bonus medicus aut cirurgicus erit qui nunq̃ audiuit aut studuit vnam lectionem de medicina anime. ¶ Per solam enim theologiam potest hõ scire perfecte mederi animabus. ¶ Unde si statueretur q̃ liceret omnibus confiteri magistris in theologia de quibus debet supponi q̃ sunt viri idonei moribus et scientia et q̃ eis confessi non tenerentur iterum eadem curatis confiteri: non appareret michi irrationabilitas huius statuti. Nam propter hoc statuit consilium q̃ episcopi per diocesim mitterent viros idoneos moribus et scientia cum potestate predicandi et confessiones audiendi vtiq̃ in supplementum episcoporum q̃ corporali presentia non possunt vbiq̃ adesse. Et curatorum qui vt in pluribus non sunt tante scientie q̃tum requirit officium confessorum et predicator. Uñ cũ ille qui soluit alicui auctoritate iuris non teneatur amplius debitum aliis soluere ita cũ sint missi ex ordinatione statuti. Et ex cõmissione episcopi absoluant ab eis absoluti. nõ tenet illa ãplius cõfiteri ¶ Videt aũt q̃ fratres loco illorũ succedãt. Tũ quia secundum tenorem vtriusq̃ constitutionis inter cunctas et super cathedrã fratres debent presẽtari episcopo ad predicandum et ad audiendum cõfessionem licentiam petituri. qui etiam debent esse idonei moribus et scientia approbati. ¶ Presentari dico vt de ei9 licentia hoc faciant. Quã tamen si neget: papa concedit. Tum quia episcopi nullos mittunt sicut illud conciliũ dicit. ¶ Unde aut episcopi non implent illud preceptum Aut implent. Isto mõ q̃ fratrib9 licẽtiã talẽ pcedũt ¶ Item q̃ non sit ita absurdum eximere subditos a potestate curatorum q̃o ad vnum sacramentum sicut quo ad omnia et q̃ id possit fieri. Patet per illud q̃ in quibusdem locis est consuetudo q̃ sacramentum extreme vnctionis non exhibeatur a curatis sed ab aliis sicut autisione a quattuor canonicis sacerdotibus quorum hoc est officium. Curati vero penitentiam et eucharistiam ministrant sed nullo modo extremam vnctionem et nichilominus remanent vere curati et superiores quo ad alia. Multo magis in proposito. Quia per hanc licentiam parochiani non eximuntur in aliquo a subiectione sacerdotis plus q̃ prius. Qui ita possunt si volunt ab ipso recipere sicut prius. Et ita tenentur ei cõfiteri sicut prius de non confessis sub disiũctione sc3 superioris vel alterutrius mandato sicut sibi melius videbit expedire.

¶ Explicit decisio articuli sup materia confessionum. A domino Petro de palude ordinis fratrum predicatorum patriarche ierosolimitani. Impressus parisius per Johannem barbier impressorem pro Johanne petit librario Commorante in vico sancti iacobi sub intersignio leonis argentei. Anno nr̃e salutis. M.ccccc.vi.

Fratris iohannis de parisius Doctoris theologi ordinis fratrū predicatorū. Tractatus de potestate regia et papali Incipit

¶ Prohemium.

INterdum cōtingit q̄ vitare volens aliquē errorē delabit i errorem ɔ̄triū. Sic enī legimus.xvi.questi.i. Non nullos asserētes q̄ monachi quia mūdo mortui sunt:non possunt(quia eis repugnat ratione qua monachi sunt) penitentias dare: nec christianitatem largiri. ¶ Quem errorem,aliqui vitare volentes vel forte ipsum preuenientes dixerunt Q̄ monachis debetur ratiōe qua perfectionis statum elegerunt confessiones audire: absoluere ac penitentias iniungere salutares. ¶ Inter quos duos errores :doctrina sana mediat Ponens q̄ nec monachis repugnat nec debetur ratione status. Sed eis conuenire potest si eis a suis ordinariis committatur.quibus de iure debetur. ¶ Sic enim in libro de duabus naturis et vna psōa christi Dicit augustinus q̄ fides medium tenet inter duos errores contrarios: scilicet nestorij et enticetis. ¶ Modo consimili circa potestatem ecclesiasticorū pontificum veritas medium ponit inter duos errores. ¶ Nā error vualdensium fuit successoribus apostolorum scilicet pape et prelatis ecclesiasticis dominium in temporalibus repugnare:nec eis licere habere diuitias temporales. ¶ Unde ecclesiam dei et successores apostolorum et veros prelatos ecclesie dei durasse dicunt tantum vsq̄ ad siluestrum papam a quo donatione facta ecclesie per constantinum imperatorem dicunt incepisse romanam ecclesiā que modo secundum ipsos non est dei ecclesia. Sed dei ecclesiam iam d. fecisse dicunt enim q̄ in ipsis est continuata et per ipsos reparata.

¶ Ad hoc inducunt inter cetera Illud Matthei sexto. Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra. Et illud prima thimo. sexta. Habentes alimenta,et quibus tegamur: hijs contenti simus. Et illud qui volunt diuites fieri.et cetera. Et iterum Matthei sexto. Non potestis deo seruire et mammone. Et ibidē Nolite solliciti esse anime vestre : quid manducetis neq̄ cor.et cetera. Et illud. Respicite volatilia celi. ¶ Et illud Matthei q̄nto. Nolite possidere aurum : et cetera. Et illud Luce decimoquarto. Nisi quis renunciauerit omnibus que possidet:⁊ cetera Et illud Actuum tertio. Argentū et aurum non est michi:⁊ cetera.

Ex hijs dicunt prelatos ecclesie dei successores apostolorum non debere habere dominiū in diuitijs tēporalibus et terrenis.

¶ Alius vero fuit error herodis qui audiens christum re

gem natum credidit ipsum esse re-
gem terrenum. ¶ Ex quo diriuari
videtur oppinio quorundam moder
norum: qui intantum supradictum
errorem vvaldensium declinant ad
oppositum totaliter deflexi. Ita vt
asserant dominum papam inquan-
tum est loco christi in terris habere
dominium in temporalibus bonis
principum et barronum et cognitio
nem seu iurisdictionem. ¶ Dicunt
etiam ꝙ hanc potestatem in tempo
ralibus habet papa excellentius ꝙ̄
princeps secularis quia papa habet
eam secundum primariam auctori-
tatem et a deo immediate princeps
aut habet eam papa mediate.
¶ Et iterum dicunt ꝙ papa nō ha
bet executionem immediatam: nisi
in aliquibus casibus notatis ex extri
sece qui filii sunt legitimi. per vene-
rabilem: princeps autem habet re-
gulariter immediatam executionē
Et qui aliter notauerunt locuti sūt
in fauorem principum: quod verum
est deserentes.
¶ Et si papa dīt se aliquando iurisdi
ctionem temporalem non habere. i-
telligendum est quantum ad regu-
larem et immediatam executionem
vel quia vult pacem principum et ec
clesie custodire. vel ne prelati sint ni-
mis proni ad intromittendum se de
temporalibus bonis et secularibus
negociis. ¶ Dicunt etiam ꝙ aliter
se habet papa ad bona temporalia ꝙ̄
pricipes et prelati et solus papa est
verus dominus temporalium: Ita
ꝙ potest pro libito absoluere vsura-
rium a debito vsure. Et auferre ab
alio quod alias suum ē. Et tenet fa-
ctum eius licet peccet: Nec debeat
hoc facere nisi pro causa rationabi-
li id est pro defensione ecclesie et aliis

huiusmodi. ¶ Sed prelati ceteri et
principes non sunt domini sed tuto-
res procuratores et dispensatores.
¶ Hec autem oppinio quantū ad
dominium in rebus non solum ex er
rore herodis nascitur. Sed videtur
intrare vigilancii errorem. ¶ Nam
hoc tenent omnes et tenendum est
ꝙ domino pape non repugnat rati
one status sui id quod est perfectio-
nis euangelice. Constat autem ꝙ si
papa ratione sui status inquantum
scilicet papa et christi vicarius est do
minus omnium abdicatio proprieta
tis et abiectio dominii in temporali
bus et repugnat ratione sui status.
cum oppositum per se conueniat
¶ Paupertas ergo et priuatio do-
minii in rebus temporalibus. sine
exterioribus non est perfectionis eu
uangelice. vt dīt vigilancius. ¶ De
quo dicit Augustinus in libro de ago
ne christiano. ꝙ sunt qui q̄ sua sunt
querunt quamuis catholici. Aut ex
ipso christi nomine gloriam queren
tes heretici. Ex quorum numero o-
lim vigilancius surrexit in gallia q̄
antea errorū monstris caruerat pau
pertati diuitum status equare pre-
sumens Sicut olim Iouinianus in
ytalia matrimonium castitati.
¶ Videtur etiam hec opinio aliquid
habere de supercilio phariseorum q̄
populum decimas: et sacrificia deo
offerentem non teneri ad censū red-
dendum cesari predicabant vt ab ip
sis dicioribus effecti pinguiores reci
perent portiones vt dicit Ieronim⁹
¶ Hec etiam oppinio in hoc pericu
losa videtur ꝙ a conuersis ad fi-
dem dominium rerum quod prius
habebant transfert in summum pō-
tificē. Ex quo fides ipsis minus red
detur gratiosa et ipsi fidei detrahi-

tur. cū per eam turbantur iura ɔditi ōis christiane vt dicit glosa. prima petri. ij. ¶ Ex hac etiam oppinione timendum est nedum in domo domini sic negociatio ingrediatur. At ihesus iratus et rigidus. Non aliter mūdet templum suum nisi flagello adhibito et de spelunca latronum faciat domum orationis: vt dicit Crisostomus super Mattheum.

¶ Inter has autem

oppiniones tam contrarias quarū primam erroneam omnes putant: puto ego ꝙ veritas medium ponit scilicet ꝙ prelatis ecclesie non repugnat habere dominium in temporalibus: et iurisdictionem contra primam oppinionem. Nec debetur eis per se ratione sui status: et ratione qua sunt vicarij iesu christi et apostolorum successores. ¶ Sed eis conuenire potest. habere talia ex concessione et permissione principum si ab eis ex deuotione aliquid fuerit collatum eis Uel si habuerint aliunde ☞ ¶ Protestor autem ꝙ nichil intendo dicere cum assertione aliqua contra fidem nec contra bonos mores vel sanam doctrinam persone: vel status summi pontificis reuerētia Et si aliquid huiusmodi occurrerit interdicta vel dicenda principaliter vel incidenter volo pro non dicto haberi volens hanc protestationem valere et currere ac si eam specialiter resumerem super quodlibet dicendorum.

¶ In hac autem ma

teria ad declarationem predictorū sic proceditur. ☞ Primo ostendetur quid sit regnum et vnde habuerit ortum. ☞ ¶ Secundo ostendetur de sacerdotio. ☞ ¶ Tertio de ordine ministrorum ad vnum supremum. ☞ ¶ Quarto quid sit prius tempore regnum vel sacerdotium. ☞ ¶ Quinto quod eorum sit prius dignitate. ☞ ¶ Sexto Quod sacerdotium non est prius causalitate Et ibi primo declarabitur quomō papa se hʒ ad bona exteriora ecclesiastica quo ad dominium. ☞ ¶ Septimo quomodo ipse se habet ad bona laicorum. ☞ ¶ Octauo ꝙ ipse nō habet iurisdictionem a christo in bonis laicorum et ꝙ xp̄s eam non habuit. ☞ ¶ Nono ponentur rationes ad contrarium et solutiones earum. ☞ ¶ Decimo ostendetur ꝙ dato ꝙ christus habuit eā tñ ipsam petro non dedit. ☞ ¶ Undecimo ponentur quadragitadue rationes dicentium ꝙ papa habet iurisdictionem in bonis temporalibus laycorū ☞ ¶ Duodecimo premittentur aliqua ad solutionem predictorum et ad intelligendum quam iurisdictionem vel auctoritatem habet Papa in temporalibus bonis et ibi ponentur auctoritates petro et alijs apostolis commisse a christo.

☞ ¶ Decimotertio Ostendetur ꝙ illis auctoritatibus commissis nō habent prelati ecclesiasticam iurisdictionem in temporalibus nec ob illas principes eis in temporalibus sunt subiecti. ☞ ¶ Decimoquarto ponentur rationes ad primum senarium rationum premissarum.

☞ ¶ Decimoquinto ad secundū senarium. ☞ ¶ Decimosexto ad tercium senarium. ☞ ¶ Decimo septimo od quartum. ☞ ¶ Decio octauo ad quintum. ☞ ¶ Decimonono ad sextum.

¶ Vicesimo ad ſeptimum. ¶ Viceſimo[p]rimo habebitur de donatione conſtantini et quid papa propter eaz poſſit. ¶ Viceſimoſecūdo oſtendetur An licitum ſit de huiuſmodi per ti-nentibus diſputare et iudicare.
¶ Viceſimotertio ponentur ratiōes aliorum ꝙ papa non poſſit reſigna-re. ¶ Viceſimoquarto oſtendetur ꝙ poteſt. ¶ Viceſimoquinto ſoluen-tur rationes predicte.

¶ Primum capitulū quid regnum: et vn-de habuit ortum.

Circa primuz igitur. Sciendum ꝙ re-gnum proprie acceptuz ſic poteſt diffiniri. ¶ Re-gnum eſt regimen multitudinis per fecte ad commune bonum ordinatū ab vno. In qua deſcriptione regimē ponitur pro genere multitudinis ve ro ponitur ad differentiam regimi-nis quo quilibet ſe ipſum regit: vel naturali inſtinctu vt contingit ī bru tis. ¶ Vel ſua ratione vt in ſolitari-am vitam ducentibus contingit.
¶ Perfecte ponitur ad differenti-am multitudinis domeſtice que nō eſt perfecta: quia ſibi non ſufficit ni ſi ad modicum tempus et non ad to tam vitam ſicut ciuitas ſecundum philoſophum in primo politice. Ad commune bonum ordinatum poni-tur ad differentiam tyrannidis obli garchie et democrachie: vbi rector ſolum intendit bonum ſuum et pre cipue in tyrannide. ¶ Ab vno vero ponitur ad differentiā ariſtocrachie id eſt principatus optimoruz ſeu op timatuz vbi ſcilicet pauci denomiān tur ſecundum virtutem. Quod re-gimen vocant aliqui Reſponſa pru-dentum vel ſenatus conſulta: ad dif ferantiam policrachie: vel policie: vbi populus denominatur. vel ple-biſſcita. ¶ Non eſt enim rex niſi qui ſolus dominatur. dicente domi-no per Ezechiel. xxxvii. capitu. Ser-uus meus dauid rex ſuper omnes erit. ¶ Eſt autem tale regimen a iu-re naturali ⁊ a iure gentium deriua tum. Nam cum homo ſit animal na turaliter politicum ſeu ciuile vt dici tur in primo politicorum: Qꝛ ſecun dum philoſophum oritur: ex victu: veſtitu defenſione in quibus ſibi ſo lus non ſufficit. Et etiam ex ſermo-ne qui eſt ad alterum que homini de bentur neceſſe eſt homini vt in mul titudine viuat et tali multitudine q̄ ſibi ſufficiat ad vitam. ¶ Huiuſmo-di autem nō eſt communitas dom⁹ vel vici ſed ciuitatis vel regni.
¶ Nam in ſola domo / vel vico non inueniuntur omnia ad victum veſti tum vel defenſionem neceſſaria ad totam vitam ſicut in ciuitate vel re-gno. ¶ Omnis autem multitudo quolibet querente quod ſuuz eſt diſ ſipatur et in diuerſa diſpergitur. ni-ſi ad bonum commune ordinetur ꝑ aliquem virum qui curam habeat de bono communi ſicut corpus ho-minis deflueret niſi eſſet aliqua vis communis in corpore qui ad bonuz commune omnium membrorum in tenderet. Propter quod Prouerbi orum vndecimo dicitur. Qꝛ vbi nō eſt gubernator populus corruet.
¶ Hoc autem eſt neceſſarium nam non eſt idem quod proprium eſt. Et ꝙ commune eſt ſecundum pro-prium: quidem differunt homines

per commune autem vtuntur diuersorum aut diuerse sunt cause.
Et ideo oportet preter id quod mouet ad proprium bonum vniuscuiusque esse aliquid quod moueat ad bonum commune multorum.
¶ Est autem vtilius regnum multitudinis per vnum qui preest secundum virtutem: quam per plures: vel paucos virtuosos.

Quod patet tum ex potentia. Nam in vno principante virtus est magis vnica quam in pluribus et ideo fortior. Tum ex vnitate et pace que itendi debet in regimine multitudinis. Nam plures principantes non seruant pacem multitudinis nisi fuerint vniti et concordes.
¶ Si ergo propter vnumquodque tale et illud magis vt dicit philosophus Unus princeps: seu principans secundum virtutem magis poterit seruare pacem quam plures et non tam de facili poterit turbari pax omnium. ¶ Tum etiam Quia princeps vnus intendens ad bonum commune habet oculum ad magis commune quam si plures dominentur. Etiam secundum virtutem. Et quanto plures excipiuntur tanto residuum est minus commune Et quanto pauciores: tanto residuum est magis commune. Propter quod dicit phs quod inter principaliter intendentes suum bonum proprium: tyrannus est peior quia magis proprium intendit et contemnit magis commune.
¶ Tum quia: in naturali regimine videmus totum ad vnum reduci vt in mixto corpore vnum elementum dominatur in humano corpore et heterogeneo vnum est principale membrum in toto homine et anima continet omnia elementa. Alia etiam gregalia vt apes et grues: quibus naturale est in societate viuere. Et obediunt naturaliter vni regi.

Ex quibus patet homini necessarium esse et vtile in multitudine viuere et maxime tali que sufficere potest ad totam vitam: vt est ciuitas et regnum et regio et precipue sub vero principante: propter bonum commune qui rex dicitur.
¶ Et patet etiam quod hoc regimen deriuatur non solum a iure naturali ex eo scilicet quod homo naturaliter est animal ciuile vel politicum et sociale intantum quod ante belum et ninum qui primitus regnauerunt homines non naturaliter nec vt homines sed more bestiarum sine regimine viuebant. vt narrat quosdam dixisse Orosius primo libro suo contra paganos. Et tullius consimilia dicit in principio veteris rethorice. ¶ Et philosophus dicit de talibus in politicis quod non viuunt vt homines sed vt dii vel bestie. Et cum per verba communia ad vitam communem naturaliter eis conuenientem: vt visum est a vita bestiali non possent huiusmodi homines reuocari: homines magis ratione vtentes eorum compatientes errori ad vitam communem sub vno aliquo ordinatam rationibus persuasoriis reuocare conati sunt. Et dicit Tullius Et ita reuocatos certis legibus ad viuendum communiter ligauerunt qui quidem leges hic ius gentium dici possunt.
¶ Et sic patet quod huiusmodi regimen a iure naturali et gentium deriuatur.

Capitulum secundum Quid sit sacerdotium: et unde habuit ortum.

Ceterū est consi10derandum φ homo nō solum ordinatur ad bonum tale quod per naturam potest acquiri quod est viuere tantum secundum virtutem sed ulterius ordinatur ad finē supernaturalem q̄ est vita eterna ad quam tota hoīm multitudo viuentiū secūdū virtutem ordinabilis est secundū φ patet in symbolo fidei nostre Et ideo oportet vnum aliquem esse: qui multitudinem fidelium dirigat ad hunc finem Et si quidem ad hunc finem posset peruenire virtute nature humane necessarium esset: vt ad officium regis humani pertineret dirigere homines in hunc finē quia hunc regem humanū dicim⁹ cui commissa est cura summa regiminis in rebus humanis. ¶ Sed quia vitam eternam non consequetur homo per virtutem nature humane sed diuine secundum illud apostoli romanorū sexto. Gratia dei vita eternā Ideo perducere ad istū finē non est humani regiminis sed diuini.

Ad illū igitur regem pertinet hoc regimen qui non solū est homo sed etiam deus scilicet christus iesus qui homines filios dei faciens introducit in vitam eternam: propter quod rex appellatur. dicente hieremia. Regnabit rex et sapiēs erit hoc autem regnum a deo patre est ei creditum quod non corrumpetur. ¶ Et quia ad curam regis pertinet remouere impedimenta pertingendi ad finem et conferre remedia et adiutoria perueniendi.

¶ Ideo christus seipsum offerens deo patri vt sacerdos simul et sacrificium impedimentum vniuersale per mortem suam remouit offensam scilicet dei patris pro communi peccato generis humani. Et propter hoc sacerdos verus dictus est pro hominibus ex hominibus assūptus hebreo. quinto. ¶ Uerum quia causam vniuersalem oportet coniungi particularibus effectibus necessarie fuit quedam habere remedia per que illud beneficium generale nobis aliquomodo iungeretur

Et illa sunt ecclesie sacramenta in quibus specialis virtus passionis christi continetur sicut virtus agentis in instrumento.

¶ Et ideo ipsa esse sensibilia conueniebat vt homini prouideretur secundum eius conditionem que est ad spiritualia et intelligibilia capienda deduci per sensibilia secundum illud Romanorum primo. Insensibilia dei per ea que facta sunt ⁊ cetera Et vt instrumenta ista verbo incarnato (cuius vt principalis agentis virtutem continent) proporcionata essent dum spiritualem virtutem cōtinent sensibilibus signis.

Ceterum quia christus presentiam suam carnalē erat ecclesie substracturus necessarium fuit vt alios ministros institueret q̄ huiusmodi sacramenta hominibus

ministrarent qui ideo sacerdotes dicuntur quasi sacra dantes vel sacra docentes homines.

Hos autem ministros ideo oportuit non angelos esse sed homines spiritualem virtutem sibi collatam habentes vnde apostolus hebreo. quinto. Omnis pontifex ex hominibus et pro hominibus assumptus est et cetera. Et hoc vt minister et ministerium conuenirent in quo est virtus spiritualis sub sensibili elemento et cause principali salutis hominum verbo scilicet incarnato secundum nostram salutem: virtute et auctoritate operatur: inquantum deus est et homo.

Ex his patet quod sacerdotium differri potest in hunc modum. Sacerdotium est spiritualis potestas ecclesie ministris ecclesie a christo collata ad dispensandum fidelibus sa[illegible]enta.

Capitulum tertium De ordine ministeriorum ad vnum summum: quod non est necesse omnes principes ad vnum reduci. Sicut ministros ecclesie ad vnum supremum.

Ceterum quia secundum apostolum secunda corintheo. tertio. Hec potestas data est ecclesie ad edificationem: oportet hanc potestatem tam diu durare in ecclesia quamdiu ecclesia edificatione indiget scilicet vsque ad finem mundi. Et ideo sic fuit data primo christi discipulis vt per eos diriuari posset ad alios. Inter quos oportet esse aliquos ministros superiores et perfectos qui huiusmodi sacerdotium alijs conferant ordinando et consecrando.

Et hii sunt epi super intendentes: qui licet non excedant simplices sacerdotes quantum adverum corpus christi consecrandum excedunt tamen in hijs que sunt ad fidem vel fideles. Nam episcopi sunt sacerdotes magni et perfecti Quia possunt alios facere sacerdotes quod non possunt simplices et inferiores. Et quidquid arduum circa fidelem populum est agendum episcopis reseruatur quorum auctoritate etiam sacerdotes possunt id quod illis committitur. Et in id que sacerdotes agunt vtuntur rebus ab episcopis consecratis vt calice altari et pallijs Et dicit Dyonisius. de ecclesiastica ierar. ca. de sacerdotalibus perfectionibus. Manifestum est autem quod licet populi distinguntur per diuersas dyoceses et ciuitates in quibus presunt episcopi diuersi in spiritualibus: tamen vna est omnium fidelium ecclesia et vnus populus xpianus. Et ideo sicut in qualibet dyocesi est vnus epus qui est caput ecclesie

in illo loco vel populo ita in tota ecclesia et in toto populo christiano e vnus summus episcopus papa. scz romanus petri successor: vt sic ecclesia militans per similitudinem a triumphante deriuetur vbi vnus presidet qui presidet toti vniuerso apoc. xxi / ipsi populus eius erunt et ipse deus cum eis erit eorum deus et ioelis primo. ¶ Congregabuntur filij iuda et filij israel pariter vt ponant sibi caput vnum. Johan. x. Fiet vnum ouile et vnus pastor quod quidez de christo intelligi non potest sed de aliquo alio ministro qui presit loco eius. ¶ Nam post corporalem substractionem presentie corporalis christi conuenit interdum circa ea que sunt fidei questiones moueri in quibus propter diuersitatem opinionum vel sententiarum, diuideretur ecclesia que ad sui vnitatem requirit: fidei vnitatem nisi per vnius sententiam ecclesie vnitas seruaretur. ¶ Hoc autem principatum huiusmodi habens est petrus successoresque eius. Non quidem sinodali ordinatione sed ex ore domini qui ecclesie sue noluit deficere in necessarijs ad salutem / ipso dicente. Johan. vlt. ante ascentionem petro singulariter. Pasce oues meas. et Luce. xxij. ante passionem. Et tu aliquando conuersus confirma fratres tuos. ¶ Hunc autem ordinem ad vnum supremum magis inuenimus inter ministros ecclesie quam inter principes seculares quia ministri ecclesiastici diuino cultui specialiter deputati sunt domino. tanquam populus peculiaris. ¶ Et ideo ex diuino statuto est ordo omnium ministrorum ad vnum. ¶ Non sic autez fideles layci sic habent ex iure diuino quod subsint in temporalibus vni monarchie supremo / sed ex naturali instinctu qui ex deo est habent quod ciuiliter et in communitate viuant et per consequens vt ad bene viuendum in communi rectores eligant diuersos quidem secundum diuersitates communitatum. ¶ Quod autem ad vnum supremum hierarchiam in temporalibus reducantur nec ex inclinatione naturali nec ex iure diuino habent / nec eis conuenit ita sicut ministris ecclesiasticis.

¶ Primo quidez quia sicut in hominibus est diuersitas magna ex parte corporum non autem ex parte animarum cum omnes sint in eodem gradu essentiali constitute propter vnitatem speciei humane Ita secularis potestas plus habet diuersitatis secundum secularitatem et complexionum diuersitatem quam spiritualis que minus in talibus variatur. Non non oportet esse tant[illegible]rsitatem in vna sicut in alia.

Secunda quia non tantum sufficit vnus ad dominandum toti mundo in temporalibus sicut vnus sufficit in spiritualibus: quia potestas spiritualis censuram suaz transmutare potest faciliter ad omnes tam propinquos quam remotos cuz sit verbalis / non potestas secularis gladium suum cum effectu transmittere tam faciliter potest ad remotos (cum sit manualis / facilius enim est verbum extendere quam manum.

Tertio quia temporalia laicorum non) sunt communitatis / sz quilibet est dominus sue rei tanquam per suam industriaz acquisite / vt infra patebit et ideo non indigent dispen

fatore communi sed quilibꝫ sue rei sit ad libitum dispensator. ¶ Bona vero ecclesiastica communitati sunt collata vt videbitur infra: et ideo oꝫ ꝙ sit aliquis vnus qui communitati presit vt bonorum omnium cōis dispensator/ & dispensator non ꝫ tm̄ conuenit ꝙ presit aliquis vnus toti mundo in temporalibus laicorum sicut in temporalibus clericorum.

Quarto quia omnes fideles conueniūt in vna fide catholica sine qua non est salus et sepe cōuenit multas questiones oriri de ptinentibus ad salutem seu fidem i diuersis regionibus sicut regnis.

¶ Et ideo ne propter diuersitatem controuersiarū vnitas fidei destruatur necesse est vt dictum est vnum esse superiorem in spiritualibus per cuius sententiam controuersie criminentur. ¶ Sic autem non est necesse omnes fideles vniri in aliqua re publica communi sed possunt secundum diuersitatem climatum regionum et conditionum hominum esse diuersi modi viuendi et diuerse policie est virtuosum in vna gēte nō est virtuosum in alia. ¶ Sicut de singulis personis dicit pħs in secundo ethicorum ꝙ aliquid est vni parum quod alij est nimium. Sicut quod ē nimium magistro ginasiorum scilicꝫ comedere decem minas seu vncias esset paruꝫ miloni qui scilicꝫ vno ictu de pugno/taurum victimam faciebat vt dicit commentator.

Non est ergo sic necesse munduꝫ regi per vnum in temporalibus sicut necesse est ꝙ regatur per vnuꝫ in spiritualius nec ita trahitur a iure naturali vel diuino. Unde philosophus in polit. dicit generationeꝫ regni esse naturalem in singulis ciuitatibus vel regionibus non autem imperij vel monarchie.

¶ Augustinus etiaꝫ quarto de ciuitate dei dicit ꝙ melius & magis pacifice regebatur res publica cum vnius cuiusqꝫ vel vnuꝫ quodqꝫ regimen sue patrie terminis finiebatur. Et ibidem etiam dicit ꝙ causa dilationis imperij romani fuit ambitio propria dominandi vel prouocans alienas iniurias & sic non ita trahitur a iure naturali qꝺ in temporalibus sit vnus monarcha sicut in spiritualibus. ¶ Nec huic obuiat quod. vij. quest. prima in apibus vbi dicit ꝙ vnus debet preesse & non plures: quia ibi loquitur de re vna vbi non expedit plures ex indistincto dominari sicut ostendit de remo et romulo qui simul et ex indistincto dominabantur et ideo vnus in alium fratricidium commisit. ¶ Similiter ibideꝫ ostenditur per alia exempla.

Capitulum quartum quid sit prius regnum vel sacerdocium.

Nunc videndū est quid fuit prius tempore regnum vel sacerdocium. Ad quod sciēdum est ꝙ de regno lo-

quãdo ꝓpe prout notant regimẽ nõ solum domus vel vici ciuitatis sed prouincie in qua inuenitur maxime sufficientia eorum que pertinent ad totam vitam. ¶ Et loquendo de sacerdotio proprie prius fuit tempore regnum sacerdotio. ¶ Nam vt ait Aug. xvi°. de ciuitate. c. xvij. Primum regnorum fuit regnum assiriorum quod longe ante datam legẽ incepit qꝛ in assiria primo regnauit belus scꝫ. lxv. annis quo defuncto filiꝰ eius ninus regnum amplians ꝑ totam asiam maiorem exceptam india regnauit. lij. annis. xliij. ãnos habens in regno. quando natꝰ est abraham annos qui erat circiter millesimus. ccꝰ. ante vrbem conditam. Sic ergo cum isto regno incepit regnuꝫ sityoniorum in grecia qꝺ in sui principio non fuit tantum cuius primꝰ rex fuit egyaleus cuius filius fuit europs.

Eodem tp̃e iuenitur

de deum verum colentibus rex salem melchisedech: quem hebrei dicunt sem filium noe et dicunt euꝫ vixisse vsqꝫ ad ysaac.

His aũt tẽporibus iaꝫ

dudum ante veris regibus existentibus/nondum erat sacerdotium nec fuit vsqꝫ ad mediatoreꝫ dei et hominum christum iesum. ¶ Quod ex hoc patet. Naꝫ apud gentiles si qui sacerdotes dicebantur/non erant veri sacerdotes quia nec sacrificia offerebant nec vero deo sed estimato. Deut. xxxij. immolauerunt demonijs et non deo.

Si vero aliqui leui-

tici generis sub lege in dei populo dicebantur sacerdotes non erant veri sacerdotes sed figura verorum sacerdotum et eorum sacrificium tantummodo figurale et sacramẽta eorum non erant vera sed figuralia eo ꝙ a peccato non mundabant nec celum aperiebant sed figurabant/ mãdando quasdam irregularitates et aperiendo templum manufactum per quod apercio templi non manu facti per iesum christum figurabatur: nec promittebant spiritualia nisi sub specie temporalium secunduꝫ quod dicit apostolus hebreos. x. vmbram habet lex futurorum bonorũ.

Ante regem vero in

uenitur melchisedech/sacerdos dei summi cuius sacrdotium licet perfectius et prestantius esset sacerdotio leuitico tamen solum fuit figurale et non verum. Erat enim perfectius quia christi representabat sacertium ꝙtum ad illud in quo excellebat sacerdotium christi/sacerdotiuꝫ aaron/et sacerdotiuꝫ aaron in significando deficiebat a sacerdotio christi scilicet ꝙtum ad ꝑpetuitatem: qꝛ non legitur in scriptura melchisedech habere inicium vel finem sicut nec christus habuit. ¶ Et ꝙtum ad multa que ponit apostolus heb. quinto. sed tamen tantum erat figurale et non verum sicut nec sacerdotium leuiticum.

Accipiendo ergo ve-

rum sacerdotium non fuit sacerdo-

tium vsq ad mediatorem dei et hominum christum iesum. Cuius sacerdotii participes nos effecit.

Cum igitur abrahaz ante cuius natiuitatem fuerunt reges assiriorum sityoniorum egiptiorum et alii quidam floruerunt vsq ad christum secundum methodium duo milia annorum vel secundum alios illi. etc.

Manifestum e ante rum sacerdotium regnum duracione temporis fuisse et reges sibi erant (licet cum hoc illi qui vngebantur in proposito dei christum figurarent) cum officium eorum esset ad vite humane ciuilis necessitatem sicut modo.

Est tamen sciendum q si sacerdotium acciperetur larget improprie prout legalis sacerdos vel quilibet alius figuralis vel estimatiuus sacerdos dicebatur. Simul currit et cadit sacerdotium cum regno Nam in numero deum colentium melchisedech simul fuit rex salem et sacerdos dei summi et ab ipso secundum hebreos et secundum magistrum in historiis per primogenitos continuatum est sacerdotium vsq ad aaron.

Iste autem melchisedech secundum hebreos genuit arphaxat duobus annis post diluuium et flurerunt a diluuio vsq ad septuagesimum annum vite abrahe quando prima promissio ei facta est vt habetur. Genesis duodecimo. secundum planum littere anni. cccc lxx. vel secundum alios. cccc. xxx.

Apud vero alios ymmo simpliciter primum regnum olim fuit regnum assiriorum vt supradictum est cuius primus rex fuit belus. Ninus autem filius eius ei succedens in regno/patre defuncto ydolum fecit nominatum bel a quo denominata sunt ydola cetera prouinciarum vt beelphegor belsebut et alia huiusmodi instituit q sacerdotes siue flamines per quos sacrificia eis offerebantur.

Ex hiis satis patet regnum concurrisse cum sacerdotio sic accepte .s. estiato vel figurali diu tamen regnum precessisse sacerdotium verum.

Capitulum quintum quid sit prius dignitate regnum vel sacerdotium.

Ex predictis patere potest de facili qd sit pri dignitate regnu vel sacerdotium. Nam quod posterius est tempore solum prius esse dignitate vt perfectum imperfecto et finis eo q est ad finem. Et ideo dicim potestatem sacerdotalem maiorem ee potestate regali et ipsam precellere dignitate. qz hoc semp reperim

ꝙ illud ad quod pertinet vltimus finis perfectius est et melius et dirigit illud ad quod pertinet inferior finis. ¶ Regnum vero ad hoc ordinatum est vt multitudo congreta viuat secundum virtutem vt supra dictum est. ¶ Et cum hoc vlterius sacerdotium ordinatur ad altiorem finem qui est dei fruitio cuius directionis cura credita est christo cuius vicarij et ministri sunt sacerdotes: et ideo dignior est potestas sacerdotal' regali potestate. ¶ Et hoc conceditur communiter nonagesimasexta. distinctione capitulo. Duo quippe sunt. Non tam preciosius est aurum plumbo q̄ regia potestate ordo sacerdotalis est altior. ¶ Et extra de maioritate et obedientia capitulo. Solite dicitur: quia preferuntur spirituali temporalibus sicut sol: lune sic et cetera. ¶ Et hugo de sancto victore libro secundo de sacramentis parte secunda capitulo quarto. Ait sic. Quantum vita spiritualis dignior est q̄ terrena: et spiritus q̄ corpus. Ita potestas secularis terrenā potestatem honore et dignitate precellit. Et Bernardus ad eugenium papam capitulo primo. Que nam tibi videtur dignitas et potestas dimittendi peccata aut predia diuidendi: sed non est comparatio (quasi dicat) Maior est potestas spiritualis Eam ergo dignitate precellit. Nec tamen si principe maior est sacerdos dignitate et simpliciter oportet ꝙ eo sit maior in omnibus. ¶ Non enī sic se habet potestas secularis minor ad potestatem spiritualem maiorem ꝙ ex ea oriatur vel diriuetur sicut se habet potestas proconsulis ad imperatorem qui eo maior est in omnibus: quia potestas sua ab eo diriuatur. Sed se habet sicut potestas patrisfamilias ad potestatem magistri militum quarum vna non est deriuata ab alia. Sed ambe a quadam superiori potestate. Et ideo in aliquibus potestas secularis maior est potestate spirituali scꝫ in temporalibus nec quo ad ista est ei subiecta in aliquo: quia ab illa non oritur sed ambe oriuntur ab vna suprema potestate scilicet diuina immediate ꝓpter quod inferior non est omnino subiecta superiori sed in hijs solum in quibus suprema subiecit eam maiori.

¶ Quis enim diceret ꝙ quia doctor litterarum vel instructor morum ordinat omnes de domo ad nobiliorem finem scilꝫ ad cognitionem veritatis ideo ei medicus respicit inferiorem finem scilicꝫ corporum sanitatem sit ei subiectus in suis medicinalibus propinandis hoc enim non oportet cum paterfamilias qui vtrumqꝫ in domo constituit cum quo ad hoc non supposuerit ei.

Est ergo sacerdos in spiritualibus maior principe et econuerso in temporalibus princeps maior sacerdote licet simpliciter sacerdos maior sit quantum spirituale maius est temporali.

Et hoc etiam ostendunt exempla predictarum auctoritatum. Nam licet aurum sit preciosius plūbo. Tamen plumbum non est ex auro causaliter. Hoc etiam expresse dicitur secunda questione septima. Nos si imcompetenter.

¶ Est tamen considerandū ꝙ illud

quod dictum est intelligamus de vero sacerdotio cristi. Nam sacerdocium gentilium et totus diuin⁹ cult⁹ eorum erat propter temporalia bona que ordinantur ad bonum commune multitudinis cuius cura regi incumbit. Et ideo sacerdotes gentilium regibus subdebantur et mai⁹ erat sacerdocio regnum. Sicut superior est potestas cui incumbit cura de communi bono ꝙ potestas cui solum incumbit cura de particulari ¶ Similiter in veteri lege sacerdotium solum bona temporalia ꝓmittebat immediate licet non a demonibus sed a vero deo exibenda. Ideo etiam in veteri lege sacerdotiuz indignius erat potestate regia ⁊ ei subiectum quia per sacerdotem non dirigebatur rex ad aliquid alicui⁹ bono multitudinis cuius cura sibi incũbebat. ꝯ° autem est in noua lege. ¶ Est autem considerandũ ꝙ mirabiliter ex diuina prouidentia factuz est ꝙ in vrbe romana quam de⁹ preuideat fore principalem cristiani sacerdocij sedem. Iste mos paulatim innolesceret vt ciuitatis rectores (⁊ si non ex debito iusticie) (cũ simpliciter essent maiores sacerdotibus) pl⁹ ꝙ̃ in ceteris locis voluntarie se subdebant / dicente valerio omĩa post religionez ponenda / semper nostra ciuitas duxit: etiam in quibus summe maiestatis conspici decus voluit quapropter non dubitauerunt sacris imperia seruire. Ita se futura hũanorum rerum regimen estimẽtia Si diuine potentie bene atqꝫ constãter fuissent famulata. ¶ Quod quia futurum erat vt in Francia plurimuz vigeret religio sacerdocij christiani diuinitus est prouisum / ꝙ etiã apud galos gentiles sacerdotes (q̃s druides nominabant) totum gallicũ bellum diffinirent vt scripsit iulius cesar de gallico bello. ¶ Est igitur cristi sacerdotium dignius regia potestate.

¶ Capitulum sextuz ꝙ sacerdociuz nõ est prius regno causalitate. Et quomodo se habet papa ad exteriora bona ecclesiastica quo ad dominiuz.

Et q2 aliqui p̃eminentiaz sacerdocij super regiam potestatẽ vel dignitatez incantuz extollere volunt vt dicant sacerdocium non prius solum dignitate. Sed etiam causalitate et potestatem secularem in sacerdotali cõtineri ⁊ ab ea institui. ¶ Restat ostendendum quomodo papa qui supremum locũ tenet inter christi sacerdotes habeat vel non habeat potestatem. Ubi primo ostẽdetur quomodo se habeat ad bona exteriora quo ad diuinuz in rebus. ¶ Secundo dato ꝙ non sit verus dominus exteriorum bonorũ sed dispensator simpliciter vel ĩ casu an saltem habeat radicalem primariam auctoritatem vt superior et vt iurisdictionem exercens.

¶ Circa primum igitur

sciendum est primo quomodo se hẽat ad bona tẽporalia ecclesiasticarum personarum vt ecclesiastice sũt

¶ Ad quod sciendū q̄ bona ecclesia-
stica vt ecclesiastica sunt/collata sūt
communitatibus ecclesiarum seu
ipsis ecclesijs ⁊ non persone singula
ri ita q̄ in bonis ecclesiasticis nulla-
persona singularis habet ꝓprietatē
et dominium sed sola communitas
vt ecclesia carnotensis vel alia hu-
iusmodi est habens dominium et po
testatem in ipsis bonis vt sibi ꝓprijs
¶ Persona autem singularis non
vt singularis sed vt pars et mēbrū
cōmunitatis habet in ipsis ius vten
di ad sustentationem secundum ex
igentiam et decentiam persone sue
et status in quo tamen est differētia
quia est aliquod membrum simplex
vt simplex canonicus. Et illud non
habet nisi vsum. Et est aliquod mē-
brum quod est principale et caput to
cius communitatis vt ep̄s. ¶ Nam
non esset congregatio vna nec ordi-
nata nisi esset vnum caput et mem-
brum principale et illud non solū ha
bet vsum in bonis communitatis se
cundum exigentiam sui status mo-
do predicto sed habet administrati
onem et dispensationem generalē
omnium bonorum communitatis/
appropians cuilibet quod ei debetur
secundum debitam iusticie proporti
onem/dispensans etiā pro commu
ni bono collegij bona fide/vt sibi vi
detur expedire/⁊ ita est in qualibꝫ ec
clesia cathedrali. ¶ Uerum quia nō
solum quelibet congregatio ecclesia
sticorum virorum est vna in spiritu-
ali vnitate. ymo omnes ecclesiastice
congregationes habent quandam
generalem vnitatem in q̄tum sunt
vna ecclesia habens connexionē ad
vnum principale membrum cui in-
cumbit ecclesie cura generalis scili-
cet dominum papam. Ideo ipse tan

q̄ principale caput et principale mē
brum et supremum vniuersalis ec-
clesie. est generalis dispensator om-
nium generaliter bonorum ecclesia
sticorum spiritualium et temporali
um. ¶ Non quidam q̄ sit dominus
eorum sed sola cōitas vniuersalis ec
clesie est domina et proprietaria illo-
rum bonorum generaliter et singu-
le communitates et ecclesie domini
um habent in bonis sibi corrunden-
tibus. ¶ Similiter persone singula
res qualitercunqꝫ accepte dominiū
non habent licꝫ principalia membra
dispositi onem habeant non solum
respectu inferiorum. Sed etiam q̄-
tum faciunt fructus suos ex serui-
cio pinguiores secundum exigenti-
am persone vel status vel forsan a-
liquid eis vltra appropriatur ab vni-
uersali dispensatore sic ordinante vl̄
decernente seu determinante bona
fide prout iura a papatu cōdita distin-
gunt bona ecclesiastica quadrifariā
xij. q. ij. ¶ Ex hijs patet q̄ male di-
cunt qui dicunt q̄ nulla persona sin
gularis alia a papa nec collegium vl̄
communitas habet ius et dominiū
in bonis ecclesiasticis sed solus papa
qui non solum est administrator et
dispensator vniuersalis, sed verꝰ do-
minus et proprietarius bonorum ec
clesie et de eis ordinare et ea distra-
here potest prout vult et tenet fctm̄
suum (licet peccet nisi faciat ex cau-
sa rationabili) ¶ Et ceteri prelati vl̄
etiam principes et communitates
non habent dominiū sed solum sūt
talium bonorum procuratores tuto
res et dispensatores. ¶ Hoc patet es
se falsum ex predictis. Cum dictum
sit q̄ papa non sit dominus ecclesia-
sticorum bonorum generaliter nec
prelati inferiores bonorum sui colle

gij. ¶ Sed papa est dispensator et di-
spositor: et dispensator vniuersalis
bonorum ecclesiasticorum etiam am-
plius facit sibi fructus suos de bo-
nis communibus pinguiores secun-
dum exigentiam sui status quam prela-
ti inferiores qui vocati sunt in par-
tem solicitudinis non in plenitudi-
nem potestatis. ¶ Unde augu-
stinus ad bonifacium de prelatis lo-
quens omnes generaliter includēs
dicit. Si priuatum vel priuatim pos-
sidemus quod nobis sufficiat non il-
la nostra sunt sed illorum quorum pro-
curationem gerimus non quam proprietatē
nobis vsurpatione dampnabili vere
dicemus. Et apostolus ad corinthi.
iiij. non excludens petrum seu papā
Sic nos existimet homo vt ministros
christi et dispensatores misteriorū
dei. Et bene loquens de bonis tem-
poralibus dicit ad eugenium papam
libro secundo. Esto vt alia quacunque
ratione hoc tibi vendices non tamē
apostolico iure, nec illud tibi dare quod
non habuit petrus potuit. Argen-
tum inquit nō est mihi quod habu-
it hoc dedit scilicet solicitudinem su-
per ecclesias/non inquit dominationem
audi ipsum non vt dominantes in-
quit in clero sed forma facti gregis:
hec bernardus. ¶ Quod etiam ex
hoc euidens est quia clericis vt cleri-
ci sunt et monachis vt monachi sūt
non repugnat habere dominiū bo-
norum exteriorum saltem in commu-
ni. Qui ex voto non sunt incapaces si-
cut aliqui religiosi. Cum ergo fun-
datores ecclesiarum intenderunt do-
miniū et proprietatem bonorū que
dabant transferre primo et directe i
communitatem collegij scilicet talis
ecclesie ad vsum deo seruientium et
non in dominum papam. Manife-
stum est quod communitas ipsa habet
immediatum et verum dominium
in bonis ipsis et non papa vel prela-
tus alias inferior.

¶ Aliter enim quo ad
talia bona non differret modus vi-
uendi clericorum et monachorum a
modo viuendi fratrum minorū qui
ex voto suo sunt incapaces dominij
talium bonorum in proprio et in cō-
muni. ¶ Habent enim tantum
vsum facti vt dicit nicholaus papa
quartus. Et ne bona eis collata (quia ex
eo quod conferuntur personis ecclesia-
sticis sunt facta ecclesiastica) sint va-
ga et incerta, dominus papa suscepit
in se ius et dominium eorum.

¶ Sed quero per quē
potest hoc dominium papa suscipe-
re cum non habeat potestatem in tē-
poralibus sed habent doctorem nec
bona ecclesia sua sint sed communi-
tatis. ¶ Absit autem quod ad bona ex-
teriora nō aliter se habeāt clerici se-
culares et alij religiosi. Cū etiā dicat
papa nicholaus i eadē decretali quod mo-
nachus monasterio et seruus dño acqui-
rit ius et dñiū in re aliqua. ¶ Non ergo
solus papa dñs est imo nec dominus
sed dispensator gñalis et episcopus
vel abbas dispensator spiritualis et
immediatus. Cōitas aūt dñium ve-
rum hz in bonis ecclesiasticis. Am-
plius non pōt dici quod papa ius et dñi-
um in talibus bonis hēat non vt est
persona priuata sed vt est persōa pu-
blicata et vicarius xpi cuius sunt om-
nia talia bona vt dñi pricipalis et pro-
prie vt eius vicarij generalis. Hoc enī
dicere non valet. quia xps scdm quod deus
est dominus non solum bonorum
ecclesiasticorum sed etiā oim aliorum

Ut autez homo non habet communitatem et conuersationem corporalem cum hijs qui sunt in ecclesia Nec illi qui conferunt bona ecclesie intendunt ius et dominium transferre in xp̄m siue secundum q̄ deus quia sic omnia sua sunt siue secūdū q̄ homo quia illis nunc non indiget sed in ministros xp̄i. et ideo talia bona sūt ecclesie q̄tum ad proprietatē sed prelatorum q̄tum ad dispensationem vt dictum est. ¶ Ex quo etiam patet q̄ papa non potest ad libitum detrahere seu distrahere bona ecclesiarum ita quod quicquid ordiet de ipsis teneat. ¶ Hoc enim verum esset si esset dominus sed cum sit dispensator bonorum communitatis i quo requiritur bona fides. ¶ Nō habet sibi colatam potestatem sup ipsis nisi ad necessitatem vel vtilitatez ecclesie communis. Unde ap⁹. ij. corinth. xiij. Agam secunduz potestatem quam dominus dedit michi in edificationem et non in destructionem propter quod si aliter ꝑ libito distrahat papa non bona fide de iure non tenet/et non solum tenetur ad penitentiam de peccato. q. ꝑpter abusum rei non sue / sed infideliter agit et ad restitutionem tenetur.

¶ Sed aliunde de patrimonio proprio hēret aliq̄d vel acquirerz (cū sit fundator rei non sue) ¶ Et etiam sicut monasteriuz posset agere ad depositionem abbatis vel ecclesia particularis ad depositionem episcopi si appareret q̄ dissiparet bōa monasterij vel ecclesie et q̄ infideliter non pro bono cōmuni sed ꝑ priuati ea detraheret seu distraheret. ¶ Ita si appareret q̄ papa bona ecclesiarū infideliter distraheret seu detraheret scz non ad bonum commune sui superintendere tenetur cū sit summus episcopus deponi posset si admonitus non corrigeretur. di. xl. ca. Si papa. Ubi dicitur. cunctos iudicaturus a nemine iudicandus est nisi deprehendatur a fide deuius vbi dicit glosa. q̄ si comprehendatur in quocunq̄ alio vicio et admonit⁹ nō corrigatur sed scandalizet vel scandalizaret ecclesiam idem posset fieri ¶ Sed forte secundum alios hoc fieri posset per solum consilium generale argumentum. xx. i. di. ca. Nunc autem. Et si quidem sciat papa alios viros ecclesiasticos vel seculares contra se ob indebitam dispensationem clamantes: eo modo quo possunt et debent non potest eos de iure mouere vel deponere ab eis q̄ ipsorum est qualitercunq̄. Cū ad hoc non habeat auctoritatem a deo.

¶ Et sic dicentes os ponunt in celū et iniuriam faciunt summo pontifici patri nostro qui voluntatem suaz predicant sic esse inordinatam (q̄ supponi debeat voluntatem tanti patris non contrariam iuri) Ut. s. sine causa rationabili vellet auferre alicui quod suum est cum aliter nō possit de iure. ¶ Si quid deus non vult auferre vel auferri ab aliquo quod ei dedit nisi culpa exigentē: quia vt dicitur roma. xi. sine penitentia sunt dona dei. ¶ Propter peccata etiaz hominum dixit. penitet me fecisse hominem. ¶ Propter peccatez egyptiorum spoliam fecit hebreorum. ¶ Nihil enim vult auferre vel auferri a viro iusto. Unde iob. xxxvi°. iudicium pauperibus tribuit et nō auffert a iusto oculos suos et reges in solio suo sollicitat imperpetuum ¶ Et ideo cuz deus dederit petro vel pape dispensationem exequendam

bona fide contra dei voluntatem expressam non potest papa de iure pro libito non interueniente culpa manifesta auferre ius administrationis quod quis debite et iuste recepit et habet. hec ergo potestas est quam habet papa in bonis ecclesiasticis.

¶ Capitulum septimum quomodo papa se habet ad bona laycorum.

Ex predictis patet satis quomodo papa se habet ad bona laycorum quia infirmius habet dominium in bonis exterioribus laycorum quam clericorum ymo nec in illis est dispensator nisi forte in vltima necessitate ecclesie in qua etiam non est dispensator sed iuris declarator ¶ Ad quod declarandum considerandum est quod exteriora bona laycorum non sunt collata communitati sicut bona ecclesiastica. sed sunt acquisita a singulis personis arte labore et industria propria. Et persone singulares vt singulares sunt habent in ipsis ius et potestatem et verum dominium. Et potest quilibet de suo ordinare disponere dispensare retinere alienare pro libito sine alterius iniuria cum sit dominus. Et ideo talia bona non habent ordinem nec connexionem inter se nec ad vnum commune caput quod habeat ea dispensare et ordinare vel disponere cum quilibet rei sue sit ordinator pro libito ¶ Et ideo nec princeps nec papa habet dominium vel dispensationem in talibus. Verum quia ob talia bona contingit interdum pacem communem turbari dum aliquis quod est alterius vsurpat: quia etiam homines interdum que sua sunt nimis amantes: ea non communicante pro vt necessitati vel vtilitati patrie expedit. ideo positus est princeps a populo qui in talibus preest vt iudex discernens iustum et iniustum et vt vindex iniuriarum et vt mensura in accipiendo bona a singulis secundum iustam portionem pro necessitate vel vtilitate com. ¶ Papa vero quia est supremum caput non solum clericorum sed generaliter omnium fidelium vt fideles sunt tanquam generalis informator fidei et morum in casu summe necessitatis fidei et morum ¶ In quo casu omnia bona fidelium sunt communicanda et calices ecclesiarum habet bona fidelium dispensare et exponenda decernere prout expedit necessitati com fidei: que alias subuerteretur propter irruptionem paganorum aut aliud huiusmodi Et posset esse tanta necessitas et tam euidens quod posset exigere decimas vel decimatas portiones a singulis fidelibus secundum tamen debitam proportionem ne aliqui plus debito grauarentur quam alii ad subueniendum com necessitati fidei. Et huius pape ordinatio non est nisi iuris declaratio. ¶ Et posset etiam rebelles et contradictores per censuram ecclesiasticam compellere. et per talem modum etiam si de parrochia aliqua essent fideles de nouo multiplicati intantum quod curato parrochiali non possent sufficere antiqui redditus ad quos fideles parrochie tenebantur eo quod ad curam parrochie oporteret sacerdotem de nouo tenere capellanos coadiutores papa posset ordinare quod fideles illius parrochie de bonis suis superadderent vsque ad debitam sufficientiam in quo casu talis ordinatio esset iuris declaratio. ¶ Extra vero casus huius necessitatis pro com bono spiritualis non habet papa dispositionem bonorum

terreni tenent sed qm de super habz laycorũ sz quilz disponit de suo put vult. et pnceps i casu nccitatis p cõi bono tpali in casibus vero non necessitatis sed alicuius vtilitatis specialis vel vbi non constat q conferant bona exteriora laycorũ tali vtilitati vel necessitati non hz papa cõpellere quenq. Sed super hoc posset dare indulgentias pro auxilio ferendo fidelibus et non est aliud ei collatum pro ut puto.

¶ Capitu. viij. q papa non habz iurisdictionẽ a xpo in bonis laycorum q christus non habuit eam.

Et quia non est idẽ hr̃e proprietatẽ et dñiũ in bonis exterioribus. et habere iurisdictionem. i. ius discernendi quid sit iustum vel iniustũ in ipsis sicut habẽt principes ptãtem iudicandi et decernendi seu discernendi in bonis subditorum lz non habeant dñium in re ipsa. ¶ Ideo nunc restat videndum Utrum papa a xpo habeat iurisdictionẽ et ptãtem hmõi vt aliqui dicũt ¶ Et ad ostendum q non hẽat eã a xpo. primo ostendetur q xpo vt hõ eam non habuit. ¶ Secundo ostendetur q dato q xps eã habuerit tñ petro eam non commisit. ☞ Ad primũ ergo intelligendum sciendũ ẽ q xps tripliciter pt intelligi vnomodo secũdum q deus ẽ vnũ cũ patre et sic fuit verus rex non solũ hoim sed ẽt oim creaturarum et q ei oẽs subdite sunt. eccles. i. Unus est creator oim altissimus omps rex et hoc regnum seu hãc ptãtẽ non cõtulit alicui creature. Non enim contulit petro q eẽt creator. Aliomõ pt considerari vt hõ deus et sic ẽt dicitur rex hoim inqñ tũ p ea que in carne egit nos perduxit ad participationem regni. nõ qdẽ mundi sed altioris. s. celi. et sic non solum sacerdos sz rex vocatus est. iere. xxiij. Regnabit rex et sapiens erit et et sic est ab eo regale sacerdotium derivatum secũdũ illud. i. pe. ij. vos estis genus electum regale sacerdotiũ. et q amplius est oẽs fideles inquantũ sunt mẽbra eius. q. vnum cum capite xpo. per fidem et caritatem reges et sacerdotes dicuntur vt innuit glosa. ibi et apoc. i. dicitur. Fecisti nos deo nostro regnum et sacerdotes in sanguine tuo. i. per fidem passionis tue intrĩs ãt amplius q̃lij ministri ecclesiastic huius rega is sacerdotij participes efficiuntur inq̃tum non solũ sacrificium sps contribulati et contriti motus deo offerunt sicut oẽs iusti sed ẽt exteriora sacrificia in quibus diuina virtus spũali modo continetur offerunt p se et pro populo vt dictum est supra ceteros. Etiam ad participationẽ regni dirigunt nõ solũz ex caritatis zelo sed ex officio docendo et sacramenta ministrãdo. Si vero tertiomodo accipiatur q xpus rex fuerit secundũ q hõ rex dico temporalis regni quasi dominiũ iurisdictionis Alias directiuum vel vtile vel vniuersale habens in temporalibus bonis omnino falsum est. Accepit enim paupertatẽz nostram sicut et ceteros deffectus indetentabiles vt dicit Jo. dam. li. iij. li. vñ ioh. xviij. regnum meum non est de hoc mundo. Aug. in glo. q. d. Audite gentes et iudei non impedio dñationem vestraz in hoc mundo.

☞ ¶ Crisostomus etiam dicit. quoniã non tenet regnum vt hic Reges

principatū qui non est humanus sed multo maior et clarior. ¶ Et leo papa in sermo epy. magi hūano sensu estimauerunt regem in ciuitate regia esse querendū sed qui formaʒ serui acceperat et qui ministrare venerat non ministrari preelegit sibi bethleē natiuitati iherosolymā passioni. Uñ deceptus herodes audiens regē natum timuit ne rex esset qui sibi dñiū temporaliū vsurparet. Jō criso. sup math. Non considerauit herodes ꝓphetiam michee. Et tu bethleē terra iuda nequaꝙ minima es in principibus iuda ex te enim exibit dux ꝗ regat populum meum israel et dies eius a diebus seculi. ¶ Si ergo integram prophetiā cōtulisset considerans ꝙ non erat rex terrenus cui⁹ dies a diebus seculi erant intantū errorem non exarsisset. Propter quod etiam eusebius dicit ꝙ errant herodiani dicentes xp̄m qꝛ vnctus esse regem temporalium bonorum: qꝛ non est vnctus materiali vnguento vt reges huius mundi sed spirituali oleo leticie pre participibus suis: et ideo non est rex huius seculi sed illius seculi de quo dicit propheta daniel. potestas eius ptās eterna. ⁊c. Et regnū eius quod non corrumpetur. Et lu. ij. Regni eius non ē finis. ¶ Amplius lu. xij. ait quidam de turba. Magister dic fratri meo vt diuidat mecum hereditatem. At ille dicit ei. hō quis me constituit iudicē aut diuisorem super vos videte et cauete ab oī auaricia. ¶ Et sic pʒ per sanctos expositores ꝙ xp̄s non habuit in temporalibus auctoritatem vel iudiciuʒ sʒ dare voluit et dare habuit virtutis documentum. ¶ Unde bernard. dictam auctoritatē exponens ad eugenium. li. i. de consideratione. Non monstrab itur inquit vbi aliquando quispiam apostolorū sederit iudex hominum aut diuersorum terminorum aut distributor terrarum. Stetisse denicꝫ lego apostolos iudicandos sedisse iudicantes non lego: erit illud non fuit (Et infra) vt sciatis inquit quia filius hominis habet potestatem in terra dimittendi peccata. ⁊ cetera. ¶ Amplius super illud Mat. xxij. Reddite que sunt cesaris cesa. ⁊ que. ⁊c. Dicit ierony. ꝙ soluit tributum pro se et petro et deo reddidit ꝗ dei sunt patris faciens voluntatem ¶ Et hylarius ibidem dicit diuitias nostras dare cesari: Deo autem conscientie puritatem vel innocētiam seruare iussit. ☞ ¶ Si dicatur ꝙ soluere non tenebatur sed soluit vitare volens scandalum sicut dicitur de didragmate census Matthei decimoseptimo. ¶ Euasio non valet Illud enim didragma non soluebatur cesari sed templo a primogenitis israel propter mortem primogenitorum egypti. Et quia putabant iesum esse primogenitum Joseph: et petrum videbant ꝙ principalem et primum quasi inter apostolos et christi discipulos. Ideo ab vtrocꝫ didragma petebatur. ¶ Sed nec christus tenebatur cum non esset filius ioseph nec petrus cum non esset patris sui primogenitus. ☞ ¶ Ex eo ergo ꝙ principalis discipulus illud didragma soluit solum propter vitandum scandalum. Secus aūt est de tributo soluendo cesari quod christus totiens iussit solui. ☞ ¶ Urbanus etiam papa adducit istam auctoritatem de didragmate inuento in ore piscis ad ostendendum ꝙ omnes clerici et ecclesie tenentur soluere tributum Imperatorum

de exterioribus bonis. xxiij. q. vltra tribu. ¶ Ex quibus patet q̄ cū xp̄s vt hō non habuerit dominiū in temporalib⁹ q̄ sacerdos quicunq̄ vt xp̄i vicarius non h̄z in eis ptātem a xp̄o cū eis non contulerit quod ipse non habuit in seipso dicente in iohanñ. Amen amen dico vobis Non ē seruus maior domino suo: neq̄ apostolus maior eo qui misit illum. Et mathei. x. dicitur. Non est discipulus super magistrū: neq̄ seruus supra dominum.

¶ Capitulum nonum. Rationes q̄ xp̄s habuit iurisdictionē in bonis laycorum. Et responsiones ad eas.

SUnt autē forsan contrarium dicentes ex hoc sumentes argumentum quod Mat. xxi. legitur: ipsū cum funiculo eiecisse vendentes et ementes de templo hoc eñ non fecisset nisi auctoritatez habuisset. Unde dicitur. i. q. iij. Ex multis q̄ ibi auctoritatē sui precepti denuncians dixit. Nolite facere domum patris mei domum negociationis. ¶ Item ip̄e misit discipulos suos vt tollerent asinam et pullum et adducerent ad eum dicentes quia dominus hūs opus habet.

¶ Item Math. viij. legitur q̄ misit demones in porcos qui statim se precipitauerunt in mare sed nec dominum porcorum requisiuit. ¶ Itez Mathei vltimo dicitur q̄ post resurrectionem dixit. Data est michi omnis potestas in celo et in terra. glosa Qui prius fuerat mortuus et crucifixus ¶ Amp. assumunt illud. p̄s. vt sit verbum patris ad filium. Postula et dabo tibi gētes hereditatez tuam et pos. tuā terminos terre reges eos et cetera. ¶ Ex hīs accipiūt q̄ christus secundum q̄ homo habuit potestatem in rebus temporalibus. ¶ Que omnia de facili soluuntur si consideretur q̄ aliquid debet christo vt deus est quod ei non conuenit vt est homo q̄uis per singula dici possit. ¶ Quod eñ primo dicitur de eiec. vendi. ¶ R̄ndet s̄z illō q̄d d̄r in glosa vbi dicitur: q̄ xp̄s q̄dam fecit vt imperator quedam vero alia. vt sacerdos. de consecra. di. ij. sacerdos: non quia vna eademq̄ persona illa duo exerceat vel gerere debeat: sed hoc iō fecit vt ostenderet q̄ vtraq̄ potestas ab eo processit vt scilicet deus erat. ¶ Hec eñ duo imperiuz et sacerdotium ab vno sunt vt in autentica quomodo oportet episcopos in principio collatione. ij. ¶ Crisostomus vero super Mat. dicit q̄ hoc fecit christus quasi auctoritatem h̄ns inquantum deus significans q̄ in tē plo dei non debent esse ministri nisi sp̄ūales qui dei portant ymaginem non qui portant ymaginem hoīs terreni vt non sit in domo domini negociatio. vel donorum cupiditas ne ingrediatur iesus iratus et rigidus et non aliter mundet templum suuz nisi flagello adhibito et de spelunca latronum faciat domum orationis. ¶ Silr quod d̄r de asina r̄ndetur q̄ auctoritatem habuit vt deus. ¶ Ah glo. su. illud d̄ns hūs opus h̄z d̄r d̄ns dicitur absolute et simpliciter ad insinuandum q̄ non solum erat dominus iumentorum s̄z et hoīnū: cui iumenta oīa sunt subiecta. Similit dici potest ad illud quod d̄r de porcis q̄uis forte porci siluestres erant nō h̄ntes domū pro eo q̄ de porcis nihil veniebat ad vsū hoīm q̄r carnes porcinas iudei non comedebant.

¶ Quod vero dr. Data est mihi oīs potestas. Respondetur scd̄m ieroni. ꝙ cum dicitur omnis ptās intelligē da est non temporalis sed spiritualꝭ. ¶ Unde Jero. In celo et in terra data est ei omnis potestas vt qui ante regnauit in celis per fidem credentium regnet in terris. ¶ Quomodo aūt regnet ꝑ fidem credentiū dicetur in sequenti argumento. ¶ Uel dōꝫ secundū remigiuꝫ ꝙ illi qui mortuꝰ fuerat data erat in incarnatione oīs ptās.s.ꝙ deus esset qui est omp̄s et hoc quidam euidens erat in celo angeliꝭ: sed non fuit euidens in terra nisi post resurrectionem qñ misit predicatores verbi dei annūciantes xp̄ꝫ et ipsum esse deum omnipotentem predicantes. Et ideo tunc fuit sibi data per cōicationem ydiomatū oīs potestas in celo et in terra. Non quidem quo ad existentiam qꝛ hanc habuit a principio sed quo ad euidentiam seu inotescentiam. ¶ Quod dr postulā a me.ꝛc. Respōdeo loquitur de regno quod per fidem dirigit nos in celum. Unde illud Dabo tibi gentes.ꝛc.exponitur.i.gentes per fidem tibi adherentes. Similiter illud. Reges eos in virga ferrea (glosa) Inflexibili iusticia.s.qui est per fidem. Nam iustus ex fide viuit. ¶ Et illō tanq̄ vas figuli confringes eos.gl. a luto carnalitatis et peccati mūdādo eos. ¶ Sic eñ a xp̄o in mēbris suis excutitur iugum legis et peccati: secundum glo. ¶ Nec est intelligendum ꝙ xp̄s regnet per fidē in hominibus quasi ex eo ꝙ aliquis conuertitur ad fidem sit subditus xp̄o vel eiꝰ vicario in temporalibus bonis: sicut solent homines suis regibus subdi Sic eñ xp̄s regnum mutaret eternum vt timuit herodes. Sed ꝓptanto dicitur regnare per fidem qꝛ id qđ in hominibus est supremū et principale.s.intellectum xp̄o subijciunt ipsum in fidei obsequium captiuātes et iste est intellectus sanctorū. Unde xp̄s per fidem non dicitur regnare ī possessionibus sed in cordibus.

¶ Cap.x.ꝙ xp̄s non contulit omneꝫ ptātem suam petro: quam etiam in q̄tum homo habuit.

DAto etiam ꝙ xp̄s predictaꝫ auctoritatem ꝛ ptātem habuerit eam tamen petro nō cōmisit. Et ideo pape ratione qua est successor petri predicta potestas non debetur ymo sunt potestates distincte ep̄alꝭ et regalꝭ vel tempora. nō solum re sed etiam subiecto. Et regalis maior est in temporalibus non habens super se superiorēꝫ sicut nec papa in spiritualibus. ¶ Quod quideꝫ declarari pōt et cōpatiōe ecclesie ad xp̄ꝫ. nā xp̄s caput ē ecclie.eph.c.v.et sꝫ amb. intelligitur ecclesie caput nō solum secundum diuinitatem sꝫ secundum humanitatem q̄ autem sūt indistincta in capite interdum subiecto distinguntur ī membris sicut pꝫ ꝙ omnes sensus sunt in capite. non sic autem in aliquo alio membro. ¶ Et hoc quasi regulariter verum ē ꝙ aliqua sunt magis distincta in participatis q̄ in principio et in effectibꝰ q̄ in causa et in inferioribus q̄ in superiore. Et iō non oꝫ si xp̄s sm ꝙ hō vtranqꝫ ptātem habuerit ꝙ vtrāqꝫ petro ɔtulerit sed sp̄ualē tm̄ petro contulit et temporalem vel corporalem cesari dimisit quam a deo accepit. ¶ Et hoc a maiori ostendr. Naꝫ xp̄s secundum ꝙ homo aliquam potestatem habuit in spiritualibꝰ quā

conferre potuit petro et ceteris mi-
nistris ecclesie et tamen non dedit il
lam quã ptãtem theologi vocãt po-
testatem exellentie q̃ in solo hoïe cri
sto fuit. vt est effectum sacramẽti cõ
ferre sine sacr̃o. sine verbo vocali. vel
ꝙ in noïe eius sacr̃a conferrent vel
ꝙ noua sacramenta poterat istitue
re ¶ Hanc eñ ptãtem in spũalibus
conferre potuit petro et tñ non con-
tulit vt dicũt omnes theologi Et ri
char. de san. vi. in. vi. li. de remissione
pecca. dicit ꝙ christus potuit pecca-
ta dimittere nos vero nõ sed remit-
tere. ¶ Igitur multominꝰ ẽ necesse
si ptãtem habuit xp̃s in temporali-
bus ꝙ eam petro contulerit et p̃ci-
pue hoc non est affirmandũ cuz hoc
non inueniatur expressum: sed de po
testate spirituali qua solum põt sol-
uere a peccatis. Unde omnia argu-
menta q̃ iõ petro aliqd attribuũt qr
christus hoc potuit etiam inquatuz
hõ nullius momenti sunt: nisi inue-
niatur expressũ. ¶ Hoc etiam pz ex
perfectione sacrificij noui testamẽti
nam quanto aliquid hz esse perfecti
us tanto magis hz esse distinctũ. Sic
enim videmus in naturalibꝰ ꝙ ĩ pre
latis non est sexꝰ ita perfectus sicut
in aïalibus. ideo in eadem plãta pos
sunt esse mas et femĩa et non distin-
guntur subiecto. sicut in aïalibus in
quibus habent esse distinctũ subiec-
to (nisi sit error nature vt in hermo
froditis) in veteri vero testamẽto in
quo erat sacerdotium minus perfe-
ctum erant potestates sacerdotales
et regales distincte re et subiecto er
go multo magis deus voluit eas di
stinctas esse subiecto in nouo testa-
mento. ¶ Hoc etiam apparet ex cõ-
paratione ecclesie q̃ a deo est institu-
ta ad opera artis. Uidetur enim do-
mus esse imperfecta et habere pe-
nuriam rerum et non sufficiens sibi
in vita si vna persona ad ministeria
diuersa deputetur ¶ Unde philo. d.
vi. politi. ꝙ pauperes qr non habent
copiam seruorum nec habundant in
hiis que requiruntur ad perfectiõez
domus vtuntur filiis vt seruis ꝛ vxo
ribus vt ancillis. ¶ Ecclesia aũt san
cta xp̃i domus dicitur que perfecta
est secundum illud baruth. iij. O is
rael q̃ magna est domus dei Et in
Mat. dicitur. Domus mea domus
orationis vocabitur. Cum igitur a
deo sit sufficienter instituta incõue-
niens est in ea tam diuersa misteria
vni committi sacerdotale. s. officiuz
et regale dominiũ. in quo etiã reges
deo ministrant secundũ illud roma.
xiij. Non sine cã gladium portat mi-
nister enim dei est. Absit enim vt in
hiis q̃ a deo instituta sunt aliud tale
ponamus quale indecens est ponere
in operibus artis et nature. ¶ Dicit
etiã philo. in. i. poli. ꝙ natura nichil
facit quale faciebant fabri facientes
delphicũ gladiuz. i. ad duo officia ser
uientem. ¶ Apud delphos enim fie
bant gladij pp pauperes q̃ eis ad du
o officia seruiebant natura aũt nihil
tale ꝛ facit multominꝰ actor nature.
¶ Unde philo. dicit ꝙ vnumquodqz
organorũ optime perficiet opꝰ suuz
si non multis operibus sit seruiens.
¶ Hoc etiam apparet si considere-
mus quare cõferens noluit istas du
as potestates esse penes vnum. Nã
propter duo voluit istas potestates
esse distinctas re et subiecto vt non
essent in vna eademqz persona secũ-
dum primariam auctoritatẽ. ¶ Ue-
rum est vt propter mutuam indigẽ-
tiam et subministrationẽ membroꝝ
ecclesie dilectio et caritas fruentur:

sine qua membra ecclesie non viuūt dum princeps indiget sacerdote i spiritualibus et econuerso sacerdos pricipe in temporalibus quod non esset si vnus vtrunq haberet. Et hoc insinuat apostus. roma. xij. c. Omnes vnū corp⁹ sumus in xp̄o singuli āt alter alterius mēbra habentes donatiões differentes. Si enim totū est oculus vbi est manus et si totum est manus vbi est oculus. ¶ Aliud est natura tēporalis auctoritatis ipsuȝ reddat minus solicitū circa regimen spiritualitatis. ¶ Et hoc tangit aposto. ij. ad thimoth. ij. c. Nemo militās deo implicat se negocijs secularib⁹. rc. Utranq aūt rationem tangit grati. x. di. ca. quoniam idem. Et nichola⁹ papa idem omnino dicit. xxx. disti. ad vnicā. ¶ Item eandem potestatem acceperunt omnes apostoli cum petro. Mathei. xviij. Et habetur. xxi. distinctione. in nouo vbi dicitur q̄ligādum soluendiq potestatem petrus primus accepit ceteri vero cum eodem pari consortio honorem et potestatem acceperunt. Et in collatione huiusmodi christus non posuit aliquem restrictionem respectu aliorū a petro licet ex modo loquendi appareat q̄ vellet petrum ecclesie principaliorem et caput ecclesie et hoc ꝑpter vnitatem ecclesie conseruandā ¶ Et sic intelligendum est sic se habere q̄ sicut in apostolis tunc quid quid potuit vnus sicut petrus potuit alius. Ita et nunc de iure commu ni quidquid potest papa potest quilibet episcopus nisi q̄ papa potest vbiq alij vero episcopi in suis dyocesibus tantum. Sed nullus dicit q̄ ceteri episcopi inquantum sunt vicarij xp̄i et successores aliorum apostolorum habeant auctoritatem et dñium in bonis temporalibus laycoruȝ Et q̄ appellari possit a principe icā temporali ad ep̄m illius loci vel ad presbyterū parrochie quē dicūt aliq̄ eamdē ptātem habere in parrochia sua quā hȝ ep̄s in dioces. Sic igitur nullus dȝ hoc dicere de papa generaliter.

¶ Item petentibus discipulis quis maior eēt futurus in regno xp̄i Regnum ei⁹ regnū huius mūdi intelligentes Respōdit reges gentiuȝ dominantur eorum et cetera. Uos autem non sic. ¶ Quod verbum exponens Bernardus ad Eugenium papam libro secundo dicit. Planum est q̄ apostolis interdicitur dominatus ergo et tu tibi vsurpare auide. Aut dominus apostolatum aut apostolicus dominantum planum est: Quia ab vtroq prohiberis. Si vtrū q̄ similiter habere voles pdes vtrū q̄. Alioquin non te exceptum illorū numero putes. De quibus conqueritur dominus dicens. Ipsi regnanerunt et non ex me principes extiterunt et non cognoui. Et infra. Forma apostolica hec est dominatio interdicitur indicitur ministratio. Et infra adhuc. Exi o eugeni exi inq̄ī mundum. Ager enim mundus est. Isq tibi creditus est. Exi in illum non, tanq̄ dominus sed tanq̄ villicus videre et procurare. vnde exigēdus es reddere rationem Non a christo vel eius vicario petro: habet summus pontifex dominatum. ¶ Item idem libro in criminibus non in possessoribus potestas vestra q̄m p̄ illa non propter istas accepistis claues regni celorum. Et infra habent hec infima et terrena iudices suos reges et pricipes terre. Quid ḡ fines alienos inuaditis

Quid falsem vram in alienā messē
extenditis. Nō q̄ indigni vos sed q̄
indignū vos talib⁹ insistere quippe
potiorib⁹ occupati. ℞ ¶ Amplius
summi pontifices dicūt dictas pote
states sc̄do esse distinctas sc₃ tp̄alem
⁊ sp̄ūalē. d. x. qm̄ idē octog̃. d. cū ad ve
rum. Et ca. duo. Et sic sunt distincte
q̄ vna in aliam non reducatur s₃ si-
cut spiritualis immediate est a deo
ita ⁊ secularis. ¶ Añ imperiū a solo
deo est vt habetur. xxiij. q. iiij. quesi-
uit. Et q̄ papa non habet gladiū ab
imperatore nec imperator h₃ gladiū
a papa. d. octog̃. vi. si imperator. Nā
exercitus facit imperatorem. d. xciij.
legimus. ¶ Et q̄ a principe in tēpali
bus non appellatur licite ad papam
¶ Et q̄ temporalia non tangūt suaȝ
iurisdictionē vt dixit Alexander. ex.
de appellationib⁹ Si duob⁹. Et ex-
tra qui filij sunt legitimi cām. Et ab
ep̄o appellat̄ in temporalibus ad p̄n
cipem/extra de foro cōpetēti verum
Et cognoscit de hijs ep̄s tāq̄ iudex
secularis extra de iudicijs ceteꝝ ⁊ in
autentica quomō op₃ ep̄₃ in p̄n. col.
prima. ¶ Et ecclesia soluit tributuȝ
imperatori. x. q. i. magnū/vbi ābrosi
us allegat exēpluȝ de xp̄o qui soluit
tributum. ¶ Et allegat etiam illud
apostoli Ro. xiij. omīs aīa potestati
bus sublimiorib⁹ sit subiecta/⁊ illud
sc̄da petri sc̄do. ¶ Estote subditi do
minis vestris siue regi. q. p̄cellēti. ⁊c.
¶ Et id eadem. q. c. tributum. ¶ Et
multa consimilia possent adduci ad
ostendendum dn̄m papā nō h̄re vtꝝ
q̄ gladium nec iurisdictionem in tē
poralibus nisi sibi concedatur a prin
cipe ex deuotione. ¶ Et hoc dicunt
expositores iuris canonici qui statū
in ecclesia habuerunt etiam in casu
in quo minus videtur. ¶ Querit ei.

Hostieñ. extra de hereticis ca. vergē
tis vbi mandat dominus papa here
ticorum confiscari bona quid ad pa-
pam de temporalibus. ¶ Et r̄ndet
cum domino suo innocentio q̄ reue
ra nihil ad eum. Sed hoc fecit de as
sensu imperatoris/ qui tunc padue
presens concessit. ¶ Mirum etiaȝ vi-
detur q̄ constantinus imperator de
disse dicitur imperium ytalicū eccle
sie et totam iurisdictionem tēporalē
Et q̄ ecclesia illud tanq̄ datū si hoc
habuit de iure recepit tunc ei nō fu
isset facta beato siluestri donatio: s₃
reddicio eius q̄ suum erat cui⁹ con
trarium sentit ecclesia. dis. xcvi. con-
stantinus.

¶ Capitulum. xi.

¶ Euasiones quarūdā dicentiū ptā
tem secularē eē a papa ⁊ in papa cū
eorum reprobatione.

Sunt aliqui cre
dentes euadere aliq̄ pre
dictorum per breueȝ di-
stinctionē. ¶ Dicūt eniȝ
q̄ potestas secularis est penes papā
immediate ⁊ secundū primariā auc-
toritatē/sed non h₃ papa executionēȝ
immediate sed eam dat p̄ncipi. Ita
q̄ secularis princeps q̄tum ad ip̄aȝ
potestatem recognoscere d₃ a papa
sed q̄tum ad executionem papa re-
cognoscat a principe seculari. ¶ Et
hec sunt verba eorum per que solue
re nitūtur aliqua predictorum. Sūt
vero aliqui scientes q̄ papa habet
a deo iurisdictionem temporaleȝ se
cundū primā auctoritatē s₃ executio
nē nō h₃ s₃ ip̄ator: executionē habet
Nō quidē a papa sed a deo. Et per
hoc volūt soluere aliqua predictorū
¶ Sed ista euasio est oīo absurda.
Nec etiā ꝯuenit dictis ipsoꝝ q̄ si ec

clesia recognosceret executionem a principe seculari tūc princeps secularis haberet iudicare de debita executione pape ⁊ ab eo posset auferre executionem qđ ipsi negant qꝛ dicunt ipsum a nemine iudicari. ¶ Item si deus dedit pape potestatem secularem ſm primā auctoritatē sed nō executionē qꝛ ei nō cōuenit. Quomō accipit a principe quod deus iudicat ei nō conuenire. Et quomodo dat ei quod ab eo reaccipiat. ¶ Itē si papa hꝫ a deo ptātē secularē immediate ⁊ princeps hꝫ executionē a papa imediate ergo princeps est minister pape sicut papa minister dei vel xp̄i: quod videt̄ incōueniēs ⁊ ꝯ scripturā canonicā. đꝛ ei Ro. xiij. de rege ⁊ principe ¶ Si malefeceris time/ non ei sine ca gladiū portat dei eni minister est et vindex malorū in ira. ⁊c. ⁊ iō prestatis tributa minister ei dei ē (nō dicit pape) sed dei. In hoc ei xp̄i seruicis glo. sed deo. ¶ Item prius fuit ptās regia scđm se ꝙtum ad executionē ꝙ papalis ⁊ prius fuerūt reges francie i frācia ꝙ xp̄iani ergo ptās regia nec ſm se nec ꝙtum ad executionez est a papa sed est a deo ⁊ a populo regē eligente in ꝑsona vel in domo: et sic sicut añ. ¶ Dicere eni ꝙ ptās regia prius esset a deo imediate ⁊ postea a papa est valde ridiculosum. Nō enim pōt hoc eē/ nisi xp̄s petro dederit potestatem conferendi regiam potestatem quod non est verum vt supra dictum est. ¶ Indubitāter ergo est a deo sicut ante. vñ glo. sup illud. i. pe. ij°. Subditi estote omni creature. ⁊c. dicit fides et religio Nō turbant iura cōditionis. Et ambrosius in glosa. Super illud ro. xiij. omnis anima. ⁊c. dicit licet omnes fideles vnum sint in xp̄o differt tñ in cōuersationem. ¶ Amplius etiam potestas inferiorum pontificum et curatorū magis videtur esse a deo mediante papa ꝙ regia potestas eo ꝙ immediatius dependent prelati ecclesiastici a papa ꝙ principes seculares. ¶ Sed potestas prelatorum inferiorum non est a deo mediante papa/ sed immediate a deo et a poplo eligente vel consentiente. Non eniꝫ petrus (cuius successor est papa) misit alios apostolos quorum successores sunt alij ep̄i. Nec. lxxij. discip̄los quorum successores sunt presbyteri curati: sed eos xp̄s immediate misit Io. xx. et Lu. x. Nec petrus insufflauit in alios apostolos dans eis sp̄m sanctum et potestatem dimittendi peccata sed xp̄s Io. xx. ⁊ d. xxi. in nouo đꝛ ꝙ omnes a xp̄o simul eandem ⁊ equalem acceperūt potestatem. Paulus etiam dicit suum apostolatum non accepisse a petro sed a xp̄o seu a deo immediate. ad gal. primo. Paulus inquit apostol⁹ nō ab hoībus neqꝫ per hominē sed per iesum christum ⁊ deū patrem (et infra) neqꝫ ab homine illud accepi nec didici ¶ Et infra dicit ꝙ post vocationē m suam ad eminandum mundū viderat petrū vsqꝫ post annos tres qñ venit hierosolimā videre petrū. Potestas ergo regia multominus est a papa qualitercunqꝫ. ¶ Amplius qꝛ contingit qñ qꝛ ꝙ aliqs habeat ptātem aliquid faciēdi ⁊ nō actū pp impedimēta (verbi grā) aliqs hꝫ potētiaꝫ cōficiēdi cui nō ꝯuēit act⁹ pp defectū materie qꝛ nō hꝫ panē: vel ꝓpt suspensionē vel pp defectum corpalē qꝛ mut⁹ē nō potēs proferre verba illa Ista tñ sunt impedimēta superuenientia collationi potestatis/ nā null⁹ sapiēs cōferret alicui ordinē sacerdo

cũ dñ sciret ipsũ hr̃e aliquod impedimentorũ predictorũ regulariter. Nõ ergo videt̃ dicẽdũ q̃ papa habeat immediate a deo ptãtẽ gladij secularis cuius executio ei regulariter nõ cõuenit. Sic enim de⁹ magis sup̃flueret in suis opibus q̃ natura q̃ nulli dat virtutem sine actu q̃ cui⁹ est potentia eius est actus vt dr̃ in li. de sõpno et vigilia et insipientior esset deus hõie. ¶ De nullo etiam loco scripture canonice possunt accipe predictã discretionem: nisi forte velit accipere dictũ bernardi ponẽtis q̃ papa h3 gladiũ materiale3 in nutu. S3 istud cum hoc quod non est magne auctoritatis magis est cõtra eos q̃ p̃ ipsis. Et signanter dicit bene q̃ papa materialem gladiũ h3 in nutu q̃ vbi innuit papa p̃p necessitatẽ boni sp̃ualis: imperator d3 exercere iurisdictione3 secularis ptãtis. ¶ Si tñ nolit vel nõ videtur sibi expedire papa non habet aliud facere q̃ nõ h3 ipsum in iussu / sed imperator tm̃. sicut ipsemet dicit ⁊ infra dicetur magis. ¶ Possent etiam ad hoc trahere illud. i. corin. vi. Secularia iudicia si habueritis contẽptibiles qui sũt in ecclesia illos cõstituite ad iudicandum. ¶ Ex quo videt̃ trahi q̃ clerici habeãt constituere contẽptibiles. i. laicos in causis secularib⁹. ¶ S3 istd̃ in nullo est pro ipsis q̃ ap̃ls nõ loq̃t̃ clericis sp̃aliter. Sed loquitur gn̄aliter fidelibus ipsos s. repre hendendo q̃ in causis secularibus cõstituebãt p̃sonas cõtẽptibiles. i. ignaras ad iudicandũ vñ cõpellebantur fideles recurrere ad iudiciũ infidelium quasi inter fideles non esset sapiens aliq̃s qui iudicare posset. ¶ Vñ illud constituite exposuit glosa non hortatiue dictum sed ironice. q. d. ita facitis / cõstituitis eni tales contemptibiles et ignaros et ita tales contemptibiles ⁊ ignaros et ita compellitis fideles recurrere ad iudiciũ infidelium: Unde subdit apostol⁹ ad verecũdiã vr̃am dico q̃ non sit inter vos sapiẽs Et certe ita vult apostol⁹ q̃ fideles etiam laici cõstituãt in causis secularibus industres personas ad iudicãdum Et ita nichil est ad p̃positum. ¶ Vel dato q̃ loquatur viris ecclesiasticis adhuc nõ est ad p̃positũ q̃ nõ intendit q̃ viri ecclesiastici constituere habeãt iudices in secularibus iudicijs indistincte sed solũ vbi data ẽ eis iurisdictio a principe in temporalibus bonis tunc enim debent instituere in talibus contemptibiles. i. laicos qui iudicent de talibus et nõ debent de talibus immediate se intromittere. ¶ Sicut etiam hodie obseruatur q̃ ponunt balliuos seculares ¶ Vñ apostol⁹ nõ dicit cũ habueritis secularia iudicia ⁊c. S3 dicit si habueritis insinuãs q̃ talia iudicia eis non debentur nisi eis fuerit concessum vel promissum a pr̄incipe et tunc debent iudicare per contemptibiles personas. i. laicos secundum tenorẽ legum ⁊ debitum terreni iuris vt dicit expresse hugo de sacramentis. li. ij. parte secũda. ca. vij. cui⁹ verba sũt hec. ¶ Notandũ tñ q̃ principes terrenis possessionibus quas in subiectos vel suis subiectis possident aliq̃ñ concedunt ipsi ecclesie solam vtilitatem: aliq̃ñ vtilitatẽ ⁊ ptãtẽ ¶ Vtilitatẽ sine potestate cõcedũt q̃ñ fructũ possessionũ ad vsũ ecclesie transferri decernũt sed potestatẽ iusticie exercẽde in ipsa possessione ad ei⁹ iurisdictionẽ trãsire non permittunt. ¶ Aliq̃ñ aũt vtilitatem ⁊ potestate3 simul tribuunt potestatẽ tñ exercen-

de iusticie aut iudicia secularia p ecclesiasticas personas exercere non si nunt. Possunt tñ hr̃e ministros laicos personas per quos vel per quas iura et iudicia ad terrenã potestatẽ pertinẽtia ßm tenorẽ legũ ⁊ debituz iuris terreni exerceant. ¶ Qḋ vero alij dicebãt ꝙ princeps hʒ executionẽ sine ptãte a deo nõ a papa nõ videtur rationabile. Nõ eni videt̃ rõnabile ꝙ de⁹ det alicui ptãtẽ sine actu ꝑ se vel ꝑ aliũ. Et alij executionez sine ptãtez auctoritate. Nõ etiã esset ꝯ nos hec opinio quia ad minus secundum euz non appellabitur a pñcipe ad papam.

¶ Ca. duodecimum.

Rõnes dicentium papam hr̃e iurisdictionẽ in temporalibus bonis exterioribus.

Nunc videndum est quibus innituntur fundamentis qui dicũt sacerdotes ⁊ precipue papã hr̃e potestatẽ primariã in tpalib⁹ ⁊ ipsã a summo pontifice deriuari ad principẽ secularẽ. Allegãt eni illud iere. pᵒ. ⁊ hr̃ extra de ma. et obediẽtia cap. solite ꝙ dictum est hierar. sacerdoti de prosapia sacerdotali nõ regali q̃ de sacerdotibus erat qui erant in anathot. Ecce constituite sup gentes ⁊ regna vt euelas ⁊ dispdas ⁊ destruas et dissipes ⁊ edifices ⁊ plãtes. Ex quo dicũt papã qui suprem⁹ est in gradib⁹ ecc̃liaruz sacerdotũ ptãtẽ hr̃e amouẽdi reges terre/⁊ cõstituendũ. ¶ Item dictuz est petro Mat. xvi. ⁊ xviij. Quodcũqꝫ solueris sup terraz. ⁊c. qḋ dictum est indistincte vt dicunt. Item. ij. corint. vi. dr̃ Nescitis qm̃ angelos vos iudicabitis (glosa) ꝗto magis secularia. ¶ Item gen. i. Fecit de⁹ duo luminaria magna solem scʒ papã vt p̄esset diei ßn spiritualibus. Et lunã s. imperatorem vel regem vt p̄esset nocti non hʒ nisi ꝑ lumẽ mutuatum a sole ẽ ꝙ impator vel rex p̄sit i tẽporalib⁹ hoc hʒ ꝑ ptãtẽ quã accipit a papa. ¶ Itẽ zacharias papa deposuit regẽ frãcorũ ⁊ loco ei⁹ substituit pipinũ fratrẽ ei⁹. xv. q. vi. alius. ¶ Itez xcij. d. ca. primo dicit nicola⁹ papa ꝙ xp̃s petro celestis terreni ꝗ imperij iura concessit. ¶ Itez imperator iurat papeut hr̃. d. lxiij. c. tibi domino Et papa deponit imperatorem. xv. q. vi. alius. ¶ Itẽ papa trãstulit imperium de oriẽte in occidẽs extra de de electione. ca. venerabilem. Item a iudice seculari interdũ appellatur ad papã extra de foro cõpetenti licʒ. Itẽ papa absoluit milites a iuramẽto qḋ fecerũt dño tpãli. Et qñqꝫ oẽs francigenas a iuramẽto fidelitatis absoluit. xv. q. vi. alius. et. i. q. q̃ postulatus ¶ Item papa hʒ cognoscere de omnium delicto. Constat autẽ ꝙ delictum committi põt in temporalibus vt cũ aliquis indebite sibi vẽdicat alienum ergo. ⁊c. Item cũ vn⁹ princeps iniuriatur alteri de feudo potest iniuriam passus hoc denunciare summo pontifici in quo casu papa cognoscere habet. extra de iudiciis. ca. nouit. Ergo cognoscere habʒ de temporalibus. Item in Math. x dicitur. Si peccauerit in te frater tuus vade. ⁊c. ⁊ infra ꝙ si in te audierit dic eccl'ie. Si autem ecclesiam non audierit sit tibi sicut ethnicus ⁊ publicanus. Ecclesia ergo iudicare habet indistincte vbi iniu ria sibi denũciatur. Item theodosius imperator statuit et Karol⁹ innouauit ꝙ q̃cũqꝫ litem habens si in iudicio elegerit

sacro sancte sedi antistitem illico si-
ne vlla dubitatione etiā si pars alte-
ra refrigetur ad epōrum iudiciū cū
sermone litigantiuꝫ dirigatur extra
de iudicijs.ca.nouit. ¶ Item i deu.
dicitur et habetur.extra qui filij sūt
legitimi per venerabilem ꝙ si diffici
le et ambiguum apud te iudiciū esse
perspexeris inter sanguinem et san
guinē:causam et causam:leprā et le
pram.Et iudicium inter personas vi
deris variā venies ad sacerdotes le-
uit.generis et ad iudicem qui fuerit
illo tpē.qui iudicabit tibi iudicij ve-
ritatem et facies q̄cūꝗ dixerit qui ibi
sunt in loco quem elegit deus seque
risqꝫ eorum snīam qualiter.ꝛc.¶ Itē
qui potest maius potest et minus cū
ergo papa possit in spūalibus pote-
rit in tpālibus. ¶ Item tpālia ordi-
nantur ad spūalia ꝛ interdū eis con-
ferunt. Papa ergo qui culpā gerit
de spiritualibus hꝫ ēt de temporali-
bus iudicare et ordinare saltem i̇ꝗ̄-
tum ad spiritualia valent. ¶ Iteꝫ pa
pa mutat et transfert legata indisti-
cta.Et etiam ad papam pertinet re
stitutiones facere de bonis defūcto
rum qn̄ persone ignote sunt quibus
debētur.Et ita ad eum ptꝫ ordiare ď
temporalibꝫ.¶ Amplius arguunt a
liqui sic.Corporalia reguntur p spū-
alia et ab ipsis dependent quod ostē
dunt ex multis.nam corpora celestia
per angelos admistrantur et in hoīe
anima regit corpus et mouet quare
similiter spiritualis ptās causalitatē
hꝫ super temporalem et temporalis
a spūali vt a cā depēdet cū talis ptās
sit magis pp regimē vite tpālis. Et
rōnē hic vr tāgē hugo de sacramētis
li.ij.pte.ij.c.iiij.dicēs sic ꝙ̄to vita spi
ritualis dignior est ꝙ̄ terrena et aīa
ꝙ̄ corpus tanto spūalis ptās terre

namsiue secularē ptātem honore ac
dignitate precellit. Nā spūalis ptās
terrenā ptātē et instituere vt sit ꝛ iu
dicare hꝫ si bona nō fuerit ipa vero
a deo primū instituta est: et si deuiat
solo deo iudicari pōt.Sic eīn scriptū
ē spūalis hō oīa dijudicat et ipē a ne
mine iudicatur et ita spūalis ptās se
cularē instituit et iudicant.¶ Itē idē
arguunt ex ordine finium in artibus
eī ordinatis ars ad quā ptꝫ vltimꝰ
et principalis finis impat alijs ad q̄s
ptinent fines secundarij.¶ Sꝫ secu-
laris ptās intendit bonū multitudi-
nis quod est viuere secūdum virtutē
ad quod potest venire virtute natu-
re per ea que huic adminiculantur.
¶ Potestas autem spiritualis intē
dit bonum multitudinis supernatu
rale scilicet eternam vitam vel bea
titudinem et in ipsam dirigit.
¶ Finis vero supernaturalis potior
est et principalior quolibet alio fine.
ergo spiritualis potestas que mini-
stris ecclesie collata est superior est n̄
solum dignitate sed etiam causalita
te potestate seculari et ei habet pre-
cipere qualiter debeat operari.
☞ ¶ Alterius ex isto medio con
cludunt ꝙ papa tradit leges princi-
pibus secundum quas secularem iu-
risdictionem exequi et exercere de-
beant nec possunt seculares princi-
pes aliunde accipere leges nisi a pa
pa fuerint approbate.
☞ ¶ Dicunt etiam ꝙ ideo spiritu
alis potestas dicitur regale secerdo-
tium qꝛ christus rex est et sacerdos ꝛ
eiꝰ vicariꝰ ptātē hꝫ regalē ꝛ sacerdo-
talē qꝛ p ipꝫ regalis ptās istituit ordi
nat scificat ꝛ bñdicit. ¶ Propt hoc
ēi dicūt ꝙ in veteri testamēto vt dicit
Hugo primū a deo institutū est sa cer
dotiū.pᵒea ꝟo p sacerdotiū istitutū

potestas regalis iubente domino est
ordinata et adhuc sacerdotalis digni
tas regalem potestatem sanctificat
per benedictionem et format per in
stitutionem. ¶ Ostendunt etiā per
augustinum de ciuitate dei.ij. libro.
xxi.cap̄.vbi dicit ꝙ sine vera iusticia
non potest regi res publica vera
aut iusticia non est vbi christus non.
est rector/ et sic non est res publica re
cta et vera nisi populi xp̄iani res in
qua non spectat de iure gubernatio
nisi ad papam qui est christi vicarius
¶ Et sic dicunt papam vtramꝙ ha=
bere iurisdictionem ā deo immedia=
te.¶ Ampli⁹ dicunt sic que a deo sūt
ordinata sunt. Ro.xiij. vtraꝙ pote=
stas a deo est ergo ordine quodam.s.
secularis mediate spirituali et non
immediate a deo. ¶ Amplius dicūt
et videtur esse rationabile cum vera
sit ecclesia et vnus populus christia
nus et vnum corpus misticum ꝙ sit
vnum caput a quo spiritualiter et tē
poraliter membra dependeant Et id
dicit glo.'ꝙ potestas in ecclesia siue
secularis siue temporalis dependet
ex.v°.apud quem vtraꝙ residat et iste
est papa successor petri et vicarius
xp̄i. ¶ Item adducunt pro se Ber=
nardum ad eugenium papam. libro
iiij. dicentem sic Quid tibi denuo gla
dium vsurpare temptas quē semel
iussus es reponere in vaginam/quem
tamen qui tuum negat non satis vi
detur attendere verbum domini sic
dicentis. Conuerte gladium tuū in
vaginam: tuus est ergo et forsitan
ipse tuo nutu et si non tua manu eua
ginandus/ alioqui si ad te nullomō
pertineret. Et is apostolis dicentib⁹
Ecce gladij duo hic non respondisset
domin⁹ satis est sed nimis est: vter=
ꝙ ergo ecclesie est et temporalis et
spiritualis. Sed is quidem pro eccle
sia: ille vero et ab ecclesia exercend⁹
ille sacerdotis ore iste militis manu
sed sane ad nutum sacerdotis et ius
sum imperatoris. ¶ Ex quibus pa
tet papam immediate habere vtrā=
ꝙ iurisdictionem/ꝙ ad primariā au
ctoritatem licet executio gladij ma=
terialis ad imperatorem pertineat.
Amplius preter predicta arguit q̄=
dam dn̄s Jo. de cremona doctor: vt
dicitur in decreto Ex domin⁹ a pri
cipio rexit mundum per se. Et euam
adam: chaim puniuit et hoc vsꝙ ad
diluuium. ¶ Ex tunc vero rexit per
noe cui precepit facere archam et re
gere eam et hic noe sacerdos erat vt
ipse dixit quia edificauit altare domi
no et sacrificium obtulit. ¶ Postea
autem rexit per abraham et alios pa
triarchas qui fuerūt sacerdotes deo
sacrificia offerentes: vnde abraham
bis dn̄o edificauit altare/ et fuit pres
biter vt notatur octog.iiij.capit. ij.
Deinde rexit per moysem et aaron
qui punierunt pharaonem rexerūt
populum israel et in deserto in tem=
poralibus et spiritualibus et hij sa=
cerdotes erant vt in ps. Moyses et
aaron in sacerdotibus eius.etc.
¶ Videtur ergo ꝙ sacerdotes no=
ue legis cum non sint minoris aucto
ritatis habeāt regere in vtrisꝙ.
¶ Item arguitur sic habens domi
nium super finē habet etiam in his
que ordinantur ad finem sed tempo
ralia ordinantur ad spiritualia vt ad
finem: papa vero habet dominium in
spiritualibus: ergo.etc. ¶ Item
sic christus dedit animas petro/ sed
corpus est propter animam et ei sub
iectum bona vero exteriora et tem=
poralia sunt propter corpus et ei sunt
subiecta: ergo de primo ad vltimum

omnia exteriora sunt pape subiecta ¶ Et hoc etiam videtur dicere apostolus prima ad Cor.iij. nostra sunt oia nos aūt xp̄i / xp̄s aūt xp̄i exēplo aut dei(vbi dicit glosa)quam tñ iste pro se non allegat)omnia quotquot sunt in mundo nostra sunt. ¶ Item dicit iste q imperatores a principio aliquod ius habuerunt in imperio ipsi tamen propter peccata que cōmiserunt in sanctos ipsos occidendo et precipue summos pontifices priuati sunt iure imperij et ius imperij ad ecclesiam translatū est / q priuilegium meretur amittere que commissa sibi abutitur potestate. xi. q.iij.ca.priuilegium. ¶ Itē dicit iste q dñium quod nunc habet ecclesia et olim ipsum non habebat: significatū fuit. Lu.xiiij. vbi dicit. Pater familias parato conuiuio misit filium suum in vicos et plateas dicere inuitatis vt venirent et cum hoc factum esset dixit iterū pater famil' seruo vt exiret in vias et sepes et compelleret omnes intrare vt impleretur domus tota. ¶ In primo significatur ecclesia q̄tum ad statum suum primū quando non habebat auctoritatem compellendi quia erat subiecta. ¶ Sed in secundo significatur status ecclesie modern⁹ in quo habet auctoritatem plenariam compellendi et imperandi in omnib⁹ vt exponit aug.et habetur.xxiij. q. iiij. ca.displicet. ¶ Et consimilia adducunt quid de illo.ps. Quare fremuerunt gentes fremuisse dicitur.primo gentes et iudei contra christum in quo significat primus stat⁹ ecclesie. ¶ Postea dicitur. Dirūpamus vincula eorū.&c.ꝛ infra.ꝛ nunc reges intelligite vsq Apphēdite disciplinā &c.i quo signatur stat⁹ ecclie modernus in quo papa xp̄i vicarius hꝫ dñium super reges terre qui ei dāt totaliter eē subiecti licet a principio hāc potestatem non habuerit. ¶ Adiungunt etiā aliqui q dñs a principio petrum ꝛ andream vocando conuertit sed vltimū apostolorū scꝫ paulū cōuertit ad terram prosternendo ꝛ hoc adaptant modo consimili sicut ꝛ precedentia. ¶ Item adiungūt aliqui ad diminutionem regie potestatis ꝛ attollerantiam papalis dignitatis q dominus populo israel a principio instituit sacerdotes: sed non instituit eis regem sed solum permisit eorū arbitrio dicēs.deut.xvij. cōditionis. Constitues mihi regem cōstitues. &c. Et hoc permisit dominus indignatus ad petitionem ipsorum vt pꝫ p hoc quod dicit ad samuelē.i.re. viij. Non te abiecerunt sed me ne regnē super eos. ¶ Ex quo patet regnum siue regimen regale non eē acceptū a deo sed ipsum solum permisit indignatus ꝛ magis esset deo acceptū q per solum pontificem mūdus i oībus regeretur. Vñ osee.viij.dicitur de regibus regnauerūt ꝛ non ex me principes extiterunt ꝛ non cognoui eos. ¶ Item vt diminuāt regia potestatē ꝛ trahant eā ad papā assumūt illud Gen.xlvij. q cum tempore famis cunctorum egiptiorum triticū emeret sibi pharao atq sub eadem fame sue seruituti subiceret sacerdotibus tamē ista necessaria subministrauit vt nec possessionibus nec libertatibus nudarētur quasi dño extūc pnūciate vel prenūciāte sacerdotes in oī gēte libos eē oporte. Quod verbū sic dictū accipit ab vrbano papa. xxiij.q.vi.c.tribuunt ad pbandum q tpalia clericorum non vident imperialibus exactionibus subicienda

¶ Item si papa citet epos alicuius regionis ad curiã et rex a quo tenēt feudalia dicat/se eis indigē ꝛ eos retinere velit tenentur obedire pape. xxiij.q.vij.in.c.reprehensibilem.ꝛ sic saltem in tali casu non tenentur principi sed papa videtur eos eximere. ¶ Item dicunt ꝙ papa potest a regibus aufferre collationem prebendarum que sibi competere dicūtur de iure patronatus ꝛ de consuetudine. Quod probant tuʒ quia collatō beneficio:um est spirituale quoddam. vel spirituali annexum. sicut ius decimarum et ita non cadit in laycum Tum qꝛ dos ecclesie non dʒ esse honerosa. Tum qꝛ consuetudo nō preiudicat iuri priuato de iure vero priuato competit patre ordinario beneficiorum ecclesiasticorum ꝛ nō laice persone. Tum qꝛ consuetudo vel cōditio inhonesta ꝛ cōtraria sibe cōtractus pro non adiecta habetur ꝛ sic dicta conditio sit inhonesta ꝑ nō adiecta haberi debet. Tum qꝛ ecclesia gaudet iure minorum ꝛ ideo cum reputet se grauatam de talibus cōuētionibꝰ ꝛ dissimulation. bꝰ petere potest restitutionē in integrū sic papa loco ecclesie potest repetere predicta et inhibere ne ammodo reges dicta beneficia conferāt. ¶ Et ad cōfirmationē sue sententie dicunt isti ꝙ papa debet esse perfectus in vtraqꝫ vita actiua. s. et contemplatiua multo plus ꝙ quilibʒ alius prelatus perfectus autē esse non potest in actiua vita nisi habeat dominiū in temporalibus directum ꝛ vniuersale: qꝛ ad vitam actiuam pertinet administratio temporalium. ¶ Item dicunt ꝙ clerici plus vigent ratione et itactu ꝙ layci et tales debean. regere inveris. ¶ Item dicunt ꝙ contrarium loquētes dicūt in fauorē principū spe vel timore ꝛ nō secūdū cōsciētiam. ¶ Item dicit ille decremona ꝙ quasi heretici vitari debent et etiam iudicari dicentes papam non habere potestatem in temporalibus qꝛ hoc dicūt vt ecclesia nō possit hereticos cohercere per brachium secłare hec sunt que audire vel colligere potui ad hanc partem.

¶ Capitulum duodecimum.

Ad horum vero solutionis euidentias premittenda sunt. s. qualē potestatem acceperunt a xpo aplī ꝛ discipuli dñi ꝛ in ipsis epī ꝛ sacerdotes aliī. Maʒ vt dicit glosa. Lu. x. Sicut in aplīs forma est epor. sic in. lxxij. discipulis forma est presbiterorum secundi ordinis. ꝛ omnis potestas sacerdotalis ad hos duos ordines reducitur. ¶ Est ergo sciendum ꝙ sicut patuit ex predictis in. ij. ca. Sacerdotium nō est aliū ꝙ potestas spiritualis ecclesie collata ad dispensandū fidelibꝰ sacramenta grām continētia qua ordinantur tibi vitā eternā Sicut aūt natura que nō deficit in necessariis ideo non dat alicui potentiam nisi det sufficiētia adiutoria per que potentia illa modo cōiti possit exire ī suā opationem Unde phs hʒ pro incōueniēti ꝙ natura det alicui potenti ī aliquā aīe ꝛ nō det ei organa per que operatio aīe impleat. Ita deꝰ cū minꝰ deficiat ꝙ natura cū predicta ptāte dat sacerdotibus illa sine quibus illaʒ predictā ptātem exercere non possint. Sūt aūt quiqꝫ talia vnum est ex parte sacramentorū materie corporalis

sanctificatio vel consecratio. Nam
secundum hugonem et magistrum
sententiarum sacramentum est sen
sibile elementum sanctificatum ꝛ cō
secratum per verbum dei. Duo aūt
sunt ex parte fideliū in quibus sacra
menta ministrentur quorum vnum
est debita informatio seu erudictio
eorum per doctrinam. vt sciāt quo-
modo viuere debeant vt digne reci-
piant sacramenta. quia non confert
nisi dispositis. ¶ Aliud est contemp-
nentiū cohertio vt qui propter tur
pe quod est in peccato vel ꝓpter mo
nitiones ꝛ erudictiōes salutares nō
discedūt a turpi ipsi ꝑ penas iudiciū
terreantur. Ex parte vero ministro-
rum sacramenta ministrantium: si-
militer duo requiruntur vnum ē ip
sorum distinctio et ordinatio debita
Nam si multitudo debita ministro-
rum non esset ordinata et disticta ꝑ
vnum in hoc habentem auctoritatē
esset confusio et negligeretur com-
munis vtilitas si quilibet ministro-
rum posset exercere iurisdictionē
suam vbiqꝫ. Nam homines non cō-
sueuerunt ita eē soliciti de commu-
ni sicut de sibi appropriato eēt etiaꝫ
dissensionis materia in populo et in
ter ministros si omnes ministri curā
haberent indistincte de omni po-
pulo sicut in primitiua ecclesia erat/
vbi vnus dicebat ego sum pauli ali
us vero dicebat ego sum a pollo. pri
ma conth. primo. Et ideo necessaria
est distincta ministrorum ordinatio.
per aliquem vnum habentē aucto
ritatem in hoc. ☞ ¶ Aliud vero est
quo ad necessitatem vite vel susten-
tationem. Et secundum ista in euā-
gelio accepimus sex potestates col-
latas apostolis et discipulis domini
et in ipsis successoribus eorum mini

stris scilicet ecclesiasticis. ☞ ¶ Pri
ma est potestas consecrationis que
interdum dicitur caracter vel pote-
stas ordinis quam contulit dominꝰ
in cena quando tradens corpus suū
sub specie panis eis dixit hoc facite
in meam commemorationē prima
ad Corinth. xi°. ¶ ☞ Alia est pote-
stas administrationis sacramentorū
et precipue sacramenti penitentie q̄
est potestas clauium vel spiritualis
iurisdictionis in foro conscientie et
consistit in auctoritate discernendi
lepram et non lepram et in potentia
absoluendi a culpa et commutandi
reatum pene eterne in reatum pene
temporalis. Et hec potestas in spiri
tuali foro promissa fuit petro. mat.
xvi°. Ubi dicitur. Tibi dabo claues
regni celorum. et Math. xviij. ꝓmis
sa fuit oībꝰ cum dr̄. Quecunqꝫ alli-
gaueritis ꝛc. Collata vero fuit eis
cum dictum est eis. Joh. xx°. Sicut
misit me pater et ego mitto vos. Et
cum hoc dixisset insufflauit dicens.
Accipite spiritum sanctum quorū
remiseritis peccata. ꝛc. Et hec potes-
stas secundum aliquos cum potesta
te consecrationis est vna secundum
essentiam potestatis/differens secū
dum diuersos actus corporis misti-
ci. et est complementum sacerdota-
lis dignitatis vel potestatis. Unde
in ordinatione simplicium sacerdo-
tum et in ordinatione episcoporum
qui sunt magni sacerdotes / eadem
verba proferuntur. s. accipite spiri-
tum. s. quorum. ꝛc. ☞ ¶ Tertia est
scilꝫ potestas siue auctoritas aposto
latus siue predicationis quam tradi
dit eis dominus. d. Mat. vl. Euntes
predicate. ꝛc. et Marci vlti. Euntes
docete gentes. ꝛc. ☞ ¶ Quarta po
testas est iudiciaria potestas scilicet

correctionis i foro exteriori: per quã timore pene peccata corriguntur. p̄cipue que sunt in scandalo ecclesie. Et hec potestas data est math. xviij. vbi dicitur. Si peccauerit in te frater tuus &c. vsq; ibi q̄ si te non audierit dic ecclesie. q̄ si ecclesia non audierit sit tibi sicut ethnicus et publicanus. vbi dicit glosa. obiurgatio plurimorum ipsum corrigat. ¶ Et sequitur amen dico vobis Quodcunq; alligaueritis &c. vbi notatur auctoritas discernẽdi in dicto data ecclesie. cũ dr̄ dic ecclesie sc̄ vt cognoscat et auctoritas cohercendi seu puniendi per ecclesiasticam censuram cum dicitur q̄ si ecclesiã non audierit sit tibi sicut ethnicus &c. Cuius confirmationem subiungit dicens. Amen dico vobis quecunq; vel quodcunq; alligaueritis &c. Glosa vinculo anathematis.

¶ Et est signanter considerandum q̄ in istis tribus actibus sacerdotes habent perfectam ptãtem ierarchisandi populum fidelium. s. illuminãdi per doctrinam purgandi per correctionem et perficiendi per sacramẽtorum admistrationem. ¶ Potestas quinta est. s. dispositionis ministrorũ secundum quosdã quo ad determinationem iurisdictionis ecclesiastice vt vitetur confusio. Et hec collata ẽ petro et successoribus eius. Joh. xxi. vbi dictum est ei Pasce oues meas. Ptãs enĩ clauium et iurisdictionis ptãs collata erat oĩbus equaliter et sine determinatione et poterat quilʒ vti ea in quẽlʒ peccatorem cũ effectu cũ peccator sit debita materia super quã hʒ cadere iurisdictionis actus sicut absolutio siue panis triticeus sine determiatiõe ẽ materia sup quã cadit actus ptãtis ordinis. Vñ ꝛ beatꝰ pau. vbiq; sine determiatione populum ierarchisabat vt pʒ in suis ep̄lis

¶ Et q2 confusio vt dictum ẽ inde sequi poterat. iõ dñs hec preuidẽs contulit petro et successoribꝰ eius auctoritatem disponendi mĩstros ecclesie. et determinandi iurisdictionẽ dicẽs pasce oues meas vt. s. pastor generalis ad quem dispõ et regimen generale ouium et ouilis pertineret Hoc enim nulli aliĩ dictum ẽ. Quiõ tamẽ rationabiliter dicũt q̄ nõ quilʒ peccator ẽ materia super quã dʒ vel põt cadere cũ effectu actus clauiũ ꝛ ptãs iurisdictionis sed peccator subditꝰ ꝛ iõ predicta ptãs non hʒ effectum ĩ peccatore nisi supposita subiectiõe q̄ facit hominem esse debitã materiã super quam clauis põt habere actũ suum cũ effectu. Sicut ptãs ordinis nõ hʒ effectum nisi super panẽ triticeũ ¶ Et hec iurisdictio siue prelatio data est petro super totam ecclesiã cuʒ dictuʒ est ei. Pasce oues meas. i. sis pastor et prelatus et ecclesiã tibi vt pastori cõmitto et subdo. Unde theophilus: finito prandio cõmissionem ouium petro cõmendat et nulli aliĩ. Jõ dr̄ gre. ẽt simile. Et sic lʒ vr̄ q̄uis oẽs apostoli eandẽ habuissent a xp̄o ꝗ equalem ptãtem clauiũ et iurisdictionis. tñ iurisdictionẽ siue materiam subiectam non habuit nisi petrus ꝛ cui cõmittere voluit. ¶ Et scd̄ʒ hãc viam p̄ illud verbum pasce oues meas non est data petro ptãs determinandi iurisdictionem prius ab oĩbꝫ habitam sʒ iurisdictio soli petro data est quã tamen postea diuisim dñs aliĩs dedit vocãs alios in partẽ sollicitudinis. ¶ Secundum vero primam oppinionem q̄ dĩʒ ep̄s non absolute extra suam dyocesim est ex ordinatione petri seu ecclesie determinantis ꝗ prohibentis q2 sine prohibitiõe alias

posset et adhuc si faceret et teneret factū cū habeat ptātem ex sua ordinatioe et materiā debitam. s. peccatorem sȝ malefaceret transgrediendo eccl. sie ordinationē Sicut latinꝰ sacerdos verba sacramentalia pferēs super panē fermentatū cōficeret sed peccaret transgrediendo ecclesie sue ordinationem determinantis sibi panē triticeū azimū. ¶ Concordat autē dicta positio dnio rerum temporaliū vt sicut appropriatio rerum tpaliuȝ est solum per positionē hoim qua remota non possuȝ dicere hoc est meū sed oia sunt communia. Ita amota ordinatione ecclesie hic populus nō plus est istius epi q̄ alterius: sed est cuiusȝ sacerdotis et indifferenter a quolibet pōt absolui. ¶ Appropriatio autē facta est per ecclesiam ex auctoritate data petro ibi pasce oues meas. ¶ Secunduȝ vero opinionem aliam q̧ quilȝ eps non absoluat extra dyoce. non est ex ecclesie ordinatione tm̄ sed propter deffectum materie q2 extra dyoce. non hȝ populum subiectum vnde intendens absoluere extra dyoce. suam et verba proferens super peccatorem non absoluit Sicut nec sacerdos conficeret proferendo verba consecrationis super lapidem vel panem non triticeum. ¶ Sunt vero tercij dicentes q̧ per illud verbum pasce oues meas data ē petro auctoritas solū docēdi et edificādi et prelatis ꝯuenit executio. ¶ Executio aūt est eis precepta cuȝ dictum est. Ite docete ꝛc. Unde glo. Pasce oues meas verbo et exēplo: non corporali cibo vel pabulo. Alia vero potestas que serta est conueniens eis ex debito precedentium. s. potestas accipiendi necessaria ad congruentē vite sustentationem ab hijs q̄ bus spiritualia ministrant et hec potestas data est ymmo deberi declarata petro et alijs apostolis Mat. x. vbi postq̄ dixerat Euntes predicate ꝛc. Subiunxit qualiter ad tpalia se haberent dicens. Gratis accepistis gratis date Glosa. Sicut ego vobis sine precio do talē ptātē et vos gratis date ne euangelij gratia corrumpatur. Et sequitur nolite possidere aurum neq̧ argentum neq̧ pecuniā in zonis vestris. Glosa qui alios ad contemptum hortamini diuitiaruȝ sequitur neq̧ peram in via neq̧ duas tunicas neq̧ calciamēta neq̧ virgam Glosa Auxilium baculi prope necessitatis amputat ne curēt de crastino qui docent omnia regi a deo. ¶ Et subditur. potestas eis data cū dicitur. Dignus enim est operarius cibo suo. Glosa. Ecce quare precepit eis nil ferre quia omīa debentur eis et alia glosa ibi dicit. Tantum necessaria accipite quantum ad necessitatem sufficiat vt inde securi melius eternis vacetis. ¶ De hac etiam ptāte accipiendi necessaria ad suffragationem vite habetur marci. vi. et lu. x. ¶ He igitur sunt ptātes quas acceperunt apostoli a xpo. Aliā autem ptātem non acceperunt ab eo vt puto nisi miracula faciēdi ad confirmationē fidei in qua non necessario succedunt eis epi et sacerdotes propter fidei confirmationem sic manifestaȝ vt iam non indigeat miraculis confirmari. Capm̄ tredecimum.

His declaratis videndū est quid possint in temporalibꝰ ꝛ super principes epi et sacerdotes ex predictis ptātibꝰ eis cōmissis. ¶ Et videtur q̧ de nulla di-

ctarum potestatum habent directe potestatem in temporalibus neq; iurisdictionem temporalem super principes nisi q possunt accipere necessaria ad vite sustentationem. ¶ Quod quidem videndum est per singulas potestates. ¶ De prima quidem potestate que est ptas cõsecrationis euidens est hoc cuz ipsa sit totaliter spiritualis et equaliter in omnibus episcopis et sacerdotibus et degradatis et suspensis. Quod patet ex hoc q reconciliati iterum non ordinãtur ¶ Ex quo manifestum est q per talem ptatem nichil habent iurisdictionis vel dominij in temporalibus.

¶ Secunda vero ptas. s. clauium in foro conscientie est spiritualis. vnde io. xx. Accipite. s. s. &c. gl. cris. dicit. collata fuit ptas spiritualis tantum dimittendi peccata : nec potest aliquid in temporalibus nisi cum in foro conscientie eum ad satisfactionem inducit sicut et ceteras potestates corporales. ¶ Ex quo pz nullus est ei subiectus simpliciter sed sub multiplici conditione. scilicet si peccauerit et si penitere voluerit et si quid obedire noluerit non potest eum cohercere ex predicta potestate sicut iudex secularis potest imponere penã pecuniariã vel emẽdã et nolenti et ipsum ad hoc compellere. ¶ Tertia vero potestas seu auctoritas. s. predicationis officio est spiritualis nec officio hz dominium cũ non sit ptas dominij sz auctoritas magisterij sicut apostolus dicit ij. ad thi. i. positus sum ego predicator et apostolus et magister gentium ¶ Bernar. ad euge. li. ij. Apostolis seu viris apostolicis interdicitur dominatus et ibidem domabis lupos et non dominaberis ouibus. esto vt alijs quacunq; ratione hec tibi vendices. loquitur de temporalibus sed non apostolico iure. neq; enim tibi ille dare potuit quod non habuit quod habuit hoc dedit. solicitudinem dixi super ecclesias. Audi ipsum apostolum petrum non sicut dominantes in clero sed forma facti gregis. Per hanc tñ auctoritatem docendi indirecte possunt in temporalib⁹ inq̃tum inducunt hoies ad pñiam et restitutionem eris alieni et ad erogationem tp̃alium secundum q exigit ordo caritatis. ¶ De quarta vero ptãte. i. foro iudiciali exteriori est tota difficultas propter quod intelligendũ est q illa duo importat. s. auctoritatẽ discernẽdi seu corrigendi q̃ significatur cũ dicitur dic ecclesie et ptãtẽ cohercendi cũ dicitur. sit tibi sicut ethnic⁹ et publicanus hec enim sunt due claues in foro exteriori. ¶ De prima ergo sciendum q iudex ecclesiastic⁹ vt ecclesiasticus est in foro exteriori nõ cognoscat regulariter nisi d̃ spũalib⁹ causis que ecclesiastice vocantur : nõ de temporalibus nisi ratione delicti quod tamẽ si intelligitur quid sit dictu non oportet de hoc fieri exceptionem cum de nullo delicto cognoscat ecclesia nisi secundum q reducitur ad spiritualẽ et ecclesiasticum.

¶ Dupliciter enim peccatur in tẽporalibus vno quidem modo peccato oppositionis seu erroris vt cuz tenetur q vsura non est peccatũ mortale vel tenetur q possum⁹ alienum vendicare quocunq; titulo vel cũ circa talia aliquis dubitat an sit licitum vel illicitum secundum deum et cuz omnia talia determinentur per diuinam legem secundum quam habet iudicare iudex ecclesiasticus non est dubium q ad solum iudicem ecclesiasticum pertinet cognitio talium.

¶ Aliomodo peccato vendicationis
detinendo siue impendēdo alienum
vt suū. Et talium cognitio ad iudicē
secularem ptz solum qui secundū le
ges hūanas iudicat seu ciuiliter se-
cundū quas fiunt approbationes re
rum et vendicationes ne res huma-
nis vsibus necessarie negligent si oī
bus et singulis essent cōes et ne si cō
munes essent ex indistincto nō serua
retur pax de facili inter hoīes. Ꝙn
propter hoc facta ē rerum hmōi ap-
probatio per īpatores vt dt aug. su-
p io. et hr̄. di. viij. c. quo iure Tolle in
quit iura impatorum et nō potes di
cere hec res mea est. de iure ei natu-
rali est vna oīm libertas et cōis oīm
possessio. Et ita de peccato in tpalib⁹
non iudicat vel cognoscit iudex eccle
siasticus sed secularis tm̄ nisi forte a
liunde ꝙ a xp̄o concessū ei fuerit vel
pmissum et hoc notauit ber. ad eug.
di. non in possessionibus sed in crimi
nibus ptās vestra est vt su. ca. x. Et
super illud mat. xviij. Et in ore duo-
rum vel triū stet oē testimoniū dicit
gl. vt probent illud esse peccatū si ne
gauerit esse peccatum sic eīm si non
acquiescit dicendum ē ecclesie et nō
aliter ꝗ iudicat de peccato. ⁊. xxvi. d. c
duo. vbi papa loquitur imperatori d
nosci inter hoc te ex illorum pēdere
iudicio. s. sacerdotum. Glosa quo ad
spūalia et hoc ēt notauerunt summi
pontifices. extra qui sunt filij legiti-
mi ad tot. vbi dicitur iudex secularis si
ue dn̄s q̄stionē de hereditate dz deci
dere. Et ca. cūm dt. Et si attendentes
ꝙ ad regem ptz non ad ecclesiā de ta
libus possessionibus iudicare ne vide
amur iuri regis anglorum detrahe-
re qui ipsorum iudiciuz ad se asserit
pertinere. extra de iudicijs. ca. nouit
dicit papa nō intendimus iudicare d

feodo cuius ad ipsum regez spectat
iudicium nisi forte iuri cōi ⁊c. Et ex-
tra de apel. Si duobus dicitur ꝙ ad
papam non est appellandū a iudice se
culari nisi i terra ecclesie subiecta vel
concessa. ¶ Dicere vero ꝙ talia di-
cunt summi pontifices ex humilita-
te est oīo perniciosū et hoc est ponere
os in celum ꝙ phi. hoc attribuit in
iiij. ethi. peccato prone ꝗ opponitur
virtuti. Dicit ēt tales humiles nō eē
virtuosos sed timidos et blandito-
res Et augu. in li. de verbis apostoli
dicit sic: Cum humilitatis cā menti
ris si non eras peccator anteꝙ mētie
ris mentiendo peccator efficeris. Et
super io. Nō ita timeatur arrogātia
vt veritas relinquatur. Et greg. dicit.
Incauti sunt humiles qui se mētiē
do illaqueant. ¶ De ptāte vero
correctionis seu censure ecclesiastice
sciendum ꝙ non est nisi spiritualis
directe q: nullam penam in foro ex-
teriori pōt imponere nisi spiritualez
nisi sub conditione et per accidēs. lz
eīm iudex ecclesiasticus habeat hoīes
in deum reducere et a peccato retra
here et corrigere. hoc tamen non hz
nisi secundū viā a deo sibi datā que ē
separando a sacramentis et partici-
patiōe fidelium et huiusmodi ad cē
suram ecclesiasticam pertinent. et di
citur nisi sub conditione. s. si quis pe
nitere vellit et penitentiam pecunia
riā acceptare. nō eīm pōt iudex eccle
siasticus ratione delicti imponere pe
nam corporalem vel pecuniariā sicut
facit iudex secularis sed solum si ille
velit eam acceptare. Si enīz nō vult
eā acceptare compellet eū iudex ec-
clesiasticus p excōicationem vel aliā
penam spūalem que est vltima quaz
pōt inferre nec vltra pōt aliquid fa-
cere nisi dico per accidens ꝙ si eēt he

reticus et incorrigibilis et contēptor ecclesie censure posset papa aliquid facere i populo vñ priuaretur ille seculari honore ⁊ deponeretur a populo Et hoc faceret papa in crimine ecclesiastico cuius cognitio ad ipsum pertinet excōicando .s. oēs qui ei vt dño obedirent et sic populus ipsum dēponeret et papa per accidens. ¶ Sic ēt econuerso si papa esset criminos⁹ et scandalisaret ecclesiam et incorrigibilis esset princeps posset ipsū excōicare indirecte et deponere ipm p accidens mouendo .s. ipsum per se et per cardinales. Et si quidem papa acquiescere nollet posset aliquid facere in populo vñ compelleretur cedere vel deponeretur a populo: qꝛ imperator posset sub ypoteca rerū vel pena corporum inhibere oībus ⁊ singulis vt nullus ei obediret vel seruiret vt pape. Et hoc quidem pōt vterqꝫ in alterum. Nam vterqꝫ .s. papa et imperator vtēm et vbiqꝫ hñt iurisdictionem, sed iste spūalem et ille temporalem: et tñ in hoc distinctio est adhibenda qꝛ vbi rex delinqueret in spiritualibus .s. in fide matrimonio ⁊ aliis hmōi quorum iurisdictio ad iudicem ecclesiasticū pertinet papa habet ipsum mouere et si ipse inueniatur pertinax ⁊ incorrigibilis: potest ipsum excōicare et vltra non pōt pl⁹ nisi per accidens qꝛ si fuerit contemptor pōt facere in populo vt dictū ē. ¶ Ubi vero rex peccaret in temporalibus quorum cognitio ad ecclesiasticum non pertinet tunc non hꝫ ipsū corgere primo. sed barones ⁊ pares de regno qui si non possunt vel non audent possunt inuocare auxiliū ecclesie q̄ requisita a partibus in iuris subsidium pōt mouere principē procedere contra ipsum modo pdicto.

Similiter vero vbi papa dlinqueret in tpālibus quorum cognitio ad principem secularem pertinet vt si mutuaret ad vsuram vel mutuantib⁹ faueret et precipue in hiis q̄ per leges ciuiles sunt prohibita imperator si esset haberet ipsū primo corrigere immediate mouendo et postea puniēdo. nā ad principem pertinet omnes malefactores corrigere primo iure. rom. xiij. Nō enim sine cā gladiū portet minister eīn dei est vindex malorum in irā. gl. super illud. ro. xiij. Jō qꝫ tributa prestatis dicit qꝫ ad hoc instituti sunt vt boni laudentur: mali vero puniantur. Et iero. super iere. et habetur. xxiij. q. vij. Regum officium propriū est facere iudiciū ⁊ iusticiam et liberare de manu calumniātium vi oppressos et peregrinos ⁊ pupillos et viduas qui facilius opprimuntur a potentibus. ¶ Uñ cōmendabiliter hericus impator duos d apparatu altercantes nō solū canonica censura sed imperiali auctoritate deposuit vt legitur in cronicis romanorū. Et dicitur qꝫ primo iure hꝫ imperator ratione delicti precipue ciuilis papam immediate corrigere qꝛ d priuilegio a principibus indulto clerici nō nisi per suos epōs iudicātur. ¶ Quod priuilegium primo impetrauit iulius papa qui secund⁹ fuit post siluestrū adhuc constantino viuente vt dicitur in cronicis. Quidā tñ dicunt hoc eis deberi iure diuino et non priuilegio pncipū iuxta. ps. Nolite tangere xpos meos. Quod ipsi exponunt de sacerdotibus. Alij tamen exposuerūt de regibus q̄ tūc vngebantur. ¶ Et sic legitur. ij. reg. ij. dd interfecit doeth ydumeū qꝛ dicebat se interfecisse xpm dñi. i. saulē ¶ Si vero in spiritualibus delin

quat papa conferendo bñficia eccle=
siastica simoniace ecclesias dissipãdo
priuando personas ecclesiasticas et
capitula iuribus suis vel ẽt male do
cendo et sentiendo circa ea q̃ ad fidẽ
et bonos mores pertinent. ¶ Tunc
primo mouendus essꝫ a cardinalibꝰ
qui sunt loco totius cleri et si incorri
gibilis esset nec possent per se amo=
uere scandaluꝫ de ecclesia tunc i sub
sidium iuris haberent supplicando in
uocare brachium seculare ⁊ tunc im
perator requisitus a cardinalibꝰ cuꝫ
sit membrum ecclesie deberet proce=
dere contra papam. Ecce ꝙ ecclesia
pꝫ gladium secularẽ. Aliomodo nõ
quia manu nec iussu sed nutu⁊ supli
catione vt dicit ber. ad euge. sic etiaꝫ
duo gladij mutuo se iuuare tenẽtur
ex cõi caritate q̃ mẽbra ecclesie vnit.
¶ Colligitur hoc. xxvi. dicit cõtra ad
verum et. xxiiij. q. v. principes ⁊ capi
talis sequentibus. Et sic legimus in
cronicis ꝙ constantinus secundꝰ q̃
post ambitionem papatus cuꝫ fecis
set multa ecclesie scandala per prĩci=
pes esset depositus et zelo fidelium
oculis est priuatus. Similiter Johã
nes. xij. cum esset venator et lubricus
frequenter de sua correctione ãmo=
nitus nec correctus per iperatoreꝫ et
clerũ de papatu dispositus est. cui ad
huc viuenti successit leo papa. ¶ Sic
etiam. iiij. reg. legitur ꝙ cũ sacerdo=
tes reciperent oblationes a populo
pro reparatione sartatectorũ templi
nec ea repararent rex osias prohibu
it populo nec vltra offerrent et posu
it famulos ex parte sua qui oblata
reciperent: et sic de pecunia reparauit
sartatecta templi ⁊ pecuniam distri=
buit operarijs. ¶ Ex hijs pꝫ ꝙ tota
censura ecclesiastica ẽ spiritualis. s.
excõicando suspendendo interdicen
do nec aliquid vltra potest nisi indire
cte et p accidens vt dictuꝫ ẽ. Et ꝙ to
ta censura ecclesiastica sit spũalis pꝫ
etiã per hoc quod dicitur mat. xviij.
Si ecclesiam non audierit sit tibi si=
cut ethnicus. ⁊c. gl. vt obiurgatio priũ
morum ipsum corrigat Et sequitur
Amen dico vobis. Quecunqꝫ liga=
ueritis. ⁊c. gl. vinculo anathematis.
Criso. ibi dicit. Vide qualiter incorri
gibilem duplicẽ duplicibus alligauit
necessitatibus pena. s. que est hec scꝫ
proiectione ab ecclesia quaꝫ notauit
cum dicit. sit tibi quasi ethnicꝰ et pu.
et supplicio futuro quod ẽ ligatũ eẽ
in celo vt multitudine iudiciorũ cor=
rigatur culpa fratris hec ẽ sñia apo=
stoli. i. cor. v. dicens. Is qui frater no
minatur inter vos et est fornicarius
aut auarus, aut ydolis seruiens aut
maledicꝰ aut ebriosus aut rapax cuꝫ
hmõi nec cibum sumere. ¶ Ecce ꝙ
vltra excõicationẽ nõ ꝓcedit aposto=
lus etiã in culpis grauibus et instru
ens oẽs epõs. i. thi. iij. dicit. hominẽ
hereticum post vnam et secũdã cor=
rectionem debita sciens ꝙ subuersꝰ
est qui hmõi est. ¶ Ubi nota ꝙ non
dicit combure sed deuita. Ex quibus
pꝫ ꝙ predicta ptãs est spiritualis nec
principes ratione huius sunt pape
subiecti nisi vt supra dictum ẽ. Simi
liter de ptãte petro tradita per illõ
verbũ pasce oues meas pꝫ ꝙ est spiri
tualis tm̃ et nihil ad principes de ea
qualitercunqꝫ exponatur. scꝫ. i. vel. ij.
vel. iij. modo. ¶ Sexta vero ptãs. s. ac
cipiendi necessaria ad debitaꝫ vite su
stentationem est temporalis ⁊ magis
pꝫ dici ius quod quod eis debetur in
stipendium vite in quo non sunt prĩ
cipes subiecti sed debitores sicut ce
teri fideles qui ab eis spiritualia re=
cipiunt. Et lꝫ hoc sit eis debitum ta

m en hoc ius non petebant apostoli per modū auctoritatis sȝ per moduȝ supplicationis hoc tamen potest papa decernere debitum eis esse et ipsi possunt hoc petere secunduȝ debitā facultatis possessionem. Et etiā p cē suram ecclesiasticam potest papa rebelles compellere ad reddendum.

Quod ergo primo dicitur de Jere. Ecce constitui te super gentes et regna. Rñdet. Dupliciter exponitur. Aliqui dicūt hoc fuisse dictum in in persona xp̄i eo q̄ Ieremias īterpretatur excelsus dñi sic enim de salomone multa dicuntur: q̄ verificata tm̄ fuerunt ī xp̄o per salomonem significato vt dicit Aug. xviij. de ciuitate dei. Ipse ergo xp̄us per ieremiā significatus positus est super gentes et super regna mundi et diaboli duȝ in excelso mōtis positus ea sibi oblata cōtempsit. vel super ea positus ē ī membris suis qui fide sibi adherentibus regū ꝛ regnorum seuiciā vicerunt paciendo fidei constantia armati. iuxta illud. Sancti per fidem vicerunt regna: et illd salomonis. Melior est patiens viro forti: vel de persona iere. itelligatur constat q̄ nullū regem ex quacunq̄ cā de solio deposuit. ¶ Sed intelligitur positus super gentes ꝛ regna quasi habens auctoritatem super ea in annunciando et predicando vera sicut dictum est de dd̄ et xp̄o in ps. Ego aūt constitutus sum rex ab eo super montē. s. eius predicans preceptum eius. Licet etiam positus fuerit super gentes et regna vincendo per patientiaȝ cum in manu accepe rit calicem plenū vini meri et propinare iussus sit omnibus nationibus Unde sequitur vt euellas. glo. mala et destruas et disperdas et dissipes intelligitur regna diaboli ꝛ edifices intellige ecclesiam non scandalizes et plantes intelligo bona. sic exponitur a sanctis nō de euulsione et destructione regum mundi et subrogatione aliorum sed de destructione viciorum et plantatione fidei et morum. Sicut accipitur illud. i. corin. iij Dei edificatio estis: dei agricultura estis. ¶ Et etiam dicitur fuisse de sacerdotibus qui fuerunt in anathoth quod interpretatur responsio q: hoc magis faciunt sacerdotes de fide et moribus. Respondendo q̄ de potentia seculari dominando: ideo etiam ibi premittitur q̄ tetigit dominus os suum et dedit verba in ore eius: quia predicta magis habent facere sacerdotes verbo et doctrina vt magistri q̄ manu et potētia vt domini

Et confirmatur hec expositio per bernardum ad eugenium papam secundo libro vbi exponit qualis est papalis principatus. ¶ Accigere inquit gladio tuo. gladio scilicet spiritus quod est verbuȝ dei. et infra. Sic enim domabis lupos et non dominaberis ouibus.

Quod dicitur secūdo quodcunq̄ solueritis. ꝛc. Respōdeo secundum crisostomum et rabanum per hoc non intelligitur aliqua potestas data nisi spiritualis absoluendi scilicet a vinculo peccatorum. Stultum autem esset intelligere q̄ p hoc dar potestas absoluendi a vīculo debitorum. ¶ Amplius secundū iero. nō est intelligendū hāc ptātem habere effī claue errante. ¶ Unde dicit

ꝙ presbyteri et episcopi passuꝫ hꝫt. non intelligentes de phiseoꝝ super cilicio assumpserunt vt vel dāpnent innocentes vel soluere se noxios ar bitrentur cum apud deum non sen- tentia sacerdotum sed reoꝝ vita q̄ra tur. Et hoc declarat ibidē Ric. p ex- emplū qd̄ ponit de sacerdotib⁹ legis q̄ non mundabant vel mundos fa- ciebant sed ex officio suo mundos ꝛ immundos iudicabant. ¶ Ric. etiā de sancto victore in li. de remissione peccatorum. viij. c. expedit illō dicēs Non dicit dominus quodcunqꝫ vo- lueris ꝛ soluere ꝛ ligare sed quodcūqꝫ ligaueris et solueris / ligat autem ꝛ absoluit sacerdos s̄nia iusta non in- iusta. ¶ Quod autem. iiij. dicitur ne scitis q̄m angelos iudicabitis ꝛc. Re sponsio secūdū ambrosiū ꝛ alios san ctos expositores ap̄s loquit̄ nō cle- ricis specialiter sed generaliter fide delibus qui eligebant in causis secu laribus iudices infideles in scanda- lum fidei nostre ꝛ quasi inter fideles non esset sapiens ad iudicādū ꝛ hoc merito rep̄hendit ¶ Quod vero di citur quarto fecit dominus duo lūia ria ꝛc. mistica est expositio secundū dyonisium. Mistica autem. Theolo gia non est argumentatiua nisi acci piatur eius probatio ex alia scriptu- ra ¶ Amplius proprie dicta mistica expositio a sanctis non inuenitur sꝫ forte contraria. ¶ Unde dicit ysydo rus super genesim in glosa ꝙ per so lem intelligitur regnū et per lunam intelligitur sacerdotium ¶ Unde di- cit splendor quidem solis regitur si- gnificat excellentiam plebem obtē- perantem regi. Lune spleudor osten dit tanq̄ synagogam ecclesie p̄nci pes eius et omnia fundata sunt ī re gni stabilitate tanq̄ in fundamento firmata ¶ Dato etiamqꝫ ita sit sicut

assumitur pro nobis est nam licet lu na non illuminet noctem nisi lumie quod accipit a sole tamen luna habꝫ virtutem propriam a deo sibi datam quam a sole non habet vt ꝙ infrigi det et humectet cuius contrarium facit sol: et ī proposito suo modo nā princeps illuminationeꝫ et informa tionem de fide habet a papa et eccle sia: tamen potestatem habet sibi pro priam et distinctam quam non habꝫ a papa sed a deo immediate. ¶ Quod āt dicitur quinto ꝙ zacharias papa de- posuit regem francorum et instituit loco eius pipinum ꝛc. Glosa ordina- ria exponit deponentibus consēsit. Non enim legitur ꝙ zacharias regē francie deposuerit. ¶ Sed le- gitur in cronicis ꝙ hildricus regna bat in francia totus deses ꝛ remiss⁹ pipinus. vero solus gubernabat frā cie principatum et maior dominus dicebatur karolo fratre suo existēte monacho. ¶ Miserunt ergo baro- nes ad zachariam papam vt discer- neret de eorum dubio quis. s. potius deberet esse rex an ille qui ocio dedi- tus solo nomine regebat an ille qui omne pond⁹ regni sustinebat. Qui- bus cum respondisset papa ꝙ ille q̄ regni gubernacula vtili⁹ ageret frā ci mox incluso rege hilderico et vxo re sua in monasterio sibi pupinuꝫ re gem constituerunt ꝛ ipsum sanctus bonifacius maguntinus archiep̄us vnxit in regem sicut habet cronica martini. ¶ Aliorum autem cronice habēt ꝙ postq̄ hildericus quattuor annis regnauit ex deuotione in mo- nachum est tonsuratus et tunc pipi nus princeps in regem est inunctus electione baronum ꝛ auctoritate pa pe decernentis super dubio procerū quod etiaꝫ facere potuissent sine pa

pe aſſēſu ex ca.iſa rationabili. ¶ Ex
quibus patet ꝙ papa nunꝙ regem
francie depoſuit niſi exponatur.i.de
ponentibus cōceſſit ſicut exponit glo
ſa. Nec oportet ex talibus factis ſin
gularibus que interdum ex deuotio
ne ad eccleſiam vel perſonam vel ex
fauore vel ex cauſa alia et non ex de-
bito iuris fiunt argumenta ſumere.
Cum legatur in eiſdem hyſtoriis ꝙ
bonefacius romane eccleſie miſert⁹
preſidens obtinuit apud focam im-
peratorē ꝫ vt eccleſia romana eſſet ca
put omnium eccleſiarum quia eccle
ſia conſtantinopolitana ſcribebat ſe
eſſe primam omnium. ¶ Ex quo poſ
ſet modo cōſimili ſumi argumentuꝫ
ꝙ ad imperatorem pertinet primatū
eccleſie transferre et de eccleſiis or-
dinare legitur etiā a ſozomeno ſcri-
ptum in tripartica hyſtoria. ꝙ cōſtā-
tinus imperator conſilio clericorum
intererat quod etiam euſebius nar
rat in eccleſiaſtica hyſtoria vbi etiaꝫ
dicit ꝙ cum ex omnibus fere locis e
piſcopi congregati eſſent diuerſis ex
cauſis iurgia inter ſe quedam detu-
liſſent frequenter appellabatur et a
ſingulis libelli offerebantur. ¶ At il
le vidēs ꝙ per huiuſmodi iurgia cau
ſa ſummi negocii fruſtraretur diem
certum ſtatuit qua vnuſquiſqꝫ epi-
ſcoporum ſi quam querimoniarum
habere videretur deferret: et hoc fa
ctum receſſiſſent ſuſcepit a ſingu-
lis libellos quos ſimul ōnes in ſinu
ſuo continens nec in eis quid conti-
neretur aperiens ait ad epiſcopos.
Deus vos ſacerdotes conſtituit ac
poteſtatem vobis dedit de vobis iu-
dicandis et nos recte a vobis iudica
mur vos autem qui nobis a deo da-
ti eſtis dii non poteſtis ab hominib⁹
iudicari quia non eſt conueniens ꝙ
homo de deo iudicet ſed dei iter vos
exſpectate iudicium de quo ſcriptuꝫ
eſt deus ſtetit in ſynagoga deorum.
ꝛc. ¶ Hiis ergo omiſſis iurgiis ea q̄
adhuc ſunt diſtinguite. Cumqꝫ hoc
dixiſſet ōnes ſil' querimoniaruꝫ libel
los iuſſit exuri. ¶ Nunquid ergo pro
pter hoc ad principeꝫ pertinet inter
eſſe conſiliis epiſcoporum et diſcen
tiones et cauſas eorum modo con-
ſimili determiare. non ¶ Hugo etiaꝫ
floraceñ. libro quinto dicit ꝙ conſtan
tinus ſanctiſt et inſtituit in teſtimo-
nio ſuo vt omnia que ad eccleſiaſti-
cum pertinent ordinem romani epi-
ſcopi iudicio diſpoſitionem recipiant
Et in epiſtola conſtantini ad omnes
catholicos epiſcopos quam inſcribit
beatus yſidorus dixit: conſtantinus
imperator decernentes ſanctim⁹ vt
romana ſedes principatum obtineat
ſuper quattuor ſedes precipuas an-
thiochiaꝫ: alexandrinam: conſtanti-
nopolitanam ieroſolimitanam et in
teſtimonio eiuſdem cōſtantini ꝙ ec
cleſia ſancta tam gratanter amplec-
titur et in corpore decretorum inſeri
tur: dicit et ordinat ꝙ pontifex roma
nus pro tempore quicunqꝫ fuerit cel
ſior cunctis mundi ſacerdotibus exi-
ſtat. ¶ Et quecunqꝫ ad cultum dei
vel chriſtianorum fideiqꝫ ſtabilitateꝫ
procuranda ſunt diſponat. ¶ Nun-
quid dicimus propter talia ꝙ eccleſia
romana habeat ab imperatoribus ꝓ
matum eccleſiarum vel ſuper eccle-
ſias et diſpoſitionem earum abſit.
¶ Amplius in primo conſilio ieroſo-
limitano queſtione legalium legitur
ꝙ poſt multam diſceptationeꝫ hinc
inde poſtꝙ petrus ſurgens ratione
oſtendit iugum legis fidelibus non
eſſe imponendum. Jaco. auctoritate
pontificali protulit diffinitiuam ſen

tenciam quia questio illa mota erat i ecclesia hierosolimitana cuiusoerat episcopus nec poterat ad alterū transferri nisi per appellationem et ita inquit iacobus Judico 7c. ¶ Dicemus ergo q licet romana ecclesia sit caput q non habet talem exercere iurisdictionem nisi in casu appellationis in ecclesijs episcoporum. Legitur etiam q tempore henrici imperatoris romani iurauerunt non se papam electuros sine imperatoris assensu. Est igitur hoc obseruandum: constat q non hec autem induxi vt appareat quia non oportet ex talibus factis singularibus que varijs causis fieri possunt argumenta iuris sumere.

¶ Quod vero sexto arguitur de nicolao papa dicente q christus petro celestis terreniq imperij iura concessit ¶ Responsio. vbi queritur de potestate pape in temporalibus efficax ē testimonium imperatoris pro papa et non est multum efficax testimonium pape pro se ipso nisi dictum pape fulciatur auctoritate scripture sacre vel scripture canonice. Et in materia vbi imperator dicit contrarium manifeste etiam ceteri pontifices vt in proposito non recipitur tale dictū ¶ Potest tamen verbum domini nicolai pape habere inclusiuam veram multipliciter. ¶ Uno modo quia pro communi vtilitate boni spiritualis modo superius dicto posset indicere collectam a fidelibus faciendam nō solum de bonis clericorum sed etiam de bonis laycorum. ¶ Secundo mō potest accipi vel intelligi q dominus petro celestis terreniq 7c. si in quantum dedit ei potestatem absoluendi et ligandi cuius sententia absolutio ligatio claue non errante appropriatur: ita in celis sicut exponitur illud verbum sibi dictum in traditione clauium. ¶ Quodcunq ligaueris super terram et cetera. Et ita exponunt glose mathei decimooctauo. ¶ Nec videtur q dominus papa aliunde dicum verbum acceperit nisi ab illo verbo domini ad petrum. Et tibi dabo claues regni celorum precipue cum dicat dominus papa. ¶ Ex beato petro clauigero regni et cetera. Quasi alludens verbis quibus petro commissa est potestas. ¶ Et ideo cum sancti per illud verbum non dent petro potestatem aliam q̄ vt dictum ē potestatem scilicet spiritualem vt dicit vniuersitas expositorum ibidem. Et mathei decimo. Non est tenenđ q dominus papa aliud intendat. ¶ Posset etiā aliter tertio verificari dictum domini pape quod ideo dicit christus dedisse petro iura celestis terreniq et cetera. quia dedit spiritualē potestatem coniungendi ciues terreni regni ciuibus regni celestis: sub quo sensu loquitur de christo maximinus in sermone epyphanie dicens Hic est rex ille magnus qui venit celesti imperio sociare terrenum ¶ Inueniuntur etiam quidam iuriste verbum nicolai pape exponere sic. Petro concessit christus iura celestis et cetera imperij id est ius imperādi celestibus et terrenis clericis et laycis qui sunt etiam duo parietes ecclesie quibus ambobus summus pontifex in spiritualibus noscitur imperare.

¶ Capitulum decimumquintū

Quod aūt dicitur septimo q imperator iurat pape Responsio imperator otho. nō iurauit pape nisi de regno ytalie qđ ab ipso seu ab ecclesia suscepit in feo

dum. Jurauit etiam reddere terrã sancti petri si quam tenebat. Sed nihil facit ad ceteras partes mundi vel que non sunt de imperio vel que nõ cadunt sub dominatione constantini ¶ Quod dicitur octauo ꝙ papa deponit imperatorem. ¶ Responsio. Verum est illuz quem ipse posuit qui ab ipso accepit feodum ⁊ ex causa rationabili tamen ista argumenta sunt de facto et dicunt quid factum: non tamẽ quid fieri debeat. E contrario autem multa argumenta possunt fieri de facto vt dictum est in solutione. v. argumenti. ¶ Ql vero dicitur ꝙ papa transtulit imperium posset solui sicut prius. Potest nichilominus dici ꝙ constantinus nunꝙ dedit imperium ecclesie simpliciter: sed dedit vrbem et quasdam prouincias occidentales et signa imperialia vt de ipsis prouincijs disponeret. Sedemqꝫ suam transtulit constantinopolim cuꝫ tota dignitate imperij. Quod vero decimo dicitur ꝙ postea papa imperium de grecis transtulit ad germanos. Responsio. non transtulit veritatem sed nomen quia indignabantur romani ꝙ imperium vel imperij nomen ab eis constantinopoliꝫ erat translatum et ideo karolo quem pro sua defensione vocauerant victorijs habitis laudes acclamauerunt et imperatoris ei nomen dederunt. Et ex tũc fuit quasi diuisum imperium dum duo dicerentur imperatores. ¶ Amplius non fuit factum per solum papam sed populo acclamante ⁊ faciente cuius ẽſe subicere cui vult sine alterius preiudicio. Ideo hoc fuit factum ex causa necessaria pro sui defẽsione cõtra infideles et paganos vbi per alium non videbatur posse defẽdi. q̃ð de iure poterant. nã popul⁹ fa cit regem et exercitus imperatorem ¶ Et quid plura hoc factũ est speciali dei consilio pro ecclesie defensiõe vt monstratum fuit et persuasũ constãtinopolitano iperatori p angeluꝫ in specie militis armati sibi appentẽ qua autem lege p̃uata dicuntur. Nulla ratio est vt lege publica cõstruãtur hec vero oĩa ad factũ pertinentia declarantur in li. de cosmigraphia, et i cronicis hugo. floracẽſi. libro quinto et i cronicis sigilberti. ¶ Quicquid cutem de hoc factũ sit papa non ordinauit nisi de eo quod sibi a constantino collatum fuerat q̃ð concedo fieri posse de iure. ¶ Quod aũt dicitur de ci mo. ꝙ papa legitimauit in temporalibus. Responsio. Dispensare põt in temporalibus in terra propria vbi habet iurisdictionem. Alibi vero non nisi per consequentiam vt notat iohannes andree vel melius ꝙ nec etiã per consequẽtiam põt in terra non subiecta sibi. ¶ Et ponit richardus ꝙ dispensando in spiritualibus dispẽsat p'consequentiã et indirecte i tẽporalibus i terra subiecta vbi cõcedẽdo maius intelligit cõcedere minus qñ vtrumqꝫ põt ſꝫ extra nõ põt nisi i spiritualib⁹ legitimare. Et sic notat glo. ordi. ibideꝫ. Tenento tñ ꝙ si aliqui sũt illegitimati q: nati ex matrimonio psonarum illegitimarum ad cõtrahendum matrimoniũ ex prohibitiõe ecclesie papa põt cũ talibus vbi ꝙ dispẽsaret eos legitiare i spũalib⁹ ⁊ tpalib⁹ i ꝙtũ põt illð m̃rimoĩũ ratificare ⁊ psõas legitĩas facere ad ↄtrahẽð Si ꝟo fuerit illegitiũ ex m̃rimonio psonarũ illegitiarũ ad ↄtrahẽdũ ex iure naturali ꝟ diuio nõ põt dispẽsare vbiqꝫ cũ eis i tpalib⁹ legitimãdo ¶ Quod ꝟo dicit. xi. ꝙ papa aliqñ absoluit milites a iuramẽto fidelitatis

dicitur q ad hoc est argumentū d facto q tñ introducitur de francigenis respondeo q illud fuit magis declaratio iuris quod.s.iuramentū in tali casu non ligabat q absolutio a iuramento fidelitatis. ¶ Hoc enī fuit factum de consensu regis: qui forte conscius de sua ineptitudine volens dño vocare monachicā seu monasticam vitam elegit. In quo casu barones potuerunt ad alterius electōem procedere prout fuit p papam declaratū et consultum. ℂ Considerandū tñ est q vassalus duplici vinculo obligatus est dño naturali.s.ratione rei quam accipit a dño cum honore vassilie et sub determinata conditione et vinculo iuratorio A naturali vero vinculo non pōt absoluere papa licz posset declarare qm in tali casu.s. vbi princeps esset hereticus nō tenetur vassalus dñm sequi sed dz se deobligare et redere feoduz. sed de obligatione iuratoria potest ex cā rationabili et euidenti et bona fide et nō aliter tenet obligatio apud deum quia pape vt dictum est supra non est collata ptās in destructionez sed ad edificationem. Quicquid tamen sit de iuramento semper manet obligatio naturalis que rem sequitur nisi reddatur feodus. Quod dicitur.xij.q papa hz cognoscere de omni delicto. ¶ Respondetur.pz ex predictis. cap. nono in principio: Quia verum est vbi questio mouetur de peccato An scz hoc sit peccatum vel non peccatū licitum an illicitum hoc enim determinatur ex naturali vel diuino iure et sic cognoscit vt ecclesiasticus.

¶. Si autem cognoscat de peccato venditionis q determinatur secundum leges humanas vs intelligitur papa cognoscere in foro conscientie vbi debet credere confitenti. Quod vero dicitur.xiij.de denunciatiōe iō respondetur denunciatio enim non dat pape iurisdictionem qz sic ex toto posset adnichilari iurisdictio principum cum omnis causa pape possz denunciari aperte sed vt dicit papa ibidem non intendit iudicare de feodo cuius ad ipsum regem francorū spectat iudicium nisi forte iuri cōi p speciale priuilegium vel contrariam consuetudinem aliquid sit detractuz sed decernere de peccato cuius ad ipsum papam pertinet sine dubitatione censura sicut ipse dicit: et ad hoc vadunt probationes quae adducit.

ℂ Quod vero dicitur.xiiij. Si peccauerit in te.&c.dic ecclesie. ¶ Responsio crisostomus exponit ecclesie.i. hijs q ecclesie president. Si vero ecclesia accipiatur non solum pro congregatione clericorum sed generaliter vocetur ecclesia cōitas fidelium, sic ecclesie presunt et ecclesiasticus iudex id spiritualibus et secularis in tpali bus. Uel potest dici q loquitur qñ ē questio de peccato. Unde dicit glosa super illud vt in ore duorum vel trium &c. Si dixerit non esse peccatum vt probent illud esse peccatum sic et si non acquieuerit dicendum est ecclesie q iudicat de peccato. ¶ Quod dicitur.xv.de theodosio. Respondeo sicut notant iuriste lex illa theodosiana arrogata est quia ratio legis viget cuius rationis noticia vtilis est: vt sciatur qūtam deuotionem habuit legislator erga ecclesiam et ad hoc ostendendum inseritur in corpore decretorum. vndecima questione prima. Quicunq.

ℂ Amplius etiam possuⁿ attēdere q ex statuto pncipū

contingere potest q̄ iudex ecclesiasticus de talibus cognoscat sed si de statuto principum et c. non potest concludi q̄ ei conueniat secundum se ut est christi vicarius sed magis cōtrarium posset concludi et posset dici q̄ principes possent licet non deberent ab ecclesiasticis iudicib⁹ sua priuilegia et gratias ac antecessorum suorum reuocare sicut econuerso pontifices reuocant vel reuocare possunt gratias suas a principibus. ¶ Quod autem dicitur. xvi. de illo verbo deus. Si dificile. etc. Unus casus est specialis i quo recurri potest a seculari iudice ad ecclesiasticum sc3 seculari dubitante precipue ubi est questio de peccato. vel dicendum q̄ non remittitur ad sacerdotem tantum s3 etia3 ad iudicem qui fuerit pro illo tēpore per quem intelligitur iudex secularis ut unus iudicet in causis spiritualibus alius vero in temporalib⁹ Unde signanter dicit ad sacerdotes leuitici generis et ad iudicem. etc. Et ita exponit glosa. ¶ Quod vero xvij. dicitur papa potest maius. etc. Istud est verum in maiori et minori ordinatis per se ut si episcop⁹ potest ordinare sacerdotem ergo et diaconū non autem tenet in hijs que sunt diuersi ordinis vel generis ut si pater meus potuit generare hominem ergo et canem vel si sacerdos possit aliquem absoluere a peccato q̄ possit eum absoluere a debito pecunie. ¶ Quod autem dicitur. xviij. q̄ temporalia ordinantur ad spiritualia. etc. ¶ Responsio patet ex p̄dictis supra ca. vij. ¶ Quod vero dicit. xix. de legatis et restitutionibus. R°. legata ingenu3 sunt ad pias causas ad ius ecclesiasticu3 pertinent et hoc est spirituale speciale ut dicunt ecclesiastici viri et precipue quando sunt taliter indistincta tunc enim possunt per ecclesiasticu3 determinari iuxta voluntatem expressam testatoris. ¶ Quod autem transferri possint ut si testator leget cētum libras pauperibus infra ciuitate3 vel dyocesi Paris. q̄ possit ratione talis indistinctionis dare pauperibus in carnotē si dyocesi non video q̄ possit de iure voluntatem testatoris mutare. ¶ Principi tamen qui utriusque dioce si p̄est ex causa rationabili posset trā ferri et dari omnia est aliquis dyocesis nominate. ¶ De restitutionib⁹ autem faciendis non video quin possit fieri per prouidentiam seu prudentiam quorumlibet virorum bonorum in pios usus pro utilitate terre si necessitas immineat vel utilitas exposcat et precipue per prouidentia3 principis que utilitati communi indulgeat. ex quo pro communi utilitate vel necessitate erogantur: propter h⁹ q̄ persone sunt ignote. ¶ Tamen quia licet de culpa usure iudex ecclesiasticus cognoscat ratione qua culpa est et q̄ restitui debet iudicare habeat tñ ratione fori scil imponere restitutionem et emendam ad principem pertinet / qui est iusticia animata / et custos iusticie et idem in aliis cōtractibus sicut in quo minus videtur puincere hereticos iudicē ad ecclesiasticum pertinet extra de hereticis ad abolendam et ca. sequenti. Uergētis licet principes de negligentia. ex equendi a papa reprehenditur et puniantur: quia ut notat innocētius factum est de imperatoris presentis consensu. Cum etiam quia episcopus ciuitatis habet ab imperatore facultatem exigendi et consequendi bona executionis et exequendi consestator personam ad exequendum non designauit cap. de sacro sanct.

episcopis nulli licere ita tamen q cu episcopus huiusmodi pecunias fuerit consecutus q̄titatem et tēpus quo eas receperit apud rectorem ꝓuincie publicare debebit vt ibidem dicitur. ¶ Tum. ii. quia lex de petē da hereditate. Hereditas ad quā canonice per se remittūt defensionē et executionē piarū volūtatum vltimarū sicut ꝛc. que ad pias causas pertinent non solum ad pontificem sȝ ad principaliter pertinere oportet in fine dicens q principali et pontificali l. principis et pontificis auctoritate compelluntur heredes ad executionem extreme voluntatis. Tuȝ quia in tali casu cum sit restitutio eris alieni magis videtur pertinere ad iustas causas q̄ ad pias. ¶ Et ideo puto q non oportet q per solum ecclesiasticum iudicem talis restitutio fiat. sed magis ad principem pertinet licet etiam posset fieri per prouidentiam quorumlibet bonorum virorū. ¶ Quod autem arguitur. xx. q corporalia reguntur per spiritualia et ab ipsis dependent vt a causa. ¶ Responsio. Argumentum vt sic factuȝ multipliciter deficit.

¶ Primo quia supponit q potestas regalis sit corporalis et non spiritualis et habeat curam corporum et non animarum quod falsum est vt patet ex supradictis cum ordinetur ad bonum commune ciuium non quodcunq sȝ qd est viuere secundum virtutem. vnde dicit philosophus in eth. q intentō legislatoris est homines bonos facere et inducere ad virtutem et etiā in politicis dicit q sicut anima melior est corpore sic legislator melior est medico quia legislator habet curam animarum medicus corporum.

Secundo deficit argumentum qꝛ nō q̄lȝ ptās secularis a qualibet spirituali instituitur mouetur et dirigitur nam in domo ordinata doctor litterarum et instructor morum cuius potestas est spiritualis non instituit medicum sed ambo a patrefamilias instituuntur nec etiam dirigit medicum inq̄tum medicus est sed solum per accidens inq̄tum accidit medicum velle castū vel litteratum fieri. ¶ Sic papa non instituit regem sed vterq est a deo institutus suo modo nec eum dirigit per se vt rex est/sed per accidens inq̄tum conuenit regem fidelem esse in quo instruitur a papa de fide et nō de regimie. Unde subiicitur pape in hijs in quibus subiicit eum potestas suprema s. in spiritualibus tantum. Patet etiam argumentum deficere et magis esse pro nobis q̄ contra nos si consideremus exemplum: qꝛ licet corpora celestia moueantur i suum finem et administrentur per angelos tamen non sunt producta per angelos sed immediate a deo et ita debent concludi q potestas terrena est a deo immediate licet ipsa ad beatam vitam dirigatur per potestatē spiritualem. ¶ Quod vero. xxi. dicitur de hugone dn̄te q spiritualis potestas instituit temporalem. dici pōt q dicta Hug. non sunt autēnca et modicū roboris afferunt. ¶ Dici tn̄ pōt vt dicit aug. i. de ci. dei mos sacre scripture est dicere rem fieri qn̄ manifestatur ꝓ tanto ergo dicit hugo q ptās spūalis regiā instituit nō quidā ipam efficiēdo vt sit cum sit a deo et a ppło cōsētiēte et eligēte/ sȝ quia in vngendo ipsum institutum

et electum manifestat. ¶ Quod au tem dicit. xxij. q spiritualis hō om nia diiudicat et ipse a nemine iudi catur. etc. licet illa auctoritas freque ter assumatur et in diuersis casibus p auctoritate dn̄i pape tn̄ non ē ad ppositum q2 non accipit ibi hō spiri tualis a potestate spūali quā hʒ ec clesiasticus iudex/cum habens iter dum hanc potestatem spiritualem sit alis vt ibi accipitur: sed dr̄ alis homo vita vel sensu. ¶ Uita autē alis dr̄ cum vita alicui⁹ fertur p aīe lasciuiam et non continet rctōre spū. scia quid anialis homo est qui s̄m fantasiam corporū vel legis litteraʒ vel ratione phisicaʒ de deo iudicat. ¶ Spiritualis vero dicitur vita et sci entia vita quidem dr̄ spūalis qui se cundum deum habens ratione ani mam suam regit. ¶ Spiritualis aūt scienti e est qui nō secūdū humanū sensum sed spiritui sancto subiectus per fidem de deo iudicat certissime et fideliter. ¶ Unde talis iudicat omia glosa certa fide occultorum et ipse a nemine iudicatur. glosa. intelligit an bene vel male intelligat vel a ne mine iudicatur. i. reprehenditur et sic exponunt hiero. et Aug. et littera apostoli hoc ostendit. ¶ Quod vero dicitur. xviij. de ordine finium Bño. multipliciter deficit argumentum.

Primo quidā q2 ars ad quam pertinet superior finis mo uet et imperat arti ad quam perti net finis inferior nō quidē simplicit sed q̄tum et competit ad necessita tem sui finis vltimi et hoc aliqualit ter est concessum superius in propo sito. ¶ Itē plus deficit q2 ars illa su perior non semper imperat necessa rio inferiori mouendo per modū ne cessitatis et instituen do aem s3 solū et imperat per modum dirigentis et sicut medicus pigmentarium infor mat et iudicat de ipso an bn̄ conficiat pigmenta et debite / sed ipsum non instituit nec destituit sed est aliquis superior vtrobiq3 apud quem est to tus ordo ciuitatis vt rex vel domin⁹ ciuitatis. et ille si pigmentarius nō conficiat pigmēta prout medico cō petit hʒ ipsum destituere sicut et cō stituere. Et ita est in proposito tot⁹ mundus est quasi vna ciuitas et qua de⁹ est suprema ptās q̄ papam et im peratorem instituit. quare etc.

Tertio deficit argu mentum: quia licet aliquid coloris habeat/ vbi illud qd̄ pertinet ad ar tem inferiorē non habet rationem boni vel appetibilis secundum se s3 solum vt ordinatur ad finem supe riorem queʒ respicit ars superior si cut se habet confectio medicinaruʒ quam facit pigmentarius ad sanita tem quam intendit medicus tamen dicta ratio nichil coloris habet: vbi illud quod ad inferiorem artem per tinet habet in se rationem boni ap petibilis secundum se cuiusmodi ē viuere secundum virtutem. ¶ Nā multa sunt bona et appetibilia secū dum se que tamen ad aliud ordina bilia sunt vt dicitur. in. viij. ethicoꝝ de amicitia et in. x. dr̄ idem de scire et videre et alijs huiusmodi.

Quarto deficit dicta rō q2 dato q valeat in aliquib⁹ parti bus ordinatis vbi inferior finis nō du cit in superiorem nisi determinato modo. Et ideo deficere secundum illum determinatum modum

est deficere simpliciter/et inutile re-
manere respectu illius finis/ tamen
vbi finis inferior h₃ diuersos ordies
ad superiorem non oportet q̧ si defi
ciat secundum vnum ordinem q̧ po
testas constituta in illo destituatur.
tanq̄ inutilis quia est alius ordo et⁹.
ad finem qui forte solum not⁹ est su
preme potestati propter quem ordi-
nem vult inferre potestatem mane
re tanq̄ vtilem et sic est de potestate
regia/quia secundum eam populus
non solum dirigitur in deum secun
dum q̧ rex ea vtitur vt rex est s₃ eti-
am vt eavtitur vt tyrānus inq̄tum
scilicet tyrānnia principum est in vl
tionem peccatorum vt dicit Job q̧
regnare facit dominus ypocritam
propter pctā vel in probationem pa
tientie subditorum vel in compulsio
nem eorum vt ad deum refugiant
qui solus potest corda regum immu
tare in melius dicente salome. Cor
regis in manu domini est et quodcū
q̧ voluerit inclinabit illud qui etia₃
et tyrannos quos reputat conuersi
one indignos potest auferre secun-
dum illud salomonis. ¶ Sedes du
cum superborum destruxit deus se
dere fecit mites pro eis/ et per eze-
ch.dicit/liberabo gregem meum de
ore eorum que pascunt semetipsos
&c. ¶ Quod autem dicitur. xxiiij.
q̧ papa habet facere leges eo q̧ pn
ceps non potest facere leges vel eis
vti quousq̧ fuerint per papam ap-
probate. ¶ Dico q̧ falsum est vt di
cit expresse leo papa scribens lotha-
rio augusto.distinct. x.de capitulis
di. sic de capitulis et preceptis iperi
alibus vestris et predecessorum ve-
strorum irrefragabiliter custodien-
dis et conseruandis q̄ntum valuim⁹
et valemus christo propicio et nunc
et inetemum cōseruaturos modis
omnibus profitemur et si forte quis
libet vobis aliter dixerit vel dictur⁹
fuerit sciatis ipsum pro certo men-
dace/nec per canones semꝑ legibus
derogatur nisi quo ad casus spiritu
ales. ¶ Nec papa posset leges tolle
re nisi quo ad suum forum vt dicit.
Jo.et alij. Dicere autem vt isti ma-
gistri dicunt q̧ papa tradit leges pn
cipibus et q̧ princeps non potest le
gem aliunde sumere nisi per papa₃
fuerint approbate/est omnio destru
ere regimen regale et politicum et
incidere in errorem herodis timen-
tis et putantis christum regem de-
struere terrenum quia secundū phi
losophu₃ in primo politico principa
tus tunc solum dicitur regalis quā
do quis preest secundu₃ leges quas
ipse instituit. Cum vero preest nō so
lum arbitrium suum secundum le-
ges quas ciues vel alij instituerunt
dicitur principatus ciuilis vel politi
cus et non regalis. ¶ Si ergo null⁹
princeps regeret nisi secundū leges
a papa traditas vel ab eo primo ap-
probatas nullus principaretur prin-
cipatu regali vel politico sed solum
papali quod est regnum destruere ꝛ
omnem principatum antiquu₃ eua
cuare

¶ Capitulum.xviij.

Quod autē di-
citur.xxv.q̧ sacerdotiū
dicitur regale q: sacer-
dotes sunt reges. Dicē
dum q̧ sacerdotium vt patet ex pre
dictis dicitur regale. ¶ A regno nō
quidem mundi sed celi/ad quod or-
dinat et dirigit vel secundum inten
tionem beati petri hic dicitur omnē

bus fidelibus iustis qui in xpo suut vnum cum christo capite in ipso sunt reges et sacerdotes attribuendo mēbus quod est capitis secundum regulam tyconij. ¶ Uel ideo dicūtur regnum quia in ipsis regnat rex eorū christus et sacerdotes dicuntur quia offerunt deo sacrificia laudis et spiritus contribulati quod etiam conferunt omnes iusti. ¶ Quod autem dicitur vicesimo sexto de veteri lege in qua rex inungebatur per sacerdotē. Responsio. Non est de necessitate potestatis secularis q inungeatur cū ante reges inunctos i populo illo fuerūt duces vt moyses et iosue et successores eorum de quibus dominus prouidebat. ¶ Non est etiam de necessitate regis qui perfectiorem habet auctoritatem q vngatur cum alie gentes reges habeant qui non inunguntur. In populo autem illo reges inungebantur in misterium et representationē regis christi de populo nasciturī qui vnctus ē deo gratie pre participib⁹ suis oleo (dico) significato per oleum quo reges de populo vngebantur quod etiam apud reges christianos qui se membra christi profiteretur obseruatur ¶ Non est est inconueniens q reges in populo dei sint veri reges et tamen sint figura altioris regis vt dicit augustinus Hec vero vnctio regia fieri precipiebatur per sacerdotem vt significaretur q de populo illo erat nasciturus qui simul foret rex et sacerdos scilicet christus: hec autem que instituta erant in populo illo cum mala eorum esse ut figuralia non sunt trahenda ad populum christianum. ¶ Unde et i nouo testamento non legimus q sacerdotes inungere debeant reges nas etiam obseruatur in omnibus regibus christianis vt patet in regib⁹ hispanie. Et ideo argumentū nihil ē ad propositum. ¶ Augusti. illa iūctio erat consecratio regum. Consecrare autem secundum papiam est deo dare. Ex quo patet q per hoc non cōcluditur q sacerdotium sit maius i tpalibus et causis secularibus q regia potestas sed solum in causis dei: sicut per hoc quod regum peccata oblatione sacerdotis expiabantur non probatur q sacerdotium sit maius regia potestate nisi solū in hijs que a deo sunt vt. ij. q. vi. nos. Ex etiam istud argumentum non cōcludat patz q2 i veteri lege sacerdotes qui reges iungebant indubitanter regibus subdebantur. ¶ Quod autē dicitur xxvij. q sine xpi iusticia non pōt eē. Respōsio. Dicendum est q virtutes morales acquisite possunt esse perfecte sn theologicis nec ab ipsis pficiūtur nisi quadā accidentali pfectione vt inuit aug. in libro sententiarū prosperi et ideo sine rectore xpo est perfecta et vera iusticia que ad regnum requiritur cū regnum ordinetur ad viuere secundum virtutem moralem acquisitam cui accidit q perficiatur p interiores v̄tutes quascunq: vel ideo dicit augusti. q non est vera iusticia vbi non est christus rector: non quia esse non possit sed quia non erat iusticia etiam moralis acquisita apud illos qui iusticiam seruare credebant demonibus et ydolis seruientes cōtra quos dicit augustinus q veram iusticiam non seruabant. ¶ Potest etiam esse q non regeretur res publica populi christiani recte nisi rector sit papa qui est christi vicarius in spiritualibus nec taliter iusticia seruaretur nisi et sicut iustum est i spiritualibus obediretur. ¶ Quod vero

dicitur.xxviij q oportet illas potesta
tes esse a deo ordine quodam. Respō
sio. Ordinem habent vt dictum est di
gnitatis non causalitatis: scẓ vna nō
sit ab alia sicut omnes āgeli a deo sūt
producti ordine quodam dignitatis
inq̄tum vnus in naturalibus semp
est nobilior altero sed nō est ibi ordo
causalitatis quo vn⁹ sit ab alio cū ois
sint a deo immediate creati. Intētio
tamen apostoli videtur esse de ordie
cuiuslibet ad finem suum proprium
et non de ordine vnius ad alterum.

Quod patet ex hoc q̄

subiungit de principe q minister dei
est in vindictam ꝛc. ¶ Quod autẓ
dicitur xxix. de vero capite dici potest
q vna est ecclesia vnus populus cri-
stianus vnum corpus misticum non
quidem in petro vel lino sed in xp̄o
qui sol⁹ proprie et maxime est caput
ecclesie a quo distributa est vtraq po
testas dicta quo ad diuersos gradus
secundum psal. Omnia subiecit sub
pedibus eius. Et ephesios.ij. Ipsuẓ
dedit caput super omnem ecclesiam
que est corpus ipsius vbi dicit ambro
sius q christus ē caput ecclesie. Po
test nihilominus summus pontifex
q̄tum ad exteriorem ministrorẓ ex
hibitionem dici caput ecclesie q̄tuẓ
ipse est principalis inter ministros a
quo vt a principali christi vicario
in spiritualibus totus ordo ministro
rum dependet vt a ierarchia ꝛ archi
tecto sicut romana ecclesia indubitā
ter est caput omnium ecclesiarum.
Non est autem caput q̄tum ad regi
men in temporalibus seu dispositio
nem temporalium sed quilibet rex ē
in hoc caput regni sui ꝛ iperator mo
narcha si fuerit est caput mundi.
¶ Est etiam hic considerandum q
ex ecclesiastica ierarchia quam opor
tet habere vnum monarcham sum-
mum pontificem nituntur aliqui o-
stendere reges et principes esse sub-
ditos pape in temporalibus. Ita q
papa sit vtraq potestas spiritualis .s.
et temporalis quod ipsi prosequunt
diffuse. ¶ Sed in veritate ex ipsa ec-
clesiastica ierarchia secundẓ beatū
dyonisium in infimo gradu sunt lay
ci cū suis regibus quasi imperfecti
perfectibiles tamen supra quos sūt
perfectiores vt viri ecclesiastici et in
supremo est summus monarcha om
nium scilicet dominus papa.

Constat autē secūdū

doctrinam eiusdem dyonisij q infi-
mi non reducuntur ad supremos ni
si per medios nec supremi perficiunt
ierarchice īfimos immediate sed me
diantibus medijs ¶ Summus ergo
pontifex non habet potestatẓ gene
ralem et immediatam super laycos
nisi quam habent medij de ierarchia
imediatam et magis contractam vt
episcopi vel abbates. ¶ Quamuis
enim in angelica ierarchia suprem⁹
monarcha qui est deus aliquid possit
circa infinitum angelorum quod cir
ca ipsum non potest aliqs mediorẓ
vt creare et in nihilum redigere tñ
hoc non potest inq̄tum ierarcha sẓ i
q̄tum deus creator ¶ Cum ergo in
istis medijs perfectionib⁹ nō ponāt
aliqui vtramq potestatem spūalē .s.
et temporalem sed spirituale tantū.
Clarum est ex ista ordinatione eccle-
siastice ierarchie q summus pōtifex
vt ierarcha est nō habebit potestatē
nisi spiritualem licet generaliorẓ q
vbiq potentem. ¶ Et propter hoc
Bernardus ad eugenium.iiij.libro.
predictum ordinem ierarchiacuẓ as-

tendens nullam potestatem ponit i papa quam non pōat in plātis inferi oribus licet in papa ponat summam ¶ Unde dicit sic Erras si vt summam ita et solam a deo institutam vestram aplicam dignitatem existimas si nullo. sanctis dissentis ab eo qui ait non est potestas nisi a deo. ¶ Proinde quod sequitur qui potestati resistit dei ordinationi resistit et si principaliter pro te facit nō tamē simpliciter Deinde idem ait omnis anima potestatibus sublimiorib⁹ subdita sit non ait ublimiori tanq̄ ivno sed sublimioribus tanq̄ in multis. Non tua ergo sola a domiuo sunt ⁊ mediocres sunt et inferiores. Ecce manifeste i isto ordine ierarchico nullam potestatem dat pape quam non det mediis prelatis licet eam in papa ponat summam.

Ex quo patet q̄ cū dicti medij prelati non habeant potestatem nisi a christo spiritualem non potest esse q̄ papa singulariter habeat temporalem per hoc quod est totius ecclesie summ⁹ seu suprem⁹ ierarcha Et hoc dicūt sancti mat. xvi q̄ xp̄s nō dedit aliquam potestatem petro quā non dederit ceteris apostolis et episcopis et sacerdotibus ecclesie licet petrus dicatur specialiter claues ecclesie acce pisse propter principalitatem, quod atp̄ o accepit vt dicit rabanus. ¶ Et glosa propter hoc etiam q̄ dictū est petro soli mathe. xvi. dictū ē etiam per eadem verba omnibus. mathei. xviii Quodcūq; ligaueritis cete Et iohānis xx. dicēdū est omnibus ¶ Accipite spiritum sanctum quorum remiseritis et cet era vbi dicit crisosto m⁹ q̄ collata fuit potestas spiritualis tantum ¶ Hanc autē disgressio nē hic sed propter aliquos magnos q̄ ,ppt vnitatē ecclesiastice ierarchie nituntur ostendere papam habere vtrumq; gladium.

Est etiam considerādum q̄ ex dicto ordine ierarchie. ber nar. vbi supra reprehendit papam q̄ dictum ordinem ecclesiasticum 'pturbat dum abbates ⁊ inferiores episcoporum exi mit eos imediate sibi subdens q̄ in celesti ierarchia a d qua; extrahitur ecclesiastica non inuenitur Et etiam non possit de iure fieri sētire videtur cum pape in moyse dictum sit a domino Inspice et fac scd; exemplar quod tibi a domino i monte ostensum ē hoc ei disp̄ēsatiōe; nō dissipatiōnē idicat cū tñ pape non sit credita dissipatio sed dispensatio sed bernardo sic sentienti nō consentio ex toto. ¶ Quod vero. xxx. dicitur de duobus gladiis. Rñio. Non est hi cni si queda; allegatio allegorica ex qua non potest sumi argumentum quia secundum dyonisium mistica theologia non est argumentatiua. Et aug. dicit in epistola ad vincentium q̄ allegoria non sufficit ad probationem alicuius nisi cum ea habeatur aliun de auctoritas manifesta. Possum etiam dicere q̄ per illos duos gladios intelligunt omnes mistice verbu; dei iuxta illud apo. ephe. vi. Accipite loricam fidei et gladium spiritus quod est verbum dei Hoc autem dicit duo gladij propter nouum ⁊ vetus testamentum et per duos gladios intelligunt gladium verbi et gladium instantis persecutionis De quo d̄r luce ij. beate virgini tuam ipsius anima; pertransibit gladius. Et. ij regū. xij. Non recedet gladius de domo tua: et hij sufficere tunc dicebant. Et horum vnus erat apostolorum

dij.

passiue quia ab eis sustinendus scilicet gladius persecutionis. Alius autem erat eorum proprie quia ab eis pro tempore competenti euaginandus scilicet gladius verbi dei. Dato autem ꝙ per illos duos gladios quos habebant apostoli intelligantur due potestates scilicet spiritualis et temporalis que licet dicantur ibi esse tamen non dicuntur ambe esse petri vel alterius apostoli nam vnum eorum non tetigit petrus scilicet secularem qui suus non erat.

Aliū vero tetigit scilz spiritualem quem solus dominus dixit esse suum et tamen non statim euaginandum a petro: vnde dictum est ei: pone gladium tuum in vaginam: quia certe non debet statim sed cum magna deliberatione et in necessitate magna iudex ecclesiasticus vti suo mucrone spirituali ne contemnatur.

¶ Posito igitur ꝙ per illos duos gladios mistice ille due potestates intelligantur pro nobis est quia cum essent duo petrus non habuit suum nisi vnum propter quod etiam dicit deus mat. decimo Non veni pacem mittere sed gladium vel signanter dicit gladium non gladios et in persona xpi dictum est in psalmo. Accingere gladio tuo super femur tuum. Et apoca. i. de filio sedente in medio candelabrorum et. xix. de illo qui dicitur verbum dei dicitur ꝙ ex ore eius exibat gladius ex vtraque parte acutus. Ecce ergo ꝙ a xpo non habet nisi vnū. ¶ Potest nihilominus dici ꝙ duo gladij ibi dicuntur fuisse et ad apostolos pertinere quia vnus apostolus et eorum successoribus conuenit per sequez a christo habent. Alius vero suus est aptitudine quia eis non repugnat et ex commissione et permissione principum suus erat futurus.

Potest etiam dici ꝙ dicta auctoritas bernardi pro nobis est quia dicit ꝙ vterque est ecclesie: sed materealis pro ecclesia spiritualis vero ab ecclesia exercendus iste sacerdotis is multus manu sed sane ad nutum sacerdotis et iussum imperatoris vbi signanter dicit ad nutum sacerdotis et non per manum vel ad iussum eius quia in hoc nō habet auctoritatē iubēdi vel cōpellēdi sed solū inuitādi si voluerit imperator.

Ad. xxxi. quod arguit pmmo de cremona Responsio. Quamuis multa iactet se dicturuz tamen absque dubio tam rudia sunt dicta sua que michi non viderentur repeticiōe digna sed discurramus per singula. ¶ Ad ergo primo dicit ꝙ dominus a principio rexit mundum per semetipsum vsque ad diluuium et postea per sacerdotes noe abraham moysem et alios huiusmōi Dico ꝙ deficit multipliciter

Primo quia suppōit pdictos fuisse sacerdotes quod quidez de noe falsum est manifeste cum nec sacerdos fuerit nec officiuz aliquod sacerdotis legatur fecisse non obstāte ꝙ legatur ꝙ erexit altare domino quia erigere altare domino vel orare seu inuocare dominum non sunt actus proprij sacerdotum cum etiaz non sacerdotibus cōueniāt Jaco. v. Orate pro inuicem vt saluemini. Et si etiam fuisset noe sacerdos non ideo dici potest ꝙ mundum rexerit deus per sacerdotem quia nō legitur noe edificasse altare domino nisi postquam edificauerat et rexerat archam. De abrahan vero et moyse constat ꝙ non

fuerunt sacerdotes veri cum nullus sacrificium oblatum fuerit ante veram christi hostiam qui primus fuit verus sacerdos vt supra capitulo.iiij. patuit nec etiam fuerũt sacerdotes legales et figurales dignitate et officio sicut aaron cum nondum essent i uncti nec sacrificia adhuc erant instituta licet in necessitate et propter defectum sacerdotum predicti aliquos actus sacerdotum fecerint vt ꝙ moyses inunxit aaron vel aliquid huiusmodi propterquod moyses sacerdos dicitur in psalmo. Moyses et aaron in sacerdotibus eius. ¶ Quod vero abraham dicitur presbiter non est ad propositum quia sicut dicitur d. nonagesima quarta capitulo.iij. presbiter vocatur non tantum etate sed sapientia.

Secundo diffinit dicta ratio quia dato ꝙ fuissent sacerdotes tamen erant a deo cõstituti vt principes et ideo in temporalibus regebant populum non vt sacerdotes sed vt pricipes. Nec oportet ꝙ si tũc potestates diuise erant simul indistincte subiecto ꝙ ita nunc esse debeant i vno quia hoc erat propter imperfectionem illius sacerdotij quod tamẽ voluit dominus postea magis ac magis esse distinctum a potestate seculari ꝙto magis accessit ad perfectum ¶ Unde temporibus regum et iudicum due potestates erant subiecto distincte et multo magis nunc esse debent vt supradictum est capitulo decimo.

Quod autem dicit tricesimosecundo de habente dominiũ super finem et super ea que sunt ad finem patet ꝙ argumentum nullum est idem enim est modus arguendi ac si diceretur iste est dominus omnium equorum ergo et omnium frenorum qui fiunt propter equos quod non sequitur sicut cuilibet patet. Peccat etiam argumentum in materia quia non est verum ꝙ papa sit dominus spiritualium quia minister est tantũ prima chorintheorum secundo. Sic nos existimet homo vt ministros cristi et dispensatores scilicet ecclesie. Non oportet autem ꝙ si spiritualium et temporalium vnus est dominus ꝙ eorum sit tantum vnus minister sed erunt plures prima corintheorum duodecimo. Diuisiones administrationum sunt vnus aut dominus et omnes diuisiones operationum sunt idem aut deus qui operatur omnia in omnibus.

Ad hec etiam adoptari possũt rõnes ad ar. de finib⁹ date supra. Quod vero additur ꝙ deus animas petro dedit friuolum est neq; ei dedit vt esset dominus earum sed instructor et defensor contra spiritu ales lupos. Unde bernardus ad eugenium. Domabis lupos et non dominaberis ouibus. Et petrus dicit non vt dominantes in clero sed forma facti gregis ex animo. ¶ Quod vero subiungit de apostolo dicente. Uestra sunt omnia non est ad propositum quia nõ loquitur petro vel pape singulariter sed omnibus fidelib⁹ precipue iustis quorum sunt omnia ꝙtum ad aliquam vtilitatem vel operationem in bonũ eo modo quo omnia sunt iustorum .xxxiij.q.vi.capi.i. vel ideo ita dicit quia vt dicit glo. super illud.i.cori.xij. Caritas nõ querit q̃ sua sũt ꝗrit oĩa cõmunia vt ꝙ aliquis nõ hꝫ i se hꝫ tñ in alio cui vnit ꝗ

ꝗd.iij

per caritatem. ¶ Quod aūt dicitur
xxxiij de peccato impatorum q pro-
pter peccata eorum translatū est ius
imperij ad papam. Respondeo hoc
totū ridiculosū ē primo: qz vt ostēdit
aug. iiij. d ciuita. regna ꝛ impia vult
deus esse cōia bonis et malis felicita
tem non nisi bonis et ita nō est de iu
re diuino q impatores propter pctā
sua iure imperij priuentur. ¶ Secū
do qz non omēs imperatores pdicta
flagitia cōmiserunt nec eorum pctā
alijs obfuisse debuerunt ꝛ pcipue qz
in imperio nō succedunt vt heredes
sed ab exercitu vel populo rite eligū
tur. ¶ Tertio ēt qz aliqui pape inuen
ti sunt flagitiosi et heretici ꝛ iuste de
positi nec tñ malicia eorum obfuit
alijs successoribus eorum vere et de
bite electis. ¶ Quarto qz dato q im
perator culpa sua priuetur iure suo
tamen nihil iuris ex culpa eius pape
in imperio acrescit. Nam vt dī aug.
homo peccando iuste dyabolo subdi
dit non tñ iuste dyabolus dominaba
tur eidem. Et precipue tenet hoc in
proposito qz dominatio sacerdotibꝰ
interdicta est vt supra patuit. ¶ Qui
to qz falsum est q in fine argumenti
insinuatur. s. q imperatoribus debe
batur ex priuilegio hoc eñ priuilegi
um imperatoribus datum a clericis
nusq̄ audiuimus sed de iure eis de
bebatur imperium populo seu exer
citu faciēte. d. xciij. legimꝰ et deo inspi
rante qz a deo est. xxiij. q. iiij. quesitū
et cōmentator. viij. ethi. ca. x. dicit q
rex est a populi volūtate sed cū ē rex
q dicetur est naturale.

Quod. xxxiiii. dicitur
de maiori ptāte quam hꝫ nunc eccle-
sia quā haberet in principio. respon-
sio quantum ad hoc q argumentū
innititur alegorie patet q nullius ē
efficacie qz vt dicit aug. in epistola ad
vincentium Alegoria non sufficit ad
probationem nisi cū hoc habeat au
ctoritas manifesta. Et dio. dicit q mi
stica theologia non est argumētatiua
Amplius super illud luc. xiiij. de pa-
bola conuiuij et. ps. Quare fremue
runt gentes. ꝛc. magis videtur secū
dum moralem sensū accipi xp̄i perse
cutio quam nunc sustinet in mēbris
suis a malis ꝛ eiꝰ dñatō ꝛ eo ī mēbris
suis in futuro qñ in celo oīa ei subie
cta erunt. secūdum apo. heb. ij. q il-
lud quod isti accipiunt. Si tamē totū
apponatur ꝓ statu militantis eccle-
sie ad diuersa tp̄a vt isti accipiunt ad
huc non est pro eis qz sicut dicit aug.
de ver. do. nō loquitur dñs quasi nūc
possit ecclesia compellere iudeos et
gentiles ad fidē vel q nunc nō sit ec
clesia subiecta in tp̄alibus regibus ꝛ
principibus de iure sicut olim sed lo
quitur de hereticis qui per sepes in-
telliguntur. Nam qui sepes cōstru-
unt diuisiones querunt. hij enim de
iure sunt ab ecclesia compellendi re-
dire. Sed hoc non faciebat ecclesia ī
principio propter defectū potētie eo
q reges ꝛ principes non sic erant fa-
uorabiles ecclesie sicut nunc sunt et
iō cum fauore principum non possūt
Et sic tractatur ista materia. xxiij. q.
iiij et sexta.

Quod vero obicitur
xxxv. de regis permissione et dei in-
dignatione. Responsio argumentū
nullum deficit dñs eñ cum sacerdo-
tio vel ante instituit regē in populo
illo lꝫ non cum plena ptāte: vt pꝫ in
moyse et iosue ꝛ successoribus eorū
qui toti illi populo preerant. Vñ di-
cebat moyses num. xxvij. prouideat

d se spirituum ois carnis hominem qui sit super multitudinē hanc et de singulis iudicibus qui post iosue fuerunt legitur q deus suscitauit saluatorem et q sps dei erat in illis vt pz iudic.ij. ¶ Erant igr a deo instituti et non iudicio eorum cōmissi. 7 erāt reges aliomodo inquantū toti populo illi ṗerant singulariter vel spaliẽ quod est species regni. non erat tamē regimen regiū purum eo q committebatur aristocrachie in qua plures dñantur secundum virtutem et democrachie. i. principatui populi vt videbitur cum etiam postea ad eorum petitionem eis dedit habere regē cū plenitudine potestatis. Adhuc electionem eis non commisit vt dicebat ergu. sed reseruauit vt pz deut. xvij. vbi dicitur. Constitues regem quem dominus deus elegerit. ¶ Non est etiam contra regiam dignitatem q ad petitionem eorum quasi indignatus regez concessit. i. reg. viij. qr similiter argui posset de sacerdote qr cū moyses domino diceret exo. iiij. Obsecro domine mitte quem missurus es. dominus iratus in moysem ait. Aaron frater tuus leuites scit q eloquens sit ipse erit tibi in occursū. 7c

Sed quare ergo indignatus concessit eis regem. Dicendum q non iō qr regale regimē ei displiceret simpliciter vt malum. s3 iō qr illum populum sibi eligerat vt peculiarē. deut. vi. et instruerat eis regimen melius puro regali saltē illi populo prop̄ter duo. Primū est qr licet regimē regiū in quo vnº simpliciter principatur secundū virtutē sit meliº us quolz alio regimine simplici vt ostendit phs in. iij. poli. tñ si fiat mixtū cuz aristocrachia 7 democrachia melius est puro inquantum in regimīe mixto oēs aliquam partem hñt i pricipatu. ¶ Per hoc enim seruatur pax populi et omnes talem dominationem amant et custodiunt vt dicitur in. ij. poli. et tale erat regimen a deo optime institutum in populo qa erat regale iq̄tum vnus preerat simpliciter ommibº singulariter vt moyses vel iosue. Erat etiaz aliquis de aristocrachia q ē principatus aliquorum optimorum principantiū secundum virtutem inq̄tum sub illo viro eligebantur. lxxij. seniores. deute. v. Erat ēt ibi aliquid de democrachia . i. principatu populi inquantū. lxxij. eligebātur a populo 7 d toto pplo vt dicitur ibidem 7 sic erat optie mixtū inq̄tum oēs in regimine illo aliquid habebant siue aliquam partē. Et sic certe esset optimum regimen ecclesie si sub vno papa eligerentur plures ab oi prouincia et de omni prouincia vt sic in regie ecclesie oēs haberēt partem suam. Aliud etiam erat propter quod tale regiez erat meliº illi populo q̄ purum regale Quia licet regimen regale sit optimum in se si non corrumpatur cum propter magnam potestatem que regi conceditur de facili regnum degeneret in tyrannidem nisi sit perfecta virtus eiº cui talis potestas conceditur.

Nam vt dicitur decimo ethicorum viri virtuosi est bene ferre bonas fortunas. Hec autem perfecta virtº in paucis reperitur 7 precipue i populo illo eo q iudei crudeles essent et ad auariciam proni p que vitia maxime deceditur in tyrannidē. ¶ Et iō dñs a principio nō istituit eis regē cū tāta plenitudine potestatis sed iudicem et gubernatorem

in eorum custodiam modo predicto: quia sic eis magis competebat. Et ideo postea ad petitionem eorum regem instituit quasi indignatus quia scilicet regimen aliud aliqd eis velli us abijciebant.

Quod autem in eodem argumento subiungitur de regibus osee oct. regnauerunt et non ex me. Non est ad propositum quia loquitur de malis regibus. Et simile posset dici de malis prelatis ecclesiasticis. Qui non intrat per ostiuz in ouile ouium: vel qui abutuntur ecepta auctoritate.

Et amplius dici posset ꝙ dicta auctoritas pro nobis est quia Bernardus ad Eugenium libro secundo eam exponit de papa et prelatis ecclesiasticis querentibus dominatum dicens. ¶ Planum est apostolis interdicitur dominatus ergo tu tibi audes vsurpare aut apostolatus dominatum: aut dominus apostolatum: plane ab vtroqꝫ vel ab altero prohiberis. alioquin non te exemptum putes illorum numero: de quibus dominimus conqueritur sic dicens. Ipsi regnauerunt et non ex me principes extiterunt et non cognoui eos. ¶ Quod vero. xxxvi. dicit de terra sacerdotis que sub pharaone libera erat a tributo et censu. Dicendum est ꝙ per hoc denunciabatur sacerdotes debere esse liberos quo ad onera principalia et quo ad mãsionẽ siue mansum ecclesie. et quo ad ea q̃ eis donantur vt sacerdotes sunt et ministri dei pro redemptione animarum et non quo ad ea q̃ titulo emptionis vel aliter acquiruntur ecclesie: que cuꝫ onere suo transeunt ad eos vt notatur. xxiij. q. vltima. tributum et alio ca. secundum canonicã ꝛ hoc est ecclesijs indultum ab imperatoribus et principibus vt ibidem dicitur

Quod autem. xxxvii opponitur de episcopis vocatis a papa qui remanserunt ꝺ mandato imperatoris et super hoc reprehendun tur a papa. ¶ Dicendum ꝙ sicut notauit iohannes ibideꝫ et infra. eaꝺ. q quo ausu istud intelligitur de illis tãtum episcopis qui leuitica portione sunt contenti. De alijs autem regalia tenentibus vel possessiones alias cum talia transeant cum suo onere non intelligitur ymmo tales dominis suis obedire tenentur sicut ceteri et hanc distinctionem ponit expresse capitulum sequens. ¶ Sed notanduꝫ ꝙ hoc etiaꝫ videtur per simile ꝙ monachus translatus ad episcopatum magis subiectus est archiep̃o q̃ abbati suo et ei plus debet obedire. Similiter monachus transiens ad curam parrochie alicuꝰ in hijs q̃ ad curã illiꝰ parrochie ptinẽt magis obedire tenetur ep̃o illius loci q̃ abbati et pt ep̃s ipsum visitare et corrigere. Sic ep̃s accipiẽs feodalia p̃cipue sciente et pmittẽte sũmo pontifice magis tenetur obedire tpali dño q̃ sũmo pontifici ymo in casu vbi iã p̃cipit ei princeps aliquid de pertinentibus ad onera feodorũ vt exemptus a papa sicut monachus ab abbate. Ita ẽt determiat hu. de. san. vi. de sacra. pte. ij. c. vij. dicens ꝙ p̃ncipes dotantes ecclesiã non psũt in ipsã totalr transferre dñium sic ꝙ nihil de dñio retineãt cuꝰ verba sũt hec. ptia põt ecclesia ministros habere laicas prochias per quas iura et iudicia ad terrenã ptãtem ptinentia secũdũ tenor-

rem legū et debitū iuris hūani exercear q̄ si rō postulauerit et necessitas et illis ipa ptās debeat p̄cinium i illi ipse possessiones debeāt in necessitate obsequiū. Sicut em ptās regia patrocinū quod o3 alteri non potest dari sic ipa possessio ēt ab ecclasticis p̄sonis obtenta obsequiū quod regie p̄tāti pro patrocinio debet iure negare nō pōt sicut scriptū est. Reddite q̄ sunt cesa. cesa. i q̄ sunt. dei. deo. Sed forte dicetur q̄ sunt aliq̄ q̄ merētur isto iure p̄uari q̄ impediūt spūale donum. s. impediendo ne epi vadāt ad curiā q̄n illi sunt vocati p̄ aliquo negocio spūali vel q̄n o3 eos vel alios ibi ire pro dispensatione sup irregularitate vel pro alia cā hmōi constat em q̄ impedire hmōi transitū est impedire bonū spūale. ¶ Ampli⁹ p̄ tales artationes passuū et tales leges ne aliqui possent extra regnū pecunias infertur dānū curie romane: et sic potest papa conqueri legitime et talia prohibere et reputare principē talem hostem suum qui talia facit.

Responsio prohibere simpliciter et vniuersaliter impedire ne quacunq̄ ex causa aliquis trāseat esset impedire spirituale bonū in casu. ¶ Sed si prohibeatur cū exceptione. s. nisi ex causa rationabili & licentia prin:ipis qui causam audiat non est impedire bonum spirituale. ¶ Si etiam per tales artationes dānificetur curia romana quia non accipit consueta seruitia non ideo debet reputari princeps iniuste agere et in immitari ecclesie nisi faciat sola intentione nocendi: quia si faciat hoc pro suo vel terrē sue commodo licet inde per consequentiam dānu3 aliis contingat sibi est licitum q̄ cuilibet licitum est vti iure suo. Argumentum habetur ad hoc aliquis h3 fontem orientē3 in fondo suo qui diuersus p̄riuos rigat ortos vicinorū suorum iste facit aquā descēdere vel currere per diuersa loca domus sue et sic impeditur ne currat ad ortos vicinorum nunquid homo est ei licitū dicit lex q̄ sic lic3 aliis incommodū eueniat q̄ vtitur iure suo. ¶ Esto etia3 q̄ faciat hoc princeps intentiōe nocendi adhec in casu est ei licitum. s. si p̄sentibus probabilib⁹ vel euidentibus argumentis appareat q̄ papa ad hoc vocaret prelatos vt cum ipis aliquid machinari intenderet cōtra ipsum vel contra regnum suu3. Est enim licitum principi abusu3 gladij spiritualis repellere eomodo quo potest etiam per gladium materialem precipue vbi abusus gladij spiritualis vergit in malum rei publice cui⁹ cura regi incumbit aliter em̄ sine cā gladium portaret.

Quod vero dicitur xxviij. de colla. benefi. dōm q̄ collatio ista competere pōt laico ex consuetudine sicut p̄sētatio de iure scripto nam non plus repugnat laico vnu3 q̄ aliud et pōt competere de iure patronatus si hoc fuerit in consuetudine habitū vel concessum ab ecclesiis Sicut em̄ dicitur. viij. eth. benefacti et si non ex debito iusticie ex quo actiones inascuntur inter hoīes: tñ ex debito honestatis debetur super abundanti honor. indigenti vero retributio lucri et inde est q̄ fundatoribus ecclesiarum et patronis ratiōe beneficij accepti ecclesie a principio ex debito iusticie non erant obligate tamen ex debito honestatis eis volu

erunt concedere aliquid honoris et a
liquid vtilitatis honori quidem pre
sentando ad beneficia quod inuenit
concessum patronis in iure scripto ex
presse et generaliter tamen quibus
dam excellentioribus patronis vt ma
gis foueretur eorum deuotio ad ec
clesias fundandas est per dissimula
tionem concessum rationabiliter et
quia illud quod rationabiliter est cō
cessum licet ex gratia et non ex debi
to iusticie in longam et prescriptam
consuetudinem tractum conuertit i
ius commune eo q̄ vt dicit plato in
thimothe. q̄ semel rationabiliter
est institutum non est diuine volunta
tis immutari debere. ¶ Ideo dicta
presentatio ad beneficia ecclesiastica
omnibus patronis debetur genera
liter et collatio quibusdam excellen
tibus q̄ hoc ex consuetudine habue
runt debetur specialiter et de iure vt
eis auferri non possit sine iniuria ym
mo si quis auferre vellet eis sine cau
sa euidenti et rationabili indubitan
ter non posset sed semper teneret pa
troni collatio quicquid ageretur cō
tra hoc a quocunque. Nam vt dictum
est supra deus non dedit potestatem
petro vel ministris ecclesiasticis i ho
nis ecclesie ad ordinandum pro libito
sed pro bona fide et ad edificationem
et non ad destructionem vt dicitur. i
corinthiorum. Deus enim non vult
quod rite alicui est collatum ei aufer
ri nisi culpa interueniente nam secū
dum apostolum romanorum vndecimo. Sine
penitentia sunt dona dei et Job tri
cesimotertio dicitur non auferet a vi
ro iusto oculos suos et reges in solio
suo constituit in sempiternum propter
peccata enim fecit vasa egiptiorum
spolia hebreorum. Et ideo ex quo fu
it a principio patronis concessum ex

presse vel interpretatiue per longam
dissimulationem et ex causa rationa
bili quia ex debito quo benefacienti ex
cellenti honor debetur etiam vt po
tentes promotores efficerentur ad do
tandas ecclesias non est dubium non
esse proprie a christo commissum quis
talia reuocare possit sine euidenti et
magna culpa super quam princeps
monitus inueniretur incorrigibilis
et precipue cum ex hoc ecclesie sum
pserunt magnum emolumentum.
¶ Quod ergo arguitur q̄ collatio
n̄ cadit in laycum cum sit quid speciale
Responsio dicendum q̄ spirituale nō
dicitur proprie nisi in habitudine ad
spiritum diuinum per causalitatem
seu per concomitantiam vnde sacra
cramenta ecclesiastica sic spiritualia
sunt et administratio sacramentorū
quia gratiam spiritualem contingūt
et causant spirituali vero annexum
dicitur q̄ habet ordinem ad dictum
spirituale vel per consequentiam vt
ius decimarum vel per antecedenti
am vt ius patronatus et collatio prebē
darum. ¶ Primum ergo quod est
spirituale proprie non cadit in laycū
aliquomodo nec secundum q̄ est an
nexum ei per consequentiam quia ta
le dependet ex spirituali officio nam
ratione spiritualium officiorum com
petit alicui ius decimarum et ideo si
cut spirituale officium nō competit
layco ita nec ius p[illegible]tum licet fru
ctus corporales qui nomine decimarū
appellantur layco competere possūt
de concessione ecclesie ¶ Sed tertiū
quod annexum est spiritualibus officijs
per antecedentiam vt presentatio vel col
latio seu ius cōferēdi q̄ non sic depē
det a spirituali sed econuerso pōt cōpetere
layco precipue ex cōcessiōe ecclesie vel
ex permissione et ex longa cōsuetudine

et per scripta potest rex sibi ius acq̄rere cū sibi nō repugnet q̄ si ei repugnaret ei nō posset conuenire ex concessione cuiuscunq̄ sicut nec administratio sacramentorum vel ius decimarum potest cōpetere layco auctoritate cuiuscunq̄ nec sit honerosa ecclesijs sed interdum fructuosa. Et p̄cipue ecclesia sciente et permittente. ¶ Quod autē dicitur q̄ dos nō debet esse onerosa Respōsio: q̄ ex hoc non fit onerosa nisi patrono cui icūbit onus deffēsionis ecclesie nunc vero non est onerosa cum plus ex hoc habeat commodi q̄ incommodi.

Et q̄ dicitur q̄ consuetudo non preiudicat iuri. Responsio dicta cōsuetudo cū non sit damnosa i ministris ecclesie sed in pluribus fructuosa nō preiudicat iuri publico in genere licz videatur preiudicare i specie Nā licz videatur preiudicare episcopis qui p̄uantur collatiōe beneficiorum que de iure communi eis debet̄ tn̄ ecclie aliūde ex hoc emolumētū accipiūt p̄ponderans ratione deffēsionis et dotationis et fundationis et ideo nō p̄iudicat simpliciter ¶ Vel vt dicit phīlosophus in. viii. ethicorum hoc facimus q̄ per amicos facimus: et ideo ecclesiasticus cōferre dicitur lz non p̄ se sz p̄ ptōnū laicū cui ab eo concessuz est rationabiliter que cōcessio nō ē reuocabilis nisi sicut dixi. ¶ Et q̄ op ponitur de consuetudine contraria sbē contractus et inhonesta. Rñio dicit̄ q̄ hic nullus est contractus nec conditio quia patroni non dant sub cōditione vel modo sed simpliciter lz obligatio sequatur collatione iā factam nec est hic aliquid inhonestū cum p̄ violentiam non sit ab ecclesijs extortum sed ab ecclesia sic patronis liberaliter concessum lz ex debito honestatis q̄do cuiusq̄ bñficio excelēti debetur honor et indigenti retributio lucri. vt dicitur in. viij. ethicorum. Si ēt esse ɔtraria substātie ɔtract⁹ vel doni vt dicit argu. nō iō sedē itētū q̄ sic ɔ nūc nō adiecta habeat̄ ⁊ q̄ donū nō māeat hoc ei ɔuēit i ɔditiōe i hōesta q̄ nō ē ɔtraria substātie ɔtractui vt ɔtraho tecū Si occideris hoiem Sz vbi ɔditio oppōita ɔtraria subiedoni donum vel contractus nō tenet v t si dicat̄ ɔtraho tecū si venenū āt sterilitatē pcures vel aitō huiusmōi ⁊ iō scdz illō dōatio fctā ecclesijs nō tenuisss sz t̄diret totū ad dōatores.

Q̄ ò vo dr̄ q̄ eccā gaudz iure mioꝝ reputat se deceptā Rñio nō sufficit ad restitutiōez q̄ sit mior nisi oñdat se lesā ꝯiiij. Sñalis hoc certe eccā facere nō poss̄ cū appeat euidēt̄ q̄ ex doctā ꝓmissiōe fctā ē locupletior Ampl⁹ scōz magnos iuristas ecclesia ponitur in vltimo momento. xxvi. annorum a tempore lesionis facte vl sic infra quadriennium quod vocatur tempus vtile tantuz restituatur et non vltra nisi fraus probetur interuenisse. ¶ Alij vero dicunt q̄ restituenda sit vsq̄. xv annos ponentes eam in anno. xiiij. Alij autem vsq̄ ad. xxx. ponentes eā in primo die minoris. Amplius dicit goffredus q̄ ecclesia a minore differt in hoc q̄ ecclesia perscribit et perscribitur contra eam sed minor semper seruatur illesus preter q̄ in logissima perscriptione que quidez contra minorem currit sed restituitur cōtra ecclesiam vero erit perscriptio. xl. ānorum nec est restituenda ¶ Quod autem dicitur tricesimonono q̄ papa debet esse perfectus in vita actiua.

¶ Ad ¬ Respōsio ex hoc solū sibi conuenit de rebus suis ⁊ non de rebus alienis et predicare alijs res eoꝝ ēt

distribuendas secundum q exigit ordo charitatis. ¶ Quod.xl. opponitur de clericis qui magis pollent foe Responsio: si licet nō ideo precipue debēt regere in omnibus sed in maioribus et in melioribus scilz spiritualibus. ¶ Quod autem dicitur xli. q aliter loquentes loquūtur in fauorem principum. ¶ Responsio quamuis in casu aliquo vitae sit subticēda sicut moyses substituit veritatem de repudio vxoris mat. xix. tamen nulli licitum ē in casu quocunqꝫ contra conscientiā docere vel scribere in doctrina religionis et ideo dicere q tanti viri inter quos aliqui fuerunt summi pontifices scripserunt contra conscientiam suam in fauorem principum vel ob timorem eorum est ponere os in celum. ¶ Magis autem probabiliter posset econtrario dici q tales doctores qui sic indebite ampliāt auctoritatem pape loquuntur timore vel fauore ipsius cum sint persone ecclesiastice qui magis possunt per ipsuz promoueri. Et precipue cum ipsi dicant licet male q summus pontifex gratiose amplectitur suam potestatem extendētes et reprimit obloquētes quod nunc faciunt reges et principes. ¶ Quod autem vltimo dicit ille de cremona tales ꝓ hereticis habendos qui dicunt papam non habere rc. ¶ Dicendum q iste est temerarius in iudicando cuz dicit nos ita dicere vt ecclesia nōn possit cohercere hereticos hoc enim falsum apparet cum ecclesia possit inuocare brachiū seculare cōtra hereticos extra de hereticis ad abolendam et vergentem magis autē posset dici q iste anathema esset ⁊ nō longe ab heresi scilicet cum pertinacia suum dictum assereret. ¶ Nam papam habere vtrumqꝫ gladium nō continetur in sacra scriptura que est regula fidei et deute. iiij. dicit dominus non addetis ad verbum quod vobis loquor neqꝫ auferetis ab eo. Et in congestis prime ephesine sinodi dicitur q perlecto simbolo nicene sinodi decreuit sancta sinodus aliam fidem nulli licere proferre vel cōscribere vel cōponere propter diffinitam a sanctis patribus qui in nicena sinodo congregati sunt a spiritu sancto.

Et subditur anathematis pena. Et idem recitatur in gestis consilij calcedonensis. Amplius cū fides christiana sit catholica ⁊ vniuersalis non potest summus pōtifex hoc ponere sub fide sine consilio generali quia papa non potest discernere statuta consilij. di. decima nona anastasius nam licet consilium non possit ꝑ pape legem imponere extra de electione: significasti. Et tricesima quinta questione sexta. Denam: tamen non intelligitur in hijs que fidei sunt co q orbis maior est vrbe et papa consilio maior est papa solo.

Nisi quid possint viri ecclesiastici eo q sūt ex xp̄i vicarij videnduz est quid possūt summi pontifices ex dono constantini imperatoris magni. Dicunt eniz q siluestro successoribus dederit imperium occidentale et imperialia signa vt palacium suuz et coronam. Et alia huius. Et ideo volunt aliqui q ratione huius doni sūmus pōtifex īperator est et dn̄s mūdi et q potest reges constituere ⁊ destituere sicut est rex ⁊ imperator et precipue imperio vacāte.

Ut autem ista melius pateant premittenda sunt aliqua ad factum pertinentia que in cronicis et ecclesiasticis hystoriis de hac translatione et donatione leguntur vt melius videatur quid per donationem illaȝ possit domin⁹ papa precipue super regem francie.

Est quidem sciendū de donatione predicta ꝙ sicut accipitur ex cronicis hugonis floracensis et in libro de cosmigraphia et ex epistola constantini ad episcopos: et ex testamento eiusdem ipse constantinus non dedit nisi circa prouinciam scilicet ytaliam cuȝ quibusdam aliis vbi francia non includitur et imperium transtulit ad grecos vbi nouaȝ romam edificauit centum de translatione a grecis ad germanos facta per romanos et papam in persona karoli magni vt dicunt

¶ Sciendum est ex cronicis supradictis ꝙ non fuit trāslatio facta quin remaneret imperiū apud grecos secundum rem ⁊ apud occidentales secundum nomē ꝙ vel fuit facta diuisio imperij vt duo imperatores dicerentur romanus scilicet et constantinopolitanus. Eo ꝙ romani leguntur ex triplici causa ab imperio grecorum recessisse scilicet: quia propter defensionem rei publice quam acceperant a karolo magno constantino imperatore negligente et ex othone yrene imperatricis que filium suum constantinum et filios filij exclamauit vt sola imperaret prouocati. et ex translatione imperij ad grecos ab eis per constantinum imperatorem facta: indignati et grauiter ferentes imperium grecorum laude imperij karolo magno victori declamauerūt. Ex quibus ergo suppositis apportet ꝙ ex dicta donatione et translatione papa nichil potest super regem francie propter quattuor.

Primo quidem quia dicta donatio non fuit nisi de portione determinata: in qua francia non includebatur nec translatio fuit facta totius imperij siue monarchie mundi ad germanos cum etiaȝ post translationem predictam que magis fuit diuisio imperij vel noua imperij appellatio ꝙ translatio remanserunt adhuc imperatores apud grecos.

Secundo quia dicta donatio nichil valuit propter quattuor que in glosa iuris ciuilis ponuntur et vt iurisperiti communiter dicunt quia imperator ideo dicitur semper augustus: quia eius est augere rem publicam et non minuere et ita dicta donatio non videtur tenuisse: precipue quia excessiua et immensa licȝ alias in remunerationem facta et cum moderatione tenuisset. ix. distinctione. tutum cum plures et infra primis. ¶ Nec obstat ꝙ dicit lex ꝙ mensura donationis ecclesie est vniuersalis vt in autenticis de rebus ecclesie non alienandis. ¶ Sanctimus illud enim intelligitur quando donatur de patrimonio cesaris ⁊ nō quando donatur de patrimonio fisci quia pro statu rei publice constituendo institutum est et ab vniuersitate que semper debet manere de quo non potest largiri nisi cum moderamine et ex certis causis in autentica Quomodo oportet episcopos et cle

ricos coll. secun. vel itelligitur in prī
cipe non donante ecclesie sed permu
tante cum re ecclesiastica vbi non est
periculum si res principis sit maior
et non commensurata ita ab ecclesia
accepte.

Secundo quia impe
rator est administrator imperij et rei
publice vt dicunt iura per legem or=
tensiua latam. vt instit. de constitu.
principum lege prima. Si non impe
rij administrator est imperij diminu
tor non valet vt institu. propō vel fū=
dum. s. si tutor.

Tertio quia si dona=
re lex est. C. de donatione inter viruz
et vxorem. lege donationes. Lex em̄
facta per vnum seu ab vno reuocari
potest per successorem quia par ī pa
rem non habet imperium vt iustitu.
de arbitrijs lege. nā et magistratus.
Dicta ergo donatio firma non fuit.

Quarto quia eadem
ratione qua vnam partem potest da
re et successor potest et aliam et sic i=
periū deminoraretur et spoliaretur
bonis suis quod est inconueniens:
quia expedit q̄ imperiuz sit locuplex
ar. institu. de fundamen. domorum.
lege. ar. in autenti. vt iudicis suffra.
capitulu. cogitatiuus collatione se=
cunda. Ex quib⁹ dicunt iuriste q̄ do
natio non valuit.

Quod vero deo dis=
plicuerit ex hoc sumitur argumen=
tum q̄ legitur in vita beati siluestri
pape / q̄ in donatione illa audita est
vox angelorum dicentium in aere.
Hodie in ecclesia venenum effusum
est. ¶ Item beatus hiero. dicit ō isto
constantino q̄ ab ipso vsq̄ in presēs
tp̄s ecclesiarum rapine et totius or=
bis discordia secuta est. ¶ Dicit etiā
hiero. de eodem q̄ in tantā crudeli=
tatem postea versus est vt filium su
um crispum interficeret et vxorem
suam faustam extremo eti'm tem=
pore vite sue ab eusebio nichomede
baptizatus est et sic bis baptizatus
fuit et amplius in arrianum dogma
declinauit. Et hoc idem dictum iero
nieis suis multi alij cronicorum ve=
races scriptores et fide digni. Quod
autem aliqui deffendere volunt q̄ il
lud de filio suo intelligi debet: patet
esse falsum. Tum quia beatus hie=
ro. satis postea loquitur de ipso con=
stantino. Constat autem q̄ ab illo cō
stantino non incepit rapina ecclesia=
rum: cum ipsius tempore fuerit ec=
clesie magna persecutio. Constat ēt
ex cronicis q̄ solus constantinus et
non filius eius vxorem habuit fau=
stam nomine. ¶ Non inuenitur ēt
iste constantin⁹ familiaris fuisse eu
sebio nicomedie ep̄o sed alius con=
stantinus qui mortuus in sua eccle=
sia est sepultus. et ideo illa scelerosa
dicunt ieronimus et alij de constan=
tino magno q̄uis affectus pietatis
sue reddiderit cum bone memorie a
pud beatum greg. in registro. Greci
e tam ad eum deuotionem concepe=
runt ex eo q̄ ad ipsos imperiuz trās
tulit et constantinopolim apud eos
fundauit.

Tertio apparet q̄ ex
dicta donatione nichil habet papa
super regem francie dato etiaz q̄ va
luisset et generalis de toto imperio
fuisset q̄ licet galici inueniantur tē
pore octouiani augusti per quādam
rationis fuisse subiecti tū franci nū=

&:hoc enim legitur in diuersis histo
rijs q post excidium troye duodecim
milia troianorum duce anthenore a
quo primo dicti sunt anthenoide ad
partes pannonie iuxta meotidas pa
ludes peruenerunt vbi ciuitatem sy
cambriam edificauerunt semper im
perio romano infesti:ibique manserũt
vsque ad tempora valentiniani impe
ratoris a quo inde expulsis pro eo q
tributa romanis iuxta morem cete-
rarum gentium soluere. recusauerãt
egressi autem inde cum suis ducib⁹
marco miro symone et genebando
venerunt et habitauerunt iuxta ripã
reni in confinio germanie et aleman-
nie quos cum multis prelijs idẽ valẽ
tinianus postmodũ deuincere nõ po
tuisset proprio nomine eos frãcos.i.
feroces appellauit. ¶ Et ab illo tpe
virtus francorum intantũ excreuit/
vt totam germaniam et galliã vsque
ad iuga pyrrenei et vltra subiugarẽt
et galliã hitantes eãque franciã noian
tes nullis rõnis nec alijs quibus quẽ
fuerunt subiecti.

Quarto ex dicta do-
natione dato q valuerit et ex toto im
perio facta fuerit et dato q frãci tũc
fuissent impio subiecti quod nõ dici
mus adhuc papa nihil potest sup re
gnũ francie cum non sit imperator.
Et amplius dato q esset:franci scri
pserunt cõtra impatorẽ vsque ad dies
istos tenuerunt enim sic regnũ francie
reges sancti et tam longo tpe et bo
na fide vt p3 de beato ludouico p ec-
clesiam meritis suis euidentib⁹ ca-
nonizato qui ita tenuit et ecclesia ca
nonizando approbauit quicquid di-
cant aliqui theologi cuz iure hũano
sit appropriatio rerum et subiectio ho
minum secundum augustinum iura
humana possunt facere commune:
vel alienum quod meum est ex cau-
sa rationabili non esse meum et trãs
ferre dominium. Ex quo enim iura
imperialia statuerũt q aliquid post
tantuz tempus in perscriptione trãs
feratur:dominium transfertur. Et
hoc pro communi vtilitate vel in o-
dium negligentis et in fauorem bo-
ne fidei possessoris:et ne lites in infi-
nitum protendantur et multiplicen-
tur nec in hoc aliquis tenet alienum
sed suum quod suum factuz perscri
ptione legitima. Et ideo dato q
regnum francie alias fuisset subie-
ctum romano imperio: tamen pre-
scripta est subiectio. Quod etiam
patet ex cronicis Sigisberti et alio-
rum.

Ibi enim legitur q
Karolus magnus totam ytaliam
sub iure regni francorum subegit.
¶ Legitur etiaz in hystorijs ro
manorum q olium imperium fuit
apud francos Et tamen constat q
ytalia nunc non est subiecta francis
quod non est nisi propter aliquem tẽ
poris perscriptionem que in talibus
locum habet.

¶ Ex predictis etiaz
apparet non valere quod dicunt ali-
qui iuriste de perscriptione iurisdic-
tionis et subiectionis q subiectio q̃
imperatori debetur perscribi nõ po-
test. Sed illa tantum q debetur ba
ronibus inferioribus: ita tamen q
subiectio remaneat ad superiorem
Cuius rationem allegant quia cum
plures differentiant faciliter non expe-
dit vt plures regimen habeant. Sz
q vn⁹ toti mũdo pricipetur. et iõ ista
vtilitas pscriptiõe tolli.ñ.dz. Sz pax

valet ista ratio vt patet ex dictis su-
per.iiij.capitu.quia verum est ꝙ plu
res dissentiunt faciliter in re vna et
ideo melius est regimen regum ꝙ a
ristocrachicum: vt supra dictum est
capitulo primo. Melius tamen est
plures pluribus regnis dominari ꝙ
vnum toti mundo.

Quod ex hoc etiam
apparet ꝙ tempore imperatorū nū-
ꝙ fuit mundus in tanta pace quan-
ta fuit postea et ante sed frater fra-
trem et mater filium occidebat et e-
conuerso et cetera horribilia scelera
per mundum currebant et discensio
nes per maxime de quibus non opor
tet modo narrare per singula.

Mirum etiam est si perscribi nō
possit contra imperium romanorū
vt dicunt illi cum ante regnum ro-
manorum fuerint regna et imperia
scilicet babyloniorum quod incepit
a nino tempore abrahe carthaginen
se tempore iudic sub cola duce mace
donum siue grecorum ab alexandro
tempore machabeorum et quodlibꝫ
predictorum est eque a deo sicut im-
perium romanorum.

Si igitur non obstā-
te ꝙ greci habuerunt imperium a
deo romani perscribunt et perscrip-
serunt contra grecos et vsurpare tē
ptauerunt grecos expellendo quare
non possunt alij homines perscribe
re contra imperium romanorum eti
am eorum dominium a se abijcien-
do precipue cum eis se non subiece-
runt voluntarie sed violentia roma
norum. Sicut de gallicis legitur ꝙ
nunꝙ ante ꝙ venirent franci volun
tarie se subiecerunt romanis sed sē
per rebelles fuerunt prout potuerūt
modo quidem romanos vicēdo mo-
do econuerso. Si ergo romani per vi
olentiam acceperunt nunquid iuste
per violentiam etiaꝫ abici potuit do
minium eorum vel etiaꝫ contra eos
perscribi.

Si vero aliquis dicat
ꝙ deo ordinante cesare debuit im-
perium aliorum et crescere debuit i
perium romanorum: quare non sic
potest dici de romano imperio ꝙ ces
sare debeat deo ordinante et illi qui
ante romanis qualitercunqꝫ fuerūt
subiecti amplius non debeant subij-
ci si discedere velint et possint: ymo
certe expressius videtur haberi i scri
ptura de imperio romanorum ꝙ de
ficere voluerit ꝙ de alio. Dicitur enī
numeri.xxvi. in prophetia balaam.
Venient in trieribus de ytalia et su
perabunt assirios vastabunt hebre-
os et ad extremum etiam ipsi peri-
bunt vbi dicit magister in hystorijs
sicut monarchiā predixit romanorū
hic et sic in fine temporum destructi
onem eorum. Similiter in danielem
vbi agitur de imagine quadriforme
percusse in pedibus. Dicit glosa ꝙ
regno romanorum nichil fortius fu
it et nichil in fine debilius aut fragi
lius erit.

Nunc vero in-
quirendum videtur si
sit reprehensibile iudi-
care de factis pape ꝛ ꝙ
aliqui dicunt ꝙ hoc est tangere mō-
tem et ponere os in celum. ¶ Dicūt
etiam dioscorum perpetuo cum de-
prauatum per concilium generale:
quia papa leonem reprehendit et iu
dicare voluit.

Sed circa hoc est considerādū ꝙ ꝯtra papā pōt itelligi esse quadrupliciter discussio et iudicium scilicet de statu: de potestate: de potestatis abusu: et personali defectu. De statu quidem pape. s. an sit papa vel non dico ꝙ discutere licet cū possit venire in dubiū propter defectū electionis cuius tamē forma est certa in qua potest error incidere: sicut circa electionem cuiuslibet alterius prelati ecclesiastici. Et iterum papa propter defectum persone cum interdum possit aliquis esse ꝙ esset a se de repellendus vt si esset femina vel hereticus sicut fuerūt aliqui qui ob hoc non enumerentur in cathologo paparum et tanto magis est necessarium veritatem istorum requirere ꝙto magis periculosum esset in hoc veritatem non agnoscere.

¶ Hoc tamen est obseruandum vt exemptiones in talibus frustratorie et supine non admittentur quia ex tēpore exceptionum factarum et ex personis excipientibus maxime obseruetur. ¶ Si vero contra personā vel electionem summi pontificis post discussionem diligentem a litteratis ꝛ ab illis quorum interest factam inueniretur aliquid sibi legitimū contra statuta non esset dissimulandum sȝ monendus credere et si nollet posset excipi et generale concilium peti: et ad ipsum concilium appellari immo in tali casu deberet si pertinax inueniretur cum violentia aduocato brachie seculari a sede remoueri ne prophanarentur ecclesie sacramenta.

Sic enim legitur in cronicis romanorum pontificum de benedicto nono: et cadelo portuensi episcopo cōstantino secundo et alijs quibusdam propter intrusionē per brachium seculare commendabiliter a sede depositis. Si quis iudicabit eum hereticum. Responsio. Si dixerit et affirmando tenuerit aliqd quod est contra id quod in simbolo fidei per ecclesiam alias approbato Iā dicitur iudicatus naȝ qui non credit iam iudicatus est. ¶ De potestate vero domini pape quid possit vel qd nō possit credo ꝙ non sit reprehensibile inquirere veritatem cum ignorātia sic periculosa et non sit certum in quibusdam vt vtrum possit dispensare cum bigamo vel vtrū possit dispēsare in solemni voto continentie cuȝ inueniatur aliius papa de facto dispēsasse aliquando et cum aliquis papa dicat ꝙ non possit extra de ingrediētibus monasteriorū et multa etiam alia infinita sūt de potestate pape dubia de quibus est vtile dubitare et etiam pro vt per rationes videtur alicui humiliter iudicare. ¶ De potestatis vero sue abusu ꝛ psonali defectu suo an scilicet prebendas cōferat pro cōi necessitate ecclesie vel bono suo priuato ꝛ vtrum sit castus sobrius vel scelerosus Si non sit euidens aut magnifestum absqȝ dubio nō licet iudicare. sed semper in meliorem partem interpretandum est et trahēdum etiā si prima facie aliquid mali coloris occurrat. ¶ Et minus ē licitū de papa ꝙ de alijs qbuscūqȝ. ¶ Si vero sit factum ex genere suo malū et manifestum vt in continantia vel homicidum vel ex lege perhibitum non potest iudicari per modū auctoritatis ab aliquo citando vel excōmunicando cum superiorem non habeant Unde dyoscorus qui leonem papam excommunicauit vt dicitur. xxi. per generale consilium est perpetuo

✠ e.i.

condemnatus. ¶ Per modum etiã iudicij et correctionis dicunt aliqui quod nõ est iudicandus quia si homicidiũ sansonis quod ex se malum est interpretamur quod instinctu diuino fuit factũ multo magis omne factum sanctissimi patris interpretari debemus in bonum. ¶ Et si quidem fuerint furtum vel aliud ex se malum interpretari debemus quod diuino instinctu fiat cuius nutu regit ecclesia facta magis quam singularis persona. ¶ Sed beatus augustinus satis respondet in primo de ci. dei. Nam homicidiũ sansonis vt dicit intrepretamur factum istinctu dei qui per ipsum sansonem alias miracula operabat. Ideo dicit si papa mediante errat priuando ecclesias iure suo dispergendo greges dñi scandalisando ecclesiam ex quocũque facto suo potest de facto suo iudicari persuaderi et reprehẽdi aquocunque quod si non ex officio tamen ex caritatis zelo non penam imponando sed cum reuerantia exortando quia affectus qui persone debetur nõ minus ei debetur ratione maioris status ad quem assumptus est et ideo ratione status sicut populo ad quem assumptus nõ tenetur. minus omnibus ad caritatis affectum licet auctoritate seruata secundum augustinum. ¶ Ita econuerso cum alicui delinquẽti teneatur quilibet ad correctionem fraternã ex caritatis zelo et debito ipsi facto pape non minus tenetur quilibet impẽdere caritatis affectum licet cum humilitate et reuerentia.

Unde galat. ii. cum venisset petrus antiochiã in facie restitit ei paulus quia reprehẽsibilis erat nec ideo quis ponere os in celũ neque os ponitur in eum id est contra eũ quã do corrigitur sed pro eo nec debet aliquis timere de papa quod propter hoc scandalisetur quia scandalum passiuũ non cadit in viris perfectis sed in pusillis tamtum vnde timere in hoc scãdalũ pape est i hoc tenere de papa quod est pusillus et minus perfectus quam quilibet alius quam aliquis audet corripere delinquentem et ideo t ales secundũ veritatem ponunt os in celum qui talia predicant de sanctissimo patre quod est vindicatiuus et quod grauiter potat omnem hominem facta sua qualiacunque iudicantem quod certe non est timẽdum cum non sit pusillus sed perfectus et aliis perfectior. ¶ Sed quid si papa dicat quod reputat talem hereticum qui tenet aliquid de quo sunt opiniones et dicat hoc sine consilio generali vel si dicat quod reputat hereticum omnem hominem asserentem regem francie vel aliquem huiusmõi nõ esse subiectũ. ¶ Respõsio verba summi pontificis indefinite dicta semper debent trahi ad aliquem sanum sensum quantum potest fieri vnde dicta verba non debent accipi sic quod possit ad eum appellari, vel quod sit diuinum habens in rebus ipsis vel quod papa se habeat intromittere de tuo et meo hoc enim esset manifeste contra scripturam et cõtra omnem doctrinam et nouitas quedam quam non proferret summus pontifex nisi cum magna maturitate et habito prius consilio generali et discussione facta vbique per litteratos et ideo debet intelligi in sano sensu scilicet ratiõe delicti vbi questio mouetur de petõ vel de itellig in foro conscientie vt dictum est supra quousque super hoc aperuerit intentionem suam

¶ Si vero finaliter aperiat intentio

nem suam in tam nouo et iniurioso sensu quod absit debet cum patienti a tolleranti ꝙ tum potest sine periculo iusticie et veritatis iuxta illud Mathei quinto. Quicunqȝ angariauerit te mille passus vade cum illo et alia duo milia et debet ad eum habere refugium qui sicut cor regis ita et cor pape habet in manu sua ꝛ potest ipsum quocunqȝ voluerit inclinare et vertere et ipsum papam sicut et regem de sede amouere. Si tamen periculum reipublice sit in mora quia scilicet trahitur populus ad malam opinionem et est periculum de rebellione et papa commoueat populum indebite per abusum gladij spiritualis . Ubi etiam non speratur ꝙ desistat aliter puto ꝙ in hoc casu ecclesia contra papam debet moneri et agere in ipsum princeps vero violentiam gladij pape posset repellere per gladium suum cuȝ moderamine nec i hoc ageret contra papam sed cõtra hostem suum ꝛ hosteȝ reipublice sicut aioth iudeus qui eglõ regem moab interfecit sagita infixa i femore eius eo ꝙ graui seruitute populum dei premebat non est reputatus interfecisse rectorem sed malum et hostem hoc enim agere non est contra ecclesiam agere sed pro ecclesia.

Sic enim commendabiliter populus zelo fidei commotus constantinum papam qui ecclesie in scandalum erat oculis priuauit et deposuit Sic et henricus imperator romam vadens benedictum nonum et alios duos qui contentionibus suis scandalisabant ecclesiã imperali et canonica censura deposuit ꝛ clemẽtẽ secũdũ romane ecclie papã cõstituit vt legit i cronis romanoꝝ.

Nunc qr suppo nere videbar superius ꝙ summus pontifex renunciare potest et deponi et viuens potest fieri de papa non papa videndum est quibꝰ rationibꝰ vsi sunt qui dicebant papaȝ non posse resignare voluntarie nec deponi sola auctoritate inferiorum prelatorum vt in isto capitulo ponantur rationes ad duos articulos distincte superius in isto principio huius tractatus positos eo ꝙ sunt multe rationes que vtrumqȝ concludunt.

☞ ¶ Sit igitur prima ratio eoruȝ ꝙ papa renunciare non potest qr papatus a solo deo est que autem a deo sunt vel ab alio superiori alicui committuntur ab aliquo inferiori remoueri non possunt ꝛ sic papalis dignitas a nullo inferiori remoueri potest ¶ Secunda ratio est ꝙ nullꝰ potest auctoritatem vel potestateȝ auferre quam conferre non potest sed auctoritatem papalem nullus potest conferre nisi deus ergo nec etiam auferre quod tamen fieret si papa renunciare posset. ¶ Tertia rõ ẽ ex decre. inter corpora. q expresse innuit ꝙ depositio epõꝝ vel trãslatio episcopatuũ soli pape reseruatur et nõ nisi inq̃tũ deus. i. dei vicariꝰ, ergo remouet papa ab officio quia papatus omnes dignitates excellit per solum superiorem sicut deum potest fieri ꝙ nulla rõ esse videtur ꝙ dñs vellit epõs solũ per superiorẽ papã iq̃tum ẽ deꝰ ꝛ papaȝ ipsuȝ posse remoueri per inferiores se imo videtur ꝙ deus velit ꝙ ipse solus p̃ se ip̃sũ possit papã amõuere qui solus eo est superior. ¶ Quarta ratio est sũma virtus creata p̃ sũmã v̾tutẽ põt tolli s; papatꝰ ẽ sũma v̾tꝰ

creata ergo ꝛc. ¶ Quinta ratio est
quia nec papa nec tota vniuersitas
creature potest facere ꝙ pontifex nō
sit pōtifex ergo minus potest facere
ꝙ summus pontifex non sit summꝰ
pontifex ¶ Sexta ratio est quia pa-
pa non est papa nisi p legez diuinaz ꝛ
non per legem creature nec omniuz
creaturaruz simul ergo nullo modo
videtur ꝙ papa potest eximi quin sit
papa Ex quo enim papa consensit et
se sponte subiecit non potest esse nō
papa per creaturam aliquam vel om
nes simul. Septima ratio est ꝙ
nullus potest tollere votum alicuiꝰ:
nisi ille qui est super votuz sed papa
tus est votum super omnia vota qa
papa vouet se gerere curam vniuer-
salis ecclesie et gregis dominici et ꝙ
de ipso reddȝ rōnē ḡ ab ipō solo pōt
ab ipsa obligatione absolui Non eni
alias alicui superiori obligatus pōt
seipsum absoluere Sed solus supe-
rior eum absoluere potest. Octa
ua ratio est nullus videtur seipsū pos
se absoluere a peccato ergo nec a pa
patu quod esset si voluntarie renun-
ciare posset. Nona ratio est quia
papalis obligatio non videtur posse
tolli nisi per maiorem potestatem ꝙ
sit papalis equa tamen nulla maior ni
si de ergo ꝛc Decima ratio ꝙ nul
la dignitas ecclesiastica post legitimā
confirmationez potest tolli nisi per e
ius superiorem sed papa non habet
superiorem nisi deum ergo. Un
decima ratio est eo ꝙ apostolus vult
ꝙ christi sacerdotium est eternum
quia christus viuit ineternum ergo
nullomodo potest esse vita summi sa
cerdotis sine summo sacerdotio qđ
tamen falsum esset si papa renuncia
re posset.

Ista sunt media que

videre potui ad hanc partem ꝙ pa-
pa nō possit renunciare vel deponi.

Nunc vero ostē

denduȝ multipliciter ex
emplis et rationibus et
auctoritatibus ꝙ papa
possit renunciare et inuitus deponi
De renunciatione ponit exemplum
de beato clemente de quo legitur in
gestis romanorum pontificum ꝙ re
nunciauit et post linum et cletum ca
thedram recepit ita ꝙ clemens fuit i
mediatꝰ post petrum sed eo renunci
ante receperunt cathedram linꝰ ꝛcle
tus post quos fuit quartus a beato
petro. Illud tamen exempluȝ potest
capere calumniam eo ꝙ aymo in cri
stianorum regum memoriam et in a
liis quibusdam historiis dixisse legitꝰ
ꝙ linus et cletus nō sederunt vt pō-
tifices sed vt summi pontificis coad
iutores quibus beatus petrus in vi-
ta sua ecclesiasticarum rerum dispē-
sationem tradidit ipse vero tantuȝ o
rationi et predicationi vacabat.

Et ideo p̄dicti linꝰ et

cletus tanta auctoritate dotati me-
ruerunt in cathalogo summoruȝ pō
tificum reponi. Et sic secunduȝ istos
clemens non renunciauit sed imme
diate post petrum cathedram tenuit
vsq ad anacletum vel vsq ad euari-
stum puto tamen verius esse primuȝ
et ꝙ ideo forte clemens resignare vo
luit quia petro adhuc viuente ab ipō
in papam fuit ordinatus vt ipse scri
bit ad beatum iacobuȝ ierosolimita
num episcopum

¶ Aliud exemplum potest poni de
marcellino qui fuit tem pore dyocle
ciani hic renunciauit vt dicitur i glo
sa ordinaria. vi. .q. i. ca. non auctoritate
te. Et. xix. di. non autez dicitur q se-
ipsum deposuit sua eniz renunciatio
fuit quedam depositio: ipsemet vt
dicit hugo ex gestis pontificuz cōtra
seipsum sententiam tulit dictando
contra seipsum eam proferendo di-
cens Ego marcellinus ob scelus ydo
latrie quod ego infelix commisi iudi
co me condemnandum et deponēdū
anathematizo etiā quicunqꝫ corpus
meum tradiderit sepulture. Exem-
plum etiam potest poni de cyriaco pa
pa de quo legitur q cum vrsula z. xi.
milibus virginum martirizatus est
Scribitur etiaz de eo q nocte quadā
sibi reuelatum est q cum illis virgini
nibus esset palmaz martyrij receptu
rus tunc clero et cardinalibus cōgre
gatis ōnibus inuitis et precipue car
dinalibus coram omnibus renuncia
uit et dignitati et officio. Sed iste cy
riacus in cathalogo paparum nō an
numeratur quia credebant ipsuz nō
propter deuotionem sed propter ob
lectamentum virginum dimisisse e-
piscopatum. ¶ Auctoritates etiam
sanctorum sunt ad hec idem vñ glo
sa ordinaria. vij. questione. i. Nō aūt
mouet questionem in propria forma
ciare possit. ¶ Et dicit q sic assi
gnas pro ratione q marcellinus re-
nunciauit et etiā clemens hugo etiā
mouet eandem ibi di. Sed quid de
renunciatione pape nunquid renun
ciare potest quis vult transire ad reli
gionem vel est eger vel senex.
Et respondet q vtiqꝫ potest renunci
are assignās pro causa q marcellinus
renunciauit et clemens. Et similiter
xxi. di. capitulo Non autez mouet eā-
dem questionem hugo z respōdet q
sic si expediret et alias peccaret.

Ad hoc etiam possūt

adduci rationes ex parte cause fina-
lis quia non eligitur aliquis in papā
nisi propter bonum commune eccle-
sie et gregis dominici ad hoc etiā pre
ē vt prosit. Si ergo postq̄ fuit i papa
tu inueneri t se vel inuent⁹ fuerit ie-
ptus totaliter et inutilis vel superue
niat impedimentum vt insania vel a
liud simile debet petere cessionem a
populo vel a cetu cardinalium qui in
tali casu est loco totius cleri et toti⁹
populi obtenta vel non obtenta cede
re tenetur aliter eniz quod ex carita-
te institutum est contra caritatez mi
litaret si inutiliter et ad malum eccle
sie z ad damnum anime sue, residens
renunciare non posset. ¶ Hoc enim
generaliter est verum quia nulla ob
ligatio facta voluntarie preiudicare
potest caritati vel obligationi q: quis-
qꝫ tenetur sollicitus esse de salute aie
sue sicut religiosus qui determinatā
regulā vouit videatur sibi et anime
sue expediens ad arctiorem transire
potest petita licentia a superiore z eā
obtenta vel non obtenta transire po
test ad eam libere. xix. q. ij. Due sunt
leges qui priuata lege ducitur nulla
ratio est vt lege publica constringat.

Et ideo si perpendit

mollicies animi vel ineptitudo in scan
dalum ecclesie vel q turbet ecclesiaz
seu qui diuidat gregem domini faciēs
diuisiones et suscitans scandala et si
ammonitus non desistat etiaz com-
pellendus est ad cessionem et a re-
nunciatione decedendi. Et cum in po
pulationibus.

Non est igitur irra-
tionabile dicere ꝙ papa possit cede-
re inuito populo et reclamante sicut
fecit beatus cyriacus et ꝙ ip se inui-
tus etiam de consensu populi in tali
casu possit deponi qꝛ cum ipse papa
et quilibet alius prelatus presit non
propter se sed propter populuz vt sci
licet prosit efficatioꝛ est consensus po
puli in hoc casu ad deponendum euz
etiam inuitum si totaliter inutilis vi
deatur et ad eligendum alium ꝙ eiꝰ
voluntas ad renunciandum volun-
tarius vel inuitus populo nolente.

In depositiōe tamē
qua deponitur voluntarius ⁊ per po
pulum cuz maioꝛi maturitate est in-
cedendum ꝙ in cessione vel renunci-
atione voluntaria quia ad renuncia
tionem sufficiat ꝙ causam alleget co
ram collegio cardinalium quod est ī
hoc casu loco totius ecclesie.

Sed ad deponenduz
decet ꝙ fiat per consilium generale
vt patet duodecima distinctione ca-
pitulo Non autem vbi dicitur ꝙ con
uocatum fuit consilium generale ad
depositionem marcellini. ¶ Cre-
do tamen ꝙ simpliciter sufficeret ad
depositionem huiusmodi collegi-
um cardinalium quia ex quo consen
sus eorum facit papam loco ecclesie
videtur ꝙ similiter possit eum depo
nere siquidem fuerit causa rationa-
bilis et deponunt eum meritorie. Si
vero non fuerit sufficiens peccant.
¶ Dicere autem ꝙ aliqua hic addu
cta non tenent contra papam qui nō
habet superioꝛem non valet vt pa-
tebit soluendo argumenta.

Ad primum ergo cuz
dicitur ꝙ papatus a solo deo est. Re-
sponsio. Dicendum est ꝙ potestas pa
palis potest dupliciter considerari.
¶ Uno modo secundum se et sic est
a solo deo quia solus deꝰ potest hāc
potestatem dare hominibus ꝙ abso
lutus vel ligatus in terra sit absolu-
tus vel ligatus in celo. ¶ Alio modo
potest considerari vt est in isto vel in
illo et sic est a solo deo eo modo quo
oīa opera nostra deo attribuimꝰ ysa-
ie. xvi. Omnia opera nostra operatꝰ
es in nobis domine ipse enim est qui
operatur omnia in nobis et velle et
perficere sed que sic sunt a solo deo
quia sicut ei soli attribuitur omne o
pus nostrum si operamus non defici
mus in opere quod in nobis est non
excludūt operationem nostram naz
cooperatores dei sumus. Igitur licz
papatus sit a solo deo in se tamen in
hac persona vel illa est per cooperati
onem humanam. s. per consensum e
lecti et eligentium et secundum hoc
per consensum humanum potest de
sinere esse in isto vel in illo sicut cum
anima rationalis sit a solo deo p creᵃ
ationem tamen ꝙ sit in hoc corpore
cooperatur humidum radicale et na
ture dispositio in disponendo ⁊ orga
nizando corpus et ideo per operatio
nez naturalem potest desinere esse in
illo corpore quādo. s. caloꝛ naturalis
consūsit in tantū humidū ꝙ corpꝰ sit
ineptū ꝑ anima rationabili ¶ Ad rō
nē cū dicitur ꝙ solꝰ deꝰ pōt conferre
papatū ergo ⁊ auferre dicēduz est vt
ad pⁱmā ⁊ ꝑ idem exēplū potest etiam
addi illud exēpluz nā solꝰ deꝰ dat glo
riam et tñ oportet ꝙ ibi hō cooperet
qꝛ qui fecit te sine te nō iustificabit te
sine te Et pōt aliqs auferre sibi gra-

dam suam per actum suum.

Ad tertiam rationē de illa decretali inter corpora. vbi dispositio translatio et cessio episcoporum reseruatur soli pape.

Respōsio hoc magis est ad concludendum q papa possit sine auctoritate superioris renunciare q non possit q enim exigentia rerum hoc habeat vt per quem aliqd construitur per hoc eadem cōtrario modo se habētia destruatur sicut fit coniugium quodam inter prelatum et ecclesiam per consensum eligentium et electi ita per dissensum dissoluitur. Unde quilibet episcopus inueniens se mollem et ineptum ad curā et regimen ecclesie sue allegata causa coram populo vel capitulo suo posset resignare: nisi esset a superiore ei prohibitum et ei specialiter reseruatum de epis 7 archiepis per illam decretalē. inter corpora. Et qr de papa non inuenitur prohibitum: sicut de epis inferioribus ido papa potest resignare et deponi sine auctoritate cuiuscunqꝫ superioris. ¶ In talibꝰ eñi que fiunt secundum exigentiā rei et cause hoc est licitum quod non ē prohibitum. In illis vero que supra rei et cause conditionem sunt non est aliquid licitūq non fuerit concessum vt ordinare de ecclesijs que pertinēt ad papam qui est caput ecclesie est super conditionem epōrum inferiorū ¶ Unde nulli eorum est licitum nisi specialiter sibi sit concessum. Non ē igitur simile de papa de quo non est reseruatum superiori nec ei prohibita est resignatio et de inferiorībꝰ episcopis quibus interdicta est et superiori reseruata. ¶ Pōt nichilominꝰ aliter respōderi ad hoc argumentū et ad alia quedam q vbi apparēt manifeste causa rationabilis sicut vbi ē deffectus manifestus supponitur cōsensus et auctoritas dei ad renunciationem et depositionem sicut in eius confirmationem supponitur.

Est tamen cōsiderā dūq ex decre. predicta posset aliquis predictum argumentum fortificare sic qr ibi dicitur q fortius est vinculū spūale inter epm et ecclesiam q carnale inter virum et vxorem suā. Si ergo vinculum carnale inter virum et vxorē nulla humana ptāte vel auctoritate vel consensu quorūcūqꝫ interueniente pōt solui ergo nec vinculum spirituale pape ad ecclesiā. In epatu enim contrahitur matrimoniū spirituale in electione ratificatur. in confirmatione et consumatur in cōsecratione. ¶ Responsio vinculū spūale dicitur fortius carnali qr dignius 7 non qr durabilius. Potest eñi solui spirituale matrimonium ēt post consecrationem epi translatione vt vij. q. i. mutationes et cap. pastoralis de pōe et. i. d. postq. Cessione et extra de renunciatione in multis locis nō sic autem matrimoniū carnale. Uel ideo dicitur fortius qr plus augit et constringit q carnale prelatus enim maiorem curā dꝫ habere de ecclesia sua cum sit bonum commune q vir de sua vxore cum hoc sit bonum particulare. Uel dicitur fortius qr de se fortius ē q carnale q eñi carnale sit durabilius qr coniuges non possunt separari q diu viuunt hoc potissime habet ex mandato xpi qui hoc precepit in euangelio dicens q deus coniunxit homo non separet. propter q aposto. i. cor. vij. dt. precipio nō ego sꝫ

deus vxorem a viro non discedere q̃ si discesserit manere innuptam aut̃ viro reconciliari. ¶ Ratio autem qua re mandauit deus non solui matrio nium carnale est q̃ ex eius solutiõe licet interdum posset prouenire bonum personale tamen hoc esset ĩ malum cõe q̃ inde inducerẽtur homies communiter ad dimittendum vxores ergo aut est de matrimonio spũali. Si enim persona cum est inutilis et scandalizatiua non posset resignare depositioni et alius elegi hoc esset in malum cõe quia cum talis preesset hoc esse tm̃ bonum particularis per sone ideo istud non prohibuit: ymo si intelligatur ratio legislatoris prohibendo matrimonium carnale non dissolui precepit spirituale dissolui: q̃ñ manifeste apparet q̃ obest bono communi.

Ad quartam rationem

que videtur specialiter probare q̃ papa non possit deponi voluntarius q̃ papatus est summa virtus creata. Responsio hic dicerent aliqui q̃ argumentum concludit verum quia licet renunciare possit tñ inuitus d̃poni non potest nisi forte sicut hereticus q̃ sic pro mortuo habetur ⁊ ita se habens non potest esse caput christianorum. ¶ Et hoc ipsi ostẽdũt per hoc q̃d habetur. xx. d. c. nũc ergo vbi dicitur q̃ nullus vite potest hijs q̃ sunt inferioris dignitatis vel ordinis iudicialibus submitti diffinitionibus. Et ibidem etiam dicitur de marcellino papa q̃ nullus epõrum ausus est in eum proferre sñiam sed sibi dicebant non nostro iudicio sed ore tuo iudica causam tuam: et rursum dixerunt noli audiri in nostro iudicio sed collige in sinu tuo causam tuam.

¶ Et rursus inquit ex ore tuo cõdemnaberis propter quod in legenda eius dicitur q̃ seipsum deposuit et appostolio postea est reelectus. ¶ Sed istud non intelligitur q̃ cum papa preesset ecclesiam si potest renunciare nolẽte ecclesia vt dictum est de beato cyriaco quare non potest voluntarius deponi per ecclesiam si causa subsit necessaria. Amplius casum specialis ecclesie vbi epũs nullo tp̃e ad sane mentis officium redit. vel etiam si interdum redit requisitus cedere noluerit potest et debet alium eligere. vij. q. c. i. qualiter. c. q̃uis triste et ibidem ioh. an. et extra de renunci. c. q̃ cedendum ergo a simili collegium cardinalium vice tocius ecclesie poterit papã inuitum deponere ¶ Item. d. xl. c. Si papa dicitur cunctos iudicaturus a nemine iudicãdus nisi deprehendatur a fide deuius vbi dicit glosa q̃ si deprehendentur in quolibet alio vitio et admonitus non corrigeretur ⁊ ecclesiam scandalizaret et incorrigibilis esset inde posset accusari et deponi quia talis contumacia heresi equipolet. ¶ Item si in heresim lapsus deponi potest quia pro mortuo habetur quare non similiter si in vitium labatur de quo nõ exibet se corrigibilem cum talis etiam pro mortuo habeatur et nichil et reputetur dicente augustino q̃ peccatum nihil est et nichil fiunt homines cum peccant. Pro deffectu etiam si requisitus noluerit renunciare alius ordinandus est ipso inuito quia sic videtur malignari.

Quod vero dicitur

de marcellino q̃ non ausi fuerunt eũ condemnare. ¶ Hoc fuit quia penituit et corrigi voluit. Et quia

nichil erat probatum contra eum ni si quantum ex ore suo voluntarie cõfitebatur et ideo ex ore suo iudicatur.

Quod ergo dicitur in principali argumento ꝙ papatus est summa virtus creata ⁊ sic non potest auferri.

Responsio licet sit summa virtus in persona tamen est ei equalis vel maior in collegio siue i tota ecclesia. ¶ Uel potest dici ꝙ potest deponi a collegio vel magis a generali consilio auctoritate diuina cuius consensus supponitur ⁊ presumitur ad eum deponendum: vbi apparet manifestum scandalum et incorrigibilitas ipsius presidentis

Ad quintam rationem vbi dicitur ꝙ non potest fieri/ quin summus pontifex sit summus pontifex sicut ꝙ pontifex non sit põtifex.

Responsio non est simile: quia sacerdos et pontifex non dicunt nisi ea que sunt ordinis scilicet caracterem sacerdotalem vel potestatem fundatam super ipso caractere licet diuersimode quia in sacerdote imprimitur caracter quasi imperfectus super quo fundatur potestas conficiendi sed non faciendi alium sacerdotem sibi similem in potestate conficiendi

Episcopo autem confertur carateeris perfectio i quo fũdatur sacerdotalis potestas perfecta qua potest alium sacerdotem facere et ita episcopus est vir perfectꝰ sacerdos vero simplex vt puer.

Episcopus etiam est sacerdos non quilbet sed magnus ⁊ sponsus ecclesie. Quia potest quasi generare sibi similes: scilicet ordinãdo sacerdotes.

Archiepiscopus vero patriarcha sicut primas et papa nõ important ex nomine suo vltra sacerdotium et episcopatum aliquid ꝙ pertineat ad potestatem ordinis/ vel eius argumentum vel perfectionem sed solum dicunt ex nomie suo gradus iurisdictionis ꝙ episcopatu

Archiepiscopus quidem in sua prouincia, primas in regno, papa in tc ⁊ ecclesia. ¶ Et quia potestas ordinis est indelebilis et eius perfectio indelebilis eo ꝙ super caracterem et super caracteris perfectionem fundatur ideo nulla virtute fieri potest ꝙ sacerdos non sit sacerdos vel ꝙ episcopus non sit episcopus. ¶ Jurisdictio vero sicut potest augeri vel minui ita et deleri et tolli et ideo ammota iurisdictione papa desinit esse papa ⁊ summus pontifex desinit esse summus pontifex. licet non desinat esse pontifex.

Ad sextam rationem cum dicitur ꝙ papa non est papa nisi per legem diuinam et non per legem alicuius creature et ꝙ ex quo subiecit se legi sponte non potest nõ esse papa per aliquam creaturam vel per omnes.

Responsio hec ratio duplici inuenitur fundamendo. vnũ est ꝙ papa est papa per legem diui-

nam que est immutabilis et ideo nō potest desinere esse papa. Aliud est ꝙ subiecit se legi sponte que est in ea perpetuari.

Quantū ad primū fundamentum responderi potest ꝙ non obstante ꝙ papa est papa per legem diuinam que est immutabilis: tamen potest non esse pape quia licꝫ diuina lex sit immutabilis formaliter et in se secundum ꝙ inferiora reducuntur in deum per superiora: sic inferiores prelati per papam tamen mutabilis est materialiter in isto.scꝫ vel in illo vt in celestino vel bonifacio quia ad hoc cooperatur creatura vt dictum est supra. ¶ Quod ergo papa sit super omnes est de lege diuina et non potest contrarium fieri sꝫ ꝙ ille vel ille sit papa mutabile est qꝛ ad hoc cooperatur consensus eligentium et electi.

Quantum ad secundum fundamentum responderi potest ꝙ papa subiecit se legi sponte ecclesie que est in ea perpetuari quantum ad ea que sunt ordinis quia sēper potest ea facere que sūt sponsalia coniugij.s.ordinare quia si quem ordinet ordinatus est. ¶ Sed quantū ad ea que sunt iurisdictionis ex lege sponte non est perpetuo et immobiliter subditus ecclesie quia iurisdictio potest auferri. Ratio autē quare illa que sunt ordinis non possunt auferri et ea que sunt iurisdictiōis auferri possunt.eē potest qꝛ ea que iurisdictionis sunt nō sunt super naturā et ꝯditionē negociꝫ sꝫ ꝯditiōes holꝫ qꝛ non est super ꝯditionē hoīs ꝙ homines presint hominibus ymmo naturale est quodammodo.

¶ In talibus autem quod non est ꝓhibitum est concessum vt per easdeꝫ causas destruatur per quas construitur modo contrario se habentes. ¶ Et ideo sicut per consensum hoīm iurisdictio datur ita per contrarium consensum tollitur. Ea autem que sunt ordinis sunt super naturam et conditionem negocij et rerum vt ꝙ ad probationem talium verborꝫ caracter vel potestas spiritualis imprimatur in anima et ideo in talibus quod non est expresse concessum ē negatum. vnde quia expresse collatum est ꝙ ad tale verbum talis caracter imprimatur ideo sic fit. ¶ Sed quia non immediate expresse inuenitur collatum ꝙ per quencunqꝫ modum auferatur ideo impressio vel collatio caracteris super quo fundatur potestas ordinis est indelebilis.

¶ Per hoc ergo ꝙ papa legi sponte se subiecit perpetuari habet in ea quantum ad illa q̄ sunt ordinis vt quantum ad sacerdotium et episcopatum in quibus imprimitur caracteris perfectio sed q̄ntū ad ea que sūt papat⁹ vel sūmi pōtificatus cum papatus et summus pontificatus non addant nisi iurisdictionem non oportet ꝙ perpetuetur cum iurisdictioni renunciare possit.

Ad septimam rationem de voto ꝙ papa emisit. Responsio votum pape ꝙ.scꝫ vniuersaliter habebit curam gregis dominici debet intelligi q̄diu erit in officio.s.q̄diu erit papa. Sic enim illi qui fiunt potestates communiter iurant se tenere statuta communitatis et seruare communitates illas in statu bono que omnia intelligenda sunt q̄diu

durat officium eorum iuramentum enim quo aliquis iuraret q semper esset in officio ali vel papatu et simpliciter vel absolute haberet curam de proposito semper esset illicitu3 q3 militare posset contra bonum commune vt pote si videret se insufficientem et bonum commune langueret et perire sub se.

Ad octauam rationē q nullus potest se absoluere a peccato respondeo. Non est simile quia absoluere se a peccato est ascendere s3 se absoluere a papatu est descendere Non valet autem argumentum si aliquis non potest ascendere q nō possit descendere. Uel potest dici q homo absoluit se a culpa in contritione et q si teneatur confiteri alij a quo absoluatur hoc est solum ex domini precepto. Iaco. v. confitemini alterutrum &c. Et luce. xvij. Dixit dominus leprosis per quos peccatores intelliguntur vt ostenderent se sacerdotibus.

Ad nonam rationē3 q papalis obligatio non potest tolli nisi per maiorem. Responsio patet. sicut ad alias quia pape obligatio nō est nisi conditionata. s. q̄diu est in officio.

Ad decimam q nulla dignitas ecclesiastica post legitimā3 confirmationem tolli potest nisi per superiorem Responsio planum est q hoc intelligitur de dignitate que cōfirmatur per superiorem sed assensus pape sine superiore confirmatio eius est et ideo dissensus eius sine superiore cessio est.

Ad decimā3 de sacerdotio christi eterno. Responsio pat3 ex predictis nam sacerdotium christi fuit eternum quia christus viuit ineternum ratione oblationis et sic concedo de papa q sacerdotium eius durat semper q̄diu viuit quia indelebilem habet caracterem et semper erit sacerdos et poterit offerre in altari sed papatus eius non necessario est q̄diu viuit sed potest cedere. vel ex magna causa deponi quia papatus vltra episcopatum et sacerdotium nominat iurisdictionem que mutabilis est & sine hac papa non pōt esse papa.

¶ Explicit tractatus de ptāte regia et papali A magistro iohāne de parisius Ordi. p̄dicatorum Doctore theologo.

¶ Incipit tractatus magri heruei de potestate pape.

postolus ro. x. Loquens de iudeis dicit ꝯ ignorãtes dei iusticiã et suaꝫ querẽtes statuere iusticie dei nõ sunt subiecti. Quod quidem nõ sic intelligendũ est ꝙ aliquis sit qui nõ sit subiectus iusticie dei aliquo modo. Ad cuius euidentiã sciendum ꝙ quantũ ad pñs ptinet Duplex est iusticia dei vna est que põt dici retributiua qua scilꝫ deus retribuit cuilibet secũdum merita. Iustis gloriam malis penã que quidẽ iusticia non ꝓprie dicenda est distributiua. Sed magis reducẽda ẽ ad iusticiã ꝯmutatiuaꝫ qua fit cõmutatio meriti ad pmium. Alia vero est iustitia que põt dici regitiua siue regulatiua quãdo scꝫ dat regulas secũdũ quas homo iuste viuat scilꝫ quãdo precipit ꝓsequenda et ꝓhibet vitanda. Quantum ergo ad primam iusticiam omẽs subiecti sunt diuine iusticie etiã secundum effectum qꝛ secundũ effectuꝫ vnusquisqꝫ recipiet a deo secũdum quod meruit. Quãtuꝫ ad scd̄am iusticiam regitiuã siue regulatiuã Aliquẽ esse subiectũ diuine iusticie dupliciter põt esse vel scd̄m effectũ vl' scd̄m debitũ/ scd̄m debitũ oẽs subiecti sunt iusticie dei qꝛ oẽs tenent̄ ꝛ dñt secũdũ rl'as a deo datas viuẽ ꝛ act' suos dirigere sꝫ scd̄m effectũ nõ oẽs sbiecti sunt tali iusticie/ qꝛ non omnes viuũt scd̄ꝫ tales regl'as in effectu ꝑ qd̄ iste deffectus recõpẽsatur postea iustis penis. Huic aũt videtur aliquid accidere simile hijs diebus/ quia quidẽ ignorãtes potestatẽ sedis aplice vel ꝯtẽpnẽtes eandem/ querentes suam potestatem statuere ꝛ indebite ampliare nolunt recognoscere suam potestatẽ esse a sede apostolica nec eã volũt recognoscere sicut predictã potestatẽ sedis aplice stabilitatẽ dicentes potestatem episcoporũ et curatorum eq̃ esse imediate a deo sicut potestatem sedis aplice ꝛ potestatẽ pꝛelatoꝝ episcopoꝝ et curatoꝝ nõ esse a papa sed imediate a xp̄o qd̄ erroneũ iudico sicut infra patebit. Ad huius ergo erroris exclusionẽ primo videnda sunt quedã in gñali de potestate iurisdictionis. Secũdo descendẽdũ est in speciali ad potestateꝫ iurisdictionis ecclesiastice de qua pricipaliter est agendum. Quantum ad primũ videnda sũt quattuor. Primũ est quid importat potestas iurisdictionis Secũdum est quomodo differt institutio talis potestatis et institutio psone in tali potestate. Tercium est cuius est instituere talem potestatẽ vel personã in tali potestate. Quartuꝫ est quomõ vna talis potestas est sub alia. Quãtũ ad pmũ scd̄m est ꝙ potestas iurisdictionis videtur importare quantũ apparet ex interpretatione nois potestate dicẽdi ius siue statuẽdo siue sentẽciando sicut magis infra patebit Circa qd̄ sciendũ est quod dicere ius vel dicere iustũ pt dupliciter ꝯtingere vno mõ siue quacũqꝫ obligatione sicut qñ aliquis scolastice puta determinãdo in scolis dt aliquid esse iustũ ꝛ ista ptãs iuis dicendi nõ est illa de qua nũc agit. Alio mõ potest vocari potestas iuis dicẽdi vel iusticie qñ aliquis hꝫ potestatẽ sup aliquos sic ꝙ possit obligare eos ad tenendũ ꝓ iusto hoc qd̄ dicit siue statuẽdo siue sentẽciãdo/ statuendo sicut si hñs talẽ ptãtem statuat ex causa rõnabili ꝙ ieiunet in quadragesima ipo facto ꝙ hoc sit iu

endo dicit hʒ rōnē iusti siue debiti fieri ita ꝙ subditi illius qui hʒ talē ptātem tenent adherere huic dicto tāq̄ iusto Et idem ē in ꝓhibitiuis qꝛ scʒ subditi tenent vitare prohibita ab illo tanq̄ iniustū. Sentētiando aūt/vt si aliquis hn̄s talē potestatē aliquē subditis sentenciet esse reū vel ignocentē/dictum suū in tali sentētia tenent subditi hr̄e pro iusto vel pro iure ⁊ subditi tenent habere talē pro reo vel innocēte/et talis est ptās q̄ vocamus potestatem iurisdictiōis. Jta ꝙ potestas pōt sic diffiniri vł describi ꝙ potestas iurisdictionis est qua p̄sidēs alicui reipublice p̄t dicere ius statuendo vel sentēciādo cū obligatione subditoꝝ ad habendū id quod dr̄ pro iusto. Quantū autē ad secūdū scʒ quomodo differūt instituere talem potestatē et instituere ꝑsonā in tali potestate. Sciendū ꝙ differt ꝙ istituere talē potestatē Et instituere ꝑsonam in tali potestate. Sciendū ꝙ differunt ꝙ instituere rem aliquā et rem institutā alteri ɔferre. Nā instituere talē potestatem est ordinare ꝙ aliqua ptās tanta ⁊ talis sit in republica scd̄m quā p̄sidens reipublice regat ip̄m populū videlicʒ ꝙ sit in republica aliqua ptās talis q̄ possit statuere ⁊ sentētiare ⁊ tali modo pcedere et in tot casibus et ꝙ ad tm̄ populū ⁊ tot loca se extendat et sic de ɔsimilibꝰ. Jnstituere vero ꝑsonā in tali potestate est talē potestatē ɔferre alicui ꝑsone mō quo infra exponet et ista differūt nā vnū p̄t esse sine altero p̄t eni talis ptās istitui anq̄ ɔferat actu vel sic collecta alicui q̄ coitati p̄sideat. Rex etiā p̄t in aliqua ciuitate istituere ptātē aliquā anq̄ ɔferat alicui iudici q̄ scd̄m p̄dictā ptātē p̄sit coitati. Ptās aūt talis pōt alicui ɔferri dupl̄r vno mō ꝙ ɔferat determiate ꝑsone in singulari scʒ petro vel guillermo sicut qn̄ aliq̄s rex facit aliquā ꝑsonā determiate puta guillermū vel galterū iudicē i tali ciuitate ad regendā eā scd̄m ptātem institutā ab eo Alio mō pōt talis ptās ɔferri alicui nō quidē sic determiate ꝑsone sed ꝑsone determinate ɔditionis Ut si rex istitueret aliquā potestatē iurisdictionis in aliqua ciuitate et ordinaret ꝙ sp electus a ciuibꝰ illiꝰ ciuitatis haberet illā potestatē/rex sic ordinādo ɔferret ptātē ꝑsone determiate ɔditionis scʒ ꝑsone electe a coitate. Jta ꝙ ꝑsona sic electa d̄ nouo assequit talē ptātē de nouo non ꝓpter ex noua collatiōe ciuiū sʒ ex collatōne antiqua cū electiōe noua ɔcurrēte. Si aūt q̄ratur q̄ facit talis electio ad assecutiōeʒ nouā talis ptās dicendū est q̄ ē dispositō vltiata ex pte recipiētis q̄ facit ipʒ capacē stati scd̄m actuʒ talis ptātis ex collatiōe antiq̄ p̄ncipis Jta ꝙ electio nō ē collatiua ptātis effectiue. Sʒ dispositiua subiecti recipiētis mō q̄ dictū est ¶ Quātū ad.iij. scʒ cui ꝰ ē istituere talē ptātē ⁊ ꝑsonā i tali ptāte Sciēdū ꝙ tales ptātes determiare ⁊ istituē ptinet vł ad illū qui tā hʒ plenū dn̄iū illiꝰ coitatis q̄ hʒ regi scd̄ʒ illā ptātē vł ad ip̄aʒ ɔitatē scʒ ad pp̄m ɔitatis q̄ dʒ regi/⁊ hoc pʒ sic. Prīo quātū ad institutionē ptātis/ qꝛ institue ptātē scd̄m quā aliq̄ coitas regaꝛ solū ptinet ad illū q̄ p̄t talē coitatē obligare ad determiatū modū regiminis. Sed nulla ꝑsona vel ɔmunitas potest recte obligari nisi de consensu ꝓprio vel de ordinatione alicuiꝰ hn̄tis dn̄ium sup ip̄aʒ ḡ ⁊c. Minor pʒ. Maior aūt facilit̄ declarat qꝛ institue determiatam ptātē scd̄m q̄ aliq̄ coitas regat est obligare illā coitatē ad determiatū modū regimis scd̄m quē illa ɔitas debeat regi sed nullꝰ dʒ obligare ad aliq̄d nisi ex ꝓprio ɔsēsu vel ab aliq̄ habēte dn̄iū sup ip̄m ergo ⁊c. Quātū aūt ad istitu-

tionē ꝑsone in tali ptāte siue quātū ad
collationē talis ptātis deteriate ꝑsone
vl' etiā quātū ad deteriationē ꝑsone q̄
dȝ vti tali ptāte idē dicēdū ē ꝙ ptinet
ad coītatē vl' ad aliquē q̄ hȝ plenū dñiū
sup coītatē/ q2 null⁹ obligat̄ ad hoc ꝙ
regatur per aliquam determiatam ꝑ
sonam secundum quācumqȝ potesta=
tem nisi ex ꝓprio consensu vel ex ordi=
natiōe supioris habentis potestatem
super ipm. Sed illud quod dependet
ex consensu alicuius ptinet ad illum
ex cuius consensu dependet ꝗ institue
re personam in iurisdictione secūduȝ
quā aliqua comitas dȝ regi ptinet ad
ipam communitatem vel ad aliquam
dñium habentem super ipam. Est au=
tem notandū ꝙ aliquis potest aliquā
ꝯditionem determiare circa ꝑsonam
q̄ dȝ assequi tāleȝ ptātē ex q̄ tal' ꝑsona eā
assequi t̄ q̄ tñ nō pt ꝯferre ipam ptātē
sicut supra dictū est. Quātum aūt ad
quartū. s. quō vna talis ptātas se hȝ ad
aliam scd̄m sub et supra. i. quomō vna
ptās sit sb̄ alia. Sciēdū ꝙ aliq̄ talis po
testas sit sub alia pōt eē tripl'r/ vno mō
q̄ ad ipam ptātē scd̄m se. alio mō q̄ ad
correctionē abusus ipi⁹ ptātis. tertio
mō q̄ ad sb̄sidiū adminiculatiuū. Pri
mo modo hȝ ptās esse sub alia qñ ipa
ptās inferior est ab ipa ptāte supiori.
Et h⁹ est qñ i illa ptāte supiori icludit̄
posse cōferre inferiorē/ sicut i ptāte re
gis includit̄ posse īstituere iudices et
dare eis ptātē in diuersis regni ptib⁹.
Vñ ptās iudicis diriuat̄ a ptāte regis
q2 rex sua ptāte hȝ posse ꝯferre talē po
testatē. Quātū vero ad correctionē ab
usus dr̄ ꝙ ptās iferior nō depēdet se=
cundū se a ptāte supiori q2 scȝ hñs po=
testatē superiorē nō hȝ ex sua ptāte cō
ferre talē potestatē inferiorē sed soluȝ
corrigere abusum eius verbi gr̃a sicut
potestas principis existētis sub aliquo

rege/ talis eni potestatē iurisdictiōis
non hȝ a rege. ymo habet qñqȝ iure he
reditario tñ talis potestas dicitur esse
sub potestate regis quantum ad corre
ctionē abusus. ¶ Unde si habens talē
potestatē abuteret̄ ea dando falsas sē
tentias vel ordinādo aliqua cōtra ra=
tionē posset eē recurs⁹ populi ad regē
ad correctionē talis abus⁹. Tercio aūt
modo dr̄ talis potestas eē sub alia quā
tuȝ ad subsidiū adminiculatiuū/ quia
videlicȝ qñ potestas supior impugnat̄
iferiores potestates dñt subseruire et
iuuare ita ꝙ si rex ipugnat̄ ab aduer=
sarijs suis inferior tenet̄ eum iuuare.
Et ratio huius est q2 tota res publica
tenet̄ ad deffēsionē illi⁹ a quo depēdet
bonū toti⁹ reipublice Nunc aūt a tali
potestate gñali depēdet bonuȝ totius
reipublice vel in toto mūdo vel in aliq̄
rege scd̄m gñalitatē ipius potestatis
iō ꝛc. ¶ Et sic patēt illa quattuor q̄ ꝓ
posita sunt de potestate iurisdictionis
in gñali Nunc aūt restat videre de po=
testate iurisdictōnis ecclesiastice de q̄
pricipal'r ē agēdū. ¶ Et quātū ad hoc
pmo deteriabit̄ vitas scd̄o ex vitate
deteriata excludēt̄ errores qui vident̄
eē quorūdā modernoꝝ. ¶ Quātū ad
pmū pmo aget̄ de ptāte pape/ scd̄o de
potestate p̄latoꝝ inferiorū. Tertio de
cōparatione vnius potestatis ad aliā.
Quantū ad primū ostendentur tria/
primo quanta ꝛ qualis sit potestas pa
pe. Secūdo a quo talis potestas sit in=
stituta. Tertio ad quē pertinet talem
potestatem cōferre determinate per=
sone et quo mō determinata persona
habet assequi talem potestatē. Quan
tum ad primum sciendum est ꝙ (sicut
supra dictum est) potestas iurisdictio
nis idem est ꝙ potestas ius dicendi cū
obligatione qua tenent̄ subditi hr̄e ꝓ
iusto siue ꝓ iure id qd̄ dr̄. Nūc āt sicut

supra dictū ē. Dupliř pt aliqs dicere
ius vł iustū cū tali obligatiōe/scȝ vel
statuēdo sicut qn̄ aliqd p̄cipiř vel phi
beř vł' sniando de p̄sona subdita ꝙ sit
talis vł' talis puta rea vł' inocēs puniē
da vel premiēda puta In istis aūt ɔtin
git aliquādo potestatē iurisdictionis
determinari dupliciter. vno mō ꝙtuȝ
ad casus ita scȝ ꝙ ipsa potestas nō se
extendat ad oēs casus scȝ ad quosdaȝ
sic et ad quosdam nō. Alio modo quā=
tum ad populum subiectū scȝ ꝙ exten
dat se ad tantū populū et nō ad plus.
Quantū ad primū sciend̄ ꝙ quedā sūt
de iure naturali vel diuino quedā de iu
re humano pontificato. Quātū ergo
ad ea que sūt de iure naturali aut di=
uino non se extēdit potestas papalis
scȝ sic ꝙ vel ista possit immutare vł' eis
dare vim obligandi tm̄ in casibus si est
aliquod dubiū ad ipȝ ptinet auctori=
tas declarandi. Primū pȝ qr̄ inferior
nō pōt imutare leges vel statuta supe
rioris sed ea que pertinent ad ius na
turale ⁊ diuinū sūt leges eius q̄ su=
perior est ad papā ergo ⁊c. Maior ptȝ
Probatio minoris qr̄ illud qd̄ pertiet
ad ius naturale vel diuinū est lex dei
vel scripta vel indita menti naturali=
ter de qua lege indita naturaliter dr̄
apostol' ad romanos secūdo ꝙ huius
modi legē nō habentes scȝ gentiles si
bi ipsis sūt lex inquātum rō naturalis
ista eis dictat Sed ɔstat ꝙ deus est su
perior ad papā ergo ⁊c. Per idem pȝ
ꝙ etiā ex ordinatione pape talia non
hn̄t vim obligandi qr̄ ea que sūt ordia
nata ex statuto superioris nō habent
vim obligandi ex ordinatione ⁊ statu=
to inferioris. Sed talia pertinētia ad
ius naturale vel diuinū sūt ex ordina=
tione dei qui est superior ad papam ḡ
⁊c. Ad euidentiam autē scd̄i scȝ ꝙ ad
papā pertinet auctoritas declarandi

dubia in talibus sciendū ꝙ declarare
dubia in aliquibus pōt dupliciter con
tingere vno modo inquisitiue sicut pt
quilȝ ex ingenio vel habitu inquirere
de dubijs alicuius scientie et isto mō
declarare pōt pertinere ad quēcunqȝ
doctū vel scientem in aliqua scientia.
Alio modo potest accipi declarare cuȝ
auctoritate aliq̄ scȝ ꝙ declaratio sua
debeat haberi pro vera ita ꝙ nō liceat
oppositū tenere vł' opinari. Et isto mō
ptās vel auctoritas declarandi predi=
cta dubia est solū apud sūmū pontifi=
cem simpliciter. Et ꝙ talis auctoritas
sit simplr̄ apud papā pȝ sic quia opor
tet ponere in ecclesia vnū caput ad qd̄
ptinet declarare ista que sūt dubia cir
ca queqȝ ad fidem pertinētia siue sint
speculatiua siue agibilia. Sed cōstat
ꝙ in ecclesia nō potest esse aliquod ta=
le nisi solus papa ergo ⁊c. Minor ptȝ
Maior probatur quia oportet poni ec
clesiam sic dispositā ꝙ tota cōitas vni
uersalis ecclesie maneat in vnitate fi
dei et in vna sententia de fide sȝ hoc
non posset esse nisi tota cōmunitas ec=
clesie haberet recursū ad vnū caput. s.
ad presidenteȝ apud quod esset aucto=
ritas declarandi dubia circa ea que sūt
fidei ergo ⁊c. Et si obiciatur ɔtra hoc
ꝙ papa (cum sit singularis persōa) sit
potens peccare ⁊ potēs errare Apud
āt potētē errare non debet esse aucto
ritas ɔtra quā nō liceat opinari dicen
dū ꝙ licet papa sit singularis p̄sona ⁊
ꝓprio motu agens possit errare sicut
dr̄ de illo leone ɔ quē iuit hilarius pi=
ctauēsis ad ɔsiliū gn̄ale tn̄ papa vtens
ɔsilio ⁊ requirēs adiutoriū vniuersalis
ecclie deo ordināte q̄ dixit petro. Ego
rogaui ꝓ te vt nō deficiat fides tua nō
pt errare nec potest esse ꝙ vniuersalis
ecclia tāꝙ vnū accipiat aliqd̄ erroneū
nec tū si papa vt singlis p̄sōa sētētiat

errore teneat vl' seqt q auctoritas ei⁹ obliget ad illā sētētiā tenēdā nec etiā3 q auctoritas illa sibi errati subtraha tur s3 q auctoritas sua nō h3 locū obli gādi in tali casu'sed qd deest obiectū aptū natū autenticari sicut nō sequtur q careat visu ille qui non videt saporē qui non est obiectū visus. ¶ Quantū vero ad ea que euidēter cōferūt ad or dinandum hominem in deum secun= dū talia pcepta iuris nālī vel diuini si ue pciēdo siue statuēdo q semel in ano adminus fideles confiteant sine.ph̄ia= bendo illa que retrahunt ā pdictis pce ptis siue taxādo penas huc vite cōue= niētes papa habet plenā potestatē in omnibus talib⁹ absq exceptiōe cuius cunq casus ad talia ptinentis et hec sunt illa que ptinent ad ius positū pti nēs ad ecclīasticā iurisditionē. Et hoc patet sic quia in omni re publica bene ordinata oportet ponere aliquē quipre sit toti reipublice q possit totā conmu nitatē mouere ad oi a. Illa que cōferūt q sine eis nō bene ordinarētur cōmu= ni tas in bonū rei publice.sed presidēs vniuersalis rei publice in cōitate xp̄ia na est papa Ergo papa potest precipe re talia cōferētia ad bonū reipublice in cōmunitate xp̄iana dico aūt que cō ferūt ad bonū reipublice sic q sine eis bñ respublica nō pt attingere ad debi tum finē qz nō oē ꝯferens pōt pcipere non pt pcipere ꝯtinentiā monachalē vel ieiunare i pane et aqua p totā vitā nisi hoc faceret pp culpā puniendā vl' aliqd sile. Pōt tñ pcipere semel confes re in anno admin⁹ vel nō differre bap tismū et ꝯsimilia sic g videt q instatu endo ptās pape se extēdat ad declarā dū dubia circa ea q sunt iuris natura lis vel diuini mō quo dictū est/et ad sta tuendū pcipiendo vel ph̄ibēdo oīa illa que ꝯferūt eo mō quo dictū est ad ob= seruādū ea q sunt iuris nālis vel diuini In quorū obseruantia ꝯsistit bonū rei publice secūdarie. ¶ Quātū vo advi= dendū in sentētiādo de subditis q de= beāt fieri pro talib⁹ et quātū ad ptātē ligandi vel soluēdi eos siue in foro sa cramēti penitentie siue in foro ꝯscien tie/papa h3 ptātem plenā et vl'am/et quātū ad oēs casus ꝛ quantū ad oēm existentem de ecclesia militante ꝛ hoc patet rōne et auctoritate/Rōne sicqz op3 in tota coītate xp̄iana ponere ali quē psidentē ad quā pertineat p se vel per aliu3 sentētiare de quol3 qualiter debeat regi scd3 illud qd egit vl' omisit quantum ad oīa que ptinent ad ordi= nandum hominē in deum nullus ē ta= lis psidēs nisi papa ergo.ꝛc. minor pt3 qz nullus pōt dari talis psidēs nisi pa pa maior etiam pt3 qz oportet ponere q ille qui pest alicui comuitati possit sup quēl3 de coītati dare snīam scdm quā debeat regi in ordie ad finē reipu blice ꝛ mō quo res publica d3 ordinari in illū finē. Sed ad hoc q quil3 de coī= tate xp̄ana ordinet in fine3 debitū rei publice xp̄iane ꝛ modo quo d3 ordiari op3 q sit aliquis qui possit quol3 sētē= tiare qualis sit et qualiter regat scdm illud q egit vel omisit nō solu3 in foro iudiciali exteriori s3 etiā quāt ūad eā que pertinēt ad noticiā cōscientie qz vtroq modo homo h3 ordinari in deū et scdm modū ꝯueniētē ꝯitate xp̄iane qz tali modo instituit deus q hō sub= deret iudicio presidētis scdm ptātem ecclesiasticā ergo papa h3 ptātē sentē tiandi de oī hoie pertinēte ad coītatē xp̄ianam in oī casu pertinente siue ad forū iudiciale exterius/siue ad forū cō sciētie. Auctoritate etiā sacre scriptu re idem p3. Nā mathei.xvi⁹. dicit. Tu es petrus et sup hanc petrā edificabo ecclesiam mea3 et sequit. Et tibi dabo

claues regni celorum et quodcunqȝ li-
gaueris super terram erit ligatum et
in celis et quodcunqȝ solueris sup ter
ram erit solutum et in celis quod qui-
dem referri potest et quãtum ad liga-
mẽtuȝ et solutionẽ sẽtenciando ĩ vtro
qȝ foro scilicet interiori et exteriori et
quantuȝ etiam ad ligamentum in sta
tuẽdo quantũ ad ea que conferũt ad
obseruantiam iuris naturalis vel di-
uini modo quo expositum est supra sic
ergo potest dici saluo meliori iudicio
ꝙ potestas papalis consistit in hoc ꝙ
est posset statuere ius et sẽtenciare ẽt
mõ quo dictuȝ est extẽdẽdo se causã
pertinentẽ ad ecclesiam militantaȝ et
quantum ad omnẽ causam pertinen-
tem ad vtrumqȝ forum/ et hoc in sen-
tentiando de subditis et in statuendo
mõ quo supra dictuȝ est/ cũ hoc etiam
põt talem potestatem ꝯmittere vel cõ
ferre aliĩ modo quo infra exponetur.
¶ Quantum autem ad scõm ꝙ perti-
net ad illum primũ articulum pñcipa
lem sciȝ a quo potestas papalis sit in-
stituta. Sciẽdum ꝙ omẽs concedunt
ꝙ ista potestas est instituta a solo xp̃o
vel a papa vel a coĩtate xp̃iana/ sed nõ
est instituta a papa vel cum ꝯmuĩtate
xp̃iana ergo a solo xp̃o qð ex p̃missis
de facili potest patere quia supra ꝓba
tum est ꝙ instituere iurisdictionẽ se-
cundum quã coĩtas aliqua debet regi
pertinet vel ad ipsam cõmunitatẽ vel
ad dñm communitas/ sed coĩtatis que
debȝ regi per potestatem papalem est
cõmunitas xp̃iana quantum ad eccle
siam militantem. Et huius commu-
nitatis vt talis non est dñs nisi xp̃us
vel papa ergo ista potestas debet insti
tui vel a xp̃o vel a papa aut a cõmuni
tate xp̃iana. Et hec fuit maior mino-
rem probo quantum ad duas partes
cõmunitates. s. ꝙ talis ibi potestas nõ

potest institui a papa vel a ꝯmunitate
xp̃iana. Et primo ꝙ ista potestas non
potest institui a coĩtate xp̃iana quia si
talis potestas posset institui a coĩtate
xp̃iana aut hoc cõueniret ꝯmunitate
xp̃iane. Auctoritate ꝓpria aut aucto-
ritate superioris hoc sibi cõmitẽtis sȝ
nec sic n. c sic ȝ ꝛc. Maior ptȝ qꝛ nulli
cõpetit iurisdictionem instituere nisi
vel auctoritate ꝓpria vel auctoritate
ab alio sibi ꝯmissa Minorẽ probo quã
tum ad duo cõtenta Et primo quãtuȝ
ad hoc ꝙ cõmunitati xp̃iane non con-
petit instituere talem potestatẽ aucto
ritate propria. Et hoc ꝓbo quadrupli
ci ratione Prima sumitur ex pte ob-
iecti ipsius potestatis. Scða ex parte
finis ad quã ordinatur ipsa potestas.
Tertia sumitur ex modo habendi po
testatem. Quarta ex plenitudine ip̃ꝰ
potestatis. Priã talis est illa potestas
non põt institui a coĩtate christiana ꝓ
pria auctoritate que includit illud qð
excedit omnẽ auctoritatem humanã
Ita ꝙ nlla auctoritas humana ad eã
instituendam per se ip̃am sufficit sine
alia et hoc patet quia cuȝ cõmunitas
christiana sit communitas humana.
institutõ illius quod includit id quod
excedit omnẽ auctoritateȝ humanam
excedit auctoritatem coĩtatis xp̃iane
sed ptãs papalis ĩcludit id quod exce
dit oẽm auctoritatẽ humanã sic ꝙ nlla
auctoritas humana ꝑ se ad hoc suffi-
cit sine ꝯmissione alterius. Et hoc po
test patere/ tum qꝛ habere potestatem
soluendi et ligandi in foro cõscientie
et sic ligare ꝛ soluere quod sit acceptũ
deo tũ qꝛ absoluere de pena debita in
foro dei/ que oĩa includit potestas pa-
palis excedit auctoritatem humanam
modo p̃dicto ita ꝙ auctoritas huma-
na ad hoc non sufficit sine alia. Nam
vt de se patet potestas papalis inclu-

dit posse ligare et soluere in foro con=
sciētie et etiā tali modo q sit acceptū
deo si fiat claue non errante.¶ Et etiā
posse absoluere a pena debita in foro
dei sicut pz per indulgentias Ista etiā
excedunt oēm auctoritatē humanā sic
q nulla auctoritas humana ad hoc ex
se sine ɔmissione alterius potest attin
gere ergo potestas papalis non pōt in
stitui a coitate humana ꝓpria auctori
tate modo quo dictū est. Ad euidētiaȝ
scd̄e rōis que sumit̄ ex parte finis sciē
dum q finis toti⁹ iurisdictionis eccle
siastice (que post xp̄m pricipalr̄ residet
ad papā) est ordinare coitatē xp̄ianaȝ
ad impendendū deo cultum debitum
et sibi acceptū et per ɔñs vite eterne
meritoriū. Ex hoc arguitur sic/ad nul
lam ɔitatem pertinet posse instituere
iurisdictionē scd̄m quā impediat ipa
coitas debitum cultum dño p̄sidenti
coitati/cuius dñiū vel regimē in nullo
dependet ab ipsa coitate. Et hoc patz
q2 ad inferiorem nō pertinet iudicare
de eo quodlibet vel placet superiori sȝ
sic se habet cōmunitas xp̄iana ad chri
stum siue ad deum quia xp̄s tali cōmu
nitati dñatur sic q dominiū eius ⁊ re=
gimen in nullo dependet a cōmunita=
te xp̄iana/⁊ hoc dico ꝓpter illos dños
quorum dñium a principio dependet
a cōsensu cōmunitatis ergo ad cōmu
nitatem christianā non ptinet istitue=
re iurisdictionē scd̄m quā coitas xp̄ia
na ordinatur ad impendendū debituȝ
cultuȝ xp̄o scd̄m quod debitū est. Sed
iurisdictio secundū quā sic ordinatur
ɔmunitas xp̄iana est iurisdictio eccle
siastica in qua primuȝ gradū post xp̄m
tenet potestas papalis ergo ad cōmu
nitatem xp̄ianam non potest ptinere
quod talē iurisdictionē propria aucto
ritate istituat.¶ Tertia ratio que su=
mitur ex parte modi habendi talē po

testatem talis est/quia illam potestatē
instituere propria auctoritate qua ali=
quis vtitur vt vicari⁹ alicuius dñi ad
nullum aliuȝ pertinet nisi ad illum do
minū cui⁹ ille qui sic tali potestati vti
tur est vicarius. ¶ Sed potestas pa=
pe de qua loquitur ē potestas qua ipe
papa vtitur vt vicarius christi in ter=
ris ergo istam potestatē instituere ad
nullum alium pertinet nisi ad xp̄m.
¶ Et si obijciatur cōtra hoc quod et
principes terreni sunt vicarij dei quia
oīs potestas est a deo sed a deo nō fit
abusus potestatis/et sic principes nō
habent instituere iurisdictionem sup
populum quem regūt nec propria au
ctoritate nec auctoritate ɔmunitatis
cui presunt qd̄ falsuȝ est. Ad hoc dicē=
dum q alij principes non sunt vicarij
dei expresse et explicite p institutionē
expressam ⁊ explicitā nisi aliqui reges
fuerit istituti reuelatione diuia. Psūt
tamē principes dici vicarij dei implici
te inquātum deus dedit nature hūane
rationem naturalē per quaȝ possit iu=
dicare bonū esse aliquā ptātē eē in rei
publica q̄ p̄eēt oīb⁹ de coitate ⁊ posset
restringere malos ⁊ cōseruare bonos
circa ea q̄ pertinent ad bonū hūanuȝ.
Petr⁹ aūt cui succedit papa nō sicut
simplici epō sȝ sicut gñali vicario xp̄i
sup totā ecclesiā fact⁹ est exp̄sse a xp̄o
vicarius gñalis modo p̄dicto qñ dixit
ei Jo.xxi. Pasce agnos meos ⁊ pasce
oues meas. Et sic patet q non eodem
modo pricipes ⁊ papa sunt vicarij xp̄i
quia papa expresse et ꝓprie est institu
tus exp̄ssa et ꝓprie dicta istitutione a
xp̄o vicari⁹ sup totā ecclesiā. Qualit̄
aūt vicarie pticulares vicarior̄ īferio
rum se hn̄t ad gñalem vicariam pape
patebit infra.¶ Quarta ratio que su
mitur ex plenitudine ptātis est q2 illa
potestas que talis est cū nec restringi

nec ampliari potest a cōitate xp̄iana
nō potest institui a cōitate xp̄iana pro
pria auctoritate sed potestas papalis
est huiusmodi ergo ꝛc. Maior patet
quia ad illum pertinet potestatem ali
quam ampliare vel restituere ad quam
pertinet eam instrigere ꝙ ad instituē
tem potestatem aliquam ptinet deter=
minare quanta et qualis sit illa pote
stas. Minorem probo quia ptās inqua
habet restringi vel ampliari vel quan
tum ad populū subiectū vel quantū ad
casus sed cōitas xp̄iana nō pōt restri=
gere vel ampliare ptātem pape q̄ttum
ad populū subiectum vel q̄tū ad casꝰ
cum sicut probatū est potestas papalis
se extēdit ad omnes de ecclesia mili
tante et quantū ad oēs casus pertinē=
tes ad vtrūq; forū ecclesie militātis ḡ
ꝛc. Sic arguo patet ꝙ cōitas xp̄iana
nō potest instituere potestatē papalem
propria auctoritate. Secunda etiā ps
predicte minoris scilicet ꝙ cōitas xp̄i
ana non potest instituere talē potesta=
tem ex commissiōe alterius sibi facta.
patet sic quia ista commissio est facta
a xp̄o aut a papa nō a xp̄o quia nō in=
uenitur in toto textu euāgelij ꝙ xp̄s
ecclesie vel cōitati fidelium contulerit
auctoritatem instituendi potestatē pe=
tri vel cuiusq; successoris eius nec eti
am a papa facta est talis cōmissio q2
minus est instituere aliquā potestatē
q̄ committere eiꝰ institutionē sed pa=
pa non potest talem potestatem insti=
tuere ergo nec committere institutio=
nem. Maior patet statim patebit. Idē
probari potest de quocūq; ꝙ scȝ nulli
commissa est talis potestas. Et hoc
dupliciter primo quia cuicūq; compe=
tit aliquam potestatē instituere ei pōt
competere potestatē restringere ⁊ am
pliare sed cōmunitati xp̄iane vel eti=
am pape vt statim probabitur nō com

petit restringere vel ampliare pote=
statem papalem ergo ꝛc. Secundo ꝙ
nulli alij a xp̄o siue sit papa siue com=
munitas xp̄iana est commissum insti=
tuere illam potestatem quā xp̄us insti
tuit per seipsum sed potestas papalis
est huiusmodi ergo ꝛc. Maior pȝ. Mi
nor etiam patet per illō math. xvi. Ti
bi dabo claues regni celorum quodcū
q; ligaueris ꝛc. Ubi promittitur pote
stas conferenda petro et suis successo
ribus sibi vt generali vicario xp̄i suc=
cessoribus quādo dicitur tibi dabo cla
ues regni celorum et instituitur quā
ta et qualis sit quando dicitur. Et qō
cunq; ligaueris ꝛc. vbi manifeste ap=
paret qualem et quantā potestatē col
lationis erat sibi scilicet posse ligare
et soluere omnes de ecclesia milītāte
quantum ad omnia que pertinent ad
regimen animarum in vtroq; foro scȝ
exteriori et interiori. ¶ Predicta etiā
conclusio ꝙ a solo xp̄o talis potestas
sit instituta patet auctoritate nūc alle
gata quia xp̄s eā per se instituit vt pȝ
math. xvi. tu es petrus ꝛc. Ex hijs po
test patere ꝙ papa nō potest talē ptātē
instituere: tū q2 ad vicariū nō ptinet
īstituere ptātē qua vtit vt vicariꝰ alte
rius eam sibi cōmittentis quia prius
est potestatem aliquam instituere q̄ eā
alicui vicario committere tum quia
papa eam nec restringere nec amplia
re potest nullus papa facere potest ꝙ
ipse vel alius papa habeat maiorē vel
minorem potestatem q̄ sit illa quam
habet. ¶ Quantum autem ad tertiū
scȝ cuius sit conferre talem potestatē
sciendum ꝙ supra dictum est talis po
testas potest conferri dupliciter vno
modo ꝙ conferatur alicui persone de
terminate sicut si rex aliquis faciat iu
dicem in aliqua cōmunitate puta hūc
guillermum vel hunc galterum. Alio

modo potest talis potestas cōferri nō sic determinate persone sed persone determinatē conditionis vt si rex insti tueret q in aliqua ciuitate ille eēt iudex quem eligeret ciuitas talis iudex habet quidē potestatē talem proprie loquendo ex collectione regis licet determinationē habeat ex collectiōe ciuitatis ad talem potestatem ex collatione antiqua regis cōsequēdā. ¶ His premissis teneo tres conclusiones. ¶ Prima est q collectio potestatis papalis siue primo siue secundo ad solū xpm pertinet. ¶ Secunda conclusio ē q pria collatio potestatis papalis fuit facta singulari persone et determinate scʒ petro. ¶ Tertia conclusio est q alij collectiones facte papis sūt facte a xpo persone electe ab ecclesia vl ab habente vices eius in hoc sicut habent modo cardinales. ¶ Prima cōclusio patet sic quia collatio talis potestatis aut fit a solo xpo aut a papa aut a communitate ecclesie non a papa quia idem conferret sibiipsi potestatem quod est inconueniēs nec a cōmunitate ecclesie quia nulla communitas potest conferre potestatem secundum quam regatur a suo superiori cuius dominium non depēdet a cōsensibus ciuitatis sed potestas papalis in comparatione ad ecclesiam est huiusmodi ergo ꝛc. Maior patet. Minor faciliter patet quia communitas ecclesie debet regi a xpo sicut a suo domino mediate vel immediate cuius dominium non dependet a communitate xpiana ergo ꝛc. Et confirmatur ratio quia potestas vicarij non habet cōferri ab alio nisi ab illo qui habet constituere talem vicarium sed solus deus potest constituere generaleʒ super totam ecclesiam cuius ipse est principalis dominus ergo ꝛc. Si dicat ad hoc q xpus commisit ecclesie hanc potestatem posse conferre dicendum q nec explicite nec implicite hoc potest haberi ex textu sacri canōis. Nec obstat q ecclesia elegit vel vices suas gerēs quia ex hoc non sequitur q conferat potestatem papalem sed q ex determinatione quam facit ecclesia eligendi persona sic electa de nouo cōsequitur potestatē ex antiqua collatione. ¶ Secunda conclusio patet et per illam auctoritatem Math. xvi. Tibi dabo claues regni celorum vbi secundum doctores sanctos xpus pmisit petro determinate se daturum potestatem predictam etiam per illam auctoritatem iohannis xxi. Pasce oues meas et pasce agnos meos vbi secunduʒ expositores sanctos collata est predicta potestas petro. ¶ Tertia conclusio. s. q alij pape a petro non cōsequuntur istam potestateʒ ex collatione xpi nisi mediante electione ecclesie vel habentis vicem eius quia si talis persona puta illius vel electus assequatur talem potestatem scilicet papalem ex collatione xpi sine quacunq electiōe aut hoc est quia xpus expresse in euāgelio contulit istam potestatem alijs papis puta lino vl electo expresse eos nominando aut hoc est ex noua reuelatione iudicante hanc ve. illam personam. Primum est falsum quia xpus non expressit in euāgelio nomina oīm paparum futurorum Secundum autem est fictitium relinquitur ergo q alij pape a petro consequuntur potestatem papalē ex collatione antiqua xpi mediante determinatione facta ab ecclesia ꝛ sic patent scilicet qualis sit potestas summi pontificis ꝛ cuius sit talem potestatem instituere et ad quem pertinet talem potestatem conferre determinate persone et quo

modo determinata persona habet as
sequi talem potestatem. ¶ Nūc restat
videre de alijs potestatibus inferio-
ribus quales et quante sunt ꝛ de hoc
breuiter expedio me quia potestates
inferiores puta patriarcharū archie
piscoporum et aliorum inferiorū ta
les tante sunt secundū ꝙ ordinauit
sedes apostolica tractatur in iure ca-
nonico et hoc ideo est quia omnis po
testas ecclesiastica alia a potestate pa-
pe subest illi potestati illo triplici mō
predicto videlicet quantum ad ipsam
potestatem et quantum ad correctio-
nem abusus et quantum ad subsidiū
adminiculatiuū si ipā indigeret. Et
hoc patet ad tertium articulum scili-
cet ad comparationē potestatis papa
lis ad alias potestates inferiores ꝛ in
feriores ad ipsam. ¶ Sciendū ꝙ sicut
supra dictū est. Omnis alia potestas
inferior subest potestati pape ꝑdicto
triplici modo. Et primo hoc ostendet
Secundo ostēdetur ꝙ oppositum di
cere est hereticū et scismaticū ¶ Quā-
tum ad primum primo ꝓbatur ꝙ oīs
potestas inferior potestate pape subē
pape quantū ad correctionē abusus
Secundo ostendet ꝙ oīs potestas in-
ferior subest potestati pape quantum
ad ipsam potestatem scʒ quātū ad col-
lationem et institutionem ipsius pote
statis modo quo infra exponet. Ter-
tio ostēdetur ꝙ omnis talis potestas
inferior subest potestati pape quantū
ad subsidium adminiculatiuum si po
testas pape tali subsidio indigeret.
¶ Quantū ad primū scʒ quantū ad
correctionem abusus Sciendum ꝙ lʒ
ex eo qđ dictum est supra de potestate
pape qualis et quanta sit possit habe-
ri ꝙ ptās pape se extendat ad correcti
one cuiuscūq abus' de ordinātis adeo
et a tota ecclesia ꝛ ꝑ cōsequēs ad cor-

rectionem abusus oīū inferiorū pote-
statū: tum quia ibi suppositū est ꝙ toti
communitati xp̄iane preest vnus su-
premus presidens ad quem pertinet
generale regimen omnium xp̄ianoꝝ.
Quis ꝑsidēs est iste papa nec tūc (sal
tem ad plenū) fuit probatū ideo hoc
intendo probare

¶ Primū est ꝙ in to-
ta communitate xp̄iana oportet vnū
solum talem presidentē esse quem vo
camus papā. Secundū est ꝙ ad ipsū
pertinet corrigere in tota communi-
tate xp̄iana omnē abusū de inordina-
tione hominū adeo vniri secundū in-
tellectum et affectum est finis rei pu-
blice xp̄iane. Tertium ex hoc pate-
bit propositum.

¶ Primum probatur
duplici ratione deinde auctoritate rō
prima sumitur ex vnitate ecclesie ꝛ est
talis. ¶ In omni vno principatu be-
ne ordinato est vnus solus supremꝰ
princeps ad quē pertinet regimē oīm
de illo principatu et in oībus pertinē-
tibus ad bonū regimē illius principa
tus sed tota ecclesia dei est vnus prin-
cipatus bene dispositus ergo ꝛcetera.
Maior potest faciliter patere quan-
tum ad tria que ponūtur ibi. Primū
est ꝙ in omni vno principatu debet eē
vnus princeps supremus quia plu-
ralitas principatus quorum vnus nō
subest alteri repugnat bono reipubli-
ce quia vnus posset destruere quicquid
alius faceret. ¶ Unde philosophꝰ ex
hoc concludit xijº metaphisice ꝙ toti
us vniuersi est vnus solus pnceps di-
cens sic entia non volunt male dispo-
ni nec bona pluralitas est principatu-
um vnus ergo princeps. Secundum
est ꝙ sit princeps oīm de illo principa
tu alioquin non esset princeps totius

principatus. Tertium est q ad illum
pertineat regimem illorum omnium
quantum ad omnia que pertinent ad
bonum regimen illorum omnium illi
us principatus alioqui presidētia sua
et suus principatus et etiam regnum
esset insufficiens si potestas principis
non se extenderet ad omnia que per-
tinent ad bonum regimen illius prin-
cipatus Maior etiam patet et illō.io.
x.et fiet vnum ouile et vnus pastor et
per simbolum vicenū et vnam sāctam
catholicam et apostolicam ecclesiam
cuius vnitas non potest accipi nisi in
ordine ad vnum principē sicut in alijs
principatibus Secūda sumitur ex cō
formitate fidei et morum que debet
esse in tota ecclesia dei siue tota vni-
uersitas xpiana debet esse sic disposi-
ta q in tota ecclesia dei sit conformi-
tas eorum que pertinent ad fidem et
ad mores que fides ponit necessarios
ad salutem. Sed talis conformitas vł
simpliciter vel cōmode non potest sal-
uari nisi in ordine ad vnum caput siue
ad vnum principem ad quem pertine
at sentenciare quid credenduʒ ꝛ quid
agendum ergo ꝛc. et intantum ille pri
cipatus est vnus q nulla auctoritate
humana potest diuidi ita q nec papa
cum tota ecclesia istā monarchiaʒ pos
set licite diuidere qđ sic patet quia nł
lus vicarius generalis in tota commu
nitate sibi subiecta posset licite facē
contrarium eius q principalis domi-
nus ordinauit sed illam monarchiaʒ
ordinauit principalis dominus: scili-
cet xpus ergo ꝛc. Maior patet de se.
Minor etiam faciliter et per illam au
ctoritatem superius allegatam scilicʒ
fiet vnum ouile et vnus pastor et vide
tur per illud math. xvi. Tu es petrus
et super hanc petram edificabo eccle
siā meā quod nō esset veꝛ nisi petrus et
eius successor esset generalis vicari⁹
totius ecclesie.

Si dicatur ad hoc

q vnitas monarchie ecclesiastice est
in habitudine ad vnum principem si
ue pastorem qui est christus non valet
quia oportet ponere monarchiaʒ qui
conuersetur cum subditis et eos re-
gat secundum varietatem temporuʒ
et locorum et personarum. Et vnum
solum talem ordinauit christus scili-
cet petru, et q̄libet eius successorem
Idem pʒ auctoritate et primo aucto
ritate suprapositia qua dictū est petro
mathei. decimosexto. Tu es petrus ꝛ
super hanc. ꝛc. ꝛ quodcunq₃ ligaueris
ꝛc. Secundo confirmatur per glosam
super predictum verbum quodcunq₃
ligaueris ꝛc. Ubi dicit glosa speciali-
ter eam scilicet potestatem soluendi ꝛ
ligandi petro concessit vt ad vnitateʒ
nos inuitaret Ideo enim eum princi-
pem apostolorum constituit vt vnum
principalem christi haberet vicarium
scilicet ecclesia ad quam diuersa mē-
bra recurrerent si forte inter se dissen
tirent q si diuersa capita essent in ec-
clesia vnitatis vincula rumpentur.
Ecce q a parte vnum dicit esse princi
palem christi vicarium in tota eccle-
sia vt seruetur vnitas et conformi-
tas in moribus.

Ad euidentiam se-

cundi scilicet q ad vniuersalem prin-
cipem pertinet corrigere omnem ab-
sum de ordinatione hominum quorū-
cunq₃ a deo in tota communitate chri
stiana Sciendum q cum presidentia
principis in omni principatu ordine-
tur ad hoc q moueat omnes subdi-
tos illius principatus ad bonum seu
finem reipublice ad eum pertinet
q̄tum in ipso conferre et ordinare

illa que cōferunt ad tendēdum ad bo
num reipublice scilicet ad ea que sūt
virtuosa et tollere ea que motionem
ad talem finem impediunt. Ad eundē
enim pertinet mouere ad aliquem fi-
nem et tollere ea que talem motionez
impediunt. Per hoc tollūtur ea que
īpediunt motionē ad profectū v̄tutū
vitia et abusiones que de ordināt ho-
minem a deo prohibeantur et corrigā
tur. Et ex hiis potest formari ratio ad
propositum sic. Ad eum pertinet cor-
rigere omnē abusum de ordinante ho
minē a deo in tota ꝯmunitate xp̄iana
ad quē pertinet tollere impedimenta
motionis ad perfectū virtutū et vnio
nem cum deo. Sed hoc pertinet ad p̄
sidentem toti ꝯmunitati xp̄iane vt de
clarata est ergo ꝛc. Ex hiis patet faci-
liter tertiuz scʒ ꝙ illi potestati que est
suprema in ecclesia subest omnis alia
potestates quātum ad correctionem
abusus quia in tota coītate christiana
illi potestati subest omīs alia potestas
q̄tum ad correctionē abusus ad quaʒ
ptinet corrigere omnē abusum xp̄ia-
ne. ¶ Sed ad supremam potestatem
que est in cōmunitate xp̄iana siue ad
illuʒ cuius est talis potestas pertinet
corrigere omnē abusum talis cōmuni
tatis ergo ꝛc. Maior patet quia illi po
testati subest aliquis quantū ad corre
ctionem abusus ad queʒ pertinet cor-
rectio illius/minor patet ex dictis sci
licet ꝙ quantū ad potestatem suppre-
mam coītatis christiane pertinet cor-
rigere omnem abusum de ordinanteʒ
hominēʒ a deo/quia ad eum pertinet
tollere omne impedimētum tendēdi
ad finem qui est deus/et non solum p̄-
tinet ad eam corrigere omnē abusum
ecclesiastice potestatis sed etiaʒ ad eū
pertinet omnē abusum potestatū ter-
renaꝝ eorum qui sunt de ecclesia quia

sicut dictum est ad talem potestatem
pertinet tollere omne impedimentuʒ
tendendi in deum in populo christia-
no/et per consequens ad eū pertinet
corrigere omnem abusum tam pote-
statis ecclesiastice q̄ terrene in quocū-
qʒ existente de populo christiano.

¶ Quantū ad secūdum scilicet quo
modo alie potestates a potestate pape
quantum ad ipsam potestatem se ha-
bent. Sciendum ꝙ vna potestas isto
modo dicitur esse sub alia sicut supra
dictum est in quantum potestas infe-
rior est a potestate superiori siue a su
periore habēte talem potestatem hoc
autem potest cōtingere dupliciter sci
licet vel quantum ad institutionem si
cut quando in potestate superioris in
cluditur posse instituere inferiores vel
quantum ad collectionem sicut quan
do in potestate superioris includitur
posse conferre inferiorem siue ab ip̄o
siue ab alio institutam / sicut potestas
Judicio inferior est a potestate regia
quantum ad vtrumqʒ. Nam in pote-
state regis includitur posse instituere
iurisdictiones iudicis et eas confer-
re Et dico ꝙ omēs potestates iurisdi
ctiōis ecclesiastice alie a potestate pa-
pe sunt ab ipsa potestate pape vel ab
ipso papa vtroqʒ modo scilicet quan-
tum ad institutionem et q̄tum ad col
lationem. ¶ Et primo ostendenduʒ est
ꝙ alie potestates sunt ab ip̄o quantū
ad institutionem / et primo probatur
ratione deinde auctoritate Ratiōe sic
quia iste potestates iferiores potesta-
te sic determinate ꝛ limitate aut sunt
a solo christo immediate / aut a chri-
sto mediante papa et ab ipso papa si
cut a vicario eius generali/aut sunt in
stitute ab vniuersali ecclesia. ¶ Sed
tales potestates non sunt istitute a so-
lo christo imediate nec ab vni ecclesia

ergo relinquitur ꝙ a papa et mediãte ipo a xpo maior faciliter patz qꝛ sicut ꝓbatum fuit potestas iurisdictionis super aliquam cõmunitatem non põt institui vel ab ipsa coitate nisi que debet regi scdm illam iurisdictionem vł a dño ipius coitatis xpiane qui nõ pt eẽ nisi xpus vel papa tanꝗ gñalis vicarius/ergo oportet ꝙ institutio potestatem inferioris potestate pape i vniuersali ecclesia sit vel ab ipa ecclesia vł a solo xpo imediate vel a xpo mediante papa vt eius vicario generali/Mi noiẽ probo quãtum ad duas eius partes et pmo quãtum ad hoc ꝙ talis institutio non est a solo xpo immediate. Secundo quãtum ad hoc ꝙ talis institutio nõ est ab vniuersali ecclesia. Primũ probo triplici ratione prima sumitur ex ipsa determinatione potestatũ Secunda ex ipo ordine potestatũ iam institutarꝫ. Tercia ex mutatione que fit circa eas/ratio pma talis/qꝛ si xps solꝰ imediate istituit tales potestates sic dteriatas quãtũ ad populũ siue territoria et quantũ ad casus siue in foro cõtencioso exteriori siue in foro ꝯscientie. Ita scꝫ qd potestas patriarchalis sit sic deteriata et archiepalis et epalis et curati aut hoc fecit xps añ ascẽsionem aut post sed neutro illorꝫ modorum hoc fecit ꝛc. Maior ptꝫ per locuꝫ a sufficienti diuisione qꝛ oportet quod fuerit factum vel ante ascensionẽ vel post minorẽ probo. Et primo quantuꝫ ad hoc ꝙ xpus talem institutionẽ non fecerit ante ascensionem/qꝛ si hoc fecisset oporteret ꝙ hoc contineretur in euangelio vel expresse vł implicite/nõ expresse/de se patet qꝛ ibi non inueniẽ talis distinctio et deteriatio potestatũ expressa nec quantũ ad casus nec quãtum ad territoria nec etiã quantuꝫ ad nomia patriarchatus vel episcopatus nec etiã implicite scꝫ cõtinetur i euangelio ꝙ xps tales potestates sic determiatas instituerit qꝛ tales potestates in speciali sic determinate nõ possunt institui quĩ exprimãtur potestates in speciali. Sed in euangelio nulla talis expressio fit ergo ꝛc. Et si dicaẽ ad hoc ꝙ xps instituẽdo apostolos et discipulos istituit tales potestates in spãli nõ valꝫ primo qꝛ non habetur ꝙ tunc eis apostolicam auctoritatẽ iurisdictiõis cõtulerit. Nam sicut infra diceẽ id ꝙ habetur ioh an nis.xxº. Insufflauit ꝛc. Potest referri ad potestatẽ carractẽris.3º.quia dato ꝙ tunc cõtulisset eis taleꝫ potestatẽ non tñ habetur ex hoc ꝙtunc fuerit talis distinctio instituta quantũ ad patriarchatus epatus ꝛ curatos. Sicut nũc est i ecclesia tertio qꝛ saltẽ non potest dici ꝙ tunc in speciali fuerit facta deteriatio quantm ad territoria ꝛ ad casus nisi quis velit fingere. Sic ergo patet ꝙ non põt poni qd xpus ante ascensionẽ cõuersans cum discipulis talẽ determinationẽ iurisdictionis instituerit nec etiã post ascẽsionem nisi quis velit fingere nouas reuelationes. Tercia ratio talis est si ordo qui est inter papã et archiepm et episcopum est institutus a xpo imediate. Epus non posset imediate ꝯfirmari a papa cõsequens est falsum ergo et antecedens. Falsitas cõsequentis patet quia secũdum cõsuetudinẽ ecclesie fit oppositum qꝛ non solũ papa cõfirmat imediate episcopos sed ꝛ retinet ꝓuisionem de eis faciendam scdm ꝙ ei vidẽtur. Cõsequẽtia faciliter ꝓbatur qꝛ illud qd ptinet ad ius a deo imediate institutũ non pt imutari ab hoĩe sed si tales potestates scdm talẽ deteriationem et ordinẽ ẽẽnt istitute imediate a xpo talis ordinatõ ptineret/ad ius immediate a deo istitutũ ergo nõ posset

immutari ab hoīe et per consequens
non posset episcopus cōfirmari a pa-
pa omisso archiepiscopo qui est medi
us. ¶ Si dicatur ꝙ licet papa nō pos-
sit imutare ius diuinū tñ potest suspē
dere actum iurisdictiōis collate adeo
Non valet q: nec actū posset licite su
spendere nisi per culpā habētis iuris-
dictionē vel papa hoc facit nō assignā
do quācūqȝ causam ex parte archiepi
scopi. Sed ex parte sui q: scilicet hoc
est de iure suo a quo est oīs potestas
alia a sua in ecclesia. ¶ Tertia ratio q̄
sumitur ex mutationis que fiunt cir-
ca tales potestates talis est q: sicut di
ctum est illud quod est de iure diuine
homini non licet imutare. Sed tales
potestates possunt immutari a papa
quantum ad populum siue territoria.
Et quantū ad hoc non sūt de iure di-
uino nec per ꝯñs immediate institute
adeo maior pȝ ex supra determinatis
q: ꝙ institutū est a superiori nō potest ī
mutari ab inferiori nisi diceret super
hoc cōmissionē. minor autē patet et ꝑ
ordinem episcopatus et per exēptio-
nes in quorum vtroqȝ fit substractiō
territoria et casuum et populi et ꝑ cō
sequens imutatio quātū ad populū ⁊
per substractionē casuū qua fit imuta
tio quātū ad casus. Et confirmaẗ rō
quia non est ponendum ꝙ xp̄s institu
erit apostolicas potestates determia-
tas ⁊ nō expressit casus pertinētes ad
tales potestates q: aliter habētes eas
nescirēt de quo possent absoluere ⁊ de
quo nō quod esset periculosū et incon
ueniēs sed xp̄s nō inuenitur tales ca
sus expresse nisi solum de suprema po
testatis sue vicarij gñalis cui cōmisit
fundare ecclesiam ⁊ omnē casū possi-
bilē ligari vel solui sup terrā ergo. ⁊c.
Sic ergo patet ꝙ predicte potestates
quantuȝ ad determinationē predictā
non sūt a solo xp̄o imediate. Quātuȝ
aūt ad aliā partē ꝙ vel talis declaratiō
nō sit instituta ab vniuersali ecclesia
vt dante auctoritatē ipsi institutioni
ꝙ ideo dico ꝙ quādo in apostolico cō-
silio apostolica instituūtur tota aucto
ritas dans vigorē statutis est in solo
papa sed alij possent facere ad directi
onē consulēdo et orōnibus possūt im-
petrare a dño ꝙ in dubijs dirigantur
Probatur tripliciter primo ex princi
patu petri super totam ecclesiam. Se
cundo ex nota ipsius potestatis. Ter-
tio ex immutatione que fit circa eas
potestates. Prima talis est nulla com
munitas habens iam pricipiū siue do
miniū habet ordinare de iurisdictio-
ne vel de iudicibus secundūqȝ quam et
a quibus debeat regi et maxime quā-
do dominiū vel potestas presidentis
non dependet a cōsensu cōmunitatis
sed cōitas ecclesiastica quantū ad illḋ
quod pertinet ad iurisdictionē eccle-
siasticam est huius modi ergo ⁊c. Ma
ior patȝ q: illi soli cōuenit ordinare de
iurisdictione in apostolica coītate qui
habet dñium super eam vel illi a quo
tale dñiū dependet Minor aūt patet
ꝙ coītas xp̄iana habet papam princi
peȝ et dominiuȝ generalem cui⁹ dñiū
nō depēdet a ꝯsēsu cōmunitatis chri-
stiane. Sed a solo christo vt supra pro
batū est ergo ⁊c. Et ꝯfirmatur rō quia
illḋ dñiū siue generalis potestas fuit
collata primo pape scȝ petro nō rōne
persone. Sed rōne status anq̄ coītas
xp̄iana ꝯuērit ad ordinādū qñ. s. dixit
ei xp̄s pasce oues meas. Scd̄a rō q̄ su
miẗ ex nota ip̄i⁹ ptātis talis ē illa ptās
q̄ nō p̄t istitui nisi a xp̄o vel hñte ptātē
istituēdi ab eo nō istituiẗ ab eo q̄ nec ē
xp̄s nec hȝ auctoritatē ab eo istituēdi
talē ptātē. Sȝ ptās iurisdictiōis spūa-
lis ꝑtinet ad ecc̄liaȝ est hmōi cuȝ ptās

ordinãdi hoīez iudeū scd̄z dei accepti onē nō possit istitui nisi adeo vel hñ-te auctoritatē est ei⁹ g̃ nullus pt̄ istituē talē ptātē nisi de⁹ vel hñs auctoritatē adeo istituēdi talē ptātē. Sed ↄstat q̄ vniuersalis ecclesia nō est de⁹ vel xp̄s nec habet hanc potestatem siue auctoritatem ab eo. quia collectio talis ĩ sacro canone nō habetur tum quia si talis institutio non posset fieri a papa sine cõitate xp̄iana non haberet plenitudinem potestatis quod falsum est. Tertia ratio que sumitur ex mutatione que fit circa potestates quantū ad territoria et casus talis est quia papa non potest licite immutare illā potestatem per se alio non requisito cuius institutio vel ordinatio eis nō ↄpetit nisi cum alio. Sed papa per se ĩmutat et facit variationes circa tales potestates irrequisito consensu talis ecclesie ergo rc. Maior patet quia quod aliquis immutaret illud cuius ordinatio sibi non competit sine alio nō potest fieri sine preiudicio illius alteri⁹ ꝛ per consequens non potest fieri licite minor patet tam in substractione casum q̄ in diuisione episcopatuū ꝛ archiepātuū. Tam in institutione nouarū sedium ad que papa non requirit cõsensum vniuersalis ecclesie Si dicat ad hoc quod posse Sic habet papa ex cõsensu ecclesie Hoc non valet propter duo primo quia saltē ad hoc cõuenit pape ex consensu ecclesie que talem ptātē simplr̄ trāstulit in ip̄m papā ꝛ iō tūc nō ptinet ad ip̄z talis istitutio sed ad illū ĩ quē talē ptātē simplr̄ trāstulit Scd̄o q̄ supra ostēsū ē q̄ plenitudo ptātis quā papa h̄z nō pōt conferri nisi a xp̄o cui⁹ vicari⁹ gñalis ē papa. Ostēso g̃ q̄ ptātes iferiores ptāte pape sīt a papa istitute quātū ad p̄dictā declarationē mō quo ostēsū est restat ostēdere q̄ p̄dicte ptātes sūt a papa quātū ad collationem et hoc ꝓbatur triplici ratione. Prima sumitur ex ordine ecclesiastico. Secunda ex determinatione persone et loci. Tertia ex mutatione que solet fieri circa predicta. Et quia minus videt̄ q̄ potestas episcopalis sit a papa q̄ alia ideo ostendo hoc de potestate episcopali primo ꝛ principaliter. ¶ Pria ergo ratio que sumitur ex ordine ecclesiastico talis ē inter habentia ordinem secundū influentiam siue causalitatem effectiuam. ¶ Secundum accipit a primo veritetem per quam agit in tercium sicut patet de instrumento respectu principalis agētis et breuiter in omnibus in quibus est ordo causalitatis effectiue Sz ordo ecclesiasticus qui est inter papaz et episcopū et curatū est ordo secūduz influentiā ꝓut vn⁹ mouet aliū scd̄m actus ierrarchicos ergo in isto ordine ep̄s qui est secūdus respectu pape accipit a papa virtutē per quā agit in inferiorem Sed talis ptās vel tale p̄ncipiū non est aliud q̄ potestas iurisdictionis ergo rc. Si dicat̄ ad hoc q̄ tal̄ influētia nō est intelligēda quantū ad collationē potestatis sz quātū ad dispositionem recipiētis sed talis potestas vel tale principiū non est aliud q̄ potestas iurisdictionis ergo rc. q̄z scz noīatio pape vel archiepiscopi siue confirmatio vel institutio disponit personā sic institutam vt sit capax et assequat̄ potestatem de nouo ex antiqua collectione christi sicut dictum est de papa et de potestate papali quia scilicet electio non dat ei potestatem papalem. Sed ex noua electiōne disponitur ad assequenduz actu et de nouo potestatem papalem. Ex antiqua collectione christi non valet propter tria. Primo q̄ videtur q̄ ipsum dictum includat

contradictionem scꝫ a papa instituat
talem personam in tali potestate ⁊ nõ
conferat ei potestatem quia institue=
re aliquẽ in potestate videtur impor=
tare collationem ptãtis quã institu=
ens confert auctoritate sui vel alteriꝰ
Secundo qꝛ nõ est talis necessitas vt
a xp̃o immediate conferantur alie po
testates sicut potestas pape quia pote
stas pape est potestas vicarij gñalis su
per totam ecclesiam dei que nõ potest
conferri nisi a principali dño ecclesie
qui est xp̃us Que autẽ potestates sũt
vicarie pticulariter et quantũ ad casꝰ
⁊ qñtũ ad loca que possunt cõferri nõ so
lum a principali dño sed a vicario ge=
nerali sicut ostẽsum est supra scꝫ ꝙ hõ
xp̃i auctoritate potest conferre pote=
statem iurisdictiõis ecclesiastice. Ter
tio quia collatio talis potestatis siue
sit noua siue antiqua debet esse certa
⁊ quantũ ad casus ⁊ quantũ ad popu=
lum siue territoria alioquin habẽs po
testatem nesciret quid debet nec sup
quẽ populũ deberet exercere suam iu=
risdictionem Sed excepta potestate
petri nõ inuenimus apostolicam pote
statem a xp̃o expressam ⁊ determinatã
ergo alij a papa non consequitur po=
testatem iurisdictionis sue ex collecti
one antiqua xp̃i potestas autem pape
que fuit collata petro pro se et pro suc
cedentibus in eadẽ potestate est deter
minata ⁊ quantum ad territorium qꝛ
eius potestas se extendit ad totã eccle
siam dei et etiam quantum ad casꝰ qꝛ
se extẽdit ad omne quod ligari potest
vel solui super terram sicut habetur
Math. xvi. sunt infra ⁊ plenius addi
cetur. Si dicatur ad hoc ꝙ imo pote=
stas antiqua quantũ ad inferiores a
papa est designata in collatione fa=
cta alijs apostol' a petro nõ valet prĩo
quia non põt haberi expresse ex textu
euangelij ꝙ apostolica potestas iuris=
dictionis fuerit collata alicui aposto=
lorum alij a petro. Secundo quia da=
to ꝙ apl'olica collatio iurisdictiõis fu=
erit facta apostolis alijs a petro nõ se
quitur ꝙ ex illa collatione fuerit fa=
cta a xp̃o collatio iurisdictionis perti
nens ad successores apostolorũ siue ad
episcopos quia sicut pꝫ ex dictis ime=
diate non est talis necessitas quare
a solo xp̃o conferantur alie potestates
inferiores sicut de potestate papali.
Tertio quia si apostolica potestas col
lata ẽ aplĩs alijs a petro nulla determi
natio illarum potestatum expressa ha
betur: et sic esset vaga et incerta ista po
testas nisi determinaretur ab alio. Et
si dicatur ꝙ illa potestas determinat
a papa sꝫ non confertur vel est qꝛ nul=
la potestas determinatur ab alio nisi
vel eam conferat vel instituat vel eã
collatam vel institutam ostendat. Si
concedatur primum vel secundũ ha=
betur propositum scilicet ꝙ papa talẽ
potestatem confert et instituit. Si po=
natur tertium nichil est dictũ qꝛ nihil
certum posset papa ostendere cum in
euãgelio nulla potestas alia a potesta
te pape habeatur expresse determina
ta. Et per hoc patet solutio dubij cu=
iusdem ꝙ posset moueri quare scꝫ alij
episcopi a papa non habent immedia
te suam potestatem a xp̃o sicut papa.
Patet responsio ex dictis tũ quia nõ
est simile tũ quia nulla est necessitas
ꝙ particularis vicaria instituatur vel
conferatur imediate a principali dño
Sicut est de vicaria gñali tum qꝛ non
sic succedunt episcopi apostolus sicut
papa petro quia papa succedit petro
in potestate certa et determinata ⁊ qñ
tum ad territoriũ ⁊ quãtũ ad casus nõ
sit epĩ aplĩs vt dictũ ẽ ⁊ ideo ꝯueniẽs
est ꝙ talis vicarie pticulares varie ⁊

in deteriate conferant et deteriantur a vicario gñali secũdum q iudicat expediri ecclesie vniuersali. ¶ Secunda ratio que sumitur ex determinatione loci et persone talis est q: q talis psona puta guillermus cõsequatur potestatẽ episcopalem in tali sede puta parisius aut hoc est ex collatione facta a solo xp̄o imediate aut hoc ex collatione facta ab hoie virtute xp̄i. Et hoc p locum et sufficienti diuisione sed non pt dici q fit collatio a solo xp̄o imediate. Et hoc pbo q: si talis puta guillermus cõsequat talem ptãtem ex collatione facta a xp̄o ista collatõ aut ẽ collatio antiqua expresse ptenta in euangelio aut collatio noua facta de nouo per reuelationẽ pmũ eẽ falsũ. Scdm est fictiuũ ergo rc. Primũ pz eẽ flsm dupliciter primo q: sicut dictũ est q cũ q collatio noua vel antiqua deteriat potestate cõferẽda. Et quantũ ad territoriũ siue quãtũ ad populũ nec hñs eam aliter potest scire qui debz agere scdm eam sed sicut dictũ est nulla potestas iurisdictionis expresse deteriata inuenit a xp̄o instituta vl collata in euangelio excepta ptãte pape que est illa vicaria gñalis de q dictuz est .rc. Scdo q: ad hoc q aliqs de nouo assequatur ptãtem iurisdictiõis ex collatiõe antiqua oz q aliqua nouitas fiat circa ipm ex ordinatiõe cõferẽtis ptãtem explicite vel iplicite p quã de nouo psequat talem ptãtem ex collatiõe antiqua sed nulla talis nouitas apparet instituta a xp̄o explicite vel iplicite per quã talis psona puta guillermus cõsequat ptãtem iurisdictionis epãlis in tali sede puta parisius ergo rc. Maior pz ex supra dictis. Nã sicut supra dictuz est qñ aliquis Rex instituit in aliqua ciuitate aliquã ptãtem et eã confert ei quẽ ciues elegerint. Elect⁹ de nouo psequitur ptãtem ex collatiõne antiqua. Et idem esset si aliquam cõditionem instituat ex qua habẽs eã secũdum ordinationem regis consequeretur talem ptãtem. Minor autẽ pbatur quia ad hoc q talis puta guillermus in tali sede puta parisi⁹ cõsequatur talem potestatem nõ apparet aliqua nouitas in eo nisi cõsecratio in episcopũ. Per quã assequit potestatẽ psecrationis vel noua electio vl noua confirmatio primũ non sufficit tuz q: talis cõsecratio potest eẽ sine quacũqz iurisdictione et ecõtrario iurisdictio potest esse añ talem consecrationẽ tũ quia talis cõsecratio non determinat sibi habere iurisdictionez in vna sede plus q in alia. Nec etiam scdm sufficit tũ q: si sufficeret ex ipsa electione sine quoqz alio psequeretur talem potestatem sicut papa cõsequitur talem potestatem ex sua electione q flsm est quia null⁹ alius a papa ex sua electione consequit potestatẽ iurisdictionis nisi hoc habetur a papa per puilegiũ speciale tum quia si ex istitutione xp̄i per talem electionez aliquis sequeret ptãtem iurisdictionis hoc non posset imutari a papa q: non potest imutare ius diuinũ siue diuinũ statutuz. Si ponatur tertiũ scz q per nouã electionẽ consequat talem ptãtem ex collatõne antiqua xp̄i contra. ¶ Primo nõ inuenitur in euangelio explicite q xp̄s instituerit talem cõfirmationez vt p quã aliquis cõsequeret talem potestatem. Scdo q: si instituisset q per talem cõfirmationem electionis electus cõsequeretur talẽ ptãtem cum papa nõ possit immutare ea que sunt instituta a xp̄o imediate papa posset instituere simpliciter aliquem episcopum nisi supposita electione psirmanda per ipsum qd non solũ est fa.sum. Sed etiã erroneũ

scȝ q̄ papa non possit instituere quẽcū q̄ episcopum si voluerit nulla electio ne/pre supposita.

Et sic patet q̄ ꝯfirmatio non est ꝯditio īstituta a xp̄o p quā aliquis ꝯsequaṫ talem potestatem ex collatione antiqua.

Si autem ponatur q̄ ipsa confirmatio sit collatio ipsius potestatis habetur ꝑpositum q̄ ipsa potestas nō solum a xp̄o immediate ꝯfertur. Sed etiā ab hoīe potestrice tñ xp̄i De autē dicit q̄ hec collatio fiat per nouā reuelationē factā a christo fictiuum reputo notoriuȝ et manifestum. Si aūt ponatur q̄ omis potestas iferior potestate pape nō imediate a xp̄o est. Sed a xp̄o mediāte hoīe conferente eam vice xp̄i. Sequitur q̄ oīs talis potestas si a papa imediate vel mediate ꝛ hoc patȝ dupliẜ primo q: si aliquis alius cōferret talem potestatem non auctoritate ei⁹ sequeretur q̄ papa nō esset vicarius vniuersalis super totam ecclesiā ꝛ quātū ad oia qd̄ est erroneū Secūdo q: ille alius qui ponereṫ conferre talē ptātē aut ꝯferret eā auctoritate ꝓpria qd̄ est īpossibile scȝ q̄ aliquis auctoritate ꝓpria possit cōferre talem potestatē Jta q̄ nō auctoritate xp̄i aut eaȝ cōferret auctoritate a solo xp̄o habita ꝛ sic circa talem potestatē sic collataȝ papa nichil posset īmutare quod est falsū q: nō est ptās in ecclesia quā papa nō posset īmutare quātū ad casus ꝛ territorium. Excepta sua propria que non potest immutari ab homine.

Tertia rō que sumiṫ ex illis īmutationib⁹ q̄ solēt fieri p papā circa tales potestates talis ē q: nullus potest licite īmutare illud quod est ex institutione vel ordinatione solius xp̄i. Sed papa circa collationes taliū potestatū multa immutare potest nō ergo sunt a xp̄o īmediate. Et sic patȝ q̄ potestas episcoporum est a papa et non solū xp̄o imediate. Et multo plus patȝ illud de potestate archiepiscopali ꝛ de curatorum īstitutione min⁹ potest haberi p euāgeliū q̄ de episcopali vel ex eisdem potest patere q̄ potestas curatorū est a papa mediate vel imediate ꝛ non a solo xp̄o deducēdo sicut prius. Et ex pte ordinis ordiatiōis ecclesiastice ꝛ ex determiatione locorū ꝛ casuȝ personarū ꝛ etiam ex immutatiōe que fit circa ista in parrochijs sicut i episcopatibus.

Et vlterius etiā quarta ratio ptest adduci ex coi modo loquendi q: quando episcopus instituit aliquem curatuȝ in aliqua parrochia dicit q̄ ꝯfert ꝛ curaȝ parrochie sȝ cura sic dicta nihil est aliud q̄ potestas iurisdictionis spiritualis per quaȝ quis impendet curationem spiritualem et illud ideȝ potest itelligi de papa respectu episcopi vel archiepiscopi ꝛ sic patȝ rationibus q̄ omnis potestas ecclesiastica inferior potestate pape est ab ipso.

Quantuȝ ad īstitutionem mō q̄ dictū est ꝛ quātum ēt ad collationem Jta q̄ cōfert talem potestatem īmediate patriarchis ꝛ episcopis et isti cōferunt eā episcopis in sua cōfirmatione ꝛ episcopi curatis ꝛ hoc totum ex ordinatione pape ꝛ curati suis vicarijs ex ordinatione episcopi vł pape quādoq̄ vel ip̄e papa ꝯfert imediate talem potestatē omnibus predictis secūdum q̄ sibi videtur quia illi ordo

non est necessarius vnde, immediate potest totum per se ipm pferri necessi tas autez huius vicarie generalis col late pape, ppter q oportuit q ipse cō mitteretur q possit sic instituere tales potestates secundum tales determina tiones et eas sic institutas cōferre p uenit ex duplici causa vna est substra ctio christi ab ecclesia quantum ad cō uersationem humanam. Si enim ipse esset presens secundum conuersatio nem humanam ad ecclesiam regendā non oporet ponere vicarium genera lem Alia est variatio que cōuenit cir ca populum christianuz. Et quantum ad multitudinem populi et quantum ad nouam cōuersationē gentium. Et etiam quantum ad nouum recessum a fide vel obedientia ecclesie et quan tum ad cōtinuam mutationem perso narū que fit quotidie ⁊ quantum etiā ad mutationē morum propter quem opos quandoq casus cōcessos substra here et quandoq ecōuerso. Et propt. istas varietates que contingunt i po pulo christiano oportz q habeat eccle sia presentē aliquem presidentem toti ecclesie qui conuersetur cum populo christiano ad quem habent recursum in omnibus istis varietatibus et quia talis presidens nō debebat esse christ9 ipo autem disponente oportuit q ha beret talem vicarium generalem qui secundum exigentiam locorum et tē porum varietatem posset ordinare de istis iurisdictōnibus secundum quas ecclesia regeretur. Qz autem tertio modo scilicet quantum ad subsidium adminiculatiuū ad potestates inferio res subsunt potestati pape satis patet quia sicut superius dictum est res pu blica et quelibet potestas de re publi ca tenetur ad conseruationem illius potestatis a qua dependet bonum rei publice christiane sed potissime depē det ex potestate cuius est ordinare to tam ecclesiam ordinantur autem gra dus et status in tota ecclesia ergo ⁊c. Et huic etiā concordat philosophus. xij. methaphisice vbi dicit q bonus ex ercitus dependet ex ordine exercitus ad ducem et ex ordine vnius partis ad aliam potissime cum ex ordine exerci tus ad ducem consurgat totum bonū aciei et sic etiam totum bonum eccle sie dependet ex ordine vnius partis ad aliam puta curati ad episcopum epi scopi ad archiepiscopū et sic deinceps vsq ad papam principaliter tamē bo num ecclesie dependet ex ordine toti9 populi ad papam. Propter q omnis alia potestas debz adminiculari ei ita q si cōtra istam potestatem aliqui sb diti principum secularium vellent re sisteri ipsi etiam principes seculares deberent subditos compescere ⁊ rebel les huic potestati tenerētur subire et subiugare eidem. Sic ergo patet q omnis potestas ecclesie alia a potesta te pape quantum ad potestatem iuris dictionis de qua loquitur quia non lo quitur de potestate caracteris subij citur predicto triplici modo potestate pape. Sic ergo videtur mihi dicendū de potestate pape siue sedis apostoli ce et de potestatibus inferioribus lo quendo semper de potestate iurisdi ctionis non caracteris de ordinatiōe totius ecclesie quantum ad talem po testatem q papa se habet sicut vicari us generalis et ordinarius regis ab sentis et tūc magis esset simile Si rex haberet plenitudinē dominij ex se ipo ita q eius dominiuz non dependeret ex ɔsensu populi oēs aūt alij plati in feriores se hñt sicut vicarij pticlares istituti ab eo totā ptātē suā imediate

vel mediate habentes ab ipso vicario
generali et hoc tam in foro contentio
so q̄ in foro conscientie ita ꝙ vite re=
gis celestis est immediatus vicari us
omniū instituens aliquos sub se siue
ordinarie siue delegate sicut sibi vide=
tur expedire bono regimini ecclesie.
Itaqꝫ qn̄ vnus exercet talem iurisdi=
ctionem per se ipsum immediate in
quacunqꝫ ꝑ ecclesia militante. Et quā
do vult exercere eam mediante alio,
Et ex hoc etiam sequitur ꝙ potest cō
mittere potestatem suam et delegare
cuicumqꝫ vult et cum quanto numero
vult ita ꝙ arbitrio suo hoc subiacet li
cet deceat ipsum hanc commissionem
cum debito moderamine facere. Ista
autem veritas sic probata rationibus
probatur auctoritatibus tā sacre scri=
pture q̄ iuris canonici et sanctorū q̄
ex similitudine iuris talis pricipatus
Auctoritate diuina hoc probatur tri=
plici. Pria sumit mat. xvi. vbi dr. Tu
es petrus et super hanc petrā edifica
bo ecclesiā meā. Ad cuius euidentiaꝫ
distinguēdū est triplici edificatiōe ꝛ de
duplici fūdamēto. Deide applicat ad
ꝓpositū quātū ad prim sciendū est ꝙ
edificiū ecclesie pōt accipi vel quātuꝫ
ad perfectū in vita ꝛ moribus sicut dr
ad ephe. iij. In quo oīs edificatio con
structa crescit in tēplū sanctū i dn̄o vl
quantū ad ptātē iurisdictionis eccle=
siastice ꝓut structura ecclesie cōpressit
scd̄m diuersos gradus ipsi⁹ ptātis sꝫ
qdem quātū ad istā ptātē quid sūt infi
mi sicut curati qdā medij sicut epi qdā
et vnus solus est sūm⁹ vt papa q̄uis
nāt illud verbū math. xvi. Tu es petr⁹
possit intelli aliquo mō de vtroqꝫ vnū
inquantum cooperatur ad alterū naꝫ
sacramentū penitentie ad ꝙ requirit
iurisdictio in foro conscientie coope=
ratur Ad gratiam et per consequens

ad bonitatem vite tamen hoc accipit
ad litteram et secundum litteralē sen
sum quantū ad edificium. Tertio mō
scꝫ pro statura ecclesie quantū ad iu=
risdictionem et gradus iurisdictiōis
ꝙ patet ex verbis que sequitur statim
Et tibi dabo claues regni celorum. ꝛ
qdcūqꝫ ligaueris super terram ꝛc. Di
stinguo etiam de fundamento nā vno
modo dicitur fundamentum illud cui
adheret prima pars edificij nō' tamē
includitur in edificatio sicut terra' so=
lida vel petra Aliomodo potest dici fū
damentū prima pars ipsi⁹ edificij sup
quem totuꝫ residuū edificij fundatur
sic etiam suo modo in edificatio spiri=
tuali ecclesie secundum diuersos gra=
dus potestatis xp̄us est fundamentuꝫ
primomodo dictū est cui prima pars e
dificij fundatur scilicet potestas se=
dis apostolice siue ipsa sedes apostoli
ca et quod substentat totum edificiuꝫ
est christus sed fundamentum. Secū
do modo dictum scilicet prima pars e
dificij est ipse papa siue ipsa sedes a=
postolica His presuppositis arguitur
ad propositum sic sicut in edificio ma=
teriali omnes partes alie a prima de=
pendent ab ip̄a prima sicut a fūdamē
to secundo modo dicto ita omnes po=
testates iurisdictiōis ecclesie alie a po
testate pape sed ista dependentia non
potest intelligi nisi inquantum alie po
testates sed habent originem ab ipsa
igitur ꝛc. Minor ptꝫ quia talis depen
dentia non potest intelligi nisi secun=
dum ꝙ vna habet ortum ab alia. Ma
ior probatur scilicet ꝙ omnes potesta
tes ecclsie dependent a potestate petri
sicut a fūdamēto secundo modo dicto
non primo modo ho ex ipso textu se=
cundo probo auctoritatibus sanctorū
hoc exponentium probare autem ex
ipso textu est probare hoc ꝙ petrus ē

ipsa petra ad quam dixit christus se e dificaturum ecc. esiam super eã et hoc videtur sic q illa est petra super quã xpus promisit edificari ecclesiam cui dicit se daturum claues regni celorũ sed ille cui hoc dicitur non est xps sed petrus cui xps dedit claues regni celorum ergo etc. Minor patet Maior etiam faciliter nam postq dixerat sup hanc petram edificabo ecclesiam meã subiungens quid erat edificare ecclesiam et super petram addit Et tibi dabo claues regni celorum quasi diceret q edificare ecclesiam super petram erat dare petro de qua dicerat. Et super hanc petram edificabo ecclesiam meam claues regni celorum. Eadem etiam maior probatur auctoritate sãctorum videlicet q per illam petram super quã fũdenda erat ecclesia intelligatur petrus Unde ieronimus secũdum autem methaforam petre recte dicitur ei super hanc petram edificabo ecclesiam meam id est in hac fide et confessione edificabo ecclesiam meã non potest intelligi sic q ille qui habz fidem conferre potest talem potestatẽ scilicet iurisdictionis alioquin. Omis fidelis posset conferre q est falsũ Sed intelligendum est secundũ genus cause finalis vt sit sensus in hac fide id est pro huius fidei defentiõe edificabo ecclesiam meam id est faciam edificiũ secundum structuram potestatis iurisdictionis ecclesie vel potest dici et forte melius q quando dicitur Super te petram edificabo ecclesiam meam ptinet ad edificium profectus in vita et in moribus Item hilarius de eodem verbo. Est autem in nuncupatione noui nominis felix ecclesie fundamentũ digna que edificatiõe illius patra q infernas leges et tartari portas et omnia mortis claustra dissolueret. Et euidenter idem q dicit petram dignã edificatione ecclesie et ipsius ecclesie fundamentum quo nouo nomine est nuncupatus. In cuius noui nominis nuncupatione instituitur fundamentum ecclesie. Item origines super illud verbum vide autem quantam quãtitatem habet petra super quam edificatur ecclesia vt ecclesiastica iudicia eius maneant firma quasi deo iudicante per eam Ecce manifeste dicit eandem esse petram super q fundanda erat ecclesia et cui christus tradiderat potestatem iudicariam per quam qua si deus iudicaret. Sed constat q petra cui christus dedit potestatem iudiciariam dando scilicet claues erat petrus ergo etc. Item super idem crisostomus vide qualiter christus reducit petrum ad excelsam de se ipso intelligentiam hoc enim se promitit daturum q̃ sunt propria dei solius scilicet petram solidare et peccata soluere et ecclesiam immutabilem facere inter tot persecutionem et tempestatum procellas. Ecce cui attribuit potestatem soluendi collatam a christo attribuit ecclesiam facere immutabilem inter procellas facere autem ecclesiam mutabilem inter procellas conuenit ei cui conuenit esse petram super quam fundanda erat ecclesia ergo etc. infra etiã habebitur auctoritatibus sanctorum et canonis per petram in illa auctoritate tu es petrus et super hanc petram intelligitur petrus.

Secunda auctoritas

Secunda auctoritas est luce xxij. Ego rogaui pro te petre vt non deficiat fides tua et tu aliquando conuersus confirma fratres tuos Ubi dicit theophilus et tu aliquando etc. Post q me negato ploraueris ac penitueris corrobora cete

teros cum te principem apostolorum
deputauerim Hoc enim decet te qui
mecum robur es ⁊ petra ecclesie. Hoc
autem intelligendum est non soluz de
apostolis qui tunc erant vt roborarē-
tur a petro. Sed etiam de omnibus
q̄ vsq̧ ad finem mundi futuri. Sunt
fideles ne scilicet aliquis credenitum
diffidat videns eum qui cum esset a-
postolus denegauit At iterum ꝑ pe-
nitentiam obtinuit prerogatiuam vt
esset antistes mūdi illi petrus. Ex hoc
arguitur sic plenius scilicet perfecti⁹
est successor petri antistes totius mū-
di ꝙ quicunq̧ alius ordinarius sit an
tistes loci ⁊ ibi subditi. Sed null⁹ ali⁹
ab ordinarijs pōt habere iurisdictio-
nem nisi per potestatem acceptam ab
eis ergo ⁊c. Tertia auctoritas est ad
idem super illud math. xxi. Pasce o-
ues meas vbi expositionem sanctorū
multorum intelligitur data potestas
petro promissa sibi math. xvi. vbi insti
tuit enim non solum in simplicem epi-
scopum vt aduersarij estimāt ⁊ falso.
Sed vicarium generalem xp̄i super
totam ecclesiam et super omnes gra-
dus et status in ecclesia contentos ex
cepta potestate pape sup̱ qua alie fun
dantur Et hoc habuimus expresse su
per illo verbo. Pasce oues meas ⁊c.
Ex verbis crisostomi vbi dicit preteri
ens autem alios domin⁹ de petro de
talibus loquitur Eximius enim apo-
stolorum erat petrus et os discipulo-
rum et vertex collegij. Ecce ipse ex-
presse dicit petrum esse institutum a
capite totius collegij caput autem di
citur secundum influentiam ad mem
bra influentia autem non potest intel
ligi nisi per diriuationem potestatis
que potestas aliorū a potestate petri
diriuatur. Hoc etiam habetur expres
se. distin. xxi. Quamuis vniuerse vbi est

auctoritas pelagij pape talis quāuis
vniuerse ecclesie per orbem catholice
vnus thalamus sit xp̄i tamen sancta
romana ecclesia catholica et apostoli
ca nullus siue deus cōstitutis ceteris
ecclesijs prelata est. Sed euangelica
voce saluatoris nr̄i ihu xp̄i p̄matū ob
tinuit tu es inquit domin⁹ petrus. Et
super hanc petram edificabo ecclesiā
meam. Ex ista autem auctoritate ha-
bentur duo. Primuz est ꝙ auctoritas
ecclesie romane est instituta nō ab ho-
mine puro nec a toto collegio vniuer
salis ecclesiastico Sed a solo xp̄o. Se-
cundum est ꝙ petram super quam in
stituit math. xvi. dictum fuit ꝙ funda
mentum erat ecclesia intelligitur pe-
trus Et per consequens omnes gra-
dus iurisdictionis ecclesie fūdantur
super auctoritatem et potestatem pe-
tri. Idem patet distin. xxij. ca. omnes ⁊
est nicolai pape que est auctoritas ta-
lis. Omnes siue patriarche in cuiusli
bet apicē siue metropoleon primatus
aut archiep̄atuū cathedras vel eccle-
siarum cuiuscunq̧ ordinis dignitatez
instituit romana ecclesia illam vero so
lus ille fundauit ⁊ super petram fidei
et mox nascentis erexit qui beato pe-
tro eterne vite clauigero terreni simul
et celestis imperij iura cōtra misit nō
ergo quelibet terrena sententia. Sed
illud verbo quo cōstructum est celū et
terra quod deniq̧ oīa ꝯdita sūt elemē
ta romanā fundauit ecclesiā et illius
certe preuilegio fungitur cui⁹ aucto-
ritate fulcitur. vnde nō dubiū est quia
quicūq̧ cuilibet ecclesie ius suū detra
hit iniusticiam facit aut qui roma ec
clesie preuilegium ab ipso sūmo omni
umq̧ ecclesiarum capite traditur auf
fertur conatur hic proculdubio in he
resim labitur Et cum ille vocatur in-
iustus hic est discendus hereticus &c.

dem quippe qui aduersus illam agit q̄ est iure fidei et illi continuat inueni tur qui eam cunctis pretulisse cogno scitur Ecce tria dicit in hac auctorita te scilicet ꝙ omnis gradus in ecclesia instituit ecclesia romana nō prout ec clesia romana accipitur pro vniuersa li ecclesia alioquin instituit se ipsā Sȝ accipitur specialiter pro sede peccati Item ꝙ predicta sedes est instituta a verbo diuino ⁊ non ab alio. Tertio ꝙ qui derogat istius sedis auctoritati cē sendus est hereticus Item notanduȝ ꝙ in auctoritate datur intelligi ꝙ per petram de qua fit men. io math. xvi. intelligitur petrus. Item in eadeȝ au ctoritate sicut ait sacro sācta romana ecclesia et apostolica non ab apostolis Sed ab ipso domino et saluatore nro primatum obtinuit sicut beato petro apostolo dicit tu es ⁊c. Et post pauca i ter beatissimos apostolos quedā fuit discretio potestatis et primo licet om nes apostoli e. ant petro tamen a do mino concessum est et ipsi inter se spi ritum noluerūt vt reliquis omnibus preesset apostolis et cephas id est pri cipium est caput et principium ten det apostolatus qui et eandē formam suis successoribus et reliquis aposto lis tenendam crediderunt ⁊ non solū hoc in nouo testamento est constitutū Sed etiam in veteri fuit vnde scriptū est moyses et aaron in sacerdotibus eius id est primi inter eos fuerit ⁊post pauca hec autem apostolis sedes ca put et cardo vt prefatum est a dño et non ab alio constituta est et sicut car dine. hostiū regitur sic huius apostoli ce sedis auctoritate omnes ecclesie do mino disponēte reguntur. ¶ Iure eti am humano seculari potest manifesta ri a simili vel a maiori ꝙ etiam pleni tudine potestatis papa est immediat⁹ ordinarius cuiuslibet de ecclesia in q̄ libet causa Quia min⁹ videtur ꝙ ille qui habet potestateȝ ex ordinatione ⁊ consensu hominum habeat plenitu dinem potestatis quam ille qui habet ex consensu ⁊ ordinatiōe dei. Et sicut iudex ordinari⁹ immediatus in quo cunqȝ casu pōt dare alteri siue comit tere suum officium ita illi qui habet potestatem ab ipso deo ordinante ma iorem potestatem potest deus confer re ꝙ quicunqȝ consensus hominum. Sed secundū iura humana secularia imperator cuius potestas est ex solo cō sensu et ordinatione hominum habet plenitudinem potestatis super ꝙcūqȝ de suo imperio et in omni casu est iu dex ordinarius immediatus vt habe tur etiam de episcopis et clericis le ge. Omnes qui vbiqȝ sunt executo tores sed papa totam plenitudinē sue potestatis habȝ a deo ergo ⁊c. Quis autem hec sit veritas probata rationi bus et auctoritatibus videlicet ꝙ pa pa sit immediatus ordinarius omniū de ecclesia et in omni casu in vtroqȝ fo ro scilicet contentioso et conscientie ⁊ ꝙ eius potestas sit a solo deo imme diate tamen obicitur ab aliquibus contra vtrum istorum ¶ Et primo cō tra primum. ¶ Primo sic vnius et eius dem non possunt esse plures iudices vel prelati ordinariū immediati vt vi detur sed episcopi sunt ordinarij in e piscopatu et curati in parrochia ergo vt videtur non potest papa concurre re cum episcopo in episcopatu vt ordi narius et episcopus cum curato in parrochia. ¶ Secundo sic quia pote stas pape aut se habet ad potestates episcoporum sicut potestas regis ad potestates principū Aut sicut etiā po testas regis ad potestates iudicū insti tutorum per eū Si primō tūc sequtur

ꝙ poteſtas epiſcopoꝝ non eſt a ptāte
pape ſicut poteſtas principū. ¶ Scḋo
modo ſequitur ꝙ epiſcopi nō ſunt or-
dinarij ſicut nec iudices ſunt ordiarij
vt videtur. ¶ Tertio ſic qꝛ ſi poteſtas
epiſcoporum et curatorum nō differt
a poteſtate iudicū qui inſtituunt a ṗnci
pibus Ita ſcꝫ ꝙ poteſtas eorū tota eſt
a poteſtate pape et ꝙ pro libito talem
poteſtatē cōfert papa ſcḋm ꝙ ſibi pla-
cet tūc ptās epiſcoporum vt videt nō
differt a poteſtate cōmiſſarioruꝫ quia
vtrobiqꝫ quilibet habet tm̄ de poteſta
te quantū placet inſtituēti ſed hoc eſt
falſum qꝛ tunc epiſcopus nō poſſet cō
mittere quia cōmiſſarij nō poſſunt cō
mittere. ¶ Quātum ad ſcḋm ſic qꝛ illā
preſidentia petri que collata eſt petro
volentibus apl̄is videt haberi a petro
ex conſenſu apoſtolorū ⁊ non ſolum ex
ordinatiōe dei ſed preſidētia ꝙ habue
rit petrus volentibus apoſtolis vt ha
bet di. xxxi. c. in nouo teſtamēto. ¶ Ubi
ſic dicit in nouo teſtamēto poſt xp̄m a
petro ſocerdotali cepit ordo ⁊ ipſi pe-
tro primo pontificatus in eccleſia xp̄i
datus eſt dicente dn̄o ad eū tu es inqt
petrus ⁊c. vſqꝫ ibi tibi dabo claues re-
gni celoꝝ hic ergo ligandi atqꝫ ſoluen
di poteſtatem primus accepit a dn̄o ṗ
muſqꝫ ad fidem populum ꝟtute ſue p̄
dicationis adduxit verboqꝫ tenus in-
ſtituit. Ceteri vero apl̄i cū eo pari con
ſortio honorē ⁊ poteſtatem acceperūt
ipſumqꝫ principalē eorū eſſe voluerint
qui etiā viuente dn̄o in toto orbe diſp
ſi euāgelium predicauerūt ipſis vero
deſcendentibꝰ ī loco eorum ſurrexeſt
epiſcopi quorū ordinato ṗtexato fieri
debet ordine ⁊ modo ⁊ infra videntes
autem xp̄i apoſtoli meſſem eſſe multā
et operarios paucos rogauerūt dn̄m
meſſis vt mitteret operarios in meſſē
ſuam vnde ab eis electi. lxxij. diſcipl̄is
quorū tipum gerūt p̄ſbyteri atqꝫ ī eo-
rum loco ſunt conſtituti in eccleſia.
¶ Sic ergo ex illo decreto ptꝫ ⁊ ex illo
ſacro ſancta ſup allegato ꝙ preſidētia
petri vt videt fuit ex cōſenſu ⁊ volūta
te apoſtolorum ergo ⁊c. ¶ Ad euiden
tiam ṗmi iſtorum. Sciēdum ꝙ ordina
rium dicit ab ordine vnde ordinariuꝫ
videt iportare id ꝙ ſecūdum coēm or-
dinem inſtitutū in republica fit ſemꝑ
ſed per illa que cōpetunt diuerſis gra
dibus ⁊ ſtatibus in republica ordina-
tis ordinarium dicit. Et qꝛ circa iuris
poſitionē ⁊ auctoritatē pape ſup certo
inſtituti ſunt diuerſi ſtatus vbi igit in
ſtitutus eſt ſtatus patriarchalis archi
ep̄alis ⁊ curati. Unde hee poteſtates
cōpetentes talibus ſtatibus ſecūdum
talem ordinem inſtitutus ordinarie di
cunt et illa qui ſimpliciter in talibꝰ ſta
tibus ⁊ gradibus ſtatuunt vt regant
populum per ſe vel per alios ſecundū
ſtatum ⁊ gradum in quibus ſtatuunt
ordinarij Poteſtas aūt cōmiſſarij ꝓ-
pe loquendo videt dici qn̄ alijs ab aliq̄
Sic iſtituto cōmittit eadē poteſtas q̄
eſt ſua ordinarie ſed quā vice eius ali-
quis habet / et collatio talis poteſtatis
nō dicit nouū gradum poteſtatis vl' in
ſtitutionis ſimplr̄ in aliquo gradu ſed
dicit cōmiſſionem eiuſdem poteſtatis
ab iſtituto in ipſa poteſtate Ita ꝙ po-
teſtas ꝯmiſſaria eſt ꝯm illa ab iſtituto
in gradu poteſtatis ſimplr̄ Iſta auteꝫ
poteſtas cōmiſſaria neceſſaria fuit qꝛ
hij qui ſimplr̄ ſunt iſtituti ī talibꝰ po-
teſtatibus nō poſſent per ſe omīa age
re. Ideo oportuit ꝙ ſic iſtitutus ꝙ per
ſe vel per aliū ea que ſunt ſue poteſta
tis exercere et ideo. Oportuit ꝙ id ꝙ
per ſe habēt ordinarij poſſint alijs cō-
mittere Ita ꝙ dicit cōmiſſarius ille
cui nō cōpetit ſed ſtatum ſuum ī quo
eſt ſimplr̄ iſtitutus talē poteſtatem ep-

ercere. Sed ex collatione facta ab insti-
tuto simpliciter in tali potestate quasi
cōfert instituto i potestate simpliciter
vnde et aliter papa confert quasi confert
potestatem suā alieni cōmissario quia
in primo modo cōfert papa potestatē
alicui tāquam ordinario eius simpliciter in
potestate tali et gradu instituendo cui
competit per se talis ptās i gradu in
quo instituitur. Sed in secūdo modo cō
fert potestatem alicui nō in tali pote-
state vel in tali gradu cui competit ta
lis ptās tū simpliciter instituēdo. Sed
magis potestatem eandē confert tali
vt coadiutori recipiēti eā tam institu-
to in potestate vnde etiam cōmissarius
pape nō imperat potestatē nouam vel
nouum gradū in ordie ecclesiastico in
stitutam. ¶ Ad primū ergo quod obij-
citur contra istum articulū dicendum quod
maior nō habet veritatem quasi vna po-
testas ē ab alia diriuata quinimo due
potestates ordinarie imediate possint
esse in eodē respectu eiusdem persone
et casus ita scilicet quod tam ista quam illa possit
exercere iurisdictionis imediate i per
sonam istam et in tali casu. Sed quod due
potestates ordinarie sint quarum vna
non sit ab alia nec sub sit ei totaliter et
imediate potius deo est īpossibile quia
cui vna non restitueret et aliā nec ei ipo
nerent legem impossibile erat eundē
subditū vtrique satisfacere Sed quādo
vna potestas subest alteri pōt subditus
satisfacere quia potestas superior pōt
suspendere inferiori, quantū ad execu
tionem. Est etiā notandū quod licet papa et
archiepiscopi vel episcopus sint ordi-
narij imediati quātum ad aliquā cer-
tam dyocesim vel prouintiā tū aliter et
aliter quia papa non virtute cuiuscunque
alterius nisi dei potest etiā mediate apo
stolica ordinatio eadē tractare vel au-
dire vt mediante episcopo vel mediā-
te curato vel in foro cōscientie. Cura-
tus autē vel episcopus et archiepisco
pus et si imediate possunt iurisdictio-
nē exercere. Hoc ē in virtute alterius
et sic quodē modo mediate quia median
te virtue pape a quo habent talē pote
statem Ita quod quantū ad hoc mediate
agunt quia mediate virtute pape. Et de
ista mediatione magis inferius dicet.
Ad scdm dicendum quod ptās pape non
se habet ad ptātes episcoporum et cura
torū sicut ptās regis ad potestates prin
cipum vel iudicū habentiū tantum po
testatē delegatā vel cōmissariam. Sed
sicut potestas regis vel imperatoris se
habet ad potestates iudicum in aliquo
gradu regis vel iperatoris simpliciter insti
tutorum ad regendū populum determia
tum per eum vel per alium vnde rō pro
cedit ab insufficiēti diuisiōe. ¶ Ad ter
tium patet ex dictis ad scdm quia si po-
testas episcoporū esset sicut ptās iudi-
cis non simpliciter in apostolico gradu re-
giminis institutorū ad regendum po-
pulum per se vel per aliū tunc nō posset
comittere. Nunc aūt non ponimus ita
quia potestas eorū licet sit a potestate
est tū institutione quia simpliciter istitui
tur cum deteriata potestate ad regen
dum populū per se vel per aliū et propter
hoc possunt comittere. Ad illud autē
quod arguitur contra secūdum scilicet cō
tra hoc quod potestas pape non est a con-
sensu apostolorum. Sed tātum a solo
christo dicendū quod aliquid fieri vel du-
pliciter esse aliquo volente potest esse.
¶ Uno modo quod importetur in volun
tate ipius volentes causalitas respe-
ctu rei volite vt si diceretur quod hoc
feci volūtate regis Hoc est quod ab eo vo
lente est mihi impositum. Alio modo
potest importare cōplacentiam volen
tis cum coitatem rem volitā absque cau
salitate vt si dicatur quod illud quod facit rex

filio al icuius facit volente patre eius cui hoc fit. Hoc eni nõ importat q̄ voluntas patris sit causa eius q̄ fit filio Sed solum voluntas regis. Sed i portat solum ꝯplacentiã patris respectu eius q̄ filio eius fit a volũtate regis. Si ergo intelligatur primo modo scʒ q̄ presidẽtia petri in apostolos fuerit volẽtib⁹ apostolis ita q̄ voluntas apostoloꝝ haberet causalitatem respectu talis presidẽtie est oĩno falsum vt ptʒ in decretis allegatis. Si autẽ accipiat̃ in secundo sensu videlʒ q̄ talis presidẽtia fuerit volentib⁹ apostolis id est ipsis habentib⁹ complacentiam in presidentia petri verũ est. Sed nõ est ad ꝓpositum q: non querimus quibus placuerit presidẽtia petri vel nõ sʒ a quo fuit tãq̄ a causa. Et sic patet quomodo potestas pape est a xp̄o ꝛ quod oĩs alia potestas a potestate pape ꝛ subest triplici modo predicto.

Quantu ad secunduʒ

scilicet q̄ oppositum dicere sit hereticum et scismaticum probo ꝛ primo q̄tum ad hoc q̄d dicere q̄ oĩs potestas in foro ecclesiastico nõ subsit potestati pape quãtũ ad correctionem abusus Ad cuius euidẽtiã sentire ꝯtrariũ ei⁹ q̄ tenet ecclesia siue eius q̄ tenet fides de aliquo est hereticũ facere aũt illud de quo male sentit̃ nõ sp̄ est hereticũ sʒ ꝑtinet ad aliũ viciũ puta adulteriũ furtũ vel aliud q̄dcũq̄ viciũ verbi grã Si aliquis sentiret q̄ adulteriũ nõ eẽt peccatu Hereticus esset si aũt ꝯmitteret adulteriũ nõ sic senciẽdo adulter quidem eẽt sed nõ hereticus Applicando ergo ad ꝓpositum quicũq̄ diceret vel dogmatizaret vel sentiret q̄ non omis ptãs ecclesiastica et nõ oẽs existẽtes in quacũq̄ potestate subsint obedientie et correctiõi romane ecclesie Romane talis sentẽtia vel dogma eẽt hereticũ sicut patebit statim Si autem aliquis recederet vel induceret quẽcunq̄ de ecclesia in quacũq̄ potestate existente vt recederet a correctione ꝛ subiectione ecclesie romane esset scismatic⁹ ꝓprie Sic eni facere est scismaticũ sentire autẽ est hereticũ.

Primum patet sic di-

cere vel sentire oppositum eius q̄ tenet sancta ecclesia vel fides esse veruʒ est hereticũ. Sed sentire q̄ omis ptãs et q̄ non oẽs existentes in quacũq̄ potestate in ecclesia dei subsint correctioni ecclesie romane est sentire oppositũ eius q̄ tʒ ecclesia ergo ꝛc. Maior patʒ quia sentire oppositũ eius q̄ tenet ecclesia vel illi⁹ qui habet determinare ea que sunt fidei est sentire oppositũ eius q̄ tenet fides vel explicite vel implicite. Minorẽ probo q: ecclesiam catholicam nõ esse vnam est oppositum eius tʒ ecclesia catholica sicut patʒ ex ꝓ̄fisse in consilio niceno vbi dr̃ et vnam sanctã catholicam ꝛ apostolicã ecclesiã Sed aliquẽ fidelem vel aliquam potestatẽ in ecclesia nõ subesse potestati pape est ponere oppositũ vnitati ecclesie q: sicut ꝓbatum est vnitas cuiuscũq̄ principatus est ex ordine oĩm mẽbroꝝ ad vnuʒ caput cui oẽs tenent obedire Ergo ponere apostolicam potestatem in ecclesia nõ subesse potestati pape est oppositum eius q̄ tenet ecclesia ꝛ hoc fuit minor et per cõsequens patet cõclusio principalis scʒ q̄ hoc tenere sit hereticũ q̄ autẽ hoc dogmatisare sit scismaticũ probo quia recedere vl' inducere ad recessum ab obedientia ecclesie romane ẽ scismaticuʒ quia talis inducit scissionem in ecclesia inducendo ad recessum ab vno capite. Sed q̄cũq̄ dogmatizati aliquam potestatẽ

vel aliquē in ecclesia dei nō subesse cor rectioni pape inducit ad recessum ab vno capite ergo &c. Et sic patet ꝙ asse rere oppositum eius ꝙ est omnē pote statem subesse pape quātum ad corre ctionem abusus est hereticū et scisma ticum. Oppositum autem secundi scꝫ oppositum huius ꝙ est omnē potesta tem aliam a potestate pape nō esse ab ipo papa institutam ab eo mediate vl' immediate et collatam iudicio meo est hereticū quia quicūꝙ ponit ecclesiā dei i factis suis errare vel iniuste age re dicit illud quod est hereticū saltem implicite. Sed quicūꝙ ponit aliquas potestates archiepiscoporū episcopo rum et sic de alijs nō esse a potestate pa pe mediate vel imediate. Ponit eccle siam errare et iniuste agere. Maior pꝫ quia fide tenemus et habetur ex sim bolo apostolorum sanctam ecclesiam. Errans autē et iniuste agens non est sanctum ergo &c. Minorem probo qꝛ sicut ex supra dictis patꝫ nullus recte et sine errore potest diminuere vl' sub strahere potestatē que non ē ab eo ni si forte propter culpam. Sed papa se cūdū iura positiua appropriata ab ec clesia taꝫ episcopis ꝙ curatis ꝑut sibi videtur diminuit vel subtrahit pote states sicut pꝫ diuidendo parrochias et substrahēdo casus reseruando sibi callationes episcopatuū et aliarum ēt dignitatum sicut supra positū fuit dif fuse ꝙ qui ponit alias potestates non esse a papa ponit ecclesiam errare et in iuste agere quod est contra illud ꝙ di ctum est sanctam ecclesiam et contra illud ꝙ dictum est petro ego rogaui ꝑ te vt non difficiat fides tua.

De tertio etiā videtur

mihi ꝙ ponere ꝙ alie ptātes nō sūt sb papa siue subpāte pape quātū ad hoc ꝙ nō teneantur iuuare illā pātem scꝫ pape si impugnaretur etiam loquēdo de potestate seculari esset hereticum quia ponere ꝙ aliqua potestas que est in ecclesia non subsit pāti pape quan tum ad ea que potest papa precipere legitime videtur michi erroneum er rore qui debet dici heresis quia hoc est negare obedientiam que debetur summo pontifici qꝛ sicut ab omnibus debetur sibi illa obedientia ita et in oī casu pertinente ad iurisdictionē suā Sed inter omia alia rationabilissime et legitime potest precipi ꝙ potestas illa a qua dependet bonum totius rei publice christiane iuuetur ab inferio ribus potestatibus totius populi chri stiani ergo et cetera. Et sic habet totū ꝙ pertinet ad illud et postea descende tur ad errores quorūdam modernorū. Possunt autem quedam dubia eē cir ca premissa que tangentur infra quā do ponentur rationes errantium cir ca istam materiam.

Nunc autem re

stat tractare de illis erro ribus Circa ꝙ quattuor sunt facienda. primo enī ponēdi sunt errores. Se cundo ponentur rationes errantium Tertio reprobantur ipsi errores.

Quarto respōdebitur

ad rationes errantium.

Quātum ergo ad pri

mum sciendū ꝙ quidam ponunt istos errores qui sunt quinꝙ et vt eamus ad mentem eorum et ad rem primus error est ꝙ potestas prelatorū inferio rum papa siue fuerint episcopi siue cu rati est imediate a deo sicut potestas

pape secūdus error est ꝙ in ierarchia
ecclesie militaris infimi scilicet parro
chiani non possunt reduci in deuz per
penitentiam nisi mediantibus curatis
et parrochialibus sacerdotibꝰ. ¶ Ter
tius est licet papa et episcopi sint prī
cipaliores respectu parrochianorum
non sunt tamen immediate curati ea
rum siue non immediate eorum curā
habēt. ¶ Quartus error est ꝙ nec pa
pa nec episcopi possunt audire confes
siones parrochianorum quin teneat
confiteri eadem peccata parrochiali
bus sacerdotibus. ¶ Quintus error ē
ꝙ dato qđ confessi pape vel episcopis
non tenerentur eadem peccata confi
teri parrochialibus sacerdotibus ta
men papa vel episcopi nō possunt da
re generalem potestatem in audiēdo
confessiones aliquibus quin confessi
talibus teneantur eandem confiteri
parrochialibus sacerdotibus. ¶ Quā
tum ad secundum scilicet de rationi
bus errantium per quas probat predi
ctos errores. Sciendum ꝙ quantum
ad primum errorem adducunt tripli
cem rationem. Prima ratio talis est
sicut petrus accepit immediate pote
statem iurisdictionis a xp̄o ita et alij
apostoli et lxxij. discipuli Sed sicut pa
pa in hac potestate succedit petro ita
episcopi succedunt alijs apostolijs et
curati discipulis. Ergo qua ratiōe pa
pa im̄ediate habet potestatez a xpo
ita episcopi et curati. ¶ Circa autem
istam rationem sic procedunt ⁊ primo
nituntur probare illam maiorem scilȝ
ꝙ tam petrus ꝙ̄ apostoli et discipuli
acceperūt immediate potestatem iu
risdictionis a xp̄o et ista est maior quā
probant diuersis auctoritatibꝰ. Et eo
demmodo etiaȝ nituntur probare mi
norem scilicet ꝙ sicut papa petro ita
episcopi ⁊ curati succedunt apostolis
et discipulis. Primam autem proposi
tionem probant auctoritatibus. Pri
ma accipitur luce vbi dicitur Et vo
cauit discipulos suos ⁊ elegit duodecī
ex ẽpis q̄s ⁊ ap̄los noīauit. Ubi dicit
ambrosius ꝙ scilicet ad propagunduȝ
auxilium salutis humane per terrarū
orbem satores fidei destinantur. Secū
da auctoritas accipitur ex verbis eius
dem euangelij c. ix. vbi dicitur conuo
catis autē xij apostolis dedit illis vir
tutem et potestatem super omnia de
monia ⁊ vt languores curarēt Ex qui
bus verbis volunt habere ꝙ tunc xp̄s
contulit eis potestatem iurisdictiōis.
Tertia habetur eiusdem quarto vbi
tangitur specialiter de discipulis ⁊ di
citur sic. Post hoc autem designauit
dominus et alios lxxij. Ex quo volunt
ꝙ tunc dedit eis potestatem illam.
¶ Quarta autem auctoritas est cirilli
super illō. luc. x. Post hoc designauit
et sic vbi dicit atende ꝙ postꝙ dixisset
rogate dominū messis hoc fecit per
se ipsum quia misit eos Sed ipsa mis
sio vt videtur fuit commissio potesta
tis ergo ⁊c. ¶ Quinta est maximi sup
ecclesiasticam ierarchiam que est tal
ipse xp̄us in sacerdotalem consumma
tionem ducens discipulos ⁊c. et infra
ipse dominus iesus discipulos suos i
episcopos consecrans Quia ipsemet
per deitatem princeps sit omnis per
fectionis tamen perfectionem repo
nit ad partem Ecce dicit ꝙ dominus
fecit discipulos immediate episco
pos et per consequēs contulit potesta
tem episcopalem. Sexta est et habet.
xxiij. q. prima loquitur dominus vbi
habetur sic habet. Omnibꝰ apostolis
suis post mortem suam equalem pote
statem tribuit dn̄s ⁊ hoc etiam imme
diate quando insuflauit ⁊c. Septima
est de mathie electione ex qua arguit.

sic petrus non contulit mathie potestatē iurisdictionis. Sed eam habuit imediate a deo ergo similiter multo magis alii apostoli quos christus elegit añ mortem. Cōsequentia patet quia minus videtur competere aliis apostolis tales potestatem a petro recipere quam mathie quia mathias non fuit maior eis etiam ipsi fuerunt electi a dño immediate ante mortem. Antecedens autē patet scilicet quod petrus non contulit mathie hanc illud potestatem sed deus immediate vnde super actuū ostende quem elegeris ex hiis et super illos cecidit sors super mathiam etc. Dicit dyonisius in de ecclesiastica ierarchia discipulorū vertex etc. et quibusdem verbis iterpositis etc. Sequitur electionem timidus reliquid dicens ostende quē elegeris ex hiis et ierarchie diuinitus ostensum in sanctū duodenarii nūeri ierarchicum numerū recte recepit scilicet petrus. Ex quibus verbis habētur duo scilicet quod petrus non cōtulit ei predictam potestatem. Secūdum quod hanc contulit ei diuina electio quia ibi dicitur quod petrus recipit eum in nūerum apostolorū diuina electione ostensū. Octaua autē est leonis pape qua dicitur sic inter beatissimos apostolos in similitudine sacerdotalis honoris fuit quedā discretio potestatis et cum omniū par esset electio vni tamen datum est vt ceteris per emineret. Ecce parem ponit electionē et similem honorem Sed hoc nō esset nisi quia omnes acceperunt potestatem a xp̄o immediate ergo etc. ¶ Nona est origenis super illud verbum exodi peruenerūt filii israel in elym/vbi erant xii. fontes et septuaginta palme vbi dicit sic De veteri testamento venitur ad nouū et venitur ad duodecim apostolos fontes vbi etiā arbores inueniuntur lxx. palmorum non enim solum xii. apostoli fidē predicauerunt. Sed alii lxxii. missi a dño ad predicandū dei verbum referuntur per quos palmas victorie christi mundus agnosceret. ¶ Decima est leonis pape in sermone de penthecoste vbi dicitur reducendorum peccatorū etiam tunc acceperunt potestatē cū post resurrectionem dño insuflauit et dixit accipite spiritū sanctum quorum remiserit. etc. Jo. 28. Ecce dicit xii. apostolos et lxxii. discipulos imediate missos a christo et sic idem quod primus. ¶ Undecima est gregorius qui dicit super eandem auctoritatē Jo. ii. Libet intueri ad tanta humilitatis onera vocati ad quantum culmē glorie sint producti recte non solum de se ipsis securi non fuerūt. Sed etiam alie nō obligationis potestatem relaxationis accipiunt principatū superni iudicii sortiuntur et vt vite dei quibus de relaxerit. Per potestatem autem istam vt videtur nō intelligitur ordinatio eorum in presbyteros quia illa collata fuit quādo dictum est eis. Hoc facite in meam cōmemorationē sicut notatur de conse. de ecclesia dist. ii. Et magister in historiis vocat idem super 12. casum actuum Ita dicēs licet de ordinatione apostolorū non legatur in canone sacre scripture cum tamen certū sit quod petrus anthiochie missam celebrauit quod sine precedēti ordinatione nō fuit necesse est quod in collatione potestatis remittendi peccata petrus et per consequens omnes apostoli receperit hāc potestatem immediate a christo.

Duodecima habetur

xxviii. q. i. Loquitur dñs vbi dicitur quis apostolis omnibus post resurrectionē parem potestatem tribuerit tamen vt vnitatem manifestat et vnitatis ipsius originem ab vno incipientem sua

auctoritate disposuit hoc erant ceteri apostoli quod petrus fuit pari pdicti Consortio honoris et potestatis vbi dicit glosa puto hoc in ordine et dignitate consecrationis secus est in administrationis plenitudine que satis differt ab alijs. Et sic secundū eos patet minor his auctoritatib⁹ Minorē autem videlicet q episcopi et curati succedunt apostolis et discipulis probant his auctoritatib⁹ Prima est bede sup illud verbum post hoc autem designauit etc. vbi dicit luce quarto Sicut aūt discipuli duodecim formam episcoporum prime mōstrare nemo est q dubitet sic et hos lxxij. figuram presbyterorum scilȝ scdi ordinis sacerdotum gessisse. Secūdum est tamen q in primis ecclesie temporib⁹ vt apostolica scriptura testatur vtiqȝ vocabantur et ipsi Episcopi quorum vnū sapientie maturitatē. Ad industriam cure corporalis significat. Secūda est xx. di. in nouo testamento vbi dicitur ipsis quoqȝ scȝ apostolis decedentibus in loco eorum surrexerunt episcopi quorum ordinatio pretextato fieri debet ordine et modo quos qui recipit et verba eorum dum recipit qui autē spernit et ipse indubitater spernetur a dño. Videntes autē ipi apostoli messem esse multam et operantes paucos rogauerunt dominū messis vt mitteret operarios discipulos scȝ vnde ab eis electi sunt lxxij. discipuli quorum tipum gerunt in ecclesia presbyteri atqȝ in eorū loco constituti sunt. Ecce dicit q episcopi surrexerūt in loco apostolorum. Et dicit eos a christo missos et dicit presbyteros in loco lxxij. discipulorum constitutos. Tertia est anacleti in epla vbi dicit scimus a domino apostolos esse electos et postea ad diuersas prouincias ad predicandum esse dispersos et sequitur apostolorum episcopi pbyteri lxxij. discipulorum locum tenent.

Quarta est rabani super illō math. 18. Tibi dabo claues regni celorum etc. vbi dicit sic. Hec ligandi atqȝ soluendi potestas q̄uis soli petro data videatur a domino tamen et ceteris apostolis datur et nunc in episcopis et discipulis omni ecclesie.

Quinta est augustini et cassiodori super illud pro patribus tuis etc. Ubi dicit glosa ex verbis vtriusqȝ sic qd pro antiquis patribus dolorum videlicet cultoribus nati sunt tibi filij et post apostolos et pro apostolis surrexerunt episcopi quos ecclesia genuit in sede patrum instituit.

 Dic ex istis auctoritatibus reputant minorem probatam et per consequens inferunt q potestas tam episcoporum q̄ curatorum imediate est a christo.

Secunda ratio talis est illud q competit sacerdotibus ex sacramenti sui ordine habent imediate a christo sȝ potestas iurisdictionis quantum ad forum cōscientie est huius est ergo etc. Maior supponitur minor probatur quia quilibet sacerdos accipit in susceptione ordinis potestatem ligandi et soluēdi peccata sȝ posse ligare et soluere vid: tur pertinere ad potestatem iurisdictionis ergo etc.

¶ Tertia ratio talis potestas existens ab aliquo deficit illo deficiente et per consequens potestas que est a papa exspirat ipso exspirante vel mortuo papa ergo potestas episcoporum et curatorum nō est a pa

pa vel mortuo sed potestas episcoporum vel curatorum non exspirat mortuo a papa et potestas episcoporum et curatorum nō est a papa. ¶ Si dicatur ad hoc q nō oportet q mortuo papa expiret potestas eorum quia cum potestate eisdem data remanet. Contra quia potest contingere q mortuo papa poterit electio sequētis differri per multos annos per quinquaginta vel sexaginta et poterit intantum differri q omnes prelati qui habuerunt potestatē a papa erunt mortui. Tunc archiepō non existente papa nec aliquo qui habuit ab eo potestatem periit ptās data a papa sed secundum ypotesim potest cōtingere hoc ex dilatiōe electiōis pape ergo poterit cōtingere q nulla potestas ecclesiastica est in ecclesia q est inconueniens.

Quarta ratō talis est

sicut supra quando agebatur de collatione potestatis papalis probatū fuit q potestas ligandi et soluendi in foro conscientie non potest institui vel fieri a puro homie ideo quia excedit auctoritatem humanam. Sed potestas episcoporum includit potestatem ligandi et soluendi in foro consciētie ergo talis potestas necessario est immediate a christo. ¶ Ad istam autem cōclusionem probādam possunt adduci auctoritates que sequūtur. Prima ē ex verbis hieronimi cōtra Iouinianū talis Super petrum dicitur fundata ecclesia licet idipsum super oēs alios fiat qui claues regni celorum accipiunt et sup eos firmitudo ecclē solidatur tñ petrus inter xij. vnus eligitur vt capite instituto scismatū tollatur occasio. Sed illi super quos fundatur ecclesia videtur imediate adherere christo per acceptionem potestatis ergo etc. Secūda est beati bernardi ad eugeniū papam talis. Erras si vt sūmam ita et solam institutam a deo existimas tuam apostolicam dignitatem Ait enī apostolus ad romanos 13°. Omnis aīa potestatibus sublimioribus subiecta sit nō ait sublimiori tanq̄ in vno sed sublimioribus tanq̄ in multis nō tua ergo potestas sola a domino instituta est sunt et etiā mediocres et inferiores ab epō institute et iferiores ecce ponit alias potestates iferiores institutas a christo. ¶ Tertia est xxi. di. in decretis vbi dr Sic maiorū et mioꝝ sacerdotū i nouo testamēto discreto ab ipo xpo sūpsit exordium. ¶ Quarta q̄ est Iconis pape tractantis illud verbū mathe. xvi. Tibi dabo claues regni celorum etc. est talis trāsiuit in alios epōs ius ipsius ptātis Et ad oēs ecclie pncipes decreti huius cōstitutio cōmeauit petrus enī in hoc singulariter creditur quia oibus ecclesie rectoribus petri pponitur forma. ¶ Quinta ē dyonisij de ierarchia ecclesiastica vbi sic dr diuinus pontificū ordo primus ordinū scdm deū isipiētiū et nouissimus et enim in idipm pficit et impletur omis ierarchie dispositio vt enim ierarchiam omnē videmus in ihesum consummatam sic vna queq in deminum et summū sacerdotem. Vbi alia translatio habet. Et enim in ipsis terminatur et impletur omnis ierarchie ornatus sicut enim vniuersa ierarchia videmus in ihesum terminatam ita etc. Hoc totum videtur inductum ad probandum hoc q omnis ierarchia et per consequens ecclesiastica terminatur in ihesum. Et per consequens immediate se habet ad ihesum sed hoc non posset esse nisi summus in ierarchia se haberet immediate ad ihesum. Sed summus in ecclesiastica ierarchia est episcopus ergo ois

episcopus immediate se habet ad iesum in acceptiõe ptãtis. ¶ Sexta est origenis sup iosue vbi dicitur dñs nr iesus xpus mittit sacerdotes suos et episcopos ꝛc. Ecce hic habetur ꝙ epi immediate mittuntur a xpo. ¶ Scdm errorem scꝫ ꝙ in ierarchia ecclesie militantis infimi scꝫ parrochiani nõ possũt reduci in deuꝫ nisi parrochiali sacerdote mediate ꝓbant duplici ratione sumpta ex duplici similitudine et auctoritate ꝓrima similitudo est ierarchie ecclesie militãtis ad ierarchiam ecclesie triumphantis et est talis sicut in ierarchia ecclesie triumphantis se habet ita se habet in ierarchia ecclesie militantis. Sed in ierarchia ecc esie triumphãtis est ita ꝙ infim⁹ ordo non reducitur in deum nisi mediate ordine qui est mediate supra ipsuꝫ ita vt videtur in ecclesia militante infimi scꝫ parrochiani non reducuntur in deum nisi mediante illo ordine qui est immediate sup eos. Sed iste est ordo parrochialiũ sacerdotũ ꝫ ꝛc. Secũda rõ sumitur ex similitudine ordinis qui est inter mẽbra corporis naturaľ ad ordinẽ qui est inter mẽbra ecclesie ꝛ est talis qꝛ sicut inter mẽbra corporis debet esse ordo ita inter membra ecclesie debet esse ordo. Sed ꝓpter ordinẽ qui debet esse inter mẽbra corpis naturalis si mẽbra cõiũgerentur ei ꝙ est principale in corpe nõ mediante membro cui scd̾ʒ ordinẽ naturalẽ inmediate coniũgũtur sicut si man⁹ cõiugereť immediate cubito vel humeris nõ mediate brachio esset mõstrũ i natura ꝫ a simili. Si reducereť parrochian⁹ in deũ nõ mediante parrochiali sacerdote cui imediate secundũ ordinẽ eccľa sticũ cõiũgiť esset mõstrũ i eccľia ꝫt p consequens sequiť vel ꝙ non simpľr vel ꝙ nõ monstruose ꝛ inordinate parrochiani possũt reduci in deũ nisi mediantibus parrochialibus sacerdotibus ¶ Tertio arguitur sic auctoritate beati bernardi ad eugeniũ papaꝫ qui sic honoris aut dignitatis gradus et ordines quibus ꝯseruare positi estis nunc auteꝫ substrahas abbates epis epos archiepiscopis et iusta monstrũ facis. Si manu submouens digitum facis pandere ex capite superiorẽ manuꝫ brachio aut collaterale a tale est in corde christi ac mẽbra locas ꝙ ipse disposuit. Ecce ꝙ scd̾ʒ bernardũ ordo ꝗ est in ecclesia est institutus a xpo et ꝙ cõmutare ipm est monstruosũ ꝛ infra quid prohibet inquid dispensare nõ sed dissipare. Non sũ ego tã rudis vt ignorẽ vos posse dispẽsare. Sꝫ i edificationẽ ꝛ nõ i destructionẽ deniqꝫ qrĩtur inť dispẽsatores vt fidelis ꝗs inueniaľ. Vbi necessitas vrget excusabiľ dispẽsatio vbi vtilitas ꝓuocat dispẽsatio est laudabilis vtilitas dico nõ ppria sed cõis nam cum vel horum est non plane fidelis dispensatio est. Sed crudelis dissipatio. Ecce dicit duo ꝙ talis ordo potestatum ecclesiarum est a christo et ꝙ violare illum ordinem ẽ dissipatio Sed qui facit ꝙ parrochianus non reducatur in deum mediãte curato tollit talem ordinem ergo ꝛc. tertiũ añs errorẽ scꝫ qd̾ papa vel epi nõ sũt imediate curati parrochianoꝝ nõ expresse ꝓbant Sed ficte supponũt eẽ ꝓbatũ ex articulo ꝑcedente ita ꝙ posset formari vna rõ sit iuxta primaꝫ rõnẽ factã qꝛ sicut est in ierarchia angelica siue ecclesie triũphantis ita est in ierarchia ecclesie militantis Sꝫ in ierarchia angelica diuersi ordinis vel illi qui pertinẽt ad diuersos nõ possũt imediate se habere ad vnũ ꝛ eũdẽ ordinem ꝫ in ierarchia ecclesie militantis papa epi et curati nõ possũt se habere

immediate ad infimos scz parrochianos. Sed constat q parrochiani se habent immediate ad eos curatos ergo etc. Secūdo ex secūda similitudine pōt argui sic sicut est in ordine mēbrorum corporis naturalis sic debet esse in ordine membrorum corporis ecclesiastici. Sed si est in ordine membrorū corporis naturalis q est impossibile vnū membrum immediate coniūgi pluribus membris ergo similiter in ecclesia illos qui sunt vnius gradus impossibile est coniūgi pluribus gradibus immediate scz parrochiani qui sunt infimi cōstituūt vnū gradū ergo impossibile est q immediate subdantur curato epō et pape q sunt diuersorum graduū. ¶ Quartum errorem videlicet q nec papa nec epi possunt audire confessiones parrochianorum qui teneantur eadē peccata confiteri suis curatis vel saltem q papa vel epi teneantur audire de licētia ipsorū scz curatorū quāuis ipsi erāt aut in potestate ecclesiastica et illi qui habēt eorū istū ponūt q intendunt probare de priuilegiatis et commissariis papē et episcoporū tū eorum rationes tendunt ad hoc q confessi quibuscunq aliis teneantur iterū peccata eadem cōfitē suis parrochialibus. Ad hoc āt addūt rationes et ex iure naturali vt dicūt et ex iure diuino. Quamuis aūt multa verba dicant tamen quantum ad illū q dicunt de iure naturali totum cōtinetur virtualiter in vna ratione que talis est. Quia de iure naturali sicut prelatus tenetur subdito ad ea que ptinent ad prelatos ita subditus tenetur prelato ad ea que subditi sunt. Sed prelatus tenetur ministrare subdito sacramēta et precipue sacramētū penitētie ita q prelatus subdito petēte sacrā. tenet ministrare ergo multo plus subditus tenet ad ea que sunt subditi per comparationem ad suum prelatum. Sed hoc est confiteri sua peccata ergo etc. et hoc de iure naturali.

Et cōfirmat rō p per suasiones logicales primo quia sicut seruus et dominus dicuntur relatiue ad inuicē mutuo ita prelatus et subditus. Sed ista mutua relatio est scdz hoc q est ministrare sacramēta et recipere q subditus et prelatus se hnt. Sic necessario relatiue q vnus tenetur sacramentum penitentie ministrare et alius recipere premissa confessione. ¶ Item secundum philosophū in predicamētis relatiua posita se ponunt et perēpta se perimunt ita q quando non est vnum non est alterum et quando deficit rō qua vnū est deficit ratio q alterius est. Sed secundum q dictum est subditus et prelatus per se relatiue se habent ergo inquātū subditus hz q nō sit subditus intantum habet prelatus q non sit prelatus. Sed parrochianus si non tenetur cōfiteri parrochiali curato intantum non est subditus ergo intantum sacerdos parrochialis non erit prelatus et sic ponere q parrochianus sit subditus et parrochialis sacerdos sit prelatus et cum parrochianus non tenetur confiteri curato est contradicere et sic patet totum quid q dicunt de iure naturali.

¶ Secūdo nituntur idem probare de iure diuino scilicet auctoritates sacri canonis. Adducūt auctoritates ad hoc vt breuiter me expediam 4 auctoritates. Prima est pverbiorum secundo capitulo que talis est diligenter agnoscere vultū pecoris tui Hoc autem vt dicunt dicit tam episcopo q curato et glosa idem

dicit diligenter adhibe curam hijs q̄bus te precesse contingerit cognoscere animos actus est singulorum. Ex hoc arguitur sic curatus tenetur scire animos actusq; singulorum. Sed nō potest curatus scire animos singulorū nisi confiteantur sibi ergo subdicti tenentur cōfitere sibi iure diuino. Ma. patet per auctoritatem prius allegatam Et confirmatur autem per illō. iohan. x. Ego sum pastor bonus et cognosco oues meas et cognoscunt me mee. Minor patet per apostolum prie ad corinthios scdo. Quis enim scit q̄ sunt hominis nisi spiritus hominis qui est in eo et per consequens null⁹ potest scire animum hominis nisi spiritus hominis et cui ipse reuelauerit

¶ Secunda auctoritas est tercij regū secundo vbi dicitur Custodi virū illū qui si lapsus fuerit erit anima tua ꝓ anima illius Et hoc sic arguitur Curatus tenetur custodire animam parrochiani sui sed hoc nō p̄t facere nisi primo con fiteatur sibi et ostendat sibi animam suam per cōfessionem ergo cum nullus obligetur ad impossibile Sequitur ꝙ parrochianus teneatur ostendere curato suo animam per cōfessionē ꝛ hoc iure diuino. ¶ Tertia auctoritas est luce x. vbi dicitur ꝙ xp̄s lxxij. dispulis dedit potestatē eiciēdi demonia vnō vt ibi dicitur reuersi sūt lxxij. discipuli cum gaudio dicētes. domine etiam demonia subiciuntur nobis in nomine tuo ꝛ math. x. dicitur vt dicūt ꝙ sub precepto amcūbebat ipis apostolis et vt dicunt etiam ipsis lxxij discipulis infirmos curare ꝛc. quia ibi dicitur infirmos curate mortuos suscitate leprosos mūdate demōia eiicite. ¶ Ex his arguitur sic illud ꝙ preceptum fuit discipulis adimplendū cordialiter intelligitur preceptis suesub precepto impositum curatis ad implendum spiritualiter. Et per consequens ex precepto dei tenentur curati suscitare mortuos in peccatis et curare infirmos secunduz animam eicere demonia de animabus que possūt nisi parrochiani sui eis reuelent peccata per confessionem ergo cum sicut supra dictum est eis non precipiatur aliquid impossibile parrochiani sui tenentur eis confiteri omnia peccata ꝛ hoc iure diuino.

¶ Quarta auctoritas est actuum xx. vbi dicitur attendite vobis et vniuerso gregi in quo posuit nos spiritus sanctus scilicet regere ecclesiam quaz acquisiuit xp̄us sanguine suo. Et hoc arguitur sic regere et in salutem dirigere quantum ad animam illum qui est infirmus secundum animam non potest aliquis nisi ostendatur sibi infirmitas anime sed per dictam auctoritatem vt videtur curatis precipitur regere et dirigitur subditos salutem ergo cuz hec non possit sine reuelatione infirmitatis anime quod fit per confessionem. Sequitur ꝙ subditi tenentur confiteri curatis omnia pct̄a sua que sūt infirmitates anime et hoc iure diuino. Ex verbis eorum etiam possemus ratio extrahi ad idem talis que continetur virtualiter in premissis oīa nulla potestate humana potest licite fieri illud ꝙ tollit et perturbat ordinem essentialem existentem in ecclesia iure naturali et diuino sed parochianos non confiteri peccata sua curatis tollit et perturbat ordinem essentialem existentem in ecclesia iure naturali et diuino ergo nulla potestas humana potest hoc fieri Maior patet quia nulla potestas humana potest imputare

ea que sunt de iure naturali vel diui-
no. Minor autem patet quia ordo es-
sentialis existens in ecclesia inter par
rochianum et curatum secundum ra-
tionem subditi et prelati manēte vno
subdito et alio prelato exigit quod hoc or
dine manente iure naturali et diuino
subditus confiteatur prelato et prela
tus absoluat subditū et ponere oppo-
situm est tollere ordinē. Talis iuris
naturalis et diuini et ipsum perturba-
re Est autem notandum sicut dictum
fuit supra quod iste rationes si vere sunt
vel efficaces concludunt quod non soluz
confessi priuilegiatis immo etiā con-
fessi pape vel episcopo vel cuicunque a
lij a curato parrochiali nisi interueni
at licentia ipsius curati tenentur con
fiteri eadem peccata ipi curato vel vi
cario eius Et quod ita sit probo quia il-
lud quod est de iure naturali vel diuino
non potest tolli per quācunque potesta-
tem humanam vel per quodcūque fa-
ctum humanum Sed secundum eos
confiteri parrochiali sacerdoti omia
peccata saltem non retenta est de iure
naturali et diuino ergo per nullaz po
testatem humanam vel per quodcun
que factum humanum per papam siue
per alium potest hoc tolli ¶ Quintus
error est videlicet quod dato quod cōfessi pa
pe vel episcopo non tenerentur confi-
teri curatis eadem peccata. Tū quod cō
fessi habentibus generalem auctori-
tatem ab eis teneatur probant diuersi
mode. Unomodo probando quod confes-
sio talibus facta et absolutio facta a
talibus non teneat de iure sine licen-
tia curati.

Secūdo pbādo quod da-

to quod confessio et absolutio predicta te
neret de iure quantum ad absolutio-
nem a peccato tamē subditi remanēt
obligati et tenentur confiteri cura-
tis. ¶ Primum probant per tria simi
liter.

Pria rō pt sic formari.

Sicut se habet res obligata duplici
seruituti ad libertatem sublata alte-
ra seruitute ita se habet priuilegiat⁹
concessa licentia a papa sine licentia
curati ad liberam audientiam confes
sionis Sed res subiecta duplici serui
tuti ablata altera seruitute tantum
non est sibi libera ergo frater priuile-
giatus habens licentiam generalem
a papa audiendi confessiones siue li-
centia curati nō habet simpliciter po-
testatem liberam audiendi confessio-
nes maiorem declarant quia frater
ante priuilegium quantum ad audi-
entiam confessionum subijcitur du-
plici seruituti vnī ex parte sua quia
non habet curam animarum secula-
rium et hanc tollit priuilegium vt di-
cunt. Sed requiritur adhuc licentia
parrochialis sacerdotis. Minor ptz
de duplici seruitute domus si domus
vbi dicitur quod si aliqua domus sit sub-
iecta duplici seruituti alicui⁹ dom⁹ puta
aspectui domus et stillicidijs vna illa
rum ablata adhuc remanet altera et
sic illa domus nō est simpliciter libera

¶ Secūdo arguitur

ad idem sicut se habet frater priuile-
giatus ad rite et licite audiendum cō
fessiones sine licentia curati. Sic se
habet aliquis ad aliquem actum sibi
ex duplici causa sibi illicita altera cau
sa tantum sibi ablata ergo etc. Minor
patet. Maior probatur ex simili cau-
sa quia sicut archiepiscopus se habet
ad portandum pallium in alia puīcia
ita frater priuilegiatus ad audiendū
confessiones parrochianorū alicuius

curati sed archiepiscopus duplici de
causa impeditur scilicz ex parte sui qz
est ei illicitum. Et ex pte episcopi alie
ne prouincie vt habetur extra de au=
ctoritate et vsu pallij Ex tuorū tenore
vbi papa rñdet archiepo ꝯpostellano
dicens ꝙ sibi cōcedebat licentiam vti
pallio in aliena prouincia quādo per
alienam prouintiā necesse habeat trā
sire a suffragameos suos dum tamen
ille per cuius ꝓuintiam pallium por=
taret id permittere. Ecce quomō du=
pliciter eēt illicitū archiepiscopo por=
tare palium in ꝓuincia alterius vno
modo qz sibi illicitum ex parte sui. Se
cundo modo qz erat sibi illicitu ʒ ex p=
te episcopi aliene ꝓuincie quādo hoc
non permitebat Ita etiā fratrib⁹ est
illicitum ex duplici causa audire con=
fessiones ꝛ ex parte sua qz non habet
animarū curam ꝛ ex parte curati non
dantis licentiam ꝛ sic patet Maior scʒ
ꝙ frater habens priuilegiū siue licen
cia curati sic se habet ad audiendum
confessiones sicut se habet ille qui ex
duplici causa ipedit̄ ne exeat ad actuʒ
illicitum ad exeundū in illum actum
licite amota altera causa tm̄. ¶ Ter=
tio arguitur ad idem sic qz sic se habʒ
frater habens priuilegiū audiendi cō
fessiones ad exequēdum actum audi=
endi sicut se habet habens priuilegiū
habendi aliquas ecclesias ad cōuertē
dum in vsus suos ad introductionem
in possessionem actualem earū. Sed
habēs priuilegiū respectum aliquarū
ecclesiarum nō licite potest introduci
in possessionem earū nisi per dyocesa=
num. Ergo habens preuilegiū audiē
di confessiones non licite pōt introdu
ci ad audiendum cōfessiones nisi per
curatū qz sicut episcopus se habet ad
ecclesias sic curat⁹ ad parrochianos
Maior videtur patens quia sicut pri

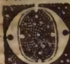
uilegiuʒ habendi aliquas ecclesias se
habʒ ad introductionē in possessionē
earum sic se habet priuilegium audi=
endi confessiōes vt exeat licite in actū
audiendi quia audire actu introduci
in possessionem actualem vt videtur
Mior etiaʒ patet extra de priuilegiis
capitulo pastoralis. Ubi ponitur talis
casus quod quidem religiosi impetra
uerent priuilegiuʒ vt quasdam eccle=
siae possent ꝯuertere in proprios vsus
decedentib⁹ personis seu curatis ea=
rum que sitis fuit vtrū propria aucto=
ritate possent in possessionem earum
intrare vel p dyocesanū essent inducē
di Respondet papa ꝙ nisi forte indul=
gentia summi pōtificis sit plus exp̄s=
sum suo episcopo in ꝯsulto in possessi
onem ipsarū non est licite intrare et sic
vt dicūt est in proposito de priuilegio
audientie confessionum et audientia
actuali Et si arguat̄ ꝯtra eos ꝙ frater
habens ꝓuilegium predicandi sine licē
tia curatorum nō posset predicare Di
cunt ꝙ nō est simile de predicatione ꝛ
de audientia confessionū quia ꝙ ha=
bens priuilegium predicādi posset in=
trari possessionem predicandi sine li=
centia curati non aūt habens priuile
gium audiendi confessiones ideo est.
Quia vt dicunt predicare non est ad
preiudiciū curatoꝝ nec ad grauamen
eorum. Sed est ad reuelandum onus
prelature et ad prouidendum saluti
animarū sed audientia confessionum
est in graue preiudicium ꝛ temporale
et spirituale vel saltem potest esse. Et
hoc dicunt hosti. notasic de pe. ꝛ re. c.
Causa. cū, ex eo sup illo verbo nisi apo
stolicas vel dyoceses. Sic ergo nitun=
tur ꝓbare ꝙ fratres priuilegiati non
possunt audire confessiones ita ꝙ ab
solutio de iure valeat. Deinde nitunt̄
probare quod dato ꝙ absolutio valeat

de iure tamen confessi talibus preuilegiatis tenentur de iure iterum confiteri curato nisi de licentia curatorum audiant. Et ad hoc possent adduci omnes rationes ille que inducte sunt ad probandum quartum errorem eorum. Preter hec autem nituntur adducere alias rationes ad ostendendum quod tales preuilegiati qui non habent licentiam specialem. Sed generalem vt dicunt non habent talem potestatem, quin confessi eis teneantur confiteri eadem peccata curatis vel eorum vicariis. Ad cuius euidentiam sciendum quod sicut supra dictum est vt dicunt duplex est licentia vel auctoritas audiendi confessiones vna scilicet specialis que confertur penitentiariis pape vel episcoporum et confessi istis non tenentur iterum confiteri. Alia est generalis qua confertur potestas audiendi confessiones in generali fratribus predicatoribus religiosis et confessi talibus vt dicunt tenentur confiteri curatis vel eorum vicariis ita quod nunquam posset tale preuilegium concedi aut saltem non deberet nisi cum hac conditione quod post tenerentur confiteri curatis et aliter non. Et hoc probant dupliciter licet vis arguendi sit vna. ¶ Primo sic quia illud vt videtur non debet aliquo modo concedi vel simpliciter non potest concedi per quod potest contingere quod curati frustra sint in ecclesia sed per tale priuilegium si concederetur posset contingere quod curati frustra essent in ecclesia igitur etc. maior patet quia non videtur quod aliquis ordo iararchicus institutus in ecclesia institutus a christo in ipsis .lxxij. debeat esse frustra sed status curatorum est status ierarchicus in ecclesia a christo institutus igitur non debet esse frustra in ipsis lxxij. Minor autem patet quia si generaliter confessi fratribus non tenerentur confiteri curatis posset contingere quod omnes confiterentur fratribus et sic nullus teneretur confiteri eis et tunc esset frustra status curatorum in ecclesia et si dicatur quod non quia possent ministrare alia sacramenta non valet vt videtur quia illud sacramentum est potissimum per quod curati habent reducere populum in deum. Secundo idem arguunt sic et quasi est ex agera con precedentis rationis et est talis quia ratione potest papa talibus committere potestatem audiendi confessiones generaliter eadem ratione potest committere potestates exercendi omnem actum tam episcoporum quam curatorum. Sed hoc esset iniquum ymo non videtur quod papa possit hoc facere probatur. Sic quia hoc pacto sequeretur quod nullus esset ordinarius in ecclesia dei nisi papa hoc autem est inconueniens quod autem hoc sic inconueniens vel quod papa non possit hoc facere potest quia etc. quia hoc esset tollere totum ordinem vniuersalis ecclesie ergo etc. Videtur etiam munire tertiam rationem sic quia non confessi tenentur confiteri peccata propriis sacerdotibus per illam constitutionem Omnis vtriusque sexus Sed tales comissarii non sunt proprii sacerdotes accipiendo proprium prout distinguitur contra alienum ergo etc. Finaliter autem et vltimo concludunt suam sententiam esse magis sanam et tenendam ab omnibus scilicet quod confessi priuilegiatis confiteantur curatis quod quod omnes dicunt esse bonum et stabile magis debet teneri quam illud quod non omnes sic iudicant esse bonum et salubre sed omnes tenent tam fratres quam alii confessos preuilegiatis confiteri eadem peccata curatis esse bonum et salubre quod autem confessi preuilegiatis non confiteantur eadem peccata curatis

mĩti dicũt eẽ perniciosũ vel periculosũ ꝫ c. Et sic pꝫ de scđo pertinẽte ad istã materiã scꝫ de rationibꝰ errantiũ

Nũc restat agere de tertio. s. de reprobatione ipoꝝ erroꝝ. Et qꝛ priꝰ erroꝛ ẽ ꝙ ptãs curatoꝝ dꝛ eẽ imediate a deo sicut ptãs pape. Iõ ad euidẽtiaꝫ eius duo sũt faciẽda in generali. prĩm est videre quomodo in talibꝰ potestatibus intelligatur mediatio vł immediatio. ¶ Secũdum est videre quomodo intelligendum est talem potestatem immediate esse collatam a deo vel ab alio. ¶ Quantum ad euidentiam primi ostendendum est quomodo se hꝫ beat mediatio vel immediatio in causis et deinde magis apebit quomodo se habebit in istis potestatibꝰ. ¶ Quantum ãt ad mediationẽ vel imediationem in causis sciendũ est ꝙ talis mediatio vel imediatio potest attendi vł penes causalitatem vel penes ipsas causas et eadem sententia penẽ que dicitur ab alijs licet pet alia verba scꝫ ꝙ talis mediatio potest attendi vel penes virtutes actiuas vł penes causas agentes. ¶ Circa qđ aduertendum ꝙ quando dicimꝰ aliquid agere per aliud li per videtur importare circa illđ aliđ per quod dicitur effectus ꝙ dam mediationem inter effectum et illud qđ agit illum effectuꝫ per illud verbi gra quando dicimus ꝙ carpentarꝰ sicut ꝑ securi denotatur ꝙ securi sit media causa inter carpentatorẽ ⁊ effectũ suũ qui est sectio duplr aũt dr aliquid agere ꝑ aliud nã etiã instrumentũ dr agere ꝑ virtutẽ pricipalis agentis ⁊ agẽs principale per instrumentum: dicimꝰ eni ꝙ securis agit ꝑ virtutẽ artificis et diximus ⁊ ꝙ artifex agit ꝑ securim sed aliter et aliter nã artifex agit ꝑ securim inquãtũ influit sibi causalitatẽ per quã efficitur causa istius effectus puta sectionis. Et sic dicitur artifex agere per instrumentũ sicut per mediam causam qñ vero dicitur securis agit ꝑ ꝟtutẽ artificis hoc ideo dicit ꝙ habet causalitatẽ per quã attingit effectũ ab ipa virtute artificis vñ securis dr secare ꝑ artificẽ nõ sicut ꝑ mediam causã agẽtẽ ꝓprie loquẽdo que cadat vt mediũ agẽs inter securi ⁊ effectũ Sed cadit vt mediũ ꝟtuale ꝑ qđ hꝫ instrumẽtũ suã causalitatẽ ⁊ ꝟtutẽ principalis agẽtis ꝙ agat in vltimuꝫ effectũ sũt prius ẽ securi moueri ab agente principali ꝙ sic nota securis secet Est aũt sciẽđ ꝙ ordo talis scꝫ cãe ad effectũ. qñqꝫ est ita necessariꝰ ꝙ nõ põt imutari sicut in exẽplo posito ipossibile est eni ꝙ artifex q est hõ attigit ad effectũ qui est secare durũ nisi mediante aliquo instrumẽto qꝛ lꝫ hõ possit mouere manũ qꝛ tñ manꝰ nõ hꝫ talem duriciã ꝙ possit secare vel diuidere dura iõ oꝫ ꝙ mediãte aliquo tali instrumẽto moꝛo ab eo secet dura qñqꝫ vero talis ordo nõ est necessariꝰ sicut qñ hõ mouet lapideꝫ mediãte baculo pt eni mouere mediãte baculo vel nõ mediãte ideo talis ordo nõ est necessarius ad hoc qđ hõ attingat vltimũ effectũ qui est mouere lapidẽ. ¶ Ex hꝭ apparet ꝙ scđꝫ ordinẽ ꝟtutis ⁊ causalitatis quãto causa est prioꝛ tanto est imediatoꝛ effectui qꝛ quãto causa est magis talis ꝙ per eã alie cause attingit effectũ tanto est immediatoꝛ secũduꝫ ordinẽ causalitatis et virtutis. Sed quanto vna queqꝫ causa est prioꝛ tãto plus conuenit ei ꝙ per eiꝰ virtutẽ alie attingãt effectũ suũ qꝛ semp precedẽs causa de causalitate alij per quam attingat effectum Et per hoc etiã sequitur ꝙ in per se ordinatis prima causa

immediatius attingit effectum quantū ad illū ordinem. Quantū vero ad ordinē suppositorū vel causarū agentum est totum econuerso quia causa vltima que immediate attingit effectum illa est sola immediata cāe autem precedentes quanto sūt priores tāto sūt magis mediate. Primu ptz sic qꝛ secūdū istū ordinē dicitur causa immediata qñ inter causā agentē et suū effectū nullū mediū agens causat. Sz soli cause vltie in per se ordinatis hoc conuenit ergo ꝛc. Maior patet ex rōe mediationis scđm talē ordinē Minor autem patet faciliter quia secundum talem ordinē illa sola est causa imediata postꝙ nulla est causa alia media inter ipsam et effectum vltimuz sed hec est sola causa vltima quia post causaz vltimam nō est aliqua causa alia ĝ ꝛc.

Ostēso quomodo inuenitur mediatio in causis agētibus ostendēduz est quomodo ex similitudine earū inuenit̄ mediatio ꝛ imediatio in potestatibus iurisdictionis. ¶ Ad cui⁹ euidentiā sciendū ꝙ sicut est duplex ordo in causis agentib⁹ scꝫ ordo virtutis sicut dicimus ꝙ securis agit per virtutē artificis Et ordo suppositorū agētium sicut dicimus ꝙ artifex agit per instrumētū. Sic etiam i exercentibus actū iurisdictionis ē duplex ordo scꝫ ordo virtutis et ordo suppositorū agentiū. ¶ Quantū ergo ad ordinē virtualē. Sic in hñtib⁹ ptātem iurisdictionis p se ordinatis hñs ptātem iurisdictiōis est scđm talem ordinem prior tanto imediatius agit etiā vltimū effectum verbi gratia si ponamus ꝙ potestas epī sit a papa ꝛ potestas curati ab epō in effectu iurisditionis exercito circa parrochianū a curato quantū ad illū effectū ꝛ quēcūqꝫ aliū consimilē Papa est imediatior cā respectu talis effectus quā quecūqꝫ alia causa puta episcopus vel curatus quātū ad p̄dictū ordinē scꝫ virtualē et pria causā quātū ad illū ordinē est immediatissima quātū ad oēꝫ effectū scꝫ ille cui cōpetit primo talē ptātē habere quia ille per cuius ptātē et ꝟtutez omnes alie cause habent virtutē attingendi suū effectū imediatissime se habet ad vltimum effectum secundum talē ordinem Sed ille cui cōpetc prio habere talē ptātē est huiusmodi qꝛ p virtutem eius et potestatē collatā ab eo oēs aliȷ̄ agunt sicut dictum est i generali de causis agentibus ergo ꝛc.

¶ Quantum ad ordinem suppositoꝝ agentiū est econuerso sicut dictū fuit de causis agentibus quia sicut in causis agentib⁹ sola vltia ē imediata; quātuꝫ ad illū ordinē qꝛ ē illa post ꝙ nulla ē alia cā inter media inter ip̄aꝫ ꝛ suuꝫ effectū ita etiā ille q̄ est vltim⁹ ꝛ ifim⁹ in p̄dicto ordie iurisdictiōis est cā immediatior agēs ꝛ soli illi vt sic scꝫ q̄ tꝫ talē ĝdū ꝯuenit esse imediatū agēs in hoc ordie quātū ad vltiꝫ effectū qꝛ ei soli ꝯueīt hoc ꝙ p⁹ ip̄m nō ē aliō agēs mediū inter ip̄ꝫ ꝛ suū effectū. Alteri⁹ sciēdō ꝙ sicut dictū fuit supra mediuꝫ agēs int̄ cāꝫ priorē ꝛ effectū qñqꝫ est de necessitate sicut ē securis vel aliqō instrumētū qō cadit mediatū ē int̄ hoieꝫ ꝛ sectionē. Et tūc ipossibile ē ꝙ hō imediate secet dura nullo medio Qñqꝫ āt talis mediatio nō est necessaria nec ordo est necessari⁹ sicut pꝫ supra de hoīe ꝛ baculo ꝛ motiōe lapidis. Qꝛ hō pōt mediāte baculo ꝛ nō mediāte baculo mouere lapidē. Sic etiā i me ptāte iurisdictiōs pōt esse ꝙ prima causa siue primum agens in isto genere vel non potest vel nō debet imediate mouere

ad vltimū effectum q ordo est necessa rio debitus secūdum ius sicut patz in exēplo de principibus et rege q princi pes qui habent de iure hereditari iu risdictionem sup populum debēt ime diate exercere talem iurisdictionē nec rex debet p se ipsum talem iurisdictio nem exercere sed mediātibus illis pri cipibus nisi forte ꝓpter deffectū et ne gligētiam ipsoꝝ. Quādoq vero talis ordo nō est necessario debitus secūdū ius sicut patet de rege et iudice posito ab eo in aliqua regione rex eni potest et mediante tali iudice et non mediā te exercere iurisdictionez in subditis vtriusq et isto modo se habet papa re spectū cuiuscūq inferioris prelati me diante quo per potestatem collatam a papa exercet actus iurisdictionis. Et hoc pz quia quādocūq iurisdictiones sic sunt ordiate q quicqd potestatis iu risdictionis habet ierior hz a supiori manēte plenitudine ptātis apud supe riorem superior pt pro libito suo exer cere per se et imediate actū iurisdictio nis in subditis iferioris. Sed papa sic se habet quātum ad oēm inferiorez eo Maior patet ex similitudine regis et iudicis cōstituti ab eo in aliqua regio ne q eni iudex talis talē ptātem suaz habet a rege nec rex cōferendo ei talē potestatē spoliauit se tali potestate q si spoliasset se tali potestate et licite po tuisset se spoliasse secus esset ideo pōt exercere iurisdictionem i subditis iu dicis instituti ab eo. Minor pz ēt ex su perioribus vbi ṗdictum est quo modo oēs alie ptātes subsunt potestati pape et pz quo modo i ipsis potestatibus et habentibus ipsas iuenitur mediatio et imediatio et quo modo ordo quē im portat mediatio quādoq ē necessari et quādoq non. Et q in proposito scz mediate que est inter papam et popu lum ordo non ē necessarius quin papa per se et imediate possit exercere actū iurisdictionis in populuz scdm quod placet sibi. ¶ Quātum ad secundū ꝑ tinens ad illum articulum scz quo mō aliquis dicitur habere talem ptātē ab aliquo imediate. Sciendū q ptās ifer rior est effect alicuius supioris a qua habet potestatem et sic ꝓcedendo a su pra quousq ꝑuentiatur ad illuz qui hz potestatem a se et a nullo alio qn ergo aliquis dicit habere potestatem ime diate ab aliquo sup rioti pōt intelligi vel quantū ad imediationē virtualez vel quātum ad imediationem suppo sitorum agentium a quib habet talis potestas Jta q quādo dicitur aliquis habere a xp̄o imediate potestatē iuris dictionis puta episcopus vel curatus pōt intelligi vel quātū ad mediationē virtualez vel ꝟtuti. Et sic omis iurisdi ctio quecūq est illa est imediate a xp̄o quia nullus alius a xp̄o potest cōferre potestatem iurisdictionis nisi per vir tutem et causalitatem collatam a xp̄o sicut et nulla causa alia a prima potest aliquid agere nisi p virtutem acceptā a prima vel potest intelligi quātum ad ordinem vel imediationē suppositorū agentiū vt sit sensus q talis potestas sit imediate a xp̄o quia scz inter accipi entē talem potestatem et xp̄m cōferē tem nō est aliud mediū recipiēs a xp̄o et cōferens istam potestatem alij vt si dicamus q inter episcopum et curatū recipientem potestatem a xp̄o non sic aliquod mediū agens q conferat talē potestatem curato et recipiat eā a xp̄o et sic patet de secūdo pertinēte ad illū articulum scz quo modo pōt intelligi q aliquis habet potestatē iurisdictio nis mediate vel immediate ab alio sci licet secundum ordinem virtualem vl secundū ordinez suppositorū agentiū

Is suppositis descendendū est ad reprobationem errorum. Et pmo ad reprobationem pmi qsi dicitur q potestas episcoporum et curatorū est imediate a xpo quia aut itelligit quā tum ad mediationē virtutis aut quā tum ad imediationem suppositorum agentiū siue pferentium si primo mō certum est q ois iurisdictio et omnis potestas tam pape q aliorum imedia te stat xpo quia sicut se habz potestas siue actiua ceterorū agentium aliorū a primo agente ad primā causam agē tem siue ad primū agens r hoc in p se ordinatis Ita se habet omis potestas iurisdictionis omniū habentiū iuris dictionē a xpo ad ipsum sed ois potē tia secūdorum agentiū aliorum a primo agente est a primo agente quantū ad ordinē virtutis ergo rc. Maior pz quia christus est ille cui primo cōpetit quia ptās iurisdictionis simpliciter r absolute secundum naturam hūanā sicut principali capiti totius ecclesie. Minor etiā patet faciliter ex pdictis q potentia agentiū alioꝝ a primo agē te est effectus primi agētis. Sed quī cūqꝫ effectus aliorum agētium a primo est imediatius q a quocūqꝫ alio agen te quantum ad imediationem virtutis et per consequens patet conclusio pn cipalis scꝫ q omnis potestas iurisdictionis et omnis iurisdictio quātum ad alios a xpo ē imediate ab ipso xpo qtum ad ordinez virtutis. Si autem intelligatur de ordine suppositorum agentiū vt sit sensus quod inter xpm et episcopos vel curatos recipientes ab ipo potestatem iurisdictionis non sit mediū conferens q recipiat a xpo per virtutem habitam a xpo et conferat potestatē episcopis et curatis adhuc distingo quia aut hoc intelligitur pro tempore quo xps viuebat et in terra cōuersabatur cum hominibus aut pro tempore post ascentionem dñi r secundum cursum cōmunē post ascentionem dñi r moderno tempore. ¶ Si intelligatur pro tempore quo xps cōuersabatur cum hoibus. Dico duas conclusiones. ¶ Prima est q si xpus contulit aliquam ptātem iurisdictionis dum sic cōuersabatur cum hominibus probabile est q illam potestatē imediate contulerit tam apostolis q discipulis. ¶ Secūda cōclusio est q nō sequitur necessario ita fuisse factū Et co autē in prima ppositione si contulerit alicui talem potestatē iurisdictionis quis de hoc infra lacius qrit vtrū scꝫ ex verbis sacre scripture i nouo testamento possit ostendi q tūc eis potestatem iurisdictionis cōtulit Ad cuius euidentiam sciendū q dum xps puersabatur cum hominibus non fuit alius papa preter ipsum nec tūc petrus habuit potestatē papalem quia potestas papalis pprie est potestas vicarie generalis a xpo cōmissa super totam ecclesiam in presentia aūt xpi conuersātis cū hoibus nec oportuit nec decuit q esset vnus talis vicarius gñalis et ideo sic xpo pñte nō fuit alius papa pter ipsum ex hoc pz prima pclusio q sicut papa nūc per se ipm pōt cōferre et de facto cōfert tam curatis q epis curam r potestatem iurisdictionis ita xps multo plus potuit cōferre. Si voluit potestatem iurisdictionis epalis apostolis r iurisdictionem sacerdotis parrochialis discipulis imediate per se ipsum et probabile est q de facto fecerit cum essent presentes apud ipm Sed quando conuersabatur cū hominibus noluit eis dare talem potestatē

Secunda cõclusio pz faciliter scz q̃ nõ
necessario sequit᷑ q̃ si dederit talẽ po
testatẽ q̃ dedit imediate q̃ dato q̃d ex
euangelio haberetur q̃ xp̃us dederit
eis talẽ ptãtẽ nõ tñ sequit᷑ q̃ imediate
ymo ẽ fallacia figure dictiõis imitãdo
quid in quale ꝛ accipit᷑ quid ꝓ sb̃a rei
et sit substãtia ip̃ius actus dictiõis est
ipsa dictio absolute dare aũt imedia
te dicit actũ illũ sub qualitate ꝛ ideo.
Est etiã fallacia ꝯsequẽtis arguendo
a supiori ad iferius affirmatiue quia
dare se habz in plus q̃ dare imediate
nec repugnat huic q̃d dictuz est quia
nõ habetur expresse ex textu sacri ca
nonis q̃ xp̃us dum uiueret i hoc mũ
do ꝯuersans cũ hoĩbus dederit ap̃lis
vel discipulis ptãtez iurisdictiõis nec
verbũ illud mathei. Tu petrus/ꝛ sup
hanc petrã edificabo ecclesiam meam
aliquid fulcimenti affert q: non dixit
statim edifico sz dixit edificabo nec di
xit do claues regni celorũ sed dabo vñ
tunc nõ fuit collatio actualis illius vi
carie gñalis sed fuit ꝓmissio vicarie
conferende. ¶ Si aũt intelligatur ꝓ
tẽpore moderno ꝛ scd̃m cursum coẽm
post ascentionez dñi in celũ q̃ scz ep̃i
et curati habeant imediate a xp̃o po
testatẽ iurisdictiõis quãtũ ad imedia
tionẽ suppositoꝝ agentiũ. Patz ex ve
ritate determinata in articulo de ꝯpara
tione ptãtis illorum qui sũt iferiores
papa ad potestatẽ ip̃ius pape eẽ falsũ
irrationale et hereticũ ergo ꝛc. Ad rõ
nes aũt infra respõdebit᷑. ¶ Scd̃us er
ror q̃ scz parrochiani qui sunt infirmi
non possunt reduci in deum per sacra
mentũ penitentie nisi mediantibꝰ cu
ratis sacerdotibus parrochialibꝰ istũ
errorem ostendo primo esse falsũ. De
inde ostendã eũ esse hereticũ. Primũ
ꝓbo tali ratione q: si ita est q̃ parro
chianus non potest reduci in deũ nisi

mediante curato hoc esset q: nullꝰ p̃t
absoluere parrochianũ in foro ꝯscien
tie nisi curatꝰ ꝯñs est falsum ꝛ hereticũ
ergo añs. Cõsequẽtia ptz q: si per sa
cramentũ penitẽtie per nullam alium
potest parrochianꝰ reduci in deũ hoc
est q: nullꝰ p̃õt absoluere parrochianũ
in foro ꝯscientie nisi curatꝰ q: peccator
ꝑ absolutiõnẽ a pctõ reducit᷑ i deũ fal
sitatẽ autẽ ꝯñtis ꝓbo q: supra ostensũ
est q̃ ordo scd̃m quẽ curatꝰ est medius
iter plebẽ et papã nõ est necessariꝰ qñ
scz papa possit ꝑ seipsũ imediate quic
quid pt curatꝰ. Et ꝑ ꝯñs ꝑ se imedite
p̃õt absoluere quẽcũq3 parrochianũ.
¶ Scd̃o pz idẽ ꝑ similitudinẽ ad forũ
exterius q: non minus p̃õt papa ea q̃
ꝑtinent ad forum cõscientie per se ea
que ꝑtinent ad forũ contenciosũ. Sed
quantũ ad omnẽ causam pertinẽtem
ad ecclesiam et quantuz ad quãcunq3
personam potest papa ꝓ volũtate sua
per se non cõmissarium tractare absol
uendo vł ligando secundum q̃ exigũt
merita causarum ea que sunt pertinẽ
tia ad forum cõtenciosum ergo etiaz
vniuersaliter ea que ꝑtinent ad foruz
cõscientie. ¶ Tertio patet idem ꝑ ex
ceptionem religiosorũ quia sicut ex su
pra dictis patuit papa potest eximere
pro voluntate sua religiosos existẽtes
in parrochia curati a curato ꝛ existen
tes in dyocesi alicuiꝰ dyocesani a dyo
cesano. Ita q̃ non teneant᷑ ꝯfiteri eis
scz curato vel episcopo et q̃d plus est
territoria aliquorũ religiosoꝝ ꝛ curatẽ
eorum sunt exempti per papã a iuris
dictione episcoporũ ꝛ multo plus pos
sent eximi parrochiani per papã a cu
ratis. ¶ Quarto patet idem ex cõmu
ni ꝯsuetudine ecclesie christi secundũ
quam quicũq3 parrochiani possunt ab
solui ꝛ de facto absoluunt᷑ a ꝯmissariis
pape et ep̃orum sicut pz saltem de pec

nitentiarijs eorum ꝛ sic patet falsitas consequentis. ¶ Secundum scʒ ꝙ ponere parrochianū nō posse absolui nisi a curato sit hereticū. Patʒ qꝛ sentire ꝙ cōis ecclesia erret vel ꝙ cōsuetudo cōis ecclesie sit erronea est hereticum Sed ponere ꝙ solus curatꝰ possit absoluere parrochianū est ponere ecclesiam errare igit̄. Cum huius oppositū coīter teneat ecclesia sicut patʒ saltem de penitētiarijs pape ꝛ epōrum ꝛ etiā in predictis exemptionibꝰ ergo ꝛc. Et ista patēt ex hijs que dicta sunt supra de habitudine potestatis inferiorū ad potestatem summi pōtificis. ¶ Tertiꝰ error sicut fuit supra dictū est ꝙ lʒ papa et epī sunt pͥncipales respectu parrochianorū non tñ sunt imediati eorū siue nō habent imediate curam illorū. Hic dico duo Primum est ꝙ iste error coīcidit in pte cū scdo errore. s. cū errore imediate precedēte. Secundū est ꝙ iste error īcludit oppitū secūdi erroris ad euidentiā primi sciendū ꝙ qñ dicimus aliquem esse curatum alicuiꝰ vel hr̄e curam eius q̄tum ad propositum patet non accipit hic cura pro solicitudine alioquin quilʒ laycus posset habere curam alterius qꝛ certum est ꝙ quilʒ pōt habere solicitudineʒ de alio sed accipit̄ hic cura ꝓut īportat quādam potestateʒ sanandi spūaliter ꝓut in coī locutione dicimus curatū illum qui est sanatꝰ ab infirmitate sua. ¶ Ēē esse curatum alicuius vel habere curā eius ꝓut hic accipimus idē est ꝙ habere potestatem aliquā sanandi ab infirmitate spūali et curandi eum ab infirmitate quod fit per absolutionē a peccatis. ¶ Ex hoc maiore ad ꝓpositū est solus est curatus imediatꝰ qui potest absoluere imediate cuius dicit̄ curatꝰ sed secūdum istum tertiū errorē nullꝰ sacerdos ꝓrochialis est imediatus curatus parrochianoꝝ qꝛ nec epī nec papa ergo scdʒ istū errorē nullꝰ pōt absoluere parrochianos imediate nisi soli curati. Sʒ hoc est idē quātū ad hoc cū errore imediate p̄cedēte qui dt ꝙ ꝓrochiani nō pñt reduci in deū ꝑ sacramētum penitētie nisi ꝑ curatos et ꝑ ꝯñs idem iudiciū est de isto errore sicut de precedente et q̄tum ad falsitatē ꝛ q̄tū ad heresim. ¶ Ad euidentiā scdi sciendū ꝙ necessariū agēs pt dici pͥncipalit̄ se habere ꝛ in alicuius effectus q̄ non ꝓcedit ab eo imediate nisi qñ agit̄ mediante aliquo agēte qui ab ipo habet virtutē per quā illū effectū illd agens mediū attingit sicut pʒ de artifice ꝛ instrumēto ꝛ hoc dico in ꝑ se ordinatis. ¶ Ex hꝰ sic ar̄ qꝛ illd qd nō ꝯfert ad aliquā ptātē vl' ꝟtutē aliquā ꝓ agenti ad agēd nō pt ēē pͥncipale agēs respectu agentis alteriꝰ ꝛ hꝰ pʒ ex dictis sʒ papa vl' eps ꝑ .i. errorē ñ ꝯfert aliquā ptātē iurisdictiōis curato ad agend illd qd ei ꝯpetit. ij. qd curatus ē qꝛ hēc hʒ a solo xpo ꝑ .ij. i. errorē papa vl' epi ñ pñt dici pͥncipales agētes vl' pͥcipales curati in eiꝰ qd agit̄ a curato ꝓrochiali q̄tū ad ea q̄ ei ꝯpetūt. ij. qd illis ꝯtra ꝙ iste errores. iij. ꝛ .i. cōtradicūt sibi ꝛ qui ponit vtrūqꝫ cōtradicit sibiipi.

Quartus error. s. ꝙ ꝯfessus pape vl' epo tenet̄ ꝯfiteri curato ē absurdissimꝰ ꝛ p̄cipue de papa ꝛ hoc ptʒ tuij. i. qꝛ tūc curatꝰ eēt pͥncipalior ꝓlatꝰ ꝓrochiani q̄ papa si ꝯfessꝰ pape teneatur ꝯfiteri pctā curato et nō ecōuerso ¶ Scdo qꝛ hꝰ eēt idē ac si diceret̄ ꝙ absolutꝰ i curia regis teneret̄ ad audictiā iudicis dati ab eo ꝛ nō ecōuerso ¶ Tertio qꝛ tūc sñia pape dependet ex ratificatiōe curati cuiꝰ tota ꝑōt bonꝰ vt supra dictū est a papa. ¶ Quarto qꝛ tūc papa non hr̄et plenitudinē potestatis in vtroqꝫ foro super oēs de ecclesia que

omnia sunt absurdissima et iudicio meo censenda heretica. ¶ Quinto quia sicut supra dictum est papa conferendo curam sacerdoti parrochiali vel episcopo non spoliat se illa potestate curanda vel cura spirituali ymo plenissime manet apud eum et per confessionis absolutus ab eo non tenetur confiteri alijs. ¶ Unde iste error non solum videtur falsus sed etiam insanus et quidem insania est hoc dicere Si dicatur ad hoc quod papa licet possit audire parrochianos aliquos non tamen omnes communiter et regulariter hoc dicere est quedam insania sicut prius nam quando dicitur quod papa non potest communiter audire parrochianos si intelligatur de iure vt sit sensus quod de iure debito non habet potestatem audire communiter et indifferanter parrochianos ad ipsum venientes ita scilicet quod potestas iuris sibi deficiat est eadem insania que prius Si autem intelligatur quod non possit audire communiter parrochianos de facto quia scilicet parrochiani non possunt communiter habere recursum ad eum hoc est verum sed hic nichil est ad propositum quia impossibilitas facti ad exequendum per se non tollit potestatem iurisdictionis quam quis per se vel per alium possit se extendere ad omnes de ecclesia idem tenendum est de episcopis quia ipsi habent a papa quod sint immediati curati omnium de episcopatu.

Quintus error primo incidit cum tertio et quarto quia si confessi commissarijs pape quibus dat licentiam generalem audiendi confessiones tenentur confiteri proprie curato aut hoc est quia non est immediatus curatus sicut dicit tertius error aut quia non habet vsum liberum sue potestatis ordinare sine licentia alterius puta curati quod pertinet ad quartum errorem nam sicut dicunt errantes si hoc confessus habenti licentiam audiendi confessiones a curato non tenetur amplius confiteri et ideo iste error eodem modo potest reprobari sicut illi duo errores immediate precedentes. ¶ Secundo iste error ponit potestatem curati magis liberam quam potestatem pape quia iste habet magis liberam potestatem ordinariam Cuius commissarius habet liberiorem potestatem sed secundum errorem istum commissarius curati habet liberiorem potestatem quam commissarius pape cum secundum istum errorem confessus commissario pape confiteri teneatur curato eadem peccata vel eius commissario et non econuerso ergo secundum istum errorem curatus habet liberiorem potestatem ordinariam quam papa quod est absurdissimum cum ad papam pertineat imponere modum inferioribus quo possunt committere et non econuerso. ¶ Isti autem errores non solum iudicandi sunt simpliciter errores sed etiam hereses secundum illud di. xxi. ca. quis vniuerse vbi dicitur quod qui detrahit ius suum alijs ecclesijs iniustus est qui autem detrahit ius suum romane ecclesie hereticus censendus est. Sed sicut patet ex supradictis ponentes istos errores detrahunt ius suum ecclesie romane siue sedi apostolice ergo etc.

Nunc restat respondere rationibus errantium circa quod mouenda sunt quedam dubia circa supradicta et soluenda secundo ex eorum solutione respondebitur rationibus errantium. ¶ Uidentur autem errores siue errantes precipue moueri ex quattuor ad ponendum predictos errores quorum primum est institutio apostolorum et discipulorum facta per christum in qua institutione vt videbitur eis christus videtur instituisse ordinem ecclesiasticum scilicet est de potestate que confertur

sacerdotibus in susceptione ordis sa cerdotalis tertiū est de ordie celestis ierarchie quē habet imitari ecclesiastica ierarchia quartū ē mutuus collisio subditi ad prelatū ⁊ econuerso.

Quātū ad p̄mū ponūt tria. ¶ Primum est ꝙ christus cōtulit apostolis imediate potestatem iurisdictionis ⁊ hoc accipiunt ex auctoritatibꝰ supra positis ad probandū maiorem prime rationis primi erroris. ¶ Secundū est ꝙ episcopi succedunt apostolis et curati discipulis et hoc probant per auctoritates quibus probata est minor predicte prime rationis. ¶ Ex istis autem duobus cōcluditur tertiū quod est ipse error primus. s. ꝙ ep̄i et curati habent potestatem iurisdictionis immediate a christo sicut et papa sicut argumentatum fuit in prima ratione probante primum errorem. ¶ Isti autem deficiunt et in primo ⁊ in secundo et in illatione tertij et primo et secundo In p̄mo quidē deficiunt quia si ita esset ꝙ apostoli et discipuli habuissent talem potestatem ante mortem christi vel ascensionem videt ꝙ hoc deberet posse probari vł per auctoritates sanctorum vel ex cōditione temporis quod tunc currebat sed nec sic nec sic ergo ⁊ cetera. Ꝙ hoc non potest probari auctoritate noui testamenti vel sanctorum patebit respōdendo ad auctoritates supra ad hoc positas. Q̄ etiam hoc non potest probari ex cōd. t one temporis q̄ tunc credebat poni ꝙ p illo tempore competit habere potestatem iurisdictionis pro quo competit exercere actum iurisdictionis in foro conscientie vel in foro contentioso Sed ex dictis euangelij non apparet ꝙ aliquē talem actum exerceuerit s. audiendo confessiones vel exercendo actus iurisdictionis exterioris ergo ⁊c. Quātū etiā ad secundum ipsi deficiunt qui dicunt ꝙ in institutione apostolorum et discipulorum fuerūt instituti episcopi et curati nam dato ꝙ xp̄s apostolis et discipulis contulisset potestatem iurisdictionis sic ꝙ dicatur ꝙ in eorum constitutione sit instituti episcopi et curati tripliciter potest intelligi. Uno mō ꝙ institutio apostolorum et discipulorū fuerit institutio ep̄orū vel curatorū ita ꝙ hec institutio sit illa. Scd̄o mō ꝙ itelligat ꝙ istitutio ap̄orū ⁊ discipulorū p tanto dicatur istitutio episcoporū ⁊ curatorum qr fuit q̄dā p̄ordinatio institutionis ep̄orū et curatorū. Tertio mō ꝙ institutio apostolorū ⁊ discipulorū potest dici institutio ep̄orū et curatoruꝫ p̄figuratiue q. s. vna istitutio fuit p̄figuratio alterius istitutiōis. Si p̄mo mō intelligatur adhuc potest itelligi dupliciter: vel q̄tū ad institutionē ipsius potestatis vel q̄tū ad institutionē persone in ipsa potestate si primo mō sic esset sensus. s. ꝙ institutio apostolorū ⁊ discipulorū fuerit istitutio potestatū q̄tū ad casꝰ ⁊ q̄tū ad territoria que postea fuerūt ⁊ nūc sunt in ecclesia et in q̄bus fuerūt ep̄i ⁊ curati. Et si accipiatur secūdū hūc sēsum falsum est. Tum qr sicut patet ex dictis si ita esset nullam mutationem posset papa inꝰ istis potestatibus q̄tum ad casus vel q̄tuꝫ adꝰ territoria quod est absurdum et erroneum vt probatū est supra. Tum qr p euangelium explicite vel iplicite nō potest haberi certa determinatio potestatis iurisdicionis quā habuerūt ap̄li si habuerūt talē potestatē dum xp̄s viuerꝫ i hoc mūdo i q̄tū ad casꝰ vel q̄tū ad t'ritoria Et si dicat ad hoc ꝙ illa istitutio apostolorꝫ ⁊ discipulorꝫ

fuit institutio talium potestatū igītur li siue in quadam gene'alitate non valet primo q2 si tales potestates nō fuerūt a xpo istitute i speciali 7 secū dū determinatos grad9 quātū ad ca sus et teritoria restabat necessario istitutio taliū potestatū quātum ad gradus determinatos in speciali: et ideo istitucio apostolorū et discipulo rū nō fuit institucio potestatū deter minatarū q̄ sunt in ecclesia de quib9 nūc loquit̄ secūdo q2 cū instituere al quā potestatē in replublica sit ordina re q̄ in replublica sit talis et tāta po testas alioquin nesciret rector quō regeret subditos instituere potesta tē ē statuere desmiatā potestatem

Si autem dicatur ad hoc q̄ illa institutio apostolo=rum et discipulorū fuit institutio ta liū q2 istituendo apostolos et discipu los statuit in generali q̄ sint aliq̄ po testates speciales secundū determi=natos gradus i re plublica hominez est proprie istituere potestates s3 or=dinare depotestatibus instituendis patet ad secundū modū. Si autē in=telligat̄ quātū adinstitutionē psone in statu q̄ institutio apostolorū et di scipulorū sit institutio episcoporu3 7 curatorū vt sit sēsus q̄ ex institutio ne apostolorū et discipulorū acq̄rat̄ iusepiscopis 7 curatis sicut eorū suc cessorib9 sicut ex istitutionealicuius i regē q̄ istituit̄ in regē p se et here dib9 suis sine quacūq3 noua collaōe fuerit heredes ipi9 primo istituti re gis hoc nō potest eē sicut supra pba tū ē nec accipiēdo explicite neci plici te. Si aūt itelligat̄ scdomodo q̄.s.i stitutio aplo7 7 discipulorum sit in=stitutio epi scopo7 7 curratoz.i. que dā ordinatio ta lis istitutiōis future vt sit sēs9 q̄ xps istituēdo apostolos 7 discipulos pordinauit q̄ aliq̄ pote states sīles q̄tūad gnalē similitudē et q̄ aliq̄ psone i eis istituerent̄ in ecclesia per papam vel vniuersalem ecclesiā pōt adhuc itelligi vel expsse et sic adhuc falsum est q2 xps institue do eos nō dixit expresse instituo vos in talibus potestatibus 7 ordino q̄cō stituantur consimiles potestates et persone in potestatibus secūdū diuer sos gradus vel potest intelligi iplici te vt sit sēsus q̄ xps istituēdo apo=stolos voluit dare intelligi p exēplu3 q̄ in ecclesia instituerentur diuerse potestates iurisdictionis secundū di uersos gradus et diuerse psone i po testatibus ad similitudinē apostolo7 et discipulorū generalem ita q̄ nō fu it in sola pfigurati potestatu3 istitu=enda7 s3 etiā volūtas xpi de ipsis po testatib9 istituēdis p papā siue p ec clesiā de quo dictū ē supra quid senti endū sit vtrū.s. hoc debeat fieri aucto ritate pape vel vniuersalis ecclesie p babile est q̄ sic christ9 voluit propter duo.s. ppt necessitatem quia ipossibi le esset totū populū xpianū regi per vnu3 solu3 hoīe3 imediate 7 ppt de=cētiā q2 decet q̄ sicut in vniuersoiue niunt̄ diuerse cause pter primā cau=sam l3 ipsa posset p se i oē3 effectū cu iuscūq3 cāe efficiētis Ita etiā voluit q̄ i vniuersali ecclesia pt iurisdictio=nem papalē inuenirēt̄ diuersi gra=dus iurisdictiōis que quidē diuersi=tas debet esse in ecclesia non solu3 p pter decētiā sed etiam ppter vtilita tē q2 nō ɔpetit oībus equalia cōmit=tere vl' ɔferre. si g̃ accipiat̄ q̄ isto secū do mō istitutio apostolo7 7 discipulo rū fuerit institutio epo7 et curato7 s. quedā preordinatio xpi de tali isti=tutione futura pfigurata tali exēplo

pōt habere veritatē φ īstitutio apo stoloꝝ τ discipuloꝝ fuit īstitutio epo rū et curatoꝝ nō solū supponēdo φ xp̄s cōtulerit apostolis et discipulis potestatē iurisdictiōis sed etiā dato φ talē potestatē nō ɔtulisset eis sꝫ tm̄ auctoritatē p̄dicādi quīstituēdo diuersos grad⁹ auctoritatis p̄dicādi ī apostolis τ discipulis potuit p̄figurare τ dare itelligi φ volebat diuersos gradus potestatū iurisdictionis īstitui ī ecclesia scdꝫ quādā similitudinē generalem φ.s. esset similitudo ī diuersitate graduū dico φ nō esset similitudo in diuersitate graduū dato φ non esset similitudo in reb⁹ in quib⁹ accipit ipsa diuersitas qꝛ alia est auctoritas p̄dicandi τ alia ē potestas iurisdictionis Si autē itelligat tertio mō.s. φ institutio apostoloꝝ et discipuloꝝ fuerit p̄figuratio episcopoꝝ τ curatorū et sic quasi fuit īstitutio illoꝝ loquēdo p̄figuratiue satis pōt patere φ sic tuꝫ quia vna potest esse tip⁹ τ figura alterius et satis potest teneri φ hoc xp̄s intendebat.s.φ vnuꝫ p̄figuraret alterū Et hoc etiā doctores asserunt sicut supradictum fuit de beda. Differt aūt iste tertius mod⁹ a secundo qꝛ ī isto tertio nō ponitur nisi significatio p̄figuratia In secūdo autē ɔꝫ ipsa p̄figuratiōe īcludit̄ p̄ordinatio p̄figurātis de īstitutiōe figurata fienda ¶ Ex his āt nō habet̄ φ p̄redicte potestates vel p̄sone ī eis fuerunt īstitute a xp̄o sꝫ p̄ordinatū fuit ab eo ipsas esse instituēdas per papā sicut p suū generalē vicariū ¶ Deficiūt aūt̄ collatione tertij a p̄mis duob⁹ qꝛ dato φ xp̄s īmediate ɔtulisset apostolis τ discipulis potestatē iurisdictionis τ cū hoc supponatur φ ep̄i et curati successerint ī loco eoꝝ nō sequitur φ potestates q̄ nūc sūt ī ecclesia τ p̄sone in ipsis potestatibus non sūt īstitute a papa. ¶ Ad cui⁹ euidētiā p̄mo ponētur plura exēpla manuductiua ad p̄positum. Scd̄o applicabūtur ista ad p̄positū. ¶ Et p̄mo pono exēplū q̄tū ad ordīeꝫ naturalē reꝝ Secūdo q̄tū ad ordinē regiminis in policijs humanis ¶ Primuꝫ exemplum est de constitutione mundi.

¶ Certum est eī secūdū fidē nostram quicquid sit de via rationis φ de⁹ fecit immediate p̄icipales partes mūdi sicut sunt celi et elemēta et aliqua mixta p̄fecte sicut sunt aīalia p̄fecta adq̄uoꝝ g̃n̄tionem non sufficit gñalis influentia corporis celestis sine agēte vniuoco sicut fit bos a boue et equus ab equo: τ lꝫ ista fuerint facta immediate a deo in principio mundi tñ de nouo nō fiūt immediate a deo quantum ad ordinem suppositorum agentium ymo fiunt mediante virtute celesti et mediantibus alijs causis secundis.

Secundū pertinens

ad ordinem regiminis in politijs humanis quod est magis ad propositū potest accipi de aliquo principe et vicario eius generali. Verbigr̄a ponam⁹ φ aliquis imperator sit absens ab īperio et faciat vnū vicarium generalem cui mutat generaliter regimen imperij talis vicarius potest iurisdictiones institutas mutare plurificādo ampliando vel restringendo si appareat hoc vtile p re publica potest etiam decedentibus personis ab imperatore īstitutis instituere alios d̄ nouo qui non possunt dici instituti ab imperatore immediate: nisi ipse nominasset ante recessum suum de imperio sed vere sunt instituti a vicario per p̄tāteꝫ collatam ab īp̄atore

NUnc restat ex
ẽplis applicare ad propo
situm: dico ergo ꝙ sicut
non sequitur ꝙ licet de
us in institutione mundi immediate
fecerit celos et elementa et alias par
tes principales mundi ꝙ in propaga
tione rerum institutarum illa fiant
adeo immediate que fuerant facta ĩ
mediate a deo in mundi constitutio
ne ita dico ꝙ licet xp̃us in prima con
stitutione ecclesie immediate ↄstitu
eret episcopos et curatos quantum
etiam ad iurisdictionem non tamen
sequitur ꝙ in processu ecclesie insti
tutio aliorum qui sequuntur post in
stitutos a christo fiat imediate a chri
sto. Similiter etiam persuadendo iu
xta sʒ exẽplū si christus qui est prin
cipaliter dominus et imperator toti
us ecclesie dum esset presens in isto ĩ
perio secundum conuersationeʒ hu
manam instituit episcopos et cura
tos ĩ diuersis iurisdictionibus non
sequitur quin ipso quantum ad con
uersationem humanam absente cō
miserit generalem vicariam alicui
ad quem ex vicaria sibi commissa per
tineret istituere determinatas iuris
dictiones et papa in proprijs iurisdi
ctionibus secundum ꝙ expedit vtili
tati ecclesie que quidem institutio ꝑ
recessum eius a mundo quantuʒ ad
conuersationem humanam fiebat ĩ
mediate ab eo immo necessarie est di
cere ꝙ̃ ab eo fuit instituta talis vica
ria generalis et commissa in princi
pio quiđ ecclesie alicui de apostolis si
cut p̱ de petro. In processu vero in
telligitur commissa ei quem ecclesia
eligeret siue nominaret ita ꝙ ex no
ua electione per collationem anti
quaʒ christi persōa electa ↄsequētur
potestatem illius vicarie siue illaʒ vi
cariam. ¶ Et circa hoc ostendo quat
tuor conclusiones. Prima est ꝙ oʒ ĩ
ecclesia dei esse vnum talem vicariū
Et hoc probo sic qꝛ oʒ ponere ꝙ in ec
clesia dei sit vnus talis vicarius vel
plures vel nl̃lus si cōcedatur ꝑmuʒ
habetur propositum. Si ponatur se
cundum .s. ꝙ sint plures hoc est incō
ueniens qꝛ hoc esset destructio rei pu
blice qꝛ q̇cquid fieret per vnū posset
destrui per reliquum. Tertium etiā
non potest esse qꝛ tunc ecclesia nō ha
beret vnum caput quod secundū vi
tam presentem conuersaretur cū ea
quod est contra vnitatem ecclesie vt
dictum est et sic oʒ ponere primū qđ
est nostrum propositum. ¶ Secūda
conclusio est ꝙ talis vicaria sit a solo
christo sicut a conferente et hoc ꝓba
tum supra. ¶ Tertia conclusio est ꝙ
preter antiquam collationem xp̃i re
quiritur noua electio per quam per
sōa electa assequatur talem vicariaʒ
modo quo ostensum est.
¶ Quarta cōclusio est ꝙ omnes po
testates inferiores q̃ sūt in ecclesia et
ꝑsone in ptātibus sunt institute a vi
cario generali xp̃i et successore petri
non prout petrus accipitur pro per
sona singulari sed vt accipitur pro il
lo cui talis vicaria est ↄmissa. ioh. xxj.
Pasce oues meas. ⁊c. et ista cōclusio
fuit etiam supra probata alias vt di
ctum est non posset restrigere quod
falsum est ⁊ hereticum qꝛ est cōtra ↄ
munem consuetudinem ecclesie: vt
alias probatum est.

CIrca auteʒ ꝑ
missa posset aliquis mo
uere duo dubia. Primū
est vnde potest haberi ꝙ
xp̃s cōmiserit ecclesie electionē ꝑsōe

que ex ipsa electione cõsequetur po
testa: ẽ papalẽ si ꝫe predictã vicariaꝫ
sine noua collatiõe sed propter anti-
quã translationem. ¶ Secundũ du
biũ est an ipsa ꝑsõa electa in epm ꝯ
sequatur ex ipsa sola electione siñ no
ua collaõne ptãteꝫ sicut papa. Ad pͥ-
mum dubiũ dõm ꝙ qꝛ vicaria gene-
ralis super totã rem publicã nõ põt
ꝯmitti nisi a dño principali ipsꝰ cõi
tatis ideo oportuit vt supra dictũ fu
it et probatũ ꝙ talis ptãs a solo xpo
non soluꝫ institueretur sed etiam cõ
ferret. ⁊ hoc fuit factum qñ petrum
in tali ptãte instituit quam instituti
onem qua sic petrus institutus ẽ opꝫ
intelligi non solum ꝓ petro sed etiã
ꝓ succedentibus in eadem ptãte alr
eñ oporteret ꝙ vel ecclesia mortuo
petro esset sine tali vicario quod ẽ in
conueniens vel ꝙ de nouo xps per se
ipsũ talẽ ptãtem conferret ꝑsõaꝫ de
terminatã de nouo reuelando qd̃ est
manifeste falsum. ¶ Et id oꝫ ponere
ꝙ talis persõa puta linus vel cletꝰ
⁊ sic d̃ aliꝭs assequatur de nouo talem
ptãteꝫ ex electione noua per antiquã
collõnem factam a christo. ¶ Et si di
catur ꝙ lꝫ potestas iurisdictionis ec
clesie non possit conferri etiã ab vni
uersali ecclesia sicut a principali acto
re ex cuius cõsẽsu habeat talis collõ
principaliter vigorem suum. Tamẽ
ecclesia vice xp̃i poterit talẽ ptãtem
ex eius ꝯmissione conferre. dõm ꝙ
dato ꝙ illa posset fieri. Tamen quan
tum ad rem non refert vtrum ex col
latione xp̃i antiqua electus ab eccle
sia talem vicariam consequatur vel
ꝙ ex commissione antiqua ecclesia d̃
nouo conferat quãtuꝫ ad effectum
assecutionis qꝛ vtrobiqꝫ persona ele
cta eãdem ptãtem assequitur. Tamñ
primus modus videtur conuenienti
or. Et qꝛ secundum illum videtur vi
carius et assecutio vicarie magis im
mediate fũdari super xp̃m et ne hu
mana temeritas vsurparet sibi talẽ
ptãtem posse restringere quam nul-
lus homo purus potest restringere
vel ampliare. ¶ Et qñ queritur vbi
xp̃s commisit ecclesie talem electiõꝫ
Dicendum ꝙ eo ipo ꝙ voluit eccles
iam habere talem vicariam non here
ditarie sicut fuit in antiquo sacerdo
te habetur expresse ꝙ voluit ꝙ vno
tali vicario mortuo per nouam elec
tionem habetur alius. ¶ Ad secun
dum dubium dõm ꝙ non est simile
de papa et de aliꝭs epis propter duo.
Primo qꝛ licet vicariꝭ particulares
possint institui ab alio ꝙ a principa
li dño ⁊ ab vniuersali vicario. Tñ vni
uersalis vicarius non põt institui ni
si a principali dño et id̃ non est simile
de vicario vniuersali qui est papa et
de vicariꝭs particularibus quantum
ad hoc ꝙ eque immediate instituãt
a deo qꝛ pͥmũ oꝫ institui vel saltẽ ex ꝯ
missiõe eiꝰ ab vñi ecclesia ñ sic aũt oꝫ d̃
aliꝭs qꝛ possunt a vicario generali tã
facto institui. ¶ Secundo per deter
minationẽ cõitatis ex vna parte ⁊ in
determiatioem ex alia. Naꝫ cõitas
ad quem ptꝫ electio pape est certa
⁊ determiata. s. cõitas vniuersalis ec
clesie vel cõitas illius collegiꝭ in qd̃
vniuersalis ecclesia trãstulit ipsã po
testatem. Cõitas aũt ad quã ptꝫ ele-
ctio epõrum non est sic determiata.
Tum qꝛ expedit diuidere epatus et
multiplicare sedes ad quas ptꝫ elec-
tio epõrum. Tuꝫ qꝛ noue gentes pñt
acquiri ecclesie in quibus oꝫ institue
re nouas sedes ad quas ptꝫ eligere ꝓ
latos suos propter hoc oportuit com
mittere vicario generali ordinare d̃
talibus sedibus ⁊ electionibus ita ꝙ

nullus h3 ptātem eligendi nisi ex ordinatione sua qꝛ adipm pertꝫ ordinare de talibus vicariis particularibus siue per se siue per alios quib⁹ voluerit committere vel electionē vel confirmationem vel ēt vtrunq; sicut pꝫ de collegiis qui hñt priuilegia a papa qꝛ electus ab eis ipso facto consequitur ptātem sue prelationis. ¶ Dicendū ergo ꝙ non est simile de papa et de epis nec q̄tuꝫ ad hoc ꝙ epi habeant ptātem immediate a xp̄o nec q̄tum ad hoc ꝙ consequantur ex ipsa sola electione iurisdictionem suam sicut papa.

Quantuꝫ ad secundū principale. s. vtrū mister hñs iurisdictionē sit de necessitate sacramēti penitentie hic sunt due opiniōes in generali: vna est q̄ ponit ꝙ mister hñs iurisdictionē nō est de necessita. sacra. pe. ē tñ ꝺ necessi. pcep. Alia aūt opīo ponit ꝙ mister hñs iuris. ē ꝺ necessitate sacramenti illi qui sunt de prima opinione probant eam q̄tum ad duo ibi contenta. Primū est ꝙ minister habens iurisdictionē nō est ꝺ necessitate sacramenti pñie. Secundū est ꝙ est de necessitate precepti. Primū probaꝛ dupl'r pmo qꝛ seqreꝛ ꝙ papa non possꝫ absolui in foro ꝯscie ꝯñs ē falsū ergo ⁊ añs.

Falsitas consequētis pꝫ qꝛ si papa nō possꝫ absolui i foro ꝯscie ē peioris conditionis quocunq; alio. ꝯña ēt pꝫ qꝛ null⁹ potest habere iurisdi. super papā ⁊ ideo si null⁹ posset absoluere in fo. ꝯsci. nisi hñs iurisdi. sequereꝛ ꝙ papa non possꝫ absolui in predicto foro. Secundo sic qꝛ sequeretur ꝙ non quilꝫ in arti. mor. possꝫ absolui a quocunq; sacerdote. ꝯñs est fl'm vt cōiter tenetur ergo et añs probatio ꝯñe qꝛ nullum sacramētum consequitur suum effcm̄ q̄tum est ex opere opato omisso aliquo qꝺ sit de neces. sacra. sꝫ si ꝺ ne. sa. pñie minister non habens iuris. si mister non hꝫ iuris. omittitur aliquid quod ē de necessitate sacramēti. s. mister habens iuris. ergo absolutus a tali ministro non cōsequiꝛ effcm̄ sacra. pñie sꝫ non quilꝫ sacerdos hꝫ iuris. respectu cuiusl'ꝫ exñtis in arti. mor. ergo. ⁊c.

¶ Tertio qꝛ sicut in susceptiōe ordinis sacerdotalis constituitur aliquis mister consecrādi corp⁹ xp̄i ita constituitur mister sacra. pe. Sꝫ in susceptione ordinis sacerdotalis non ꝯfertur aliqua iurisdictio ordinato Ergo non est de necessitate sacramenti penitentie ꝙ minister habeat iurisdictionem.

¶ Secundum scilicꝫ ꝙ mister habens iurisdi. sit de necessitate pcepti probant p illud statutū Ois vtriusq; sexus: vbi precipitur ꝙ quilꝫ sel'in anno tenetur cōfiteri peccata sua proprio sacerdoti intelligiꝛ sacerdos hñs curam siue iuris. super cōfitentē. ꝫ ⁊c. Istā opinionē reputo erroneam ad cuius euidentiā pmittenda sunt tria.

¶ Primum est declarare istam distictionē. qꝛ aliqꝺ diciꝛ in aliquo sacramento esse de necessitate sacramēti ⁊ aliquid eē de necessitate precepti. ¶ Secūdum est videre qualis sit ptās que requiritur i ministro de necessitate sacramenti. Tertium est applicare ad propositum. Quantū ad primū sciendū est ꝙ aliquid dicitur eē de necessitate sacra.

et aliquid de necessitate precep. non sic intelligendū est q̄ ē quod ē de necessitate sacra. non sit de necessitate alicui⁹ precep. ymo illud quod est de necessitate sacra. et ēt de necessitate prece. dini instituentis sacramentuz Quando ergo dicitur q̄ aliquid nō est de necessitate sacramenti sz de necessitate precep. intelligendum est q̄ s. non est de illis que requiruntur ad integri sacramenti secundum institutionem diuinam ꝛ q̄ cadunt sub p̄cepto diuio sicut est baptizari i aqua sub certa verborum forma. Sed est quoddā ptinens ex precepto ecclesie ad ritū quo secunduz preceptū ecclesie confertur vel conficitur sacramētū quod non est de necessitate sacramenti sicut in sacra. eucha. preter sacerdotem qui est minister et materiam debitam q̄ est panis de frumēto quantū ad corpus et vinum quantū ad sanguinē et preter determinataz formā verborū institutā a xp̄o q̄ sūt de integritate sacramenti secunduz ordinationē ecclesie requiritur q̄ minister celebret super altare cū tali indumento et dicendo tale officiū quorum nullū est de integritate sacramēti sed sunt d̄ institutione ecclesie sub precepto ꝛ sic pz primū. s. quō aliquid dicitur esse de necessitate sacramenti ꝛ quō est aliquid de necessitate precepti. ¶ Quantuz ad secundū. s. qualis sit ptās q̄ requiritur in mīstro de necessitate sacramenti sciendum q̄ potentie maxime et potētie occulte et remote a noticia sensus cognoscunt̄ ex actibus siue ex effectibus. Effect⁹ aūt sacramenti pn̄ie est remissio pcti remissio aūt pcti consistit in recōciliatione peccatoris qua reconciliatur parti offense et rei publice cuius est pars. Talis aūt reconciliatio non fit totaliter nisi reordinetar volūtas peccatoris que fuit per culpam deordinata reordinatio aūt voluntatis dz fieri per displicentiā peccati inquantū est offensiuuz dei qui est ps q̄ fuit offensa ꝛ caput rei publice inq̄tū etiā peccator per culpam offendit ꝛ p voluntatem satisfaciendi et soluendi emendat quod fit per penā iustam: et q: natura humana de se est insufficiens ad talem displicentiā pcti et talē voluntatem emendendi que sit accepta deo q̄ cōiter vocatur contritio puidit nobis deus de sacramento penitentie per quod ministri ministrando sacramentuz possint causare i nobis dispositionem ad gratiam per quam suppleatur defectus noster q̄ ex parte operantis quia non nisi per talem dispositionem communiter attingit ad talem contritionem ita q̄ ex parte operis operati scilicet sacramenti attritio pertingat ad contritionem. Ideo oportet ponere in ministro potestatem spiritualez per quam vna cum debita forma verborum causaret talem dispositionem ad gratiam et hec est potestas caracteris que potest esse sine iurisdictione sicut patet in sacerdote carente cura et econuerso. Potestas iurisdictionis potest esse sine ista potestate caracteris sicut patet in non sacerdote habente curam quia vero peccator non est dignus predicta reconciliatione nisi per talem displicentiam peccati et voluntatem soluendi emendam. Ideo oportet q̄ minister per quam debet peccator reconciliari habeat potestatem iudicandi et vtrum sit dignus reconciliatione vel non et habeat potestatem reconciliandi eū vel recipiendi et ligandi eū si sit dignus pena recōciliante eū ad

iustā penā ita q̄ materia sacramenti sit psona obligata stare sine ministri absoluentis a culpa et ligātis ad penam iustam illud aut ē requiritur potestatem iurisdictionis q: nullus obligatur sententie alicuius vel pene taxate ab eo nisi sibi subiectus et per cōsequens habeat iurisdictionē sup ip̄3 et ideo in ministro huius sacramenti requirit̄ vtraq̄ potestas s. potestas caracteris que caret dispōnē ad gratia3 supplendo defectū qui est ex parte operis operantis. i. ex parte contrit⁹ peccatoris et potestas iurisdictionis s̄m quam peccator sit subiectus et obligatus sine ministri modo quo dictum est ¶ Quantū ad tertium patet q̄ ptās iurisdictionis est de necessitate sacramenti et causa dicta est. ¶ Qz autem oppositum dicere sit falsum et erroneum faciliter potest ostendi tripliciter ¶ Primo ex effectu et forma sacramē ti quia absoluere et ligare reū in foro quocunq̄ pertinet ad iudicem ꝛ p cōsequens ad habentem iurisdictione3 sed ad ministrum pertinet absoluere vel ligare reum in foro conscientie g̃ ꝛc. maior patet quia absolutio vel condempnatio facta a nō suo iudice non valet: minor etiam patet ex forma sacramenti qua dicitur absolutio et certū est q̄niteā de absolutiōe rei et idē patet per illud matei xvi tibi dabo claues regni celorum et quodcunq̄ ligaueris super terram erit ꝛc. et quodcunq̄ solueris ꝛc. ¶ Secundo quia secundum istam opinionem papa in foro conscientie positiue ꝛ pſone nō haberet maiorē ptātē q̄ q̄cū3 ali⁹ sacerdos quia potestas cuiuscunq̄ sacerdotis s̄m hoc se extēdit per se loquēdo ad oēs homines et ad oē3 casū q: potestas caracteris q̄ ꝯfert in susceptiōe ordis sacerdotalis indifferēter se hn̄t ad omnes homines ꝛ ad omne3 ita q̄ secūdum hanc opinionem non plus potest papa ponere q̄ quicumq̄ alius sacerdos l3 possit pl⁹ iponere hoc autem ē falsū et vt teneo erroneū g̃ ꝛc. ¶ Tertio q: sicut maiores tenēt nō ē necessariū reiterare sacramētū nisi quando aliquid omittitur quod ē de necessitate sacramenti vel qñ recipiens sacramētū nō intendit aliquid ꝑ sacramentum recipere sed pōt contingere q̄ aliquis accedat ad sacerdotē non habentem iurisdictionem et q̄ etiam cum deuotione intendat recipere ab eo effectū sacramenti penitētie g̃ secūdu3 istam opinionem talis non teneretur iterato confiteri et recipere ab eo absolutionem in foro cōscientie quod est falsu3. Illud etiā qd̄ dicūt. s. q̄ iurisdictio l3 non sit de necessitate sacramenti eit tñ de necessitate precepti ꝑpter illud oīs vtriu s3 sexus falsum ē q: si potestas iurisdictionis nō est de necessitate sacramēti per illud preceptū non astringitur aliquis plus habenti iurisdictionem q̄ non habenti et per illud preceptu3 non astringitur aliquis nisi ad confitendum proprio sacerdoti sed si potestas iurisdictionis non est de necessitate sacramenti ita est proprius sacerdos ille qui non habet iurisdictione3 sicut ille qui habet quia ille qui est ꝑprius sacerdos vniuscuiusq̄ i foro cōscientie qui i hoc foro eum potest absoluere.

Sed si potestas iurisdictionis non est de necessitate hui⁹ fori quilibet sacerdos eoipso q̄ est sacerdos potest absoluere in hoc foro ergo absolute loquendo quilibet sacerdos ē ꝑpri⁹ sacerdos i hoc foro cū g̃ illō ꝓceptū nō astrīgat aliquē aliūd

confiteri nisi illi qui in foro isto est proprius per illud preceptum non plus obligatur aliquis ad cõfitendũ sacerdoti habenti iurisdictionem super ipsum quam non habenti quia ad illud forũ nulla ptinet iurisdictio ¶ Ad primũ dō quod de necessitate sacramenti et de necessitate precepti diuini est iurisdictiõ ministri super confitentẽ itaque papa hoc nõ posset tollere nec in psona sua nec in alia. Unde papa non posset absolui ab illo cuius finẽ stare non esset obligatus propter qd si vellet confiteri alicui vt socio vel subiecto et non vt iudici suo quantum est de effectu sacramenti nichil fieret. Sz in hoc differt de papa et de aliis quia oẽs alii a papa hñt iam iudicem determinatum sibi a deo inquantum sunt oẽs alii subiecti scz ad papã Et ideo sine licẽtia ei⁹ nõ possũt se subdere aliis a papa autem qui nulli psõe determinate est subiectus põt in isto foro subicere se ea cui vult ad quã subiectionẽ ipse tenetur ex pcepto diuino se contingent eũ peccare mortaliter. ¶ Ad formã argumenti dicendũ quod õña nulla est quia si iurisdictio requiratur in foro õsciẽ quod papa in predicto foro non posset absolui. Ad probationem qñ dicitur quod papa nulli iudici est subiectus dicendũ est quod verũ est simplr et absolute loquendo nõ tñ sequit quin in predicto foro possit alicui iudici se subicere et ad hoc tenet si vult habere effectũ scramenti. ¶ Ad secundum potest dici dupliciter primo quia intentio pape est quẽlibet in tali articulo licentiare ad subiiciendum se cuilz sacerdoti quando proprius deest ¶ Aliomõ potest dici quod sicut cuilibz lz in articulo mortis accipere panem alterius vbi deest panis proprius ita in periculo mortis ad conseruandã vitã sic licet cuilz subicere se cuilibet sacerdoti vbi deest proprius. ¶ Ad tertium dicendum quod in susceptiõe ordinis sacerdotalis constituitur aliquis minister sacramenti penitentie quantũ ad illõ per quod sibi competit disponere ad grãm modo supradicto in ordĩe ad debitam materiam nõ tamẽ constituit in susceptione predicti ordinis in tali ordine ad materiã in quam debet agere que materia in quã dz agere i pdicto foro non solũ ẽ peccator indigens sed oz quod sit peccator obligatus sententie confessoris et hoc nõ confertur in ipo ordine sed in collatiõe cure.

Alia positio est que ponit quod de necessitate sacramenti est iurisdictio Et quantũ ad hoc sunt tres mõi dicẽdi Primus est quod prima iurisdictio cõfert in susceptiõe caracteris sacerdotalis Et hoc pbãt primo quia in tali susceptiõe creat eis ptãs remittendi peccata sicut ptz ex forma pdicti ordinis. Scdo quia aliter vt dicũt si qlz sacerdos possz absoluere quẽlz in articulo mortis dicũt tñ quod ppter pceptum ecclesie non qlz potest absoluere quẽlibet quia in recipiendo sacramentum cõtra phibitionẽ eccliẽ confitens peccaret et per õñs nõ õsequeretur effectũ sacramẽti .s. remissionem pcti quia nec gratiam iste mod⁹ dicẽdi est falsũ esse modus dicendi videt michi esse falsus et erroneus. ¶ Primo quia secundum hoc papa nõ plus positiue loquendo potest in foro consciẽtie quam quicunque alius sacerdos lz plus possit impedire executionem hui⁹ potestatis. ¶ Secundo quia sequeret quod vn⁹ sacerdos non plus curã animarum hñet positiue loquendo quam alius quia quiddd ptinet ad curandũ siue sanandũ aĩas secundum istam positionẽ totũ colla-

tum est in susceptiõe ordinis q̃tu3 ad hoc q̃ ibi est positiuu3. ¶ Tertio quia hic secũdum hanc positionẽ in ecclia dei nulla esset collatio cure animarũ nisi in susceptione ordinis sacerdota- lis et quicqd fit postea magis dici d3 solutio ptãtis suspense vel ligate q̃ collatio ptãtis de nouo. Quarto quia sequeretur modo quo supradictũ est q̃ nõ oporteret iterare cõfessionẽ cui- cunq3 sacerdoti factam. ¶ Quinto q2 secundum hoc nullus nõ hñs ordinẽ sacerdotalem habet curam que omia videntur michi non sana sed potius erronea. Ad primum argumentũ ipo rum patet ex dictis quia sicut dictũ est de necessitate sacramenti sunt due po testas. s. potestas caracteris q̃ facit ad causãdam illam dispositionẽ ad grã3 et cum hoc ratiõe materie reqrit po- testas iurisdictionis et q̃l3 facit ad re missionem peccati vt dictũ est quãdo g̃ dicitur q̃ in susceptiõe ordinis sacer- dotalis confertur potestas remitten- di peccata dicendu3 q̃ aliqua ptãs fa ciens ad remissione3 peccatorum tũc confertur non tamen omnis potestas ad hoc solũ necessaria.

Ad secundu3 patet ex

dictis ¶ Tertius modus dicẽdi est q̃ de necessitate sacramenti penitentie est potestas iurisdictionis sed illa iu- risdictio vt dicunt est arbitraria est il- la scilicet q̃ in arbitrio peccatoris est subijcere se cui voluerit ita q̃ q̃tum est de eo quod est de necessitate sa- cramenti quilibet a quolibet sacrado- te potest absolui. Qz autem quil3 nõ possit absolui a quolibet absolute hoc est propter preceptu3 ecclesie propter quod quicunq3 vadit ad alium pro ab- solutione q̃ ad illum quẽ deputat pa- pa vel prelatus peccat et ideo non cõ- sequitur remissionem peccatorum. Hoc. s. q̃ iurisdictio illa sit arbitraria probant per duo argumenta prius fa cta. s. q̃ papa non potest habere iudicẽ nisi arbitrarium Et quia quilibet in articulo mortis potest absolui a quoli bet sacerdote quando de est proprius ista propositio est falsa et erronea vt te neo.

Primo quia secundũ

hoc positiue potestas iurisdictionis non plus descendit in inferiores posi tiue loquendo a sede apostolica q̃ ecõ uerso quia secundum hanc positionẽ iurisdictio proprie loquendo est in ar- bitrio peccatoris q̃tum ad id quod ẽ sibi positiuum.

¶ Secũdo quia papa

vel alij prelati per se loquendo nulla3 curam conferunt sed tollunt impedi mentum ergo peccator impeditur ab eo quod sibi de iure diuino competit sc3 ab hoc q̃ est posse se subijcere cui voluerit.

Tertio q2 adhuc stat

q̃ confessionẽ factã cuilibet sacerdoti non est necessariũ iterare. ¶ Quarto quia secundum hoc nulli iudici est ali- quis astrictus iure diuino in foro con scientie quia aliquo astricto alicui iu dici nõ licet se subijcere alij nisi de licẽ tia sui iudicis et plura alia possent ad duci que sunt inconuenientia.

¶ Ad primum argu-

mentum ipsorum ex dictis q̃ papa nõ est astrictus alicui determinato iudi- ci iure diuino vel humano licet iure diuino sit astrictus subijcere se alicui si vellit habere effectũ sacramẽti vnde ipse põt se subijcere cui vult. Oẽs autẽ

alij ab eo invtroq3 foro sunt sibi subiecti sicut suo iudici et ideo null9 potest se subijcere cuilibet alij extra periculum mortis nisi de licētia sua ¶ Dicendū ergo qꝫ iurisdictio ē de necessitate ministri sacramēti penitētie quasi cōfitens ē astrict9 sine cōfessoriset hoc est generale quo ad omēs. Sed in hoc drnt iter illū qui iure diuio nulli iudici determiato ē subiect9 et interillū q iure diuino ē subiett9 determiato iudici qꝫ prim9 i isto foro potest se subijcere cui voluerit z iste ē sol9 papa. Alij autē qui iure diuino habēt papam in predito foro iudicemnō potest se subijcere pro libito alij. Et ista est positio tertia. s. qꝫ nessecitate sacramēti ē minister habens potestatē iuridiciōis quā quidā patestatē debet habereminister vl'mediāte adeo sicut papa habet sup totā ecclesiā vel ab instituto sic a deo sicut omnes alijministri alij a papa vel ab ipso suscipiente sacramētū se subijciente quātum ad illū qui de iure diui no nulli determiato iudici ē subiectus sicut patet de papa ¶ Ad tertiā quod quidā alij inducūt pat3 ex supradictis s. de eo qui absoluitur in mortis articulo ab eo q ordiatiōe nō ē iudex suus

Quātū ad tertiū principale dubium. s. de similitudine angelice ierarchie ad ecclesiamscindum qꝫ dupliciter defficiūt

Primo contradicunt sibi ipsis in primo errore secūdo qꝫ ratio non valet ymo debet cōcludere oppositum qꝫ ille ordo non est necessarius sed voluntarius quantū ad caput toci9 ordinis. s. domini qui omnia potest agere inmediate per seipsū. Angeli etiā superiores quātū est de ptāte absoluta possunt illuminare ordinem remotum obmisso ordine medio qu'a probabile est qꝫ quicq3 inferior angelus per virtutem datam sibi a superiori instituendo alios possit superior per se ipsum et de facto etiam tenetur a multis doctoribus qꝫ aliqui de superioribus ordinibus missi fuerunt ad aliquos homines qui sūt sub omni oidine angelorum sed secundu3 eos simile est de ordine ierarchie celestis z ecc'astice q ordo ecc'astice ierarchie nō est necessari9 sed volantarius et per consequens potest immitari, put plac3 capiti totius ordinis et summo pontifici. Qꝫ autem non ita frequenter non intermittitur ordo ierarchie celestis sicut ecclesie causa est qꝫ non est tanta vniformitas in eisqui pertinent ad vnumillorum ordinem sicut in illis qui pertinent ad alium Quantum autem ad quartam principale. s. dehabitudine subditi ad p̄latū et econuerso pono tria. primum ē ostēdere secundum q̄ accipiatur subdit9 et prelatus siue curatum accipiendo curatum generaliter pro omni eo ad que3 pertinet currare morbū spiritualem. secundu3 est quomodo debeat itelligi obligatio mutua inter eos. tertium est applicare ad propositionum Quantum ad primum sciendum qꝫ s. habetur hoc methaphisice eē motū possūt esse tria gn̄a relationū z quedam referūtur secundum posse sicut motum ē mobile et calefactum et calefactibile. Et ista relatiua sunt in habentibus liberum arbitriu3 sicut dn̄s et seruus quedam secūdum mouere actu et moueri sicut calefaciens et quod calefit. Quedam secundum mouisse et motum esse siue fecisse et factum esse sicut pater et filius. Nunc autem prelatus vel curatus

et subditus nō accipiunt pro eo quod est actu curare ⁊ curari q: prelatus est p̄latus et curatus ēt quādo actu non curat nec potest et dici q̄ isti accipiant secūdum egisse et actū esse q: aliquis est vere p̄latus vel curatus an̄q̄ exerceat tales actus ꝑpter qd relinq̄tur q̄ debent accipi scd̄m posse q:.s.dicatur p̄latus et subditus q: ille scd̄m ptātē iurisdictionis pōt curare ⁊ ille curari. et cū in hoc possunt īportare quandā obligationē de qua infra dicetur. Et q̄tum ad istud posse idē potest referri ad p̄ranā calefactibile pōt referri ad celū q: calefacit mediāte lumie et ad ignem mediāte calore et ēt ad mouēs quod pt calefacere mediāte motu cū oīa illa sortiant̄ rōnem vnius extremi prout cadūt sub vna rōne coī quod est esse calefactiuū. Et hoc q̄tum ad ea que pertinēt ad agentia naturalia q̄tum ēt ad ea que pertinent ad p̄sidentem in ordine ad subditū simile potest inueniri nam idē subditus pōt hēre hitudinē ad inducē pticulare ciuitatis et ad presidē prouincie et ad iperatorē et a quolꝫ eorum potest recipere sniam cōdempnatiōis vel absolutiōis et sic etiā parrochian⁹ pōt habere habitudinē ad curatū particularē parrochie ad ep̄m et ad papam. ¶ Q̄tum ad secūdū scꝫ qualis sit obligatio subditi ad prelatū sciendū q̄ illa obligatō dupliciter pōt intelligi vno modo cōiunctim q̄ scꝫ subditus sit obligatus cōfiteri oībus illis p̄latis per ordinē se habētibus ad ip̄m scꝫ curato ep̄o ⁊ pape vel cōparare i foro eorū Aliomō q̄ hoc intelligat̄ cum disiunctione q̄ subdit⁹ teneat̄ cōfiteri scꝫ huic vł illi ¶ Si intelligat̄ primo mō falsum est Cuꝫ q: de facto tenetur oppositū. sꝫ sufficit ꝯfiteri vni eorū. Cum q: ratio ꝯuenit etiā scd̄m forum extrinsecū.s. q̄ absolut⁹ in vno foro saltem in subordinatis ptātibus non maneat obligat⁹ ad subeundū aliud forū et maxie inferiorū et ideo relinquitur q̄ predicta obligatio subditi ad prelatum itelligatur Scd̄o modo.s. sub disiunctiōe ⁊ quia ꝯfiteri ptinet ad preceptū affirmatiuū ideo intelligēda est eius obligatio cum circūstanciīs q̄bus occurrētib⁹ debet ⁊ ex pte illius cui debet cōfiteri et tempis ⁊ sic de aliīs vł scꝫ intelligatur q̄ debet cōfiteri cui oportet et quādo oportet. et sic de aliīs.

His p̄missis rn̄detur ad primū quod idūcitur pro p̄dicto errore dicendū q̄ nec maior nec mior est ꝓbata nec etiam si essent vere cōsa valet. ¶ Ad primā auctoritatē que inducit̄ pro ꝓbatione maioris q̄ est luce. ¶ Dicendū q̄ ibi non hr̄ nisi q̄ de discipl'is elegit xij. quos ⁊ apostolos nomiauit. Ex hoc aūt non habet̄ q̄ tunc cōtulerit eis ptātē iurisdictionis de qua nūc loquimur nec oꝫ q̄ ex hoc sequatur q̄ tunc habuerint ptātem iurisdictiōis sed tantū auctoritatē predicandi sicut pt haberi ex textu lu.ix. ¶ Ad scd̄am auctoritateꝫ lu.ix. Dedit eis potestatē ⁊c. Dicendū q̄ talis patestas curandi non est potestas iurisdictionis lꝫ effectus vnius illaꝝ potestatuꝫ significet̄ ꝑ effectus alterius. ¶ Ad tertiā aucto ritatē sumptā luce x. et ad eius expositionē decendū q̄ totum pōt nitere q̄cquid dr̄ de collatiōe auctoritatis p̄dicandi nec opꝫ q̄ intelligatur de ptāte iurisdictonis per idē patꝫ. Ad quartā auctoritatē que est cirilli q: non opꝫ q̄ intelligatur de ptāte iurisdictionis lꝫ potest itelligi de auctoritate p̄dicādi. ¶ Ad quintā auctoritatē que est maxime sup ecclīasticā ierarchiā dicēdū

ꝙ per illā ꝯſecrationem epiſcopos nō
opꝫ intelligere collationem poteſtatis
iuriſdictionis ſed poteſtatem caracte-
ris ſiue vt alij dicunt poteſtatem col-
lationis ꝯſecrationis. ¶ Per idem pꝫ
ad auctoritatē .xxiiij. q. i. loquitur dn̄s
q. ſ. ibi poteſtas collata in illa in ſuffla
tione non īportat quidem poteſtatem
iuriſdictiōis ſ; caracteris. ¶ Ad aucto
ritates aūt que cōcludunt oēs apoſto-
los ⁊ diſcipulos habuiſſe immediate
poteſtatem a xp̄o dicendū ad primam
que inducit̄ de diſcipulis de auctorita
te cirilli ꝙ non opꝫ ꝙ ꝑmiſſionē illam
intelligatur collatio poteſtatis iuriſ-
dictionis ſed poteſtatis predicandi.
¶ Ad ſecundā auctoritatem maximi
ſup angelicā ierarchiā dicendū ꝙ per
illam cōſecrationem in ep̄os non opꝫ
intelligere collationem poteſtatis iu-
riſdictionis ſed poteſtatis caracteris
quā quidem vocāt collationem conſe-
crationis per idem pꝫ ad tertiā aucto
ritatē 24. q. i. loquitur dn̄s ꝙ illa pote
ſtas collata pᵒ reſurrectionē in inſuffla
tione non importat poteſtatem iuriſ-
dictionis ſed caracteris. ¶ Ad quartā
auctoritatē que accipit̄ de mathia di-
cendum ꝙ non opꝫ intelligere ꝙ per
illam electionem que dicitur ibi facta
per ſortez collata fuerit poteſtas iuriſ
dictionis ip̄i mathie ſed ꝙ aſſumptᵒ
ſit ad dignitatē ap̄latus et ad dignitatē
illiᵒ duodenarij nūeri qualiſcūqꝫ ſit il
la dignitas q2 nō poteſt intelligi ip̄am
eſſe ep̄alem poteſtatem tm̄ quia non
omēs epiſcopi illius tēporis fuerunt
de numero apoſtolorum ad quā aſſūp
tionez voluit petrus certificari a dn̄o
per illam ſortem miſſam. Et aūt illa
aſſumptione facta non contulerit pe-
trus poteſtatē iuriſdictionis nec etiā
prius alijs apoſtolis nec expreſſe habe
ret̄ i. ter tu. Et ideo ex illo ꝟbo neutra
pars contradictionis poteſt concludi.
¶ Ad illam auctoritatem de leone pa
pa dicendū ꝙ illa ꝑitas poteſt itelligi
vel q̄tum ad poteſtatem caracteris ſi
fuerunt tunc ordinati in ep̄os vel pōt
intelligi pro conuenientia generali in
officio licet in illa conuenientia gn̄ali
eſſent diuerſi gradus ſecūdum ꝙ vnᵒ
preeminet alteri ꝙ oportet neceſſario
dr̄e cū in auctoritate ſequat̄ vni tamē
datum eſt vt ceteris ꝑemineret.
¶ Ad auctoritatez origenis in exodo.
dupliciter poteſt rn̄deri vno modo ꝙ
per illam miſſionem nō intelligit̄ col-
latio poteſtatis iuriſdictionis ſed po
teſtas predicandi. ¶ Aliter poteſt rn̄-
deri ꝙ non ſequit̄ ex illo dicto ꝙ oēs
immediate etiā illam auctoritatem ꝑ
dicandi habuerit quia l; dicat ꝙ tam
apoſtoli q̄ diſcipuli fuerint miſſi non
tamen dicat ꝙ omnes immediate fue
rint miſſi. ¶ Ad auctoritatem leonis
pape dicēdum ꝙ nulla collatio poteſta
tis poteſt itelligi de poteſtate caracte
ris ſiue conſecrationis nec oportet ꝙ
intelligatur de poteſtate iuriſdictiōis
Per idē patet ad auctoritatez grego-
rij q2. ſ. non oportet ꝙ illud intelligat̄
de poteſtate iuriſdictionis ſed de pote
ſtate caracteris. ¶ Ad aliud quod ad-
ducitur ꝯ hoc quia illi; iam habebat
poteſtatem caracteris reſponſum eſt
ſupra q2 lic; an̄ fuiſſent preſbyteri nō
tamen erant informati ꝙ poteſtas ca
racteris ordinaretur ad remiſſionem
peccatorum. ¶ Ad rationem que in-
ducitur ꝙ lxxij. diſcipuli eque īmedia-
te habuerūt poteſtatem a chriſto ſicut
apoſtoli. ¶ Dicendū ꝙ q̄d ibi dr̄ ꝑt itel
ligi de auctoritate predicandi de qua
non loquimur. ¶ Ad primam illaruȝ
auctoritatum que dicunt epiſcopos ⁊
curatos ſuccedere apoſtolis ⁊ diſcipu
lis ſiue illos tenere locum illorū dupl'r

potest intelligi scz vel quantum ad simili tudinem officiorum vel quantum ad similitudinē modi accipiendi potestatem competentem officio Si intelligatur primo mō concedendum est Et ex hoc sequitur q epī et curati habent similem potestatē ⁊ hoc non est contra illud quod teneo. Si autem intelligatur secundo mō falsum est si ponatur q oēs apostoli habuerunt immediate a christo potestatem iurisdictionis quia nō sequitur q si aliqui habeant similem potestatem q habeant illā eodem modo sicut de duobus episcopis etiā eiusdem loci qui habent similem potestatem .s. episcopalem non tamē oportet q eam habeant eodem modo quia vnus potest habere per institutionem pape Alius vero per electionem ⁊ cōfirmationem episcopi ⁊ hoc manifeste apparet ex illa glosa augu. ⁊ cassi. s. sup illud verbum pro patribus suis nati sunt ⁊c. quā alij pro se inducūt facit ad nostrū propositū ⁊ cōtra eos quia illic dicitur q post apostolos et pro apostolis secuti sunt episcopi quos ecclesia genuit ⁊ in sede patrū instituit. Ecce q manifeste habetur q ecclesia eos genuit et per consequens esse ipsius potestatis episcopalis contulerit ⁊ in tali sede instituit siue hoc dicatur ratione vniuersalis ecclesie siue ratione pape nam etiam illud quod papa facit dicitur ecclesia facere inquantum papa quodāmodo virtualiter est tota ecclesia sicut princeps virtualiter est totus populus.

¶ Ad omēs autem alias auctoritates que vidētur dicere q īstitutio apostolorum ⁊ discipulorum fuerit institutio episcoporum et curatorū si intelligāt primo modo supra exposito scilz q ex institutione apostolorum et discipulorum acquiratur ius omnibus episcopis et curatis postea futuris sine alia noua collatiōe iurisdictionis sicut quādo aliquis instituitur in regem pro se et suis heredibus acquiritur ius heredibus ex tali institutione sine noua collatione iurisdictionis falsum est vt supra dictum est. Si autem intelligatur q per talem institutionem prefiguratum fuerit vel etiā preordinatum, q talis institutio fieret in ecclesia per vicarium christi concedendum est. Ex hoc autem nō sequitur q imediate constituātur a xpo sed q preordinatū vel prefiguratum fuerit a christo q instituerentur et ipē potestates et persone in potestatibus ab ipso generali vicario christi sicut particulares vicarij a generali possunt institui. Et per hoc patz responsio ad omnes auctoritates que videntur dicere q institutio apostolorum ⁊ discipulorum sit institutio episcoporum et curatorum. Notandū aūt q illa auctoritas illius glose sup illud xx. quarta. q. i. capi. loquitur dn̄s. facit pro nobis quia quicquid ibi dicit de pari potestate vel auctoritate vel dignitate referendum est ad potestatem caracteris siue cōsecrationis non autē ad potestatem iurisdictionis per quod patz solutio ad omnia illa que possunt induci ad probandum paritatez inter apl̄os quia intelligendum est de paritate potestatis consecrationis ⁊ non iurisdictiōis

¶ Ad secūdum autem potest dici dupliciter vno modo q potestas caracteris est potestas non proprie iurisdictionis sicut probatum est sed est potestas remittendi offensam per modū cuiusdem condonationis secundum quem modum pars passa iniuriam potest cōdonare offensam et etiam emendam in toto vel in parte et quantum ad hoc sacerdos hz vicem dei prout est ps passa iniuriam inquantum peccator diminuit honorez dei ⁊ hec potestas est potestas

qua minister q̄tum ē de se potest causare dispositionem ad gratiam p quā remittatur culpa sine recōpensatione emende siue satisfationis cuius taxatio pertinet ad iudicem nō ad partem ideo potestas caracteris requirit pro materia debita hominē subiectū et obligatum stare sententie ministri et ꝓpter hoc ratione materie sequit̄ potestas iurisdictionis necessaria ad sacramentum p̄ncipalr̄ ex pte materie et ꝯsequēter ex pte ministri. ¶ Aliomō pōt dici q̄ ptās caracteris dicit aliquid absolutū causatum in anima ministri per quam p̄t conficere et in subdito causare dispōnem ad gratiā p quā remittunt̄ pctā et cōdonatiue et iudicialiter. Sed potestas iurisdictionis est per quā materia efficit̄ disposita p obligationem p̄dictam ad standū sñie habentis potestatem caracteris et prima potest esse sine scd̄a q̄ lz relatiōes nō possint esse sine inuicē tamen fundamēta possunt esse sine inuicē ꝓpter quod potestas caracteris potest esse sine materia subiecta sicut calefactiuū sine calefactibili materia etiā subiecta potest ēē sine potestate caracteris sicut patet in nō sacerdote habente curam. ¶ Utrū aūt potestas iurisdictionis possit esse sine materia subiecta in actu q̄.s. aliq̄s habeat iurisdictionem super omnē habitaturum i tali loco nullo ibi adhuc habitante et vtꝝ talis potestas dicat formaliter relationē vel aliq̄d absolutū nihil ad presens sed hoc habemus ex dictis q̄ potestas iurisdictionis nō est potestas caracteris et q̄ vna potestas potest esse sine alia.

¶ Ad tertium autem

dicendum q̄ duratio statutorum et officiorum in republica non mensuratur secundum durationem vite statuentis siue statuat aliqua pertinentia ad mores siue statuat aliqua pertinētia ad iurisdictionē. Alioquin quocūq̄ principe vel prelato moriente omnia statuta sua perirent quod est falsum. Sed duratio talium habet mensurari secundum quod vult instituens manente illa auctoritate in republica sicut etiam patet in principibus qui fiunt per electionem quia nō est dubiū q̄ talibus principibus moriētibus adhuc manent statuta eorum in vigore suo et q̄tum ad mores et q̄tū ad officia et gradus officiorū.

¶ Et si arguatur q̄

vt videtur nō potest manere gradus auctoritatis moriente habente eam quia oportet ponere vt videtur q̄ t̄lis auctoritas sit in aliquo habente iurisdictionē sicut in subiecto. ¶ Dicendū q̄ talis auctoritas licet non maneat actu in aliquo subiecto tñ virtualiter manet in acceptatione principalis instituentis talez potestatem que possit talia ordinare et hoc est ipsa communitas que voluit q̄ ēēt in republica aliquis qui haberet potestatem statuendi talia officia et talia statuta perpetua quousq̄ ab habente consimilem potestatem reuocentur. Et similiter q̄tum ad hoc moriente papa manent iurisdictiōes et statuta que ordinauit ad manendum perpetuo donec ab habente consimilez potestatem reuocentur quia auctoritas eius manet ipso mortuo non quidem in aliquo subiecto habente eam actu anteq̄ aliquis eligatur. Sed in acceptatione dei qui sic ordinauit nec reuocauit. et in virtute ordinationis sue durāt effectus sui vicarij nō soluz tm̄ q̄tū vicari⁹ durat. Sed tm̄ q̄tuz vult eas durare. Et ista duratō stat p̄ncipalr̄ i v̄tute p̄ncipalis

instituentis qui illā vicariā instituit ꝛ in cuius acceptiōe et ex cui⁹ ordinatō ne sḡ ptās vicarie manet vel virtualr̄ vel actualiter simul in ecclesia et similiter effectus ei⁹. ¶ Et hoc aūt nō sequitur ꝙ predicti gradus iurisdictionis epālis ꝛ parrochialis sint a xp̄o ꝫ sequitur tantū ꝙ sint instituti ab ep̄o vel ab illo cui talē vicarij ē et ptātem instituendi tales potestates pticulares contulit gn̄alem. ¶ Ad illud aūt quod aꝛ̄ ꝯ̄ rn̄sionem posītam qn̄ istud argumentū fiebat dicendū ꝙ ista rn̄sio non sufficit tñ obiectō q̄ fit contra illā non vꝫ qꝛ simīr posset argui ꝙ null⁹ sacerdos habet ordinem sacerdotij ab aliquo episcopo quia oēs ep̄i possent mori et sic remaneret ecclesia sine quocū ep̄o vel sacerdote quia ad concludendum aliqd inconueniens nō solū in actibus humanis sed etiaꝫ in naturalibus non oꝫ accipere inconueniens vꝉ impossibilitatem in antecedente scd̄ꝫ communē rōnem terminorū sed sufficit ꝙ accipiatur scd̄m cōem cursū esse incōueniens verbi gratia omnes homines nunc exn̄tes considerādo naturā coēm terminorū possibile est mori. ¶ Et si argueretur ex hoc ꝙ non est ponendum ꝙ homo producatur ab hoīe sed tñ a deo quia cū possint omēs homies mori ꝛ sic deficeret gn̄atio hūana non valet qꝛ et si oēs homies simul mori nō includat impossibile secundū ꝯmunē rationem terminoꝝ tamen includit impossibile scd̄m cursum coēm et relatione ad totū vniuersum et sic̄r dico ꝙ licꝫ posset contingere papā nō elegi vsq̄ adducentos annos et omēs episcopos mori ante ꝙ̄ alius ep̄us fieret et hoc nō sit impossibilē tñ secūduꝫ coēm cursum quo de⁹ administrat ecclesiam est īpossibile. Et ideo qn̄ ex ista ypothesi cōcluditur ꝙ ecclesia posset esse sine regimīe non est mirū qꝛ ex antecedente impossibili qd̄ aduersarij accipiunt ꝓpossibili sequit̄ impossibile.

¶ Ad pmā auctoritatē que ē iheronimi dicendum qn̄ dicitur ꝙ super oēs qui acceperant claues regni celorū est fundata ecclesia dicendū ꝙ ibi accipit̄ fundamentū ꝓut quecūq̄ pars ... edificij est fundamentū sequētis non tñ accipit̄ ibi fundamētū pro eo qd̄ adheret imediate ipi terre vel ipsi petre et ex hoc nō sequit̄ ꝙ omis hn̄s claues imediate habeat a xp̄o sed sufficit ꝙ aliqs edificet sup ip̄m quod dr̄ sic fundamentū ꝙ sit posterius ip̄o in edificō ecclesie ꝛ sic omnis hn̄s claues ē ecclīe fundamentū nō autē pmo mō. ¶ Vn̄ et hoc etiā potest notari ex verbo dicte auctoritatis qn̄ dicitur petrus est institutus caput totius ecclesie per hoc innuens oēs alios esse post eū ꝛ nō eque imediate cū eo ¶ Ad scd̄am auctoritatē q̄ est bernardi ad eugeniū papā dicēdū ꝙ nō dr̄ ꝙ nō sola ptās papalis sit imediate a xp̄o ſꝫ etiā aliter hoc ꝯcedendum est qꝛ omnis ptās ecclesie est a xp̄o quia omis ptās que haberēt ab eius vicario hr̄ ab ip̄o quia quicqd est causa cause est causa causati in p̄ se ordinatis nō tñ ex hoc habet̄ ꝙ oēs sint imediate a xp̄o. ¶ Ad tertiam auctoritatē ꝛ ı. di. dicendū ꝙ ex illa auctoritate nō habetur ꝙ omnis potestas ecclesiastica sit a xp̄o imediate. Sꝫ distinctio diuersarū potestatum secundum maiores ꝛ miores sacerdotes sit a xp̄o siue mediate siue imediate et hoc ꝯcedēdum est qꝛ potestas pape est imediate a christo potestas autēꝫ aliorum est ab ip̄a mediante tñ potestate pape inquantum preordinauit tales potestates papa institui. ¶ Ad quartam auctoritatem dicendum ꝙ non dicit ꝙ ius p̄dicte potestatis transeat ad omnes de ecclesiastica imediate sed ꝙ mediate vel immediate transeat ad omnes p̄ṁ

cipes ecclesie ideo ratio non conclu-
dit. quod patet ex eo quod sequitur
quia dicit petrum esse in hoc singulare
quia omnibus ecclesie rectoribus petrus
forma preponitur et sic omnes non eque
immediate cum eo. ¶ Ad quintam au-
ctoritatem et rationem fundatam su-
per eam dicendum quod in ierarchia ec-
clesiastica supremus ordo est episcopalis
comprehendendo totum ordinem episcopalem
prout includit omnes gradus episcopales
non tamen sequitur quod omnes contenti
in isto ordine immediate accipiant
a xpo vel quod aliquis de illo ordine et
hoc concedendum est. s. quod aliquis de
toto ordine episcopali accipiat immedia-
te a xpo et hoc dicimus de papa sicut
etiam non sequitur quod si natura cor-
poralis est natura infima quod quelibet
species de naturali corporali sit infi-
ma quia tunc sequeretur quod omnes species
nature corporalis essent equales et
hoc dictum est quantum ad potesta-
tem iurisdictionis. ¶ Quantum au-
tem ad potestatem caracteris sunt
omnes eque immediate a xpo. ¶ Ad
sextam auctoritatem dicendum quod per
illo verbo non habetur quod dominus insti-
tuerit episcopos immediate sed absolute in-
stituerit mediate vel immediate mis-
sionem ei de qua fit ibi mentio non oportet
intelligere esse auctoritatem iurisdi-
ctionis de qua loquimur sed auctori-
tatem predicandi.

Nunc restat di-
cere ad ea que inducun-
tur pro secundo errore.
Ad primum dicendum ad maiorem quod quan-
tum ad hoc est falsa quia tam hic quam il-
lic tenetur talis ordo reductionis non
sed tamen immo utrobique de facto fit
oppositum frequentius tamen in nostra ierar
chia et causa dicta est supra. Minor etiam
simpliciter est falsa: quia in utraque ierar-
chia quandoque pretermittitur ille or-
do. ¶ Ad secundum dicendum quod ma-
ior quantum ad hoc est vera quia s. utro
bique est ordo sed non est vera quantum
ad hoc quod ille ordo sit eque necessarius
sicut nec ordo quo quis mouet lapidem
mediante baculo est eque necessarius
sicut ordo quo mouet manum median
te brachio sicut supra dictum fuit et ideo
sicut homo potest mouere lapidem imedi
ate et sine baculo et hoc absque monstru
ositate ita potest papa vel episcopus dare ab-
solutionem cuicunque persone per seipsum
vel mediate curato vel comissario in
stituto ab eo. ¶ Contra hoc tamen arguitur au-
ctoritate ber. lib. iij. ad eugenium papam
qui sic dicit. Honorum autem et dignitatum
gradus et ordines quibuscumque serua
re positi estis nunc autem substrahitis
abbates episcopis episcopos archiepiscopis et infra
monstrum facis si manu submouens
digitum facis pedem ex capite supe
riorem manum brachio aut collate-
ralem tale etiam monstrum facis si in
corpore xpi membra aliter locas quam ipse
disposuit. Ecce quod secundum ber. iste ordo
qui est in ecclesia est institutus a xpo
et quod permutare ipsum est monstruosum
Et infra quid prohibet inquit dispen
sare nullus sed dissipare non sum ego
tam rudis vt ignorem vos posse dis-
pensare sed in edificationem non in
destructionem. Denique queritur inter
dispensatores vt fidelis quis inueni
atur vbi necessitas vrget excusabilis
est dispensatio vbi vtilitas prouocat
dispensatio est laudabilis vtilitas di
co non propria sed communis. nam cum ni
hil horum gratia dispensatur non pla
ne fidelis dispensatio sed crudelis dis
sipatio est. ecce dicit duo. s. quod talis ordo
statum ecclesiarum est a xpo et quod vio-
lare istum ordinem est dissipatio: sed

qui facit q parrochianus non redu
catur in deum mediāte curato tollit
talem ordinem ergo ꝛc. ¶ Ad primū
de institutione illius ordinis a xp̄o di
cendū si intelligatur q dicatur insti-
tut⁹ a xp̄o prefiguratiue vel p̄ordina
tiue ꝛ in generali ꝛ implicite mō quo
supra expositū ē p̄ōt concedi. Et ex
hoc vt pꝫ ex dictis nō sequit q papa
in speciali ꝛ expresse non instituat ta
les ptāte sꝫ solum sequit q hoc ha
beat ex cōmissione siue ordinatione
xp̄i mō quo dictū est. Si autē intelli-
gatur q talis ordo sit institut⁹ a xp̄o
explicite tales ptātes determiātas ꝛ
quantum ad casus et quantū ad ter
ritoria instituendo falsū est vt proba
tum est supra. ¶ Quatum ad secūdū
de ordine ad formā argumēti dōꝫ q
intermittere talem ordinem vel etiā
facere tales exemptiones sine neces
sitate ꝛ vtilitate reipublice est dissipa
tio sed vbi alterum illorum est vt eti
am testatur bernar. est fidelis dispen
satio. ¶ Ad cuius euidentiam scien
dum q ordo quo brachiuꝫ cadit me-
diū inter manū ꝛ humerū est necessa
rius ꝛ decens ꝛ iō eius oppositūꝫ est
impossibile ꝛ necessario indecens. Or
do aūt quo curatus cadit medius in
ter parrochianū et ep̄m ꝛ simile ē de
ordine archiep̄i inter ep̄m et abbatē
et papam non est necessarius absolu
te vt dictum est ymo sīpliciter loquē
do stat in voluntate pape p̄ōt tamen
esse decens non tñ sic q oppositū ne-
cessario et sp̄ sit indecens ymo vbi v̄r
apparet vtilitas reipu. sicut teneo d̄
priuilegio collato fratribus vel neces
sitas sicut si ep̄i vel eorūꝫ vicarij seu
ministri tirannizarent super religio-
sos ꝛ precipue sup pauperes i quo ca
su intermittere talem ordinē non so
lum est indecens ymmo necessarium

qꝛ in tali casu dimittere religiosos
sub eorum custodia esset dimitte: e
ouem sub custodia lupi.

¶ Est autem no-
tandum q priuilegiū fratrū non im
portat exemptionē cū iurisdictio sub
disiunctione maneat curatis libera
qꝛ ex hoc q p̄rochianus p̄ōt confiteri
fratribus nō tollitur ius sacerdotis
q̄n possit audire parrochianū sicut p̄
exemptionē nō tollitur ius a quo fit
exemptio. ¶ Ex hoc etiam pꝫ ad du-
as rationes quibus probatur terti⁹
error qꝛ non est simile de ordine ierar
chie celestis siue triumphantis eccle
sie et ordine militantis ecclie. Et sil̄r
dōm est de ordine mēbroꝝ i corp̄e na
turali ꝛ de ordine mēbrorum mistico

Ad ea q̄ īducūtur ad
probandum quartū errorē primo di-
cendum est ad illud quod inducitur
de iure naturali q obligatio qua te
netur subditus prelato ꝛ econuerso
sit obligatio precepti affirmatiui sic
etiam obligatio vnius ad plures nō
coniunctim q scilicꝫ illis oībus p̄-
teneatur semper et de omnibus con
fiteri sed disiunctim. s. illi vel isti vel
eorum commissarijs nec ius natura
le ideo dictat q absolutus ab vno te
neatur ire ad alterum ymo salua re
uerentia magistri in theologia et in
artibus est fallacia consequentis p̄
cedēdo a duabus causis veritatis ad
vnam qꝛ disiunctiua verificatur qua
cunqꝫ eius parte existēte vera p̄pter
quod'q̄ꝫ ex veritate disiunctiue īfer
tur veritas alterius partis determi-
nante proceditur a pluribus causis
veritatis ad vnam similiter quando
a᷑ sic parrochianus tenetur confite-
ri curato vel pape vel eorum cōmis-

farijs ergo tenetur confiteri omnia peccata sua curato non sequitur. Et ĩõ ratio nullo iure aliquid valet.

Ad illas duas probationes simul dicendũ ꝙ lꝫ illud extremum istorũ scꝫ eorum subditi ad prelatum. s. extremum quod est ipse prelatus habeat hanc formalem rationẽ sub qua refertur ad subditum. s. esse habẽs auctoritatem siue ptãtẽ absoluendi vel ligandi subditum tñ sub ista ratione formali plura materialiter. s. sacerdos parrochialis ep̃s ⁊ papa vel eorꝫ vicarij ⁊ ideo sub hoc extremo quod est prelatus continetur non solũ parrochialis curatus precise sed etiam episcopus et papa et eorum vicarij. Et quia probationes illius maioris procedũt ac si sub hoc extremo quod est prelatus contineatur precise parrochialis curatus ideo non valent: ymo est fallacia consequentis procedendo a superiori ad inferius affirmatiue dicendo sic subditus tenetur prelato ergo precise curato non sequitur ꝙ aut dicitur inquantum nõ confitetur non est subditus hoc nihil est quia iurisdictio ex pte prelati ⁊ obligatio ex parte subditi potest stare sine vsu. Unde si non confiteatur actu subditus non sequitur ꝙ non sit subditus nec sequitur ꝙ curatus q̃ hunc non audit nõ sit prelatus quia prelatum facit ipsa potestas iurisdictionis et non vsus eius.

Et si arguatur ꝙ loco et tempore saltem confiteri tenetur. Dicendum est ꝙ verum est modo tamen quo debet scilicet huic vel illi non autem precise huic scilicꝫ curato.

Ad ea que inducũtur ad probandum predictam conclusionem de iure diuino scilicet per illas auctoritates sacre scripture respondendum est vnica responsione ad omnes illas auctoritates quia eandem vim habent dicendum ergo sicut dictum est ꝙ obligatio prelati ad subditum siue obligatio precepti affirmatiui non obligat ad semper sed tantum concurrentibus circunstantijs que requiruntur ad hoc ꝙ tale preceptum obliget scilicet ꝙ illi cui oportet et quãdo oportet ⁊ sic d̃ alijs Et parrochiano cõfesso pape vel eorum commissarijs nec vltra peccante curatus non tenetur scire illa peccata confessa nec animi sui subditi q̃ tum ad illa ymo est similis fallacia sicut prius non enim sequitur ꝙ si iure diuino tenetur prelatus scire animum subditi sui quantum ad omia peccata: ergo curatus parrochialis ad hoc tenetur ymo est fallacia consequentie vt sepe dictum est quia p̃latus cui debet fieri confessio se habet in plus q̃ curatus parrochialis

Per idem patet ad rationem sequentem que potest trahi ex verbis eorum. Unde dicendum ꝙ minor est falsa: ad probationem eiusdem dicenduꝫ ꝙ ordo ecclesiasticus requirit ꝙ manente ordine prelati ad subditum et ecõuerso subditus tenetur confiteri prelato cui ẽ ad hoc obligatus sed ex hoc non sequitur ꝙ teneatur confiteri curato accipiendo curatum pro parrochiali sacerdote. Si autem accipiatur curatus ꝓ quocunq̧ h̃ite curã ꝓchiani tũc cẽt equocõ d̃ curato ꝓut pt̃ stare pro curato parrochiali et sic nõ sequitur tenetur confiteri prelato ergo curato nec ordo ecclesiastic⁹ hoc requi-

nit vel etiam pōt accipi pro oi habente curam prochiani. Et curatus sic accipiendo est quid cōe sacerdoti parrochiali epō et pape ꝛ ꝑ ꝯñs tenetur confiteri curato dico sic. ¶ Et ex hoc non sequitur ꝙ teneatur cōfiteri nisi vel sacerdoti parrochiali / vel epō vel pape vel eorum vicarijs.

Nunc restat respondere ad ea quibus probatur hmōi error. et primo rñdendum est ad illas rōnes que probant primā ꝑtem scꝫ ꝙ confessio facta priuilegiatis habentibus licentiam generalē audiendi confessiones et absoluendi non vꝫ siue non tenet de iure. ¶ Ad primam ergo dōm ꝙ maior est falsa q: ptās clauiū in f̄re vel; i ꝛ quocunqꝫ sacerdote simplici non est quantum est de se obligata cuiuscunqꝫ seruituti.

¶ Ad probationē dōm ꝙ habere curam aīarum et non esse alienū appō cuius curam hꝫ non sunt duo re sed idem nisi apud hoīem qui ignorat ꝓpriā vocem q: hr̄e curam aīarum aliquorū hominum vel oīm non ē aliud ꝙ habere ptātem iurisdictionis suꝑ eos sicut prelatus se hꝫ ad subditos in foro animarum siue cōscie sꝫ hoc est habere eos tanꝙ populum suum ꝛ ꝑ ꝯñs non alienū in tali foro: ergo idem ē dare curam aīarum ꝛ tollere impedimentū quod ē carentia cure aīarum ꝛ tollere hoc quod est alienū respectu populi cuius cura sibi cōfertur. Et sic illa probatio maioris suppomt falsum. s. ꝙ carentia cure aīarum quā dicunt priuilegium tollere et populū esse alienū a sacerdote vel econuerso sacerdotem alienum esse respectu populi cuius non hꝫ curam sint diuersa impedimenta quod falsum est q2 s̄m rem nō sunt duo impedimenta sꝫ vnū et idē possibile amoueri a pluribꝰ. s. a papa epō ꝛ curato ¶ Si aūt dicatur ad hoc ꝙ priuilegium dat curam populi vel hoīs in generali non aūt istius vel illius hoīs vel populi in particulari: et hec dat eis curatus non vꝫ q: iurisdictio non datur alicui super hoīem platonicuꝫ lꝫ enim hō possit esse in conceptu mētis obiectiue siue particularibus q2 potest homo intelligi siue cōcipi nō intellecto vel concepto sorte vel platone ꝛ sic d aľ. tñ in esse reali non pōt esse sine eis. ¶ Unde nihil ē dictu ꝙ iurisdictio detur alicui super hoīem in vniuersali sicut ēt nichil est dictu ꝙ bos dicatur alicui ī vniuersali ꝛ nō hic bos vel ille Etiaꝫ impꝓpe loquūtur qñ dicunt ꝙ carentia populi vel iurisdictionis super populū sit seruitus proprie q: seruitus proprie ē obligatio qua aliquis obligat̄ alicui ad aliquid. Sꝫ carentia populi vel iurisdictionis suꝑ populum non dīt obligationem sꝫ defectum alicuius necessarij ad aliquā operationē exercēdam. s. defectum ptātis necessarie ad exercendos actus ierarchicos et ecclesiasticos. ¶ Ad secundū dōm est ꝙ maior ē falsa q2 vt dictū est nō habere curam et non hr̄e populuꝫ sibi subditum vel non alienū nō sūt duo impedimenta sꝫ vnum tm̄: ita ꝙ frater ante priuilegiū se hꝫ ad audiendū confessiones sicut se hꝫ aliquis ad exercēdū aliquē actū a quo impeditur tm̄ per vnam causam possibilē amoueri per plures. s. per papā epm̄ vel curatum et illa causa est non habere populum subditum siue non habere curam populi.

Ad probationem di=

cendum q supponit similiter.s. q archie piscop⁹ impeditur duplici cā vti pallio in aliena prouincia.s. ex parte sui
&c.q2 ex parte sua absolute loq3 sendo non h3 impedimentum vti pallio alioquin i nulla prouincia liceret ei vti sed non archiepūs haberet cām ex pte sui non vtendi pallio in aliena prouincia et in quacunq3.archiepūs autē non h3 causam in aliena prouincia nisi solā3 alienitatē prouincie quod impedimentum potest tolli a duob⁹.s. a papa et archiepō quantum ad vsū pallij. ¶ Causa autem quare nō licuit illi archiepō portare pallium post talem licentiā pape non ideo fuit q ēt ibi duplex impedimentū ante s3 q2 papa non voluit ei dare licentiam: nisi sub conditione.sc3.si placeret archiepō loci et idem esset si papa dar3 priuilegium audiendi confessiones sub hac forma. Do vobis licentiam audiendi confessiones si placeat curatis vel locorum ordinarijs. Nunc aūt non est sic nec impedit q fructus qui fit in populo impediretur propter malum dispositionē aliquorum curatorum vel ordinariorum. ¶ Si autem queratur quare papa voluit concedere simpliciter archiepō licentiā vtendi pallio in aliqua prouincia aliena sicut concedit fratribus priuilegiu3 audiendi confessiones. ¶ Respōsio duplex pōt esse causa.vna est q2 vsus pallij non h3 facere fructū in populo sicut audientia confessionum cu3 non pertineat nisi ad ostendendam quandam eminentiam persone vtētis q̄ ostensio parum facit de fructu et precipue in populo alieno. ¶ Alia causa potuit esse q2 vsus pallij in aliena prouincia non est ita in supportationem oneris epi loci sicut audiētia confessionu3 q̄ fit a fratrib⁹ i supportationem oneris curatorū. Tertia causa q2 magis est deferendū singulari dignitati archiepōrum quorum dignitas singularis est posse vti pallio q cuicunq3 curato. ¶ Ad tertiū dicendū q maior est falsa q2 non sic se habet priuilegiatus ad audiendum confessiones sicut ille cui concessa ē aliqua ecclesia parrochialis se h3 ad introductionem passiuam in possessionem sed magis se habet introductus ad possessionem alicuius rei ad vsum illius q2 audientia confessionū est vsus potestatis iurisdictionis q̄ confertur per priuilegium nunc aūt introductus in possessionem rei non indiget quacūq3 licentia vel iudice q̄cunq3 vlteriori ad vtendum re sua et sic p3 q probatio maioris nihil valet quia inducit pro simili illud quod nō est simile. ¶ Et si dicatur ad hec q papa non dat per priuilegium potestatem iurisdictionis sed licentiā accipiendi potestatem talem a curato hoc nihil est. Tum q2 priuilegiū non dicit q papa dat eis licentiam accipiendi talem ptātem audiendi. Tū secundo q2 sine priuilegio est hoc licitū alioquin nullus posset audire cōfessiones auctoritate curati quin aliq̄ haberent licentiam expressam super hoc a papa. ¶ Quero etiam ab istis quando cōmittunt potestatē capellano nullam plebem habenti vtrum talī auctoritate collata possit audire cōfessiones. Si sic quare ergo auctoritas pape non tantum valet priuilegiato quantum auctoritas curati habenti auctoritatem ab eo. ¶ Si dicat q curatus h3 potestatem ordinaria3 a deo in sua parrochia. ¶ Quero vtrum papa in parrochia sua hēat potestatem ordinaria3 a deo. Si dicas q nō es censendus ē heretic⁹ q2 negas pa

pam esse ordinarium totius ecclesie. Si dicas q sic ergo papa potest committere sicut prelatus et multo amplius in sua prochia audientia confessionū cuicunq; voluerit. ¶ Sz at dicunt vltra q audientia confessionū non est ita ad subleuationē curatoꝝ sicut predicatio falsum ē ymo ad maiorem subleuationē eoꝝ et quātū ad laborem exteriorem et q̄tū ad cōscientie securitatem q: ex quo super audit de mandato pape exoneratus est curatus ad reddendum rationez pro eo qui confitetur fratri quantuz ad ea q̄ confitetur sibi. ¶ Ad illō de hostien. dicendum q nitetur si daretur effrenata multitudo confessoꝝ sic autez non fit q: ptās non datur nisi paucis electis ꝛ solum in tanto numero quantū requirit vtilitas cleri et populi ymo in tantuz paucis datur q frater vix potest manere in toto anno in vna parrochia ad audienduz confessiones duobus diebus.

Nunc respōdendum est ad ea que inducuntur pro alia parte ex rotis illius. s. q confessi commissariis domini pape teneant eadem confiteri curato. ¶ Ad primū dicenduz q minor est falsa q: ex hoc non sequitur q curati essent frustra in ecclesia. Tum quia possent ministrare alia sacramenta et sicnō essēt frustra. Tū q: non sequitur q data tali licentia contigeret q curati nullam confessionē audirent. ¶ Ad illud qd inducitur cōtra primū istoꝝ. s. q magis necessariū inter sacramenta quo curati ministrant est sacramentū penitentie et sic frustra essent si illud n̄ ministrarent dicendū q non sequit̄ q: non oꝫ aliquem gradū esse frustra in re pub. si non seruit de eo quod ē magis necessariū reipu. dum tñ seruiat de aliom° vtili pro re publica. ¶ Ad illud quod dicitur contra fm q ymo q: contingeret nullū confitere curatis q: posset ire ad fratres. Dōz q lz omnes ire ad fratres ꝓ confessione sit possibile accipiēd possibile p opm ad impossibile q includit repugnantiam terminoꝝ q: omnes ire ad fratres non includit repugnātiā terminorum siue contradictionē. tñ omēs ire ad fratres non est possibile q natum e'st esse secundū cursū coēm q̄diu in ecclesia stante ordinatione lñie cōcesse fratribus pp. iiij. ¶ Primū est multitudo populi q: in pluribus aut saltem in multis accidit q curat° nō sufficeret sine pluribus adiutoribus quibus datis a papa satis hz facere in audiendo venientes ad se ꝛ certe conuenientius est q tales auditores dentur a papa q̄ melius pōt ꝓuidere q̄ q curatus assumat q̄ non ita conuenienter pt prouidere de ita sufficientib° q: quicquid sit de curatis planū est q pauci aliq simplices sacerdotes inueniuntur sufficientes. ¶ Secunduz est pp tarditatem populi ad confitendū q: expectant cōiter ad cōfitendum vsq; ad ramos palmarum ita q vix possunt audiri etiā si eēnt xl. xij. auditores. ¶ Tertium est propter diuersaz inclinationē populi ad diuersas conditiones confessoꝝ q: q̄dem volunt habere illos qui sūt stricte conscīētie in penitentijs. Aliq volunt habere illos qui faciunt bonuz forū ꝛ sic de diuersis conditionibus confitentiū ꝛ confessorum ꝛ iō nō potest esse q oēs sint volentes confiteri curato pensatis conditionibus curati vbi maxime q esset nimis grauis hō vel pestifer. ¶ Quartū pro

pter moderamẽ quod consueuit po=
ni in talibus licentijs q.s. debent ex
poni electi fratres et in tali numero
q debent sufficere sm multitudinez
cleri et populi. ¶ Quando ergo di=
citur q posset contingere q nullus
confiteretur curato dico q non ẽ verũ
sm cursũ communem q apparet.
¶ Ad secũdum dico q quantum est de
plenitudie ptãtis credo q papa possz
facere q nullus esset ordinarius ali⁹
ab ipso et q omia q fiunt in ecclesia
possz augẽ si vellet p cõmissarios: sz
credo q non deceret nec ẽt vt credo
expediret qz vt credo illa q pertinẽt
ad regimen totius ecclesie nõ ita vti
liter fierent si oẽs essent commissarij
sicut ponendo q aliqui sint ordina=
rij qui tã per se q per alios possint re
gere populum sicut principalr insti=
tuti in regimie populi. Illud tñ qd
inducitur contra hoc q.s. p hoc tollẽ
tur ordo ecclesie et parrochiarũ. nam
si ponãtur omnes commissarios esse
ordo distinctorum graduũ iurisdicti=
onis posset esse in commissarijs sicut
et nunc est in ordinarijs. ¶ Ad terti
um dicendũ q minor et eius falsitas
pz ex dictis qz tale priuilegiuz nõ tol
lit ordinem ecclesiasticum sed suppo
nit q diuersi ordinarij sm maiorem
et minorẽ ptãtem pñt diuersas com
missiones facere. ¶ Et oppositũ po=
nere. s. q papa non possit respectu
suorum subditorum dare auditores
confessionuz quotquod voluerit abs
qz hoc q confessi eis teneantur consi
teri curatis ni si hoc fiat de lĩnia ipoꝝ
et tñ curati possint suis subditis da=
re quos confessores voluerint absqz
hoc q confessus eis teneatur confi=
teri pape vel eius licentiã petere est
puertẽ ordinem ecclesiasticum et po
nere q inferiores habent maiorẽ po
testatem respectu suoꝝ subditoꝝ q
superiores habeant. ¶ Ad illud qd
dicunt de licentia generali ⁊ spãli q
s. licẽtia generalis est qñ licentia da=
tur ea intentione q confessus habẽ
ti generalem licentiam audiendi cõ=
fessiones maneat obligatus confite
ri curato et curat⁹ maneat obligat⁹
audire eum. Spãlis vero qñ datur
ea intẽtione q tollatur huicinde ta=
lis obligatio. ¶ Dicendum q fictio ẽ
qz eorum quoruz quodlz potest equa
liter fieri circa vnam parro. et q̃tum
ad vnum casum sicut circa plures vl
omnes personas et quantũ ad oẽs
casus vnum non potest plus dici ge
nerale vel speciale q aliud. sed dare
licentiam audiendi confessiones ea
intẽtione q talis obligatio maneat
qualis dicta est eque indifferenter se
habet ad vnam personam et ad mul
tas et ad vim earum Et ad multos
sicut dare licentiam cum remoti=
one talis obligatiõis, et ecõuerso er=
go ponere vnam plus esse generalez
q aliam vel specialem ẽ pura fictio
sine quacunqz ratione. Minor patet
qz vtrumqz potest equaliter recipere
vnum vel multa. Maior ẽt facilr pz
qz gñalitas ipoztat exteriorẽ illi⁹ qd
dr gñale ad multa. Spãle vo ẽ illud
qd se extendit ad pauciora sz eoꝝ quoꝝ
quodlibet potest se habere equalr
ad vnum vel plura multa vel pauci
ora vnum eorum non plus extendit
ad multa vel pauca q aliud ergo et
cetera. ☞ ¶ Si dicatur ad hoc
q pro tanto dicitur generalis licen=
tia dari cum tali obligatione non qz
dare importat generalitatez sz quia
licentia ita generalis non posset da=
ri sine tali obligatione quin sequerẽ
tur predicta inconuenientia.
☞ Ad hoc dicendum q si daretur

ita generalis licentia q̄ esset effrena ta multitudo confessorum sicut si cō cederetur hoc cuicunq̄ sacerdoti in differenter verum esset q̄ sequeret inconueniens .s. confusionem quan dam esse in populo sed non sequere tur inconueniens quod est papaȝ cō mittere quod non pōt q2 de plenitu dine potestatis vt hic teneo possȝ sȝ non deberet. Sed concedere licentiā audiendi confessiones secundū for mam et modum secundum quē con ceditur fratribus .s. q̄ fratres eligā tur et in tali numero exponantur se cundnȝ quod exigit vel requirit mul titudo cleri ⁊ populi nullū inconueni ens sequitur sȝ magis vtilitas mag na. Qz vltimo concludunt q̄ pars eorum ē tutior q2 oēs eā appropriant dōm q̄ si partem suā dicant sñiaȝ te nentē q̄ cōfessus ꝯmissarijs pape te neat cōfiteri curato dico q̄ nō ē sñia solū tutior sȝ est simpl'r falsa ⁊ erronea vȝ q̄ cōfess⁹ cōmissario pape teneat cōfiteri curato ⁊ cōfessus cōmissario curati nec pape nec alicui teneat cō fiteri cū cōmissio pape dēat eē magis libera q̄ cōmissio cuiuscūq̄ alterius cū ipse possit iponere legē cōmissiōi aliorū et non ecōuerso. ¶ Si aūt ptē suā dicant .s. q̄ confiteri vtrāq̄ ē tu tius q̄ alteri tm̄ dico q̄ veruȝ est eo mō q̄ cōmissario curati et curato cō fiteri ē tuti⁹ q̄ confiteri ꝯmissario tm̄ ⁊ eomō q̄ pluries confiteri ē tuti⁹ q̄ semel tm̄. Sȝ si intelligatur q̄ volēs cōfiteri semel tutius cōfiteat curato vel eius vicario q̄ commissario pape falsū est nisi quis velit dicere q̄ cura tus hȝ maiorē ptātem in cōmittēdo q̄ papa quod ē insanū dicere pp q̄d at ex parte illius statuti. Ois vtriusq̄ sexus .e. q̄ manente illo statuto si pōt cōcedi priuilegiū qn confess⁹ pri

uilegiato teneat confiteri curato et hoc pȝ sic q2 manēte illo statuto ī vi gore suo q̄cūq̄ cōfessio facta alij q̄ p prio sacer. nō liberat cōfitentē a cōfi tendo eadē ppō sacer. sȝ iste ppius sa cerdos ē ipse curat⁹ ḡ ⁊c. maior facili ter pȝ q2 nulla confessio facta alij ab illo cui q̄s tenetur confiteri oīa pctā sua liberat confitentē a cōfitendo illi cui tenetur oīa pctā sua confiteri. sȝ ppzius sacerdos ē hmōi ḡ ⁊c. minor ēt pbatur q2 sicut se hȝ ecclesia pro chialis ad hoc q̄ sit ppria ecclesia cu iuslibȝ parrochiani ita ēt se hȝ sacer dos parrochialis ad hoc q̄ sit ppri⁹ sacerdos cuiuslȝ parrochiani sui. Si sola ecclesia parrochial. ē ppria eccle cuiuslȝ parrochiani ergo solus sacer dos parrochialis est proprius sacer dos. vñ vt dicunt si esset aliud statu tum quod eēt seu diceret q̄ quilȝ te neatur decimare oīa bona sua pprie ecclesie nulla dtermīatio facta cuius cunq̄ ecclesie liberaret eū a deciman do eadē bona ecclesie sue pꝛochiali ita vt dicunt ē in proposito de confes sione q2. scȝ. quelȝ confessio facta cui cunq̄ alij a curato quā probauerunt vt vr eis esse proprium sacerdoteȝ si liberaret confitentem quēcunq̄ a cō fitēdo peccata sua suo curato. ¶ Ad istud vltimū dicendum q̄ impossibi le est nisi hō velit ponere errorem q̄ ly proprio sacerdoti positum in illo statuto teneatur p curato parrochi ali. Alioquin vt ex superioribus pa tet confessus pape teneretur confi teri curato. ¶ Ad solutionem auteȝ rationis et ad maiorem euidentiam premissorum premitto duas distincti ones. s. ex parte proprij sacerdotis et ex parte prope ecclesie ex pte proprij sacerdotis q2 qñ dicitur eē aliq̄s pp⁹ sacerdos alic⁹ proch. dupl'r pōt accipi

Alio⁹ ꝓpꝛiū distinguit̃ ꝯ̄ aliena Alio⁹
ꝓut distīguit̃ ꝯ̄ cōe Si accipiat̃ ꝓut di
stīguit̃ ꝯ̄ cōe cū ꝓpꝛiū sic dictū impoꝛ
tet q̄uā̄d exclusionē q̄ pōt stare vel pro
illa exclusio quando dr̄ aliquid eē pro-
prius huius: potest se tenere ex parte
recti et ex parte obliqui Vbi grā q̄n di
citur iste sacerdos est proprius sacer-
dos istius parrochiani potest exclusio
quam impoꝛtat hoc ꝙ dico ꝓpꝛiū fie-
ri ex parte ꝓrochiani vt sit sensus ꝙ
iste sacerdos est sacerdos hui⁹ ꝓrochi
ani et nullus alterius et sic falsum est
de quocūq̧ sacerdote ꝓrochiali nisi sit
aliq̄s sacerdos qui nō hēat nisi vnū so
lū ꝓrochianū Uel pōt exclusio fieri ex
parte sacerdotis qui accipit̃ in rctō et
tunc est sens⁹ ꝙ iste sacerdos ē ꝓpꝛius
sacerdos hui⁹ ꝓrochianū.i.iste est sa-
cerdos hui⁹ ꝓrochiani ita ꝙ hui⁹ ꝓro
chiani nullus alius est sacerdos ⁊ sic
adhuc est fl̄m de quocūq̧ sacerdote si
ue hēat vnū ꝓrochianū siue plures ni
si esset īmediate sub solo papa q̄ nul-
lus sacerdos siue ep̄s siue sacerdos ꝓ
rochialis ē ita sacerdos alicui⁹ ꝙ nul-
lus ali⁹ sit sacerdos eiusdē accipiendo
sacerdotē alicuius illū qui pōt eū ab-
soluere q̄ q̄tū ad illos qui sūt subditi
ep̄o tā ep̄s q̄ papa p̄nt absoluere De
illis aūt qui sūt subditi ip̄i curato ꝓro
chiali tā ip̄e q̄ ep̄s vel papa q̄ eoꝝ cō
missariū possūt absoluere Et cuiuslibȝ
ꝓrochiani subditi curato ꝓrochiali sūt
tales tres sacerdotes oꝛdīariȷ̄.s. papa
ep̄s ⁊ ip̄e curatus. ¶ Et sic pȝ ꝙ null⁹
sacerdos pōt dici ꝓpꝛius sacerdos ali
cuius ꝓrochiani prout distinguit̃ pro
priū cōtra cōe accipiēdo exclusionē ex
parte rcti nisi forte q̄tū ad illū qui so-
li pape subiacet. ¶ Et sic pȝ siue acci
piatur exclusio ex parte rcti siue ex ꝑte
obliq̄ ꝙ nullus sacerdos pt̄ esse ꝓpꝛi
us sacerdos alicuius nisi ex ꝑte obliq̄

solū q̄tuȝ ad illū sacerdotē q̄ haberet
vnū subditū tm̄ vel ex ꝑte recti si ali-
q̄s subesset soli pape. ¶ Secūda disti-
ctio est de ecclesia q̄ pōt stare vel pro
ip̄o loco in quo fit officiū diuinū ⁊ vbi
regularit̃ ⁊ coīter ministrant̃ sacramē
ta ppl'o talis locus vsitato noīe ⁊ coi-
ter vocatur ecclesia. ¶ Aliomō potest
dici ecclesia mi⁹ tn̄ vsitate.s. ꝑtas pre-
sidentis in loco sicut si diceret ꝙ eccl'e
romane subest totus mūdus hoc enīȝ
non potest dici ꝓpꝛie de illo loco rōe
sui sed intelligit̃ de ꝑtāte presidentis
in loco. ¶ Accipiendo sic ecclesiam pꝛi
momō sic pōt dici ecclesia parrochial'
pꝛopꝛia ecclesia cuiuslȝ parrochiani si
fiat exclusio ex parte recti q̄ talis loc⁹
est locus in quo parrochiani ꝯsueue-
rūt audire diuinū officiū ⁊ recipere sa
cramēta ꝯiter et nullus alius. Et licȝ
alibi possit hoc facere de licētia tame
hoc nō est consuetū de facto. ¶ Si aūt
acciperet̃ exclusio ex ꝑte obliqui.s.ꝑ-
rochiani tūc n̄ possȝ ecclesia ꝓrochial'
dici ꝓpꝛia alicuius ꝓrochiani nisi illa
q̄ haberet vnū solum parrochianum.
¶ His ꝑmissis dicendū est ad maioꝛē
quando dr̄ quecunq̧ confessio facta
aliȷ̄ q̄ pꝛopꝛio sacerdoti nō liberat cō-
fitentem a confitēdo eā pꝛopꝛio sacer
doti dico ꝙ accipiendo pꝛopꝛium sa-
cerdotē pro non alieno vtrobiq̧ ꝓut
s. pꝛopꝛiū distinguit̃ ꝯtra alienū vera ē
q̄ nulla ꝯfessio facta alieno sacerdoti
liberat confitentem qui teneatur eā
confiteri sacerdoti non alieno. Si aūt
accipiatur ꝓpꝛius sacerdos ꝓut disti-
guitur contra commune falsum est q̄
confessio facta aliȷ̄ q̄ sacerdoti ꝓpꝛio
sic accepto liberat confitentem a con-
fessione faciēda pꝛopꝛio sacerdoti sic
accepto nam confessio facta pape vel
eius commissariȷ̄s liberat confitentē
a confessione facienda curato qui illo

modo dicit proprius sacerdos minor est simpliciter est falsa quia sacerdos parrochialis non est ille proprius sacerdos de quo intendit illud statutum. ¶ Ad probationem dicendum quod maior illius probationis si ecclesia accipiatur pro loco materiali predicto falsa est. Si autem accipiatur pro potestate presidentis in loco vera est sed tunc minor accipiendo proprium pro ut est idem quod non alienum scilicet quod in illo statuto accipitur proprium est falsa quia non solum potestas sacerdotis parrochialis est non aliena a parrochianis sed nec etiam potestas episcopalis aut papalis. Ad exemplum dicendum quod non est simile quia tales presentes episcopales non respiciunt solum potestatem presidentis in loco sed respiciunt magis presidentem ut tamen est talis loci ita quod non est sensus statuti quod daret non alieno solum sed non alieno presidenti in tali loco. Statutum autem quando dicit proprio sacerdoti accipit hic proprium i. non alienum simpliciter non autem accipit non alienum presidentem in tali loco.

¶ Finis tractatus fratris Heruei natalis ordinis fratrum predicatorum et in theologia professoris quondam etiam eiusdem ordinis generalis et Magistri nationis britonis de inferiori britania de potestate ecclesiastica et papali.

¶ Oratio Magistri Philippi grineau habita in signetis theologie in collegio Sorbone.

Comperendinationes et pertediosam nostre dimissionis lentitudinem post crebras conflictationum inquietudines penitus demiratus mercurium (quem magni iouis et deorum nuncium fabulantur) aut pernices amisisse alas aut velocitatem tenuitate saturni tarditate permutasse conjectabam. Uerum cum ex ptolomeo de mercurii genio et natura altiorem factitarem indaginem circa solem eum assidue rotari ab eodem quoque super unius signi gradum nunquam elongari facile offendi. Quo forsitan factum est (si in celum tante cunctationis molem reiiciamus) ut non nisi postea quam iustus iudex fortis zelotes et vir omnium horarum pater cancellarius magnus noster apollo nobis illuxit mercurium suum nequaquam conspicari valuimus. Ceterum si hac tempestate quam diminute sunt veritates a filiis hominum et vana locuti sunt unusquisque ad proprium suum humanas sciscitemur causas cur tardius scule post emensos gymnasticos agones manum ferule subduximus plorabit heraclitus ridebit democritus difficile profecto erit rhinocerontis nasum non habere et satyram non scribere cum mutato nomine de multis fabula narratur et quod sibi quisque placet credula turba sumus. Legimus romanos quondam solitos omni reiecta mora ne quempiam debita suis laboribus mercede frustrarentur quam primum de republica benemeritis premia contulisse hinc triumphales corone imperatoribus ob partam super hostibus victoriam hinc obsidionales exercitum obsidione liberantibus donabantur Hinc ciuica et oualis Apud grecos in olympicis oleastro lauro in

phitijs in isthimis plini nemeis certaminib⁹ a plo fortissimi qꝫ athlete ipa ci
gebant sitqꝫ ad res magnas forti aīo capecēdas oppido ꝙ alacriter inescati.
Idē sancitum erat pugilibus litterarijs apud cilicie tharsū/athenas/ alexā
driam/trina/omnium bonarū artiū antiquissima emporia qñ apostol⁹ paul⁹/
gallorū patronus /dyonisius/et celibalis virago catherina illic ardētissime lit
teris operā gnanauere Quorsu igitur apud nostrates palestricte celestium
archanorum contemplatores qui dies noctesqꝫ in laboribus plusꝙ herculeis
exanclauerunt/lucubrauerunt/sudauerunt/alserunt/tot aurium tormenta
vt vix in alteram dormitarint tot capitis vertigines cerebri verminationes
et scantonias perpessi post epotas anxietatis et amaroris aquas atqꝫ depasta
absinthia a famigeratis et gloriosis tropheis tandiu remorati sunt. Sed de
his agenora cominet et harpocrates digito silentia suadet iamiam adstare
et apparere conspicio caduceatorem qui suo caduceo et pergrato epistolio vo
tiuā a censore nostro archigiganteo nunciat excarcerationem atqꝫ diutissime
concupitum exauctoramentum vtinam tā gaudibunda sit nobis ei⁹ epypha-
nia ꝙ iucunda in monte gargano archangeli michaelis hodierna extitit ap
paritio.
Salue itaqꝫ mercurij facunde nepos athlantis letamur in salutari tuo leta-
mur cum timore et tremore quandoquidam nescia mens hominum fati sor-
tisqꝫ future et crastina dies quandoqꝫ parens quandoqꝫ nonerca dum etiam
tuo oraculo non ad quietem(vt rudiarij olim milites)rerum ad duriores cita
mur congressus grauoraqꝫ martis pericula ad vibrandum scꝫ diuini verbi a-
cipitem gladium explantandas ex agro diuino zizanias infelix lolium et steri
les auenas/diabolice fraudis eliminandas versutias ac horrenda stygie pa-
ludis portenta instando oportune/importune/arguēdo/obsecrando/increpā-
do/constanter debellando vt laudationes eius inter gentes annunciemus q
de tenebris vocauit nos in admirabile lumen suum O durissimam prouinciā
O scientiam scientiarum regimen animarum O rem factā difficillimam fer
me non ante canos acceptandam saltem post virilem togam et ad calcem de
ductum theologum tyrocinium aggrediendam in suggesto scilicet apostoli-
co diuinam legem doctis et idiotis interpretari Nonne iustissimus seph pro-
thoplastis adami et abelis soboles eiusdem prognati rerum super mundiali-
um rationem prius indagasse traduntur duasqꝫ columnas diuersa materia
latericia vna altera marmorea(in quibus totum de consummatione mundi
in uolucrum sine litteris aut animalium ceterarūqꝫ rer figuris exscripsere)
longo ante tempore constituerunt ꝙ adolescente mundo noe(cui iusticie cu-
ra erat)humani generis scelera castigare ad ortus pro nostris pia predicatio-
ne futuri immensam vim cathaclysin prenunciaret.
Abrahamus mesopotamie incola priusꝙ hominum stulticiam increparet
ꝙ vere pietatis obliti sese nefarie supersticioni adiecerant mysteriales veri
singularis dei cultus cerimonias profundo silentio meditatus est. Moses nō
antea ad populum declamaturus accessit pharaonemqꝫ taxauit ꝙ in monte
oreb a dño longi⁹ edoceretur Esaias non prius ad ꝯcionandum se obtulit ꝙ
per altaris calculū sese purgatum nouisset Sed quid altiora refricamus.

Quattuor ille taratantare et tube euangelice mistica et sacratiora dei eloqa varia q3 linguarū genera a paracleto primū de oldicere dehinc in dispersiones gentiū euangeliū expectoraturi secesserūt xps etiā cuiusuis studiose actionis archetypū exeplar in nazareth prius surrexit legere librū quoq3 esaye pphete reuoluit posthac vt luce verba referē ois popul9 manicabat in tēplo a deus audire eū. Quid moror: Alis quasi presentaneū z recētius testimoniū magnū illum architheologum diuū aquinatem alij mutū bouē alij pythagoricū vtrē appellarunt quē postea celestia articulate et altissime mugientem audierunt. Hic siquidem interrogatus cur tandiu apud albertum magnū elinguis et obsignato ore siluisset qm inquit nondū apud albertū magnū loquitari,didicisset Quid igitur in quo potius probandi essent calūniantur et criminantur pleri q3 q subsellia ecclesiastica raranter conscenderunt dū in esuantissima theologie fornace veluti defecatissimū cōflatur aurū formarentur decoquerentur/effigiarentur/sacrorum enigmatum nucem infringentes vt postea nucleum plenis degustandū labris populis traderent Nonne viros hac in re imitātur heroicos quando quidem omne quod excellens opus et sublime futurum difficiles ortus habet incrementaq3 tarda Et vt adagice loquar qui binos lepores vna sectabitur hora vno quandoq3 quādoq3 carebit vtroq3 Sed iā satis ē ne me crispini scrinia lipi compulasse putes, de his verbum nil amplius addā.

¶ Finis.

¶ Frater Johannes de fenario ordinis predicatorum doctor theologus profundissimus Ad magistrū nostrū Johannem cleree confessorez regium in laudez virorū illustriū eiusdem ordinis edidit Carmen.

Te duce sydereus doctor redibit aquinas
Colonia albertum cernet cognomine magnuz
Et lugdunētium rursus mirabitur ara
Palustrem petrum, reddet rubente galero
Holcotum maior britania: parua sed heruum
Tardior aluernis veniet de montibus ipse
Mente velox tantum diuersa sed voce durandus
Rupibus in medijs capreolū macra ruthena
Enutriet quondam fulgeb.t crassa tholosa
Innumeros demū sic ordo dabit achilles

Thelos.

¶ Incipit questio de potestate pape.

REx pacific⁹ sa=
lomon cui dedit dñs diui
cias et sapientiam sicut
habetur.3.Regum.3.ca.
Sapienter volens exprimere cõditio
nes Regales in puerbiorum suorum
libro.c.25.sic dicit Gloria regũ est, iue
stigare sermonẽ.vbi describit psonas
Regia dignitate fulgentes quantuz
ad statum et quantum ad actum.
¶ Significat ergo primo statum rega
lem esse statũ celsitudinis et honora=
bilis reuerentie: in hoc quod dicit glo
ria reguz. Istum honorẽ nec aufferre
nec diminuere volebat. Primus xpi
vicarius beatus petr⁹ apostolus qui
in prima sua canonica.2.c. Cum ad ti
morẽ dei suos subditos monitorie in=
duxisset dicẽs deũ timete/statim siue
(alterius nois quomodocũqз diuinũ
significatis interpositiõe sed imedia=
te subiunxit) Regem honorificate.
¶ Scdo notificat regalẽ actũ debere
esse actum sollicitudinis et rõnabilis
diligẽtie in hoc quod sequit/iuestiga=
re sermonẽ. Debent si quidẽ reges nõ
vacare delicijs/et ludis/ ociositatib⁹
qr p hoc legim⁹ aliquos reges debito
sibi honorar epuatos. Quid eĩ regnũ
assiriorũ ad medos trãstulit/nisi effi
minati regis mollicie et delicacitas
sardanapali. Iste si quidẽ sicut refert
antique hystorie cũ ab artabo medoꝝ
pposito fuisset in lasciuijs iter mulie=
res meretrices inuẽt⁹ medis ex tunc
sibi rebellantibus/mediũ dominiũ me
dorũ amisit sed inde in desperationez
lapsus accensa pira se suasqз diuitias
in igne cremauit. Quod cõtigisse df
circa annũ ab initio mũdi.1240. Sz vt
exemplũ magis de ppinquo queram⁹
Childericũ regem francorũ filiũ de cã
Regimus p barones regni depositũ/
monasterio retrusum et monastico cũ
tegmine palliatũ. Tandẽqз pipinum
patrẽ caroli magni in regni regimie
cõstitutũ qđ fuit circa annũ dñi.75°.
¶ Relicta ḡ ociositate q̃ sacra scriptu
ra docente mala multa docuit/debẽt
reges hře sollicitudiez et diligẽtiã qđ
notatur in expressione iuestigationis
propter quod ecclesiastici.51.dicit in
persona boni regis In iuuẽtute mea
iuestigabã eã.s.sapientiã. Sed signãt
subditur sermone, Nã est ꝟmo aliqs
psumptuose elationis sicut fuit ꝟmo
illius qui dicebat Job.32.plenus sum
enĩ sermonib⁹ et coartat me sps vterĩ
mei Et iste sermo est repellẽdus vñ et
Job.38.dicit quis est iste inuoluenod
inuoluit snias sermonib⁹ iperitis Est
etiam sermo virtuose edificatiõis.s.
ille de quo df ecclastici.5°. Honor et
gloria in sermone sensati. Et talis ser
mo est retinendus psertim ab his qui
sunt in regimine ostituti vnde df Sa
pientie.6. Ad vos reges sunt hij ser
mones mei vt discatis sapientiaz. Est
tertio sermo scrupulose dubitationis
sicut fuit ille sermo qui exijt inter fra
tres id est apostolos xpi qz discipulus
ille scz Johannes euangelista non mo
tur. Johannis.21°. Et talis sermo est
diligenter inuestigandus vt diligenti
inuestigatione philosophi vel oculta
veritas plane elucescat. Sicut fecit sa
pientissimus ecclesiastes qui inuesti=
gans cõposuit parabolas multas que
sunt verba vtilia et cõscripsit sermones
rectissimos ac veritate plenos sicut di=
citur ecclesiastes vltimo.

¶ Proponitur questio.

Uoniã ergo nichil tam indubitatũ est q̃ non recipiat aliquam sollicitaꝫ dubitationẽ in ante. de tabell. in mod. in coll. 2. Et veritas sepius ex agitata magis splẽdescit in lucem. 35. qu est. 9. graue. vero.

¶ Ad maiorem veritatis patefactionem. Queritur vtrum papa. Sit dominus omnium tam in spiritualibus q̃ in temporalibus Ita q̄ habeat vtrãq̄ iurisdictionem spiritualem et temporalem. Et arguit̄ q̄ sic Mathei. 28. dicit xp̄us de se ipso data est michi ois potestas in celo et in terra. Sed papa est vicarius xp̄i et habet xp̄i potestatẽ et auctoritateꝫ sicut habetur extra de trãslatione episcopi. Inter corporalia. ergo in ipo est ois potestas tã celestis q̄ terrena. Item sicut dicit̄ genesis in pimo in firmamẽto celi p quod significatur ecclesia fecit deus duo luminaria magna scꝫ solẽ per quẽ signat̄ auctoritas põtificalis, et lũa p quã itelli potestas regalis Sꝫ luna in firamẽto nihil lumis habꝫ nisi q̃ recipit a sole ergo potestas regalis nullã iurisdictõnem habet quã nõ recipiat a sũmo põtifice ergo sũmus pontifex hꝫ iurisdictionem omniũ etiam tp̄alem. Et habet̄ ista rõ in decretis extra. de maior. et obid. solite. Item nullus põt aliquẽ deponere a dominio tp̄ali nisi sit eius dñs tp̄alis. Sed zacharias papa deposuit regẽ francorũ childericũ sicut habetur. 15. q. 1. alius Et inno. 4. depsuit imperatorem fridericũ ergo papa hꝫ temporale dominiũ super Regem frãcie et imperatorem. Et si sup istos ergo et sup omnes alios cũ isti sint maiores in temporalibus olbus xp̄ianis. Itẽ de cõsecratione di. 94. ca. duo sũt Dicit gelasius papa anastasio imperatori, duo sunt in quibus mũdus hic regitur auctoritas sacra pontificum et regalis potestas. Et post pauca nosti itaq̄ iter hec illorum te pendere iudicio ergo impator subest iudicio pape. Et si impator ergo multo fortius alij xp̄iani. Item ecclesiastica iherarchia exemplata est ad similitudinẽ iherarchie celestis secũdum beatuꝫ dyonisiũ in libro de cole. iherarchia. Sed in celesti ierarchia que est spirituũ beatoꝝ id est angelorum ita est q̄ habet omis vnum superiorẽ qui preest omnibus ⁊ omni modo scꝫ illuminãdo purgando et perficiẽdo vt habetur Ibidem ergo similiter in ecclesiastica Ierarchia est vnus superior qui preest olbus omni modo sed nullus talis est nisi papa q̄ nullus preest omnibus in spiritualibus nisi papa Item ieremias fuit vnus de sacerdotibus qui fuerũt i anathot in terra beniamim, sicut habet̄ ieremie pimo et tñ iste cõstitutus est a deo superior gentib⁹ et regnis vnde dixit ei dñs in eodẽ capitulo. Ecce constitui te hodie sup gentes ⁊ sup regna ergo est de ordinatione diuina q̄ aliquis de sacerdotibus habeat superioritateꝫ sup gentes et regna sed nõ nisi papa q̄ est sũmus sacerdos. Ergo papa est superior omnibus etiam quãtum ad tẽporalia cũ regna temporalia sint sub spiritualib⁹. Et trahitur hec ratio ex decretis extra de maio. et obedĩetia cap. solite. Item deuteronomiũ xvij°. dicit̄ qui autẽ superbierit nolẽs obedire sacerdotis imperio qui eo tẽpore ministrat domio deo tuo ex decreto iudicis morietur. Ex hoc habet̄ q̄ omẽs tenẽtur obedire in omnibus sicut superiori illi qui est sacerdos et iudex oĩm. Sed talis est papa vicari⁹ christi qui est iudex viuorum ⁊ mortuorũ sicut dicitur act. 10. ergo papa superior est omib⁹

etiam in tpalibus. Et hanc rationem tangere videt innocẽcius papa extra qui filij sunt legitimi. per venerabilez. Item. 22. di. in caplo omẽs dicitur. Ecclesiam solus ipe fundauit scz xp̄us et sup petram fundauit scz xp̄us et sup petram fidei mox nascẽtis erexit qui beato petro ecclesie vice clauigero terreni simul et celestis imperij iura commisit sed celeste imperiũ est spirituale et terrenũ est temporale ergo xp̄us petro et eius successoribus in ipso dedit imperium nõ soluz spirituale sed etiã temporale Ex isto forte capitulo moti sunt hijs diebus aliqui ad dicendũ q quicũqz teneret ɔtrarium deberet hereticus reputari ꝓpter aliqua verba que sunt ibi. Et sunt ista nõ dubiuz est qz si quis cuilibz ecclesie Ius suum detrahit iniusticiam facit/qui aũt romane ecclesie priuilegiũ detrahit ab ipso summo oĩm ecclesiarũ capite tradictũ auferre conatur. Hic ꝓcul dubio i heresim labitur. Et cum ille iniustus vocetur Hic dicẽdus est hereticus Item dyonisius in libro de di. noĩbus dicit q̄ sunt causatorũ insunt causis. Sed potestas spiritualib⁹ causa est temporalis ergo potestas temporalis olm habet esse penes illuz in quo est potestas spiritualis omĩnũ scz penes papam ꝓbatio minoris videlz q potestas spiritualis causa sit tẽporalis. Sicut se hz aĩma ad corpus sic spiritualia quibus substentatur aĩma ad temporalia quibus substentatur corpus. Sed anima est causa corporis ergo et spiritualia causa sunt tẽporaliũ ergo potestas spiritualis causa est temporalis. Itẽ augustin⁹ secũdo de ciuitate dei. ca. xxi°. dicit sic sine iusticia nõ potest regi res publica vera autẽ iusticia non est in re publica cuius xp̄us non est rector. Sz respublica populi xp̄iani debet esse recta et vera ergo xp̄us in ea debet esse rector. Sed papa est xp̄i vicari⁹ extra de trãslatiõe inter corporalia ergo papa rector est reipublice etiam i temporalibus. Item apost. infra cor. ij. spirituales iudicat omia sed papa spũalis est et dñs in spiritualibus ergo habet iudicare omia et de oĩbus etiam temporalibus. Item qui põt quod est maius potest etiã quod est minus. xij. q. ij. precipimus extra de donationibus inter virum et vxorẽ per nostras sed maior est potestas spiritualis q̄ temporalis ergo papa qui est sup omnes habz potestatem spiritualem super omnes etiã habet temporalem potestatem ꝓbatio mioris. 96. S. duo quippe sũt dicitur nam tam p̄ciosius ẽ aurum plũbo q̄ regia potestate ordo sacerdotalis altior. Item vna est ecclesia secundum illud Canticoꝝ. 6°. vna est colũba mea perfecta mea. Et vna spõsa dz habere vnũ sponsũ et vnicum dominũ ergo ecclesia debet habere vnũ sponsi vicariũ qui etiam sit dñs oĩnium. Itez non ɔfirmatur quis nisi a superiori extra de electio. nihil est. Sed imperator cõfirmatur per papam in iurisdictione imperiali que est temporalis sicut expresse patet extra de electio venerabilẽ ergo papa superior est imperatore et etiam in temporalibus et consequens quolibet alio christiano. Item mathei. xvi. dominus constituens petrum suum vicarium dixit ei. Et tibi dabo claues regni celorum per claues intelligens iurisdiciones ergo papa successor petri et vicarius christi habet duas iurisdictiones scilicet spiritualem et temporalem. ¶ Item nullus potest legitimare aliquem ad honores et dignitates temporales nisi habeat sup ipsum dominiũ temporale sed papa potest omnes legitimare et

quantuz ad honores temporales sicut
patet extra Qui filij sunt legittimi ꝙ
papa super omnes habet dominiū tē=
porale. Item bernar. libro quarto de
consideratione ad eugenium papam,
ca.3.sic dicit. Quid tu denuo vsurpa=
re gladiuz temptes quem semel iussꝰ
es reponere in vaginam ꝙ tñ qui tuū
negat non satis michi videtur acten
dere vbū dñi dicentis sic. Conuertere
gladium tuum in vaginā. Tuus ergo
et ipse forsitam tuo nutu ⁊ si non tua
manu euaginandus alioquin et si nul
lomodo ad te ptineret. Et dicentibꝰ
apostolis. Ecce gladij duo hic non re=
spondisset dominus satis est sȝ nimis
est vtriqȝ ergo ecclesie et spiritualis
gladius et materialis. Sed his quidē
pro ecclesia ille vero ⁊ ab ecclesia extra
hendus ille sacerdotis is militis ma=
nu sed sane ad nutum et iussum impe
ratoris Huc vsqȝ verba bernardi in q
bus gladium accipit pro iurisdictione
ergo vtraqȝ iurisdictio scȝ spiritualis
et temporalis pertinet ad papam.

In oppositū arguitur

Ad partem con
trariam videlicet ꝙ papa
non sit dominus omniuȝ
temporalis et ꝙ nō habe
at temporalem iurisditio
nem super omnes arguitur primo sic.
Si aliquis est dominus tēporalis ad
ipsum pertinet iudicare de heredita=
tibus et possessionibus ergo a de=
structione consequentis ille qui non
habet vbiqȝ sed in certo loco iudicare
de hereditatibus et possessionibus tē
poralibus non est vbiqȝ dominus tem
poralis sed papa non habet vbiqȝ iudi
care de hereditatibus ⁊ possessionibꝰ
temporalibus ergo papa non est oīm
dominus temporalis. Quod autem pa=
pa non habeat vbiqȝ iudicare de here
ditatibus et possessionibus probatur
per decretum extra qui filij sunt legi=
ti. Caus 13 vbi alexāder papa terciꝰ di
cit sic nos attendentes ꝙ ad regem p=
tinet non ecclesiam de talibus posses=
siōibus iudicare ne videamur iuri re
gis anglorum detrahere ⁊c. Hoc ideȝ
probatur per decretum in eodem titu
lo lator. Item ad dominum tempora=
lem pertinent iudicare de feudis vbi
est dominus temporalis Sed ad papā
non pertinet vbiqȝ iudicare de feudis
quia in regno francie non habet hoc
facere ergo papa non est vbiqȝ dñs tē
poralis Maior probatur per decretuȝ
extra de foro competenti ex tranmissa
vbi innocentius papa tercius manda
uit causam feudi terminari probatio
minoris habetur extra de iudiciis No
uit vbiqȝ innocentius papa tercius di
cit. Nō enim intendimus iudicare de
fundo cuius ad ipsum id est regem
francie spectat iudicium. Item ad il
lum qui est super omnes dominus in
temporalibus appellari potest de iure
cum appellatur a iudice ciuili sed a ci
uili vel a seculari iudice nō pōt appel
lari ad papaȝ ergo papa nō est dñs oīȝ
in tēporalibus Maior plana est ⁊ etiā
potest probari p ea que habētur in de
cretis de appellatis dilecti filij pōr p=
batio per decretū extra de appellatis
dilecti filij pbatio minoris p decretū
extra de appellatis si duobꝰ vbi alexā
der papa tertiꝰ pōt sic Nō q̄ris si a ciui
li iudice a iudiciū vel post ad nr̄aȝ au
dientiā fuerit appellatum an huius
appellatio teneat/quideȝ in hijs que
sūt nostre temporali iurisdictiōi sub=
iecti in alijs vero et si de consuetudie
ecclesie teneat secunduȝ iuris rigorē
credimus non tenere. Item per decre

tum extra de foro compe. licet vbi innocentius papa tertius dicit sic si qñ a laycis vercellēsibus litteras sup rebus precipue que forum seculare contingunt a sede apostolica contigerit impetrari sub ap. ostan. decernas irritas et inanes. Item vassallus non recognoscens se feudū tenere a dño ipo iure ipsum feudum amittit hoc est ei notatum per leges probatū in sūma que dicitur copiosa titulo de feudis et seruatur de consuetudine Et iam factum est in promptu habemus in facto flandrie nunq̃ recognouit nec adhuc recognoscit se feudum vel temporale aliquid tenere a papa sicut expresse dicit innocentius tertius extra qui filij sūt. legi. per venerabilē ergo si papa esset vere eius dñs tēporalis iaz ab illo tempore regno suo fuisset priuatus Cōtrariū videmus et sp sic erit per dei grãz ergo papa nō habet saltē i regno frācie tpalē iurisdictionē Itē p dñm feudi debet inuestigari quicūq tenet feudū ab alio et ratione fūdi debet nō aliquā redebentiā sicut patz in libro feudoꝝ et extra de feudis ex pte Sed multi sunt reges et dñi tpales qui nec in psonis suis nec predecessorum suoꝝ vnq̃ in regnis suis recepert aliquā inuestiturā a papa nec i terris suis vnq̃ sibi fecerūt aliquā redebentiā tpalē licet exhibuerūt ei sicut spūali patri reuerentiā sicut rex francie castelle et aliqui alij ergo saltē quo ad illos et eorū regna nō est dñs tpalis. Itē dicit aposto. 2. thi. 2. nemo militās deo implicat se negocijs secularib⁹ sed nemo in ecclīa dei magis militare debet deo q̃ papa ergo nemo min⁹ implicare se debet negocijs secularib⁹ q̃ papa Sed iurisdictio tpalis et pcipue oim sūme est implicatiua in negocijs sclaribus ergo papa non habet super oēs iurisdictionē tpalē Si rñdeatur q papa nō habeat iurisdictionē tpalē sup oēs q̃tū ad executionē q2 hoc esset se implicare negocijs sclarib⁹ sed bene hz iurisdictionē tpalē sup oēs quantū ad imperiū ipi⁹ per principes sclares et sic rñdēt eos multi innitūtur auctoritati beati bernardi li. 4. de eiusdē ad eugeniū papā que allegata supra ad contrariū in. 17. argumēto; ad quā auctoritatē respōdebitur loco suo. Tamē cōtra istā rñsionē sicut dicitur. deu. 32. dei pfecta sunt opa et oē qd a dño ordinatuz est. Sed pfectius et ordinati⁹ est q ille habeat ptātē iurisdictionē qui eā pōt licite demandare executioni cum militet seculo non papa qui dz militare deo videt q papa a deo accepit nullo modo temporalem iurisdictionem super omnes. Item dignitas xpiana maxima regnare debet in capite xpianitatis videlz in papa sz habere dniū in temporalibbus est contrariū dignitati xpiane precipue q̃tum ad personas ecclesiasticas ergo papa nō habet dominium omnium temporale. probatio minoris est per auctoritatem bede qui in glosa iacobi primo dicit sic. Nō est christiane dignitatis in temporalibus ex altari se potius deprimi. Item nomina debent esse consona et conuenientia rebus sicut notatū est ex̄ de preben. Cum secundum apostolum. sz papa non nominatur ab imperio temporali sed a spirituali dignitate. Papa enim dicitur quasi pater patrū nec conolatur a temporali dominio sed ab humili seruitute vocat enim papa. se seruum seruorum dei secundum institutionem sanctissimi patris beati gregorij magni ergo realiter in papa nō est dominium temporale sup omnes sed dignitas et paternitas spiritualis Item sicut papa est iudex ordinarius

totius ecclesie ita quilibet episcopus est ordinarius diocesis sue extra de officiis iudi. ordi. Cum ab ecclesiarum. Si ergo papa haberet iurisdictionem temporalem super omnes personas de ecclesia quilibet episcopus haberet iurisditionem temporalem super omnes de diocesi sua sed hoc est falsum. ergo et primum. probatio minoris scilicet quod non quilibet episcopus habet iurisdictionem temporalem in sua dyocesi videmus enim multos episcopos qui in suis diocesibus habent reges et principes qui iurisdictionem temporalem super eosdem reges et principes non habent. Sed econtrario eos recognoscunt (sicut etiam vere sunt) suos dominos temporales et hoc est et fuit in regno francie a tempore ex quo non extat aliqua memoria observatum. Item nichil voluit xpus petro vicario suo vel cuicunque successori eius committere cuius contrarium voluit in se ipse docere imitatores enim esse xpi voluit omnes apostolos iuxta illud pauli Corinth. ij Estote imitatores mei sicut et ego xpi. Sed xpus ostendit et de facto docuit se non velle habere dominium vel iurisdictionem temporalem dicitur enim in euangelio iohannis sexto quod cum cognovisset iesus quod illi homines qui viderant signum quod fecerat de multiplicatione panum venturi essent vt raperent eum et facerent eum regem fugit iterum in montem ergo xpus nec petro nec cuicunque successori eius commisit dominium temporale vel iurisditionem temporalem nec ostendit quod deberent vel se habere eam generaliter super omnes Item plus dominationis non habet papa ratione qua papa quam habuit petrus postquam super ipsum fundata est ecclesia a xpo et sibi sunt tradite claues regni celorum Sed petrus post omnia ista

non habuit dominium rerum temporalium super omnes ergo nec papa inquantum papa et successor petri habet super omnes dominium temporale. Quod autem petrus postquam tradite sunt ei claues regni celorum habuit temporale dominium patet per hoc. quod actuum. dicitur quod illi claudo ex vtero matris sue qui intendebat in petrum et iohannem sperans se aliquid accepturum ab eis dicit petrus argentum et aurum non est michi quod autem habeo hoc tibi do. Certum est enim quod illi nichil temporale dedit et tamen dedit quod habuit. Item soluere tributum nunquam pertinet ad superiorem dominum temporalem imo magnum tributum debet sibi solui secundum sententiam saluatoris Math. xxij. vbi petentibus ab eo si liceret dari censum cesari aut non: Petiuit ab eis cuius esset ymago que erat in numismate census et audito ab eis quod esset cesaris respondit reddite ergo que sunt cesaris cesari et que sunt dei deo. Sed xpus pro se et pro petro voluit soluere tributum ergo voluit ostendere nec se nec petrum velle habere in temporalibus superius dominium. Quod autem xpus pro se et pro petro solueret tributum patet mat. 17. vbi dixit ad petrum vade ad mare et mitte hamum et eum piscem qui primus ostenderit tolle et a petro ore eius inueniens statere illum sumens da eis pro te et me. Item dominium et ministerium ex opposito se habent ita quod nec domino debet imponi ministerium nec minister sibi debet vsurpare dominium sed ex ordinatione xpi qui maior est in ecclesia debet exercere temporale ministerium vt probabo ergo qui maior est in ecclesia non debet vsurpare vel sibi vendicare temporale dominium. Quod autem maior in ecclesia debet exercere temporaliter humile ministerium probatur per illud luce. xxij. vbi cum fuisset contentio inter discipulos de maioritate dixit. Qui maior est in vobis fiat sicut minor et qui precessor est sicut ministrator et

paucis interpositis sequitur Ergo aut̄
in medio vestrum sum sicut qui mini
strat. Item iudicare est actus pertinēs
ad iurisdictionem vnde qui nō pōt a=
liquē iudicare nō videtur i ipō aliquā
iurisdictionē habere ex quo sic argui
tur nichil a xp̄o cōmissū est pape sup
mundū nisi illud super quod venit in
mundū s3 xp̄s non venit in mundū vt
iudicet mūdum quod pertinet ad iu=
risdictionē temporalē sed vt saluetur
mundus per ipsu3 pertinet ad iurisdi
ctionē spiritualē sicut habetur iohan
nis tertio vbi sic dicitur non eni misit
deus filiū suū in mundū vt iudicet mū
dum sed vt saluetur mundus per ip3
Ergo a xp̄o nichil cōmissū est pape su
per mundum q̄tum ad iurisdictionē
temporalem. Item illud nūq̄ sibi de=
bet vendicare vicarius quod plane ꝛ
plene ad se non pertinere voluit et ex
pressit eius dominus cuius vices ge=
rit secundū quod dicitur mathei. 10.
Non est discipulus super magistrum
nec seruus super dn̄m suū Sufficit di
scipulo vt sit sicut magister suꝰ salua=
tor noster magister voluit et expressit
se non habere regnū quod est mūda=
num et temporale sicut patet iohānis
1.q. vbi dicit regnū meū non est de hoc
mūdo ḡ nec quicūq3 papa vēdicare si=
bi debet ex xp̄i vicariatu q̄ habeat tē=
porale regnū et per ꝯn̄s q̄ habeat sup
oēs dn̄iū tp̄ale. ¶ Decisio questionis.

Circa questio=
nez istā multi multa ꝛ di
uersi diuersa sensuerūt.
Quid eni dixerūt dn̄m
papā eē dn̄3 oī3 nō solū i
spūalibus s3 etiā in tp̄alibꝰ ꝛ istiꝰ opi
nionis multū adde siue fuit dn̄s host
qui fecit sūmā iuris que dr̄ sūmo copi
osa spālꝰ tamen hoc p̄bat in appara
tu suo sup decent extr qui filij sūt le=
gis. p venerabilē sup. a. rōibꝰ vbi mul
tas rōes adducit ad hoc q̄rū meliores
ꝛ efficaciores adducte sūt supiꝰ i oppo
nēdo ad ptē istā ꝛ hoc dico ppt̄ hoc qꝺ
inter rōes quas ibi ponit inueniūtur
alique ꝯmitū friuole sicut illa que p̄po
nit q̄ xp̄s nō solū fuit p̄ter naturā cō=
ceptꝰ ꝛ natꝰ que in nullo ē ad p̄positū.
Alanꝰ ꝛ T. dixerūt q̄ q̄uis a solo deo
eē dicat̄ executiōe tn̄ gladij tp̄alibꝰ ac
cipit ab eccl̄ia quare etiā ꝛ papa vtro=
q3 gladio vti pōt l̄iā ꝛ dn̄s vtroq3 gla=
dio vsus est ꝛ moyses oibus p̄eēsse no=
scitur spūaliter vigere d3 discretio ꝛ sa
piētia qua xp̄i fideles q̄ sūt mēbra ec=
clesie dirigāt̄ ad opa salutis vn̄ ad ip3
sicut ad caput spectat oibꝰ fidelibꝰ da
re sensū discretiōis ꝛ p ḡtiosā ꝯditio=
ne3 ꝛ suā doctrinā scd̄3 illud gregorij i
registro r̄ hētur di. 43. Si rector discre
tus in silētio vtilis in v̄bo ne aut tacē
da p̄ferat aut p̄ferēda reticescat Spe
ctat etiā ad ip3 dare fidelibꝰ motū bōe
opatiōis p virtuosā opatiōnē ꝛ bonā
vitā se ip3 p̄bendo bonū exēplū fideli=
bus sicut docebat ap̄l̄us ad titū Ner=
ui aūt ab ipō capite deriuati sūt diuer
si ḡdus ꝛ ordines eccl̄iastici qbꝰ scd̄m
coꝝ diuersa ꝛ disticta officia mēbra ec
clesie suo vero capiti. s. xp̄o ꝛ sibi inuicē
quasi qbusdā ꝯnexiuis ꝯpagibꝰ colligā
tur vn̄ in vnitate fidei faciūt vnū corpꝰ
Cordis aūt p̄prietas adaptat̄ rōabilr̄
illi q iurisdictionē tp̄alē exercet et est
dn̄s tp̄alis dicit eni isidorꝰ q̄ cor ē to=
tiꝰ corpis fūdamētū Et arist. i li. 12. de
aialibꝰ dt̄ q̄ i corde est p̄ncipiū venaꝝ
deferētiū ad mēbra sāguinē sine quo n̄
est vita. Itē dt̄ li. 16. q̄ in ḡnatiōe cor=
poris aialis primo creat̄ cor etiā an̄q̄
caput Dn̄s autē tp̄alis sicut rex in re=
gno ꝛ impator in iperio recte dr̄ fūda
mētū p̄pt̄ soliditatē ꝛ firmitatē iusticie

que i ipō debet eē sine qua res publi
ca nullo modo potest esse stabilis sicut
nec edificiū sine fundamento. Et in si
gnum huius videlz q̄ dn̄s superior in
temporalibus sit quasi fundamentū
reipublice legimus ⁊ refert ysidorus
libro. 9. ca. 3. q̄ reges apud grecos ob
hanc causam basilei vocantur q̄r tan=
q̄ bases populum substantabant in si
gnū etiam huius dicimus dn̄os tem=
porales fundatores ecclesiaꝝ qđ non
dicitur de p̄latis nisi inq̄tū habentes
sunt aliquod dominiū temporale Ab
isto vero corde id est a seclari principe
p̄cedunt tanq̄ a principio vene id est
leges statuta et cōsuetudines legitti
me per quas quasi per quasdē venas
diuiditur ⁊ defert ad partes singulas
totius corporis hoc est. coitatis et rei=
publice substantia temporalis sicut in
humano corpore sāguis. Sicut enim
sine corde nō est in corpore vita sic nec
sine substantia tēporali posset subsiste
re vita. Quomodo antē ista tempora
lis substantia habeat diuidi p̄tinet ad
reges et principes exercentes iusticiā
scđm q̄ habetur a beato Iheronimo
sup iheremiā ⁊ est. 23. q. 5. Regum ibi
dicitur q̄ regū est p̄prium facere iu=
sticiam ⁊ liberare de manu calumpni=
anciū vi oppressos / Idē habet a beato
augustino. 23. q. 7. quicunq̄ Cor etiā
pōt dici dn̄s secularis vt rex respectu
dn̄i spiritualis / q̄r sicut / cor prius crea
tur q̄ caput sic prius fuit iurisdictio
tp̄alis in regibus q̄ fuerit iurisdictio
spiritualis in sacerdotibus vel pōtifi
cibus sicut p̄tz per augustinū de ciui=
tate dei libro. 18. c. 2. Ubi refert de an
tiquissimis regnoꝝ inicijs Pꝫ ergo
ex p̄dictis q̄ sicut in humano corpore
sunt due partes principales officia di
stincta et diuerse habentes. s. caput et
cor ita q̄ vna de officio alterius se nō
intromittit. Sic in orbe due sunt iu=
risdictiōes distincte scꝫ spiritualis et
temporalis habētes officia distincta
vnde sicut nō est aliquis dn̄s tempora
lis q̄ se debeat reputare dn̄m omniū
in tp̄alibus ⁊ spiritualibus sic nec est
aliq̄s dn̄s spūalis q̄ debeat se reputa=
re dn̄m omniū in tēporalibus ⁊ spiri
tualibus. Sed dn̄s secularis erit in tē
poralibus ⁊ dn̄s spiritualis i spiritua
libus Papa ergo non est dn̄s tempo
ralis omniū. Et hoc potest probari ex
tribus p̄mo ex ordinatiōe p̄pli israeli=
tici. 2° ex humili respōsione xp̄i. 3°. ex
sublimi p̄fectione status ap̄lici. Primo
ergo videamus distinctionē. Iurisdi=
ctionis spiritualis et tp̄alis in ecclīa
ex ordinatiōe populi israelitici. Ordi=
nauit enim dn̄s populum israeliticū
vt regeretur p̄mo p̄duces ⁊ sacerdo
tes vnde et moyses qui p̄mo regit po
pulum eius fuit dux populi. Sibi eni
et non alij dixit dn̄s Exo. 32. vade et
duc populum istū quo locut⁹ sum tibi
Aaron vero frater eius fuit sacerdos
primus et pōtifex primus vnde dictū
fuit moysi Exo. 28. applica ad te aarō
fratrem tuū cum filijs suis de medio
filiorum israel vt sacrificia fungātur
michi moyses ergo dux fuit i populo
israel et aaron sacerdos q̄uis etiam
ipse moyses sacerdos fuisse legat se=
cundū illud psalmiste moyses ⁊ aaron
in sacerdotib⁹ eius / et dicit. 22. sacro=
sancta. et Iheronimus sup leuiticuꝫ
dicit Si q̄s vult pontifex esse nō tam
vocabulo q̄ merito: imitetur moysē /
imitetur aaron. Rōne ergo sacrificij
vterq̄ habuit iurisdictionē spūalem
sed ipsum sacerdociū magis p̄prie re
sidebat penes aaron qui hostias offe=
rebat dn̄o: quod nō faciebat moyses.
Unde i glosa sup illud verbū moyses
et aaron in sacerdotib⁹ dr̄ sic moyses

sacerdos qui si nō hostias vota tñ po
puli obtulit ⁊ pro populo supplicauit
Jurisdictio autē tēporalis totalit̄ fuit
i moyse et hoc apparet ex nomīe officii
sui dux enim secūdum ysidorū ē offici-
um seculare Jterum hoc apparet ex
hiis qui successerūt sibi moysi ei in du
catu populi successit Josue deīde Ju
dices et postea Reges de quibus certū
est q habuerūt et exercuerūt Jurisdi-
ctionē tpalē Jdē etiā pz ex cōmissione
facta ipsi moisi dñs eni sibi cōmisit di-
uisionē hereditatū ⁊ possessionū Jnter
filios israel diuisio autē hereditatum
et possessionū pertinet ad Jurisdictio
nem tēporalē Jgit̄ primū patet scilicz
q dñs cōmiserit moysi diuisionem he
reditatū et possessionū dicit̄ eni nume
ri.36.q accesserūt principes familia
rum galaad locuti q sunt moysi coraz
pricipib⁹ israel atq dixerūt. Tibi dño
nostro precepit dñs vt terrā sorte diui
deres filiis israel et vt filiab⁹ zaphat
fratris nr̄i dares possessionē debitam
patri scđm scz q diuisio hereditatū et
possessionū pertineat ad iurisdictōnē
temporalem patet per augustinū sup
Joh. iure humano hoc dicit̄ hec villa
mea ē. Et hic fu⁹ me⁹ ē Jura aūt hūa
na iperatorū sunt q2 ipsa iura humana
per iperatores et reges de⁹ distribuit
humano gñi et ex ho. sequit̄ q aplus
voluit seruire regib⁹ voluit honorare
reges et dixit reges reueremini noliteq
dicere quid mihi et regi/q̄d tibi ergo
et possessioni p iura regum possidētur
possessiōes vsq huc verba augustini
Et hētur. 8. di. quo iure. Ex quib⁹ ptz
q diuisio hereditatū ⁊ possessionū pti
net ad iurisdictionē tpalem cuiusmo-
di est iurisdictio imperatorum et regum
patet ergo q moyses habeat sup po
pulum dei iurisdictionē tpalem vnde
quātum ad hoc reges et principes re-
presētat nūq̄ aūt legit̄ q aaron de du-
catu ⁊ iurisdictione ptinēte ad moysē
se intromisit volens sibi ipsi dñiū attri-
buere nisi ad mādatū ipsi⁹ moysi ymo
acōtrario aaron vocabat moysē dñm
exo. 32. cū moyses reuersus de mōte in
quo locut⁹ fuerat cū dño turbat⁹ fue
rat d vitulo cōflatili quē fecerat popu
lus dixit ei aaron ne idignet̄ dñe me⁹/
tu eni nosti populū istū q pron⁹ sit ad
malū. Cū aūt iurisdictio siue regimen
in scriptura sacra intelligat̄ per virgā
iuxta illud psalmi. Reges eos in v̄ga
ferrea hoc est inflexibili iusticia scđm
glo. iurisdictio illa duplex designata ē
in duplici v̄ga de qua legit̄ in veteri te
stamēto. Legitur eni exo. 4. q moyses
tenuit virgā vñ dr̄ ibi reuersus ē moy
ses in egiptū portās virgā dei i manu
sua. Legitur etiā nūeri. 17. q moyses
inuenit germinasse virgā aaron p pri
mā pcussa ē terra egipti plagis corpo
ralibus vñ ipsa designat iurisdictiōez
tpalem scđa solū reposita est in taber-
naculo testimonij sicut legit̄ ibidē ⁊ in
archa testamēti sicut hētur ad hebre-
os. 9. et p hoc designat iurisdictionez
spūalem seu sacerdotalē ppter qđ ad
hebreos. 9. sup illō verbū ⁊ v̄ga aaron
q̄ floruerat dicit glosa potestas sacer-
dotalis. Ex his colligi pt q sacerdos
quicūq iurisdictionē hñs in spūalib⁹
sicut aaron nūq̄ sup illū qui hz iuris-
dictionē tpalem etiaz sicut moyses dz
sibi vendicare dñium Et q penes eccle
siam q̄ vere est archa testamēti nō est
reposita v̄ga hoc est potestas aliq̄ nisi
solū mō v̄ga aaron id ē potestas spūa
lis quantū ē dico ex ordinatiōe pīo di
uinitus facta. Et hoc itelligi dz accipi
endo ecclīam nō in gñali put dicim⁹
q ecclīa dr̄ cōgregatio fideliū sz scđm
q accipit̄ in spāli. s. put ecclīa cōdistin
guit̄ cō seculū et clerici ⁊ viri ecclīastici

cōtra laycos et seculares verūtū sicut aaron aliqn̄ volente dn̄o vsus est virga moysi.i.iurisdictiōe tp̄ali sicut in afflictione egiptiorū per plagas multiplices semper tn̄ de expressa auctoritate moysi. Sicut etiam qui nūc vocat⁹ est ad iurisdictōnē spiritualē sicut aaron bene habet vsum alicuius iurisdictionis tēporalis sicut papa et prelati alid alicubi sed nō nisi quātum sibi datum et permissū ab illis qui habent in hoc mūdo temporaliū potestatez videlicet ab iperatoribus regib⁹ et aliis pn̄cipibus de quib⁹ ꝙ ptātem habeāt in tp̄alibus et sup ecclesias ꝓbatur p ysidor. 23.q.5. Pn̄cipes vbi dicit sic sepe per regnū terrenū proficit vt q̄ intra ecclesiam positi cōtra fidem et disciplinam agunt rigore principū terreant ipam qȝ disciplinam quā ecclesie vtilitas exercere nō preualet ceruicibus supborꝫ potestas principalis imponat et vt venerationē mereatur virtutē potestatis impartiatur. Cognoscant pn̄cipes seculi deo se debere rationē reddituros esse propter ecclesiam quam a christo tuendaȝ suscipiunt. Nam siue augeatꝫ pax ꝛ disciplina ecclesie per fideles pn̄cipes siue soluatur ille ab eis rationē exiget qui eorū potestati eorum ecclesiam tradidit. Huc vsqȝ verba ysidor. Ex quibus habetur ꝙ ecclesia q̄ntū ad temporalia potestati regum et principum est tradita et subiecta nec vacat a misterio ꝙ cū ab illo ꝓpheta qui fuit de sacerdotibus qui erant in anathot videlicet Iheremia quereꝫ aliquando quid videret ipse se nō virgas sed virgam vigilantem videre respondit per hoc tam discrete q̄ scītē signans ꝙ quicūqȝ sacerdos dn̄i hoc est sacre p̄sidēs in domo dn̄i nō ad duas virgas id est duas iurisdictiones vbiqȝ habēdas sȝ ad virgā vigilantē id est ad iurisdictionem spiritualē debet respicere in qua multū est necessariū esse vigilem ꝛ sollicituȝ scdm̄ illud apl̄i.2.ad corinthios. 11. instantia nr̄a quotidiana sollicitudo oim̄ ecclesiaruȝ. Sed ad regimē populi israelitici pro tp̄e regū qui successerunt iudicib⁹ et ducib⁹ et p ꝯñs moysi descendamus. Certū est eni ꝙ tunc reges in tp̄alibus p̄sidebant sacerdotes et ꝓphete spiritualia regebāt nūq̄ p illo tempore fuit sacerdos vel ꝓpheta qui tanq̄ dn̄ium habens p̄cepit aliqd regi. Licet bene legantꝫ anunciasse regibus p̄cepta dn̄i sicut legiꝫ de saul.1. regum.13.2.15. Sȝ reges sicut veri dn̄i p̄cipiebāt sacerdotib⁹ et ꝓphetis. Et ne dicatꝫ ꝙ hoc fecerūt mali reges nō exercentes iurisdictionē sȝ se iniētes in tirānidē ostēdi pōt hoc de trib⁹ melioribus qui vnq̄ tūc regnauerūt sup populum dn̄i vȝ de dauid ezechia ꝛ iozia. De dauid eni legitur.3.regum.1.ꝙ p̄cepit sadoch sacerdoti et nathā ꝓphete et bananie filio ioiade dicens. Tollite vobiscū seruos dn̄i vr̄i vocās se dn̄ꝫ eorꝫ et iponite salomonē filiū meū sup mulā meā ducite in gion et vngite eū ibi sadoch sacerdosqȝ ꝛ nathā ꝓpheta in regeȝ de ezechia vero legiꝫ.4.regū 9.ꝙ ezechias ingressus ē domū dn̄i et misit eliachim p̄positū domus ꝛ roboā scribā ꝛ senes de sacerdotib⁹ ad ysayā ꝓphetaȝ. Et sequiꝫ dixitqȝ eis ysaias hoc dicetis dn̄o vr̄o nolite timere de rege. Et iosia legiꝫ.4.regū.22. Cū audisset rex verba libri legis dn̄i scidit vestimenta sua ꝛ p̄cepit elchie sacerdoti et acham filio saphan ꝛ achobor filio michar saphan scribe ꝛ azarie suo regis dicēs ite et ꝯsulite dn̄m. Ecce isti tres reges sup oēs qui vnq̄ rexerunt ppl̄m dn̄i meliores iperādo p̄cipiēdo ꝛ mittendo se ostenderūt sicut et vere erant post deū esse dn̄os p̄ncipales sup quos

nec ꝓphete sacerdos vnq̄ alias atten
tauerūt aliq̄d qđ eēt eis in diminutio
nē sui dñii tēporalis hic posset fieri alia
rō/ex hoc ꝙ ꝓphete sua tp̄a nō sub sa
cerdotib⁹ aut pōtificib⁹ ſ3 sub regib⁹
tanq̄ sb dñis pncipalib⁹ descripserūt vt
p3 i ysaye pmo ꝛ sic de singulis ꝓphetis
et lu. i°. et 3°. Ex quib⁹ oībus ꝯcludi pōt
ꝙ papa pr̄ spūalis oīm xp̄ianoꝝ nō est
dñs oīm tp̄alis. Itē hoc idē videlic3 ꝙ
papa nō sit dñs oīm tp̄alis nec iurisdi
ctionē h3 tp̄alem sup oēs apparet ex
humili respōsiōe xp̄i Legimus i luca.
12. c. ꝙ quidā venit ad ihesum et dixit
Magister dic fratri meo vt diuidat he
reditatē mecū. At ille dixit ei hō quis
me cōstituit iudicē aut diuisorē super
vos ostendēs per hoc ꝙ ad ip̄m nō spe
ctabat iudiciū vł iurisdictio de diuisio
ne hereditatis vł hereditate possessio
nis. Unde ambrosius sup illud verbū
bene terrena declinat qui ꝓpter diuina
descenderat/nec iudex eē dignatur li
tiū et arbiter facultatū viuorū habēs
mortuorū ꝙ iudiciū meritorūq3 arbi
triū. Ex quib⁹ potest argui sic nō est di
scipulus sup magistrū nec seruus sup
dñm suū et sufficit. i. sufficere d3 disci
pulo vt sit sicut magister ei⁹ Sicut scri
bit Mathei. 10. sup qđ verbū dicit re
migius magistrū et dñ3 semetip̄m ap
pellat p seruū et discipulū suos vult i
telligi ap̄los Si ergo maioritatē iudi
candi in tp̄alibus sicut de diuisione he
reditatis noluit in hoc mundo habere
xp̄us magister et dñs etiā in vnico cāu
pticulari certe nunq̄ maioritatē debe
ret appetere quicūq3 xp̄i seruus/qui
cunq3 discipulus quicūq3 ap̄lus/vnde
dñs i luca. 12. c. Postq̄ respōderet qs
me cōstituit iudicem ac diuisorē super
vos sciens ꝙ velle iudicare vel iurisdi
ctionē habere in talib⁹ ꝓcedit ex radi
ce auaricie stati direxit verbū ad apo
stolos ꝛ dixit videte ꝛ cauete ab oī aua
ricia ꝙ nō i habūdātia cuiusq̄ vita ei⁹
est ex hijs q̄ possidet. Et ex istis vbis
dñi moneri videt bene in li. 1. de cōsid.
ad eugeñ. capi. 5. vbi dicit sicubi aliqñ
quispiā ap̄loꝝ iudex sederet hoīm aut
diuisor terioꝝ aut distributor terrarū
stetisse lego ap̄los iudicādos sedisse.
Iudicātes nō lego Erat illud nō fuit
ita ne iminutorē dignitatis suus si nō
vult esse maior dño suo aut discipul⁹
si nō vult eē maior eo qui se misit aut
filius si nō transgredit terios quos po
suerūt patres sui. Quis me cōstituit
iudicē At ille magister et dñs. Et erit
iniuria seruo discipuloq3 si nō iudicet
vniuersos. Et post pauca Quid ni cō
tempnant iudicare de terrenis posses
siunculis hominum qui in celestibus ꝛ
angelos iudicabunt ergo in criminis
bus non in possessionibus potestas ve
stra propter illa scilicet crimina/si qui
dem non ꝓpter has accepistis claues
regni celorum preuaricatores vtiq3 ex
clusuri nō possessores vt sciatis ait ꝙ
filius hominis habet in terra dimittē
di peccata ꝛ cetera Que nā tibi maior
videt ꝛ dignitas ꝛ ptās dimittēdi pec
cata an predia diuidendi Sed non est
comparatio habent hec infima et ter
rena iudices suos reges et principes
terre. Quid fines alienos inuaditis.
Quid falcem vestrā in alienam mes
sem extēditis Usq3 huc vba bernardi
S3 ꝙ possi3 hic aliq̄s dicere ꝙ intermissa
sunt hic aliqua verba bernardi quib⁹
p3 ip̄m sensisse ꝯtrariū Ad hoc respō
deo nō sunt intermissa verba nisi ista
michi tamen non videtur bonus esse
maior rerum qui indignum putat apo
stolis seu apostolicis viris non iudica
re de talib⁹ quib⁹ datū ē iudiciū in ma
iora in illis autē verbis non intendit
dicere ꝙ apostoli iudicare debeant de

illis terrenis quoꝝ iudiciū ꝑtinet ad
reges et principes sed vult dicere ꝙ
ex indignitate et insufficienta nō ꝓce
dit ꝙ de talibus non debeāt iudicare
sed magis ex impertinētia. Unde ber
nardus immediate post oīa verba su
pra posita dicit Non ꝗꝛ indigni vos sꝫ
ꝗꝛ indignum vobis talibus insistere
quippe potioribus occupatis respon-
sionem etiā aliam xp̄i habem⁹ ex qua
satis pōt concludi propositū principa
le nā cum pilatus peteret ab ip̄o vtrū
esset rex. io. 18. ip̄e xp̄s r̄ndit regnū me
um nō est de hoc mūdo. Sup quod vꝰ-
buꝫ dicit Crisostom⁹ sic hoc dicit qm̄
non tenet regnuꝫ sicut hii reges ter-
reni tenent sed qm̄ de sup habet prin
cipatum qui nō est humanus sed mlt̄
to maioꝛ ⁊ clarioꝛ Si eni scd̄ꝫ ꝙ regula
iuris dicit nemo plus iuris transfer-
re pōt in aliū ꝙ̄ sibi cōpetere dinoscat
Et saluatoꝛ dicit regnū suū non eē ex
hoc mūdo innuēs se non habere prin-
cipatū hūanū Liquet ꝙ nec in papaꝫ
transferre volvit tp̄ale ⁊ hūanū regnū
⁊ regni dn̄iū. Idē etiā ptꝫ scꝫ ꝙ papa
nō sit dn̄s oīm tp̄alis nec iurisdictio-
nem tp̄alē habeat super om̄es ex sub
limitate status apostolici Status eni
p̄lationis est status perfectionis sicut
docent theologi doctores Et hoc etiā
habetur a dionisio in libro de ecclesia-
stica ierarchia attribuens in quinto
ca. illius libri perfectionē prelatis tan
ꝙ̄ perfectoribus Et in 6. c. religiosis
tanꝙ̄ perfectis papa vero non solum
est prelatus immo est oībus ecclesia-
sticis p̄latis p̄positus Unde maxie per-
fectionis debet eē status suus Ad per
fectionē aūt nō ꝑtinet tp̄alis iurisdi-
ctio sed dei electio scd̄m illud ꝙ dicit
dn̄s. math. 19. Si vis perfectus esse
vade ⁊ vēde oīa que h̄s et da paupe
ribus ergo ad papā non tm̄ ꝑtinet re-
quirere dn̄ium in tp̄alibus quantum
suum affectum retrahere a tempora-
libus Et est valde mirum. Certum est
enim ꝙ prelati non sunt dn̄i reꝝ eccle
siasticarū sed dispensatores tantū ex-
tra de donationibus fraternitatem ⁊
20. q. 1. Si primatum Quō ergo p̄la-
tus aliquis querit dn̄ium sup res nō
ecclesiasticas vꝫ super regna et super
terras regū ⁊ principū pl⁹ eī sup res ec
clesiasticas habēt ꝙ̄ hēant sup secula
res. Possent aūt aliq̇ dicere ꝙ nichil
aliud ꝯcludūt p̄dicta nisi ꝙ papa nō est
superioꝛ dn̄s oīm xp̄ianoꝝ ratiōe qua
est vicarius xp̄i nam rōe ista nō est nisi
pater spiritualis Sed bn̄ habet causa
alia ꝓpter quaꝫ reputari dꝫ et est oīm
dn̄s tp̄alis videlꝫ ꝓpter donationem
quā fecit imperatoꝛ ꝯstantinus beato
siluestro pape et oībus qui postea sibi
succedere debebant in papatu de qua
habetur in decretis di. q. 6. Cōstanti-
nus sed videt ꝙ istud nō sufficiat ad
ꝓbandū ꝙ papa sit dn̄s oīm xp̄ianoꝝ
in tp̄alibus nā quicquid fuit de impe
rialib⁹ imperii Romani ⁊ occidētalis
et de ipso romano ⁊ occidentali iperio
Certū est tm̄ ꝙ orientale iperiū beato
siluestro nō dedit nec suis successorib⁹
sed illud sibi retinuit vn̄ et in bizācio
que nunc ꝯstantinopolis dr̄ sedē oriē-
talis imperii posuit eā ex noīe suo cō-
stantinopolis appellās. Cōstat autē ꝙ
tunc et post donationem p̄dictam in
oriente erāt multi xp̄iani cū in cōstan
tinopoli fundauit idem cōstantin⁹ in
signes ecclesias sed vnam p̄cipuā quā
sācte sophie id est diuine sapiētie que
xp̄us est dedicauit ergo rōe illius do
nationis non pōt dici dn̄s tp̄alis oīm
xp̄ianorū sed saltem illorū xp̄ianorum
qui sunt de romano imperio. Et tuꝫ
ergo ad illa regna que non subsūt ro-
mano iperio nō est papa dn̄s superioꝛ

donationis nō pt dici dñs tpalis oim xpianoꝝ sed saltē illoꝝ xpianoꝝ q̄ sūt de romano imperio. Quātum ergo ad illa regna q̄ nō subsunt romano iperio nō est papa dñs ꝯ superior i tpali regnū francie aūt non subest romano iperio ymo sunt certi limites et fuerūt a tpe ex quo nō extat memoria per quos regnum et iperiū diuidūtur ergo papa in regno francie nō est dñs nec supior in tpali. Sed tantū in spūalibus sicut et vbiqꝫ terrarū. Et in signū huius stephanus papa qui pipinū regē francie in ecclesia sancti dyonisii in francia in regem francoꝝ in nuxit nihil ibi egit sicut dñs tpalis sed sicut spūalis ipm et sibi succedentes in regali hereditate bñdixit ordinans ꝙ ois alienigena ab eius inuasione aplico anathemate iterdicerei sicut apparet hystorias illius temporis diligētius intuenti. Si vero diceret aliquis regē et regnū fracie subesse in tpalibus romano iperio de iure et per ꝯñs etiā pape q̄uis de facto fuerit aliud obseruatū. Contra hoc opponit nā per p̄scriptionē legitimam ius acquirit p̄scribēti nulla aūt p̄scriptio magis est ligitima q̄tū ad cursum tepoꝛis q̄ centenaria vnde et ipsa currit cōtra romanam ecclesiam Reges aūt francie longe plus q̄ ꝑ centum annis sunt in possessiōe pacifica ꝙ solum deū superiorē habent in temporalibus nullum aliū recognoscētes supiorem in istis nec impatorem nec papam vnde patet ꝙ per diuturnam possessionem est ipis ius summe superioritatis i regno suo taliter acquisitū nec valet si contra hoc dicat ꝙ ad hoc ꝙ prescriptio q̄tumcūqꝫ longeua valeat oportet ꝙ ille qui prescripsit habeat bonā fidem nā possessor male fidei non p̄scribit. Cōstat enim reges francie fuisse bone fidei in ista possessione nā xpi semp fideles in suoꝝ ꝑsecutiōe iurū extiterūt sicut exempla habem⁹ de multis qui nobis fuerunt ꝓpinqui tempore. Ludouicus enim dñi regis qui modo regnat pro auus in via quā fecit ꝯ ꝯsus albigēses ꝓ deffēsiōe ecclesie obijt. Philippus pater eius in arragonia causā agens ecclesie ad deū migrauit. Beatus ludouic⁹ istius regis auus pro dilatatione fidei xpiane apud cartaginem debitum vniuerse carnis exsoluit. Qui ꝓ certo si etiam in prescriptione superioritatis p̄dicte bone fidei non fuisset nūq̄ fuisset canonizatus per ecclesiam nec auctor fidei ihesus xpus sanctitatem eius tot et tantis et tam euidentibus miraculis comprobasset. Per istā eandem rationem concludi potest ꝙ ius plenum habet rex francie accipiēdi regalia id est redditus episcopales dum vacant episcopatus in aliquib⁹ ecclesiis francie et cōferendi beneficia ecclesiastica quorū collatio ad ipsos episcopos dū viuerent ptinebat. Ex premissis ergo omnibus colligitur euidenter ꝙ papa non est super omēs xpianos superior dñs in temporalibus vnde argumenta ad istud ꝯcludentia cōcedēda sunt. ¶ Ad rōes pncipales sequitur rñsio.

Respondendum est ergo ad illa argumēta que ad partem ꝯtrariam adducuntur vnde ad primū quando dicit Mathei. 28. data est mihi omnis potestas et cetera dico ꝙ istud est concedendū et quādo accipit postea papa est xpi vicarius ꝛc. dico ꝙ papa est christi vicarius nec habet aliquā potestatem vel auctoritatē quam nō habuit a christo Sed certum est ꝙ nec accepit omnē potestatem quā habuit christus christus eni suam pote

flates non allegauit sacramenti vnde et sua potestas est super sacramenta/ potestas autem pape non est super sa cramēta/restringit eni pape potestas sicut notatur extra de concel.pb.vel. eccl.non va.proposuit in casibus i qui bus nō est dubium se excedere potesta tem xpi christus autē potestatem ha buit faciendi miracula quas papa nō habet rōne sui papatus vnde male cō cluditur quādo concluditur tam gene raliter q papa habeat omnē potestatē Ad secundū quādo opponitur de duo bus luminaribus firmamenti notandū q sicut gregorius dicit. 15. libro morū. Sacra/scriptura oēs sciētias ipa locu tionis sue more transcendit q: vno eo demq3 sermone dū narrat gestū pdit misterium. Ex quo assumūt theologi doctores q duplex est sens⁹ sacre scri pture sc3 hystoricus qui dicit litteras lis et misticus qui dicitur spiritualis. Qui diuiditur in tres scilicet anago gicū allegoricum et moralem quorum medius sc3 allegoricus est quando ea que sunt veteris legis signant ea que sunt noue legis. Sed inter omēs pdi ctos sacre scripture sensus/nō est nisi vnus argumentatiu⁹ scil3 hystoricus Ex quo posset trahi argumentum si cut dicit agustin⁹ in epistola cōtra vin centiū donasti rc. Dico ergo q illa ex positio duorū luminarium que ponit in decretali. Solite non est expositio tangens sensum hystoricū siue littera lem sed solum modo misticum et spi ritualem videlicet allegoricum vnde ex hoc non debet trahi aliquod argu mentū quia ad destructionem errorū non pceditur nisi per sensum littera lem eo q alii sensus sunt per similitu dines accepti. Et ex similitudinariis locutionibus nō potest firmi argumē tatio Ad etiā dyonisius dicit in episto

laad titū q simbolica theologia non est argumentatiua. Est etiam ad hoc alia responsio Nam l3 sol sit luminare maius r luna luminare minus Licet etiam luna nō habeat nisi a sole sunt tamen aliqua super que sol nichil po test vel saltem non tm quantum luna vt pote super aquarum maris actra ctionem/super roris in aere genera tionem super humani corporis dispō sitionem ad mutationem status lune secundum incrementum et decremē tum ipsius vnde concludendo maio ritatem luminarum maiorum primi auctoritatis sacerdotis super lumina re minus id est super potestatem rega lem non cōcluditur q auctoritas pon tificalis sit super potestatem regiam vl q sibi de potestate regia debeat ali quid vsurpare verumtamē quia tota illa expositio de illis duobus lumina ribus ad duo videtur tendere videli cet q auctoritas sacerdotal' sit digni or q potestas regalis et q potestas re galis nihil iurisdictionis habeat nisi quantum sibi deriuatur ab auctorita te pontificali circa ista duo est aliquā tulum insistendum. Et qntum ad pri mum sciendum q si de dignitate agi tur auctoritas sacerdotalis dignior ē q sit potestas regalis vel quecumq3 potestas alia secularis sicut spiritus dignior est corpore. Et illam dignita tem recognoscunt omēs fideles et ca tholici pncipes nō solū de papa archi episcopis et episcopis sed etiam de sa cerdotibus simplicibus ipsis in oibus spalia tangētib⁹ hūiliter inclinādo et genuflectēdo etiā corā ipsis scdm q se offert tps deuotiōis vel offerēdo vl cō fitendo vel absolutionē petendo r hāc dignitatē nō aliquā dñationē tpalem recognoscebat valentinianus impera tor qn suffraganeis mediolanēsi eccle

dixit talē in pontificali sede cōstituere pcurate cui ⁊ nos qui gubernamus īperiū sincere nr̄a capita submitam⁹ ⁊ eius monita cū tanq̄ hoies deliquerimus suscipiam⁹ necessario velut medicamēta curātis extra de iudicis nouit qz ergo pcedit ab oibus q̄ dignior est auctās pontificalis q̄ ptās regal' frustra conatus est hō tam exquisite pbare inducens pclusōi s ptolomei in v. libro ab magesti de maioritate solis respectu terre respectu lune ⁊ pcludens q̄ auctās pontificalis maior est auctē regali septies milies ⁊ septēcies ⁊ quadragesies et vltra hostien. t am in apparatu suo sup decreto solite q̄ in sua sūma in titulo q̄ filij sūt legiti. Quantū autē est de scdo ad qd̄ videtē de re illa scda expositio videlicet q̄ ptās regalis deriuetur ab auctē imperiali ptz hoc nō eē verū nūq̄ enī prius diriuatur a posteriori s3 ecōuerso. Prius aūt fuerūt reges q̄ sūmi pontifices sicut docēt historie faciētes de regibus ⁊ sūmis pōtificibus mētionē. Ad. 3. quod d' de zacha. papa qui deposuit regē frācie dicendū q̄ nō ē verum nūq̄ enī pmisissent barones regni frācie vn̄ ⁊ iohānes in apparatu decretorū sup illud verbū deposuit glosat. i. deponētib⁹ psensit. Et certe scdz veritatē historie magis deberet glosari deposuit. i. deponere volentibus psuluit pipin⁹ enī misit ad papā nō sicut ad tēporalis regni dn̄m sed sicut ad virū sapientē ⁊ patrē spūalē ad habendū psilium quia consilium eius ratione status summi pontificij videbať eē multū autenticū sicut apparet ex verbis illius historie que sunt. ista pipin⁹ princeps francoꝝ misit legatos ad zacha papā consulens quis potius rex esse. aut dici deberet qui magnos p regni pace sustineret labores aut qui ocio deditus solo noīe regio esset ptentus. Cui idē pontifex remādauit illū poti⁹ appellari regē qui bene rēpublicā ageret Qua rn̄sione tanti pontificis franci siatti Childerico rege ī monasterio retruso et monastico tegmīe paliato pipinū regē pstituūt Qr̄ā tñ de frīderico quē deposuit innocentius papa quartus dico q̄ verū est et de illo imperatore pcedo q̄ papa est ei⁹ dn̄s tēporalis qm̄ ille imperator fit per electionem et a papa confirmationem recipit et coronam nichil horum est in rege frācie. Ad. 4. de decreto gelasij pape dicendū q̄ vis illius decreti est in verbis illis nosti itaq̄ tu scilicet imperator ex illorum sc3 pontificum te pendere iudicio nam ex hoc cōcluditur q̄ imperator subsit iudicio summi pontificis et hoc bene concedendū est sed hoc est in spiritualibus tm̄ non in tēporalibus Et si etiā cōcedatur q̄ in tēporalibus de imperatore non propter hoc concludendū est de rege fracie p pter causas tactas in solutione tercij argumenti Ad quintum in quo opponitur de celesti ierarchia dd̄ē q̄ ierarchia celestiē de āgel' ⁊ ierarchia ecclesiastica ē de hoib⁹ ⁊ iō exēplificatio ierarchie ecclesiastice ad celestem debet eē quantum ad illa in quibus est conuenientia inter homines et angelos et nō quantum ad illa in quibus differunt Conueniunt autem homines cū angelis non ratione corporis quia angeli sunt incorporales sicut dicit dam. libro secundo angelus (inquit) est substātia intellectualis sp mobil' arbitrio libera et incorporea Nec rōe tpis qz āgeli nō mensuratur tp̄e sed euo dicit enī augustin⁹. 12. de ciuitate dei imortalitas angeloꝝ non transit tempore quasi iam non sit nec est futura quasi nōdum sit nec rōe alicuius rei tpalis quia talibus non indigent nec viunt sicut dixit angelus thobie. 12. Cū essē

vobiscum per voluntatē dei videbar quidem vobiscū manducare et bibere sed ego cibo inuisibili et potu qui non potest videri ab hominibus vtor Sed bene conueniunt homines cum ange lis quantum ad partem illā hominis per quam homo est super corpus ⁊ cor poralia et etiam temporalia videlicet quantum ad spiritum. Quādo ergo dicit͂ ecclastica ierarchia exemplata ē ad similitudinē ierarchie celestis di co ꝙ verum est in spūalibus. Sed in nullo exemplatio ista trahenda est ad temporalia vel corporalia Et concedo ꝙ sicut in celesti ierarchia est vnꝰ qui preest omnibus spiritibus ita in ec clesia est vnus qui preest omnibus ani mabus quantum ad ea q̄ ptinent ad spiritum et spiritualitatem sed nō ꝙ tum ad ea q̄ pertinent ad tp̄alitatem. Ad sextum in quo opponitur de iere mia cui dictum est Ecce constitui te su per gentes et super regna iere. primo dico ꝙ q̄uis innocens papa tercius illam auctoritatem ad suam volunta tem exponat in illa decretali. Soli te sunt tamen alie valde multe et suo proposito contrarie expositiones Nā ex positio glosalis est ista. Ecce consti tui te hodie super gentes et super re gna vt euellas mala et destrues et dis sipes regna diaboli et edifices ecclesiā et plantes bonum. Ecce videre potest quilibet si secundum istam expositio nem datum est ieremie super gentes et super regna dominium aliquod vel iurisdictio temporalis. Potest ergo dici ad argumentum ꝙ per illa verba constitui te super gentes et regna da ta est sibi superioritas quantū ad of ficium predicationis et correctionis i spiritualibus non autē quantū ad do minū alicuius iurisdictionis in tem poralibus. Et hoc satis expresse osten

dit beatꝰ bernardꝰ libro scdo de cōsid ad eugeniū papam C.4. vbi loquens eugenio pape dicit sic factū te superi ore dissimulare nequimꝰ sed enim ad quid oī modis attendendū nō eni ad dn̄andū opinor Nam et pphēta cū si militer leuaret͂ audiuit vt euellas et destruas et disperdas ⁊ dissipes ⁊ edi fices ⁊ plantes Quid hoꝝ fastū sonat rusticam magis sudorio sccemate quo daꝫ labor spūalis expressus est Et nos ergo vt multū sentiamꝰ de vobis im positū senserimꝰ ministeriū non dn̄iū datum. Et post pauca sequit͂ disce exē plo pphetico p̄sidere nō tā imperitādū ꝙ ad factitandum qd tp̄s requirit di sce sarculū tibi opus esse nō sceptro vt opus facias pphete. Et quidē ille nō regnaturus ascendit sed extirpaturꝰ vsqꝫ huc verba beati bernardi ex qbꝰ clare patet qualiter dicta auctoritas ieremie debet exponi et ꝙ distorte ad sensū alienū trahitur Ad .7. vbi dicit͂ deutero. 17. si quis superbierit. ⁊c. dō satis ordinate duo ibi tāgūtur. s. iperi riū sacerdotis ⁊ decretū iudicis ita ꝙ in pri͂s tāgitur iurisdictio spūalis ⁊ in scdo iuridictio tp̄alis. Et certe nolēs obedire iperio sacerdotis. i. illiꝰ q̄ hꝫ iurisdictionē spūalē moriet͂. i. mortem merebit͂ spūalē mortale pctm̄ ꝯmittē do Et nolēs obedire decreto iudicis. i. illiꝰ q̄ hꝫ iurisdictionē tp̄alē morieť tp̄aliter mortē corpalē sustinendo vel naturalē vł ciuilē scdꝫ qualitatē casuū in quibꝰ ꝯmittit͂ inobediētia. Ex qbꝰ pꝫ ꝙ ex auctorite illa nō pōt ꝯcludi supe rioritas pape respectu oīꝫ in tp̄alibus sꝫ potiꝰ ꝯtrariū. Ad. 8. de illo c. oīs di stin. 22. dō ꝙ quō illō verbū q̄. b. petro eterne vite clauigero freni simul ⁊ ce lestis iperij iuriū cōmisit debeat intel ligi apparet p decretum anacleti pa pe 6. 12. in nouo Nam illa ꝯmissio fctā petro fuit q̄ n dn̄o ei dꝫ Tu es pe. ⁊ sup

hanc petram ecclesiam meã et porte i. feri nõ p̄ualebunt aduersus eã ⁊ tibi dabo claues regni celoꝝ Sicut habet in .c.a.i. In nono Cuiusmodi verba sũpta sũt de math.16.c.vbi post verba premissa sequitur Et quodcũq; ligaueris sup terram erit ligatũ et in celis ⁊ quodcũq; solueris sup terrã erit solutum et in celis. Ecce quomodo cõmissuz est terrenũ imperiũ ita videlicet ꝙ in terris potest ligare ⁊ soluere qḋ certe necessario posset intelligi non t̄paliter sed sp̄ualiter q̄ hoc apparet p illud qḋ sequitur ⁊ quodcũq; ligaueris.⁊c. Nã in celis nullũ locũ habere põt ligatio vel solutio temporalis Et veruz q̄ istud ius ligãdi ⁊ soluendi sp̄ualiter eccl'e romane subtrahit in heresim labitur ðr in.c.oẽs Sed dñiuz sup oẽs i t̄palibus nõ ꝯcedere rõane ecclesie nõ est ius eius inaliquo subtrahere ꝑ ꝯñs nec est labi in aliquã heresim. Ad nonum q̄ñ ðr que sunt causatoꝝ insũt causis. Põt dici ꝙ quadruplex ẽ causa videlȝ materialis ⁊ formalis ⁊ iste due sunt intrinsece Alie due sũt extrinsece scȝ efficiens ⁊ finalis Si ḡ intelligatur istud verbũ de causa materiali nõ est. Materia enĩ quãtũ ẽ de se nõ ẽ nisi potentia pura ⁊ ideo actus qui sunt in ꝯposito nõ insũt cause materiali. Similiter etiã de formali forma ei de se est simplex ⁊ ideo ea que in ꝯposito sũt ꝯpõȝ hñtia non debẽt dici esse in forma qz iã nõ eẽt simplex De efficiẽte vo causa videm⁹ etiã aliqua eẽ in causato q̄ nõ sũt i causa Sol enĩ causa effectiua est istoꝝ terre nascentiũ et tñ in eis inuenit̃ hũiditas viriditas ⁊ alia de quib⁹ certũ est ꝙ in sole nõ sũt De finali etiã causa finaliter pȝ nõ esse veꝝ. Nã in his que ad finẽ sũt inuenit̃ motus ⁊ imꝑfectio In fine vero quies et ꝑfectio inueniunt̃ ꝑpter qḋ illḋ verbuȝ nõ põt intelligi simplr̃ q̄ sunt causatoruȝ insũt caus̃ nisi fiat aliqua additio vt pote scḋȝ relationẽ vel scḋȝ ỽtutẽ vt in causa efficiẽte vel scḋȝ intẽtionẽ vt in causa finali Et q̄ñ dicitur postea ꝙ potestas sp̄ualis causa est p̄tat̃ t̄palis dico ꝙ falsũ ẽ scḋȝ ꝙ accipim⁹ p̄tãtem in ꝓposito vȝ ꝓ iurisdictione. Nã causa prior est eo cui⁹ est causa reges aũt hñtes p̄tãtẽ t̄palẽ prius fuerũt q̄ pontifices hñtes p̄tãtẽ sp̄ualẽ sicut iaȝ pluries dictũ est Ad ꝓbationẽ aũt cuȝ ðr sicut se habet aia ad corpus sic sp̄ualia quibus sustentat̃ aĩa ad t̄palia q̄bus sustentat̃ corpus dico ꝙ falsũ est. Et ecce ratio nã aia sic sustentat̃ spiritualib⁹ ꝙ ip̄a sp̄ualia nõ agũt ad sustentationẽ corporis Sed t̄palia sic ad sustentationẽ corpis agũt ꝙ agũt etiã ad sustentationẽ aĩe que deficeret corpore deficiente Unde maioꝛẽ depẽdẽtiã hȝ aĩa a t̄palibus q̄ cõtra non põt ergo p hoc ꝯcludi ꝙ p̄tãs sp̄ualis pest respectu t̄paliũ. Ad.10.vbi opponitur p augustinũ ꝙ vera iusticia non est in republica cui⁹ xp̄s nõ est rector Dico certe ꝙ hoc est verũ ip̄e enĩ est rector potens verax deus. Sed q̄ñ ðr papa ẽ xp̄i vicarius dico ꝙ verũ ẽ in sp̄ualib⁹ sed bene hȝ aliũ vicariũ in t̄palib⁹ vȝ p̄tãtẽ t̄palẽ q̄cum sita deo sicut ðr rõa. 13.põt dici vices dei gerere in regimine t̄pali Ad.11.de sp̄uali q̄ oĩa iudicat dico ꝙ aplũs nõ loquit̃ ibi de iudicio iurisdictionis qḋ ꝯpetit alicui p supnam impositionẽ de quo intẽdim⁹ ad p̄ñs sȝ loquitur de iudicio discretiõis qḋ hẽtur p internã inspirationẽ ⁊ hoc satis apparet per glosã super illũ locũ ip̄a enĩ interna inspiratio facit hoĩeȝ de oĩbus iudicare hoc est discrete sapere et sentire scḋȝ illud.1.io.2.vnctio eius docet vos de oĩbus. Ex quo apparet ꝙ auctoritas illa nõ facit ad pro-

positu3. Ad .12. in quo dicit qui potest qd est maius potest etiā quod est minꝰ dico ꝙ illud non est semper verū sicut patet Nam corpus xp̄i ꝯficere multo maiꝰ est ꝙ̄ excōicare vł ab excōicatiōe absoluere ⁊ tñ non oīs qui pōt corpus xp̄i conficere pōt excōicare vel absoluere sicut aliqui sacerdotes nullā iurisdictionem habentes Oportet ergo illud verbum exponere vt dicamus ꝙ veritatē habet in his que inter se ordinata sunt et ex hoc quādā dependentiam habent in officiis ordinū ecclesiasticorū q2 enī inter se ordinata sūt certe qui potest ministrare in ordinibꝰ sacris quod est maius pōt etiā ministrare in ordinibus nō sacris quod est minus Et qui potest ministrare in officio sacerdotis qd est plus potest etiā ministrare in officio dyaconi quod ē minꝰ In proposito aūt nō est ita. Nā est iurisditio spūalis quā habet papa ⁊ iurisditio tp̄alis quā habet rex in regno suo oīno distincte sunt ⁊ disiuncte ita ꝙ sicut rex non habet se intromittere iurisdictōe spūali que est penes papā ita nec papa habet se intromittere de iurisdictione temporali que residet penes regem vnde nō est inter istas iurisdictiones mutua dependentia nisi quātū ad mutuā defensionē quā sibi mutuo tenentur exibere cum necesse fuerit prout ad vnūquāq3 pertinet vt bene valeat regi respublica tam spūaliter ꝙ̄ corporaliter Et ista satis ꝓbari possunt per ea que habentur in decretis di. 10. Quoniā idē et in ca. de capitulis tam in textu ꝙ̄ in glosa. Ad 13. d cān. 6. vna est colūba. ⁊c. i. ecclesia dico ꝙ illa vnitas non tollit duplicitatē iurisdictionis sed ponit simplicitatē intentionis tollendo duplicitatem simulationis vnde glosa sup illud Xbū vna dicit interlinearis simplicitate vł aliter potest dici ꝙ vnū simpliciter ꝑt dici aliquid multis modis vno modo dicit aliquid vnū indiuisibilitate qd nō diuidit nec actu nec potētia vt pūctꝰ vnitas Aliomō dicit vnū continuitate qd est vnū actu et plura potentia sicut littera tertiomō dr̄ vnū ꝑfectione sicut domus vna vel calciamētū vel huiusmōi Et hoc mō dr̄ vnū illd ad cuiꝰ integritatem diuersa reqruntur. Et hoc modo sacramentum eucharistie dicitur vnū q̄uis ibi diuersa concurrūt et ex parte materie. s. panis ⁊ vinū et ex parte forme scil3 verba cōsecrationis corporis et verba cōsecrationis sanguinis Isto modo ecclesiā eē vnā3 vnitate sc3 perfectionis ad plura concurrūt ad hoc vt sit ꝑfecta interq̄ duo principalia sūt sc3 iurisdictio spūalis et temporalis Et ꝓpt̄ hoc statim post illud verbum vna est colūba mea subiungitur ꝑfecta mea. Et ad hoc qd dr̄ vna est sponsa ergo debet habere vnū sponsū dico ꝙ verū est. Et iste sponsꝰ est xp̄s Et illius sponsi papa est vicarius et hoc in regimine spūaliū Aliū3 aūt habet in regimine tp̄aliū sicut p3 in solutiōe. 10. argumēnti. Ad 14. vbi dicitur de confirmatione imperatorū per papam dicunt aliqui ꝙ sicut cardinalis hostieñ consecrat papam ⁊ tñ post consecrationem nullā iurisdictionē3 spiritualē habet super ip̄m papa3 ita papa cōformat impatorē ⁊ etiā coronat ⁊ tñ post cōfirmationē et coronationē nullā iurisditionem tp̄alē super ipsū habet sicut nec ꝓphete habuerūt aliquā iurisdictionē tp̄alē sup reges qs iungebāt vt supra dictū ē. Ego dico ꝙ quicquid sit de imperatore nūq̄ tñ sup regē francie h3 papa vel habuit aliquā temporalem iurisdictionē Et hoc q2 idē rex h3 regnū nō p electionem sed p successionē nec vnq̄ a papa

